

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

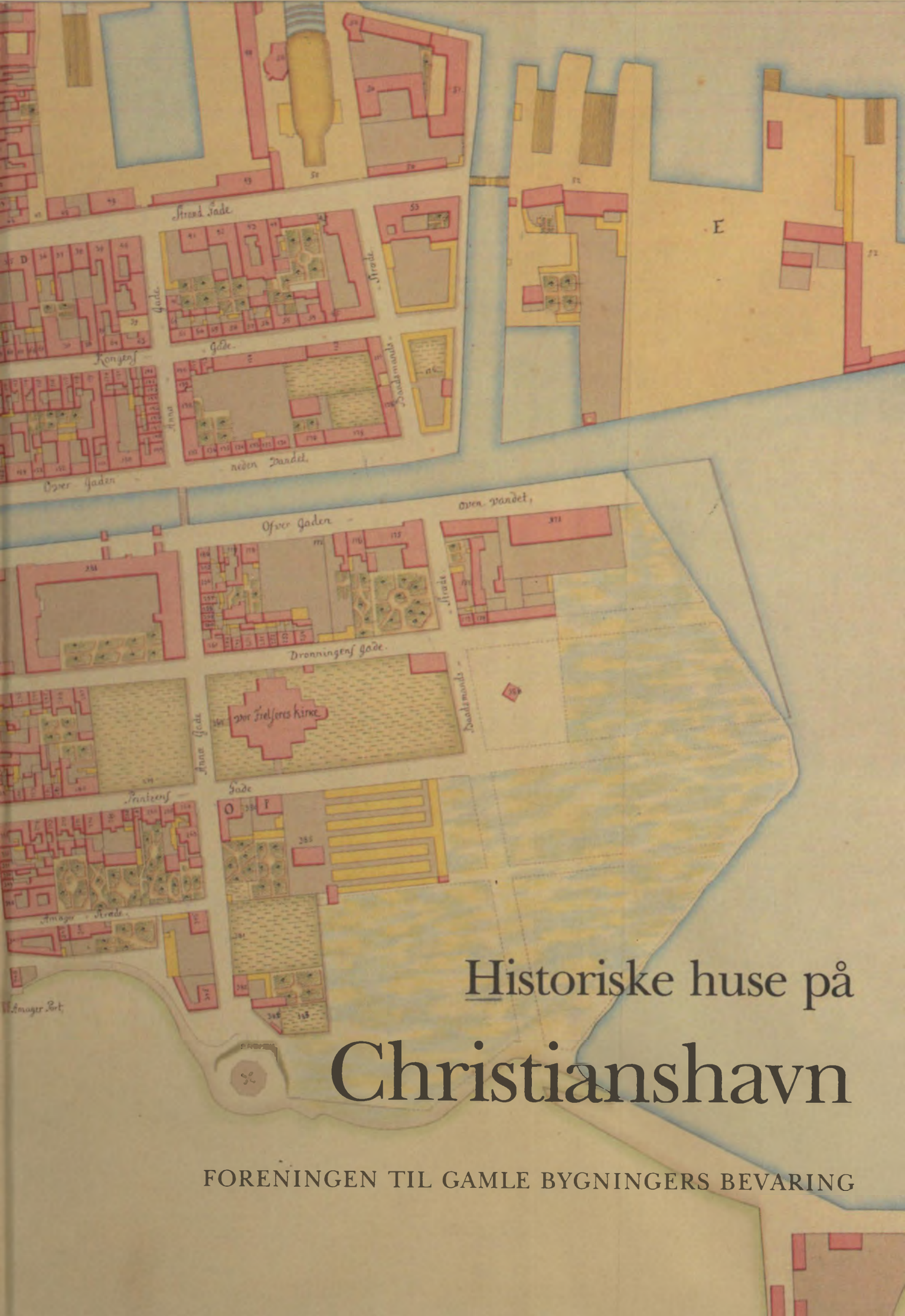
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Historiske huse på
Christianshavn

FORENINGEN TIL GAMLE BYGNINGERS BEVARING

Historiske huse på Christianshavn

Fæstningsværker er forsvarsværker. Christian den Fjerde lagde grunden til den fæstningsring, som gennem mere end to hundrede år kunne sikre hovedstaden mod fjendtlige stormløb. *Christianshavn* er en frugt af kongens bestræbelser.

Historiske huse på Christianshavn

*Fortegnelse over bevaringsværdige
bygninger fra før o. 1870*

Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring

Udgivet med støtte af

ABSALONFONDEN

AUGUSTINUSFONDEN

BERGIAFONDEN

BYGNINGSBEVARINGSFONDEN AF 1975

ENTREPRENØR H. J. HENRIKSENS OG CAMILLA HENRIKSENS FOND

FONDEN FOR DANSK BYGNINGSKULTUR

FRØKEN CONSTANCE FUHRS FOND

GROSSERER EMIL SCHOUS FOND

KABs ALMENNYTTIGE FOND

KOMMUNELÆGE VILHELM CHRISTIAN EILSCHOU HOLMS LEGAT

KONSUL GEORGE JORCK OG HUSTRU EMMA JORCK'S FOND

KØBENHAVNS MAGISTRAT, 4. AFD.

KREDITFORENINGEN DANMARKS FOND FOR SÆRLIGE FORMÅL

L. ZEUTENS MINDELEGAT

NATIONALBANKENS JUBILÆUMSFOND AF 1978

NATIONALMUSEET

NY CARLSBERGFONDET

PLANSTYRELSEN, MILJØMINISTERIET

SKOV- OG NATURSTYRELSEN, MILJØMINISTERIET

TIPSMIDLERNE, KULTURMINISTERIET

VELUXFONDEN

Forlagsekspedition:

FORENINGEN TIL GAMLE BYGNINGERS BEVARING

Vester Voldgade 90 · 1552 København V · Telefax 33 93 10 69

Redaktion, tilrettelæggelse og produktion: ROBERT EGEVANG

Redaktionssekretær: LILIAN OLSEN

Indledning s. 8-74 (tekst og ombrydning): HARALD LANGBERG

Historiske undersøgelser (Registranten):

HANNE CHRISTENSEN, GUNVOR PETERSEN M.FL.

Fotografier (Registranten): AK 83 OG ROBERT EGEVANG

Kortbilag: ANNE FOGH, LENE LARSEN M.FL.

Jævnføringsregister: PETER KRISTIANSEN

Tryk: POUL KRISTENSEN GRAFISK VIRKSOMHED A·S

KONGELIG HOFLEVERANDØR, HERNING

© Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring 1993

ISBN 87-87546-12-4

Indhold

Forord	7
Bygningshistorisk omrids	9
Københavns søforsvar	9
Frederik den Andens flådeetablissement	9
Christian den Fjerdes havnefront før og efter 1617	13
Christianshavn bygges	19
Christianshavn 1639-1700	25
En fæstning i fred	31
Strandgade og havnefronten	32
Fæstningens fald 1857-1925	36
Broernes by	37
Torv og Torvegade	39
Modstand	43
Efterkrigstiden	45
Bevaringsplan Christianshavn 1961	47
Planlægningen 1968-75	52
Kommuneplaner 1985 og 1989	56
Christianias selvstændighed	57
B&W-grunden og havnefronten	61
Christianshavns Vold og Holmen	66
Noter	69
Registrant over historiske huse på Christianshavn	77
Kortbilag	305
Matrikelnumre, jævnføringsregister	318
Ordforklaring	330
Ejerregister	333

Forord

Da »Bevaringsplan Christianshavn« blev udgivet 1961, gav dens fortegnelse over bevaringsværdige bygninger kun summariske oplysninger om de enkelte huse, men en undersøgelse af dem – og af hele det gamle Københavns ældre bebyggelse – var allerede iværksat. Først i 1972 kunne dog et bind om de historiske huse i det gamle København udgives af Nationalmuseet i samarbejde med Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring med en omfattende redegørelse for bevaringsværdige ældre bygninger i »Bispestaden« og Ny København. Andre opgaver havde trængt sig på. Registreringen af den ene provinsby efter den anden hastede, og da undersøgelsen af Christianshavn blev genoptaget og næsten fuldført i slutningen af 1980'erne, afviklede Nationalmuseet 1988 registreringsarbejdet. Medarbejderne måtte søge andetsteds hen. Ny Carlsbergfondet, der 1972 bekostede trykningen af »Historiske Huse i det gamle København«, havde imidlertid dengang givet tilsagn om også at støtte udgivelsen af et bind om Christianshavn, og på denne baggrund påtog Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring sig at udgive bogen, hvis der skaffedes midler andetsteds fra til manuskriptets færdiggørelse.

Museumsinspektør, cand.mag. Gunvor Petersen, der efter fuldførelsen af »Historiske Huse i Dragør« 1979 helt havde helliget sig arbejdet med Christianshavn, påtog sig færdiggørelsen af registranten over husene.

Miljøministeriet og Kulturministeriet skaffede midlerne, men den 31. december 1989 døde Gunvor Petersen. Arbejdet lå nu stille, til det lykkedes at få et arrangement med Miljøministeriet og Nationalmuseet, der muliggjorde, at cand.mag. Hanne Christensen, der også var fratrådt som museumsinspektør ved Nationalmuseet, afsluttede arbejdet med et manuskript til registranten, som allerede var benyttet af Hanne Christensen til udarbejdelsen af »Christianskirken og dens omgivelser«, 1989. Denne fase af arbejdet foregik på Miljøministeriets foranledning i arkitektfirmaet AK83's regi.

En indledning om bydelen som helhed er skrevet af fhv. overinspektør ved Nationalmuseet Harald Langberg, som har deltaget i debatten om Christianshavn siden 1940'erne, og som har stået bag flere publikationer om bydelens bevaring.

Det har i vid udstrækning været utrykte kilder, som ligger til grund for arbejdet, og indsamlingen af materialet går langt tilbage. På Nationalmuseets 2. afdeling havde københavnske huse været genstand for undersøgelser siden Christian Axel Jensen ved århundredeskiftet arbejdede dermed, og Hugo Matthiessen ledede afdelingens bibliotek og topografiske arkiv med den efterhånden svulmende mængde af indberetninger, opmålinger og billeder.

For Det Særlige Bygningssyns sekretariat var museets samlinger udgangspunktet for nye undersøgelser allerede i 1940'erne, og i tilknytning hertil blev der på afdelingen oprettet et bevaringsplankontor med museumsinspektør, cand.mag. Robert Egevang som daglig leder af medarbejderne, der fortrinsvis var studerende ved Universitetet og Kunstakademiets Arkitekt-skole.

Som i andre bevaringsplaner og registranter over »historiske huse« udsendt af Nationalmuseet og Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring, er kirkerne udeladt, idet der kan henvises til Nationalmuseets udgivelse af Danmarks Kirker. Christianshavns kirker er indgående behandlet i de seks bind om Københavns kirker, der er udgivet 1945-88.

Under udarbejdelsen af manuskriptet til nærværende bog har Miljøministeriets Planstyrelse i august 1988 udsendt »Bygninger og anlæg i Københavns Havn«, der bl.a. omfatter en registrant over fredede og bevaringsværdige huse. De områder, der er indført i Planstyrelsens registrant som nr. 21-31, er udeladt i nærværende registrant, dog er der huse i område 22-23, som har en så snæver tilknytning til den ældre bybebyggelse, at de ikke har kunnet forbigås. På tilsvarende måde er de ældre bygninger, der er registreret i Miljøministeriets forslag til Lokalplan for Christiania 1989 – og planens godkendte udgave 1991 – behandlet.

Da arbejdet med gennemgangen af husene på Christianshavn indledtes, kunne som hovedregel kun bygninger, der var mindst 100 år gamle, fredes. Denne bestemmelse fastholdtes ved fredningslovens revision 1966 og fungerede som »aldersgrænse« for alle de »historiske« huse, der blev registreret, hvad enten de var fredet eller ej. Fredningsloven blev imidlertid 1979 ændret, så bygninger uanset deres alder kunne fredes, når det er »begrundet i deres fremragende værdi eller i andre særlige omstændigheder«. Dette medførte en overgang, at materialet, der skulle undersøges og publiceres, tænkte udvidet, men det har Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring ikke kunnet påtage sig. Enkelte nyere bebyggelser har måttet nævnes i det bygningshistoriske omrids, der indleder bogen, men registranten omfatter kun undtagelsesvis bygninger yngre end 1870'erne.

Foreningen takker de mange, der gennem årene har taget del i arbejdet med registranten, men en ganske særlig tak må bringes til de institutioner og fonde, som har muliggjort udgivelsen.

Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring

København omkring 1600. Foroven, yderst til venstre ses Gråbrødtorv, yderst til højre runddelen foran Østerport. Syd for runddelen ses Sejlhuset. På Slotsholmen står slottet syd for Højbro, der fører over til Gammel Strand, og nord for en række bygninger, der vender langsiden ud mod den fremtidige havn. For enden af det vestligste hus i rækken (Christian den Tredjes tøjhus) ligger – på tværs – Christian den Fjerdes nye Tøjhus fra 1599-1605. Hans pro-

vianthus er endnu ikke bygget. Fra Slotsholmen fører en bro over til en vej på Bremerholm mellem den nye smedje i syd og den kongelige have i nord. Den er anlagt, hvor der tidligere var gennemsejling østover fra Gammel Strand. Nord for broen ligger finansstyrelsen (Renteriet) på Slotsholmen overfor et boldhus, der må være det, der byggedes 1597 i den kongelige have på Bremerholm. Målene er unøjagtige. (Det Kgl. Bibliotek)

BYGNINGSHISTORISK OMRIDS

KØBENHAVNS SØFORSVAR

Johan Semp, der betegnede sig selv som »geometer« (dvs. landmåler) og ingeniør, skrev den 7. december 1617 kontrakt med Christian den Fjerde om anlægget af fæstningsbyen, som senere skulle få navnet Christianshavn.¹

Anlægget af denne fæstningsby blev indledningen til en ny fase i Københavns historie. Hvad vi i dag betegner som Københavns havnefront fik sit grundlag ændret radikalt. Absalons by havde haft en havn, der strakte sig langs en strand bag nogle holme i farvandet mellem Sjælland og det flade Amager. Gammel Strand er en rest deraf, og Dybengsgade bærer navn efter det »havnedyb«, der fortsatte havneløbet østover fra Gammel Strand frem mod området, hvor Det Kongelige Teater står i dag.²

Den gamle bys landside var i middelalderen beskyttet med mure og planker,³ medens havnesiden var dækket af borgen på Slotsholmen. I slutningen af middelalderen var det dog ikke nok. Svære jordvolde blev kastet op bag murene, der kom volde uden om slottet, og på den store Bremerholm øst for Slotsholmen var der 1510 på kongens ordre kommet »en skanse og bygning«.⁴ Heller ikke det var nok. Under og efter Grevens fejde var indsejlingen mellem Bremerholm og byen kastet til, og Bremerholm, der tjente som byggeplads for orlogsskibe, blev således landfast med byen.⁵

Derefter dækkede Østervold, der fra Østergades udmunding i det nuværende Kongens Nytorv kun førte ned til den tidligere strand ved Vingårdsstrædes østende, ikke længere hele byområdet, og da Christian den Tredje 1550 havde bygget et nyt tøjhus på Slotsholmen sydvest for slottet, omtrent hvor Rigsarkivet nu har plads, var der også her et svagt punkt. Det vidste Christian den Tredje naturligvis, men hvad han havde af planer for nyordning af Københavns »søfront« er uklart.⁶

Det var et militært problem, og kongen lod den sachsiske bygmester og fæstningseksperter Hans von Diskaw se på forholdene. Diskaw foreslog 1559 to forsvarsværker (»pasteier«) bygget »uden for slottet« på Slotsholmen, et ud mod tøjhuset og et andet ud mod smedjen, som formentlig var den smedje, der var indrettet i det »gamle tøjhus«. Det lå på Bremerholm nord for

stedet, hvor den smedje 1563 blev bygget, som senere indgik i Holmens kirke.⁷

Et stykke af volden om slottet var 1550 blevet jævnet med jorden i forbindelse med opførelsen af det nye tøjhus. Hvor og hvordan »pasteierne« skulle bygges, er ikke ganske klart, men Diskaw var som fæstningsbygger af den italienske skole, og hans fæstningsværker har vel været bastioner af den type, han samtidig foreslog bygget på Krogen.⁸ De skal nok have ligget tæt ved slottet. Man kan gætte på, at den nordlige skulle beskytte indsejlingen mellem Slotsholmen og Bremerholm, der – som vi har set – var forsynet med en »skanse og bygning«, som formentlig har ligget ved denne indsejling.⁹ Der kan allerede dengang have stået en tårnagtig bygning i Bremerholms skanse, der efter Ramsings opfattelse lå, hvor den nye smedje som anført blev bygget i 1563, og Holmens kirke rejser sig i dag.¹⁰

Adskilligt tyder på, at det tidligt har været hensigten at føre Østervold i en bue fra Vingårdsstrædes østende frem til dette sted. Men medens Christian den Tredje fulgte flere af Diskaws råd, så han helt bort fra forslaget om nye skanser ved slottet. Han havde andre, nu ukendte planer.

Det gamle havneområde var blevet indskrænket ved opfyldningen, der sluttede Bremerholmen til byen, og mere havneplads måtte tilvejebringes. Det kunne kun ske i farvandet, der skilte Slotsholmen fra Amager. Her blev en vig på Amagersiden – over for tøjhuset – givet byen 1556 til vinterleje for de store skibe. Det var en »naturlig« havn (Grønnegårds havn), som kongen forbeholdt sig også at bruge til flåden.¹¹ Men hvordan kunne skibe, som kom til at ligge derude, beskyttes?

Det har kongen nok spekuleret på, men han døde og overlod problemerne til sin søn, Frederik den Anden.

Frederik den Andens flådeetablerment

Den italienske fæstningseksperter Francesco de Marchi, der arbejdede for Filip den Anden i de spanske Nederlande, hvor kongen havde gjort sin søster Margrete af Parma til statholder, var bekymret over, at nederlandske stormænd, der ikke var helt til at stole på, med

flid anskaffede sig de bøger, der udkom om fæstningsbyggeri. I et brev til G.B. Pico, der var sekretær for hertugen af Parma, skrev Marchi den 10. december 1564 om, hvordan folk som prinsen af Oranje købte alle disse bøger. Der er tale om *Jacobo Cataneo Seneses* tre bøger om arkitektur fra 1554, *Jacobo Lanteri fra Bre-scias* traktat fra 1557 og et samleværk »*Della fortificazione*«, med *Girolami Maggi* som hovedforfatter, udgivet samme år som Marchi skriver sit brev.¹²

Ingen kan være i tvivl om, at man også i Danmark holdt sig orienteret om denne litteratur, og da det nu er sådan, at flere af afsnittene hos Maggi blot henviser til Cataneo Senese, ja egentlig kan betragtes som en udvidet kommentar til ham, må det anses for givet, at Frederik den Anden og hans medarbejdere var godt inde i, hvad Cataneo forkyndte.

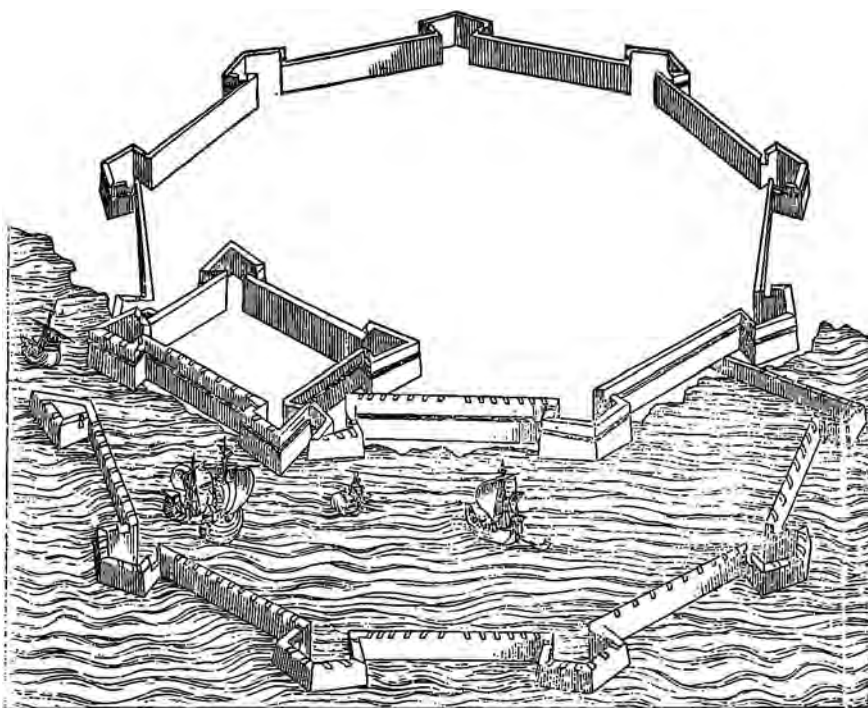
I kampene mellem Spanien, England og Frankrig havde spørgsmålet om sømagt spillet en væsentlig rolle, og det gjorde det som bekendt også for Christian den Tredje og Frederik den Anden. Begge må de have haft interesse i, hvad Cataneo sagde om befæstningen af en søstad, og vi kan i dag se, at dette blev bestemmende for Københavns fortifikatoriske udvikling flere hundrede år frem i tiden.

Cataneos ideelle, befæstede søstad er ud mod havet beskyttet af en »mole« med bastioner, og indsejlingen foregår under et stærkt kastels kanoner.¹³ Diskaw må have kendt Cataneos bog og ville måske omdanne Slotsholmen til det beskyttende kastel, men her tier kilderne, og har Christian den Tredje været inde på tanken om en beskyttet storhavn, har det nok været området syd og sydvest for Slotsholmen, han interesserede sig for. Frederik den Anden sikrede sig imidlertid i 1566 arealer øst for Københavns forældede

fæstningslinie og knyttede dem til det gamle Bremerholmområde, så han fik god plads til et stort nyt flåde-etablisement.¹⁴

Til Christian den Tredjes skibsbyggeri på Bremerholm havde der, så vidt det kan ses, kun været nødtørftige bygninger opført. Nu skulle noget mere bastant se dagens lys.

Kongens bygmester Peter de Duncker opførte 1563 den nye smedje på Bremerholm.¹⁵ Den er husket, fordi den – som nævnt – kom til at indgå i Holmens kirke.¹⁶ Mindre kendt er det, at en betydelig større bygning lidt senere rejstes i det nordøstlige hjørne af, hvad jeg tør kalde Frederik den Andens flådeetablisement. Begge bygninger er vist på de billeder, Braun og Hogenberg gengiver i deres store bybilledværks andet bind fra 1588, hvor gengivelserne er dateret 1587. Om det sidstnævnte store hus meddeler Henrik Vallensbæk 1660, at det er bygget af Frederik den Anden, og at det var det ældste af alle bygninger på Holmen, i alder lige med Kronborg, Antvorskov og den inderste Nørreport.¹⁷ Huset var opført af Hans von Andorf 1579-80. Aftalen med Frederik den Anden om opførelsen er bevaret. Indvendig skulle længden være 100 alen og bredden 16 alen, og huset byggedes tre lofter højt.¹⁸ I dette store hus var der indrettet kornlofter, og det har rimeligvis tjent som »proviantgård«, men Christian den Fjerde, der byggede sit arsenal på Slotsholmen med en lang proviantgård, anvendte den ældre bygning til opbevaring af sejl, og den var længe kendt som »sejlhuset«. Den østlige ende blev nedrevet af Ulrik Frederik Gyldenløve i 1670'erne,¹⁹ men de resterende 60 alen blev længe bibeholdt. De rager op ved siden af Charlottenborg på Marselis' stik af Kongens Nytorv (1718). Betragter man dette stik, og ved man, at Frederik den

Cataneos forslag til havneby med bastionær befæstning, Venezia 1554. (Kunstakademiets Bibliotek)

HAFNIA vulgo & SEJLHUSEN vrbs Daniæ primaria qua se terra marique conspiciendam exhibet Anno Salutis M. D. LXXXVII.

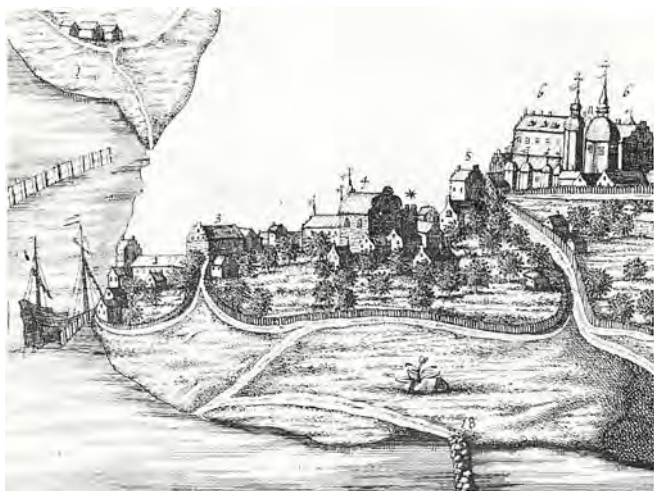
Prospekt af København set fra Valby 1587. I baggrunden til venstre rejser Sejlhuset sig over bebyggelsen, til højre ses Slotsholmens møller. Derunder København set fra Amagersiden 1587 med skibe i indløbet mellem Slotsholmen og Bremerholm. Smedjens tårn står ved bolværket. (Kobberstik af Georg Braun og Franz Hogenberg)

Andens hus var længere end Charlottenborgs facade, får man et begreb om dimensionerne. Ser man på ældre planer, bemærker man tillige, at huset er parallelt med Østergades hovedretning, og man aner, at det – sammen med andre byggelinier – markerer et »rum«, der kunne få det senere Kongens Nytorvs størrelse og blive kvadratisk.²⁰

Fra bagsiden af det store hus – vinkelret på dette – udgår den lange reberbanebygning, Hans von Andorf vist også byggede på, og yderst mod syd – i strandkanten – en høj portbygning med tårn. Herfra har der været god udsigt over havneindløbet. Formentlig var det den bygning, der hed »Kikkenborg«.²¹ Hvad por-

Frederik den Andens Magasin, »Sejlhuset«, ses på en række kobberstik fra 1700-tallet, hvor en del af det var brudt ned for at gøre plads til Charlottenborg. (Udsnit af kobberstik efter tegning fra 1718 af C. Marselis)

På et prospekt fra 1596, hvor Øresund – med pælespærring – og Amager (t.v.) er koblet sammen med træk af Københavns bebyggelse, går veje nærmest kysten frem til sejlhuset. Noget til højre derfor løfter smedjen med tårnet sig, og helt til højre i det her gengivne udsnit af prospektet ses slottet. (Nationalmuseet)

ten skulle føre ud til, kan man nok spørge om. Øst for reberbanen lå der intet af betydning, og portbygningen forsvinder, så vidt det kan ses, mellem 1611 og 1617.²² Hvis det fra starten har været tanken at anlægge et bastionært værk uden for porten, ville det give mening.

Man kunne erstatte forældede fæstningsværker med nye, men enklest var det at lægge en ny bastionær linie uden om de gamle værker.

Det er et spørgsmål, om Christian den Tredje blev overbevist om fordelene ved italienernes bastionære forsvarsværker, som i alle fald Diskaw sagde god for. At Frederik den Anden gik ind for dem, ved vi.

Ser man på den ældste bevarede Københavnsplan fra omkring 1600 (s. 8),²³ hvor Frederik den Andens magasin og reberbaneanlæg ligger som en hovedlineal uden for Østervold, er det nemt at forestille sig, hvordan en ny bastionær fæstningslinie ville kunne dække hele det nye flådeetablisement og få en bastion ud for det sted, hvor Christianshavns østre vold kom til at tage sin begyndelse. At det gamle byområde aldrig fik en sådan Østervold, er en sag for sig. Udviklingen sprang den over.

En fæstningsmole bygget efter Cataneos princip kunne af Frederik den Anden være tænkt anlagt i en bué foran Slotsholmen og den udvidede Bremerholm.

At få beskyttet hele kysten foran den udvidede holm var imidlertid ikke så vanskeligt endda, idet havneløbet allerede var indsnævret af Refshalegrunden, der kun var dækket af så lavt vand, at ingen større skibe kunne sejle derover, og denne naturlige spærring kunne forbedres væsentligt uden at Cataneo fulgtes til punkt og prikke. Et tømret bolværk kunne gøre det, og et sådant bolværk synes virkelig bygget, før Christian den Fjerde

blev kronet 1596. Om det er bygget eller kun planlagt, før Frederik den Anden døde 1588, og om det blot er begyndelsen til meget mere end det, der ses på et mærkeligt, kluntet prospekt fra omkring 1596, får stå hen.

Hvad Frederik den Anden end måtte have tænkt sig, så nåede han ikke at få Københavns havnefront gjort særlig sikker. Stikket fra 1587 – året før kongens død – viser Christian den Tredjes nye tøjhus og andre bindingsværkshuse ligge ubeskyttet langs Slotsholmens strand. Ved indsejlingen til Gammel Strand er der et par skibe foran broen, som Frederik den Anden i 1580'erne lod bygge fra Slotsholmen over til Bremerholm, og her ses hans smedje med tilhørende tårnagtige hus, som ifølge Ramsing stammer fra skansebyggeriet 1510. Foran smedjen, der markerer sig med sine fire høje skorstene, ses et højt palisadelignende bolværk, der meget vel kan have hørt til en skanse på hjørnet af holmen. Er det tårnagtige hus fra 1510, må det oprindeligt have haft en anden karakter – uden de mange vinduer og måske med kreneleret murkrone (som »Is Tårnet« yderst til højre i billedet) eller med kamtakkede gavle.

Der er ikke i kilderne noget grundlag for at antage, at tårnet ved smedjen – endsize gavlen ud til havneindsejlingen – er udført i 1560'erne af hensyn til naboskabet til slottet. Hvad kongen dengang kunne skrabe sammen af penge gik snarere til oprustningen mod Sverige end til en forbedring af udsigten fra et slot, han sjældent kom i. På prospektet fra 1587 ses gavlen under en vinkel, som ikke gør det muligt at fastslå dens form. På det andet prospekt fra 1587, hvor byen ses fra vest, kan man derimod se den store svungne, italiensk-inspirerede »vælske« pragtgavl, Hans von Andorf gav magasinbygningen.

Det lidt kluntet tegnede prospekt fra omkring 1596 viser imidlertid smedjetårnet med svungne konturer. Det er den ældste kilde, der lader os ane forekomsten af den »vælske« gavl, og det må unægtelig få os til at tænke på den unge Christian den Fjerdes bestræbelser for at skabe en flot ramme om kroningsfestlighederne på slottet i august 1596.

Langs stranden mellem den nye smedje og den gamle (det tidligere tøjhus) lå en kongelig have, som der blev gjort meget ud af op til kroningen. Man kan sige, kongen skabte en præsentabel havnefront over for slottet, som samtidig blev pyntet op. Det var den store magasinbygnings mester, Hans von Andorf, der forhøjede Blåtårn, før Christian den Fjerdes nye spir blev rejst.²⁴ I august 1595 havde Andorf fået bestalling som Kronborgs bygmester og tilsynsmand.²⁵ At han allerede i slutningen af 1580'erne hørte til de mestre, der havde et kunstnerisk ansvar for, hvad de gav sig af med, fremgår af kontrakten, som blev truffet med ham vedrørende magasinbygningen. Tegninger nævnes ikke. De indvendige mål på bygningen opgives, og til lige etagehøjderne, der er så omtrentlige, at man forstår, han selv måtte finde frem til, hvor højt han ville

Jan van Wijchs prospekt fra 1611 af København – med Christian den Fjerdes arsenal til venstre – er rigt på nøjagtigt tegnede enkeltheder, men målene er misvisende. Fra nordenden af Christian den Fjerdes Tøjhus til smedjetårnets gavl (nu Holmens Kirke) er der ca. 280 meter, men mellem arsenalets proviantgård og gavlen er der kun godt 150 meter. Fra samme gavl til det endnu bevarede hjørne mellem Sejlhuset og den lange reberbane til højre i billedet er der ca. 450 meter. (Nationalmuseet)

den Fjerdes tid, er i alle fald det eneste vidnesbyrd om byggeaktivitet på kysten, før Christianshavn blev anlagt.

Christian den Fjerdes havnefront før og efter 1617

Christian den Fjerde tog straks efter sin kroning 1596 fat på de havneproblemer, hans far og bedstefar havde efterladt sig, og den nye konge havde ikke så få løsninger i hovedet. Det blev i hans regeringstid, den endelige løsning tegnede sig, som blev gennemført af hans søn og sønnesøn.

København blev i slutningen af 1600-tallet en befæstet søstad med en fæstningsring, som beskyttede hele byen – indbefattet slot og havn. Ideerne herom var affattet før Christian den Fjerde døde, og grundlaget var hans ungdomsarbejder, der byggede på Cataneos lære fra 1554.

Cataneos ideelle, befæstede havnestad er anskueliggjort gennem optegning af fæstningsværkernes murværk, se s. 10. Byens gader, pladser, kirker og boliger ser man intet til. Havnens anløbsbroer, oplagspladser og pakhuse er ikke med. Bastionernes kanonstillinger og opkørselsramper mv. er udeladt. Byen har sin egen fæstningspolygon, som havnens polygonale mole er sluttet til, og et kvadratisk kastel er indskudt i bypolygonen på et sted, hvorfra såvel havn som by kan beherskes.²⁷

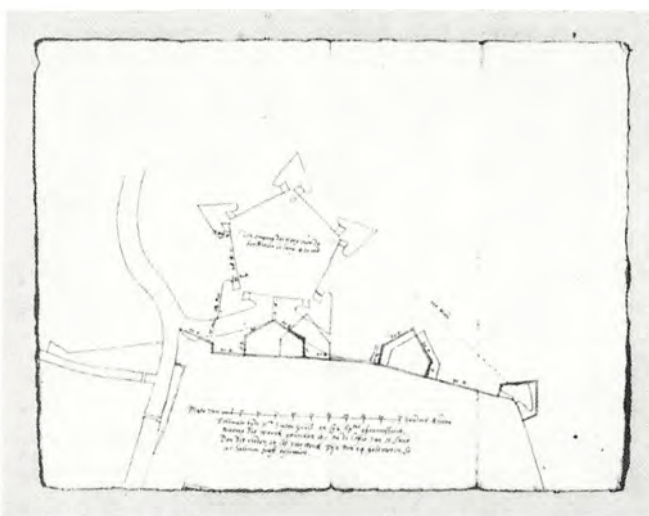
Christian den Fjerdes store indsats begyndte på Slotsolmen. Han byggede det berømte arsenal som en kolossal, muret firkant, der sprang langt ud foran stranden på det sted, hvor Christian den Tredje i 1550 havde opført sit tøjhus. Derefter udskiftede han den gamle bymur med en bastionær fæstningspolygon, hvis ender blev ført frem mod arsenalfirkanten.²⁸ I fortsættelse af Østervold blev der derfor trukket en bastionær linie skråt igennem den oprindelige Bremerholm, men det kunne selvfølgelig ikke være meningen, at det meste af faderens store flådeetablisement og af havne-

gøre huset. For arbejdet stilles der ham en betydelig sum i udsigt. Han har lovet at beflitte sig på at gøre godt og smukt arbejde, »som det os kan være befelligt«, dvs. falde i kongens smag.²⁶

Mesteren behøvede ingen nærmere forklaring. Kongens brev derom er skrevet på Kronborg. Lidt mere viden om hans virke på Bremerholm var nok værd at have. Foreløbig kan vi kun fastslå, at der ikke er noget vidnesbyrd om opbygningen af vælske gavle på Bremerholm før magasinbygningen rejstes 1579-80, og at antydninger om en vælsk gavl på smedjen først forekommer omkring 1596, da Hans von Andorf bygger for kongen.

Også reberbanen ses på prospektet fra omkring 1596, og for enden af den står der tilsyneladende ud mod havneløbet en tårnagtig bygning (prospektets proportioner er ikke tilforladelige). Det må være den bygning, som van Wijck gengiver 1611. Har den tjent som udkikspost, kan den, som nævnt, være kaldt »Kikkenborg«.

På prospektet fra 1587, der viser byen fra syd, ses Amagersidens nordkyst i forgrunden som en stenet strand (s. 11). Fra denne strand er en mole bygget ud til en lille holm, hvor en kusk bakser med en vogn forspændt med to heste. Skal man tro billedet, kan vognen umuligt køre ind over molen. Der må være så lavvandet, at hestene let kan trække den ind til kysten gennem vandet. Men hvad skal man så med molen. Er den et værn mod havet, når det rejser sig og vanskeliggør tilstedeværelsen af skibe i det, man har kaldt Grønnegårds havn ved Amagersidens kyst, eller er den et led i et påbegyndt forsvarsværk mod fjendtlige angreb? Det var nok værd at vide. »Molen«, der er fra før Christian

Forslag fra 1606 til forbedring af Groningens befæstning med et kastel. (KNOB 1982)

området skulle henligge ubeskyttet. Den mest nærliggende løsning måtte i nordøst blive en vold med foranliggende grav langs reberbanen, som det allerede er omtalt foran, men da Christianshavn byggedes, ser det ud til, at kongen på Bremerholm ville nøjes med en grav, som kunne overvåges fra en skanse, han lod bygge for enden af reberbanen. Den ses på planer fra omkring 1629-30. Den er rimeligvis identisk med den »runddel på Bremerholm som Kikkenborg tilforne stod«, for hvilken murermester Berner fik betaling 1617-18.²⁹ Tanken om et stærkt fæstningsværk placeret nordligere har nok allerede foresvævet kongen.

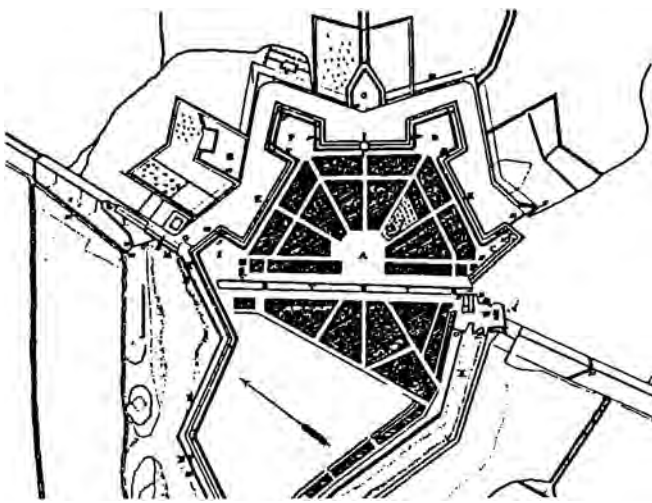
I sydvest ville en tilsvarende »Cataneoløsning« have medført, at Vestervold førtes frem til vestsiden af det nye arsenals tøjhus, og at dette beskyttedes med en hjørnebastion. Den sidste blev bygget, men ikke i umiddelbar tilknytning til Tøjhuset. Allerede 1607 var opførelsen af denne bastion indledt på hjørnet af Slotsholmen. Den blev dog knap færdig, før kongen 1616 ombyggede den og 1619 gjorde den til det store bryghus, vi endnu har på Slotsholmen.³⁰ Flere forhold spillede ind, og måske har man ikke omkring 1617 anset området vest for arsenalet for særlig udsat. Christianshavns vold fik en bastion over for arsenalet, som man formentlig har betragtet for så fast, at man ikke fandt det nødvendigt at gå længere syd- og vestover.

Væsentligt var det, at man fik mulighed for at holde en angriber i passende afstand fra havneområdet mellem arsenalet og skibsbyggeriet, og det kunne man få gennem et molebyggeri efter Cataneos recept.

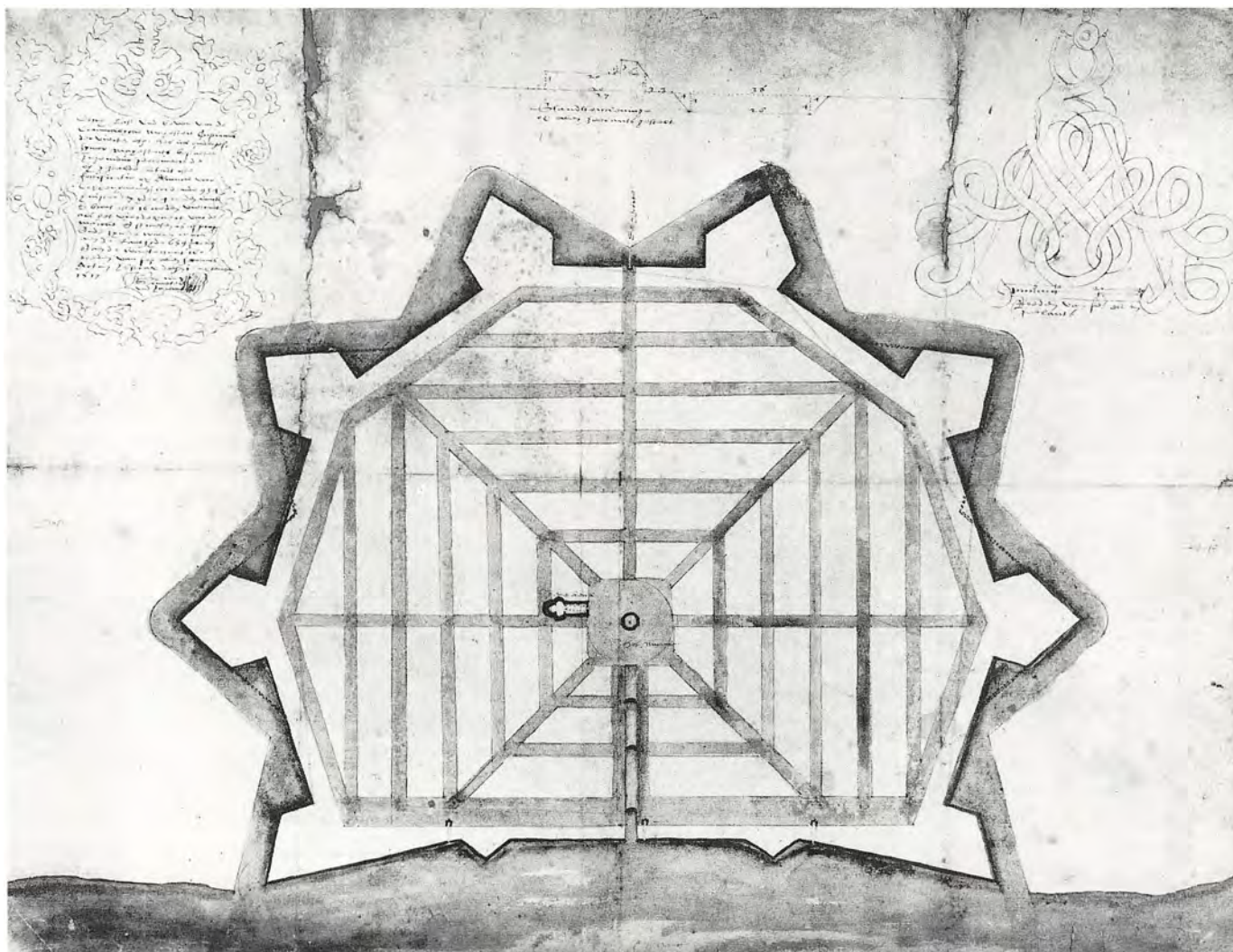
Det var det problem, som besluttedes løst i 1617. En bastionær linie måtte etableres, og da den for størstedelens vedkommende skulle bygges, hvor der var vand, var der spørgsmål, som måtte løses ved hjælp af folk, som havde forstand på sligt.

At der også skulle være folk til at bemane molens bastioner siger sig selv. Dem måtte der være plads til bag molen. Og de måtte i givet fald kunne få forstærkninger fra det gamle byområde.

At bygge i vand og vådområder var ikke noget nyt for Christian den Fjerde. Han havde fået det meste af arsenalets bebyggelse rejst, hvor der tidligere var hav, og da han 1615 gik i gang med planer om at bygge Glückstadt ved Elben,³¹ var det i et sumpet område, som havde været gjort ubeboeligt af en større oversvømmelse. Til at udføre fæstningsværker i sådanne områder var det nærliggende at indkalde hollandske eksperter, og der er god grund til at tro, at Johan Semp blev kaldt til hjælp, da Glückstadt blev til. Han fik bestilling som kongelig ingeniør den 30. april 1616.³²

Glückstadt 1628 med Christian den Fjerdes befæstning, der var projekteret sekskantet. (Efter Vilh. Lorenzen)

Johan Semp's projekt til Christianshavn med voldprofil og med en redegørelse dateret 1. september 1617. Har kanalen frem til torvet været tænkt udstyret med en sluse, ville hele byanlægget kunne holdes i et lavere niveau, hvad der måtte forekomme en hollænder naturligt. (Det Kgl. Bibliotek)

Johan Semp var uddannet i Leiden, hvor Wilhelm af Oraniens søn, den store feltherre Morits af Nassau, grundlagde uddannelsen af den tids førende hollandske fæstningsingeniører. Wilhelm af Oranien var en af de nederlændere, Marchi havde advaret hertugen af Parma imod 1564.³³

En omhyggelig opmåling og grundundersøgelse var naturligvis forudsætningen for et fæstningsbyggeri, og på dette område må Semp også have været perfekt. Han havde i 1602 fået ansættelse som landmåler for regeringen i den nordlige provins Friesland og foretog betydningsfulde opmålinger i kystegnene, hvorfra der ikke er så langt til Elbens munding. Friesland var med til at opretholde det nordlige Hollands vigtigste fæstning, Groningen, og til at føre tilsyn med Groningens fæstningsværker på Frieslands vegne var Semp udpeget.³⁴

Morits af Nassau havde erobret Groningen fra spanierne 1594, og der blev straks fra Generalstaternes side gjort skridt til at få fæstningsværkerne styrket. Blandt de forslag, som fremkom, var tegningen udført af Johan van Rijswijk 1606 til et kastel opført umiddelbart uden for byen.³⁵ Forslaget vakte voldsom modstand i Groningen, fordi det mindede for meget om de tvangsborge, spanierne under Filip den Andens rædselsheredømme havde bygget op til forskellige nederlandske byer. En sådan tvangsborg var 1575-76 på hertugen af Albas foranledning bygget af italieneren Francesco Paciotto foran Groningen og året efter demoleret af borgerne. Når man ser planen fra 1606, forstår man Groningenborgernes afsky for den. De havde selv været med til at nedbryde Paciottos fæstning, og tegningen fra 1606 har svare mindelser om italienerens arbejder, jfr. hans tegning fra 1567 til Antwerpenkastellet, gengivet 1589 af D. Specklin i »Architectura von Vestungen«. Dette berømte værk var Christian den Fjerde givetvis fortrolig med.

Når jeg nævner den italiensk-nederlandske fæstningsplan fra 1606, er det, fordi projektet til Glückstadt næsten kan betragtes som en hollandsk kopi af Groningenplanen.

Semp var på Jægersborg (Ibstrup), da han den 1. september 1617 skrev sin tekst på den første plan for det, der skulle blive Christianshavn, men han må forinden have gjort sig bekendt med stedet og fået kongens ønsker meddelt. Den fæstningsplan, han foreslår anvendt, er en »beskåret« ideal centralplan med radialgader udstrålende fra en alarmplads, ganske som Groningenkastellet og Glückstadts plan, der for øvrigt også blev beskåret. Christianshavnsplanens grundlag er en idealplan med 10 bastioner, men den er beskåret, så den kun omfatter 6 hele bastioner og to halve. På tegningen er det med rødt vist, at der skulle være en muret port ud til Amager og to murede porte til stranden, hvor der var små skanser til bestrygning af de halve bastioners flanker. Bag volden skulle der være talrige små ens huse, hvad der peger i retning af en soldaterby eller »matrosby«. Da der åbenbart ikke har været lufttet ideer om, hvad der ellers skulle være inden for volden, har Semp kun indtegnet en kirke ved centralpladsen, hvor der i centrum er vist en rund mur. Her skulle formentlig stå et vagtårn, som i det fjerne forbillede Palmanuova.³⁶ Måske skulle kirkens klokke hænge i tårnet. Da kirkeklokker havde en særfunktion som alarmklokker, var det praktisk at have dem ved – eller på – alarmpladsen.

Boligregnestykket, som Semp fremlægger, er formentlig et svar på et konkret spørgsmål om, hvor mange soldaterfamilier der kunne huses.

Om nogen broforbindelse mellem den gamle by og den ny har der åbenbart ikke været tale, men en kanal foreslås ført frem til alarmpladsen, så der hurtigt kunne føres pramme med ammunition og forstærkninger ind i fæstningen. Over denne kanal skulle der slås tre broer. Det eneste, der mere detaljeret gøres

rede for, er voldprofilen, der er vist foroven på tegningen side 19. Det giver ikke indtryk af, at terrænet inden for volden skal hæves over normal vandstand udenfor.³⁷

Alt i alt tør planen nok betragtes som et udkast egnet som grundlag for videre drøftelser. At såvel det bastionære grundrids som gade- og kanalplanen blev ændret, ved vi, men hvordan det foregik, er ikke klart.³⁸

Amagerkysten stak med en flad landtunge, enden af »Refshaleholmen«, frem mod Sjælland.³⁹ Kun lidt af den hævede sig mere end en meter over »daglig vande«, men det vil igen sige, at det meste af landtungen kunne være oversvømmet ved højvande, og det er derfor ikke så underligt, at kystlinierne er tegnet forskelligt på gamle kort, der omfatter dele af dette vådområde. Det ligger ligefrem nært at forestille sig de nye fæstningsværker bestilt på en tid, hvor der var lavvande, og Amagerstranden derfor lå truende nær ved den gamle by, medens der, da planen revideredes i efteråret 1617, har været højvande eller i det mindste kendskab til en vandstandshøjde, som forekom normal.⁴⁰ Heyders fra 1648⁴¹ synes at vise, hvor kysten lå, da fæstningens bastionære linie blev fastlagt. Kortet giver en forklaring på, hvorfor den endelige fæstningsplan ikke blev regulær, som den første plan havde været det.

En fæstning skal være lige stærk hele vejen rundt. Har den en side, som byder en angriber særligt gunstige forhold, når det gælder opstilling af artilleri og anlæg af løbegrave, må denne side befæstes bedre end sider, hvor dette ikke er tilfældet. Reglerne herom har medført, at den bastionære side ind mod Amagerland blev stærkere end de to stræk af fæstningslinien, der blev anlagt ude i vandet, og som til en begyndelse havde karakter af moler, der nåede ud til havnedybet.

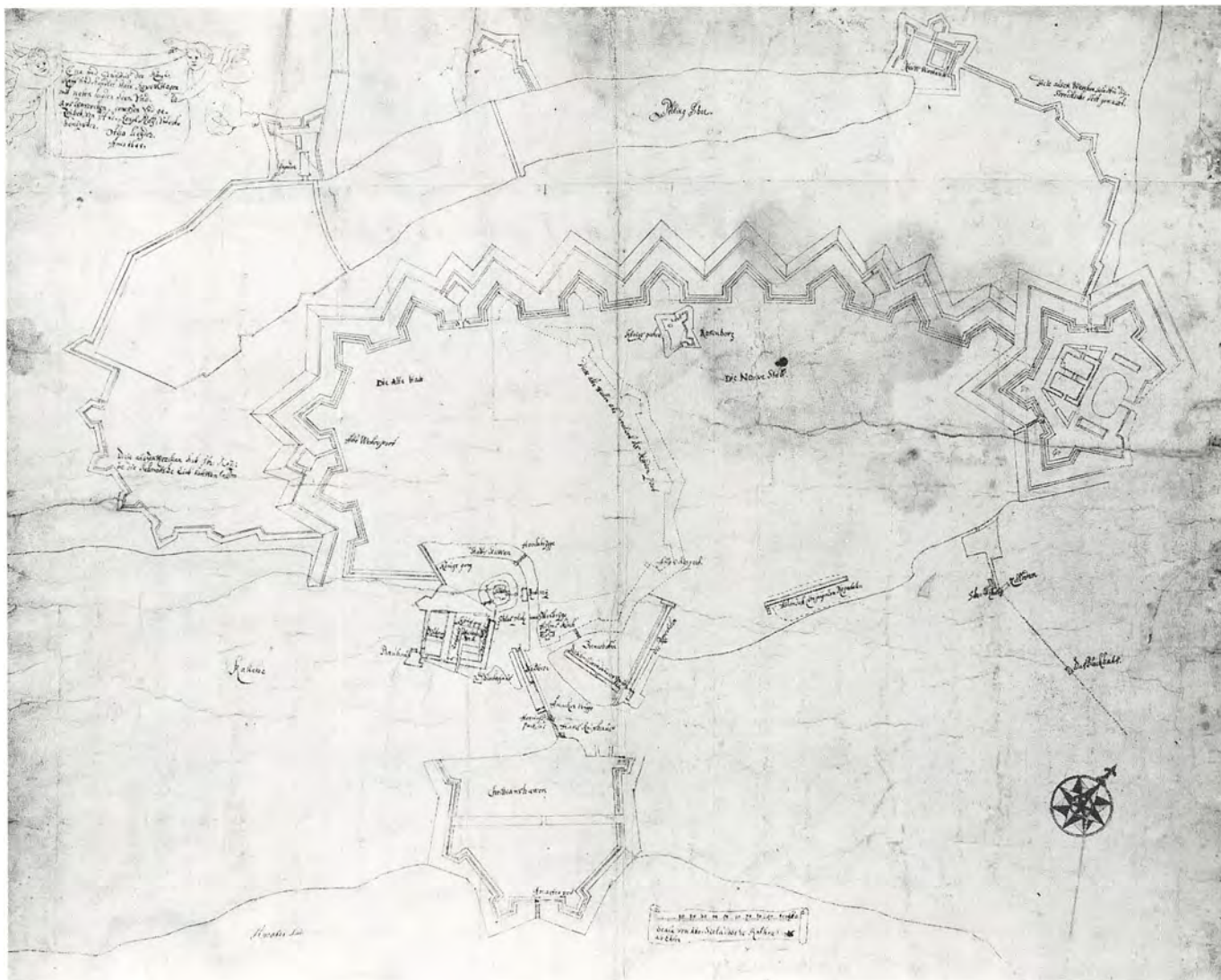
Op til Refshaleholmen var vanddybden ikke stor, og den højliggende grund strakte sig, som foran nævnt, nordpå som »Refshalegrunden«, der ydede nogen beskyttelse, jfr. omtalen af prospektet fra omkring 1596.

Fra gammel tid havde der været færgeforbindelse mellem Gammel Strand og Amager. Efter gengivelsen hos Braun og Hogenberg at dømme var der omkring 1587, som nævnt, en mole ud til en holm, der menes anvendt som et landingssted for færgen på det sted, hvor Knippelsbro senere nåede over til Christianshavn.

I 1617 må der fra landingsstedet have været en kørevej ind over Refshaleholmens højeste område og videre til Amager, sådan som den allerede anes på prospektet fra 1595. Denne forbindelse blev reguleret som fæstningsbyens hovedakse, der fulgte en lige linie, som fra det højeste punkt (på torvet) pegede mod Ankersmedjens »tårn«. Gadenettet blev planlagt efter det såkaldte skakbrætprincip, og den nye fæstnings »strandvold« ind mod havnedybet har formentlig fulgt den linie, som på prospektet fra omkring 1595 er vist med et bolværk gengivet s. 11. Parallelt hermed blev den ka-

Den venezianske fæstningsby Palma Nuova, anlagt 1593 efter plan af Scamozzi. (Efter Steen E. Rasmussen)

Slotsholmen og Christianshavn 1648. Udsnit af kort tegnet af Otto Heyder, der formentlig har benyttet en ældre fæstningsplan til indtegningen af Christianshavn og tilføjet Strandgades »Skibsbroer« men udeladt bugten med »Grønnegårds havn«. (Rigsarkivet)

nal anlagt, som skulle gennemskære det nye byområde vinkelret på hovedgaden (Torvegade).

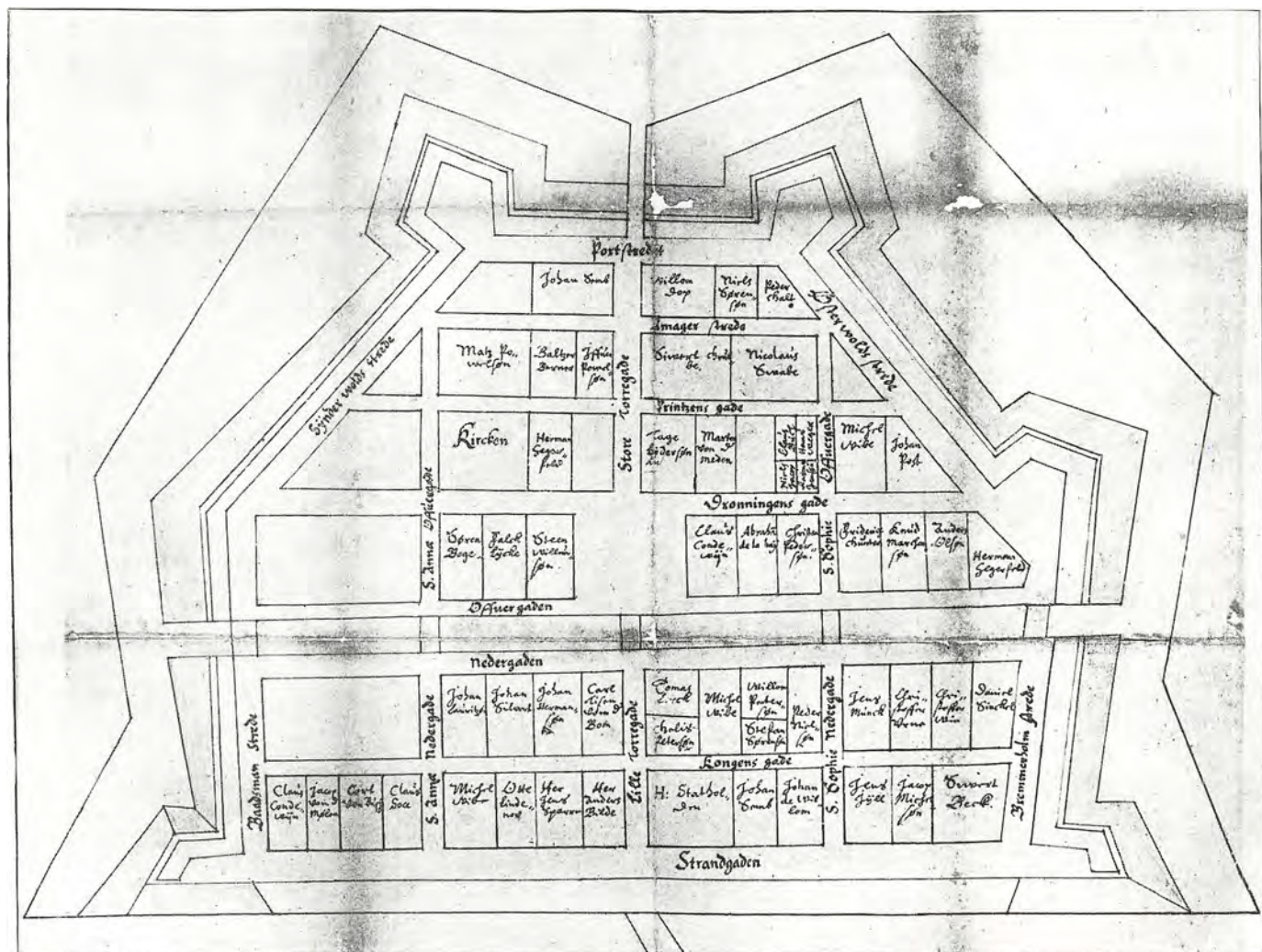
Alt dette må man være nået frem til at ønske, da kontrakten med Semp blev sluttet om det nye fæstningsanlæg den 7. december 1617. Af denne fremgår det, at Semp har revideret sin plan fra september og tegnet en ny. Den er gået tabt, men kan i store træk rekonstrueres, og det ser ud til, at ikke blot hovedaksen, men hele det fremtidige torv straks var afstukket i terrænet.

Torvet omtales i kontrakten, der fastslår, at det laveste punkt på torvet skal bruges ved fastlæggelsen af den kommende voldgravs øvre niveau, medens det højeste skulle danne grundlag for afsætningen af den terrænforøgelse på en alen (ca. 62 cm), der skulle finde sted hvor kongen påtog sig at opfylde grunde og veje inden for voldene. Det var den »tilbørlige højde«. Da

dette blev besluttet, må det antages, at det laveste punkt lå i et niveau, hvortil Sundets vandstand sædvanligvis kunne nå op.

Normalt var det sådan, at den jord, man fik ved udgravning af voldgrave, medgik til opbygning af voldene. Der kunne nok blive noget tilovers, men den mængde jord, der skulle til for at opfylde vandarealet inden for volden og derudover hæve hele bygrunden til den forlangte højde (ca. 1,9 m over vandspejlet), var enorm.

Prisen for en så formidabel terrænhævning ville blive meget stor. Det er man formentlig blevet klar over under det videre arbejde med planerne, og det kan have medført den form for »privatisering«, som kom til at indgå i projektet. De, der fik byggegrunde, skulle selv sørge for opfyldning! Hele anlægsprojektets gennemførelse kunne så ske uden udgift til den nødvendige opfyldning af byggegrunde. I praksis forudsatte denne fremgangsmåde tilstedeværelsen af kapitalstærke investorer, som kunne se deres fordel i at sætte penge i byprojektet. Man må nok, allerede før kontrakten med Semp blev skrevet, have sikret sig, at private ville være med. Den opdeling af byarealet i re-

Kopi fra omkring 1620 af udstykningskort, der har været i brug 1617-1620. På de enkelte parceller havde de, der ønskede at tegne sig for grunden som bygherrer, sat deres navn. (Kbh. Før og nu 1. marts 1915)

gulære storgrunde, som kendes fra en plan fra omkring 1620, er derfor af så væsentlig betydning, at den må tænkes at være blevet til i forbindelse med de overvejelser, der førte til beslutningen om, at netop en sådan plan ville være den bedste i praksis. Kun et relativt begrænset antal byggepladser inden for volden mod nordøst skulle opfyldes for kongens regning.

Et kort, der viste, hvordan flertallet af rektangulære karreer, som skulle afhændes, kunne opdeles i fire »storgrunde«, blev forelagt investorerne, der ved at skrive deres navn på grunde kunne sikre sig retten til dem, hvis de forpligtede sig til at opfylde, indhegne og bygge. Hvad der fik folk til at skrive sig for en eller flere grunde, får vi aldrig at vide, men det var utvivlsomt nyttigt, når den stenrige rigsråd og statholder i København, Breide Rantzau, som var en af kongens betroede medarbejdere, straks skrev sig for en halv karré, og den mest formuende borger i København, borgmesteren Mikkel Vibe, skrev sig for tre storgrunde

og således hjalp kongen, hvorefter mange nok har været glade for at følge trop. Hvordan grundene er »markedsført«, og om der er lagt pres på nogen for at tegne sig, får vi aldrig at vide. Dengang, som senere hen, har der nok været mange, der tegnede sig i håb om store gevinster, sådan som det kendes fra vor tids afsætning af lovende aktier og anparters. Afsætningen må have overbevist kongen om rigtigheden af at begynde arbejdet, men tegningen med de mange navne er desværre forsvundet. Den må dog i hovedsagen være som den nævnte plan fra omkring 1620, der viser, at praktisk talt alle storgrunde på den tid var »revet bort«.

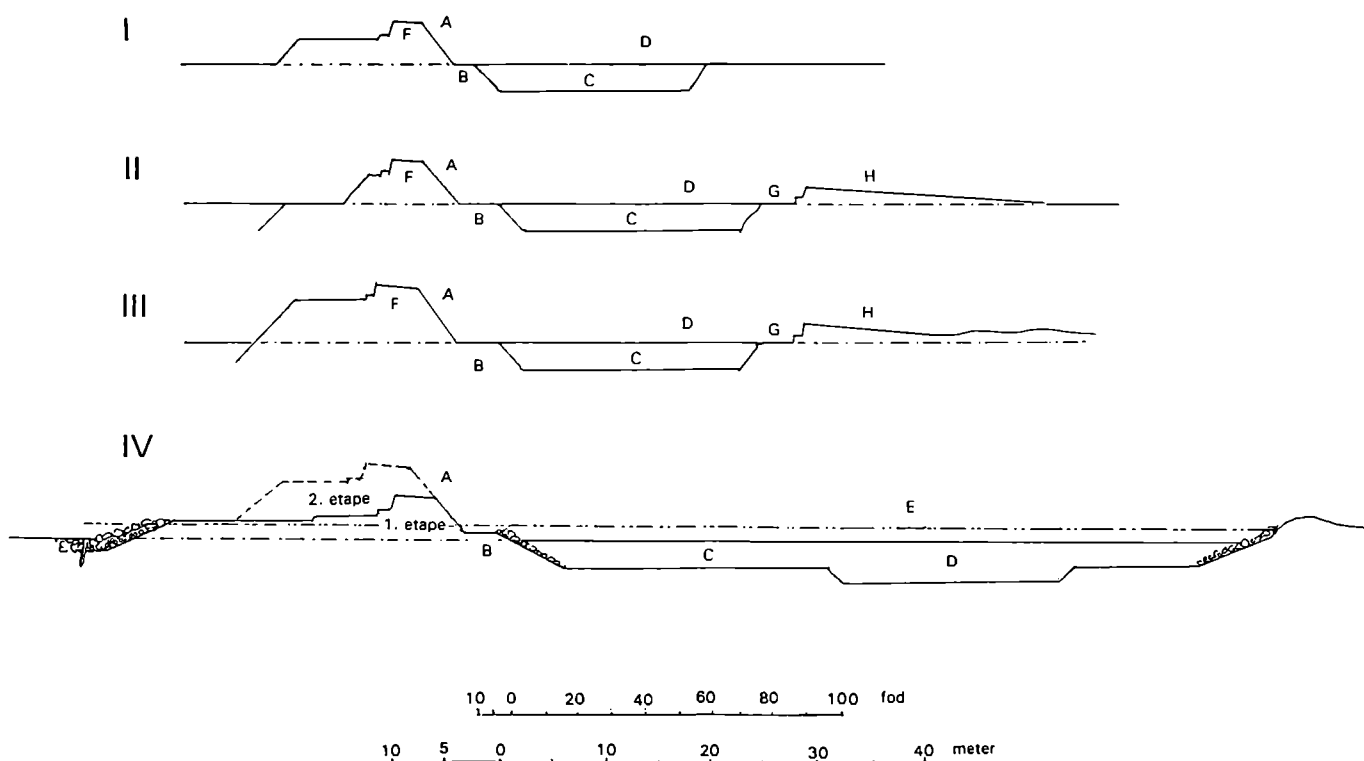
Hvad det hele skulle komme til at koste kongens kasse, beregnede man tidligt. Men man forregnede sig, og det er rimeligvis grunden til, at Semp, der påtog sig arbejdet, forlod det på et tidspunkt, hvor det må have stået klart, at bevillingen ikke slog til.⁴²

Christianshavn bygges

Allerede i januar 1618 var Semp i gang med arbejdet. Ole Worm skriver »Prima jacta sunt fundamenta nova urbis in Amagria« (De første fundamenter er lagt til den nye by på Amager). Hvis ordene ikke blot skal betragtes som et almindeligt udtryk for, at arbejdet er begyndt, men mere bogstaveligt, at der er lagt fundamenter, kan det næppe være andet end det dække af græstørv, der krævedes lagt over sandet, hvor volden mod Amager skulle opkastes. Udgravningen til sten-sætning under skarpe og bæreme og af voldgraven mellem den nye by og Amager kom bagefter og skaffede materiale til voldens opbygning. Byområdet andre steder kunne man næppe arbejde med, da der lå is, som det fremgår af Worms ord om arbejdet med broforbindelsen over havneløbet mellem den gamle og nye by.

Hvordan det nu end forholder sig, må fæstningsværkerne være det første, Semp har arbejdet med på stedet, og han har haft to tegnede voldprofiler at arbejde med. De kendes kun fra omtalen i kontrakten, hvor målene angives.⁴³ Med vort kendskab til profilet, som er tegnet øverst på projektet fra den 1. september 1617, er det imidlertid ikke vanskeligt at optegne de profiler, som beskrives i december samme år, hvor det forklares, at det store voldprofil, der viste en seks alen høj vold med tre alen højt brystværn, skulle benyttes ind mod Amager, medens det lille med en fire alen høj vold og tre alen højt brystværn skulle benyttes til de planlagte volde og halvbastioner i nord og syd.

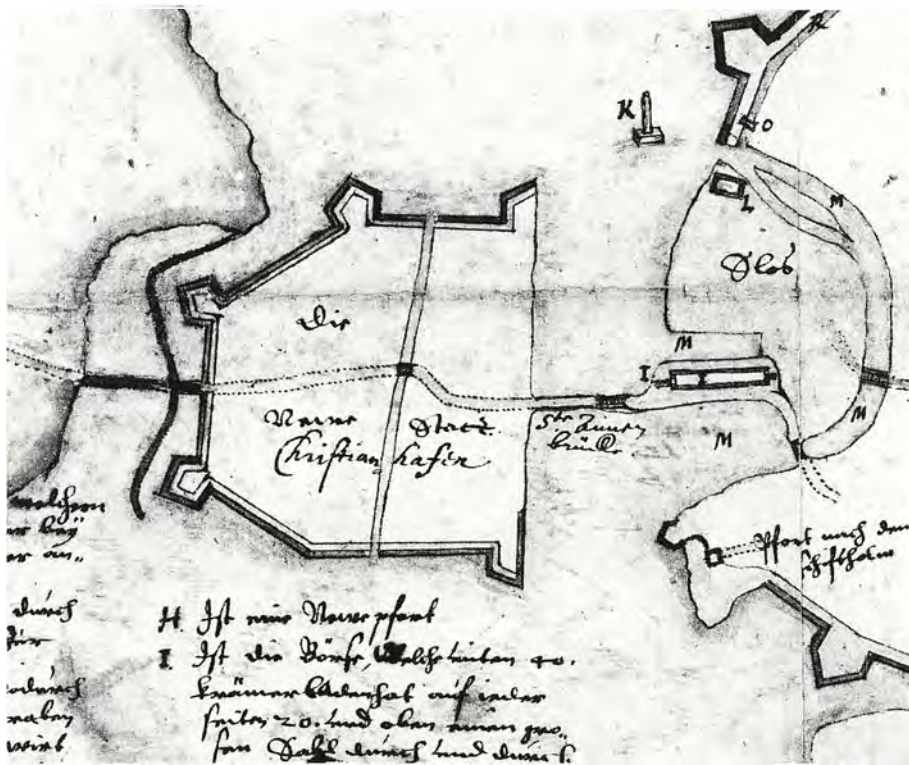
Foran volden skulle der som anført være en bæreme. Den ses allerede på tegningen fra september 1617. Voldgraven skulle være 4 alen (ca. 2,5 m) dyb og 44 alen bred. Uden for den kom kontraskarpen, som om-

Christianshavns voldprofiler. I: Semp's projekt fra 1. september 1617; II og III: Profiler beskrevet i kontrakt med Semp 7. december 1617; IV: Profilen beskrevet og godkendt af Christian den Femte 9. maj 1682. Vedrører »nyværk« fra Ulriks Bastion og nordover (Kopi af tegning i Rigsarkivet).

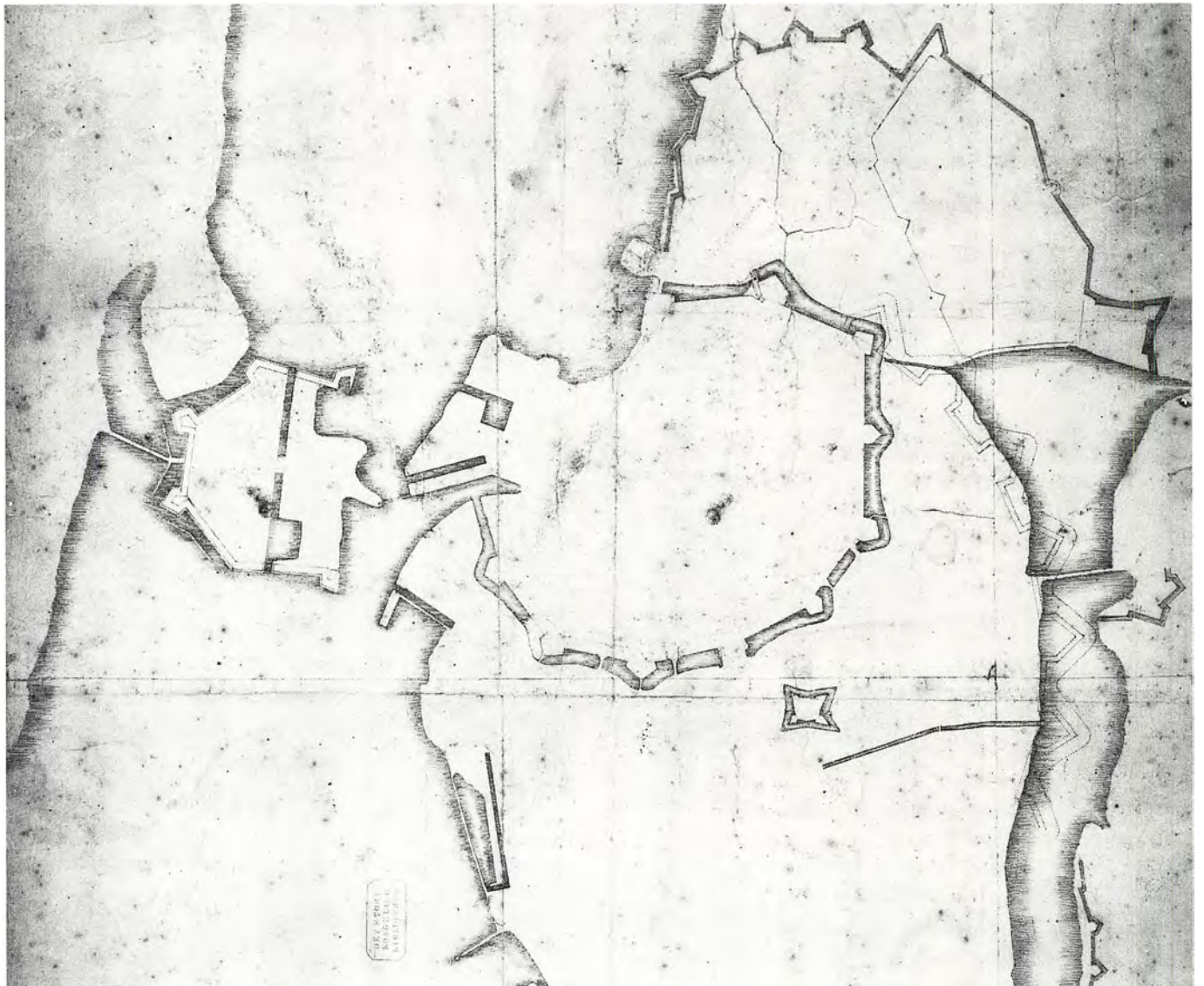
A: Voldssiden (»skarpen«) ud mod voldgraven (C) har på alle profiler samme hældning (dosering), idet man for hver fjerde fod man går i vejret, trækker sig tre fod tilbage fra voldfoden. Voldfoden rejser sig fra »Bærmen« (B), der er 3-6 alen bred og ikke skal kunne overskylles af havet, når det »rejses sig«. Vandlinjen (D) på de tre øverste tegninger må derfor antages at vise »normalt højvande«, medens den nederste tegning har en særlig markering af »ekstraordinært højvande« (E). En voldgravs dybde skulle normalt være 3 alen (en favn, dvs. ca. 190 cm). Da de øverste tre profiler alle har en dybde på 4 alen, kan det antages, at der har været forudset højvande på godt 60 cm, men det er endnu uklart, hvilken højde man regnede for »dagligvande« (»ordinær søhorizont«).

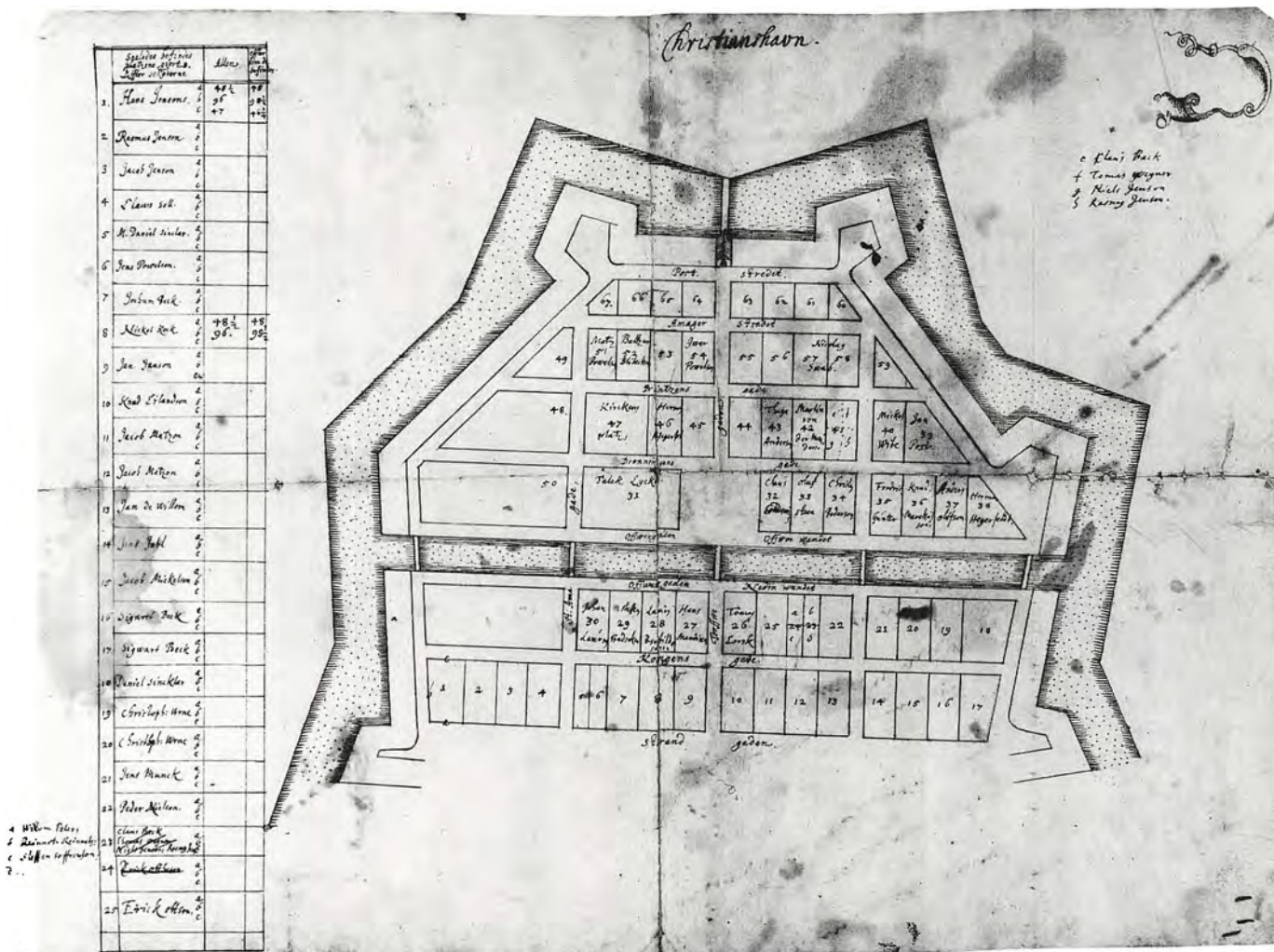
Brystværnet (F) er 3 alen højt, så det helt dækker dem, der færdes bag det, men der er en banket, de kan stå op på, hvis de skal skyde! Semp's første tegning meddeler intet om voldgravens ydre afgrænsning, men i kontrakten tales der om et kajdige udformet som kontraskarpe med dækket gang (G). Mål opgives ikke, men kontraskarpen er indtegnet med vejen dækket af et glacis (H), sådan som det byggedes i 1600-tallet. Der er i alle profiler tale om jordværker opbygget med rigelig anvendelse af græstørv, men også sten har været benyttet. Det er på tegning IV (fra 1682) markeret, hvordan kystsikring med sten skulle finde sted, og det ses, at der ikke er tale om nogen kontraskarpe men alene om et stenbeskyttet dige anlagt i passende afstand fra fæstningsvoldens skarpe. Den sidste er i 1682 vist i to højder. Den nederste skulle først gennemføres, medens den øvre måtte vente. Endnu i 1689 stod volden kun 2-3 alen over jorden, hvis vi skal tro en indberetning til Stockholm fra den svenske gesandt i København. Det hele var fuldendt 1692, og flåden havde fået et beskyttet leje. En medalje blev slået i den anledning. Mål 1:700.

Fra området uden for porten er der nok hentet mange læs sand og grus til opfyldning, men der har formentlig tillige været lavvande, da ingeniøren Heinrich Thome 1624 tegnede sit spionkort for svenskerne. Kortet viser en del af kontraskarpen, der var bygget til afgrænsning af graven foran volden. Thome noterer, at målene er usikre. Vest opad. (Krigsarkivet, Stockholm)

København med Christianshavn tegnet af Peter Bysser på grundlag af opmåling fra 1648 med markering af, hvad der ikke var opfyldt på Christianshavn, formentlig målt på et tidspunkt, hvor vandet stod lavt. Vest opad. (Det Kgl. Bibliotek).

Christianshavns grundkort 1635-41 med bygherrernes navne påtegnet. (Det Kgl. Bibliotek)

fattede et lavt dige til beskyttelse mod havet, der – navnlig fra øst – frembød en alvorlig trussel, når det rejste sig i storm.

Da Semp havde forladt arbejdet, gav ingeniøren Abraham de la Haye en beskrivelse af, hvad der var gjort indtil den 20. juli 1619, dvs. efter godt halvandet års arbejde. Af kontraskarpen med kajdiget var fire femtedele færdig, af volden kun to femtedele.⁴⁴

Voldgraven ses på flere kort fra 1620'erne og fremefter, men af kontraskarpen er der ikke meget tilbage på et svensk spionkort fra 1624.⁴⁵ Der er kun lidt at se på Peter Byssers kort fra 1648-49⁴⁶ og endnu mindre på senere kort. Man kan gætte på, at havet har fået bugt med den. Når størstedelen af den – endog med en place d'armes foran Amagerport – optræder på et kort fra 1658, kan det overraske. Den er måske reableret i hast, før svenskerne kom.⁴⁷

Hovedvolden er med på alle planer frem til 1658-59, hvor svenskerne angreb den, men disse planer giver ikke noget indtryk af, at volden skulle være bygget med anvendelse af de forannævnte to forskellige profiler. End ikke den ældste tegning fra omkring 1620 antyder noget sådant, men tegningen er i fortifikato-

risk henseende for ringe til at kunne hjælpe os. Det samme gælder et kort fra omkring 1635-41, hvor alle byggegrunde er indtegnet og nummereret.

Et snit, afdækket under udvidelsen af den »breche«, der var fremkommet ved nedrivningen af Amagerport (se s. 22), siger mere, men det må nok erkendes, at man ikke på det foreliggende grundlag kan godtgøre, om profiltegningerne virkelig blev fulgt.⁴⁸ Den mulighed står åben, at volden færdiggøres med andre, enklere profiler. Om – og i givet fald hvornår – projektets vold blev færdiggjort, er lidt af et problem. Den søndre halvbastion har på flere kort – tegnet i slutningen af 1640'erne og i 1650'erne – en så forsømt fremtræden, at den må være vanrøgtet, hvis den overhovedet har været færdigbygget.

Man forstår, at svenskerne, der i 1659 kendte forholdene, satte ind på det svage punkt.

Arbejdet skulle have været fuldført af ingeniørerne Poul Bussier og Jørgen Plough efter de planer, Semp havde efterladt sig, og det er muligt, volden blev gjort færdig for snart efter at forfalde, men på andre punkter nåede heller ikke de nye entreprenører at få alt det planlagte gennemført. Kanalen blev gravet, dæmnin-

Stormen på København natten mellem 10. og 11. februar 1659. Før det store angreb havde landgreve Friedrich af Hessen-Homburg i spidsen for en svensk styrke søgt at overmande Christianshavn, men han blev tvunget tilbage af en kraftig artilleriild fra Volden. Landgreven selv mistede et ben. Siden fik han et kunstigt ben af sølv og fortsatte sin militære karriere i preussisk tjeneste – mod svenskerne. Sølvbenet står i dag – i en vitrine – opstillet i landgrevens residens Schloss Bad-Homburg i Hessen. (Det Kgl. Bibliotek)

ger og veje bygget, men bestemt ikke i det omfang, som var planlagt. Den vestlige ende af Strandgade – med foranliggende sikring mod havet – var der ikke blevet noget af, da svenskerne kom. Heller ikke »Hans Majestæts pladser« inden for østvolden blev fyldt helt op før langt senere.⁴⁹

Efter kontrakten kunne ingeniørerne hente al den fyld, de ønskede, ude på den anden side af kontraskarpen, men det har været omstændeligt – og dyrt. Og det blev åbenbart ikke til meget i første omgang.

At de private bygherrer kom ud i tilsvarende vanskeligheder er klart, men de, der fik de bedste – dvs. højestliggende – byggepladser, kom selvfølgelig nem-

Snit af Volden afdækket ved Torvegades udvidelse anskueliggør, hvordan Volden er blevet forstærket efter Sempes tid. Vejbanen er hævet og skjuler det nederste af volden. I baggrunden ses »Lille Mølle«. (Tegning fra 1955 af Lars Bo)

Johan Lauridsens boderække fra Christian den Fjerdes tid i Sankt Annægade mellem Wildersgade og Overgaden neden Vandet. (Rekonstruktionskitse af forfatteren)

mere fra det end andre, der stod over for særlig store vanskeligheder, hvor det vejarbejde og den opfyldning, som kongen havde stillet i udsigt, ikke var gennemført. Men det private byggeri iværksattes, og da portfløjene blev sat i den nye Amagerport 1625 – kun syv år efter arbejdets start – var *fæstningsbyen* Christianshavn en levende realitet, selv om den ikke lod sig forsvare af den fåtallige lokale befolkning alene. Broen – senere kaldet Knippelsbro – var dog slået over havneløbet, og hjælp ville hurtigt kunne bringes frem.

Mikkel Vibe og enkelte andre havde i 1622 fået terrænet hævet og bebygget på grunde, der lå tørt og godt. Men for langt de fleste, der overhovedet fik bygget, gik det trægt.

Af en synsforretning fra 1635 fremgår det, at kun 19 af de 57 uddelte grunde var bebyggede, og det endda ikke i noget stort omfang.⁵⁰

Når man siger, at kongen forregnede sig, kan man vist roligt tilføje, at det samme gjorde adskillige af dem, der skrev sig for byggepladser.

Havde de været på stedet og sonderet terrænet omkring pladsen, hvor torvet skulle ligge, kunne de let finde gode, tørre grunde, og liebhavere, der kom lidt senere, kunne få den opfattelse, at vandet omkring Refshaleholmen ikke stod højere, end at det let lod sig opfylde, så man fik en god tør grund. Man ser da også, at der i Dronningensgade kun 20 meter fra torvet har stået en bygning på et fundament med overside i kote 70 dvs. ca. 70 cm over det, vi idag forstår ved »daglig vande«, men omkring en halv meter under det højeste naturskabte punkt på torvet,⁵¹ medens der i huset Sankt Annægade 14 ca. 120 meter fra torvet er afdæk-

ket murremme i kote 80.⁵² Det var mere end en meter under den »tilbørlige« terrænhøjde.

Mange har nok ment, at kongens forlangende om opfyldning til *en alen over* højeste punkt på torvet var helt urimeligt.

Men det var det nu ikke.

Man var glade for, at der i Københavns havn ikke forekom ebbe og flod som langs Hollands og Sønderjyllands kyst, men man var fortrolig med, at havet kunne »rejse sig«, og at højvande forekom. Begrebet »daglig vande« var endnu ikke fikseret som i dag, og tabeller med angivelser af tidspunkter for høj- og lavvande kendtes ikke. I vor tid, hvor alt den slags bliver målt og registreret, kan det imidlertid konstateres, at der gennemsnitligt en gang hvert år er højvande på mere end en meter, og hvert 3.-4. år på over 125 cm medens vandstanden hvert 10. år kan nå op på mere end 150 cm over »daglig vande«. Det højest målte er 162 cm. Nu kan man ikke hævde, at forholdene var nøjagtigt de samme på Christian den Fjerdes tid, men når han – selvfølgelig efter erfarne folks råd – satte terrænhøjden i bydelen til ca. 190 cm, har det nok været fornuftigt. Han kunne derfor med en vis ret afvise

Den oprindelige bebyggelse af hjørnet mellem Sankt Annægade og Strandgade med Mikkel Vibes gård. (H.H. Engqvists rekonstruktion tegnet af Holger Schmidt)

Havneløbet mellem Christianshavn og det gamle København omkring 1640 før smedjen, der var gjort til kirke, blev korsformet. Stik udført af Allard i Amsterdam efter Frederik den Tredjes tronbestigelse 1648. Hvor broen naar Christianshavn ligger den bolig, der på Heyders plan 1648 er betegnet »Hans Kriphaus«. Kripper passede broen og indkasserede bropenge. (Det Kgl. Bibliotek)

klager, som den han i 1630 fik fra Johan Lauridtsen, der havde bygget de huse, der lå i Sankt Annegade, som formentlig kunne vente oversvømmelse en gang om året. Opfyldningen var utilstrækkelig.⁵³

Men Kongen havde ikke selv formået at leve op til kravene. Han havde påtaget sig at anlægge kanalen gennem byen, men gaderne, der kom til at kante kanalen, blev aldrig så høje som foreskrevet. Kanalen – og en kongelig »byggeplads«, der ikke blev opfyldt før langt senere – stod i åben forbindelse med voldgrave og havn.⁵⁴ Pramme og både skulle kunne sejle ind fra havnen til byens midte.

Hvordan Strandgade skulle beskyttes mod havet, når det »rejste sig«, forlyder der ikke meget om, men den første plan, der fremlagdes med grunde indtegnet, viser et eller andet anlagt mellem Strandgade og vandet. Det kan vist kun tænkes at være en dæmning mellem de to halvbastioners flanker ud mod sejløbet. Den kan i så fald ikke være anlagt hele vejen igennem, men en del af den er måske udført af ingeniøren Poul Bussier (også kaldet Buysser eller Bysser), som den 12. oktober 1624 får 82 daler for »den damb, han har slagen i den nye havn på Amager«.⁵⁵ Beboerne i Strandgade skulle imidlertid kunne bruge denne havn. Var der en dæmning, måtte de bygge skibsbroer uden for den. Enkelte sådanne ses på forskellige planer. Men man skulle langt ud for at få forbindelse med

sejlløbet. Meningen var, at man skulle grave sejrender ind derfra, hvis man ville have kontakt med større skibe.

Vibes gård i Strandgade (nu nr. 30-32) blev overtaget af skibsbygmesteren Daniel Sinclair, der brugte stranden foran gården til skibsbyggeri.

Det dige, der må tænkes bygget mellem Strandgade og havnen, kom formentlig – i overdreven højde – til at spille rollen som »strandpromenade« for den maler, der måske omkring 1640 tegnede et prospekt af København fra et hus eller stillads i Strandgade. Han tilføjede promenaden, men ønskede, at vi ville forestille os, at han selv stillede sig på den for at vise os, hvorledes stranden blev udbygget. Billedet blev gengivet af Allard i Amsterdam på et festligt kobberstik. Om der har været huse med »vælske« gavle uden for diget, er dog mere end tvivlsomt, men der er på billedet vist et par sandstensprydede gavle i slægt med dem, der var rejst i Strandgade, dog kun i såre begrænset omfang.

Mange af de »investorer«, der havde sat deres navn på kortet før 1620, fik aldrig bygget. Andre fik kun begyndt. Det meste af byområdet lå længe hen i en sumpet elendighed.

De store forventninger havde ikke holdt stik. Hvad kongen stillede i udsigt 1617, lod sig ikke realisere i hans tid. 1618 udbrød Trediveårskrigen, der varede til kongens død. Der skal ikke her gås i enkeltheder, men kongens engagement i krigen skulle blive en katastrofe for det blomstrende rige, han havde overtaget i 1588. Alt for meget gik i stå.

Christianshavn 1639-1700

Med Christianshavns befæstning var hovedstad og havn beskyttet fra Amagersiden, men der var fortsat en risiko for, at fjendtlige skibe trængte ind i havneløbet mellem Sjælland og Refshalegrunden, og at angrebsstyrker således kunne landsættes umiddelbart nord for Bremerholm, der for længst var blevet landfast med Sjælland.

For at hindre en sådan indsejling havde kongen indledt nedramningen af en pælespærring på tværs af sejlløbet med en smal åbning flankeret af to »blokhuse«. De var 1624 bygget på store skibe, sænket på hver side af indløbet, således at det ene (»Blokhuset ved Amagerland«) kom til at ligge op til den naturlige afspærring, Refshalegrunden dannede, medens det andet placeredes ud for Sjællandskysten og fik en toldbod, omtrent hvor toldboden senere fandtes i sydkannten af det område, hvor »Sankt Annæ skanse« (nu Kastellet) anlagdes.⁵⁶

Planer om at inddrage området mellem den gamle by og kastellet i hovedstaden blev også udkastet, men alt dette fik ikke umiddelbare følger for Christianshavn.

Det gjorde derimod de bestræbelser, der blev udfoldet for at sikre havneområdet mod angreb fra sydvest. Her arbejdede man i slutningen af 1640'erne med projekter til en helt ny bastionær linie, som skulle forbinde Københavns Vestervold med Christianshavns vold.⁵⁷ Forbindelsesvolden nåede på et af projekterne Christianshavns vold ved udmundingen af Semps kanal. Det meste af volden fra 1618-24 skulle således efter dette projekt lades urørt. Så vidt det kan ses, blev der dog ikke gjort meget mere ved den sag, før sven-

skerne den 10. februar 1659 løb storm mod Christian den Fjerdes vold (s. 22).

De dyrekøbte erfaringer, man indhøstede i 1659, kom nok til at bestemme den udformning af forbedringen, som blev indledt 1663 og nu kendes fra en opmåling af C.H. van der Osten, der viser fæstningens bestyknings 1670.⁵⁸ En detaljeret beskrivelse af soldaternes slid med arbejdet ude i vandet blev givet 1668.⁵⁹

Den forsømte halvbastion, der lå over for Tøjhushaven, var sat ud af spillet. Foran den placeredes – i vandet – den nye bastionære linie med to helt nye, store bastioner og en tredje, som delvis erstattede en af de ældre. Herefter fulgte de to gamle bastioner, som flankerede Amagerport. De blev begge gjort væsentligt større, og den skanse (place d'armes), vi tidligere har set i kontraskarpen, omdannedes til en vandomfyldt ravelin i en væsentligt bredere voldgrav, hvori et nyt dige er anlagt foran den forstærkede bastionære linie.

Mod øst er på planen fra 1670 for enden af Dronningensgade indtegnet en ny stor bastion. Grundridset af den ses – bag Vor Frelsers Kirke – på en senere plan.⁶⁰ De tre bastioner i syd fik navnene *Kalvebod Bastion* (ved havneløbet), *Enhjørningens Bastion* og *Pantereens Bastion*. Derefter kommer *Elefantens Bastion* (vest for porten) og *Løvens Bastion* (øst derfor). Den nye, nu for længst forsvundne, bastion bag Vor Frelsers Kirke hed *Tigerens Bastion* eller *Tigerbastionen*.⁶¹

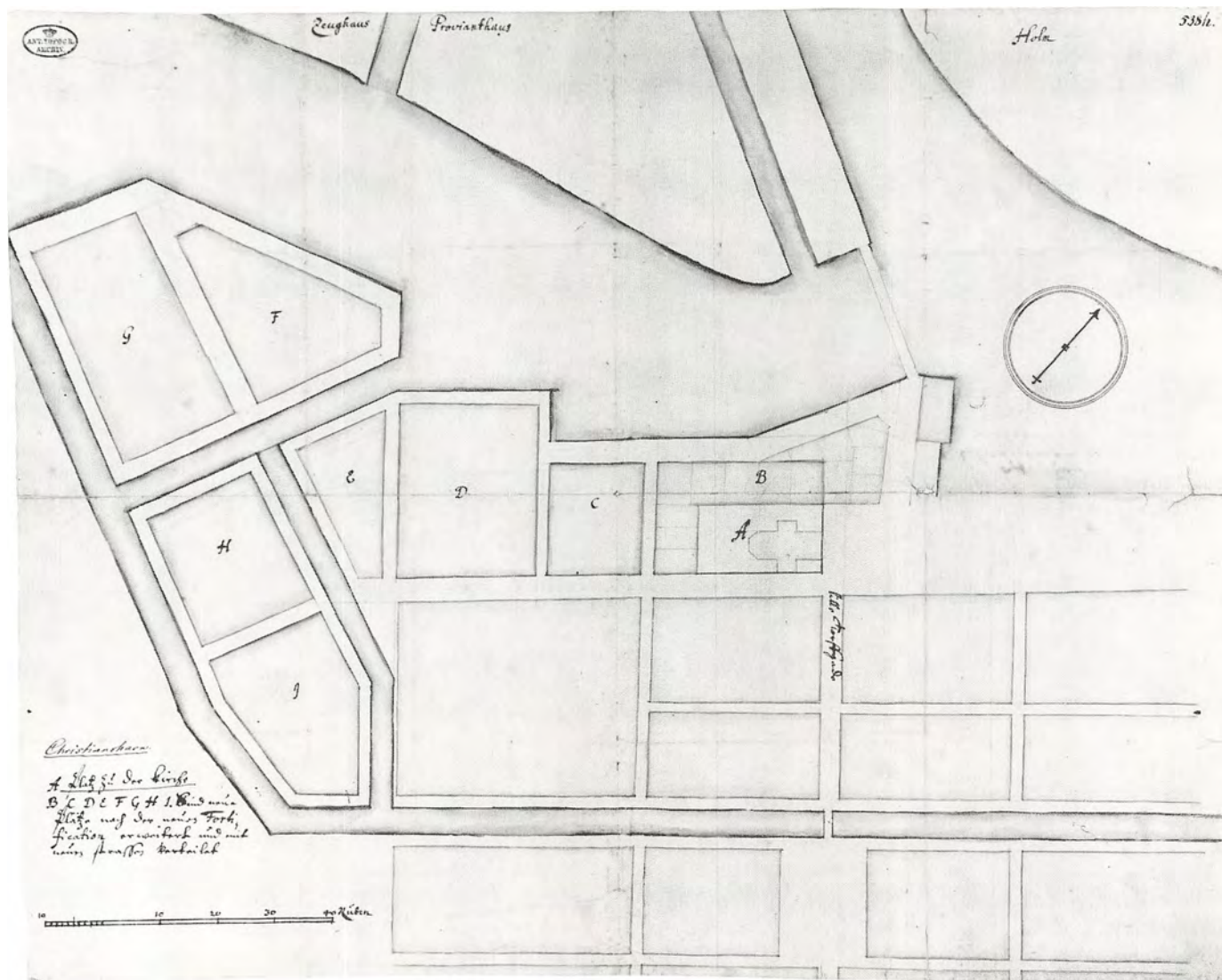
Efter planen fra 1670 at dømme har udbygningen af fæstningen ikke været fulgt op af nogen væsentlig forandring bag volden. Hvad der tidligere henlå uopfyldt, gjorde det stadig. Bag Panterbastionens vold lå langt ind i næste århundrede en stump af Semps voldgrav fra 1618-20. Store Søndervoldstræde henligger i

København med Christianshavn og forslag til samordning af Christianshavns Vold og Københavns Vestervold. Tegnet (med opmåling fra 1648 som grundlag) i overensstemmelse med projekt af Gottfried Hoffmann, måske først omkring 1660.

København med Christianshavn. Kort tegnet af Carl Heinrich von der Osten, der var ingeniør i København 1668-72, med markering af militære poster 1670. Den sydvestre hjørnebastion fra Christian den Fjerdes tid ligge endnu omflydt af vand. Krudthuset i den nye Kalvebod Bastion fik årstallet »1671«. (Det Kgl. Bibliotek)

Byplanforslag for Christianshavns sydvestre hjørne tegnet 1672 af Gottfried Hoffmann. Før 1682 har der været tænkt på opbygning af en militær barakby og andet i »vådområdet« mellem den gamle og den nye vold. (Nationalmuseet)

dag som et minde om byområdet oprindelige afgrænsning.⁶²

Der foreligger imidlertid en plan fra 1672 med forslag til, hvordan en del af vådområdet i sydvest kunne opbygges omkring kanaler tilsluttet Christianshavns kanal, som ikke skulle føres ud gennem den nye vold.⁶³ Denne plan efterfølges af talrige andre mere eller mindre fantasifulde bebyggelsesplaner, der næsten alle er knyttet til den grandiose tanke om en bastionær linie nordover fra Christianshavn og op til det område, hvor Christian den Fjerde havde bygget sin spærring med blokhuse fra 1624.

En sådan bastionær fæstningslinie, der med en vældig bue sluttede store dele af Refshalegrunden til havneområdet, som dermed fik et regulært fæstningsforsvar, ville realisere væsentlige tanker i Cataneos lærebog fra 1554!

Hvornår tanken om en sådan linie først fremsattes

konkret med Christianshavns vold som udgangspunkt, lader sig næppe påvise i dag, men fæstningsingeniøren Gottfried Hoffmann arbejdede intenst med den i 1670'erne, og det var ham, der tegnede det endelige projekt med voldprofiler, der godkendtes af Christian den Femte den 9. maj 1682, jfr. tegningen s. 19.⁶⁴

På den del af Refshalegrunden, som kom til at ligge inden for en ny nordgående vold, ville der imidlertid blive mulighed for en opfyldning og etablering af byggegrunde, som man ikke dengang forestillede sig, at marinen kunne få brug for. Byggeriet ville få et naturligt tilhørsforhold til Christianshavn, der var en selvstændig købstad, som således ville kunne få en betydelig tilvækst. Men det var der flere, som ikke var interesserede i.

Christian den Fjerde havde ved grundlæggelsen af byen proklameret, at det skulle blive en selvstændig købstad, og dette løfte har nok lokket mange til, som gerne ville bygge og handle uden indblanding fra Københavns bystyres side.⁶⁵ Løftet blev indfriet 1639, men meget af det andet, kongen havde lovet, blev ikke til noget.

Udsnit af Resens imponerende kort fra 1674 med dedikation til Griffenfeld, udgivet 1675 af Daniel Paulli.

Byen havde dog kæmpet tappert mod svenskerne og under belejringen fået løfter om nye privilegier svarende til dem, København skulle have. Christianshavnerne var imidlertid ikke så overbeviste om det rigtige i københavnerens forslag om at give kongen enevoldsmagt. De tilsluttede sig dog til sidst forslaget, uagtet det kunne indskrænke de friheder, Christianshavn havde fået tilsagn om, bl.a. friheden til selv at vælge præst. Da kongen havde fået enevoldsmagten og kort efter indsatte en tysk præst, som den danske menighed ikke ønskede, gav de udtryk for deres mishag, og det kom den borgmester og den rådmand dyrt at stå, som loyalt havde overbragt monarken beboernes mening. De to magistratspersoner blev kastet i fængsel som oprørere, og gamle sager – der ikke var noget hold i – blev draget frem. De to slap dog med livet i behold. Majestæten lod af »højkongelig mildhed« nåde gå for ret, men borgmesteren måtte opgive ethvert krav på 6044 rigsdaler, han under krigen havde lånt kongen.⁶⁶ En by med sådanne folk i bystyret var ikke bekvem for regeringen, og de selvbevidste christianshavnerne var heller ikke elsket hverken af hovedstadens bystyre eller dens laugsbrødre.

Man var ikke glade for fri konkurrence med en by, der havde nøjagtig de samme rettigheder som København og de samme privilegier forud for rigets øvrige købstæder.

Da det københavnske bystyres lyst til at indlemme var lige så stor som statsmagtens til at få ro, lå en simpel løsning på Christianshavns styrelsesproblem inden

for rækkevidde. Den greb man. Christianshavn blev 1674 »inkorporeret og indlivet« i København.⁶⁷

Samme år fuldendte Københavns præsident, Peter Resen, et stort kort over hovedstaden med alle de bebyggede områder, der fandtes – og dem, som kunne forentes, bl.a. i Christianshavnsområdet.⁶⁸

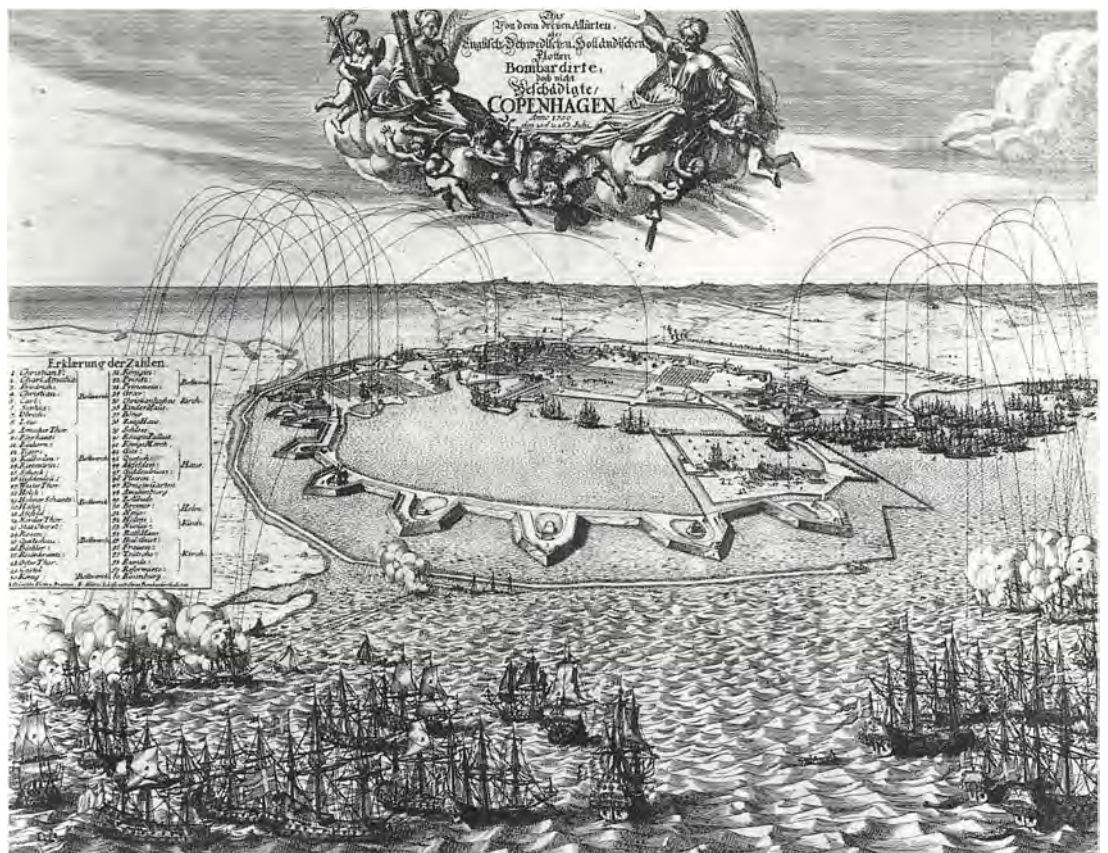
Inkorporeringen hindrede dog ikke kongen i at søge gamle veje betrådt, når flere fremmede skulle lokkes til at bygge i »vådområdet« øst for København. Der blev igen talt om at indrette »fristæder«, som skulle være for anderledes tænkende, f.eks. jøder og reformerte. Hvor Tigerens Bastion var bygget, udlagde Christian den Femte en grund til en reformert kirke, men mere kom der ikke ud af den sag.⁶⁹

Resens kort fra 1674 viser et tidligt projekt måske af Gottfried Hoffmann til den »nordadgående« fæstningslinie ud mod Øresund. Det indebar, at de tre bastioner (Kalvebod Bastion, Enhjørningens Bastion og Panterens Bastion) med mellemliggende kurtiner, der i 1669-70 var anlagt på det flade vand sydvest for Christianshavn, skulle danne basis og model for en stor voldbue med syv bastioner.

Så enkelt skulle det hele nu ikke blive ordnet.

Af flere planer fremgår det klart, at hele den sydvestre og søndre linie til og med Christianshavns port blev bibeholdt, medens Løvens Bastion øst for porten fik en mærkelig bred form, ved at dens østre del blev erstattet af en fase og flanke, som indgik i en ny, regulær bastionær linie, der tillige omfattede syv bastioner med mellemliggende kurtiner. Det store arbejde

København med Christianshavn 1692. Fæstningsringen er sluttet. (Det Kgl. Bibliotek)

Københavns bombardement 20.-26. juli 1700. Stikket af J. Friedlein anskueliggør, hvordan Cataneos princip for en havneby's fæstning var fulgt og stod sin prøve.

Resens moderate kort fra 1677. Udgivet 1688 af Johan Huusman (udsnit, Det Kgl. Bibliotek).

iværksattes den 9. maj 1685 og var gennemført 1692.⁷⁰ Allerede i 1660'erne var der foran porten bygget en lavtliggende voldgang med brystværn, en faussebraie, til beskyttelse af broen over ravelinen. Nu fik man en ekstra ravelin foran kurtinen øst for Løvens Bastion.⁷¹

Den nye bastionære linie, som førtes øst- og nordover op til Christian den Fjerdes havnespærring – med tilføjede maritime anlæg – fik endvidere til værn mod havet et forværk af form som et dige, svarende til, hvad allerede Semp havde bygget.

Endnu omkring 1700 var der bag dette »nyværk« næsten kun vand, herunder det særligt afgrænsede flådeleje »Huggen« ved Nyholm, øst for Toldboden.

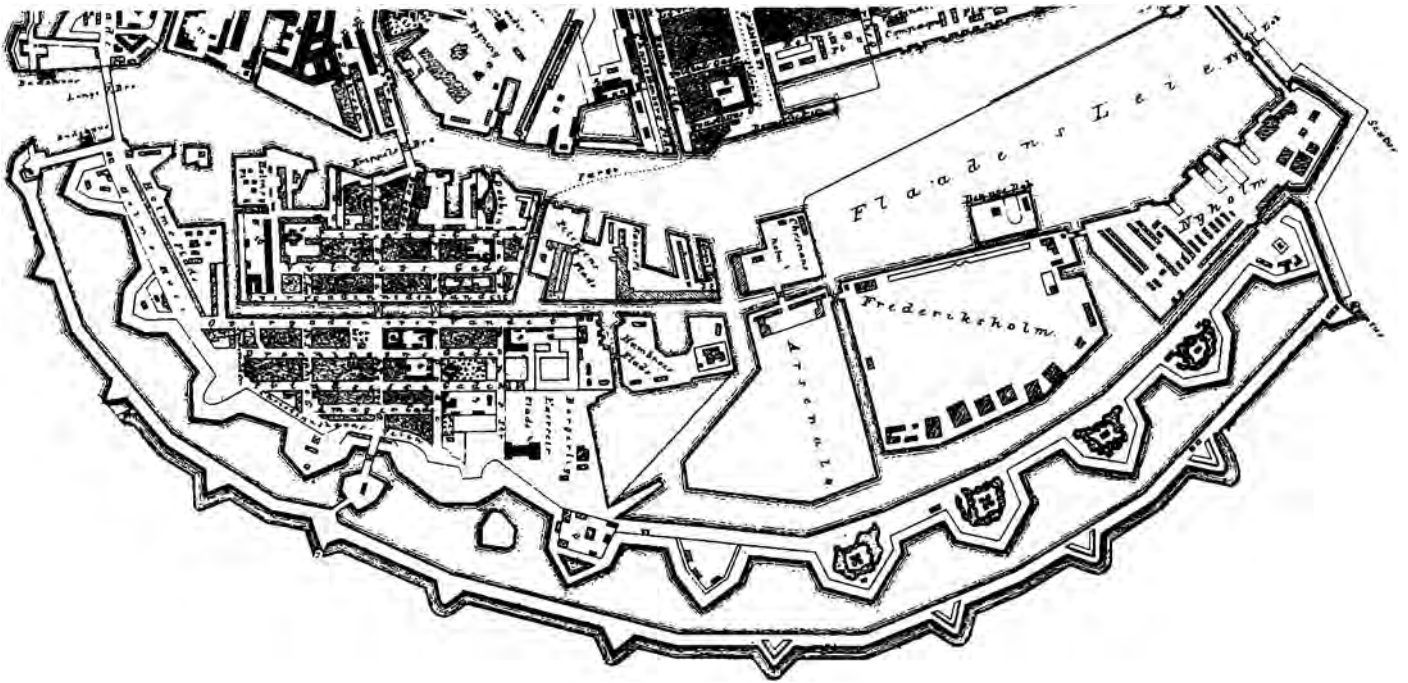
Sådan som anlægget kendes fra tegnede kort, ses det også på et prospekt, der viser det svensk-hollandsk-engliske bombardement af København år 1700.

Det skortede som nævnt ikke på bebyggelsesplaner for det område, der lå inden for den nye store fæstningslinie, men det er svært i dag at skelne mellem, hvad der eksisterede, og hvad der var projekteret. Nogen hjælp giver et eksemplar af Resens kort fra 1674 i Stockholms krigsarkiv. Det er påklippet et stort stykke papir, der dækker hele Resens bebyggelse nordøst for det

gamle Christianshavn, og viser, at det meste af området i slutningen af 1680'erne lå under vand. Også i Grønnegårds havn, hvor Resen gengiver en stor holm over for Tøjhuset, »finnes intet vare upfyllt, uthan är klart Watten«. Men selve det gamle Christianshavn står som fuldt udbygget, og det var nu ikke tilfældet.⁷²

Mere realistisk er nok et kort, tegnet af Resen 1677 og udgivet af Johan Huusmann 1688.⁷³ Her er en holm, der aldrig blev lagt over for Tøjhuset, ganske vist indtegnet, men den sporadiske bebyggelse af Christianshavn svarer nok bedre til virkeligheden end Resens tætte bebyggelse 1674. De huse, Resen viser 1677, har dog ikke meget tilfælles med dem, der virkelig fandtes. Han har gjort rede for de karréer, som følger »skakbrætplanen« fra 1617, men udelader ethvert spor af opdelingen i »storgrunde«. Den kan imidlertid genfindes på senere matrikelkort med Geddes kvarterkort fra 1757 som det første »autentiske«.

Matriklen fra 1689 blev desværre ikke straks fulgt op med udfærdigelsen af et matrikelkort, men general H.U. Ramsings gennemgang af alle de ældre skøder – sammenholdt med nyere materiale – har gjort det muligt at fremstille et matrikelkort, der viser, hvordan grundopdelingen var i 1689 (kortbilag). Det kan dog

Fæstningen med envelope og krudtmagasiner 1863.

ikke præcist siges, hvad der 1689 var bygget på de enkelte grunde. Noget sådant er først markeret på Geddes kort fra 1757 (se gengivelse s.32-33 og kortbilag II). Men en idé om byområdets benyttelse 1691 får man dog gennem et kort, der viser hvor – og til hvem – der leveredes vand fra »Christianshavns vandkompagni«. Det var til denne beskedne bebyggelse, Christian den Femte ville føje et »Ny Christianshavn«. Samme år godkendte han planen dertil.⁷⁴

En fæstning i fred

Det, der på kort og prospekter fra omkring 1700 fremtræder som vandflader, var af blandet beskaffenhed. Fladerne omkring Christianshavn og hele den lange Refshalegrund havde mange steder ved afgravning leveret materiale til volde mv., og der var på den måde kommet voldgrave foran den nye bastionære linie.

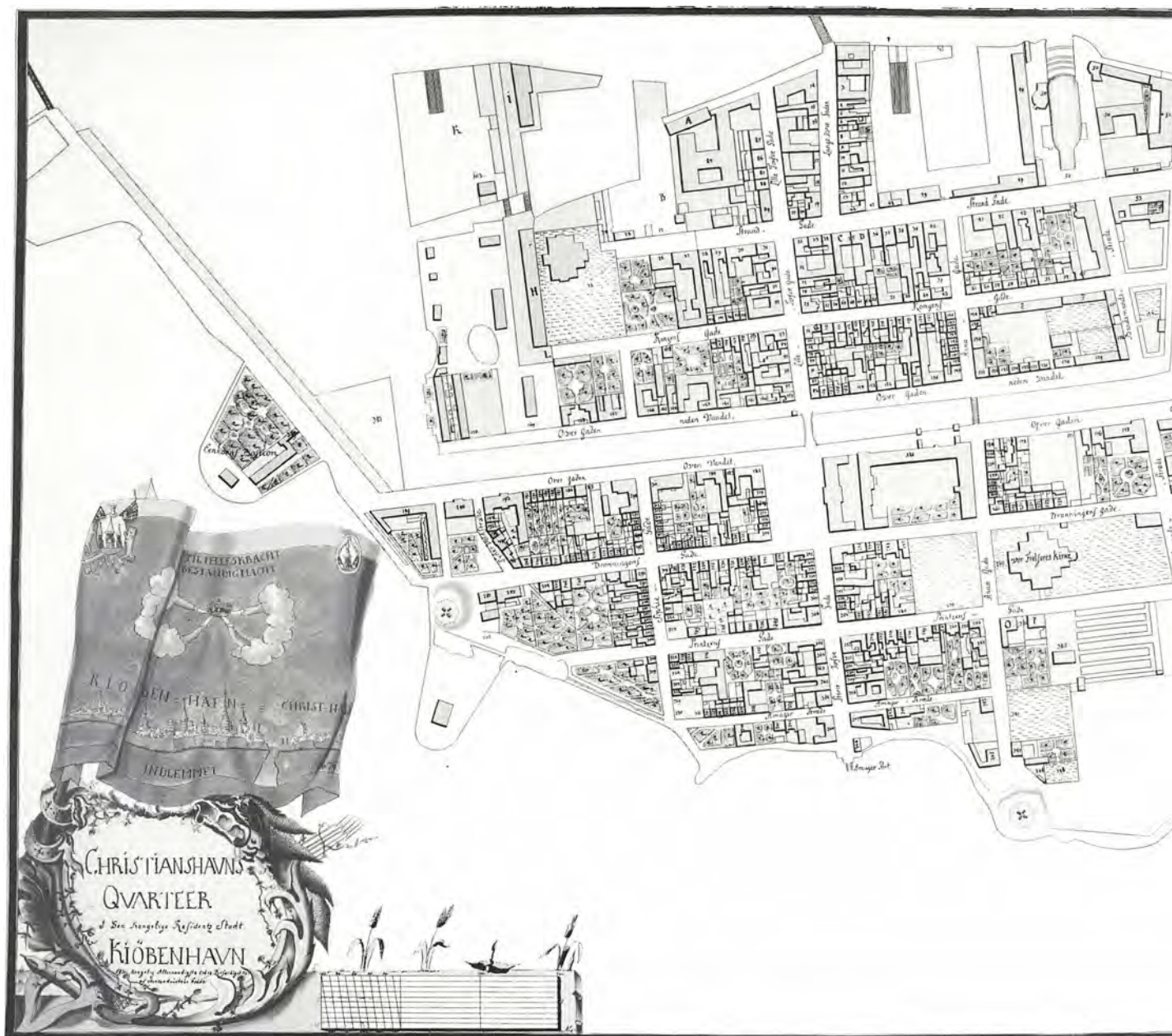
Den var dog ikke tilstrækkelig til at kunne holde fjendtlige flåder i skak. Der blev derfor anlagt søforter længere ude, og tidligt fremkom planer om at forandre diget foran bastionerne til et sammenhængende fremskudt fæstningsværk, en »enveloppe«, hvorfra skibe kunne beskydes med lavtplacerede kanoner, der kunne spille ud over havfladen, hvad der gav betydeligt større chancer for træffere end kugler afskudt fra bastionerne. Et forslag til anlæg af ni små lynetter langs diget blev vedtaget den 23. april 1745, men kun lige påbegyndt året efter.⁷⁵

Arbejdet blev genoptaget 1767, og skønt det gik langsomt, blev dette fæstningsarbejde dog gennemført, omtrent som det endnu findes, om end naturlig-

vis underkastet ændringer i tidens løb. Her skal det blot noteres, at det store »Nyværk«, som forventet, kom til at danne rammen for de udvidelsesmuligheder, Christianshavn fik øst- og nordover, svarende til de mere begrænsede muligheder, der var skabt i øst og syd.⁷⁶

Fæstningsværkerne var afgørende for det hele. Hvad der kom inden for værkerne, var dog også af militær betydning. Det gjaldt for så vidt også boligområderne, da en væsentlig forudsætning for et fæstningsforsvar er tilstedeværelsen af folk, der kan bemane værkerne, og andre, der kan være krigsfolkene til hjælp. Københavns befolkning havde ikke været stor nok til at forsvare byen, da svenskerne angreb den i 1659. At et hollandsk hjælpekorp var ført frem, blev af afgørende betydning for det heldige udfald, som tilmed fik den følge for byen, at mange søgte til den. Det var den eneste fæstning i Danmark, som havde modstået fjenden! Altså et relativt sikkert sted, som oven i købet havde fået store friheder og privilegier stillet i udsigt. Militært betød tilvæksten, at der blev flere til at forsvare byen, men selvfølgelig også et større fast militært mandskab. Udbygningen af Ny København mellem Gothersgade og Kastellet fik i denne forbindelse en høj prioritet frem for det besværligere arbejde med udbygning af det, der er kaldt Ny Christianshavn. Hertil kom Frederiksholmkvarteret bag den nye Vestervold, der også skulle forsvares.

Endnu omkring 1700 var der øde grunde i det gamle Christianshavn, og de første større opfyldninger skete ikke med boligbebyggelse for øje. De talrige store bebyggelsesplaner fra 1600-tallets slutning var utvivlsomt blevet til i forventning om et hastigt voksende befolk-

ningstal. Man var dengang forud med planlægningen!

Tilvæksten kom, men ikke så hurtigt, og i det gamle Christianshavn klarede man sig længe ved at rykke tættere sammen og bygge om. Den stenrige vinhandler Abraham Lehns pragtbolig, Strandgade 6, blev til ved en sådan ombygning.⁷⁷ En udvidelse af boligområdet fandt først sted efter 1850 med Aladdinkvarteret, der har fået navn efter det store »Aladdinkompleks«, opført 1900-01.⁷⁸

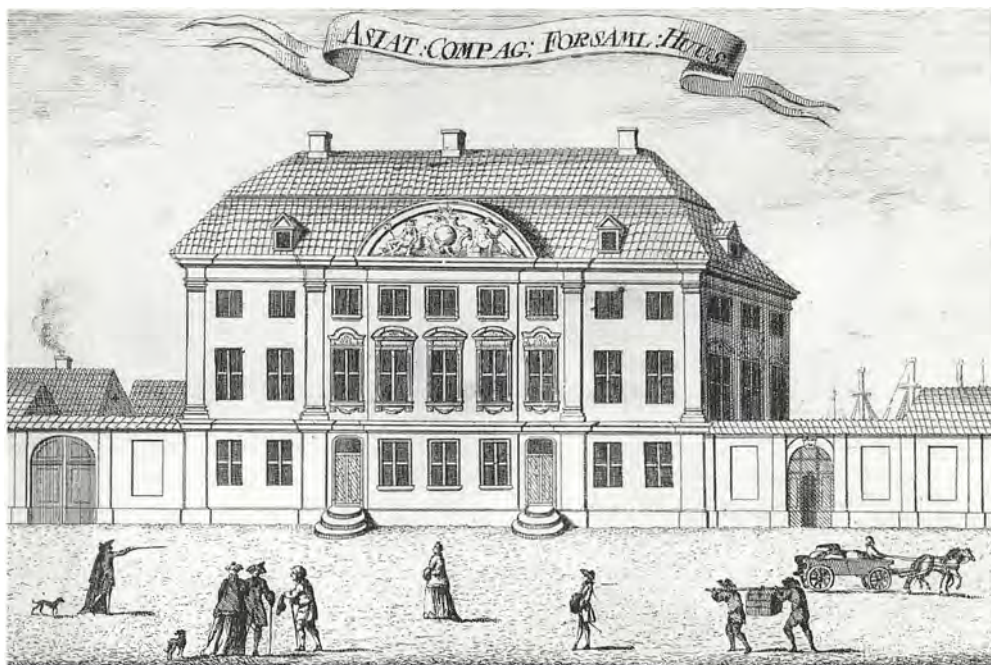
Strandgade og havnefronten

1700-tallet igennem blev der nok bygget nye boliger, men det var fortrinsvis til erstatning for ældre. Nybyggeriet var stærkt præget af det erhvervsliv, som udvikledes i tilknytning til havnen, hvor skibsbygning, oversøisk handel og fabrikation af forskellig art med-

førte opførelsen af meget nyt. Matrikelkortet fra 1757 viser, hvordan foretagsomheden har rykket »havnefronten« et godt stykke ud foran Strandgade, en udvikling, som var indledt allerede i 1600-tallet, hvor der blev givet et fantasifuldt udtryk for den med det kobberstik, som har Frederik den Tredjes og hans dronnings portrætter indsat foroven, se side 24-25. Det må følgelig være trykt efter tronbestigelsen februar 1648, men viser dog detaljer, som var ændret i begyndelsen af 1640'erne.⁷⁹

En nøjagtig opmåling foretaget 1648 af Peter Busert og Georg Hoffmann viser, at Strandgade ikke var anlagt hele vejen igennem fra halvbastion til halvbastion. Den sydligste fjerdedel manglede.⁸⁰

Grønnegårds havn lå i vejen. Det var tilmed sådan, at Knippelsbro, der på kortet fra omkring 1620 (side 18) skulle have ført over til en dæmning, som ledte mod Torvegade, fik en anden retning, der vanskelig-

Asiatisk Plads. Stik udført af W. A. Müller for Pontoppidans »Den danske Atlas«, (John Erichsen)

Asiatisk Plads, Eigtveds Pakhus. Stik i Pontoppidans »Den danske Atlas«, II, 1764.

planens gadenet. En stor havneplads over for det sted, hvor Sankt Annægade udmundede i Strandgade, blev erhvervet af Dansk Asiatisk Compagnie, der i 1733 lod en bebyggelsesplan udarbejde.⁸³ Den er desværre gået tabt, men omstændighederne tillader os at slutte en del om den. En hollandsk arkitekt, Felix Dusart, der er mester for den reformerte præstegård i gaden Åbenrå (nu Musikhistorisk Museum), for Møinichens palæ i Købmagergade (nu posthuset) og Frederiksberg kirke, må have tegnet planen, muligvis for bygmesteren Philip de Lange, der i alle fald 1739 blev sat til at bygge et hus efter den.

Til dette hus knyttedes en port over for Sankt Annægade. I fortsættelse af portmuren byggedes så langs

Strandgade en lang mur, hvor Dusart efter al sandsynlighed havde projekteret et andet hus, svarende til det første, således at der blev en passende åbning mellem de to huse. Sejlede man ind på langs af det store havneløb, ville man få et kik ind gennem Christianshavn med Vor Frelsers kirke som point de vue. En oplevelse ikke helt ulig den, Eigtved senere søgte etableret ved Frederiksstaden, hvor Marmorkirken skulle tjene som point de vue. Huset, der nu står som pendant til det 1738-39 opførte, blev dog først bygget 1781. Det er ikke troligt, at man skulle have valgt at bygge huset mage til det fra 1730'erne, hvis man ikke havde planen liggende – og plads afsat dertil.⁸⁴

I mellemtiden havde Eigtved 1748-50 opført kom-

Under Københavns bombardement nåede ilden ikke Christianshavn, der tjente som tilflugtssted for den gamle bys beboere. Men flåden blev udleveret, og christianshavnerne måtte se de skibe blive ødelagt, som var under bygning på Holmen (Kobberstiksamlingsen).

pagniets store pakhus, der ligeledes var tiltænkt en virkning langt ud over havnepladsen. Allerede Christian den Sjette tog skridt til, at hans Christiansborg fik præsentable omgivelser, og med Eigtveds pakhus blev hensynet til beliggenheden i forhold til slotspladsen iagttaget. Det blev en bygning, der skulle gøre sig gældende i residensstaden, ikke blot i det ydre, men også i det indre. Den store trappe var tilpasset det forhold, at majestæten Frederik den Femte i egen høje person kunne indfinde sig og besigtige de »asiatiske varer«, skibene hjembragte fra det fjerne Østen.

For hans besøg og velvilje takkede kompagniet på den mest udsøgte måde ved at bekoste rytterstatuen på Amalienborg.

Eigtved kom også til at stå for løsningen af Strandgades problem, da gaden var blevet bebygget på begge sider og ikke lod sig føre videre sydvestover. Han projekterede Christianskirken, som kom til at stå for en-

den af gaden i et område, der var udvidet ved tilføjesen af arealerne ud til den nye vold, men endnu kun sporadisk bebygget. Kirken blev ikke blot et point de vue for dem, der færdedes i Strandgade. Den gjorde sig også gældende fra Sjællandssiden. Grønnegårds havn var ud for kirken indskrænket til et havnebassin af samme karakter som det, der lå på »Asiatisk Plads«, men lidt større, som det ses på Geddes kort fra 1757. Det nåede næsten ind til kirken.¹⁵

I de dimensioner, der dengang arbejdedes med, ville kirken kunne komme til at stå som et kosteligt element i en blandet bebyggelse, hvor huse med boliger optog en god del af grundene. Men det kom til at knibe.

Matrikelkortet fra 1806 – og senere bykort – viser dog, tillige med en lang række prospekter, at der helt op til omkring 1850 var en vis sammenhæng mellem gadenet og bebyggelse omkring kirken. Men så begyndte en anden udvikling at melde sig.

Røde bro (senere kaldt Børnehushvængen) er vist på dette fotografi fra 1865 af Overgaderne og Torvet. Hjørnet af Nebelongs fængsel ses til venstre. (Bo Bramsen)

Fæstningens fald 1857-1925

Ved at bombardere det gamle København fra Sjællandssiden kunne englænderne i 1807 tiltvinge sig den danske flåde og sejle hjem med den uden at bekymre sig om den store fæstningskæde, der var anlagt omkring by og havn. Intet under, at det siden var svært at få folk til at tro på fæstningens værd. Den blev dog opretholdt til århundredets midte, så sprængtes den af tryk indefra.⁸⁶ Den lå i vejen for byudvidelser og mistede enhver mening, da Sjællandssidens »demarkationslinie« blev rykket tilbage 1852, og brokvartererne begyndte at rejse sig. Den 30. juni 1856 trak statsmagten, dvs. militæret, sig tilbage.

Skildvagterne ved de gamle byporte udeblev, og så gik det løs. Portene kom væk. Til dem hørte Amagerport, som blev nedrevet 1857.⁸⁷

På Sjællandssiden gik det derefter ud over volde og grave, men Christianshavns vold blev skånet. Først i 1909 besluttedes det helt at opgive den som fæstningsværk, og vedligeholdelsen blev delvis overtaget af kommunen.

I 1918 blev volden fredet og afsnittet fra Amagerbrogade til skydeskolen i Panterens Bastion afhændet

til kommunen.⁸⁸ Endelig blev ved overenskomst af 27. november 1925 hele volden fra Bådsmadsstræde til Langebro kommunens ejendom.

Bebyggelsen bag denne vold var velkendt af københavnernes, men ikke udelukkende for det gode. Man tør nok tro, at en af de mest læste danske romaner, Vilhelm Bergsøes »Fra Piazza del Popolo«, med skildringen af en rædselsfuld »rotterede« i Dronningensgade på Christianshavn har været med til siden udgivelsen 1866 at udbrede en afsky for de forfaldne dele af bebyggelsen, medens færre fik indblik i, hvad der i mange velholdte huse gemte sig af værdifulde boliger.

Vilhelm Hammershøis nu berømte interiører, malet omkring århundredeskiftet, blev heller ikke set af så mange. De tab, der dengang landet over blev lidt ved nedrivning af værdifulde huse, vakte imidlertid stadig større bekymring, og 1907 stiftedes Foreningen til Gamle Bygningers Bevarelse med henblik på at få fredning af det mest værdifulde gennemført. Da Christianshavn på det tidspunkt nok i vidt omfang bar præg af vanrøgt og forfald, men på den anden side også rummede store værdier, som måtte søges reddet, afstiftede foreningen 1913 en »Generalfortegnelse over verdslige bygninger på Christianshavn af historisk og kunstnerisk værdi«. Den blev udgivet året efter i en bog, »Christianshavns borgerlige bygningskunst«, med en omfattende indledning af foreningens sekretær, Vilh. Lorenzen. Det aktuelle sigte med fortegnelsen var at give offentligheden – og lovgiverne – et begreb om, hvad den fredningslov, man arbejdede for at få, skulle beskytte.

Wains jernbro fra 1866 vakte international opmærksomhed, da den blev bygget. (Bo Bramsen)

Loven kom den 18. marts 1918. Under behandlingen af den blev en paragraf om »de i historisk henseende vigtige fæstningsværker« indføjet i den (paragraf 17). De blev henlagt under Det Særlige Bygningssyn sammen med de »verdslige bygninger af historisk og kunstnerisk værdi«. ⁸⁹

Kirkerne var for længst sikret som historiske mindesmærker gennem Kirkesynsloven fra 1861 og supplerende cirkulærer fra 1880'erne. ⁹⁰

Broernes by

Da der med Knippelsbro var sikret nem adgang til det gamle København, og broen over voldgraven foran fæstningens port stod færdig, havde Christianshavn fået en særlig funktion som forbindelsessted mellem hovedstaden og Amager. Med færdiggørelsen af kanalen tværs gennem den nye by fulgte endnu en bro, »røde bro«, som måtte passeres af dem, der benyttede denne forbindelse.

Men der blev brug for flere broer. Kanalen med dens havneforbindelser var uundværlig for en del af de virksomheder, der efterhånden slog sig ned på Christianshavn og måtte have gods sejlet frem til deres pladser inde i byen. Det førte til anlæg af flere broer. Det karakteristiske bybillede med skibe og både i kana-

lerne opleves i dag bedst fra alle disse broer, som man ustandselig passerer, når man færdes i bydelen.

Broerne skulle gerne kunne åbnes for skibe med mast, men det stadium er for længst passeret, og store skibe kan ikke længere komme ind til alle bolværker.

Forandringen skete i takt med, at de industrielle virksomheder på Christianshavn fik en anden, tungere karakter.

Jernindustrien kom i slutningen af 1800-tallet til at præge virksomheden på Christianshavn med tilhørende Refshaleø, hvor Burmeister og Wains nye store skibsværft blev indrettet 1872. Nu gjaldt det ikke længere skibe af træ. Alt skulle gøres af jern og stål. Allerede 1866 havde Wain konstrueret en jernbro til erstatning for Knippelsbro, der siden Christian den Fjerdes tid var fornyet flere gange som træbro. Wains fornemme bro var et mesterværk, der påkaldte sig international opmærksomhed, men den måtte desværre allerede 1908 vige for et skrummel af en bro, som nu også er væk. ⁹¹

Medens tilkørslen til Christian den Fjerdes bro var foregået langs Børsens forside, blev et bassin bag Børsen fyldt op, så tilkørslen kunne ske bag Børsen. Wains bro fik på den måde god forbindelse med Torvegade, en eksemplarisk løsning.

Wain var så forsynlig at lægge jernskinner til heste-

Børnehuset på Christianshavns Torv, tegnet 1755 af J.J. Bruun.

sporgvogne i broen. Det skulle ikke skorte på gode trafikforhold for de mange, der fik beskæftigelse i de industri anlæg, som begyndte at brede sig.

For Amagerbønderne, der hver morgen kørte grøntsager til Amagertorv, var broen også en gevinst.

Denne grøntsagstransport blev der også tænkt på, da Langebro blev fornyet 1897-1903, hvor den væsentligste grund til fornyelsen dog var ønsket om en uddybning af havneløbet til Sydhavnen.⁹²

Christian den Femte havde 1690 fået lukket åbningen mellem Christianshavns vold og den forlængede Vestervold med en pælespærring, der bar en tømret gangbro for militæret. Der var ingen gennemsejling.⁹³ En sådan blev dog hurtigt etableret, for at fiskerne med deres små både kunne komme ud i det lave farvand mellem Amager og Kalvebod Strand. Frederik den Fjerde besluttede 1722 at gøre gangbroen bredere, så vogne kunne passere, og en vindebro blev samtidig bygget. Den blev senere udvidet og forbedret. I slutningen af 1890'erne stod det imidlertid klart, at denne træbro måtte erstattes af en mere tidssvarende, og den skulle selvfølgelig have gode forbindelser til begge sider. Den gamle bro gik fra Vestervoldgade over til Langebrogade *inden* for Kalvebods Bastion. Den nye skulle føre fra den nyanlagte rådhusplads ad

Vester Boulevard (i dag H. C. Andersens Boulevard) til en boulevard på Amagersiden. Hvordan boulevarden skulle udformes var endnu ikke afklaret. En og anden har nok forestillet sig, at volden på Christianshavn skulle demoleres og give plads for et indbringende pragtbyggeri, der kunne realiseres i smag med Wiens berømte Ring, medens andre vel har drømt om nye industrigrunde.

Hvordan det nu end forholder sig, blev flytningen af brostedet og anlægget af en kajgade, som skar lidt af Kalvebod Bastion, vedtaget. Et stykke af enveloppen foran graven skulle tillige sløjfes til fordel for boulevarden (Amager Boulevard), men voldgraven skulle indtil videre skånes, og en borgerrepræsentant undlod ikke »at lægge et godt ord ind for bevarelsen af bastionerne, fordi de afgave en god spadseregang og tumleplads for en del af Christianshavns befolkning«.

Christianshavns vold undgik den skæbne, som i de år havde udslettet hele Vestervold.

København stod over for nye indlemmelser ikke blot på Sjællandssiden, men også på Amager. Sundbyerne blev sluttet til Københavns kommune den 1. januar 1902.⁹⁴ Den nye Langebro og boulevarden langs voldgraven blev en god forbindelse til de brokvarterer, som kom derude.

Da volden nærmest Langebro endelig blev afgivet til

»Lagkagehuset« på Torvet med den stærkt udvidede Børnehusbro i forgrunden. (Bo Bramsen)

kommunen, skete det samme år, som hele fæstningsanlægget blev fredet under Det Særlige Bygningssyn. Et kommunalt forslag til et helt nyt voldgennembrud – med bro over graven – kunne senere pure afvises af Bygningssynet. Da dets ret hertil omtvistedes, blev tvivlen derom afvist i november 1943 i en erklæring fra Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet.⁹⁵

Rækken af bastioner og raveliner med foranliggende voldgrav ligger endnu ubrudt langs den brede Amager Boulevard, der fulgte med anlægget af den nye bro, som blev færdig 1903 og erstattedes af den Langebro fra 1950-54, vi har i dag.

Da denne bro stod færdig, accepterede Bygningssynet, at der fra boulevarden, der var gjort bredere, førtes en tilkørselsvej ned til den smalle kajgade ved Kalvebod Bastion. Det medførte kun en uvæsentlig beskæring af voldgraven. Bygningssynet havde tidligere accepteret en mindre udvidelse af det gab i volden, nedrivningen af Amagerport havde medført. Det var her, der fandtes så tydelige spor af det gamle voldprofil, at det kunne markeres i skråningen, hvordan volden havde set ud.

På fotografier fra omkring 1925 ses det, hvordan gabet i volden så ud før den sidste ændring, der medførte, at det lille porthus fra 1718-20 blev rykket tilbage

i forbindelse med Torvegades udvidelse i 1930'erne.

Broen over Christianshavns kanal (»Børnehusbroen«) blev samtidig gjort så bred, at ingen mærker, hvordan Torvegade føres over en bro, når de passerer den.

Nu bliver det så et spørgsmål, hvordan det skal gå efter år 2012, når Knippelsbro og Langebro – ifølge den netop vedtagne kommuneplan – ikke længere behøver at kunne gå op for gennemsejlende skibe.⁹⁶

Torv og Torvegade

Selv om Christianshavns selvstændighed var gået tabt i 1674, havde Torvegade fortsat fungeret ganske som hovedgaden, der passerer torvet i en lille købstad. Gadens bebyggelse var præget af et hovedstrøgs aktiviteter. Mange af de oprindelige, lave huse blev imidlertid forhøjet eller udskiftet med helt nye. Blandt de sidste har nogle været karakteriseret som »brokvarterhuse«, fordi de, hvad dimensioner og udformning angik, lignede dem, der i hundredvis blev rejst på Vesterbro og Nørrebro. På det christianshavnske hovedstrøg dannede de dog ikke noget sammenhængende hele, når lige bortses fra torvets sydvestre side. Her var på hjørnet af Overgaden oven Vandet bygget en stor bin-

dingsværksgård omkring 1620. Den fornemme placering blev dog nok knap så fornem, da torvets modsatte side belemredes med et stadig voksende fængselskompleks, men bindingsværksgården blev taget i brug som politistation, og det var måske praktisk, bl.a. når fanger brød ud af fængslet.⁹⁷

I 1895 blev hjørnegrunden imidlertid ryddet for at give plads til et »brokvarterhus«. Det var ved den lejlighed, et stukloft i den gamle gård blev nedtaget og overført til Nationalmuseet.⁹⁸ Det nye hus fik dog ikke lov at stå længere end til 1940. Så veg det for et biografkompleks.

Til denne »byfornyelsesproces« fjøede sig en anden såkaldt »overordnet byplanmæssig foranstaltning«. Allerede omkring århundredeskiftet var bystyret begyndt at bryde en ny færdselsåre igennem Københavns ældre bykvarterer fra Gothersgade til Knippelsbro. En fortsættelse over Christianshavn var fristende, og da demarkationslinien foran Christianhavns vold 1909 blev ophævet, var al opmærksomheden koncentreret om at få det mest mulige ud af de byggemuligheder, der nu frembød sig på den anden side af Christianhavns vold.

Og så måtte Torvegade udvides.

Det første skridt dertil blev taget med nedrivningen af fængslet, der havde en lang historie bag sig.⁹⁹ Frederik den Tredje og hans omgivelser må have fundet, at Christian den Fjerdes tugt- og børnehus ved Helligåndskirken var for fint placeret. Det blev nedlagt 1649, hvorefter de centralt beliggende grunde blev afhændet. Men byens »gadebørn« var et stort problem, og 1662, samme år som enevældskongen behændigt rejste sag mod Christianshavnsborgmesteren, der blev tvunget til at opgive sit tilgodehavende, kvitterede kongen ved nordøst for torvet at lade en stor grund, som det næppe ville være let at få afsat, indrette til optagelse af ulydige, vanartede eller forældreløse børn, der tiggede og blev indfanget af stodderfogeder. Snart efter blev der tillige tvangsanstalt for voksne tiggere og straffeanstalt, navnlig for tyvagtige og løsgtige kvinder. Vigtigt var det, at alle, der indsattes, herunder børn fra 6 år og opefter, kunne arbejde i den tekstilindustri, som var planlagt. Staten skulle ikke have udgifter af foretagendet. Man ville have klædeleverancer, og det lykkedes. Allerede 1669 kunne Københavns og Helsingørs garnisoner, i alt ca. 2500 mand, beklædes fra »Børnehuset«. Under skiftende former slæbte dette foretagende sig frem gennem århundreder. Anlægget blev 1739-41 udvidet med en bygning, der dækkede den østre del af torvet, så facaden fulgte Torvegades østside. Denne facadelinie blev opretholdt, da tugthusafdelingen, der vendte ud mod torvet, blev ombygget af N.S. Nebelong, og det hele stod der, til storbyen marcherede frem for at få sin brede trafikåre igennem til Amagerbro. Fængslet blev nedrevet 1928, og Christianshavnerne fik istedet »Lagkagehuset« som en forsmag på, hvordan den nye gennemfart skulle garne-

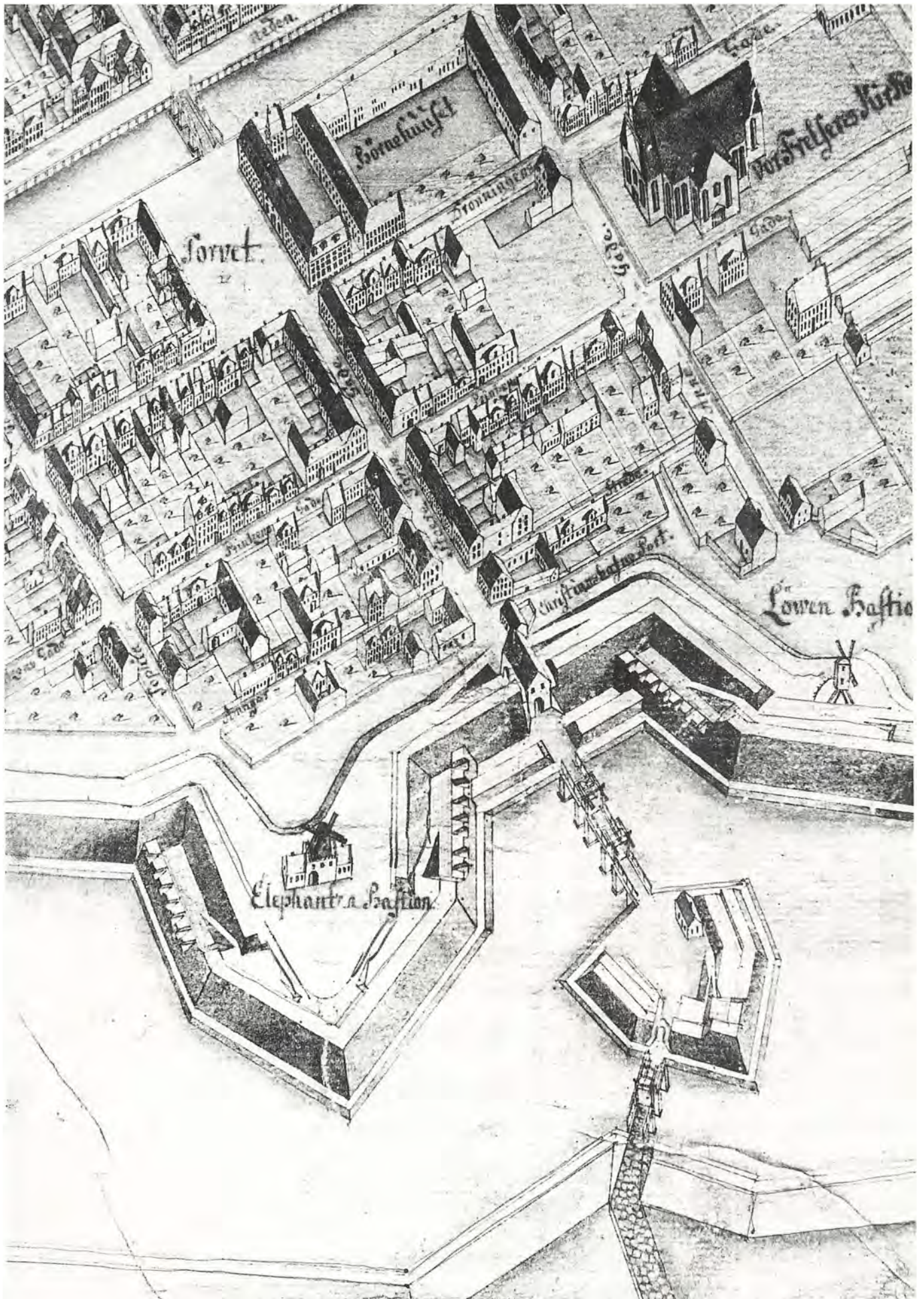
res. Af samme dimensioner blev en karré bygget på tugthusgrunden bag »Lagkagehuset«. Den markerede, hvordan resten af Christianshavn kunne forventes »byfornyet«.

Der var naturligvis dem, der protesterede. Man havde haft mulighed for at genskabe torvet i dets oprindelige velovervejede udstrækning. Da Vor Frelser kirke var placeret øst for hjørnet af den oprindelige Børnehusgrund, kunne der endog have været mening i at lade torvet gå helt til Sankt Annægade, som tegneren Axel Nygård foreslog det.¹⁰⁰ Man kunne også have dimensioneret bebyggelsen i overensstemmelse med de gamle forhold og sørget for, at Vor Frelser kirke fik lov at spille en afgørende rolle i det nære bybillede, men nej. Torvegades nye østside skulle i alle fald være blok ved blok hele vejen igennem. Det var nutiden, det var fremskridt, det var lykken.

Da »Børnehuset« var udvidet 1739-41, fremtrådte det efter billeder at dømme som en fornem, »mild« stiftelse og ikke som den slaveanstalt, der i virkeligheden var tale om. Det hele brændte under et fangeoprør 1817. Nebelongs fængsel fra 1864 fik ud til torvet en administrationsbygning opmuret i tidens »rundbustil«, men var i øvrigt i pagt med den ædle arkitekturteori, som docerer, at et hus i det ydre skal fremtræde, så man forstår, hvad det er beregnet til. Fængslet var så trist, at det til fulde gav udtryk for den trøstesløse elendighed, det rummede.

Om »Lagkagehuset«, der var bygget af Edvard Thomsen, der havde glimret med nyklassiske monumenter som Hellerup Gymnasium, kan man også sige, at det skulle vise, hvad det var. Et moderne hus for moderne mennesker, der ikke ville vide af pilastre og kapitæler, af sirlige ornamentter og andet krimskrams. Nu var sagen jernbeton med støbte etageadskillelser og anden funktionalisme.¹⁰¹ Ja, det kom huset til at forestille, men i virkeligheden var det bygget traditionelt af mursten, og »dekoreret« som var det hele jernbeton. Endvidere var »Lagkagehuset« af den gammelkendte sluttede karréform, som man allerede før århundredeskiftet havde kantet trafikårerne i byens brokvarterer med, og som i moderniserede udgaver marcherede frem i Valby,¹⁰² på Brønshøj og i Sundbyerne, efterhånden dog med større gårdarealer.¹⁰³ På Christianshavn nåede man lige til sidst at få et eksempel på den åbne karreform med Torvegade 57 (»Ved Volden«), opført 1936-38 af Thyge Hvass og Henning Jør-

General Geddes søn, Christian Gedde, der var overkonduktør og havde haft det praktiske arbejde med matrikelkortet, udførte tillige et stort kort, hvor bebyggelsen blev vist i perspektiv. Denne »elevation« blev først færdig 1761. På billedet ses et udsnit fra Geddes Elevation. Bag porten anes vagtbygningen, der ligger i den oprindelige gadelinje. Foran porten ses det lavtliggende forsvarsværk. På »Elefantens Bastion« og »Løwen Bastion« ses flankerne udstyret med forsænkede batterier – hver med skydeskår til 7 kanoner, det hele utvivlsomt korrekt gengivet af tegneren.

Bebyggelsen »Ved Volden« med den tilbagerykkede gamle vagt i forgrunden og Vor Frelsers Kirke i baggrunden. Fotografi fra 1938 med tydelig markering af den ældste profil i den senere forhøjede Vold. (Bo Bransen)

gensen. Bebyggelsen blev berømt for det kik, der fra den nye færdselsåre er ind til Vor Frelsers Kirke.

Den lave bebyggelse, Axel Nygård havde tænkt sig omkring enden af torvet, som han havde ønsket forlænget hen mod kirken, ville have kunnet indgå i et endnu finere bymiljø, sådan som det allerede var vist med Charles I. Schous bebyggelse omkring Grundtvigskirken, hvor kirkens arkitekt P. V. Jensen-Klint havde haft et ord med at sige.

På Christianshavn gjaldt tilsyneladende den lov, at det nye *skulle* være højt – som husene på Gammelholm (opr. Bremerholm) og Vesterbro fra før århundredeskiftet.¹⁰⁴

Målet var at skabe en trafikåre, ikke at gøre noget for dem, der boede på Christianshavn. »Sanering« var et af midlerne. De gamle, forfaldne huse kunne erhverves for småpenge, ekspropriationen af de brugbare kostede naturligvis lidt mere, men grundene langs den nye færdselsåre skulle udnyttes effektivt. Det var lovligt at bygge højt, når gaderne havde den fornødne bredde. Det havde de ikke alle sammen på Christianshavn, men det forudsatte man, at de fik.¹⁰⁵

Mærkeligt nok havde man i 1930'erne frygtelig meget ondt at sige om Haussmanns gader i Napoleon III's

Paris. Hvad man realiserede med gadeføringen fra Christian IX's gade til Christianshavns vold var i og for sig en københavnsk udgave af samme magtfulde hensynsløshed. Og så kunne man rose sig med, at der skam også var saneret.¹⁰⁶

På Christianshavn kom man ikke ret langt bag færdselsårens nye flotte østvæg, før saneringslysten slap op. Da der i karreerne ikke blot lå forsømte rønner men også en hel del gode, brugbare huse, som ikke lod sig kondemnere, så man billigt kunne nedrive den ene hele karré efter den anden, holdt man inde, men foran Vor Frelsers Kirkes hovedindgang lå kvindefængslet, som en solidt bygget afdeling af komplekset. Den holdt de store mål og var tilstrækkelig skrabet til, at den fandt nåde hos planlæggerne. Den var allerede i 1921 solgt til private og blev ombygget til en »moderne« boligblok.¹⁰⁷

Man havde lovhjemmel til at ekspropriere brugbare huse i »saneringskvarterer«, så der kunne skabes bedre bebyggelsesplaner, hvilket først og fremmest betød nye, sluttede karreer. Men det var som anført vanskeligt – og dyrt – at bruge de gældende regler. Der blev spekuleret meget på at få nogle andre, og det lykkedes med Københavns bygge lov af 29. marts 1939 og med boligtilsynsloven af 31. maj samme år. Med dem i hånden startede man saneringen (dvs. totalnedrivningen) af Adelgade-Borgergade-kvarterets boliger. Men krigens brød ud, og snart kneb det med byggematerialer. Den beton, man så gerne ville benytte, gik til tyske befæstningsanlæg. Lejestop, boligmangel og forbud mod

nedrivning af boliger fulgte slag i slag. Saneringen gik i stå, før man fik vendt sig mod Christianshavn, der blev sparet for virkningerne af 1939-lovene, som kunne have forvandlet bydelen til et kvarter med lutter høje karreer.¹⁰⁸

Ude omkring rejstes mange fortræffelige nye bebyggelser, men der blev i 1930'erne udvist en næsten ufatteligt foragt for den allerede eksisterende bebyggelse, som ved sin »ubrugelighed« forhindrede nutidsmennesket i at udfolde sig naturligt (Le Corbusier).¹⁰⁹

Modstand

Der kunne dog være forskellige opfattelser af »ubrugelighed« og af »nutidsmenneskets« muligheder.

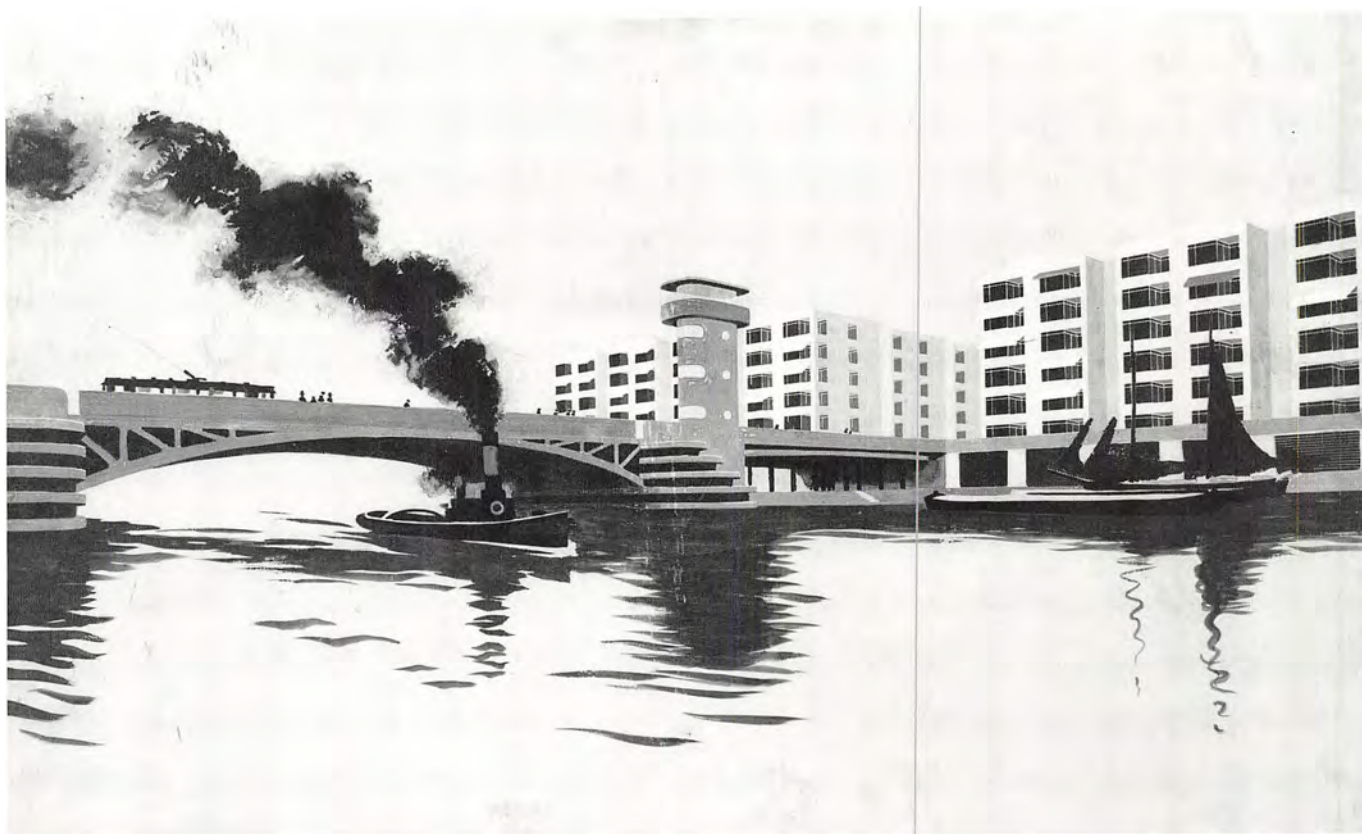
I 1920'erne og begyndelsen af 30'erne troede toneangivende kredse, at det var slut med store krige, og at »nutidsmennesket« kunne indstille sig på at bygge bedre byer med boliger, hvor alle kunne få glæde af de tekniske fremskridt, som byggeriet kunne byde på, til erstatning for alt det »forældede« i tætte bebyggelser, hvor mange huse savnede de mest elementære tekniske installationer. Sådanne boliger ville ganske enkelt forsvinde, når beboerne fik stillet nutidshuse i udsigt. Det var nu ikke så ligetil. Bevares. Ethvert »nutidsmen-

neske«, der var vant til at færdes i nye huse, kunne selvfølgelig let pege på mangler ved mange gamle huse. Men for folk, der boede i de gamle huse – og måske ligefrem var opvokset i dem – var det en anden sag. De fandt ikke alle de gamle huse »ubrugelige«, og de lod sig ikke rive med af forestillinger om, hvad der kunne skabes med jern og beton.

Man havde allerede fået trykvand op i etagerne og kloakering. Det havde naturligvis i mange ældre huse ført til indbygning af faldstammer og toiletter, i enkelte huse endog til badeværelser. Sådanne »moderniserede« huse lå ind mellem de mange, hvor man klarede sig med gammeldags indretninger. Ville nogen flytte, og havde de råd dertil, var der i 1930'erne en boligreserve, de kunne ty til, og en del forsømte huse blev ligefrem forladt; men skulle de rigtige »nutidsmennesker« udfolde sig, måtte hele karreer ryddes af vejen, og det betød tab af værdifulde, brugbare huse og behov for midler til at skaffe de fattige bedre »erstatningsboliger«, de ikke havde råd til at leje.

Da den ene side af Torvet og Torvegade stod færdig med flotte huse, anede ingen, hvilket trafikhelvede der var lagt op til, men det forstod den tidligere borgmester L. Estrup, som tog kraftigt til orde mod »den hensynsløshed – eller tankeløshed –«, der 1964 førte til fremsættelsen af forslag om at udvide trafikåren til den anden side.

Da Kai Gottlobs nye Knippelsbro stod færdig, udskrev kommunen en konkurrence om bebyggelsen omkring brørampen på Christianshavn. Det øverste projekt, der skyldes Kay Fisker og C. F. Møller, opfylder konkurrencens betingelser, men Palle Suenson, der vandt konkurrencen 1937 med forslaget t.h., anbefalede en løsning, hvor de store flankerende huse er tre etager højere, og den begejstrede dommerne. »Ørkenfortet«, som Palle Suenson senere byggede, blev på syv etager over den robuste sokkel. (Kunstakademiets Bibliotek og Arkitektens ugehæfte 1937)

Det var et forsøg på en løsning af disse problemer, der iværksattes med saneringen af Adelgade-Borgergade-kvarteret, som var vedtaget 1939 med vægt på, at kvarteret efter saneringen kom »til at fremtræde som en samlet harmonisk bebyggelse«.

Der var ingen grænser for, hvad man forinden havde haft at udsætte på den gamle bebyggelse med dens snavsede småbørn imellem overfyldte skralde-spande i skumle baggårde med slidte brandfarlige trapper osv. Billeder, der viste al denne elendighed, begyndte man nu også at komme med fra Christianshavn. Heroverfor kunne man så sætte visioner om lyse, sunde byer, hvor ingeniører med 30'ernes nye teknik kunne realisere alle hånde nye betonkonstruktioner og sindrige installationer til gavn for nutidsmennesker.¹¹⁰

1930'erne var de store broers årti, hvor brobyggeren Anker Engelund triumferede. Lillebæltsbroen og Storstrømsbroen viste, hvad tiden formåede, og med en ny

Knippelsbro, der samtidig blev bygget med Kai Gottlob som arkitekt, blev tonen slået an til en lovende fremtid for Christianshavn.¹¹¹

Der var dog selvfølgelig også ingeniører, der klart så, at der var værdifulde gamle bebyggelser, som kunne istandsættes med anvendelse af »ny teknik«, uden at det forhindrede, at der samtidig byggedes nyt af arkitektonisk kvalitet. En af dem, civilingeniør Svend Brannov, der havde beskæftiget sig med byplanlægning, blev direktør for »Landbygningernes almindelige Brandforsikring, oprettet ved kongelig anordning af 1792« (nu Alm. Brand). Han benyttede selskabets jubilæum 1942 til at udsende en bog, der stillede byggevirksomheden i tiden omkring 1792 ved siden af byggeriet op mod jubilæumsåret 1942. At der i begge perioder havde været bygget fremragende huse var klart. Man kunne altså godt søge de gamle værdier bevaret uden at bekæmpe alt nyt eller omvendt.

Alt for meget af det, der dengang blev skrevet, var temmelig ensidigt. Hertil kom et andet uheldigt forhold. Det var noget nær et dogme, at »stilforvirringen« efter 1840'erne havde sat en stopper for den værdifulde arkitekturs historie, og at der fra tiden frem til 1930'erne ikke var nogen værdifuld bebyggelse.

Da Brannovs ven, direktøren for Østifternes Kreditforening, højesteretssagfører Th. Thorsteinsson, i slutningen af 1940'erne iværksatte arbejdet med et jubilæumsskrift, hvor Kai Fisker og Knud Millech skildrede hele arkitekturudviklingen fra 1850 til 1950, blev et savn afhjulpet.¹¹²

Udbredelsen af kendskabet til ældre bygningers værdi var dog ikke nok. Kunne de gamle huse moderniseres, uden at værdierne gik tabt? Man havde dengang »moderniseringer« af huse – eller blot butiksetagerne – som ikke fristede til efterligning.

Det var altså ikke nok at skrive. Der måtte handles. Og på Christianshavn var der lykkeligvis en mand, som viste vej og gav håb om en bedre fremtid.

Det var grosserer Henry L.W. Jensen, der 1943-44 istandsatte og nyindrettede Strandgade 30, en af de gårde, der i Christian den Fjerdes tid var bygget til brug for driftige folk, som ville drive handel med omverdenen. Henry L.W. Jensen tog tråden op, og fra den gamle gård drev han sin handel med udsøgte persiske tæpper. Han kunne tilmed smykke sin bolig i gården med en fin samling af Vilhelm Hammershøis billeder, malet i boligen.

På Christianshavn var der allerede bygninger, som var i fortræffelig stand, f.eks. Heerings Gård, men om den kunne man sige, at den altid havde været holdt i orden. Det særegne ved Henry L.W. Jensens Strandgadeejendom var, at den havde været misligholdt. I en bog, Henry L.W. Jensen fik arkitekt H.H. Engqvist til at skrive, og som udkom 1945, blev det vist, hvordan et sådant fornemt hus kunne blive bragt på fode.¹¹³

Et jævner københavnsk borgerhus fra 1730'erne blev istandsat 1943-45. Det var ikke blot de sanitære installationer, det drejede sig om. Huset var nedslidt, og da der kun var én trappe, placeret mellem for- og baghus, frembød det væsentlige brandsikringsproblemer. Dem løste Svend Brannov, der havde påtaget sig hvervet som næstformand i Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring, og sad som medlem af Dansk Brandværnskomite, hvor han stod i forbindelse med den daværende københavnske brandchef, dr.techn. Povl Vinding.

Brannov fik gennemført en ordning med naboerne, så der kunne sættes brandaltaner op bag på baghuset. Fra brandchefen fik han tillige en brandhæmmende maling, som var fremstillet og brugt af begge de krigsførende parter. I Tyskland havde den endog i krigens afsluttende fase kunnet fås i håndkøb. Med denne maling blev træværket i trapperummet behandlet. Der blev dermed sikret beboerne rimelig tid til at slippe ud af huset, hvis der opstod brand. I Danmark havde

dette materiale været ukendt.¹¹⁴ Stadsbygmester Svend Møller fulgte interesseret arbejdet, som blev støttet af såvel magistraten som Det Særlige Bygningssyn. En beskrivelse af husets historie og nyindretning blev udsendt af Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring 1945 i skriftet »Et hus på Gråbrødretorv«.

Eksempler var givet, men derfra og til at få stat og kommune til at åbne for en ny boligpolitik på Christianshavn var en lang vej.

Efterkrigstiden

Den frie prisdannelse, som fandtes på stort set alle områder i 1930'erne, havde været suspenderet gennem nødlovgivning og rationering under krigen. Med freden 1945 begyndte en tilbagevenden til, hvad man kaldte »normale forhold«, og de er for længst opnået på de fleste områder, men aldrig på boligmarkedet. Da lejen blev holdt nede, medens håndværkerpriserne steg, blev det for mange husejere umuligt at sørge for en rimelig vedligeholdelse, og et almindeligt forfald blev følgen. I forventning om kommende »normale forhold« sørgede ejere, der kunne overkomme det, dog for at holde selv tabsgivende huse tætte på tag og fag. Så måtte facader og trappegange mv. vente til bedre tider. Ingen behøvede nu at frygte ledige, gamle lejligheder, som man kendte dem fra 30'erne, hvor det nyere byggeri konkurrerede det ældre, dårligt vedligeholdte ud. Det nye var så dyrt, at alle, der kunne, blev boende i det gamle, uanset hvordan det så ud. Da der længe var almindeligt nedrivningsforbud, medvirkede alt dette til en standsning af tilløb til nye saneringer.

I København fortsatte man arbejdet i Adelgade-Borgergade-kvarteret,¹¹⁵ men ventede i øvrigt på planer for, hvad der videre skulle ske, dvs. på vedtagelsen af en ny saneringslov og nye boliglove. Man regnede med hurtigt at kunne bygge sig ud af bolignøden.

København skulle have en byplan, som dækkede hele kommunens område, og som et led i arbejdet hermed udsendte stadsingeniøren 1947 »Københavns gamle bydel« med en skitsering af, hvad der agtedes gennemført i »city« eller »bispestaden«, dvs. byens ældste område, hvor man havde planer om to parallelstrøg i form af nye færdselsårer på tværs af den linie, der før krigen var brudt igennem området fra Christian IX's gade til Christianshavn. Det var planer, som ville have ført til store ødelæggelser i det ældste København, og som straks blev imødegået i et skrift med samme titel, »Københavns gamle bydel«, udsendt 1948 af Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring. Der udsandt sig en heftig debat derom, og en opinionsundersøgelse viste, at københavnerne flertal ønskede deres gamle by bevaret.¹¹⁶

I 1954 udsendte stadsingeniør Vedel en skitse til en generalplan, som skåned de indre bydele, herunder Christianshavn, mod ødelæggelser.¹¹⁷ Skitseplanen

Stadsingeniørens skitse til en generalplan omfattede et primær-gadeforslag, der bl.a. tilsigtede at få den stadig stigende trafik i de indre bydele begrænset. Erhvervslivets tendens til at flytte ud fra city skulle ikke søges hæmmet. Tværtimod. Cityområdet og Christianshavn blev udpeget til bevaringsområde, hvor gadegennembrud ikke længere forekom, medens de indre brokvarterer blev byfornyesområder.

blev længe fulgt og fik hurtigt den meget positive virkning, at ejere af ældre huse nu så mere fortrøstningsfuldt på fremtiden. Det var ikke længere meningsløst at sætte gamle københavnske huse i stand.

Hvad saneringen angik, var det i de første år efter krigen klart, at der ville gå en rum tid, før nedrivningen af endog meget utilfredsstillende boliger ville blive tilladt i større omfang, og at man måtte give sig tid til en revision af lovgivningen på basis af en grundig undersøgelse af hele saneringsproblematikken. Med henblik herpå var der den 22. oktober 1949 nedsat en kommission med boligministeriets departementchef, Axel Skalts, som formand. Under arbejdet sørgede han for, at også Det Særlige Bygningssyns sekretær blev konsulteret, og i udvalgets betænkning, som kom 1957, blev der aftrykt en redegørelse fra Bygningssynet, hvori det påpegedes, hvordan en ny lov burde tage hensyn til ældre bebyggelse af historisk og æstetisk betydning.¹¹⁸ Det var klart, at man fortsat mange steder måtte rive gamle huse ned og bygge nye. Det var også klart, at man andre steder kunne klare sig med at modernisere ældre huse, som var så kostbare, at det ville være billigere at udstyre dem med moderne tekniske installationer, samtidig med at man fjernede eller udtyndede uheldig bagbebyggelse. »Udkerнинг« af karreer var kendt fra andre lande. Til disse former for

sanering var det indlysende, at det offentlige mange steder måtte yde støtte.

Det nye i loven var, at historisk og æstetisk værdifulde huse skulle kunne underkastes en »bevarende sanering« med offentlig støtte, selv om det måske økonomisk set var mere fordelagtigt at rive dem ned og bygge noget nyt, noget der selvsagt ofte ville være tale om, når det var små lave huse, der lå langs gader, hvor der kunne bygges højt, eller gader, som kunne udvides, så en høj bebyggelse blev lovlig.

Saneringsloven, der trådte i kraft den 1. oktober 1959, kom da også til at omfatte bestemmelser om, at kommuner, der ønskede områder med historisk og æstetisk værdifuld bebyggelse saneret, kunne få ekstraudgifter dertil bevilget efter Det Særlige Bygningssyns indstilling. Et ineffektivt Bygningssyn kunne nu have sat sig til rette og ventet på, hvad kommunerne ville foreslå, men erfaringen fra Nationalmuseets arbejde med gamle byer havde vist, hvor vigtigt det var at være tidligt inde i billedet, når noget skulle planlægges, som berørte historiske byområder. En stadsingeniør, et byråd og en borgmester var normalt mere lydøre, før noget var planlagt, end efter at der var lagt planer og forhandlet til forskellige sider om dem.

Det var også en erfaring, at byrådsmedlemmer og borgmester normalt var valgt til deres poster som en følge af deres politiske holdning til andre problemer end dem, der vedrører bevaringsværdige huse. Når en »bevaringsvenlig« borgmester ikke havde opbakning i befolkningen, formåede han kun lidt. Skulle der ude omkring i landet opnås positive resultater af den nye lov, måtte den bevaringsværdige bebyggelse derfor hurtigst muligt registreres præcist i samarbejde og forståelse med befolkningen og de lokale myndigheder. Registranten skulle så nedfældes i planer, der viste, hvordan den historiske bebyggelse i en by kunne bevares uden at standse byens udvikling. De lokale planlæggere ville få et forslag til en *bevaringsplan*, som de kunne lægge side om side med trafikplaner, kloakplan, nye bebyggelsesplaner og andet i den planlægning, de arbejdede med.

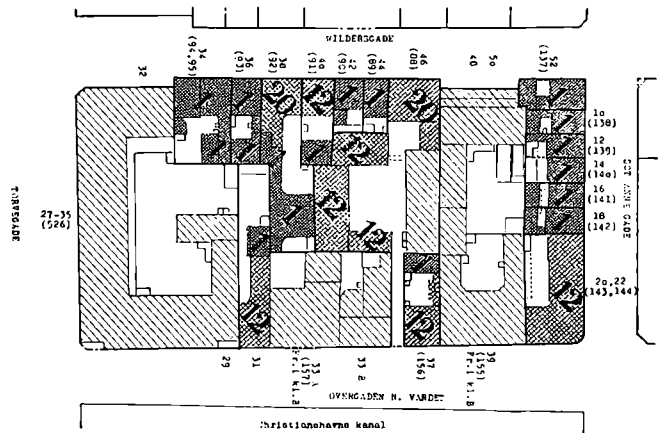
Det Særlige Bygningssyn udsendte 1960 »Bevaringsplan Mariager« som en første indsats i dette arbejde, og denne lille publikation blev straks uddelt til alle, der havde huse i byen, så det kunne blive almindeligt kendt, hvad Bygningssynet anbefalede, hvis bykarakteren skulle bevares, og hvilken rolle hver især kom til at spille.

Bevaringsplan Christianshavn 1961

På Christianshavn skulle det komme til at gå anderledes.

Da loven var vedtaget, gik Københavns boligkommission straks i gang med at kondemnere huse, der allerede var dømt til udslettelse af kommissionens embedsmænd. De havde med stor energi kastet sig over den karré, som lå mellem Torvegade, Wildersgade, Sankt Annægade og Overgaden neden Vandet. I den sidste gade lå – som nr. 39 – en stor, høj gård, der var fredet. Den var istandsat som domicil for Køge Værk, der til grunden havde tilføjet nogle små ejendomme langs Wildersgade. De lave huse, der lå der, var blevet nedrevet, og en nybygning opført efter de anvisninger, kommunen gav. Facadelinien var trukket tilbage, så den fulgte den flugt, der allerede var angivet ved gadens udmundning i Torvegade, hvor begge de to nye hjørneejendomme fra 30'erne var rykket tilbage og den dag i dag markerer, hvordan man tænkte sig en ny bredere Wildersgade udformet. Køge Værks nybygning var da også gjort høj og i det hele givet en skikkelse, som om det allerede var besluttet at nedrive resten af gadesidens lavere huse og størstedelen af Sankt Annægades »boderække«. Men *det var ikke besluttet*, og dette har formentlig været medvirkende til, at netop denne karré straks efter saneringslovens vedtagelse blev ekspederet ind i det nye saneringsmaskineri. Der blev udstedt forbandelser (latiniseret til »kondemneringer«), hvorefter det påhvilede karreens ejere at få de fleste huse ryddet for beboere i løbet af et år, andre fik 12 års frist, og to sattes til 20 år. Da flere af husene var fredet, og nogle ejere protesterede, blev sagerne sendt til boligtilsynsrådet, der bad Det Særlige Bygningssyn udtale sig.

Bygningssynets sekretariat var i fuld gang med at registrere, hvad der var af historisk og æstetisk interesse i Københavns gamle bydel – herunder Christianshavn. De relativt få fredede huse var naturligvis registrantens vigtigste. Da der var så mange presserende saneringsopgaver, kunne man have fundet det rimeligt, at boligkommissionen gik lidt mere forsigtigt frem, hvor der var fredninger med i spillet, men sådan skulle det altså ikke være. I forbindelse med behandlingen af de fremkomne sager vedtog Bygningssynet 1960 at give et samlet udtryk for sit syn på Christianshavn. Dette blev senere offentliggjort i tidsskriftet »Arkitekten« med udførlig indledning og kommentar. I »Syn på Christianshavn« blev den aktuelle, foran omtalte karré brugt som eksempel på, hvordan en »bevarende sanering« kunne realiseres, men samtidig arbejdede Bygningssynets sekretariat videre med hele det materiale, der vedrørte Københavns gamle bebyggelse, og udskilte alt, som vedrørte Christianshavn, så der kunne udsendes en bevaringsplan specielt for Christianshavn – i lighed med »Bevaringsplan Mariager«, men uden den detaljerede beskrivelse og be-

Boligkommissionens karréplan, 1959. Grundene mod den udvidede Torvegade og de nærliggende grunde i Overgade var slået sammen og bebygget med et højt etagehus. De store tal angiver, hvor mange år kommissionen mener de ældre huse kan tillades beboet (c. 1:1500).

handling af hvert enkelt hus. Det tillod tiden ikke, og flertallet af de mest betydningsfulde huse var – som nævnt – allerede behandlet i litteraturen, bl.a. af Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring i 1914. Om Mariagers gamle huse fandtes derimod næsten intet på tryk.¹¹⁹

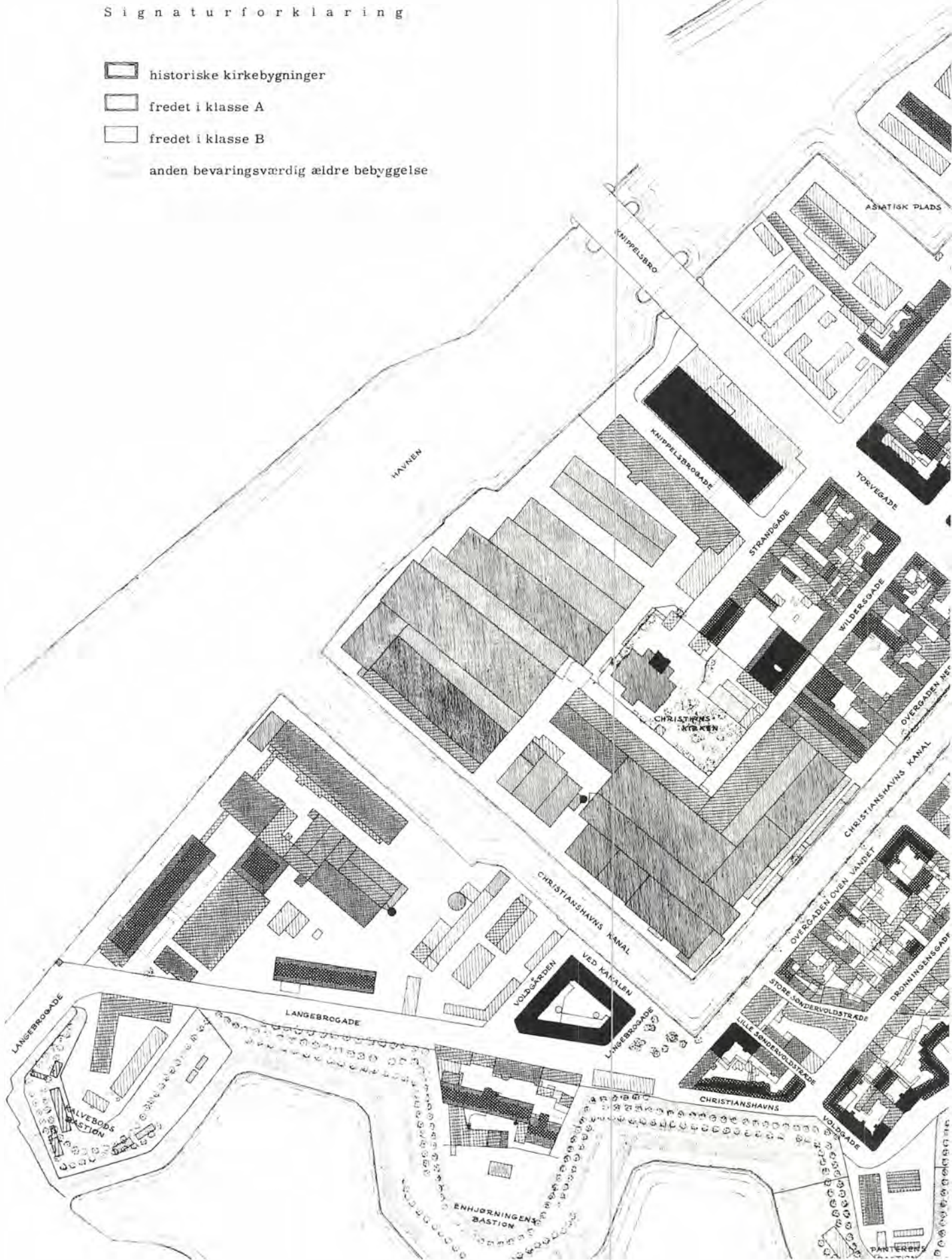
»Bevaringsplan Christianshavn« blev trykt 1961 og straks afleveret på rådhuset, hvor den blev vel modtaget af borgmester Arne Sundbo, der var varmt interesseret i Københavns historiske minder.

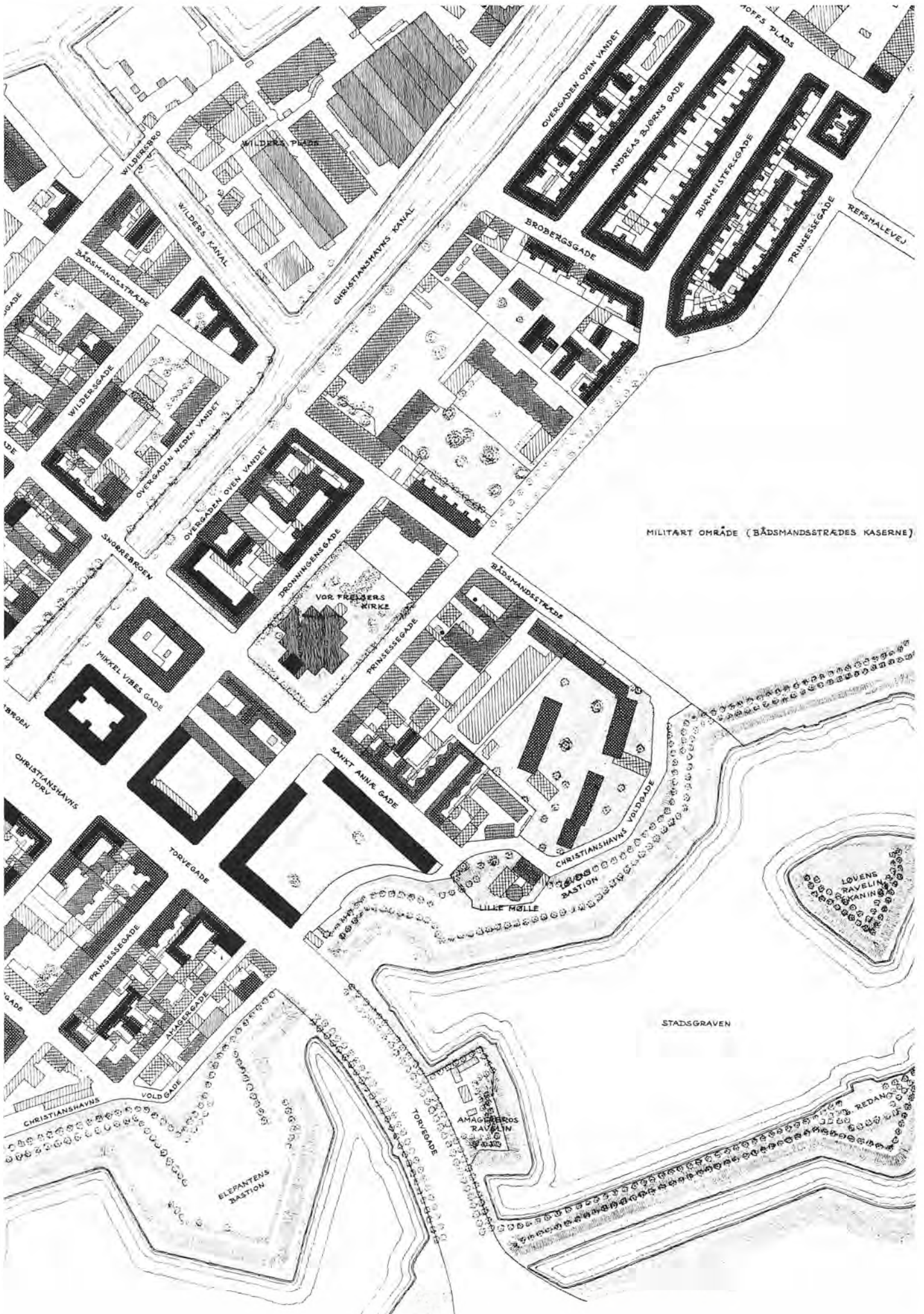
Interessen for bevaringen af de gamle Christianshavnerhuse tog nu til. Mange ville gerne bo i dem. En ung mand, Ove Bruhn, der havde set sin bror istandsætte et »ildebrandshus« på Gråbrødretorv, købte den fredede ejendom Sankt Annægade 18 for at istandsætte den, men kondemneringen, der bestemte, at huset skulle rømmes, inden et år var omme, hvilede på en påstand om, at manglerne ved det var *uafhjælpelige*. At huset havde været overbefolket og misligholdt var klart, men at det kunne istandsættes til brug for færre beboere forekom indlysende. Så sent som 1850 havde der i huset kun boet én familie med tre voksne personer (det var i 1870 blevet til fem familier med 20 personer i alt!). Men, hvor store skader var der sket rent bygningsmæssigt? Ejeren bad Bygningssynet om hjælp, og Synets sekretariat, der havde fået en bygningskonservatorstilling oprettet, tog grundigt fat. Alt blev gennemgået, da huset var rømmet, uheldige til-

Side 48-49. Bevaringsplan Christianshavn 1961 (udsnit). Kirker og bygninger fredet i klasse A og B er indrammet med fuldt optrukne linier, mens andre huse, der havde særlig bevaringsinteresse kun er indrammet af en punkteret linje, hvad der indebar, at Det Særlige Bygningssyn gerne ville medvirke ved disse bygningers istandsættelse. Fra karréernes indre er bygninger, der forekom uheldige på stedet, fjernet for at give plads til haver.

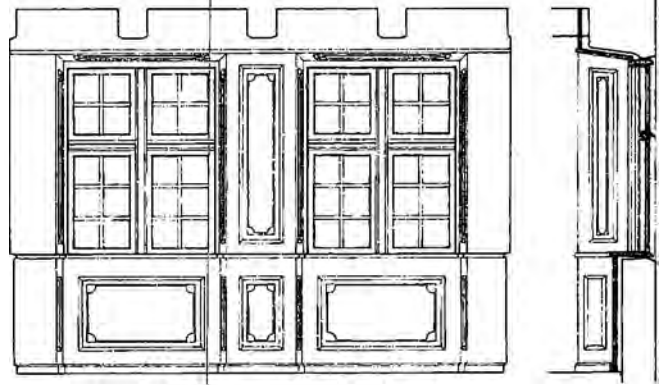
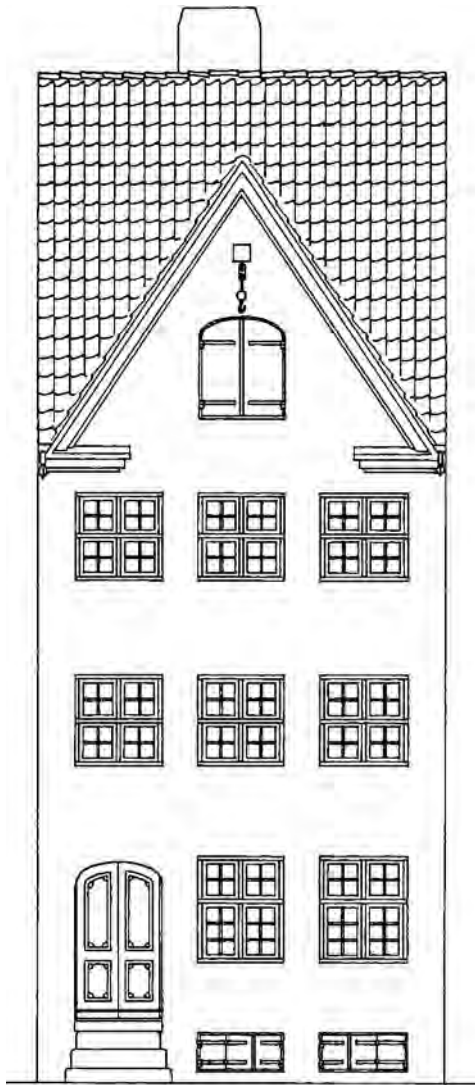
Signaturforklaring

- historiske kirkebygninger
- fredet i klasse A
- fredet i klasse B
- anden bevaringsværdig ældre bebyggelse

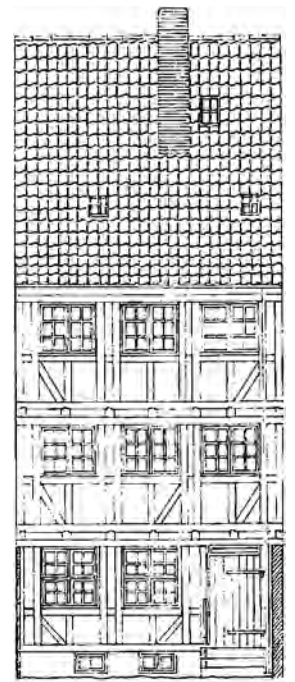
MILITART OMRÅDE (BÅDSMANDSSTRÆDES KASERNE)

Gamle christianshavnske huse har ofte velproportionerede rum med snedkerarbejder af høj kvalitet. Mange blev i 1961 overraskede, når de i hæftet om Burmans hus så Jens Christian Varmings opmåling af en fornem paneleret vinduesvæg fra 1747.

GADEFACADE

GÅRDFACADE

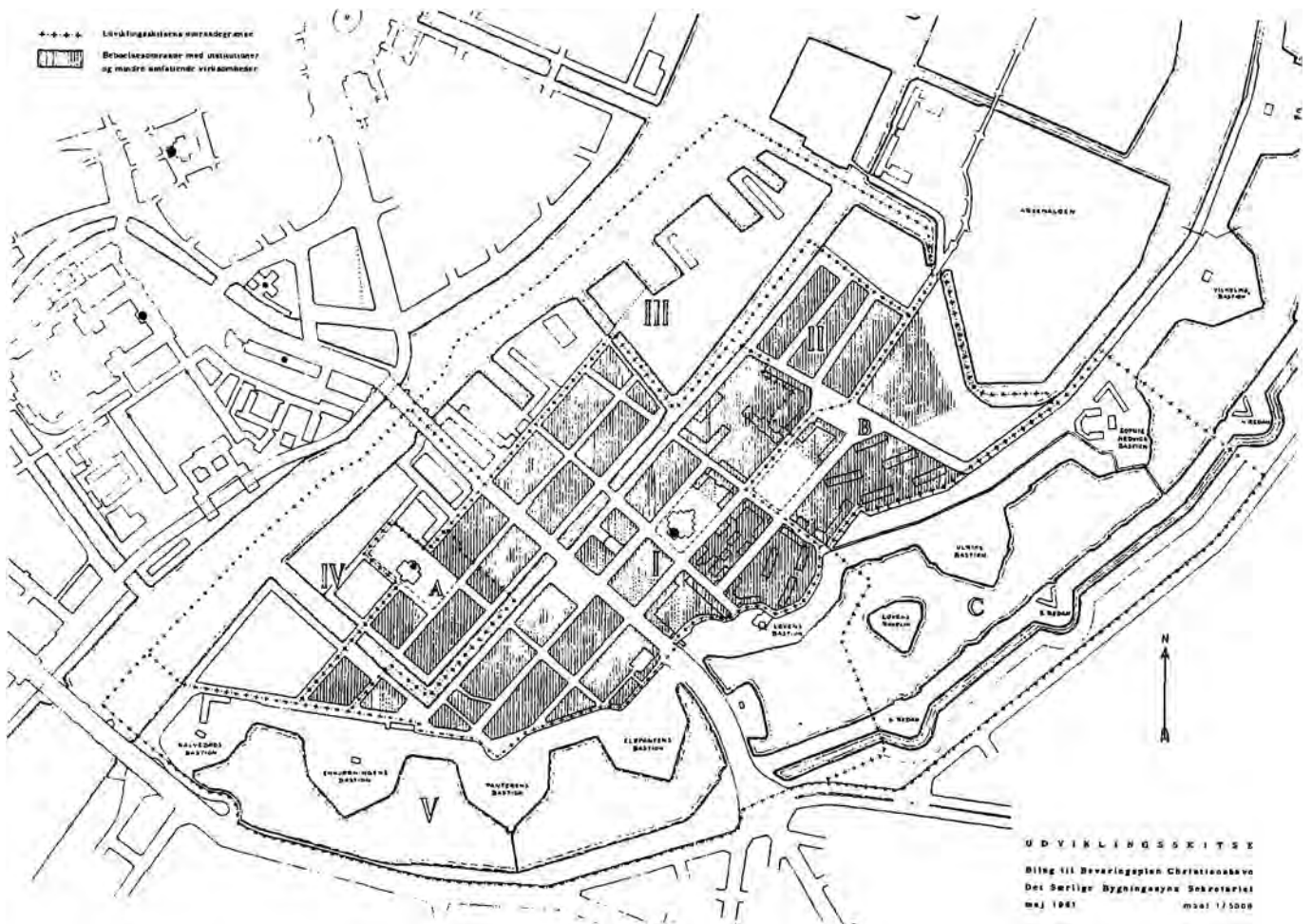
I det lille skrift fra 1961 om Skipper Hans Burmans hus (Sankt Annegade 18) blev det anskueliggjort, hvordan huset så ud, da det blev opført i 1747. (Jens Chr. Varming)

føjelser blev fjernet, og den oprindelige konstruktion viste sig nem at istandsætte. For kun 32.600 kr. blev bygningen istandsat. Bygningskonservatoren, ingeniør Anders Jespersen, der havde en lang række møllere-staureringer bag sig, fik det lille hus til at fremtræde så solidt og godt, som da det stod færdigt i 1747.

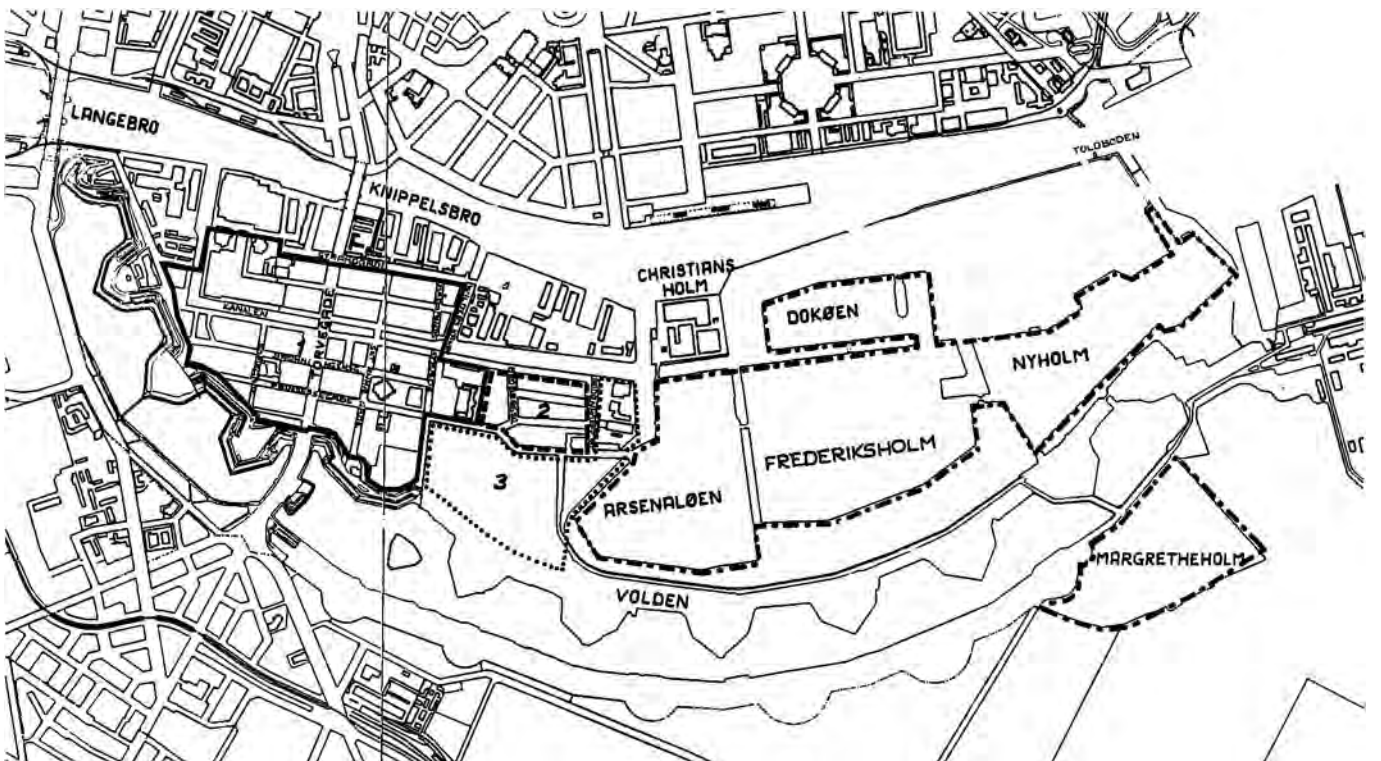
Intet menneske ville længere kunne påstå, at de bygningsmæssige skader havde været »uafhjælpelige«, men tomt var det fine hus, og ingen måtte bo i det, uagtet talrige enfamiliehuse landet over var i ringere stand, uden at nogen ville drømme om at kondemnere dem. Bygningssynets sekretariat udsendte så i september 1962 et lille hæfte, »Skipper Hans Burmans hus på Christianshavn«, med en redegørelse for istandsættelsen og for, hvad der skulle til for at forsyne huset med de nutidige installationer, som var ønskelige, hvis Ove Bruhn og hans familie skulle flytte ind. Det blev gennemført, og vejen lå åben for en »bevarende sanering« af hele karreens gamle bebyggelse. En plan dertil blev udformet i Stadsarkitektens Direktorat og forelå færdig den 17. maj 1967. Året efter kunne Stadsingeniørens Direktorat fremkomme med et forslag til en skit-

seplan for hele Christianshavns fremtid.¹²⁰ Planens formål var »at fastholde de bymæssige karakteristiske miljøer, at søge nogle af de i tidens løb tabte byværdier genskabt og – i den udstrækning, det kan forenes med disse aspekter – at tilføre bydelen nye værdier af institutionsmæssig art, rekreativ karakter og trafikale værdi«.

Nu var det imidlertid sådan, at huse, der var blevet kondemneret og tømt for beboere i 1959, naturligvis ikke var blevet vedligeholdt siden. Mange var straks blevet solgt til folk, som regnede med, at de skulle nedrives, og var indstillet på nybyggeri. Sådanne købere havde naturligvis ingen interesse i vedligeholdelse, og

Medens bevaringsplanen pegede på forbedringer, der kunne ønskes gennemført inden for et ti-år, pegede den medfølgende udviklingskitse på forandringer, som senere kunne ønskes foretaget. Mål c. 1:25.000.

Stadsingeniørens »Forslag til skitseplan« 1968 opdelte bydelen i fire planlægningszoner: 1) Historisk område med overvejende bevaringsopgaver; 2) Område med overvejende totalsaneringsopgaver;

3) Område med overvejende nybygningsopgaver. Hertil kom en zone med områder af særlig karakter (»Holmen«). Volden er ikke med. Mål 1:20.000.

De kondemnerede huse Sankt Annægade 16, 14 og 12 før rømningen var gennemført 1964. (Nationalmuseet)

De kondemnerede huse Sankt Annægade 16, 14 og 12 efter gennemførelsen af »bevarende sanering« 1975. (HL fot.)

husenes forfald skred hurtigt frem. Der dannedes en forening, »Det Gamle Københavns venner«, der opkøbte flere huse for at sikre dem mod undergang, men ingen kunne forudse, at der nu skulle gå så lang tid med en afgørelse af sagerne, at der måtte stiftes alt for store lån til at opretholde de tomme huse og til betaling af skatter mv. Da arbejdet først kom i gang, blev det tilmed væsentlig dyrere at få de stærkt forfaldne huse bragt på fode, end hvis man havde kunnet koordinere fraflytning med istandsættelse, sådan som det var praktiseret med Burmans hus, og som det ofte var gjort i provinsbyer. Derude blev bevarende sanering gennemført for en brøkdel af, hvad det kostede i København, hvor administrationen tilsyneladende savnede forståelse for praktisk bygningsøkonomi. En beklagelig del af det, man i 1959 havde forestillet sig reddet, gik tabt. Noget, der var forlangt rømmet af sneringsmyndighederne og stod tomt, blev ligefrem besat af omstrejfer og unge boligløse. Det gav anledning til voldsomme stidigheder, før husene kunne nedrives. Men en god del blev reddet og meget sat i fortræffeligt stand op gennem 1970'erne og 80'erne.¹²¹

I februar 1972 udsendte det nyoprettede Direktorat for Københavns kommunes generalplanlægning et »Forslag til Dispositionsplan for Christianshavn«. Det

var »en videreførelse og uddybning« af skitseplanen fra 1968, der igen bygger på Generalplanen fra 1954 (se. 44).

Bevaringstankerne var slået igennem.

Planlægningen 1968-75

Skitsen fra 1968 og forslaget fra 1972 arbejder med to lidt forskelligt afgrænsede boligområder, zone 1 og 2, nogenlunde svarende til bevaringsplanens I og II, hvor det første omfatter størstedelen af det gamle »civile« Christianshavn fra Strandgade ud til volden, og det andet domineres af Aladdinkvarteret. Det første område var under sanering. De planlagte og vedtagne saneringer er indtegnet og viser, at der ud over den foran omtalte karré mellem Torvegade og Sankt Annægade nu arbejdes med hele byområdet i vinklen mellem Torvegade, kanalen og volden i syd. Hvad området med Aladdinkvarteret angår, arbejdes der 1968 med en plan som forspil til den hårdt tiltrængte uddynding af den tætte bebyggelse.¹²²

Bevaringsplanens område III, der gælder Holmen med Wildersplads, og område IV, der omfatter det ældre havneområde med tilføjede industriarealer, er

ikke nummereret som planlægningszone i 1968, men behandles under ét som havneområde. 1972 er bevaringsplanens I blevet til zone 3, og II til zone 4. Det er denne sidste zone, der skal omtales nærmere her.

Efter færdiggørelsen af den nye Knippelsbro kom fuldførelsen 1962 af Burmeister og Wains enorme administrationsbygning, »Ørkenfortet«. Det blev en synlig markering af, hvad der kunne frygtes i fremtiden, hvis man ikke tog sig i agt. Hvad de allerede nævnte planer og vedtagelser indebar, stod mindre klart.

Professor Kay Gottlob havde projekteret såvel Knippelsbro som en ny Langebro, der stod færdig 1954, med hævde ramper, som gjorde det muligt at føre kajgader frem under rampernes kørebaner. På Christianshavn skulle en sådan kajgade gå fra Islands Brygge til Christiansholm og således komme til at ligge over for den tilsvarende kajgade efter Havnegade på Sjællandssiden fra Kalvebod Brygge til Nyhavn.¹²³

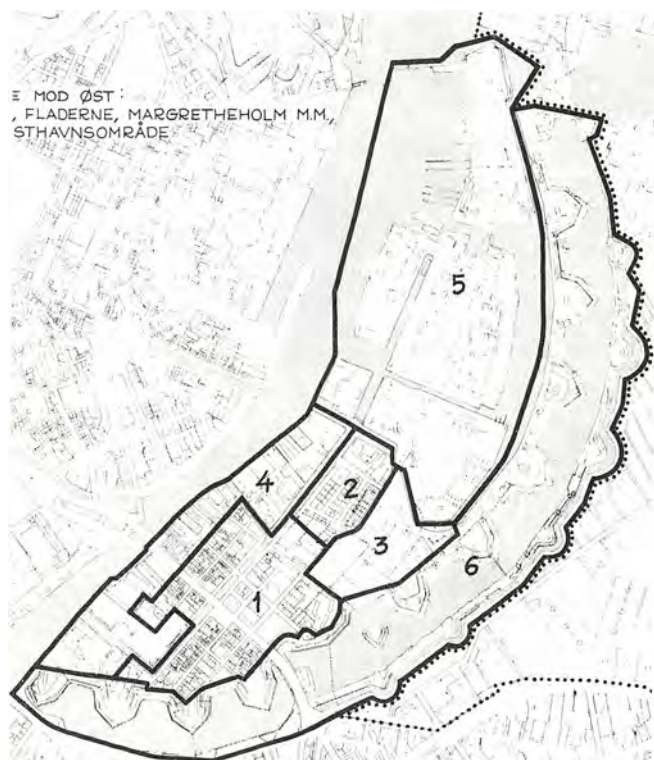
Kajgaden på Christianshavnsiden skulle på længere sigt forbinde Sydhavnen og erhvervsområdet på Christianshavns havnefront med de udstrakte områder oppe nordpå, hvor skibsværftet på Refshalen lå som bydelens største arbejdsplads. Trafikken fra Sjællandssiden til disse områder skulle så – med »sløjfer« (»halve kløverblade«) fra Langebro og Knippelsbro – føres til kajsidene, der blev den vigtigste »fordelingsgade« på hele Amagersiden.

Da Bevaringsplan Christianshavn blev udarbejdet, var de to store broer med deres brede kørebaner hen

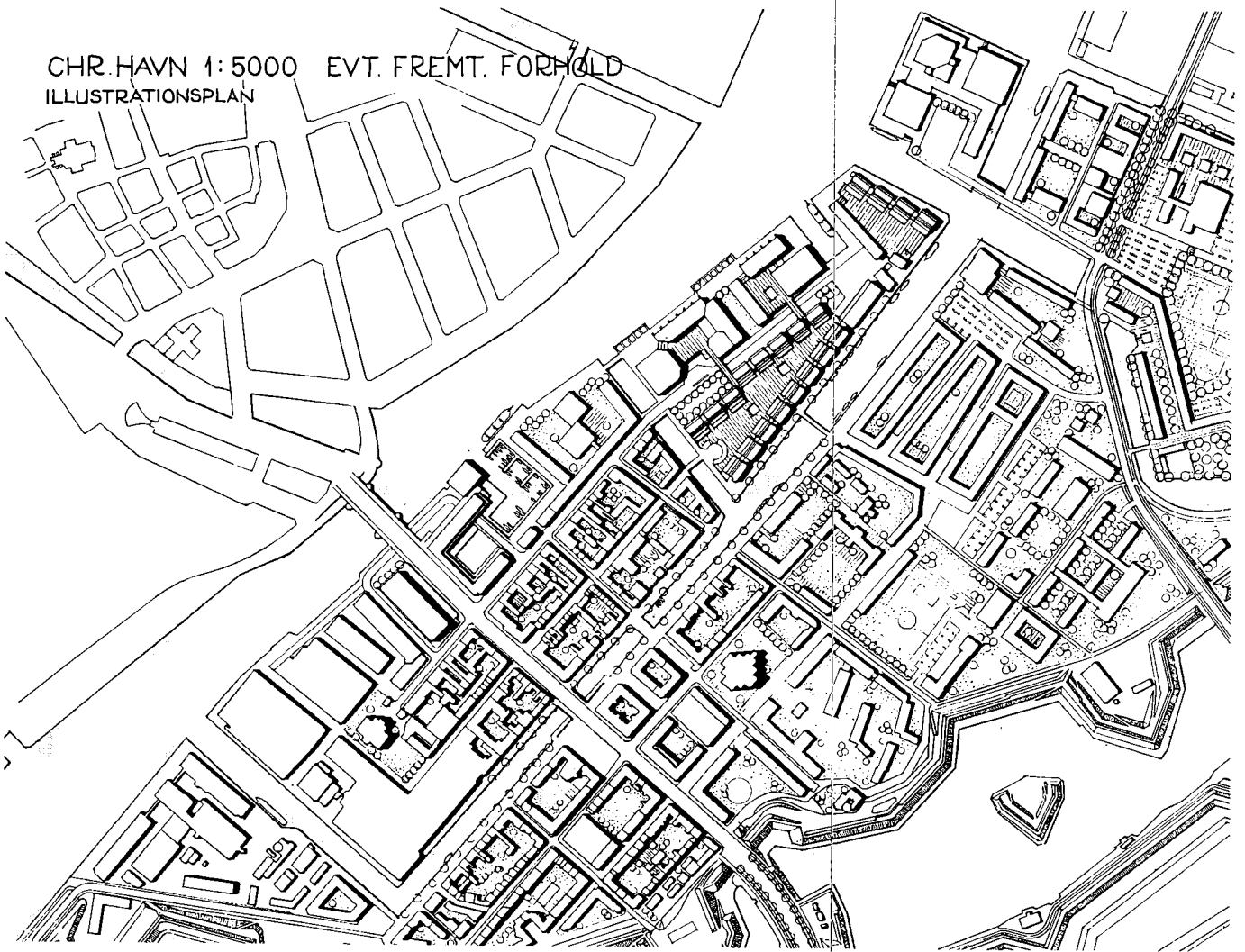
En karré i Aladdinquarteret bag facaderne 1975. (HL fot.)

Forslag til Dispositionsplan 1972, fig. 1. Bydelen er inddelt i seks områder: 1) Det gamle Christianshavn; 2) Aladdinquarteret; 3) Bådsmændsstræde m.m.; 4) Havnefronten; 5) Holmen; 6) Volden. Mål 1:25.000.

over rampernes åbninger færdige. Opførelsen af »Ørkenfortet« var indledt. Det ville komme til at stå som en aflang blok med kortenden ud mod havnen, en placering svarende til mange af havnens pakhuse og til maskinfabrikens vældige værkstedshaller på havnegrunden bag det nye kæmpehus. Allerede dengang var det klart, at hele dette store fabriksanlæg aldrig burde være udbygget i området omkring Christianskirken, men det var utænkeligt, at man fik vedtaget en »kondemnering« af anlægget. Man måtte indtil videre leve med det, som det var. På bevaringsplanen fra 1961 er »Ørkenfortet« og den bagved liggende maskinfabrik ikke tænkt berørt af de foranstaltninger, som dengang forventedes gennemført inden for et tiår (teksthæftet, s. 23), men fabrikshallernes levetid måtte være begrænset,¹²⁴ og på en »udviklingsskitse« (se side 51) er det antydnet, hvorledes udviklingen videre fremover kunne ønskes formet, bl.a. ved en reduktion af industriområdet, og ved at trafikken til Refshalen blev lagt uden om voldene. På samme skitse er B&W's maskinfabrik fjernet og et »normalt« Christianshavngadenet indtegnet. At der skulle være et fredeligt farvand mellem de to store broer uden mere havn, end der var ved Gammel Strand, skulle markeres ved, at det urbane med Christianskirken kom til at dominere Christians-

CHR. HAVN 1: 5000 EVT. FREMT. FORHOLD
ILLUSTRATIONSPLAN

Forslag til Dispositionsplan 1972, vedtaget 1975, bringer en fremstilling af eventuelle fremtidige forhold. Den gamle bydel tænkes bevaret i overensstemmelse med Bevaringsplan Christianshavn 1961. Aladdinkvarterets karréer udkernes og havnefronten bebygges tæt. Bemærk Asiatic Plads og Christiansholm. 1:10.000.

havnsiden, medens kulturcenteret med Det Kongelige Bibliotek rykkedes frem mod Sjællandssidens kaj med to markante magasinfløje, bygget hen over kørevejen frem til et »bilfrit« område på størrelse med Gammel Strands nuværende »forplads«.

På stadsingeniørens skitseplan fra 1968 er kajgaden på Christianshavn imidlertid bibeholdt og anbefalet, men på forslaget fra 1972 til dispositionsplan er den udeladt. Begge planer viser dog den stump af kajgaden, som hører til sløjfen ved Langebros rampe. Den ene del af sløjfen omsluttede fra starten »Ørkenfortet«, medens den anden del på bevaringsplanen fra 1961 er vist med en forbindelse mellem kajen og Strandgade ad en vejbane (»Brogade«) lagt hen over det område, hvortil Knippelsbro havde ført fra Christian den Fjerdes tid til 1866, da Wain byggede sin fine jernbro. Mellem den nye Brogade og Knippelsbros rampe skulle der efter bevaringsplanen fra 1961 være

et åbent, beplantet areal, evt. benyttet til parkering, medens der langs gadens anden side kun måtte bygges et hus på højde med de bagved liggende gamle huse i Strandgade. Det skulle sikres, at de, der nærmede sig Christianshavn fra Sjællandssiden, fik en lav byprofil for sig med Vor Frelses Kirkes høje spir i baggrunden.

På dette punkt bliver planen fra 1972 fatal. En skitse, der viser eventuelle fremtidige forhold (planens fig. 44), har ikke blot tiltænkt fremtiden at beholde alle maskinfabrikens store fabrikshaller, den foreslår også – som pendant til »Ørkenfortet« – et storbyggeri med en høj hotellænge hen over forbindelsesgaden mellem kajen og Strandgade. Som om det ikke var nok, tilføjes en stor blok ved indsejlingen til Asiatic plads. Det var et forslag, der måtte give liebhavere til grunden indtryk af, at kommunens generalplandirektion ville tillade hvad som helst bygget på grunden uden hensyn til følgerne for det gamle Christianshavns fremtræden for dem, der færdedes i området omkring Christiansborg slotsplads.

Efter en konkurrence, der 1973 blev udskrevet med henvisning til den ulyksalige skitseplan, fik vi det alt for store Udenrigsministerium.¹²⁵

Endnu inden det var kommet så vidt, havde Magistratens 4. afdeling dog i september 1973 fremlagt en

plan om promenader langs havnefronten, men det blev der – for Christianshavns vedkommende – ikke taget hensyn til.

Da Bevaringsplan Christianshavn blev udformet i 1961, holdt Bygningssynets sekretariat de militære områder udenfor. Det var imidlertid almindeligt antaget, at såvel hæren som marinen måtte afskrive alle anlæg, der i en kritisk situation kunne anses for militære mål i København. Der er da også i planens udviklingsskitse regnet med, at et område B med Bådsmadsstrædes kaserne, og et voldafsnit C kunne blive frigivet og tilsluttet det civile Christianshavn. Den 26. september 1961 nedsatte Forsvarsministeriet så et udvalg, som skulle undersøge, hvilke militære områder der »eventuelt kunne overgå til anden statslig anvendelse«. I forståelse med Boligministeriet henvendte Det særlige Bygningssyn sig som statsinstitution straks til Forsvarsministeriet for at få en del af Bådsmadsstrædeområdet reserveret til erstatningsboliger for christianshavnerne, når de overbebyggede karéer blev udtyndet bl.a. ved nedrivning af talrige baghuse. Da området »kunne påregnes frigivet til civile formål«, var Københavns magistrat interesseret. Man havde planlægningsmyndigheden! Dette var baggrunden for stadsingeniørens »Forslag til Skitseplan 1968«, der sigtede mod »civilisering«, men ikke gik i detaljer.

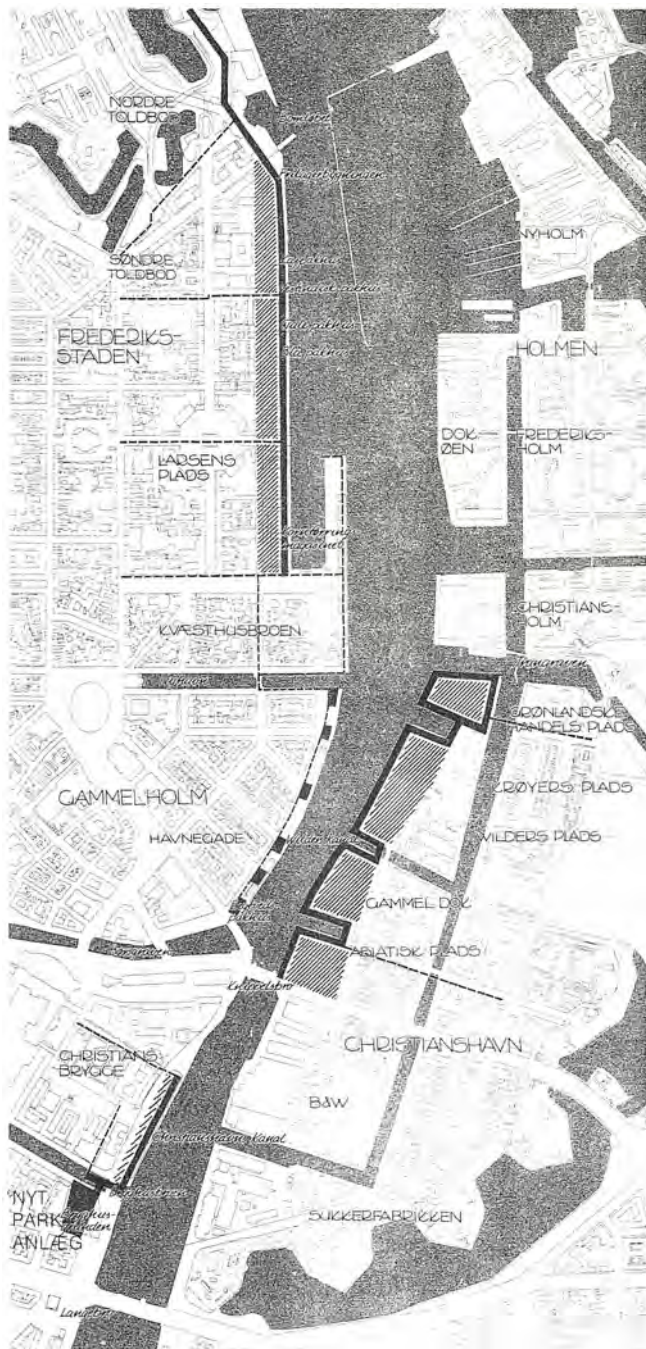
Det gjorde skitseplanen fra 1972. Bådsmadsstræde m.m. er gjort til Planlægningsområde 3, Holmen blev område 5, og volden i hele dens udstrækning – med grav og envelope – gjordes til område 6 (planens fig. 1).

Kasernebygningerne og Arsenalet i skitseplanens område 3 beskrives, og der gives detaljeret besked om, hvordan det tænkes benyttet. Herom var stat og kommune nu ikke enige, fortælles det. Andre havde dog allerede taget beslutning derom.

Hvad område 5 med Holmen angik, ønskede staten det fortrinsvis brugt til kulturministerielle institutioner. Også her var kommunen ikke helt enig med staten, men da marinens udflytning havde lange udsigter, var det ikke så påkrævet at få en hurtig afgørelse vedrørende område 5.

Det ønskede kommunen dog for voldens vedkommende, dvs. for område 6, der grænsede op til Bådsmadsstrædes kaserne og skulle gøres til offentligt tilgængeligt parkområde med respekt for det fredede voldanlæg, som trængte til at blive istandsat. Det »regnedes for en given sag«, og området »forventedes inden for de nærmeste år overdraget kommunen«. ¹²⁶ Men heller ikke her blev det kommunen, der kom til at træffe afgørelsen.

Det gjorde de samme folk, som ti år efter nedsættelsen af forsvarsministeriets udvalg havde truffet den endelige beslutning om området med Bådsmadsstrædes kaserne og Ammunitionsarsenalet. De satte nu en stopper for voldens omdannelse til park som ønsket af kommunen.

Forslag fra Magistraten til promenader langs havnefronten (september 1973). De skraverede arealer skulle have særlig tilknytning til en havnefrontpromenade. På bryghusgrunden over for Christianshavns Voldgade var der planlagt et nyt parkanlæg. Promenaden på Christians Brygge var sat i forbindelse med Det Kongelige Biblioteks have.

At nævne, hvem disse folk var, har ikke kunnet gøres. Ingen har lagt navn dertil. Det er endnu kun muligt at referere de fremstillinger, som er kommet frem for offentligheden. Ifølge dem skete der åbenbart det, at militæret havde forladt Bådsmadsstrædes kaserne 1971, hvorefter området blev »besat«. Så meget ligger fast, men enkelthederne er aldrig klarlagt. ¹²⁷

Det fortælles, at nogle beboere i Aladdinkvarterets huse langs Prinsessegade kunne se, at »officersdamerne haver« på den anden side af gaden var forladt, og

da de selv savnede havearealer, fandt de for godt i september 1971 at bryde hul i plankeværket ind til haverne for at benytte dem. Der skal endvidere have indfundet sig en flok hærværksfolk, som hærgede området, indtil mere besindige mennesker greb ind og fik hærværket standset, samtidig med at de organiserede en bosættelse af hele området for folk, der var misfornøjede med samfundet, og som gik ind for frihed, fred og andet godt.

Hvor korrekt historien er, får stå hen, men er der pyntet på den, kunne det ikke være gjort bedre for besættterne, som måtte ønske opbakning i samfundet, hvor mange ville være tilbøjelige til at betragte et indbrud i »officersdamernes haver« som en rimelig foranstaltning og gerne ville tro, at besættterne havde »redet« et område, som hæren ikke havde formået at beskytte mod meningsløst hærværk. Utilfredshed med samfundets styrelse skortede det ikke på i København. Navnlig blev bygge- og boligområdet så absurd administreret, at det måtte skaffe besættterne forståelse, når de ikke ønskede at have mere med Københavns kommunes bygge- og boligvæsen at gøre.

Der rejste sig straks en debat om alle mulige andre »ungdomsproblemer«, som altid har været et yndet diskussionsemne og hverken hos os eller andetsteds har kunnet løses af de institutioner, man troede kunne gøre det. Det drejede sig blandt andet om »ungdomskriminalitet«. Det vedtoges så i 1973 at give »fristaden« en frist på tre år som »socialt eksperiment«.

I foråret 1974 søgte Forsvarsministeriet imidlertid finansudvalget om en million kroner til nedrivning af en væsentlig del af bebyggelsen i det besatte område. Det vakte protester, og da Københavns Borgerrepræsentation 1976 vedtog en byplan for området, der agtedes delt mellem »fremtidig beboelse« og »fremtidige institutioner« uden hensyn til besættterne, flød bægret over. Københavns kommune afskrev dermed enhver videre indflydelse på områdets fremtid.¹²⁸

Det var selvfølgelig ulovligt at bryde gennem et plankeværk til en offentligt ejet grund, og havde det offentlige, i dette tilfælde Forsvarsministeriet, straks reageret og bedt politiet tage affære, var der næppe kommet mere ud af den sag, men det hele gik så hurtigt, og forsvarsministeren Ninn-Hansen nølede, så det varede ikke længe, før besættelsen var en urokkelig kendsgerning.

Endnu i februar 1972, da Direktoratet for Københavns kommunes generalplanlægning udsendte sit forslag til en dispositionsplan for Christianshavn, synes besættelsen dog kun at være opfattet som en episode (en »happening«). Den er ikke nævnt i planen, som besættelsen delvis havde sat ud af spillet. Men i 1973 havde besættterne, som nævnt, fået en frist på tre år til at vise, hvad de duede til.

Dispositionsplanforslaget af 1972, som der blev henvist til i 1973 ved udskrivningen af konkurrencen om Asia-

tisk Plads og Udenrigsministeriet, var forelagt Borgerrepræsentationen den 28. februar 1972 og vedtaget den 25. juni 1975. Derefter vedtog Borgerrepræsentationen den 24. juni 1976 den førnævnte byplanvedtægt for det besatte område. Den blev stadfæstet 12. januar 1977 af Miljøministeriet.¹²⁹

Med dispositionsplanen, der vedtoges 1975, var planen om en kajgade taget af bordet. Men en tanke om gennemskæring af voldområdet til en vej nord for den brede passage ud for Torvegade var med i den vedtagne plan og gav anledning til stærk kritik. Planstyrelsen, der tog sig af fredningsager, nægtede da også at give tilladelse til en bro over Stadsgraven.¹³⁰

Kommuneplaner 1985 og 1989

»Med lov skal land bygges« hedder det så smukt i Valdemars jyske lov fra 1241. Så smukt, at disse ord er sat over indgangen til vort gamle rådhus på Nytorv. Men aldrig før er de smukke ord fra 1200-tallet taget så bogstaveligt som i vort århundrede, hvor der er givet så mange bygge-, bolig- og planlove, at intet menneske har ret til at indrette sig med tag over hovedet uden samtidig at være tvunget ind under et uoverskueligt bundt love. Hvor man indtil for et halvt århundrede siden kun havde egentlig byggelovgivning for byer, kom der 1960 en landsbyggelo, der dækkede alt. Meningen var selvfølgelig, at alle skulle have gode boliger af en kvalitet, som et højt udviklet samfund kunne stå inde for. Men skulle det være godt, kunne man ikke tillade, at der blev bygget hvad som helst, hvor som helst. Der måtte planlægges, og i den hensigt blev der vedtaget en række love, som blev så udviklede, at man måtte gennemføre en planlovsrevision, som bl.a. førte til vedtagelsen 1975 af kommuneplanloven, der indebar, at staten ikke længere skulle godkende de planer, kommunerne udarbejdede. Københavns kommune skulle selv stå for udarbejdelsen af en kommuneplan, men det tog sin tid. Det var tænkt som en forenkling og demokratisering.

Spørgsmålet om havnens fremtid trængte sig stærkt på, og med særligt henblik på udfærdigelsen af den så længe ønskede kommuneplan udskrev BRF (Byggeriets Realkredit Fond) 1984 en nordisk idekonkurrence derom. De fremkomne forslag, som skulle kunne inspirere planlæggerne, blev udgivet 1986 med mange spændende ideer, men for det gamle Christianshavns vedkommende viser denne publikation ikke noget væsentligt nyt.

Vinderprojektet af Halldor Gunnløgsson m.fl. udmærkede sig på mange måder, bl.a. ved den flot tænkte fjernelse af de to holme foran Arsenalet og flådens magasiner fra 1700-tallet. Tanken derom peger mod den uomtvistelige gevinst det ville være, hvis det meste af bebyggelsen på disse holme blev fjernet.

Havnen var gået i stå af mangel på søfart.

Hvad der blev bygget i de ældre havneområder fik ikke meget med nutidige havnefunktioner at gøre. Man havde fået den store ministerielle kontorbygning »Tjæreborg« bag Børsen, Nationalbanken, tilføjelsen til Det Kongelige Bibliotek og det forkert placerede Udenrigsministerium.¹³¹ Pakhusene blev indrettet til andet brug end pakhuse, bl.a. til kontorer. Nybyggeriet koncentrerede sig om en enorm produktion af kontorer, der i de indre bydele medførte en »kontorsyge«, der belastede trafikken. Planlægningen svigtede.¹³² Så måtte der en overgang kun bygges erhvervshuse til *værksteder*. Det hjalp nu ikke meget, for de lod sig nemt omdanne til kontorer, når de var færdige. Det var mere lønsomt end udlejning af boliger.

Hele denne aktivitet stod i modsætning til, hvad der opnåedes på boligområdet. Det vakte harme, at Nationalbanken fik lov at nedrive boliger, når der taltes så meget om bolig mangelen, som fortsat var baggrunden for en regulering, der havde ført til, at man oprettede en »rationering«, som medførte en klassificering med frasortering af mennesker, der ikke var »boligberettigede«.

Det havde længe været nemt at vise sin gode vilje ved at udpege hundreder af ældre boliger, der ikke var gode nok for et højt udviklet samfund. De blev tømt for beboere, som så fik erstatningslejligheder i nyere eller helt nye boliger med centralvarme og bad, men de var gerne dyrere, også når det var socialt boligbyggeri. Det ordnedes gerne med boligstøtte, men hvordan det nu end gik, blev der aldrig boliger nok. De gamle lejligheder stod i stigende antal tomme, medens boliger, der kunne udlejes, hvad enten de var gamle eller nybyggede, blev forbeholdt »udsanererede« og andre, som på den ene eller den anden måde havde fortrinsret. De, der ikke før havde haft en bolig og gerne ville leje en, måtte nøjes med at se på alt det, der stod tomt. Det måtte føre til en stigende utilfredshed, navnlig blandt unge, der ikke var »boligberettigede«. Og så oplevede man, at unge i samlet flok besatte tomme huse og indrettede sig i dem. Disse »slumstormere« var det ikke nemt at gøre noget ved, når man ikke kunne tilbyde dem reelle boliger andetsteds.

Opstande har man haft i alle lande, også demokratisk styrede, men det særegne hos os var, at slumstormernes ulovlige fremfærd ved besættelsen ikke blot af huse i Sofiegade men også af et stort byområde som Christiania så klart var rettet mod en planlægnings- og boligpolitik, der var *socialt velment, men forfejlet udformet og administreret*. Folk, som måske ikke manglede bolig, men på den ene eller den anden måde havde rendt panden mod »systemet«, bakkede slumstormerne op, og blandt dem var der selvfølgelig ballademagere og politisk »revolutionære«, der følte sig solidariske med undertrykte i den 3. verdens udviklingslande.

Hvad der styrede den enkelte, får vi aldrig at vide, men det ser ud til, at mange af dem fandt deres bli-

vende tilflugtssted i Christiania, som bød på særlige muligheder for enhver, der gerne ville være fri for det offentliges indblanding i, hvordan man indrettede sig med tag over hovedet.

I Christiania var det muligt at finde steder, hvor man kunne tømre et hus eller et skur sammen, netop som det passede én, med genbrug af brædder og andet, der kunne findes her og der. Det blev en bebyggelse, der fremtrådte som hastigt realiserede drømme fra barndommens fritimer på skrammellegepladsen side om side med omhyggelig virkeliggørelse af visioner om det ideelle hus, bygget efter ens eget hjerte.

Det sidste var på ingen måde noget specielt Christianiafænomen. I Californien har en arkitekturprofessor ligefrem skrevet en bog om sådanne »handmade houses«, som selvbyggere har haft held med at skjule for myndighederne på afsidesliggende bjergskråninger. Hans egen drøm var selv at bygge sig et sådant hus.¹³³

I kommuneplanloven af 1975 var der indsat en bestemmelse, hvorefter Miljøministeriet, hvor særlige statslige interesser gjorde sig gældende, kunne overtage kommunens beføjelser ved udstedelsen af et »landsplandirektiv«. Disse regler kom 1989 til at spille ind under behandlingen af dispositionsplanens besatte områder, der længe havde givet anledning til debatter i Folketinget, hvor de nu officielt betegnedes »Christiania«.

Miljøministeriet havde gjort det klart, at kommunens tanker om de omstridte arealer ikke kunne tiltrædes, og i februar 1979 meddelte ministeriet, at der skulle gennemføres en lokalplanlægning sideløbende med udarbejdelsen af den kommuneplan, København efter loven var forpligtet til at udføre.

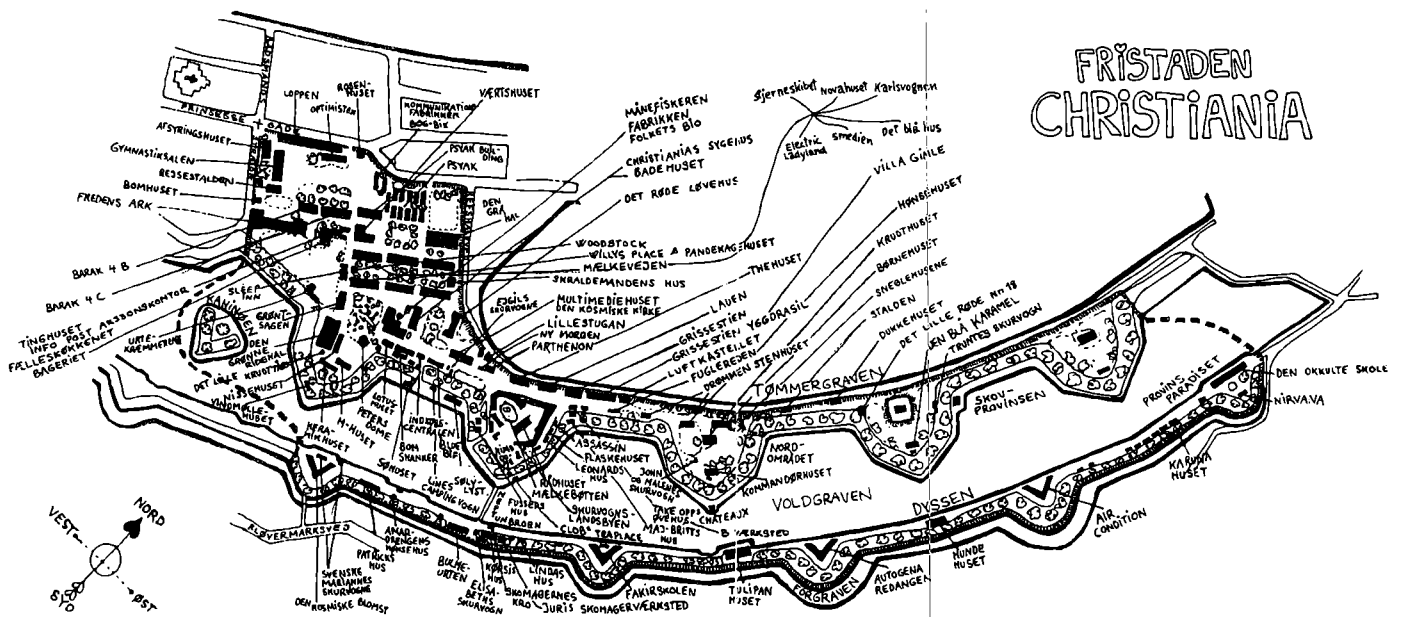
Et summarisk forslag til denne kommuneplan blev offentliggjort i maj 1985 og videre bearbejdet til et forslag, der juni 1986 blev vedtaget af Borgerrepræsentationen og udsendt til 6 måneders høring.¹³⁴

Først den 26. oktober 1989 vedtog Borgerrepræsentationen den egentlige, længe ventede kommuneplan, dog med den bemærkning, at der *ikke* var taget stilling til spørgsmålet om Christiania, men »kommunen har opfordret staten til at udarbejde et landsplandirektiv med retningslinier for områdets fremtid«, hedder det.

Christianias selvstændighed

Det er ikke helt forkert, hvis man siger, at Christiania 1991 kunne fejre sit tyve års jubilæum som selvstændig stat.

I alle fald er det lidt af en tilsnigelse, når der tales om »fristaden Christiania«. Fredericia var i lange tider en *fristad*, hvor jøder, katolikker og andre, der ikke tilhørte den augsburgske konfession, kunne slå sig ned, men som fortsat var underkastet statsmagten. Det samme ville have været tilfældet med den fristad for jøder og reformerte, kongen i slutningen af 1600-tallet

Fristaden Christiania. Plan tegnet af Tine Schmedes, trykt 1975 i »Christiania, et samfund i Storbyen«. Omfatter også »Kaminøen«, som senere blev afstået. Endnu inden det store voldanlæg var færdigt, havde Christian den Femte indledt byggeriet i området med opførelsen i 1680'erne af en krudtmølle i Ulriks Bastion, hvor »den grønne ridehal« nu står.

havde tænkt sig oprettet i hjørnet af Christianshavn, netop hvor den såkaldte »fristad« befinder sig i dag.

Med den forholder det sig anderledes. Her kan indbyggerne både tro og mene, hvad de vil, men de er ikke underkastet den danske statsmagt, idet hverken Folketing, regering eller Højesteret anerkendes derude.

Forholdet de to stater imellem kan karakteriseres ved, at den lille stat har evnet at hævde suveræniteten ved at holde den store stat hen med pæne ord, vel vidende, at den store stat styres af en overbevisning om, at alt kan ordnes ved forhandling.

Den danske lovgivning omfattede teoretisk Christianias område, indtil Folketinget den 2. juni 1989 vedtog en lov om anvendelsen af Christiania. Loven var forelagt med det sigte, at »de ulovlige forhold blev bragt til ophør«. De to lovområder, christianitterne hidtil mest iøjnefaldende havde sat sig ud over, var bygge-loven og fredningslovene. Disse love blev med loven af 2. juni paragraf 8 ganske enkelt ophævet for Christianiaområdet vedkommende. Datoen er underordnet, for lovene havde ikke været overholdt på Christiania siden 1971. Hvad der videre skulle ske, beroede på forhandling, men christianitterne havde nu sikret sig besiddelsen af deres stat med rådighed over bygninger og arealer, herunder store dele af den fredede fæstningslinie. Folketinget havde kapitulert. Der var ganske vist paragraffer i loven om en stor myndighed, forsvarsministeren skulle have, men den kunne man tage let på. Hvad skulle forsvarsministeren kunne gøre, når det kom til stykket?

Indfandt politifolk sig for at hente narkohandlere eller lukke »ulovlige« værtshuse, kunne de mødes med tilråb og stenkast som en formentlig vel gennemprøvet advarende foranstaltning, der sikrede den nye stat mod »større« indgreb med risiko for en »optrapning«, som ingen turde tage ansvaret for.

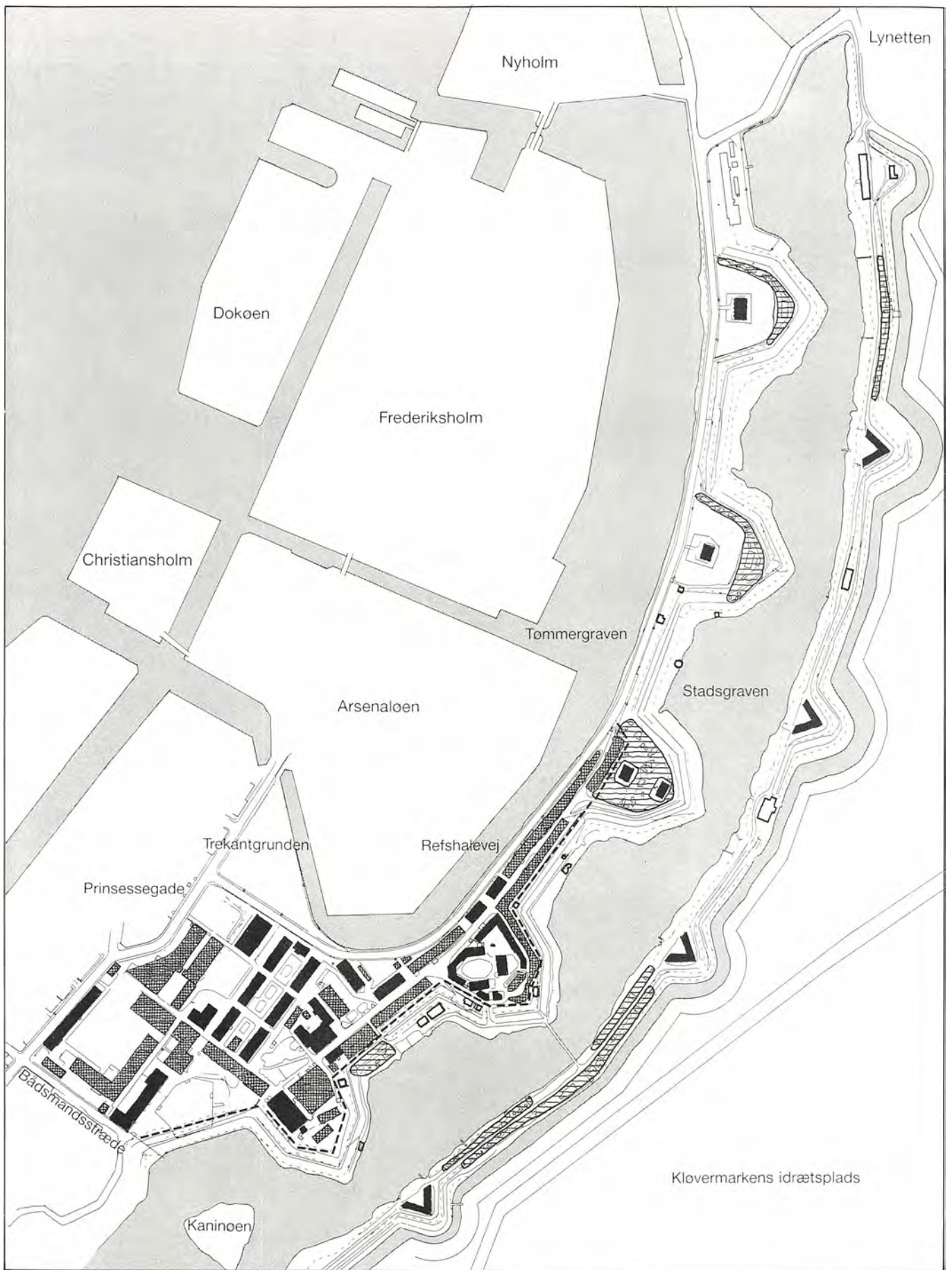
Som et led i lovliggørelsen var der den 17. marts 1989 udstedt et landsplandirektiv i henhold til kommuneplanloven, som ikke var ophævet, men med direktivet var sat ud af kraft for Christianias vedkommende. Endvidere var det forudsat, at miljøministeren lod en lokalplan for området udarbejde.

Den forelå i december 1989.

Christiania kom til at omfatte to »delområder«. Delområde I var det bebyggede areal inden for volden, medens delområde II var selve voldterrænet. Af de omkring 200 »primitive« huse, christianitterne havde bygget, tænkte 60 nedrevet og nogle flyttet til delområde I fra delområde II, der skulle gøres til et offentligt tilgængeligt parkområde. Der var udlagt en række enklaver med boliger. På langt sigt (!) er det tanken, at alle husene på voldområdet skal fjernes helt, men ved naturlig fraflytning.¹³⁵

Forslaget til lokalplanen blev fremlagt for offentligheden den 18. december 1989. Blandt dem, der gjorde indsigelser, var Foreningen til Gamle Bygningers Bevarelse, som udtrykte glæde over, at voldanlæggets store værdi som historisk mindesmærke af international rang var fremhævet, men fandt, at det tillige burde stå klart, at hele voldanlægget burde frigøres for nyere bebyggelse og istandsættes, som det tidligere havde fremtrådt. Det er senere oplyst, at miljøminister Lone Dybkjær marts 1990 ville fjerne alle de 80 nyere huse på voldterrænet, men at det i oktober var besluttet, at syv af dem udvalgte til bevarelse, hvor de var bygget,

Blandt de mange kortbilag i »Lokalplan for Christiania« findes også dette, der viser den fremtidige bebyggelse, januar 1991.

Fremtidig bebyggelse

Bevaringsværdig bebyggelse
Byggefelter

Bosteder
Bygninger der kan tillades bibeholdt
Grænse mellem område I og II

fordi »de afspejlede en speciel bygningskultur, der er opstået gennem fristadens 19-årige eksistens«. Arkitekt Ib Høi Jensen fra Planstyrelsen havde været med til at udpege (fred!) husene og fortæller pressen: »Vi valgte de syv huse, først og fremmest fordi de arkitektonisk er unikke«. ¹³⁶ Den endelige lokalplans bestemmelser blev godkendt af miljøminister Per Stig Møller den 29. januar 1991, og den reviderede plan samtidig udsendt af ministeriet. Planen for den fremtidige bebyggelse er vist på næste side.

Kommuneplanforslaget fra 1985 blev publiceret af Christianshavns lokalråd, der pegede på problemerne. Et udsnit gengives her.

Grønlandske Handels Plads og Krøyers Plads:

Området udlægges dels til boligbebyggelse og service erhverv (kontorer). Fordelingen mellem de 2 kategorier fastlægges senere i en lokalplan. Bebyggelsen accepteres i 5 og 6 etagers højde.

B&W's Motorfabrik:

Området udlægges til boliger og service erhverv, hvilket vil sige kontorer. Fordelingen mellem boliger og service fastsættes i en lokalplan. Den maksimale bebyggelsesprocent er 150, og der må bygges op til 6 etagers højde.

Sukkerfabrikken:

Området udlægges til service erhverv, hvilket vil sige kontorer. Den maksimale bebyggelsesprocent er 110, og der må bygges i max. 5 etagers højde. Lokalplanarbejdet for grunden pågår.

Irma's Fødevarerfabrik:

Området udlægges til park, hvilket dog først kan træde i kraft når bygningerne rives ned.

Christiansholm:

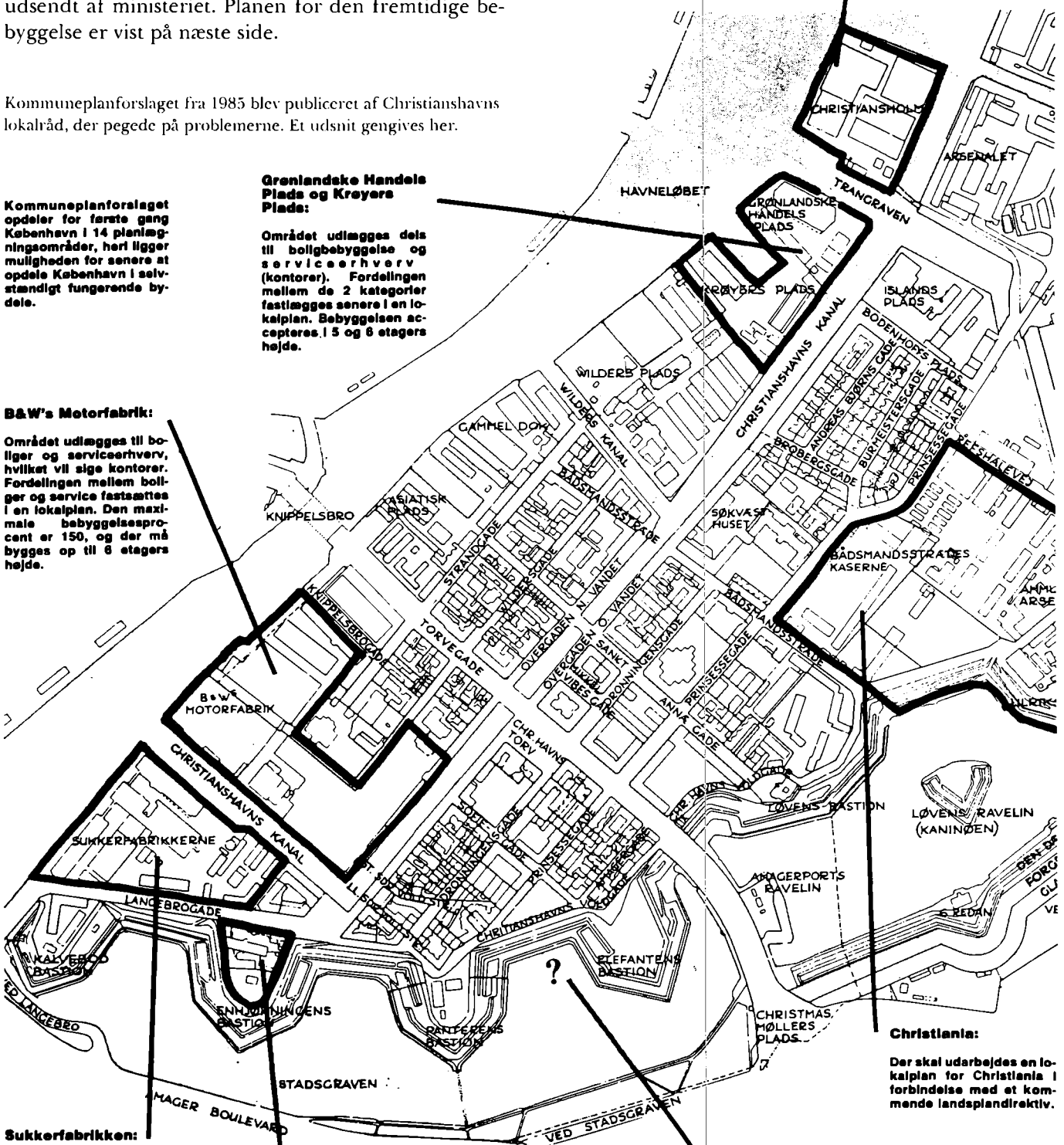
Pressens Føllesindkøb flytter snart deres papirlager fra Christiansholm. Kommuneplanen foreslår at området så udnyttes til service erhverv, hvilket vil sige kontorer, med en bebyggelsesprocent på 150 og op til 6 etagers højde.

Christiania:

Der skal udarbejdes en lokalplan for Christiania i forbindelse med et kommende landsplandirektiv.

Nye bydelsfunktioner:

Der planlægges ikke nye bydelsfunktioner eller udlægges arealer til aktive fritidsfunktioner i kommuneplanforslaget.

»Den gode by Christianshavn«

B & W-grunden og havnefronten

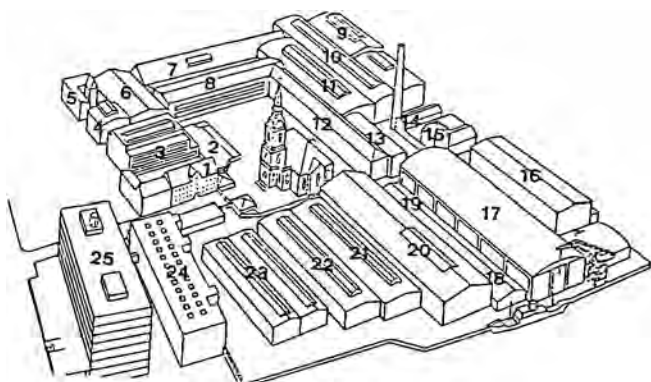
Det var dårlige år for Burmeister og Wain. »Ørkenfortet« blev solgt til en bank, og en ny administrationsbygning projekteret. Den skulle ligge ud mod Christianshavns kanal, og der blev i forbindelse dermed vedtaget en lokalplan den 10. januar 1982. Men et halvt år efter opgav B & W projektet, og planen blev lagt til side.

Hele maskinfabrikken »B & W Diesel« solgtes pr. 1. januar 1980 til den tyske industrikoncern MAN. Endnu i 1982 var der dog ca. 1100 ansatte, men kun for en tid. Fabrikken på Christianshavn lukkede, da produktionen ophørte den 20. oktober 1987.¹³⁷

»Den gode by Christianshavn«. Vinderprojektet fra 1986 skyldes Lise Lotte Nielsen og Carsten Thure Nielsen. Rosenkjerhallen (2) tænkes bevaret og den tidligere havn retableret (3).

Allerede da overborgmesteren den 19. juni 1986 fremlagde forslaget for Københavns kommuneplan, var det almindeligt antaget, at motorfabrikken ville lukke. Efter forslaget skulle grunden i så fald bruges til en blandet bolig- og erhvervsbebyggelse. Der tænkte også på »fortsættelse af kanalgaderne«, på »etablering af promenader« etc.

Da forslaget kom til offentlig høring, traf Christianshavns lokalråd en god beslutning. Man udskrev en idé-

B&W's bygninger 1972: 1) B&W-museet, Strandgade; 7) Støberiet med fredet facade; 17) Rosenkjerhallen. 21-22 Fabrikshallerne er opført, hvor den sidste rest af havnebassinet var opfyldt 1955; 25) »Ørkenfortet«.

konkurrence om den fremtidige anvendelse af arealet med motorfabrikken og de sydøst derfor liggende industrigrunde. Førstepremien tilfaldt redaktør Lise Lotte Nielsen og arkitekt Carsten Thure Nielsen for en spændende plan, som tilgodeså overborgmesterens ønsker, bortset fra, at den ikke tillod bebyggelse op til 6 etagers højde.¹³⁸

Der skulle ifølge vinderprojektet kun være en lav bebyggelse omkring kirken. »Der må tages særlige hensyn i forbindelse med en eventuel fremtidig bebyggelse omkring kirken«, hed det i kommuneplanen. Kravet var imødekommet med den lave bebyggelse. Bassinet, der på Eigtveds tid nåede næsten ind til kirken, skulle genskabes. Dermed ville det fine indblik fra Sjællandssiden til kirken i »den gode by Christianshavn« blive sikret.

Blandt alle fabrikshallerne udmærkede den store Rosenkjerhal sig. Den tænkte benyttet som sportshal m.m. for den christianshavnske ungdom, på samme måde som en tidligere sporvognsremise var gjort til sportshal for Nørrebros ungdom.¹³⁹ Mange faciliteter, som de kendtes fra provinsen, var der også sørget for i planen.

Men København havde ikke penge til den slags, og det interesserede ikke byggematadorer.

Dansk Firma Center ved Flemming Thomsen købte i 1987 B & W-grunden med alle bygninger for 230 millioner kroner,¹⁴⁰ og man måtte for alvor overveje, hvordan kommunens lokalplan skulle se ud. I samarbejde med den nye ejers arkitektfirma, Dissing og Weitling, blev der udarbejdet et projekt, som overborgmesteren offentliggjorde 1988.¹⁴¹ Det lagde op til en

Bebyggelsesplanen, som ikke har ladet sig realisere. (Lokalplanforslag vedtaget af Borgerrepræsentationen 1990)

Christianskirken forsvinder snart igen

Nede på Christians Brygge – ved Hovedbiblioteket – møder der én et herligt syn: Som en Fugl Phoenix stiger Christianskirken op af dinosaurernes kæmpedynger af de gamle nedrevne B&W bygnin-

ger. Et helt nyt og spændende panorama viser sig af det gamle Christianshavn. Efter at have tilbragt årtier i mørke får beboerne i Wildersgade og Overgaden over Vandet foræret en pragtfuld ud-

sigt over mod Christiansborg. Men glæden bliver kun kort: Snart begynder de nye bygninger at skyde i vejret, så er det slut med herlighederne og Christianskirken bliver igen pakket ind, så

kun tårnet kan trække vejret frit. – Så skynd dig ud og kig mens tid er, det ser helt forkert-dejligt ud.

*Tekst og tegning af
Tom Wikborg.*

Da alt omkring Christianskirken var nedrevet, skrev Tom Wikborg begejstret om det nye og spændende panorama, der viste sig, og som han tegnede den 7. juni 1991. En uge efter blev tegning og tekst trykt i Berlingske Tidende med overskriften »Christianskirken forsvinder snart igen«.

højere udnyttelse. Da folk ikke længere skulle plages af støjen fra prøve kørsel med dieselmotorer, og der kom en hel del boliger omkring kirken, var noget dog vundet, men trafikken til og fra området, ville i Torvegade, hvor de kommunale grænser for støj- og luftforurening allerede var overskredet, blive endnu værre, og Christianshavnerne opgav ikke. De ville beholde deres Rosenkjerhal og indstillede den til fredning, hvad de roligt kunne gøre. Hallen var af Miljøministeriet betegnet som »et betydningsfuldt, bevaringsværdigt monument« i den registrant over havnens bygninger, Miljøministeriets Planstyrelse udgav 1988. Men det lykke-

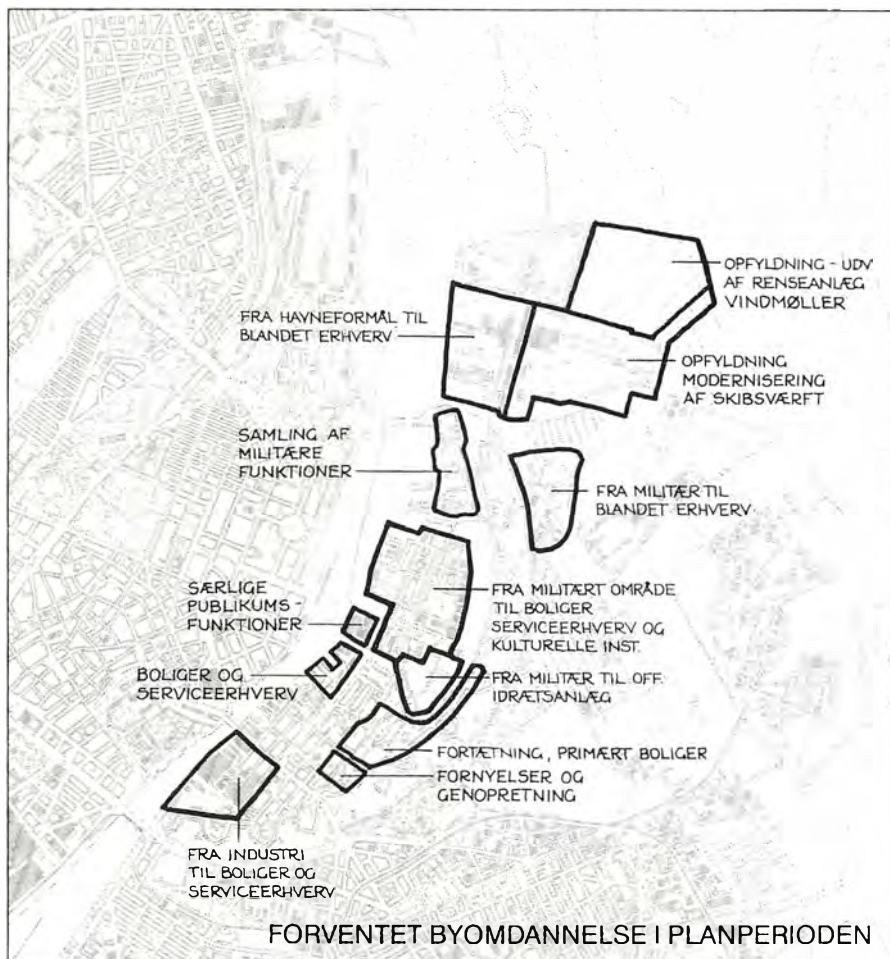
des ikke, og man måtte 1990 affinde sig med en plan, der helt adskilte kirken fra havnen og tillod en højere bebyggelsesprocent, end man havde vedtaget med Københavns kommuneplan året forinden.¹⁴²

Den megen tale, der havde været om, at Christianshavn skulle åbne sig ud mod byen på den anden side af havneløbet, havde ikke sat sig spor. Hvor der så klart burde være en åbning fra kajen ind mod kirken, skulle der klemmes et stort glashus ind.

Da fabriksbygningerne 1991 var nedrevet, stod kirken tilbage og sukkede efter en velgører, der ville sikre den fortsatte forbindelse med vandet.¹⁴³

Takket være Dansk Firma Centers undergang 1992 stod kirken længe sådan. Men der kom ingen redningsmand. Derimod mødte ATP's direktør op med planer om at bygge endnu højere.

Lokalplanen, som – med plads til glashus – var vedtaget af Borgerrepræsentationen og offentliggjort den

I Kommuneplanen, som den er vedtaget 1993, findes en plan, der viser »forventet byomdannelse i planperioden (1991-95)«. Christiansholm er forbeholdt »særlige publikumsfunktioner«.

1. oktober 1990, havde medført, at der forinden måtte vedtages et tillæg til kommuneplanen, som var bekendtgjort den 3. november 1989. Det havde Borgerrepræsentationen gjort den 21. juni 1990. Det udelukkede ikke, at man byggede *mindre*, end planen tillod, men man kunne ikke i 1993 bygge mere uden en ny lokalplan, og derom ville kommunen ikke høre tale. Heldigvis.¹⁴⁴

Samme lokalplan omfattede en bestemmelse om, at det gamle jernstøberis facade ud til kanalen (Overgaden neden Vandet) blev bevaret. Huset som helhed var ikke anset for så betydningsfuldt. På disse betingelser er arealet med facaden erhvervet af et svensk medicinalfirma og et nyt hus bygget med »genbrug« af facaden.¹⁴⁵

Til den civile del af Christianshavn hørte også Christiansholm,¹⁴⁶ som 1. præmieprojektet i havnekonkurrencen 1984 helt ville have fjernet, så man fik indblik til Arsenalet. Da den summariske kommuneplan blev udarbejdet 1975, var det påtænkt at rømme Christiansholms pakhuse, og det var derfor rimeligt at tænke på den fremtidige anvendelse af Holmen, hvis man da ikke valgte at fjerne den.

Hvilke muligheder var der ikke for det omliggende byområdes beboere! Størstedelen af arealet kunne måske benyttes til et grønt område, anlagt sådan, at indblikket til Arsenalet blev sikret. Men på forslaget fra

1985 til kommuneplanen er Holmen udlagt til »serviceerhverv«, dvs. med en bebyggelsesprocent på 150 og med op til 6 etagers højde. Det blev dog ændret.

Endnu inden vedtagelsen 1989 af Københavns kommuneplan pressede så mange problemer sig på, at man straks efter vedtagelsen tog fat på den revision af planen, som efter kommuneplanloven skulle finde sted inden for den første halvdel af hver valgperiode.

Overborgmesteren fremlagde derfor den 16. december 1991 et »forslag til revision 1991«, men det måtte først gennem Borgerrepræsentationen, hvor det den 16. januar 1992 blev henvist til Byplan- og Trafikudvalget, som den 24. marts fremkom med en udvalgsbetænkning. Revisionsforslaget kom til offentlig høring indtil den 13. september 1992. Den 8. februar 1993 blev forslaget – med enkelte ændringer – behandlet i Magistraten, der anbefalede Borgerrepræsentationen at godkende det. Mindre ændringer fandt sted i maj 1993, men den 14. juni var revisionen godkendt af såvel Borgerrepræsentationen som Magistrat og tiltrådt af miljøministeren. Så gik det i trykken med henblik på udgivelse i september. På den reviderede plan ser man, at Christiansholm nu er forbeholdt »særlige publikumsfunktioner«. Det giver håb.

Kun set fra Strandgade fremtræder Christianskirken i dag på en måde, som er den store arkitekt Niels Eigtved værdig. Endnu i 1945 lå den lysende og majestætisk for enden af gaden. Vi savner en velgører, som vil sikre en åbning ud mod havnen, så dette mesterværk kan få forbindelse med havnefronten. (Bo Bramsen)

Giver byplanvedtægter håb om store økonomiske gevinster, kan det anspre til nedrivninger, som sker uden at der tages hensyn til konsekvenserne. Bebyggelsen Bådsmandsstræde 5-7 har længe været dømt til nedrivning, men ØK-koncernens økonomiske problemer har stillet sagen i bero. Havde Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring forudset dette, ville bebyggelsen være optaget i registranten som bevaringsværdig i miljøet. Nu er den ikke med i registranten, men den skal gengives her som et eksempel på en vanrøgtet bebyggelse, der kun kan bevares, hvis der kommer en velgører ind på scenen. (Nils Vest).

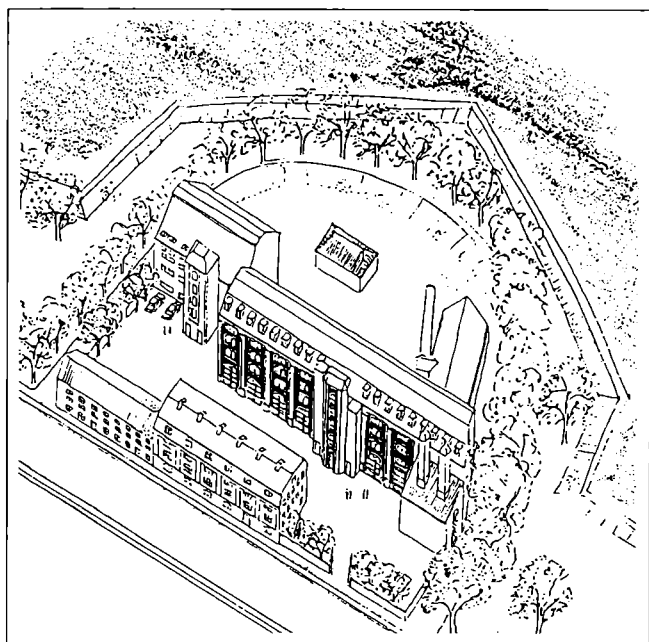

Christianshavns vold og Holmen

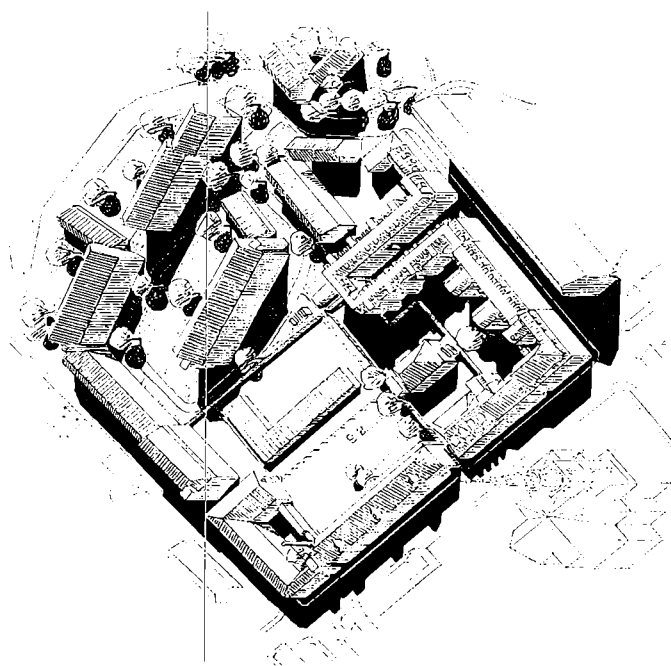
Behandlingen af kommuneplanen kan måske forekomme kompliceret, men skal ikke bebrejdes kommunen, der må følge lovgivningen. For at anskueliggøre, hvad dette videre fører til, skal behandlingen af en mindre sag refereres.

Kommuneplan 1989 var selvfølgelig fortsat gældende, da overborgmesteren den 31. august 1992 fremsatte et forslag til en lokalplan for anvendelsen af bebyggelsen i *Enhjørningens Bastion*, der ikke er en »fuld« bastion, dvs. fyldt med jord, men en tom (hul) bastion, hvor kun volde hæver sig over terrænet. Forslaget blev tiltrådt af Borgerrepræsentationen og sendtes til offentlig høring fra 19. november 1992 til 19. januar 1993. Da forslaget ikke var i overensstemmelse med »Kommuneplan 1989«, måtte der samtidig gennemføres en ændring af denne plan, hvilket i praksis – hvis man tør bruge det udtryk – indebar, at der måtte fremlægges en ændring af det i 1991 fremsatte ændringsforslag til kommuneplanen. Reelt betød det, at en for længst vedtaget fjernelse af uønskede bygninger i bastionen blev udsat indtil videre. Kommunen ville ikke økonomisk kunne overkomme at føje grundene til det »rekreative« voldområde, man ønskede. Der var allerede talt derom i bystyret ved århundredets begyndelse, da Langebro blev fornyet.¹⁴⁷

De bygninger, som ønskedes fjernet, lå på et areal, som tidligt var overgået til civil brug. Det betegnedes som matr.nr. 389 på Geddes kort fra 1757 (geng. s. 32,

I *Enhjørningens Bastion* havde »Plantagegartnerens have« for længe siden givet plads til fabriksbygninger. Indtil for nylig var Irmas fødevarefabrik indrettet på stedet. Det var besluttet at udlægge området som park, men en ændring af byplanen åbnede mulighed for ombygning til kontorer. (Lokalplan 1992)

Prinsessegades Skole fra 1865 er med sin facade i rundbuestil af ikke uvæsentlig interesse, men hensynet til Philip de Langes hus gør det rimeligt at overveje den miljømæssige forbedring det ville være at få genåbnet den grønne forbindelse mellem hus og kirke. Sammenlign Geddes kort side 30. (Gengivet efter forslag til Lokalplan 1992)

jfr. kortbilag), hvor det kaldtes »Plantagegartner Leitlofs Huus og hauge udi Eenhorns Bastion«. Det bevarede krudtmagasin fra 1600-tallet lå uden for haven og skulle naturligvis bevares i forbindelse med bastionens overgang til »rekreativt« parkområde.

Efter forslaget gennemførelse og en istandsættelse af det i en annonce 12. august 1993 om ejendommen:

CITY. I rekreativt miljø direkte på Christianshavns vold udlejes nyistandsatte kontorlejemål (el.lign.), hvor lejer selv bestemmer den endelige indretning. Velholdt ejendom, tæt ved Applebys Plads og få meter fra Havneløbet. De to ledige, meget solrige lejemål fremstår med smukke parketgulve og har en skøn udsigt over Voldene.

I *Panterens Bastion*, der ligeledes var opført som en hul bastion, fandtes der 1757 kun et krudtmagasin og ingen bebyggelse, men rester af den gamle voldgrav fra Christians den Fjerdes tid. Her blev 1876-77 den skydeskole indbygget, som den 29. august 1943 blev forsvaret af en dansk officer, da tyskerne overfaldt og afvæbnede hæren.¹⁴⁸ I juli 1990 fandt der drøftelser sted om overførelse af skolebygningerne til kommunen.

En behandling, der var lige så kompliceret som den, der vedrørte *Enhjørningens Bastion*, var det nødvendigt at give et »forslag om boliger og serviceerhverv ved Prinsessegade«, uagtet planen var i overensstemmelse med forslaget til revision af kommuneplanen. Her drejede det sig om bebyggelsen mellem Vor Frel-

sers Kirke og volden omkring Løvens Bastion, et område hvor Philip de Lange havde haft et saltværk ved boligen, der endnu er bevaret. Nu ligger boligen gemt bag huset ved skolen, Prinsessegade 54, som tænkes flyttet, da Bevaringsplan Christianshavn blev udarbejdet 1961 og dispositionsplanen fra 1972 blev godkendt 1975. Der burde ikke være noget mellem Philip de Langes fredede hus og kirken. Man kan håbe, at disse forhold tages i betragtning under udarbejdelsen af en

påtænkt byfornyelsesbeslutning, idet kommunen efter alt at dømme får en skolebygning i Panterens Bastion overladt. Hvordan det nu end går, burde forbindelsen mellem Philip de Langes hus og kirken genskabes, selv om det betyder, at en uheldigt bebygget grund ikke erstattes af et nyt hus. Kommunen har nu i mere end tyve år været befriet for de udgifter, der ville være forbundet med at holde de »besatte« dele af Christianshavns vold. Noget må der dog nu kunne afsættes til

Krudthus fra 1744-45 i Frederiks Bastion, indrettet som galleri 1993. (Fot. Robert Egevang)

Krudthusholmens hjørne i Frederiks Bastion med Christiania-bebyggelse i baggrunden. (Fot. Robert Egevang)

grønt i Christianshavns byområde, og en lille have mellem kirkegården og Langes hus kunne blive en gevinst for området.¹⁴⁹

På Løvens Bastion står underdelen af Christianshavns sidste voldmølle. Toppen med vingerne blev omkring århundredeskiftet flyttet til Tostrup Mølle ved Holbæk. Da denne blev nedlagt, erhvervede Nationalmuseet alt, hvad der hørte til voldmøllen, som det i 1960'erne var tanken at istandsætte som en vindmølle, der skulle pryde volden – i lighed med Kastelmøllen. Det blev dog ikke til noget.¹⁵⁰

Senere fremkom der planer om at åbne et interiørmuseum i møllen, og det har ikke siden skortet på forslag om at indrette museer på de dele af volden og Holmen, som endnu ikke var gjort offentligt tilgængelige.

De gamle krudthuse, der er så væsentlige i det bastionære fæstningsanlæg, kunne man dog nok ønske bevaret som tillukkede magasiner, sådan som det for længst er besluttet flere steder, når det ikke længere var hensigtsmæssigt at have krudt i husene. På Christianshavn må man bl.a. tænke på de monumentale krudthuse i Carls Bastion og Frederiks Bastion. Det er hule bastioner, der oprindeligt var så hule, at der end ikke var fast grund i dem (se side 29). Voldene indfattede små »udsnit« af Øresund, og i dem blev krudthusene opført på øer, der med vand var adskilt fra volden. Sådan ligger krudthusene endnu, men vandet er tilgroet af siv, medens volden er så tæt bevokset, at man kunne tro det hele var anlagt i et vildnis.

Da det store krudthus fra 1744-45 i Frederiks Bastion skulle gøres tilgængeligt for offentligheden, kunne man for så vist godt vælge museumsløsningen.

Mange museumsgenstande tåler rent faktisk ikke for meget dagslys, og man kunne derfor undvære husets rækker af vinduer, som er i strid med bygningens væsen. Men man valgte at gøre huset til »galleri« og beholdt de uheldigt indsatte vinduer i facaden.¹⁵¹ Der kom også *cafeteria*, og i civilisationens navn er der anbragt et moderne WC på kanten af den lille holm. Fra den er der udsigt til christianitternes »primitive knaldhytter«, der ses i bevoksningen på volden.

I Frederiks Bastion står det »etablerede samfund« over christianitternes tvangfri verden.

Man kan håbe krudttårnet fra 1960 i Carls Bastion får en bedre skæbne.¹⁵²

Endnu er det uklart, hvordan de fredede bygninger på Holmen skal benyttes. Tager man ønskerne om museer alvorligt og tænker man på det fortræffelige B&W-museum i Strandgade, bliver det nærliggende at forestille sig Orlogsmuseet indrettet i *Arsenalet*, medens Handels- og Søfartsmuseet ville kunne indrettes i *magasinbygningerne* nord derfor. I begge tilfælde ville der kunne lægges mindre skibe i kanalen foran dem, men der måtte ryddes ud på de to øer – Christiansholm og Dokøen, der nu umuliggør oplevelsen fra Sjællands-siden af havnens monumentale havnefront overfor.

På øerne foran marinens pragtfulde gamle havnefront ville man kunne få store grønne områder til fri afbenyttelse for byens befolkning og dens gæster. Et haveanlæg på de to øer, kunne blive på størrelse med Ørstedsparken og med Tivoli, men takket være forbindelsen med vandet ville havneparken få en egen karakter. Det kunne blive en berigelse for byen og godtgøre, at det »etablerede samfund« ikke var så tosset endda.

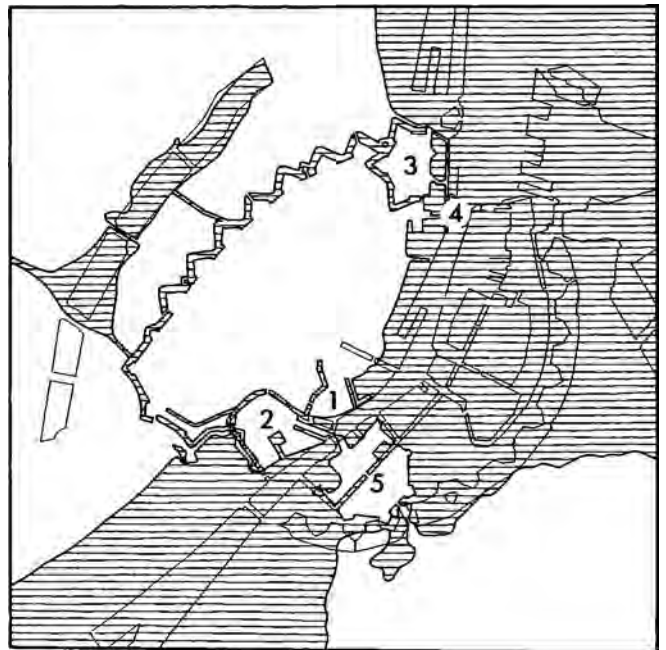

Københavns havn omkr. 1535. Bremerholm (1) og Slotsholmen (2).

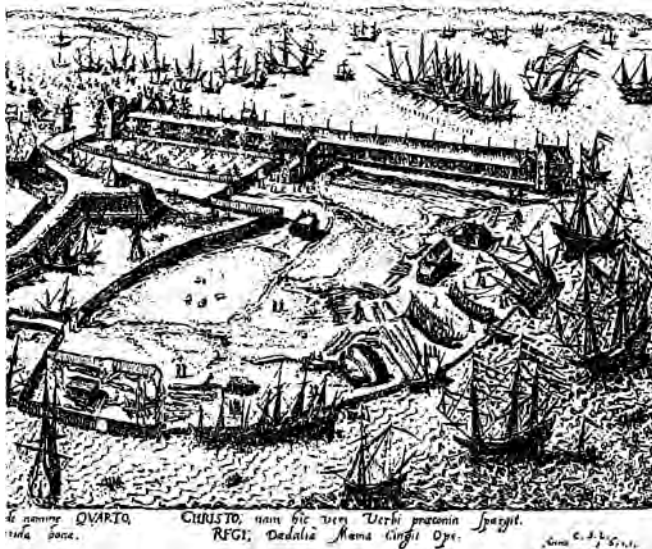
NOTER

1. Den nyeste større afhandling om grundlæggelsen af Christianshavn er skrevet af Helge Gamrath i *Historiske Meddelelser om København 1968* (s. 7-117), jfr. samme forfatter i *Københavns Historie II*, 1980, s. 58-64.
2. H.U. Ramsing: *Københavns Historie og Topografi III*, 1940, s. 14, 32.
3. Samme, I, s. 599.
4. *Københavns Dipl. I*, s. 259, jfr. Ramsing: *Københavnsejendomme 1377-1728, i Øster Kv.*, 1943, s. 165-66 (Ramsings endelige opfattelse af smedjens historie).
5. Ramsing: *Øster Kv.*, s. 9, 83, 114; *Hist. Medd. om Kbh. III*, s. 40ff.
6. G.F. Lassen: *Documenter og Actstykker til Kiøbenhavns Befæstningshistorie*, 1855, s. 15, 97ff.
7. Ramsing: *Øster Kv.*, s. 111; G.F. Lassen: *Documenter*, s. 14, 98-99; O. Nielsen: *Københavns Historie og Beskrivelse IV*, 1885, s. 92-93.
8. V. Wanscher: *Kronborgs Historie*, 1939, 4 (m. gengivelse).
9. Se note 2.
10. Ramsing: *Kbh.s Hist. og Top. III*, 1940, s. 32 (gavluren ud til vandet er dobbelt så tyk som kirkens øvrige gavlmure). Rentekammerregnskab Indtægt og Udgift til 29/9 1563 (»på den Smedje til snedker for vinduer og døre udi Smedjen« betales 145 danske pennike. Bygmester Peter de Doncker, for den nye smedje 1500 danske pennike, i alt for smedjen 2145 danske pennike. Arbejdet var beregnet til at skulle koste 250 daler).
11. Se note 6. Om havneforhold, se O. Nielsen: *Kbh.s Hist. IV*, s. 182-88. Om havnen på Amagersiden, »Grønnegårds Havn«, se s. 184.
12. Cento lettere del Capitano Francesco Marchi Bolognese, Parma 1864, *Vesting* (Publ. af *Stichting Menno van Coehoorn* i forb. med udstilling i Amsterdam 13. maj – 15. august 1982 i Amsterdam), s. 16-17. Hertugen var 1521-86 Flario Farnese, som var gift med Carl V's uægte datter Margrete. De havde sønnen Alessandro Farnese (1547-92), der 1578 blev statholder i Nederlandene, hvor han bl.a. indtog Antwerpen 1585. Om »prinsen af Parma« se Carl Bruun: *Kjøbenhavn II*, 1890, s. 342.

13. Pietro Cataneo Senese: *I Quattro Primi Libri di Architettura*, Venezia 1554, p. 22v.
14. *Hist. Medd. om Kbh. III*, s. 45. Broen fra Slotsholmen til flåde-etablissementet blev bygget før 1587, se Ramsing: *Øster Kv.*, s. 16.
15. Se note 10.
16. Jfr. note 10, se endv. Louis Bobé: *Bremerholms Kirke*, 1920, s. 8, 49, og *Danmarks Kirker, København II* 1960-65, s. 20-48.
17. O. Nielsen: *Kbh.s Hist. III*, s. 355-57, *Kbh.s Dipl. II*, s. 386-87, jfr. *Danm. Kirker, Kbh. VI*, 1987, s. 70-71.
18. O. Nielsen: *Kbh.s Hist. IV*, s. 92-93. Det gamle tøjhus, der en tid var smedje, blev kongens boldhus, men lå ikke hen over den nuværende Boldhusgade (*Hist. Medd. om Kbh. III*, s. 44). Den bygning, O. Nielsen henviser til, er rimeligvis det boldhus, Chr. 4. i 1597 lod sin Frederiksborgmuremester Jørgen Friberg bygge i urtehaven (Ramsing: *Øster Kv.*, s. 111).
19. Fr. Weilbach: *Charlottenborg, København 1933*, s. 4-5. Det er tænkeligt, at ca. 10 alen har været kappet af huset allerede før.
20. Dimensionerne er vanskelige at få rede på, da huset nu er afkortet i begge ender, og resten stærkt ombygget. Den indre bredde har været ca. 9 m fornedet og formentlig ca. 9,6 m foroven. Det giver en alen på 56,25 cm fornedet og en på ca. 60 cm foroven, men en nøjere undersøgelse bør foretages, før videre overvejelser om Hans von Andorfs målestok indledes. Om placeringen i forhold til Helsingørgaden, se *Hist. Medd. om Kbh.*, 1992, s. 37, 41-42.
21. Bobé, anf. arb., s. 68, 49, 322. Ramsing: *Hist. Medd. om Kbh. III*, s. 41-47 med Efterskrift, s. 74-79. Først efter at Ramsing havde beskrevet Bremerholm blev han gjort bekendt med ordet »Kikkenborgs« natur (s. 77), og han var ikke opmærksom på, at der i Chr. 4.s tid blev bygget en skanse for enden af reberbanen. Han spørger (s. 44), om skansen, der bygges 1617-18 på Bremerholm, er Chr. 4.s halvbastion foran smedjen, og Bobé går derefter ud fra, at skansen fra 1510 blev kaldt »Kikkenborg«, uagtet det udtrykkelig anføres, at skansen 1617-18 byggedes, hvor »Kikkenborg« før stod. Jfr. note 20. Thøger Bang (*Hist. Medd. om Kbh.*, 1959, s. 110) er ikke i tvivl om, at skansen, der bygges på Bremerholm 1617-18, ligger ved enden af reberbanen.
22. Bygningen ses på Wijcks stik fra 1611 – gengivelser på senere

København omkring 1650. Bremerholm (1); Slotsholmen (2); Kastellet (3); Toldboden (4).

Frederik den Andens magasin med sejlhuset. Volden, der har sten-sat bærmø og skarpe opbygget af græstørv, er vist med en lidt for brat skråning (dosering). (Udsnit af kobberstikket side 13)

stik kan være gentagelser af Wijcks fremstilling. På planerne med bastionen er bygningen væk.

23. Vilh. Lorenzen: *Haandtegnede Kort over København 1600-1660*, 1930, Planche I. Kortet må være tegnet efter 1598, da arbejdet med det nuværende Tøjhus blev påbegyndt. Jfr. Hist. Medd. om Kbh., 1959, s. 357.
24. Se note 18, og V. Wanscher: *Christian IV's bygninger*, 1937, s. 18. Tårnet forhøjes 6 alen.
25. Andorf eller Andorp betyder Antwerpen og brugtes som efternavn af mange håndværkere, der kom til Danmark, og Hans (Jan) var et almindeligt nederlandsk fornavn. Der må derfor tages forbehold med hensyn til identificering af bygmestre, der kaldes Hans von Andorf. Sandsynligheden taler dog nok for, at bygmesteren på Bremerholm er identisk med bygmesteren på Blåtårn. At han efter sin bestilling som Kronborgs bygmester og tilsynsmand slår sig ned i Helsingør, hvor han begravnes 1600 i Marickirken, er også sandsynligt, men det kan være problematisk, om han er identisk med den murer, Hans von Andorf, der nævnes i Sundtoldsregnskaberne 1578, endsiige med den »Hanns flores aff Antdorpen«, der nævnes 1568 i forbindelse med opsætningen af Florestavlen i Helsingør. Hanne Honnens de Lichtenberg har vist, at den sidstnævnte i alle tilfælde ikke kan være bror til Cornelis Floris (HAFNIA, No. 8, 1981, s. 51ff).
26. Rigsarkivet, Sæll. Reg. XII, 18 (23/5 1589). Om »befelligt«, se Kalkar: *Ordbog til det ældre danske sprog I*, s. 123.
27. Jfr. note 13.
28. G.F. Lassen anf. arb., Tavle VI. Chr. 4. skal en tid have haft planer om at forlægge indsejlingen fra Østersøen til København til sydøstre ende af havneløbet (*Mogens Lebech: Christianshavn*, 1955, s. 28-30).
29. V. Lorenzen: *Håndtegnede Kort*, Pl. IV og V.
30. Louis Bobé: *Bremerholmens Kirke*, 1920, s. 322, og Hist. Medd. om Kbh. 1959, s. 67-70.
31. Villh. Lorenzen m.fl.: *Christian 4.s Byanlæg*, Kbh. 1937, s. 332. Pladsen »afstikkes« 1616. Se videre note 43.

32. KNOB (*Bulletin van de Koninklijke Nederlanse Oudkundige Bund*, Amsterdam), 1982, s. 202. Semp er notorisk i dansk tjeneste april 1616 (Hist. Medd. om Kbh. 1968, s. 17), men kan have forladt Holland 1615.
33. Gerh. Eimer: *Die Stadtplanung im schwedischen Ostseereich*, 1961, s. 29, jfr. note 12, Vesting 1982, s. 16.
34. KNOB 1982, s. 202.
35. KNOB 1982, s. 188.
36. Jfr. note 12, Vesting, 1982, s. 14. A.E. Brinckmann: *Stadtbaukunst* 1920, s. 43, 47 og Abb. 50 (Palmanuova). Steen Eiler Rasmussen: *Byer og Bygninger*, 1949, s. 22-27.
37. Voldprofilens mål er anført i sjællandske alen. Om kontrakten, se note 43. Thøger Bang har påvist, at byggegrundsberegningen er forkert, og har i øvrigt behandlet voldenes bygningshistorie indtil 1658 (Hist. Medd. om Kbh. 1959, s. 107-10).
38. Hist. Medd. om Kbh. 1968, s. 19-21.
39. Ramsing: *Kbh. Hist. I*, kort 33, 42, 51 og 52. Jfr. Hist. Medd. om Kbh. 1968, s. 23. Ifølge Ramsing var Refshalen i middelalderen adskilt fra Amager af et ganske smalt sund. Hist. Medd. om Kbh. III, s. 77 om Refshalegrunden.
40. Sml. note 53. Harald Langberg: *Tre huse på Christi-anhavn*, 1976, s. 16-24, 32-33. Gottfried Hoffmanns voldprofil på tegningen, som godkendtes 1682 (se side 17) viser såvel »Ordinaire see horizont« som »Extraordinaire hoch Wasser«. forskellen er 6 sjællandske fod (190 cm). det er ikke oplyst om opmålingen, der ligger til grund for planen i 1682, er udført i sjællandske eller rhinske fod. Når snittet er forsynet med en målestok, der nævner begge de to enheder, er det formentlig for at gøre det klart, at man i det videre arbejde med byggesagen skal holde sig til den enhed, som er benyttet til *planens* opmåling.
41. Vilh. Lorenzen: *Håndtegnede kort over Kbh. 1600-1660* (1930), Tavle XIV. Tegningen viser voldgraven i hele terrænet inden for og uden for stranden. Hvad der vitterligt var bygget, og hvad der var opfyldt, viser Peter Byssers tegning fra 1648-49 (Lorenzen, Tavle XII, sml. Hist. Medd. om Kbh. 1941, s. 12 om Bysser eller Buysser).
42. Hist. Medd. om Kbh. 1968, s. 21-66.
43. Hist. Medd. om Kbh. 1959, s. 63, 108-13; og 1968, s. 25ff. Kontrakten aftrykt i Lassen: *Documenter*, bilag 36, jfr. note 37. Den 5. oktober 1618 kaldes kongen Semp til Haderslev, den 28. oktober 1620 kaldes rentemester Urne til Bredsted vedr. Semps regnskab, den 8. maj samme år blev Glückstadts fæst-

Den første Knippelsbro med Hans Knips hus og kørevejen til Christianshavn. (Udsnit af kobberstikket side 24)

ning påbegyndt. Franskmændene Parcheval skal stå for arbejdet. Der kan vist ikke siges noget bestemt om, hvornår Semp forlader landet.

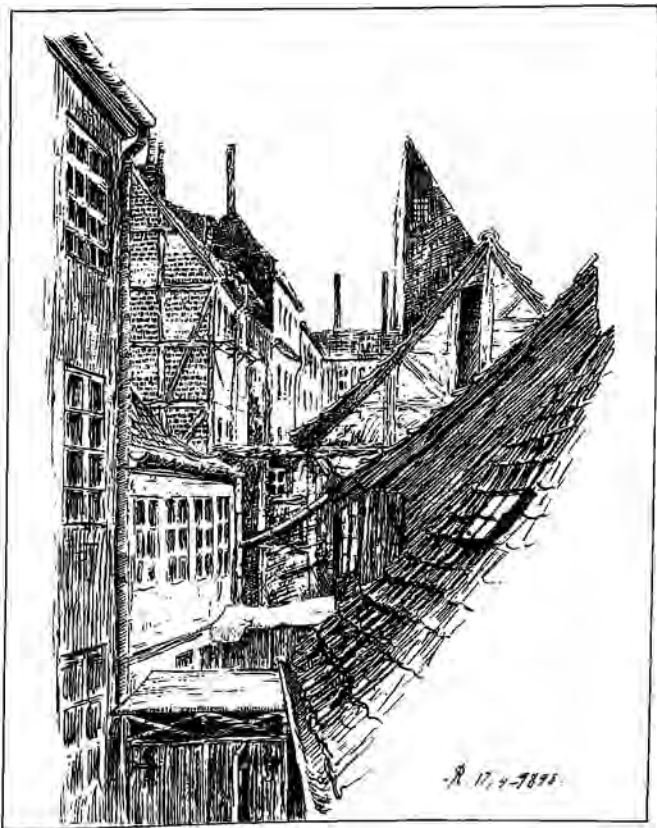
Den skildring, som her er givet, blev meddelt Dansk-Hollandsk Selskab på et møde i Dansk Arkitekturcenter 10. maj 1988. Jeg er Fru Ann Woelders taknemmelig for oversættelse af de afsnit af KNOP, der er anvendt.

44. Aftrykt i M. Lebech: Christianshavn, 1955, s. 20 (Jfr. Hist. Medd. om Kbh. 1968, s. 26).
45. Lorenzen: Håndtegnede kort 1600-1660, III.
46. Lorenzen: Håndt. kort 1600ff, XII, jfr. note 47 og 49.
47. Lorenzen: Håndt. kort 1600ff, XXIII (med projekterede arbejder. Om ravelin fra 1645, se Hist. Medd. om Kbh. 1959, s. 111. De håndtegnede kort er alle gengivet af Vilh. Lorenzen (Jfr. note 23), men Bjørn Westerbeek Dahl har udvidet kendskabet til dem betydeligt, se Hist. Medd. om Kbh. 1991, s. 7-31.
48. Hist. Medd. om Kbh. 1959, s. 110-111.
49. Kontrakt m. Paulo (Poul) Bussier og Jørgen Plough af 13. april 1621 aftrykt som bilag 37 af Lassen (jfr. note 6 og Hist. Medd. om Kbh. 1968, s. 27). Det skal understreges, at de fleste planer i 1600-tallet er udført på grundlag af opmålinger, som i nogle tilfælde er flere år gamle, og at planerne derfor kan være forældede for vigtige træk vedkommende, jfr. Bjørn Westerbeek Dahls studier (se note 47).
50. Hist. Medd. om Kbh. 1968, s. 62, 68.
51. Ramsing: Kbh.s Hist. og Top. I, s. 31, jfr. Hist. Medd. om Kbh. 1968, s. 22-23. Målingen i Dronningensgade fortaget af forfatteren. Om andre grundundersøgelser, se Hist. Medd. om Kbh. III, s. 77-78.
52. H. Langberg: Tre huse på Christianshavn, 1976, s. 24.
53. Samme, s. 33. Om højvande sm. note 40 og Ib Andersen: Afvigelser fra daglig vande ved de danske kyster, Tecnical Report 93-2 udg. af DMI (*Da s. 1-65 var under trykning!*).
54. Samme, s. 20. Åbningerne i volden var et problem for forsvaret, se Hist. Medd. om Kbh. 1959, s. 112.
55. Ligesom der foran voldene skulle være sejlbare voldgrave, beskyttet med en stensat linje som »kontraskarpe«, skulle en stensætning foran Strandgade måske være tænkt til beskyttelse af en sejltrende langs Strandgades kaj, men om en sådan gravet rende forlyder der intet. Hist. Medd. om Kbh. 1968, s. 27. Om kobberstikket af Allard, jfr. note 79.
56. Thøger Bang i Hist. Medd. om Kbh. 1959, s. 100-107; *København fra Bispetid til Borgertid*, udg. af Stadsingeniørens Direktorat 1947, s. 76, 81-84, 93-96, 104.
57. Samme, s. 145-54, 207-10; Lorenzen: Håndt. kort 1600ff, XIII.
58. Hist. Medd. om Kbh. 1991, s. 28, 30; O. Nielsen, V, s. 2-3, Kbh. fra B. til B., s. 207-210; Vilh. Lorenzen *Håndt. kort over København 1660-1757*, V.
59. M. Lebech: Christianshavn, 1955, s. 82.
60. Vilh. Lorenzen: Håndt. kort 1660-1757, XI, 1 (1685).
61. Samme, XII og XXV (med bastionsnavne), se endv. note 69.
62. Samme, V og XIX.
63. Samme, VI.
64. Gottf. Hoffmanns i 1682 approberede plan er bevaret i meget slet forfatning (Rigsarkivet). Den store Københavnsplan, Vilh. Lorenzen gengiver på tavle XII, er ikke tegnet af Gottf. Hartmann, men formentlig af Jacob Hoffman, der levede til omkr. 1707, se Bjørn Westerbeek Dahl i København – før og nu og aldrig, bd. 11, s. 57 og 60-61. Hoffmanns plan ligger til grund for et den 16. aug. 1689 approberet forslag om opførelsen af to huse for artillerifolkene bag volden og nybyggeri i forbindelse med en krudtmølle i »Ulriks Bastion«, endvidere den plan (XVIII), Chr. 5. godkender 1691. O. Nielsen, V, s. 36-37; Kbh. fra B. til B., s. 10-11; H.D. Lind i Hist. Medd. om Kbh. IV, 1913-14, s. 191-92; C. Elling og V.S. Møller: Holmens Bygningshist. 1930, s. 20.
65. Hist. Medd. om Kbh. 1968, s. 78.
66. O. Nielsen: Kbh.s Hist. IV, s. 264-65; Lebech, s. 76-81.

Sofie Amalies og Ulriks bastioner med krudtmøllen, som det den 16. august 1689 besluttedes at tilføje en ny bygning ved bogstavet C. Jvf. Christianioplanen side 56. (Udsnit af kort i Rigsarkivet)

67. Samme, s. 288-283.
68. W. Møllerup: Danmarks gamle Hovedstad, 1912, med »Hafnia 1674« dediceret til Griffenfeld, udgivet af Daniel Pauli 1675.
69. Jfr. note 61, Tegningen XI, I med kgl. res. af 3.10. 1685 om, at bastionen planeres og pladsen bruges til reformert kirke. Også jøder søges der efter, se Lebech, s. 150 og O. Nielsen, V, s. 56.
70. Med resolutionen af 6. maj 1682 bestemmer kongen, hvordan den nye fæstningslinje skal bygges, som et lavt værk, der færdiggøres med brystværn og senere forhøjes som vist på profilet side 17. Suhm siger, at arbejdet iværksættes 9. maj 1685. O. Nielsen, V, s. 6; V. Lorenzen: Håndt. kort 1660-1757, XIX (1692), XXV (ca. 1700).
71. Voldgangen ses på kortet fra 1670 og skyldes måske Rüse, jfr. note 87; Lorenzen: Håndt. kort 1660-1757, V (1670), XIX (1692) og XXV (ca. 1700).
72. Samme, XIV (1674 – rettet omkring 1698).
73. H. Langberg: Tre huse, s. 41, viser Huusmanns gengivelse 1688 af tegningen fra 1677, jfr. Christiansborg Slot I (1975), s. 125.
74. Lorenzen: Håndt. kort 1660-1757, XVII (Vandforsyningskort af F.v. Hammersham) og XVIII (jfr. note 64), Kbh. fra B. til B., s. 213-14. Se også Mogens Lebech: Christianshavn på halvvejen. Bebyggelsens udvikling indtil 1756 med et aftryk af den ældste grundtakst 1675. Kbh. 1960.
75. Elling og Møller: Holmens Bygningshist. 1920, s. 78.
76. Samme, s. 97 og 110.
77. Forslag til Dispositionsplan for Christianshavn, febr. 1972, s. 32, fig. 15. Om Abraham Lehns gård, se John Erichsen i »Forfatteren«, nr. 2, maj 1983.

Baghusbebyggelse bag Sankt Annægade 12-16. Nu er der små haver bag de istandsatte forhuse. (Tegning fra 1898 af A. Rolsted.

78. Knud Millech: *Danske Arkitekturstrømninger 1850-1950*, redigeret af Kay Fisker, Kbh. 1951, s. 251; Mogens Lebech, s. 204, 207-10.
79. Således ses f.eks. Holmens kirke, før den blev korsformet i begyndelsen af 1640'erne, sml. note 55.
80. Hist. Medd. om Kbh. 1971, s. 7. Opmålingen betalt 4. juni 1648.
81. Lorenzen: *Håndt. kort, 1660-1757*, VI; Hanne L. Christensen: *Christianskirken og dens omgivelser*, 1989, s. 18.
82. 2 meter er et omtrentligt skøn, men når der på profilet fra 1682 tales om ekstraordinært højvande og det efter tegningen at dømme drejer sig om 6 sjællandske fod (ca. 190 cm) er det næppe meget galt.
83. John Eriksen: *Asiatisk Plads*, 1980, s. 41.
84. Som et berømt eksempel på »forsinket« fuldførelse af en bygningsplan kan den capitolinske plads i Rom nævnes. Om kongelige besøg se L. Bobé: *C.D. Biehls Interiører fra F.V's Hof*, 1909, s. 29.
85. Hanne L. Christensen: *Christianskirken og dens omgivelser*, 1989.
86. H. Langberg: *Uden for voldene*, 1952.
87. Chr. 4.s port havde H. Rüse beskæftiget sig med i 1660'erne (O. Nielsen, V, s. 2). Også på Frederik 4.s tid (1724) blev der gjort noget ved den. Vilh. Christensen: *København 1840-57*, s. 526; Lebech, s. 193.
88. *Trap: Danmark 4*, 1960, s. 789.
89. *Bygningsfredning gennem 25 år*, Kbh. 1943, s. 106.
90. Samme, s. 13.
91. Erik Eriksen: *Værftet bag de 1000 skibe. Burmeister og Wain Skibsværft 1843-1993*, Kbh. 1973, s. 103-05. Wains bro blev afleveret 1869 og publiceret med litografier af I.W. Tegner og Kittenborff.
92. Anker Engelund, Mogens Lebech og Svend Nielsen: *Bogen om Langebro*, Kbh. 1954.
93. Jfr. note 92.

94. København. De indlemmede distrikter. Byplanmæssig udvikling 1901-1904, Stadsingeniørens Direktorat 1942.
95. *Bygningsfredning*, 1943, s. 89. Tegning i Kgl. Bibl., kortsamling.
96. Jfr. note 37 og 43; Lebech, s. 71.
97. Lebech, s. 180-82; H.P. Giessing: *Kong Fr. VI.s Regeringshistorie*, II, 1850, 146-53.
98. S. Lindvald: *Christianshavn II*, 1949, s. 65-66. Bredo L. Grandjean: *Stukarbejder i Danmark* (under udgivelse).
99. Lebech, s. 88-90, 110, 180f, 205, 211-12, Lindvald, s. 66-73.
100. Lebech, s. 99, 211f (Axel Nygård).
101. Knud Millech: *Danske arkitekturstrømninger 1850-1950*, red. af Kay Fisker, Kbh. 1951.
102. København: *De indlemmede Distrikter*, s. 44, Valbydistriktet.
103. Samme, s. 63.
104. Kbh. fra B. til B., s. 272-85.
105. Ved opførelsen af de høje huse ud til Torvegade forudsatte man – som det stadig ses på stedet – at Wildersgade blev gjort bredere.
106. Om udbredelsen af baron G.E. Haussmanns byplanlægning, se bl.a. Johan Rådberg i *Byplan April 2*, 1993, s. 57-59.
107. Lindvald, s. 73.
108. Kbh. fra B. til B., s. 141f.
109. Millech: *Danske arkitekturstrømninger 1850 til 1950*; om Le Corbusier, s. 315-318, se endv. Le Corbusier: *Menneskets bolig*, udg. i Ole Buhls redaktion, Kbh. 1945; *Byplan 2*, 1993, s. 62-63.
110. Kbh. fra B. til B., s. 141. *Christianshavnbilleder* bl.a. i *København 1840-1940*, udg. af Kbh.s borgerrepræsentation 1941, s. 86 og 104.
111. Se note 92.
112. Se note 101 (Millech: *Danske arkitekturstrømninger*).
113. H. H. Engqvist: *Strandgade 30*, 1945, ny udgave 1973.
114. Materialet er ikke nævnt i bogen om istandsættelsen (»Et hus på Gråbrødretorv«, udgivet af Foreningen til Gamle Bygningers Bevaring, 1945). Brannov advarede mod at skrive om det. Blev brandsikringen omtalt for meget i pressen, kunne det lokke pyromaner til at forsøge sig! Umiddelbart før en senere sanering, hvor to ens trapper skulle nedrives, blev den ene behandlet med materialet, og begge trapper antændt samtidig med to ens bål. Trappen, der ikke var behandlet, brændte fuldstændig ud, medens den behandlede trappe kun blev lettere skadet, og bålet døde hen af sig selv.
115. Jfr. note 108.
116. V. Malling: *Træk af byens Ansigt 1938-1978*, Kbh. 1978, s. 10-14; K. Lemberg: *Alli'vel så elsker vi byen*, 1985, s. 74; Steen Eiler Rasmussen: *København*, 1950.
117. Malling, s. 11; Lemberg, s. 81.
118. Boligtilsyn & Sanering, Betænkning nr. 187, 1957, II, s. 168 (Bevarende Sanering), s. 120: *Christianshavns karré* (Sofiegade-Prinsessegade, Christianshavns Voldgade, Dronningensgade).
119. *Arkitekten 1990*, nr. 14. Bevaringsplanerne blev 1964 udstillet i Venetia og vakte opmærksomhed. Ordet »Bewarungsplan« gled ind i tysk fagsprog, og på dansk bruges det om alt muligt.
120. *Christianshavn*, Forslag til Skitseplan, Magistratens 4. afdeling, Stadsingeniørens Direktorat 1968.
121. H. L. i *Politiken* 4.8.1972. 22 af de 155 bevaringsværdige huse, der blev registreret 1961, var nedrevet 1977 iflg. Robert Egevang: *Bygningsbevaring på Christianshavn*, Læreranstaltnernes Fælles Byplanskursus 4, 1977. Af registranten, som her udgives, fremgår det hvilke huse, der i de senere år er istandsat. Blandt dem, der er publiceret oplysninger om, kan nævnes: *Amagergade 79, 11 og Strandgade*, Udenrigsministeriets fredsede bygninger (Arkitektur DK nr. 1, 1983). *Sofiegade 4* (Arne Helt: *Et velbevaret bodehus*, 1984). *Overgaden neden Vandet 31* (Notat i *Medd. for Københavns Bygningsvæsen* nr. 1-2, 1971, s. 11).

Fotografiet, der mærkeligt nok er dateret til maj 1971. Udlånt af Bo Bramsen, der også venligt har stillet andre fotografier til rådighed fra »København, før og nu – og aldrig«. (Palle Fogtdals Forlag).

Sankt Annegade 12, 14 og 16 (H.L.: Tre huse på Christianshavn, 1976; Arkitekten 1975, s. 425-32).

Sankt Annegade 18 (Skipper Hans Burmans hus på Christianshavn, 1962).

Wildersgade 17, istandsat for Ruth Riis-Hansen 1989-90 af Arkitekt Eivind Draiby. Politiken 20.12.1990.

122. Lebech, s. 207-10; Forslag til Skitseplan 1968; København 68, en miljøbeskrivelse udg. af Direktoratet for Kbh.s Kommunes generalplanlægning 1968, s. 15 (gårdrydning er gennemført mellem Burmeistersgade og Andreas Bjørnsgade).

123. Under sekretærens fremlæggelse af Bevaringsplan Christianshavn i Det Særlige Bygningssyn vandt den – som Bevaringsplan Mariager – almindelig tilslutning, men prof. Kaj Gottlob, der havde arbejdet længe med forslaget om Christianshavns kajgade, var betænkelig ved at lægge navn til et forslag, der udelod kajgaden, medens stadsarkitekt Lund gerne så den opgivet, men på den anden side var betænkelig ved, hvad hans direktorat tidligere havde udtalt om forskellige Christianshavns spørgsmål, som planen gav forslag om. Han foreslog derfor, at bevaringsplaner udsendes af Bygningssynets sekretariat. Det blev vedtaget af Synet.

124. Erfaringerne havde vist, at det økonomisk var bedst at bygge industrihaller med kort varighed for øje, og f.eks. hellere regne med højere opvarmingspriser end investere meget i isolering.

125. K. Lemberg: Alligevel, s. 123; Københavns Inderhavn, sept. 1973. Redegørelse for de byplanmæssige forhold, s. 69.

126. Skitseplan 1972, s. 103.

127. Jfr. note 122. Om Aladdin-kvarterets beboere i Prinsessegade hedder det 1968 (3 år før besættelsen): »På sommerdage trækker beboerne over på den anden side af gaden til plankeværket ind mod Bådsmandsstrædes kaserne medbringende stole, gamle sofaer, ølkasser og andet inventar for at nyde solen og samværet« (København 68, en miljøbeskrivelse, 1968, s. 14).

I en bogserie om primitive samfund i »den 3. verden« udgav Nationalmuseet 1975 »Christiania, et samfund i storbyen«. Heri fortæller »Søren på Dyssen«, at »vi væltede plankeværket, fordi vi ville have det ned«. Med respekt for BZ-reglerne er ingen navne nævnt, men Søren siger, at han fik en bøde på 250 kr. for at have væltet »plankeværket og det hele inde i Prinsessegade«. Et fotografi (s. 10) viser i baggrunden et delvist ødelagt plankeværk med hul ud til Prinsessegade, men på et andet fotografi (s. 9) ses det, hvordan der »sept. 1981« med en rambuk brydes hul i et endnu uskadt plankeværk, der vender ud mod Refshalevej (se planen, der henvises til i note 77). Billedet gengives senere af Bo Bramsen i »København – før nu og aldrig«, bd. 7, 1989, s. 405 (»den 8. maj 1971«). Det må være et

»instrueret« fotografi. Den egentlige besættelse fandt vist sted 9.-10. oktober og Christianias grundlov blev affattet 11. november dateret 13. nov. 1971, hvorefter militærets sidste folk forlod området d. 15. november.

128. K. Lemberg, s. 117-119. Forslaget fra 1976 til Byplan for Christianiaområdet er aftrykt i Information 1.4.1976, side om side med Anne Marie Rubins kronik »Den tomme plan«, jfr. Politiken 8.8.1976 om naturfredningsproblemet, og Steen Eiler Rasmussen: Omkring Christiania, 1976. Deri gives en omfattende dokumentation for sagens forløb efter 1973. Blandt det meget, der er blevet skrevet om Christiania, er en bemærkelsesværdig bog, som 1975 blev udsendt af forlaget Futura med titlen: »Vedr. Christiania – den såkaldte fristad«. Tekst: Regering og Folketing. Tegninger: Madsen. På side 7 skriver Madsen: »Teksten er morsom, tegningerne er mine«. (De er gode).

129. Forslag til Lokalplan for Christiania dec. 1989, s. 57.

130. Steen Eiler Rasmussen: Omkring Christiania, 1976, s. 109-10.

131. Byplan 3/1974. Store forhåbninger – og frygten for skuffelser – lyser ud af det skrift *Havnen og byen*, Akademirådet og Dansk Byplanlaboratorium udsendte 1979. Om Udenrigsministeriets placering, se Lemberg: Allivel, s. 149 og Henrik Sten Møller i Politiken 24.1.1970. Man kunne få byggetilladelse til fleksible industrihuse, der var planlagt med store tomme etager, der kunne opdeles efter fremtidige lejeres behov. Når de var bygget, kunne de lejes ud til folk, der opdelt dem til kontorbrug. Statens voksende administration fik på den måde et behov dækket!

132. Steen Eiler Rasmussen: Omkring Christiania, s. 18 bl.a. om Udenrigsministeriet. Jfr. note 131.

133. Steen Eiler Rasmussen skriver om børns begejstring for skram-

F. C. Lund, den senere stadsarkitekt, tegnede 1918 den sidste rest af »Grønnegårds havn« mellem Christianskirken og havneløbet udfør Slotsholmen.

- mellegepladser (s. 26, 33), men sætter dem ikke i forbindelse med de voksnes nybyggeri i Christiania. Han og mange med ham beskæftiger sig med de historiske bygninger på stedet; de mange andre arkitekter, der omkring 1975 gik ind for Christianias bevaring, veg også uden om christianitternes nybyggeri. Edith og Ole Nørgård, der havde været konsulenter ved udarbejdelsen af dispositionsplanen 1972, men i 1976 ikke længere kunne »vedstå« dispositionsplanens forslag, siger dog noget derom: De føler sig »overbevist om, at det mange steder noget mistrøstige bybillede, man møder i Christiania, med tiden vil vokse sig smukt og med en miljømæssig frodighed ikke ulig den, man kender i gamle kolonihaveområder« (S.E. Rasmussen, s. 75): *Handmade Houses. A Guide to the Woodbutcher's House* by Art Boericke and Barry Shaviro, 1973, A. W. Visual Library, Scrimshaw Press.
134. K. Lemberg: *Alli'vel*, s. 179. Alle andre kommuner havde for længst udført den kommuneplan, som krævedes af *kommuneplanloven*, der nu var bearbejdet af jurister, så der kunne udsendes en 3. udgave af den med kommentarer (på 600 sider!) til forståelse af dens ufatteligt dårligt formulerede paragraffer (se *Byplan 6-1989*, s. 224-25).
 135. Udtalelser til pressen af kontorchef og arkitekt i Miljøministeriet, Hans Carl Nielsen, ved Lokalplanforslagets fremlægelse. Refereret af Eva Plesner. Om »forhandlingsplanlægning«, se Jacob Peddersen: *Byplan 4-1989*, s. 124-25. Det drejer sig om at opnå »deregulering«, dvs. frigørelse fra det danske samfunds regulerende indgreb eller kort og godt: Frihed.
 136. *Politiken* 25.10.1990 (Mette Møllevang Nielsen) og 19.5.1993 (Bo Nielsen).
 137. Erik Eriksen: *Værftet bag de 1000 skibe*, *Burmeister & Wain Skibsværft 1843-1993*, Kbh. 1993, s. 24-27.
 138. *Christianshavneren*, *Bydelsavis* nr. 4, april 1986; *Berlingske Tidende*, 1. sektion, 11.4.1986; *Amagerbladet* 15.4.1986.
 139. Kaj Lemberg: *Alli'vel*, s. 178.
 140. Erik Eriksen: *Værftet bag de 1000 skibe*, s. 26.
 141. Overborgmesterens skrivelse af 21.5.1990 vedr. B&W-området ved Christianskirken. *Byplan 2-1989*, s. 51-52 og 3-1989, s. 84-85.
 142. Lokalplanforslag: *Boliger, kontorer, skandinavisk handelshus og hotel på det tidligere B&W-Motor ved Christianskirken*, vedtaget 1.10.1990 og kommuneplantillæg vedtaget samme dag.
 143. Tom Vikborg: *Christianskirken forsvinder snart igen* (med tegning af T.V.), *Berlingske Tidende* 18.6.1991.
 144. *Berlingske Tidende* 14.4.1993 og 25.5.1993.
 145. *Berlingske Tidende* 14.4.1993 med en kritik, der blev afvist af byggeriets arkitekt.
 146. Oprindeligt »George Mutzmans plads« eller »Musmands plads«, se O. Nielsen: *Kbh.s Hist. V*, s. 9.
 147. Se note 92.
 148. M. Lebech: *Christianshavn*, s. 205, 214; *Berlingske Tidende* 11.7.1990.
 149. *Langes hus og Saltværket* ses på Geddes kort, 1757.
 150. Jeg skylder Anders Jespersen tak for oplysninger om voldmøllen.
 151. *Frøderiks Bastion*, udg. 1993 af Fæstnings- og Natursekretariatet. *Vandgraven* kan evt. reetableres som beskæftigelsesforanstaltning; C. Elling og Viggo Sten Møller, s. 77-78, 190, Plance X, opmåling 1929 af Willy Nielsen.
 152. *Carls Bastion*, udg. 1993 af Fæstnings- og Naturstyrelsen; C. Elling og Viggo Sten Møller, 1932, s. 21-23, 190, 172 (med tegningen approberet 1688) og opmåling Planché I-II af Willy Nielsen 1930. Projektet af Hans v. Steenwinckel fra 1688 er rimeligvis revideret af Christian v. Steenwinckel. Kun de små vinduer er formentlig originale.

Registrant over
Historiske huse på
Christianshavn

Amagergade 1 A - 1 B - 1 C - 1 D

Mtr.nr. 326

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør en del af den gamle storgrund nr. 58, der i 1622 blev tilskødet møntmester Nicolaj Swabe og inden 1635 var bebygget ud mod alle tre gader med en række små våninger.

Bebyggelsen på nærværende grund synes, med undtagelse af et enkelt hus mod Amagergade, at være nedrevet i begyndelsen af 1700-tallet. På Geddes kort fra 1756 ses mtr.nr. 329-331 således som en ubebygget grund, mens der på mtr.nr. 332 lå et hus, svarende til nuværende Amagergade 1 A.

I en synsforretning fra 1758 betegnes dette hus som »våningshuset i haven«. Det var et bindingsværkshus i fire fag, to etager højt med en kvist over to fag, endvidere omtales »en altan over kvisten og i taget«. Der var grundmuret kælder under hele huset. I den store have omtales i øvrigt nogenlunde samtidig to lysthuse og en keglebane foruden frugttræer m.m.

Den nuværende bebyggelse

Det nuværende forhus mod Amagergade er opført for murersvend Georg Frederik Møller, der erhvervede den samlede ejendom i 1770. Han lod det gamle hus nedrive eller ombygge og det nuværende forhus opføre i 1785 – eller umiddelbart før. Gadefacaden stod herefter i grundmur, inddelt i fem fag og i én etage med gavlkvist over tre fag. Gårdfacaden stod i bindingsværk og to etager, inddelt i fire fag. Formentlig var det femte fag muret som i dag, ligesom den vestre gavl, og den fra opførelsen omtalte gennemgående forstue har højst sandsynligt ligget i denne ende af bygningen. Fra gaden var der endvidere indgang til en lille butik. Østgavlen stod i bindingsværk, og taget var teglhængt. I 1789 omtales stadig en høkerbod, og samtidig beskrives kvisten som gennemgående.

Omkring 1860 blev gadesidens kvist udbygget til en hel etage, og formentlig stammer indgangen i vestgavlen fra denne ombygning.

I 1895-96 gennemgik huset en større istandsættelse. Hele vestgavlen blev nyopmuret, og i gårdfacaden blev en del af bindingsværkets stolper udskiftet og tavlene i anden etage nyudmuret.

Den grundmurede hjørnebygning i tre etager er opført 1859-60. Fra opførelsen var indrettet butikker i stueetagen, to mod Sofiegade og en mod Amagergade.

Butikkerne blev tilsyneladende nedlagt omkring århundredeskiftet, men dørene fra gaden blev først erstattet af vinduer i 1956. Indgangene til beboelsen var placeret i gavl- og gårdside som i dag.

I en periode har kordongesimsen været fjernet, men den blev retableret i forbindelse med istandsættelsen i 1976. Samtidig blev kvistene fornyet og de nuværende franske altaner udformet i hjørnefagets to øverste etager.

***Forhuset Amagergade 1 A** er to etager højt og fem fag langt med teglhængt heltag. Gadefacaden samt den frie vestgavl er grundmuret, mens bagsiden for størstedelens vedkommende står i bindingsværk.*

Facaden til gaden står gulkalket, med en enkel, hvidmalet hovedgesims. I andet fag fra øst er indgang ad en ældre fyldingsdør med ruder. I stueetagen fire vinduer, et af dannebrogstype med tværsprosse, de øvrige enkeltrammede. I overetagen er vinduerne torammede. Såvel dør som vinduer er malet portgrønne. I taget er to nye kviste. I vestgavlen er indgang med en ældre, grønmalet fyldingsdør.

Facaden mod gården består af et grundmuret fag i vest med afskåret hjørne samt fire fag overkalket bindingsværk i øst. Den hvidmalede hovedgesims er træindklædt. Tre vinduer i underetagen, i overetagen fire, som på gadesiden. Alt træværk er malet portgrønt. I tagfladen en kvist med altan. Nær kippen en skorsten med profileret kant foroven.

*Den store grundmurede **hjørnebygning**, Amagergade 1 B, C og D, er opført i tre etager og består af et hjørnehus i syv fag til Amagergade, et skråt afskåret hjørnefag samt fire fag til Sofiegade og et hermed sammenbygget forhus til Sofiegade i fire fag.*

De to bygninger, der fremtræder ganske ensartet, er i tre etager med kælder under og har teglhængt heltag. Facaderne står

Amagergade 1 · Sofiegade

AMARGERGADE

glatpudsede og gulmalede med en ny, hvidmalet kordongesims af træ og hvid, profileret hovedgesims.

I etagerne er nye, hvide termorudevinduer af dannebrogstype. I det skrå hjørnefag er franske altaner i anden og tredje etage. I tagfladerne er der to- og trerammede tagkviste med trekantgavl. I den frie østgavl er indgang med en grønmalet fyldingsdør.

Mod gården står facaderne som til gaderne, men her er vinduerne oprindelige. I fløjen mod Sofiegade en ældre dør, samt en dør i det brede smigfag og en bræddedækket nedgang til kælderen. I tagfladerne er tagkviste af samme udformning som til gaderne.

Ejere:

1756: mtr.nr. 329.

1622 - (1635)	Møntmester Nicolaj Swabe.
? - (1659)	Rådmand Hans Johansen.
? - (1675)	Kræmmer Johan Danxt / Damp.
(1677) - (1728)	Drager Simon Nielsen.
? - 1750	De fattige.
1750 - ?	Bogholder ved Asiatisk Compagnie, Frantz Feddersen, efterfulgt af enken, Johanne Holmsted.
? - 1752	Hans Høyer, gift med Johanne Holmsted.
1752 - 1757	Kgl. plantør Friderich Ernst Leitloff.
1757 - 1758	Urtegårdsmand Johan Georg Tschentscher.
1758 - 1770	Kontrollør Johannes Birch, efterfulgt af enken, Anne Margrethe.
1770 - ?	Murersvend Johan Friderich Møller, efterfulgt af enken.
? - 1801	Casper Brandt, gift med ovennævnte enke.
1801 - 1812	Vognmand Jens Olsen.
1812 - 1850	Vognmand Hans Mortensen Benløse, efterfulgt af enken, Marie Christine Mortensen.
1850 - 1854	Høker Thomas Ternobius Kam.
1854 - 1863	Smedemester Johan Simon Schmidt.
1863 - 1875	Grosserer Wulff Philip Heymann, efterfulgt af arvingerne.
1875 - 1898	Smedemester Just Emil Bjerring.
1898 - 1912	Sagfører Valdemar Madsen (til 1903) og dampmøller F. Olsen.
1912 - 1915	Snedker Oscar Olaf Nielsen.
1915 - 1926	Restauratør Hans Jensen og skolebetjent Lauritz Mikkelsen.
1961 - 1971	Ejendomsaktieselskabet Bryggergården.
1971 - 1983	

1983 - d.d. Andelsboligforeningen »Amagergade 1«.

1756: mtr.nr. 330.

1622 - (1635)	Møntmester Nicolaj Swabe.
(1675) - (1699)	Smed Jochum Svendsen Krøyer.
(1717) - (1728)	Laurs Danielsens enke.
?	Valentin Sinchelmajer.
- 1750	De fattige.

Derefter som mtr.nr. 329.

1756: mtr.nr. 331.

1622 - (1635)	Møntmester Nicolaj Swabe.
1667 - ?	Jens Pedersen Fincke.
(1675) - 1694	Skomager Jørgen Andersen Oranie.
1694 - 1717	Skibstømmermand Torkel / Terchel Christensen Laasbye, efterfulgt af enken.

1717 - 1750 De fattige.

Derefter som mtr.nr. 329.

1756: mtr.nr. 332.

1622 - (1635)	Møntmester Nicolaj Swabe.
1643 - 1666	?
1666 - 1669	?
1669 - 1694	Ligger paa Københavns Amt, Oluf Jensen.
1694 - 1698	Dydelskende og velfornemme matrone Else, salig Dirich Rasmussens.
1698 - (1717)	Karen Rasmusdatter, enke efter brygger Anders Mikkelsen. (Ejer til lige nr. 184 (1689).
?	Arbejdsmand Christen Sørensen.
?	Asmus Corneliussen.

Ejendommen udgør senest i 1756 en del af den nuværende ejendom.

Amagergade 2

Mtr.nr. 327 B

Grunden og den ældste historie

Grunden var ubebygget, da den i 1847 blev udskilt fra Amagergade 4.

Den nuværende bygning

Det syv fag lange grundmurede forhus i en etage er opført i 1847-48 for Det Kjøbenhavnske Asylselskab. Selskabet havde umiddelbart forinden erhvervet grunden, hvis beliggenhed ud til volden var velvalgt til for-

målet. Til brugen som børneasyl virker det også hensigtsmæssigt, at huset fik store vinduer både i etagen og i de seks store zinkdækkede kviste, der blev opsat i taget. Fra opførelsen har huset haft hovedindgang i det midterste fag fra gaden, og desuden var der en indgang på bagsiden og i den ene, antagelig østlige, gavl. Samtlige døre var tofløjede fyldingsdøre med overvindue. I den østlige gavl var tillige en kældernedgang med skrå lemme over. Facaden omtales som olie-malet i 1868.

I 1894 blev opført en lille garderobetilbygning på østgavlen. Denne udvidedes i 1914 til at dække hele undergavlen her og fik en dør ud til Amagergade. Døren blev i 1925 ændret til det nuværende vindue.

Hovedindgangens oprindelige sten- og trætrappe blev omlagt i 1953, samtidig med at en midlertidig tilbygning på bagsiden blev fjernet, og indgangen her fik sin nuværende fremtræden.

Bygningen er senest istandsat ved arkitekt Steen Schäfer Andkilde i løbet af 1980'erne. Herved blev bygningens tegltag fornyet, og der opsattes nye kviste i stil med de oprindelige. Vinduerne er ligeledes fornyet.

Grundmuret forhus mod Amagergade i én etage med kvistetage og kælder. Bygningen er inddelt i syv fag. Teglhængt heltag.

Over en sort sokkel står facaden berappet og gulmalet med hvid, profileret gesims. Mod gaden en midtplaceret indgang med den brunmalede, oprindelige dør med et ligeledes oprindeligt overvindue med farvet glasindlægning. Herover et skilt med påskriften: »ASYL FOR SMAABÖRN«, flankeret af årstallene 1837 og 1987. Vinduerne har hvidmalede rammer, mens karmtræet er brunmalet.

Mod gården er tilsvarende dør og vinduer. Døren er dog her anbragt i tredje fag fra øst. Gården er indhegnet med et rødmalet brædestakit.

Vestgavlen har fem og østre gavltrekanter har to vinduer. I hver tagflade er tre tagkviste, afsluttet med en lille trekantgavl. I tagryggen en berappet skorsten uden sokkel og udkræning.

Op ad nordgavlen ligger en grundmuret tilbygning i én etage med et tagpapbeklædt, næsten fladt heltag. Mod Amagergade står bygningen i røde sten med en blanding, hvori er et enkelt vindue. Mod gården er bygningen berappet, til denne side et tilsvarende vindue.

Ejere:

Indtil 1847 Som Amagergade 4.
1847 - d.d. Det Kjøbenhavnske Asylselskab.

Amagergade 2

Amagergade 4

Mtr.nr. 327 A

Grunden og den ældste historie

Grunden svarer til de gamle storgrunde nr.60 og 61, der i 1689 var lagt sammen til nr.229 og omtales som en stor øde plads tilhørende Niels Sørensen. Først da ekvipagemester ved Asiatisk Kompagni Svend Svendsen i 1739 havde ladet det »vansirende og ildelugtende morads« opfylde og indhegne, var stedet modent til bebyggelse.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset stammer i sin kerne fra et enetages hus, opført i 1746 for voksbleger Peder Nielsen Faaborg. Denne bygning stod oprindeligt i 11 fag egebindingsværk med en gennemgående kvist over tre fag. Fra 1761 omtales en port ind til gårdsrummet. I 1777 blev gadesiden omsat i grundmur, samtidig med at kvisten til denne side blev udbygget til en fuld anden etage. Bygningen fik herved den nuværende fagtakt, regnet i

Amagergade 4

10 fag, hvoraf to fag var portfag. Bagsiden forblev derimod uændret og havde endnu i 1804 delvis sine blysprossede vinduer i behold. På samme tid omtales gadesidens som værende med træsprosser, men dog som bagsidens kun med simpelt glas. Østgavlen blev grundmuret før 1804 og vestgavlen senest i 1839. Ved sidstnævnte ombygning omtales samtidig en havedør med bislag ud til den store have, hvorfra Amagergade 2 kort efter blev udstykket. På samme tid omtales for første gang en butik i to fag i stueetagen. Denne lå umiddelbart vest for porten, og for indgangen hertil var både en glasfyldingsdør og en glat dør. Butiksvinduet blev i 1877 forlænget lidt nedad til den nuværende størrelse.

På bagsiden opførtes før 1761 en lille tilbygning i bindingsværk med muret kælder, indrettet til spisekammer. Omkring år 1800 blev denne sidefløj forlænget til seks fag med den frie gavl i grundmur. Allerede før 1839 var hele tilbygningen grundmuret og omtales da med styrtrum over 1 1/2 fag. I dag er der styrtrum, eller trempel, overalt på bygningen. I 1761 omtales et voksstøberi i sidebygningen og senere et pibeværksted.

Det eksisterende baghus, der har afløst den ældste be-

byggelse, er opført i to etager. De 10 østligste fag blev opført for skibskaptajn John Glender mellem 1777 og 1786 i grundmur og tre etager med teglhængt heltag og store skorstene til lejlighedernes ildsteder. Vinduerne havde træsprosser og simpelt glas, og i taget var til begge sider tre små tagkviste. Opgangen til overetagerne fandt sted fra et bindingsværkstrappehus ved østgavlen. Først i 1804 omtales en indgang til en gennemgående, brolagt gang i stueetagen; i gangen var anlagt en simpel trappe.

I forlængelse af vestgavlen på denne bagbygning blev der 1844-45 opført endnu fire fag i samme byggemåde og højde. Her blev sat »hvidt« glas i vinduerne og i alt fire zinkdækkede tagkviste.

Forhuset er i to etager og grundmuret. Bygningen er ni fag lang med dobbeltbredt portfag. Facaden står glatpudset og okkerkalket med okkerkalket, afrappet hovedgesims. Teglhængt heltag.

Stueetagen har nye vinduer af dannebrogstypen med koblede rammer. Anden etages vinduer er nye, torammede. Alt træværk er malet teglrødt.

Gårdsiden er i grundmur, ni fag lang og to etager høj. Den er, som facaden, glatpudset og okkerkalket med aftrappet hovedgesims.

Den grundmurede vestgavl er på tre fag med nye døre og vinduer. Østgavlen er uden muråbninger. I taget ved kippen er okkerpudset skorsten uden sokkel.

Baghuset mod Christianshavns Voldgade er en grundmuret bygning i flensborgsten i tre etager og kvistetage med teglhængt heltag. Huset er 14 fag langt, pudset og okkerkalket. I alle fag er nye torammede vinduer. I tagfladen er en nyere tilbagetrukket overbygning med 13 vinduer mod gården og 14 vinduer mod volden. I kippen er to nye, store skorstene.

Ejere:

- (1689) - (1691) Brygger Niels Sørensen Høyer.
 (1699) - 1739 En øde plads tilhørende Staden.
 1739 - 1742 Ekvipagemester ved Asiatisk Kompagni, Svend Svendsen.
 1742 - 1763 Voksbleger Peder Nielsen Faaborg, efterfulgt af enken Barbara.
 1763 - 1768 Værtshusmand Johan Christopher Meyer.
 1768 - ? Pibefabrikant Ernst Ludvig Franchenstein, efterfulgt af enken, Anna Maria Sophia Bormsdatter.
 ? - 1777 Tobakspibefabrikant Johan Peter Meile, gift med ovennævnte enke.
 1777 - 1778 Murersvend Lars Nielsen Walsøe.
 1778 - 1825 Skibskaptajn John Glender, efterfulgt af enken, Margrethe Maria Wallen og sidst deres bo.
 1825 - 1852 Gustava Glender, ovennævntes datter, enke efter skibskaptajn Niels Mahler.
 1852 - 1920 Urtekræmmer John G. Mahler m.fl., arvinger efter Gustava Mahler, og senere deres respektive arvinger.
 1920 - 1972 J.Christian Jensens Galvaniserings-etablissement.
 1972 - 1980 Foreningen Socialt Boligbyggeri.
 1980 - d.d. Grundejernes Sanerings-selskab / Sanerings- og byfornyelsesselskabet af 19.3.1970 S.M.B.A.

Amagergade 7 - 9 - 11

Mtr.nr. 320

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør dele af de gamle storgrunde nr. 56 og 57, der i 1622 sammen med nr. 58 blev tilskødet mønt-

Amagergade 7

mester Nicolaj Swabe og inden 1635 var bebygget ud mod alle tre gader med en række små våninger.

Amagergade 7. Firefagsboligen hørte endnu i 1689 sammen med nabohuset i øst, nuværende nr.9. Før 1734 var de to bygninger adskilt, og på nr.7 lå det gamle bindingsværksforhus i én etage med kvist over to fag helt frem til nedrivningen i 1792.

Til afløsning af den gamle bebyggelse opførte Giøder Busch et nyt for- og sidehus, hvori der blev drevet værtshus. I haven anlagdes også en keglebane. Det nye forhus, der stod færdigt i 1793, blev opført i grundmur og tre etager. Dog var den østre gavl i bindingsværk. Ud over den eksisterende facadeudsmykning var der oprindeligt en muret kordongesims, og for den gennemgående forstue i det vestre fag var tilsyneladende en beklædt dør. Vinduerne havde træsprosser. I taget blev opsat to halvrunde kviste til gaden og én mod gården. Sidstnævnte blev afløst af en fabrikskvist senere i 1804.

Efter at bygningen i 1889 atter var blevet sammenhørende med nr.9, blev der åbnet en portgennemkørsel i de to østre fag og indrettet butik i de to vestre. Formentlig blev kordongesimsen nedtaget i forbindelse hermed.

Bygningen er senest istandsat i slutningen af 1970'erne ved arkitekt Erik Møller, der i store træk har ført huset tilbage til det oprindelige udtryk. Da havde også blændingen mellem anden og tredje etage stået overpudset nogen tid.

Amagergade 9. Den tidligere lejevåning hørte endnu i 1689 sammen med Amagergade 7. Den gamle bindingsværksbygning, der oprindeligt stod i én etage, havde før 1744 fået en fabrikskvist til gaden og var senest i 1753 forhøjet til to etager overalt.

I 1785-86 blev det gamle hus afløst af den eksisterende grundmurede bygning i fire fag og fire etager. Det østre fag var dybere end de øvrige, og heri var en gennemgående forstue. Desuden rummede huset en butik med indgang fra gaden. Allerede i 1787 blev der opsat en gennemgående gavlkvist over de to midterste fag. Udsmykningen omtales først nærmere i 1804, men svarede da utvivlsomt til det oprindelige udtryk. Hovedindgangen havde da en tofløjet beklædt dør, og på facaden var både en muret kordongesims og henholdvis en blænding og et muret bånd over de to midterste fag i etageadskillelsen i de øvre etager. Den nuværende murede hovedgesims med sparrenkopper er dog ikke oprindelig. Den stammer sandsynligvis fra midten af forrige århundrede og omtales første gang i 1874.

I forbindelse med sammenlægningen med nr. 7 i 1889 blev forstueindgangen sløjfet, så butikken kunne udvides til hele stueetagen. Samtidig blev det meste af udsmykningen fjernet og gavlkvisten taget ned og erstattet af to tagkviste.

Ved en gennemgribende istandsættelse i 1970'erne ved arkitekt Erik Møllers Tegnestue er bygningens oprindelige ydre tilnærmelsesvis søgt genskabt.

Amagergade 11. Først omkring midten af 1700-tallet fik bebyggelsen sin nuværende karakter, da vognmand Ole Josephsen indrettede stedet til sin virksomhed. Senere har der været slagteri og smedeværksted på ejendommen, som dog fra sidste halvdel af forrige århundrede udelukkende har været benyttet til beboelse.

Den nuværende bebyggelse

Det 13 fag lange, uregelmæssige bindingsværksforhus har i hovedtræk haft sin nuværende fremtræden siden 1700-tallets midte.

I 1752 beskrives de 10 vestligste fag som en ny bygning i to etager med kvist over to fag. De seks vestligste fag, der fremtræder som et selvstændigt bygningsafsnit, kan dog meget vel være blevet til ved en ombygning af den enetages bygning i seks fag, som forud omtales på

grunden. De fire fag af denne bygning, formentlig de vestligste, kan desuden følges tilbage til 1742, og muligvis svarede de til den gamle bolig fra 1600-tallet. Der kan således være bevaret ældre elementer i dette bygningsafsnit.

De fire østligste fag af den daværende bygning, i dag midterfagene med gennemkørslen, blev derimod efter alt at dømme nyopført i 1750 og havde en port til gaden, som førte ind til en vognremise i underetagen. Fra 1766 omtales porten her som en gennemkørsel, svarende til de nuværende forhold. For indkørslen var længe en tofløjet, beklædt port, der første gang beskrives i 1796.

Endelig blev de tre østligste fag, der er lidt dybere end den øvrige bygning, opført i 1762. Her blev ligeledes indrettet vognremise og port i underetagen. Dette bygningsafsnit blev lagt på en i 1758 tilkøbt naboparcel, hvis hidtidige bebyggelse samtidig blev nedrevet.

Ved den følgende synsforretning fra 1766 omtales den stadig eksisterende svalegang ud for anden etages bagside for første gang. Svalegangen med opgang fra gården var overdækket med et tegltag og gik over samtlige 13 fag. I 1784 beskrives fagene med vognremisen som åbne ind til gården. Omkring 1790 synes facaden at være blevet overpudset, ligesom der omtales et grundmuret spisekammer i en udbygning under trappen til svalegangen. Ved samme tid var der indrettet slagteri i de tidligere remiser. Senere har her bl.a. været smedeværksted. I forbindelse med ombygningen af værkstedet til beboelse, senest i 1883, blev porten til gaden tilmuret og forsynet med vinduer.

Gennem tiden er en del tømmer udskiftet, ligesom mindre partier af bygningen er blevet grundmuret. Ved den seneste restaurering i slutningen af 1970'erne blev gadesidens pudslag fjernet.

Sidehuset til venstre i gården blev tilsyneladende nyopført i 1752 samtidig med forhusets ombygning. Bygningen stod oprindeligt i ni fag bindingsværk og to etager, indrettet til vognskure fornedet og foderloft foroven. Mellem 1784 og 1796 blev underetagen grundmuret ud til gården og indrettet til beboelse samt et smelteri. Den grundmurede udbygning stammer fra samme periode. Bygningen blev væsentligt forkortet i forbindelse med opførelsen af det nedenfor omtalte baghus i 1855. Den nye nordgavl og den tilstødende del af overfacaden har siden stået grundmuret.

Baghuset, nr. 11 B, afløste i 1855 en gammel enetages bagbygning i ni fag bindingsværk. Denne lå på grunden allerede i 1742 og har bl.a. rummet vognremise og hestestald. Det nye baghus blev indrettet til beboelse

overalt, og står i det væsentligste uændret siden opførelsen.

Bygningerne, nr. 11 og 11 B, blev ligesom nabohusene gennemgribende istandsat i slutningen af 1970'erne ved arkitekt Erik Møllers Tegnesteue.

Forhuset Amagergade 7 er en grundmuret bygning i tre etager med teglhængt heltag og inddelt i fire fag. Gadefacaden står berappet og rødmalet, over de to midterste fag i anden etage er en rektangulær blænding. Profileret hovedgesims. Alle detaljer er hvidmalede.

Indgang i det vestligste fag med en grønmalet glasfyldingsdør. Nye torammede vinduer, hvidmalede. I tagfladen er to ældre, grønmalede kviste.

Mod gården er bygningen udformet og behandlet som facaden. Forhuset er kun synligt i to fag, idet den vestlige del er skjult af det nedenfor beskrevne trapparhus. Vinduerne er som til gaden. I tagfladen en kvist.

Sammenbygget med forhuset ligger et nyt, grundmuret, gulkalket **trapparhus** med halvtag, som er forbundet med forhuset ved en kobberklædt sammenbygning.

Forhuset Amagergade 9 er en grundmuret bygning i fire etager med teglhængt heltag. Bygningen er inddelt i fire fag. Facaden til gaden står vandskuret og rødmalet. I de to midterste fag over såvel anden som tredje etage er en rektangulær blænding og under taget en sparrenopgesims. Detaljerne er hvidmalede. Nye torammede vinduer, hvidmalede. I tagfladen to kviste med gavltrekanter.

Bagsiden fremstår med samme facadebehandling og vinduer som gadefacaden. I tagfladen to kviste. Adgangen til huset finder sted gennem trappehuset, Amagergade 7.

Forhuset Amagergade 11 er en bindingsværksbygning i 13 fag, to etager høj og med teglhængt heltag. Bygningen er meget uregelmæssig i sin fremtræden, idet den egentlig består af tre sammenbyggede huse. Den efterfølgende beskrivelse er derfor opdelt i afsnit, omhandlende henholdsvis de seks vestre fag med et tilhørende sidehus, de fire fag i midten og de tre østre fag samt de to tilhørende baghuse.

De seks vestre fag står helt i bindingsværk, de to østligste er noget bredere end de øvrige. Tavlene er vandskurede og kalket gule med jernvitriol, tømmeret sort. I facaden er tømmeret i stueetagen fornyet, fyldtømmeret består her af en rem lige under vinduerne, mens der i anden etage tillige er dokker og i hvert yderfag et skråbånd. Smårudede vinduer med lod- og tværpost.

Amagergade 7 - 9 - 11

Mod gården er bygningen delvis skjult bag det nedenfor beskrevne sidehus, faginddelingen er noget uregelmæssig. Også her er tømmeret fornyet. I stueetagen er tre vinduer. Der er opgang til en gammel svalegang ud for anden etage, hvor der er indgang med en nyere dør med et ældre overvindue, desuden to vinduer.

Sidehuset i vest. Mod vest i gården, sammenbygget med forhuset, ligger et femfags sidehus i to etager med halvtag med røde tegl. De tre fag nærmest forhuset står i grundmur i stueetagen, hvor bygningen støder sammen med forhuset i et smigfag, mens anden etage står i bindingsværk.

Ud for fjerde fag er en lille, grundmuret tværbygning i to etager med teglhængt heltag. Femte fag står helt i grundmur i begge etager. Vinduerne har alle små ruder. Nordgavlen står grundmuret og uden muråbninger, mens væggen ind mod naboen i vest står helt i bindingsværk.

De fire midterste fag. I forlængelse af de seks vestre fag i Amagergade ligger fire fag bindingsværk. De har større etagehøjde end de seks vestre fag, men har tagryg i samme højde. Murværket står vandskuret og gulkalket, tømmeret sort. Stueetagen for størstedelen omsat i grundmur. De to vestre fag udgøres af en gennemkørsel med en tofløjet fyldingsport til gaden med overvindue. I anden etage har første og tredje fag

Amagergade 11, bagsiden

fra vest torammede vinduer, mens andet og fjerde fag har skråbånd.

Mod gården er en ny dør samt en seksrudet vinduesramme. Ud for anden etage er en svalegang, der står i forbindelse med svalen ud for de seks vestre fag. I denne etage er tre énrammede vinduer samt en nyere, glat dør. I tagfladen en skorsten med sokkel og mod gården en taskekvist.

De tre østre fag har samme etagehøjde som de tilstødende fire fag, men bygningen er noget dybere og har mansardtag ind mod gården.

Underetagen mod gaden udgøres af en tilmuret portåbning, hvis hjørnestolper hviler på kraftige syldesten, hvori er to fag vinduer af dannebrogstypen med tværsporse. Anden etage, der har løsholter og skråbånd i yderfagenes undertav, har tre torammede vinduer. I taget en gråmalet kvist.

Mod gården er der to vinduer af dannebrogstypen i den tilmurede portgennemkørsel. Anden etage står som mod gaden, dog uden skråbånd. Svalegangen ud for de ovenfor beskrevne vestre fag fortsætter hen langs den fremspringende vestfacade mod gården.

Baghuset 11 B er en grundmuret bygning i tre etager med heltag med røde tegl. Facaderne står vandskurede og kalket gule med jernvitriol med en hvid, profileret hovedgesims og i sydfacaden tillige et hvidt bånd under anden etages vinduer. Bygningen er inddelt i tre brede, to almindelige og tre halve vinduesfag; overalt med nye, hvidmalede vinduer. Såvel i syd- som i nordfacaden er to indgange med nye, grønmalede døre med ruder. På nordsiden er et enkelt gesimsbånd af én sten på fladen mellem tredje etage og taggesimsen. Gavlene er uden åbninger. I hver tagflade er tre kviste.

Baghuset 11 C er en grundmuret bygning i to etager med gavlkvist mod syd og kælder under den nordre halvdel. Teglhængt mansardtag. Bygningen er inddelt i fem fag. Facaderne står vandskurede og kalket gule med jernvitriol med hvid, rigt profileret hovedgesims. Soklen er påmalet, murværket iverdigt af flensborgsten.

I sydfacaden er en midtplaceret indgang med en ny grønmalet glasdør. Nye hvidmalede vinduer. Gavlkvisten er placeret over de tre midterste fag, og heri er tre torammede vinduer, ligeledes hvidmalede. Nordfacaden har en blændet kældervedgang i vest samt tre nye kældervinduer. Herudover fem fag vinduer i hver etage som sydfacadens. I taget er to halvrunde kviste, på nordsiden tilsyneladende gamle.

Kældernedgange med fladbuestik i begge gavle. Undergavlene er uden åbninger, men overgavlene har torammede vinduer; to fag i vestgavlen, et i østgavlen. Skorsten med udkragning og gnistfang.

Ejere:

Amagergade 7.

- ? - 1635 Nicolaj Swabe.
 ? - 1650 Lylof Johansen.
 1650 - (1699) Styrmand Poul Nielsen Krogholm eller Lolich, efterfulgt af enken.
 ? - ? Knud Jensen Bager, gift med ovennævnte enke, efterfulgt af enken.
 (1714) - 1734 Skipper Christian Kruse, gift med Knud Jensen Bagers enke.
 1734 Andreas Dyver.
 1734 - ? Konstabel, drejer Hendrich von Tens / Thentz, efterfulgt af enken.
 ? - 1743 Underofficer Svend Petersen, gift med ovennævntes enke.
 1743 - 1745 Brygger Niels Jensen Giedsted.
 1745 - 1748 Værtshusholder Willum Thomesen, efterfulgt af enken, Maria Rasmussdatter.
 1748 - 1763 Skomager Johan Friderich Kiøhler.
 1763 - 1771 Snedker Friderich Christian Borch.
 1771 - 1777 Fabrikant Eobanus Knierim, efterfulgt af enken, Susanna.
 1777 - 1792 Murersvend Johan Georg Seifferth, efterfulgt af enken, Marie.
 1792 - 1804 Værtshusholder, snedker Giøder Busch.
 1804 Det kgl. Vajsenhus.
 1804 - 1809 Skipper David Jentzen.
 1809 - 1811 Antoine Angé.
 1811 - 1817 Porcelænsklinker Andreas Christian Justesen Hass, efterfulgt af arvingen, urmager Peter Jensen.
 1817 - 1868 Øltapper Hans Petersen, efterfulgt af arvingerne, sønnerne: urmagersvend, senere høker Johan Petersen (til 1857) og urtekræmmer, senere vognmand Hans Frederik Petersen.

Derefter som Amagergade 9, se nedenfor.

Amagergade 9.

- Indtil 1714 Som Amagergade 7.
 1714 - 1738 Kgl. Majestæts bøsseskytte Niels Marchusen.
 1738 - 1769 Skipper Knud Sørensen, efterfulgt af enken, Inger og dennes mand, David Gumbricht.

Amagergade 11 C

- 1769 - 1786 Johan Georg Klammer.
 1786 - 1789 Murersvend, senere øltapper Johan Ulrich Bandier.
 1789 - 1806 Bryggersvend Christian Pedersen Mellerup.
 1806 - 1825 Skibskaptajn John Glender, efterfulgt af enken, Margrethe Maria Waller og dennes arvinger, døtrene: Nancy Glender, enke efter kaptajn Lytter og Gustava Mahler, f. Glender, enke efter skibskaptajn Niels Mahler.
 1825 - 1868 Høker Hans Petersen, efterfulgt af arvingerne, sønnerne: urmagersvend, senere høker Johan Petersen og urtekræmmer, senere vognmand Hans Frederik Petersen, fra 1857 enejer.
 1868 - 1889 Assistent Johan Ferdinand Stonor, efterfulgt af enken, Caroline Vilhelmine Elise Stonor, f. Neuber.
 1889 Husejer E. Rasmussen, efterfulgt af enken, Vilhelmine Rasmussen.
 1889 - 1891 Skotøjsfabrikant J. Christensen.
 1891 - 1894 Detailhandler Rasmus Henrik Jørgensen.

AMAGERGADE

1894 - 1898 Skiferdækkermester W. Bode og murer Carl Müller.
1898 - 1905 Detailhandler Hans Jensen.
1905 - 1947 Hørkræmmer J. H. Jensen, sidst dødsboet efter denne.
1947 - 1952 Astrid Therese Mogensen, arving efter ovennævnte, sidst dødsboet efter hende.
1952 - 1960 Landsretssagfører Orla Bjørnø.
1960 - 1962 Hovmester Karl Heinrich Klüver.
1962 - 1966 Tekla Finans A/S.
1966 - 1971 Det gamle Københavns Venners Funktionærboligaktieselskab af 1965.
1971 - 1972 Amagerbanken A/S.
1972 - 1985 Grundejernes Saneringselskab.
Derefter som Amagergade 11, se nedenfor.

Amagergade 11.

Vestlige del:

(1659) - (1682) Hjulmand Christen Michelsen.
(1689) - (1717) Vognmand Rasmus Larsen.
(1723) - 1742 Vognmand Niels Nielsen og dennes enke, Margrethe Jensdatter.
1742 - ? Skipper Jens Nielsen Skousen og dennes enke.
? - 1745 Styrmand Hans Rieman Thorsen, gift med ovennævnte enke.
1745 - 1777 Vognmand Ole Josephsen.
1777 - 1784 Vognmand Joseph Olsen.
1784 Vognmand Jens Olsen.
1784 - 1806 Slagter Jørgen Rasmussen Laumand.
1806 - 1811 Slagter Simon Daniel Høffner.
1811 - 1823 Smedemester Friderich Podlich.
1823 - 1829 Vognmand Ole Pedersen.
1829 - 1840 Garmester Frederik Gustav Hildemann.
1840 - 1860 Nagelsmedemester Frederik Wilhelm Unruh.
1860 - 1866 Sekretær Frantz Frederik Seyer.
1866 - 1913 Kgl. geheimearkivsekretær Johan Heinrich Friederich Berlien, dennes arving, kgl. preussisk regeringssekretær Vilhelm Christian Jacob Berlien og dennes arving, enkefru Eleonore Berlien.
1913 - 1927 Grosserer I. Chr. Andersen.
1927 - 1931 Grosserer Wm. Andersen.
1931 - 1948 Ingeniør, cand. polyt. I. E. Snog Christensen og dennes arving, fru Frederikke Maria Anna Snog Christensen, f. Schmidt.
1948 Grosserer Josef Greeian Andrzejczak og ejendomsmægler Marius Zoega.
1948 - 1965 Fru Else Knap.

1965 - 1971 Det Gamle Københavns Venners Funktionærboligaktieselskab af 1965.
1971 - 1972 Amagerbanken A/S.
1972 - d.d. Grundejernes Saneringselskab / Sanerings- og Byfornyelsesselskabet af 19.3.1970 S.M.B.A.

Østlige del:

? - (1635) Siwert Grubbe.
(1689) - 1701 Brygger Niels Sørensen Høyer, efterfulgt af enken, Maria.
1701 - 1709 Underfoged Seyer Erichsen Grøn.
1709 - ? Skibstømmermand og billedhugger Anders Hellesen.
? - 1723 Brændevinsbrænder Erich Pedersen, ovennævntes arving.
1723 - 1728 Vægter Søren Jacobsen.
(1742) - 1755 Tømmersvend Lars Larsen Saugland.
1755 - 1758 Bådsmænd af 4. division, 2. kompagni Christian Axelsen og dennes enke, Cathrine Margrethe Pedersdatter.
1758 - 1777 Vognmand Ole Josephsen.

Derefter som vestlige del af Amagergade 11, se ovenfor.

Amagergade 15

Mtr.nr. 318

Grunden og den ældste historie

Storgrund nr. 55, der sammen med nabogrunden nr. 56 tidligst blev tillagt Siwert Grubbe, var i 1635 atter faldet tilbage til kronen og henlå endnu i 1675 uden privat ejer. Før 1689 var storgrunden dog delt op på tre ejendomme, hvoraf grunden her mod Amagergade tilsyneladende hørte til en parcel, der gik bag om hjørnegrunden Amagergade / Torvegade og tillige havde byggegrænse ud mod Torvegade (nuværende nr. 62). I 1689 tilhørte grunden, nr. 243, Seyer Erichsen og var bebygget med både et hus og lejevåninger. Om bebyggelsen lå til Torvegade eller Amagergade eller til begge gader frengår ikke.

Mellem 1739 og 1760 blev parcellen lagt sammen med hjørnegrunden, nuværende Torvegade 64, hvorfra den atter blev udskilt sidstnævnte år. Fra hjørneparcellen tilkøbtes yderligere et stykke grund i 1775.

Den nuværende bygning

Da bygningen i 1760 blev afhændet af hjørnegrundens ejer, stod den stort set i sin nuværende skikkelse. Huset var da i tre etager med grundmuret forside i fem fag og bindingsværk til de øvrige sider. Til gaden var der en frontispice over et fag, formentlig i midterfaget, hvor den gennemgående forstue også var placeret. Bygningen har tilsyneladende ikke haft dekorative facadedetaljer ud over hovedgesimsen. I 1804 omtales en dobbelt beklædt dør for indgangen fra gaden og blysprossevinduer til både gård og gade. Bygningen rummede to lejligheder på hver etage.

I løbet af første halvdel af 1800-tallet fik huset træsprossevinduer, og frontispicen blev taget ned. Omkring midten af samme århundrede blev den underste etage mod gården grundmuret.

Allerede i 1817 omtales der en butik i de to vestre fag, og senere blev der også indrettet butik på den anden side af indgangen. Siden ca. 1925 er huset dog udelukkende benyttet til beboelse. Det lille karnapvindue, omtalt som en blomsteraltan med blyindfattede ruder, blev opsat nogenlunde samtidig, hvor facaden i øvrigt beskrives som pudset og oliemalet.

Huset er senest istandsat 1975-76.

Amagergade 15

Grundmuret forhus i tre etager med teglhængt heltag.

Bygningen er inddelt i fem fag. Facaden er glatpudset og sortmalet med hvid, profileret hovedgesims af træ. Over den nyere dør i midterfaget er indmuret en sandstenstavle med inskriptionen: »HERRE, DINE DOMME ERE UBEGRIBELIGE OG DINE VEYE ERE URANSAGELIGE. AN 1765 NO«. Vinduerne er ældre, torammede. Alt træværk er hvidmalet. I tagfladen to tagkviste med trekantgavl.

Den frie gavl i øst står glatpudset og uden muråbninger. Bagsiden står som facaden. En glasdør i midterfaget; vinduerne torammede. I tagfladen tre kviste med trekantgavl over samt to glatpudsede skorstene med sokkel og udkrægning.

Ejere:

(1689) - (1699)	Friderich Müller.
(1702) - (1731)	Niels Müller.
? - 1739	Stadens øde grund.
1739 - 1760	Skrædder Rudolph Christian Trans.
1760 - 1765	Værtshusholder Cordt Nielsen.
1765 - 1781	Skibstømmermand Lars Andersen, efterfulgt af enken, Johanne Bendtsdatter.
1781 - 1784	Inger Christiane Andersdatter Thomas, tærtebager Johan Philip Thomas' fraseparerede hustru.
1784 - 1805	Klædefabrikant Johan Carl Holm.
1805 - 1811	Stenhuggersvend Henrich Jacobsen Klingenberg.
1811 - 1820	Brændevinsbrænder Mathias Clausen Dahl.
1820 - 1830	Skipper, brændevinsbrænder Hans Mathias Hansen, efterfulgt af enken, Anne Magdalene Kathrine, f. Dahl.
1830 - 1833	Studiosus Chirurgiæ, senere jernstøber Lars Nielsen.
1833 - 1834	Snedkermester Christian Ferdinand Nielsen.
1834 - 1851	Møllersvend Andreas Nielsen Frëndahl.
1851 - 1861	Høker Jørgen Rasmussen (Brundt) og dennes fallitbo.
1861 - 1871	Møller Andreas Nielsen Frëndahl og boet efter denne.
1871 - 1882	Marskandiser August Carl Ferdinand Schmar.
1882 - 1883	Marskandiser Johan Ferdinand Svendsen.
1883 - 1913	Skibstømmer Peter Anton Cortsen og boet efter denne.
1913 - 1947	Skibstømmer Johannes Cortsen (arving).
1947 - 1948	Filmtekniker Bent Grau Petersen.
1948 - 1950	Fabrikant Aage Kase.

AMAGERGADE

- 1950 - 1963 Sagførerfuldmægtig P. A. Kragh-Heidemann.
1963 - 1974 Salgschef Jørgen Lübker Jørgensen.
1974 - d.d. Marianne Walthers (til 1980), Helle Rahbæk, Annemari Vingaard, Vibeke Arndal (til 1975), Inge Jensen (1975-1980), Charlotte Clason (fra 1980).

Bådsmundsstræde 10 A - 10 B

Mtr.nr. 177 D

Grunden og den ældste historie

Se Overgaden oven Vandet 54.

Den nuværende bebyggelse

De to forhuse er opført i 1847 for grosserer H. P. Lorentzen, der stod bag opførelsen af flere udlejningsejendomme. Den underste del af facaden stod da glatpudset, kvaderpudsningen omtales første gang 1925. Bortset herfra står bygningerne i dag ganske som ved opførelsen.

Umiddelbart efter opførelsen blev de to forhuse udskilt fra hovedmatriklen 177, som en selvstændig ejendom under matr.nr. 177 D.

Ud til Bådsmundsstræde ligger to sammenbyggede, grundmurede forhuse i fem etager med heltag med røde tegl. Bygningerne er på hver fem fag og fremtræder helt ens.

Stueetagen står kvaderpudset og mørkegul, derover er en hvid kordongesims. I de overliggende etager står murværket vand-skuret og har en lysere gul farve. Under taget en hvid, aftrappet hovedgesims.

I hver bygning er i midterfaget en gennemgående forstue. Hertil er indgang fra gaden ad en tofløjet fyldingsdør, malet i en stærk blå farve og herover et lille vindue. Vinduerne er af dannebrogstypen med tværsprosse i underrammerne, med undtagelse af femte etage, der har torammede vinduer. Stueetagens vinduer er blå, de øvrige mørkebrune. I tagryggen to brede skorstene.

Mod gården står bygningen i blank mur af røde sten, med en aftrappet hovedgesims. For de gennemgående forstuer er vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse, i de to øverste etager er torammede, tværsprossede vinduer. Døre og vinduer er malet røde.

Bådsmundsstræde 10 A - 10 B, 12

Ejere:

Indtil 1847	Som Overgaden oven Vandet 54.
1847 - 1852	Grosserer og silkehatfabrikant Hans Peter Lorentzen.
1852 - 1857	The- og kaffehandler Niels Christian Christensen.
1857 - 1872	Værtshusholder Hans Christian Hansen og boet efter denne.
1872 - 1913	Høker Christen Rasmussen, 1881 efterfulgt af enken, Mariane Rasmussen, f. Olsen og dennes arvinger.
1913 - 1952	Frk. Alma Louise Amalie Poulsen, fra 1925 arvingen frk. Emilie Poulsen.
1952 - 1953	Fabrikant Th. Liirsén.
1953 - 1954	Købmand Carl Schmidt.
1954	Helmuth Ørndrup.
1954 - 1955	Togbetjent Arne Chr. Trener.
1955 - 1956	Tvangsauktion.
1956 - 1961	Fabrikant Jørgen Krause.
1961 - 1964	Restauratør Aage Hansen.
1964 - 1985	Lykke og Helle Jensen, fra 1978 er Lykke Jensen eneejer.
1985 - d.d.	Andelsboligforeningen »Bådsmundsstræde 10 A+B«.

Bådsmadsstræde 12 Dronningensgade 79

Mtr.nr. 177 E

Grunden og den ældste historie

Vedrørende grundens ældre historie henvises til Overgaden oven Vandet 54.

Den nuværende bebyggelse

De nuværende bygninger er ligesom nabohusene mod Bådsmadsstræde opført i 1847 for grosserer H. P. Lorentzen. Umiddelbart efter opførelsen blev bygningerne udskilt som en selvstændig ejendom under matr.nr. 177 E.

Bygningernes ydre er ikke ændret væsentligt siden opførelsen. Dog stod de oprindeligt med rødt fuget murværk mod gården. I hjørnebygningen var der ved opførelsen butik med indgang i hjørnefaget.

Bebyggelsen består af et forhus på fem fag og et hermed sammenbygget hjørnehuis på tre fag mod Bådsmadsstræde, et skråt hjørnefag samt fem fag mod Dronningensgade.

Husene er grundmurede, i fem etager med fælles heltag af ældre, røde vingetegl. Etagehøjden er i overensstemmelse med naboejendommen, Bådsmadsstræde 10 A-B.

Glatpudset gadefacade med sort, malet sokkel. Stueetagen malet blågrå, herover er muren malet lysegrå. Mellem stuen og anden etage en pudset kordongesims og under taget en profileret, aftrappet gesims. Mod Bådsmadsstræde en nyere, rødmalet dør med overvindue samt i smigfaget en tofløjet fyldingsdør, der må være oprindelig, malet blågrå. Endelig mod Dronningensgade en ny rød, tofløjet dør med overvindue. Alle vinduer er af dannebrogstypen, dog ikke i fjerde og femte etage, hvor vinduerne er torammede. Alle vinduer er hvidmalede og i stueetagen fornyede.

Mod gården står bygningen vandskuret. I hjørnet et smigfag. Vinduerne er som forhusets, men grønmalede. I taget tre skorstenene med sokkel, den ene skorsten er ny.

Ejere:

Indtil	1847	Som Overgaden oven Vandet 54.
	1847 - 1851	Grosserer og silkehatfabrikant Hans Peter Lorentzen.
	1851 - 1856	Bogbindermester Jens Christian Martin Theodor Meyer.
	1856 - 1923	Hans Peter Mauritzen, efterfulgt af

enken, Anna Bechtine Jensine Mauritzen, f. Bech, dennes arvinger og arvingers arvinger.

1923 - 1957	Exam. jur., ekspeditionssekretær Chr. Sletø, efterfulgt af arvingen, Anne Marie Sletø.
1957 - 1959	Karen Margrethe Aabo.
1959 - 1981	Landsretssagfører Anker Thide og boet efter denne.
1981 - d.d.	Andelsboligforeningen »Bådsmadsstræde 12 / Dronningensgade 79«.

Bådsmadsstræde 21 - 31

Mtr.nr. 406

Søetatens Enkebolig

Grunden og den ældste historie

Indtil 1863 udgjorde grunden en del af haven til Søkvæsthuset, se Overgaden oven Vandet 58-64.

Den blev da købt af den i 1851 oprettede forening til opførelse af friboliger for enker efter ansatte i Søetatens faste tjeneste.

Den nuværende bebyggelse

Bag udformningen af friboligerne stod murermester J.J. Deuntzer, og den nye bygning stod færdig til indflytning i 1865. Der var da indrettet 11 små lejligheder i stueetagen og 12 i de øvrige. I hjørnet mod Prinsessegade var butik med høje vinduer og indgang i det skrå hjørnefag. I 1929 blev der påbygget udvendige køkkentrapper ved ark. Jens Klok. Siden er butikken nedlagt og facaderne malet, men ellers er ikke sket væsentlige ændringer.

Grundmuret forhus i fem etager med kælder under. Mod Bådsmadsstræde 17 fag, et skråt hjørnefag og tre fag mod Prinsessegade.

Over en lav sokkel af sort granit står murene gulmalede. Heltag med røde tegl, dog valmet mod Prinsessegade. Facaden er dekoreret med dobbelte savskiftebånd, mens hovedgesimsen er en muret tandsnitsbort. Midt på facaden over stueetagen er anført: »SØETATENS ENKEBOLIG / MDCCCLXIV«. Langs gaden seks tofløjede fyldingsdøre med muret fordakning. Dørfløjene er originale, hver med fire fyldinger, den øverste med glas i. Grønmalede.

Samtlige vinduer er hvidmalede. I lejlighederne er de trammede, i trappefagene torammede. I gavlen mod Prinsessegade

Bådsmannsstræde 21 - 31

er kun vinduer i stueetagen, men i tredje etages højde er et rektangulært blændingsfelt, hvori står: »OPFØRT / AF / EN FORENING I SØETATEN / 1864«.

Bagsiden bemalet som forsiden, men domineres af de fem trappetårne, som går fri af forhuset og har selvstændigt tag. I trappetårnenes gavl er dannebrogsvinduer, øverst dog et cirkulært vindue. Vinduerne er malet portgrønne.

Ejere:

Før 1863 som Overgaden oven Vandet 58-64.

1863 - d.d. Foreningen for Tilvejebringelse af en Fribolig for Enker efter Mænd af Søetaten.

I 1868 henlagdes herunder et mindre grundstykke, ligeledes tilkøbt fra matr.nr. 176 B.

Christianshavns Voldgade 50 - 54

Mtr.nr. 536

Lille Mølle

Grunden og den ældste historie

Den ældste mølle var en stubmølle, som formentlig blev lagt på det østre bolværk ved Amagerport i 1669. Samme år fik Hans Hoppe i hvert fald overladt pladsen med ret at sætte en vejmølle op. I 1700-tallet forlyder det, at den daværende stubmølle stod på fire grundmurede piller. Den hørte sammen med møllerens gård eller bolig, der lå nede i Sankt Annægade på nuværende nr. 57 m.fl., matr.nr. 278-79. Den gamle møllergård blev adskilt fra virksomheden i 1783, efter opførelsen af den nye møllerbolig på selve volden.

Den nuværende bebyggelse

Den hollandske mølle. Umiddelbart efter at Andreas Jensen Hallander havde overtaget ejendommen, lod han den nye, hollandske vindmølle opføre. Den stod

Lille Mølle · Christianshavns Voldgade 50 - 54

færdig i 1783. Møllen bestod af den ottekantede, tre etager høje grundmurede underdel med stræbepiller i hjørnerne. Fra vest var indkørsel med porte for, og i tredje etage var to døre ud til omgangen. Derover stod den tømrede del af møllen, ligeledes ottekantet og i tre etager, kronet af møllehatten med de fire vinger; overdelen var beklædt med egespån. Møllen blev hærget af brand i 1838, men atter istandsat, og den fortsatte sin funktion til 1890. I 1897 blev overdelen fjernet og et fladt tagpapbeklædt tag blev lagt, kronet af flagstangen. I 1916 fik ingeniør Flach-Bundgaard tilladelse til at indrette møllen til beboelse. Porten blev erstattet af en dør med imiteret sandstensindfatning, og i faget ovenover blev etableret en glasdør til den nyopsatte altan.

Ægteparret Flach-Bundgaard testamenterede siden ejendommen til Nationalmuseet, og i møllen står deres lejlighed urørt til dato.

Den nye møllerbolig og forbindelsesbygningen. Møllerboligen umiddelbart nord for møllen indgik som en integreret del i det nye mølleanlæg og blev ved mellembygningen forbundet til selve møllen. Den beskrives i 1783 som et grundmuret syvfagshus i én etage

med halvvalmet tegltag, der i 1804 omtales som sortglaseret. Indgangen var midtplaceret og forsynet med en tofløjet, beklædt dør. I øst var desuden en halvtagbygning til stald, vognport og lokum. Også møllerboligen blev i 1838 ramt af brand og genopført, og i 1873 omtales en delvis ombygning. I dag fungerer huset som tjenestebolig for rigsantikvaren.

Dampmøllen. I øst blev en stor grundmuret bygning i fire etager opført 1831. Året efter var der heri installeret dampmølle. Bygningen blev genopført efter branden i 1838 ligesom de øvrige bygninger på ejendommen. I 1853 omtales taget som mansardtag med 14 kviste foruden hejsekvisten over et fag. I gavlen omtales nu en »massiv skorsten« til den da genetablerede dampmølle. I dette århundrede er der også indrettet beboelse i dampmøllen.

Fredet 1918.

Den hollandske mølle er ottekantet, grundmuret i tre etager med tagpapdækket tag. Hvert hjørne forstærket med murede piller, der over anden etage affases og løber af i muren. Ingen sokkel.

I stueetagen to vinduer i fladbuede stik. En døråbning i en støbt indfatning med knækkede hjørner, herpå står »Lille Mølle«. Døren enfløjet med riflede fyldinger i nyrokoko-stil, på begge sider af døren et lille vindue.

Over døren er i første etage en konsolbåren altan med jerngelænder. På altanen står »19 E T B 17«. Ud til altanen en tofløjet glasdør med små ruder. I denne etage er på alle sider udstikkende konsolsten, der har båret det nu forsvundne **galleri**. Vinduerne sidder her i lige stik. Over årstalsinskriftionen sidder en lille reliefplade i lys sandsten med et hoved i profil over en inskription. Tredje etage er nærmest en halvetage. Begge etager har torammede vinduer.

En lille **forbindelsesbygning** med fladt tagpapdækket tag og en tofløjet femfyldingsdør med overvindue danner mod nord overgang til beboelselængen.

Sammenbygget hermed mod nord ligger **beboelselængen**, der er en rektangulær, grundmuret bygning i én etage med tagetage. Bygningen er syv fag lang og tre fag bred. Teglhængt heltag med halvvalme. Ingen sokkel. I kippen to skorstenene med sokkel.

Facaderne afsluttes foroven med en profileret hovedgesims, der i gavlen løber op langs taget med knæk i hovedgesimshøjde; gesimsen findes ikke i den anden gavl. I stueetagen vinduer af dannebrogstype med tværsprosse. Alle vinduer og døre har skodder. I gavlen en tofløjet dør med glas, over døren en konsolbåret dækplade. Op til døren en trappe med lave murede vanger. I overetagen torammede vinduer. I tagfladerne to kviste.

I østenden en mellembygning i én etage med en ny glasdør. Teglhængt heltag på seks rækker tegl.

Dampmøllen er grundmuret i flensborgsten, fire etager høj samt en tagetage. Seks fag lang og fire fag bred. Stort mansardtag med røde tegl. Facaden mod gaden med kvaderpudset underetage, der afsluttes over vinduerne af et gesimsbånd. Skiftevis dør- og vinduesfag. I de øvrige etager torammede vinduer; i de tre sydligste fag går vinduerne over anden og tredje etage.

Et gennemgående træk ved næsten alle rudeopdelingerne her er, at »lodsprossen« mangler, derved fremkommer det usædvanlige rudeformat. Øverst en hejsekvist med udligger.

I gavlen mod nord en skorsten samt en dør til første etage. Fem vinduer i anden etage. Tredje etage har tre fag vinduer, i mansarden fire.

Ved sydgavlen er opbygget en terrasse, hvorunder er et garageanlæg med bræddelåger for. I anden etage en tofløjet dør med overvinduer, samt tre vinduer af tidligere nævnte »vandrette rude«-type. I tredje etage en støbt altan, hertil to døre. I fjerde etage to torammede vinduer med »lodsprosserne« i behold. Herover står årstallet 1832. Vinduerne i fjerde og tredje

etage og et enkelt af anden etages vinduer har oprindelig udformning bevaret. Stor skorsten i syd i blank mur.

Mellembygningen i én etage med vinkeltag har to tilskoddede vinduer. Flammeret dør med overvindue. I taget to taskekviste.

Ejere:

1669 - 1686	Møller Hans Hoppe.
1686 - 1690	Møller Oluf Jensen.
1690 - 1709	Møller Anders Laursen.
1709 - 1712	Møller Jacob Nielsen.
1712 - 1782	Møller Peter Lauritzen, efterfulgt af enken Maren og hendes to efterfølgende ægtemænd, Lars Bendsen og Christen Poulsen. Sidstnævnte efterfulgtes af enken, Birgitte.
1782 - 1784	Møller og tømremester Anders / Andreas Jensen Hallander, fra 1783 sammen med brygger Christian Ludvig Budtz.
1784 - 1790	Møller Morten Falck.
1790 - 1794	Friderich Ferdinand Funck.
1794 - 1798	Ditlev Henrich Lorentzen.
1798 - 1809	Møller Iver Knudsen.
1809 - 1854	Møller Boye Lorentzen, 1840 efterfulgt af sønnerne, handelsfuldmægtig Johan Carl Edvard og student Lorentz Mathias August Lorentzen, samt svigersønnen, studiosus theologiæ Gustav Adolf Müller.
1854 - 1878	Møller Johan Carl Edvard Lorentzen (til 1871), bagermester Adolph Scherfig (til 1869), hofbager Niels Christian Albech (til 1870) og hofbager August Emil Bruun, der var ene-ejer fra 1871.
1878 - 1880	Dampmøller Oscar Frederik Leopold Prior.
1880 - 1897	Københavns Dampmøller, startet som I/S, derefter A/S.
1897 - 1916	De danske Dampmøller A/S.
1916 - 1939	Ingeniør Ejnar Flach-Bundgaard.
1939 -	Københavns kommune.

Dronningensgade 3 Store Sønder voldstræde 2 Lille Sønder voldstræde 3 - 5

Mtr.nr. 199

Grunden og den ældste historie

Grunden, der i sin tid hørte til Stanleys Gård, blev skilt fra hovedbygningen i år 1900. Den store grund havde da ændret karakter fra haveanlæg til industriområde.

Senest i 1784 var der opført en sidefløj til Stanleys Gård ud mod Lille Søndervoldstræde, og da jernstøber Løwener i 1840 overtog ejendommen, påbegyndtes opførelsen af en række større fabriksbygninger, som danner grundstammen i den nuværende bebyggelse.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset til Lille Søndervoldstræde, nærmest Stanleys Gård, omtales første gang i 1784, hvor det stod i 14 fag og tre etager med mansardtag. Bygningen var da formentlig nyopført. Kvisten over to fag mod gården er oprindelig. Ved opførelsen var bygningen indrettet til vaskehus, vognremiser og stald i underetagen, mens de overliggende etager blev benyttet til beboelse. Øverst var foderloft. Senere har indretningen varieret lidt. Bl.a. har der en overgang været farveri i det tidligere vaskehus.

I forbindelse med adskillelsen fra hovedhuset ud til kanalen i 1900 blev de tre fag nærmest dette nedbrudt. Senere har de øvre etager været benyttet til værksteder, og fra 1930'erne til udstilling, mens der var lager i stueetagen. Hestestalden blev sløjfet omkring samme tid, men giver sig stadig til kende i de små vinduer ud til strædet. Bygningen er senest ændret ved Filmfondens overtagelse i 1965.

Pakhuset til Lille Søndervoldstræde blev opført i 1852 for jernstøber Løwener. Bygningen var fra opførelsen i fire etager og indrettet til smedeværksted og lager for støbegods. Omkring århundredskiftet var der stald i en del af stueetagen. Ved indretningen til stolefabrik i 1916 fik gårdsiden sin nuværende fremtræden med beskyttelsesbeklædning på muren omkring hejsedørene under den midtplacerede kvist med kranbjælke. Bygningen blev ombygget og istandsat i 1960'erne og benyttes i dag som filmskole.

Forbindelsesbroen over gården stammer fra 1916. Den var oprindeligt beklædt med galvaniserede jernplader, men har fået sin nuværende fremtræden ved en ombygning i 1961.

Forhuset til Store Søndervoldstræde, der følger gadens knæk, er opført i 1855 som fabriksbygning for jernstøber Løwener. Bygningen stod fra opførelsen i to etager med støbejernsvinduer i stueetagen og trævinduer i overetagen. Skorstenen i nord blev opført i 1860 og forhøjet i 1929.

Også i denne bygning blev i begyndelsen af århundredet indrettet hestestald. Som i pakhuset blev der i 1916 indrettet værkstedslokaler til møbelfremstilling og siden udstillingslokaler og lager. Efter ombygningen i 1960'erne har været indrettet filmmuseum og -arkiv.

Dronningensgade 3 · Store Søndervoldstræde

Bygningen på hjørnet af Dronningensgade og Store Søndervoldstræde er den ældste af Løweners eksisterende bygninger. Den blev bygget i 1848, i forlængelse af en nu nedrevet enetages bygning fra 1841, ud til Dronningensgade. I den samlede bebyggelse blev etableret smedeværksted og jernstøberi. I 1900 blev der indrettet butik i hjørnebygningens vestre fag og beboelse i overetagen. Efter 1916 blev underetagen benyttet til kontorlokaler og overetagen til udstilling. Samtidig opførtes trappehuset ind mod gården. I 1960'erne blev bygningen istandsat for Filmfonden.

Biografen på hjørnet af Dronningensgade og Lille Søndervoldstræde blev opført 1966-67. Den gamle bebyggelse her var blevet nedrevet omkring 1900.

Forhuset til Store Søndervoldstræde er i to etager med heltag. Bygningen er 14 fag lang men følger gadeliniens knækkede forløb, således at de fire nordligste fag ved første øjekast fremtræder som en selvstændig bygning. Mellem første og anden etage er en kordongesims. Såløbende under anden etages vinduer og hovedgesims med sparrehoveder og derunder et standersavskifte. Umiddelbart øst for knækket er et to fag bredt indgangsparti i glas. I stueetagen er smårudede støbejernsvinduer med blændingsfelter under. I tagfladen er to kviste.

Mod gården er bygningens nordvestre hjørne skråt afskåret. På facaden en hejsekvist med grønmalet lem og udligger. I femte til sjette fag regnet fra øst ses i murværket over stueetagens vinduer rundbuestik, der markerer tidligere porte.

Den frie nordgavl med to vinduesfag i anden etage vender ind til nabogården, Overgaden oven Vandet 6 A-B. I det afvalmede tag er en høj skorsten.

Hjørnebygningen er to etager høj med mansardtag. Bygningen består af fire fag til Store Søndervoldstræde, fire fag

til Dronningensgade samt et skråt afskåret hjørne. Under taget er en aftrappet hovedgesims. Vinduerne har i stueetagen fladbuestik, i anden etage har vinduerne lige stik. Over det skrå hjørne, som er uden muråbninger, fortsætter en høj skorsten op i taget.

Ved hjørnebygningens frie gavl ligger en énetages **halvtagstilbygning** med gavlen ud til Dronningensgade.

Tilbygget den nordvestre del af hjørnehuset ind mod gården ligger et **trappehus** i tre etager i ét fag. I stueetagen er indgang med en glasdør.

Forhuset til Lille Søndervoldstræde er tre etager højt med mansardtag. Til gaden er bygningen inddelt i 11 fag. I stueetagen står de fire søndre og de to nordre fag med blændinger med lige stik; de fem øvrige fag har mindre blændinger med fladbuede stik. I de overliggende etager er adskillige af vinduerne blændet. Facaden mod gården er inddelt i 10 1/2 fag, hvoraf det halve fag er placeret længst i nord. Over syvende og ottende fag fra syd er en kvist, afsluttet af en trekantsfronton med profilerede trægesimser. Under taget en kraftig, profileret hovedgesims. I tredje og femte fag fra syd er indgang med glasdøre, mens de to søndre fag er skjult af nednævnte tilbygning. Den frie gavl mod nabogrunden i nord står uden muråbninger. Stueetagens nordre fag er skjult af en garagebygning med sort revleport. En lille, bræddebeklædt tilbygning i én etage med fladt tag ligger ud for de to søndre fag.

Pakhuset til Lille Søndervoldstræde er fire etager højt med heltag. Bygningen er inddelt i syv fag med en gennemgående gavlkvist over det midterste fag. Under taget en aftrappet hovedgesims med sparrehoveder. I andet fag fra syd er indgang med en glat, grønmalet dør med overvindue. I stueetagen er støbejernsstaldvinduer, i midterfaget og gavlkvisten er tofløjede, grønmalede lemme. Fra gården er indgang med en glasdør samt to grønmalede revleporte. Buestik i murværket viser, at der tidligere har været porte her. I midterfaget er grønmalede lemme. I gavlkvisten hejsebom.

Dronningensgade 3 · Lille Søndervoldstræde

Fra forhuset mod Store Søndervoldstræde til pakhuset fører en lukket **forbindelsesbro** tværs over gården i anden etages højde. Broen er bræddebeklædt og har fladt tag.

Biografbygningen er i én etage med heltag og halvvalm over den frie gavl i øst. Bygningen står hvidmalet med en enkel hovedgesims. Hjørnet er skråt afskåret. Mod Lille Søndervoldstræde er længst i nord en tofløjet port, derudover er der ingen muråbninger til gaderne. Ved nordsiden er tilbygget et indgangsparti i glas med fladt tag.

Ejere:

Indtil	1900	Som Overgaden oven Vandet 6.
	1897 - 1916	Den danske Landmandsbank, Hypotek og Vekselbank A/S.
	1916 - 1965	Firmaet Fritz Hansens Efterfølgere (Fritz Hansens Eftf. A/S).
	1965 - d.d.	Filmfonden.

Dronningensgade 6

Mtr.nr. 253

Grunden og den ældste historie

Ejendommen ligger på det oprindelige voldområde, som efter flytningen af volden mod vest i 1660'erne blev inddraget i bydelen. I 1689 lå to store grunde herude på det planerede areal ved Dronningensgade. Den yderste del tilhørte fra 1685 møller Michel Schult, der her havde bygning, have og gårdsplads i tilknytning til møllen, som lå på den vestre runddel under volden. Denne såkaldte »Store Mølle« var opført omkring 1670 til afløsning af den tidligere mølle på den gamle vold, der var opført i 1646.

Fra den gamle møllergrund er siden udstykket flere ejendomme. I midten af 1700-tallet hørte nærværende bygning endnu sammen med møllen.

Den nuværende bygning

Den eksisterende bygning er opført for møller Niels Nielsen Hiort i 1741 som en 10 fag lang bindingsværksbygning i to etager over en muret kælder. Over seks fag var en gennemgående kvist og i galvtrikanten hertil en udligger til et hejseværk. I 1756 fremgår det, at forstuefaget, ligesom i dag, var bredere end de øvrige fag. Bygningen var indrettet til beboelse i alle etager, inklusive kælderen. Foran indgangen fra gaden var i 1753 en toløbet trætrappe. Indgangen fra gården var forskudt i forhold til hovedindgangen, og ud for anden etage var i 1700-tallet en 12 alen lang svalegang.

Omkring 1760 blev facaden grundmuret og trappen udskiftet med en toløbet granittrappe med jerngelænder. Formentlig er den konsolbårne dækplade over døren lidt yngre.

Omkring midten af 1800-tallet blev hovedtrappen fra gaden erstattet af en ligeløbstrappe og kvistens vinduesåbninger gjort større. Samtidig omtales en butik i stueplan for første gang, mens der allerede tidligere havde været butik i en del af kælderen.

I 1875 fik bygningen endelig sit nuværende udtryk, idet kvisten blev ombygget til en fuld tredje etage, og facaden blev udstyret med trukne sålbænksgesimser. Samtidig blev bagsiden omsat i grundmur. Tagets kiphøjde blev dog bibeholdt, og det nuværende, ret lave tag er med andre ord resultatet af husets gradvise ombygning.

Grundmuret forhus i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i ti fag, hvoraf det fjerde, regnet fra øst, er bredere end de øvrige. Både det fremspringende sokkelparti og overetagen med de gennemgående sålbænksbånd samt den lille, aftrappede hovedgesims står gulmalet. Alt træværket er malet mørkeblåt, dog er fem tagkvistvinduer hvidmalede. I det brede fag er opgang med tre granittrin til en gennemgående forstue. For indgangen en tofløjet, flammeret dør med overvindue og derover en konsolbåret dækplade i form af en lav trekantfronton i sandsten. I fagene på hver side af døren er nedgang til kælderen med nyere fyldingsdøre. Kælderen vinduer er torammede, mens de øvrige etager, inklusive de fem tagkviste, har vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse. I tagryggen er to små skorstene i gule sten, den ældste med sokkel.

Bagsiden står gulmalet, her er ingen sålbænksbånd men hovedgesims som til gaden. For indgangen til den gennemgående forstue er en mørkegrøn, tofløjet fyldingsdør med overvindue. Vinduernes udformning fordeler sig som på forsiden, men de er her malet rødbrune. I tagfladen er en fabrikskvist.

Ejere:

1646 - ?	Møller Steffen Meyer.
1652 - (1671)	Møller Hans Hop.
(1677) - ?	Møller Jochum Schult.
? - 1685	Møller Jochum Schult og møller Hans Hop.
1685 - 1692	Møller Michel Schult.
1692	Gregers Graa.
1692 - (1699)	Møller Jochum Schult.
(1717) - (1728)	Møller Bendt Jensen.
? - 1736	Møller Peder Andersen.
1736 - 1759	Møller Niels Nielsen Hiort.
1759 - 1765	Møller Jens Nielsen Hallander, efter-

fulgt af enken, Dorothea Andersdatter.

1765 - ?	Karen Thuesdatter, fabrikant Jens Henrichsens enke.
? - 1779	Fabrikant Carl David Wilde, gift med Karen Thuesdatter.
1779 - 1783	Overekvipagemester Jesper With.
1783 - 1788	Maren, enke efter Ole Gad.
1788 - 1832	Murersvend Søren Møller.
1832 - 1836	Brygger og brændevinsbrænder Rasmus Bøstrup og høker en gros Niels Kiellerup.
1836 - 1840	Lovise Dorothea, høker Ole Pedersen Gyldenspids' enke og musiker Magnus Christian Gyldenspids.
1840 - 1847	Landmand, brygger og brændevinsbrænder, Rasmus Gotfredsen Bøstrup.
1847 - 1852	Bud ved Kongens fogedkontor Henrik Christensen.
1852 - 1856	Værtshusholder Andreas Jensen.
1856 - 1870	Mælkehandler, senere høker Hans Sørensen.
1870 - 1876	Værtshusholder Holger Christensen.
1876 - 1886	Murermester Ernst Hartvig Weber.
1886 - 1888	Tømrmester Severin Marius Grumstrup.
1888 - 1918	Grosserer Hans Julius Lassen.
1918 - 1926	Restauratør Søren Poulsen, efterfulgt af enken, Marie Kristine Poulsen, f. Hansen.
1926 - 1942	Kaptajn Axel Poulsen og medarbejder (arvingerne efter M.K. Poulsen).
1942 - 1964	Fru Valborg Hansen, f. Schnell Hasle.
1964 - d.d.	Københavns Kommune.

Dronningensgade 6

Dronningensgade 7

Mtr.nr. 210.

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie, se Overgaden oven Vandet 10. Nærværende grund blev udstykket mellem 1682 og 1689 og var sidstnævnte år bebygget med skipper Jørgen Christensens hus.

Da Christen Andersen Eggert i 1755 overtog ejendommen, lå der et bindingsværkshus i fem fag og en etage med kælder på stedet. Dette hus blev samme år erstattet af den eksisterende bygning.

Den nuværende bygning

Den nye bygning blev opført i to etager over kælderen og stod i bindingsværk af fyrretømmer og med murede tvl. Bygningen stod herefter i syv fag med et bredt indgangsfag i midten, hvortil der førte en granittrappe og en tofløjet beklædt dør. For udgangen fra den gennemgående forstue var en glat dør og trætrappe. Også gavlkvisten over de fem midterste fag var gennemgående; til gårdsiden var denne dog asymmetrisk placeret, da huset på grund af den skrå grund stod med to ekstra fag i den vestre ende, som det ses den dag i dag. Vinduerne til gaden havde trærammer og -sprosser, mens de til gården havde blysprosser. På hver etage var to lejligheder, også i kælderen, hvortil der var separate nedgange fra gaden i fagene nærmest hoveddøren.

I begyndelsen af forrige århundrede beskrives gadefacaden som overpudset, men ellers synes huset i det væsentligste at have stået uændret i de første 100 år. Først ved murersvend Ole Hansens ombygning i 1855 fik bygningen sin nuværende fremtræden. Gadefacaden blev omsat til grundmur og inddelt i fem lige brede fag. Desuden blev kvisten udbygget, så huset herefter stod i tre etager til gaden. Hoveddøren omtales efter ombygningen som en tofløjet fyldingsdør. Bagsiden forblev uændret.

Ved en omfattende istandsættelse i slutningen af 1970'erne blev det meste af bindingsværket udskiftet. Samtidig isattes nye vinduer og døre.

Forhus med grundmuret gadefacade i tre etager, bagsiden i bindingsværk i to etager. Under bygningen er grundmuret kælder. Heltag med røde tegl. Den grundmurede gadefacade er inddelt i fem fag og står vandskuret og gulkalket. Under anden etages vinduer er et hvidt gesimsbånd og under taget en lille, hvid hovedgesims.

I midterfaget fører tre granittrin op til en tofløjet, mørkegrøn fyldingsdør med overvindue. I alle etager er hvidmalede, to-rammede vinduer. I tagryggen er to store, vandskurede skorstenene uden sokkel og udkræning.

Bagsiden står i bindingsværk over kælderen, inddelt i ni fag. En gavlkvist er placeret over andet til sjette fag, regnet fra øst. Tømmeret, hvorfra meget er fornyet, står brunt, tavlene er pudsede og gulkalkede.

Indgangen er placeret i det fjerde fag fra øst, som er bredere end de øvrige. Her fører en trætrappe op til en mørkegrøn glasfyldingsdør. I faget vest herfor er nedgang til kælderen med en hvidmalet fyldingsdør med ruder i de øverste fyldinger. I tagfladen er én torammet kvist med fladt, teglhængt tag.

Ejere:

Indtil (1654)	Som Overgaden oven Vandet 10.
(1654) - (1682)	Færgemand Jørgen Lauridsen, efterfulgt af enken, Karen.
(1689) - (1717)	Skipper Jørgen Christensen.
(1728) - ?	Skipper Peder Jørgensen, efterfulgt af enken.
(1731) - 1745	Skipper Jens Jørgensen, gift med ovennævnte enke.
1745 - 1755	Skibstømmermand Ole Andersen Engelshøj, efterfulgt af enken, Dorte.
1755 - ?	Snedkersvend Eggert / Egertz, efterfulgt af enken, Johanne Magdalene.
? - 1766	Peder Engelsky, gift med ovennævnte enke.
1766 - 1772	Skibstømmermand Jens Pedersen Holm, efterfulgt af enken, Maren Sørensdatte.
1772	Ulrica Anna Friderica von Brygge- man, enke efter oberst von Wilcken.

Dronningensgade 7

1772 - 1787	Skibstømmermand Christen Nielsen Rasch, efterfulgt af enken.
1787 - 1805	Hendrich Altenburg, efterfulgt af enken, Maren.
1805 - 1831	Klædefabrikant Hans Holst.
1831 - 1832	Landsoverretsprokurator Meyer Abrahamson, efterfulgt af enken, Sophie, f. Melchior.
1832 - 1855	Værtshusholder Rasmus Nielsen Kalret.
1855 - 1873	Murersvend Ole Hansen.
1873 - 1902	Malermester Waldemar Ernst Øland.
1902 - 1903	Detailhandler Carl Steffensen.
1903 - 1946	Fabrikant Christian E. Hansen.
1946 - 1961	Husejer Johannes Pedersen.
1961 - 1969	Snedkermester Niels Langballe, tømrermester Axel Fog og tømrermester Knud Fog.
1969 - d.d.	P. Brøste A/S.

Dronningensgade 9

Mtr.nr.211

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør en del af renteskriver Anders Olufsens storgrund, som allerede mellem 1622 og 1635 blev bebygget med lejeboliger, jævnfør Overgaden oven Vandet 12-14. Til Dronningensgade var den sammenhængende boderække i en etage over den grundmurede kælder, og hver af de fire boliger var i fem fag. nr. 9 overgik i eller omkring 1676 til privateje.

Huset stod tilsyneladende ubeboet efter pesten i 1711 og fik lov at forfalde. I 1740 omtales grunden blot som en indhegnet plads.

Fra 1747 til 1970 havde nr.9 og 11 samme ejer, med undtagelse af perioden 1771-88.

Den nuværende bygning

Bygningen har fået sit nuværende udseende i slutningen af 1970'erne ved en så godt som total renovering af det hus, som blev opført på den tomme grund 1747. Kun de to nedre etager af facaden blev ikke fornyet ved renoveringen.

I 1747 stod det nyopførte hus med grundmuret kælder og derover i fyrrebindingsværk i fem fag og to etager, med en kvist over de tre midterste fag. Der var indgang i et yderfag og derved en stue på fire fag ud til gaden. Det nye hus var ikke sammenbygget med nabo-husene.

Dronningensgade 9

Det bevarede facadeafsnit er dog lidt yngre, eftersom bygningens grundmurede forside først omtales i 1771. Samtidig var kvisten blevet udbygget til en tredje etage og fagantallet øget til seks fag – formentlig ved tilbygning mod øst. I 1765 var nr.9 og 11 stadig beskrevet som beliggende nært op til hinanden og altså ikke som sammenbyggede. Efter alt at dømme stammer inskriptionspladen med Peder Jacobsens initialer og årstallet 1771 med andre ord fra ombygningen. Efter forhøjelsen omtales stadig en frontspids over to fag, men den var nedtaget før 1804.

De oprindelige blysprossevinduer til både gade og gårdside synes udskiftet omkring 1830.

Indgangen har i hvert fald siden 1771 været i det østre yderfag og haft en beklædt dør og et rundt overvindue. 1859 blev døråbningen forhøjet og fik retkantet overvindue. Samtidig isattes en tofløjet fyldingsdør.

Husets smalle, murede vinduespiller, der røber en fortid i bindingsværk, giver facaden en tæt vinduestakt, så vinduerne nærmest ligger som bånd i facaden.

Forhus i grundmur til gaden og bindingsværk til gården, tre etager højt med kælder under. Bygningen har heltag med røde

DRONNINGENSGADE

tegl. Den grundmurede gadefacade er inddelt i seks fag og står vandskuret og hvidmalet med en aftrappet hovedgesims. I det østre fag er indgang med en mørkegrøn fyldingsdør med overvindue. Over døren er indmuret en plade med indskriften: »P.J.S. – Ao 1771«. Alle vinduer er mørkegrønne.

Bagsiden fremtræder i bindingsværk, hvis tømmer overalt er fornyet. Såvel tømmer som tavl står gulkalkede. I taget en fabrikskvist. Kun de 3 1/2 fag i vest er synlige på grund af det nedenfor beskrevne trappehus. I andet fag fra vest er opgang til en ny, tofløjet glasfyldingsdør, der er malet blågrøn. Vinduerne er alle nye og malede i samme farve som døren. I tagfladen er en høj, vandskuret skorsten uden sokkel og udkræning.

Sammenbygget med forhuset mod øst ligger et grundmuret **trappehus** i to fag med teglhængt halvtag, der fortsætter ud fra forhusets tag. Bygningen står gulkalket med en aftrappet gesims. I nordsiden er indgang med en blågrøn dør med ruder i den øverste del.

Ejere:

- 1622 - (1635) Renteskriver, rådmand Anders Olufsen.
(1659) - (1663) Renteskriver Niels Nielsen Rulpe.
(1675) - ? Abel Cathrine von der Wisch, enke efter proviantskriver Hans Hansen.
(1677) - (1689) Væver Anders Olsen.
(1699) - 1713 Linnedvæver Christen Mortensen, sidst boet efter denne.
1713 - 1746 De fattige husarme.
1746 - 1765 Herbergerer Christen Jensen Grønkjær, efterfulgt af enken.
1765 - 1771 Klædefabrikant Christian Franck(e).
1771 - ? Fisker Peder Jacobsen, efterfulgt af enken.
? - 1779 Fisker Hans Olsen, gift med ovennævnte enke.
1779 - 1788 Høker Mads Pedersen Holst.
1788 - 1826 Linnedvævermester Caspar Köhlert, efterfulgt af enken, Ellen Catrine Köhlert, f. Pedersen.
1826 - 1828 Linnedvævermester og rodemester Niels Elias Köhlert (arving).
1828 - 1841 Høker Søren Nielsen.
1841 - 1845 Rodemester Niels Elias Köhlert.
1845 - 1851 Mel- og grynhandler Hans Christensen.
1851 - 1856 Skibssmedemester Johan Christopher Bencke.
1856 - 1867 Fhv. portør Anders Thomsen.
1867 - 1877 Fjerhandler Amsel Jacob Meyer.
1877 - 1883 Jernhandler Hans Hansen.
1883 - 1909 Murer Tyve Jacobsen, efterfulgt af enken, Anna Jacobsen.

- 1909 - 1918 Købmand Ludvig Holst.
1918 - 1927 Enkefru Hansine Laurenze Kirstine Didrichsen, f. Koefoed Kaas.
1927 - 1928 Gas- og vandmester Carl Rasmussen.
1928 - 1930 Husejer August Svensson.
1930 - 1931 Rentier C.A.A. Müller.
1931 - 1932 Grosserer Hans Bruhn.
1932 - 1943 Detailhandler H. Næhr, efterfulgt af enken, Augusta Olivia Næhr, f. Jensen.
1943 - 1961 Mejeriejer Johannes Petersen.
1961 - 1969 Snedkermester Niels Langballe, tømrermester Axel Fog og tømrermester Knud Fog.
1969 - 1971 Grosserer Ulf Brøste, efterfulgt af enken, Kirsten Brøste.
1971 - d.d. Professor dr. phil. Ebba Lund, fra 1979 tillige Robert Berridge Dean.

Dronningensgade 11

Mtr.nr. 212

Grunden og den ældste historie

På strækningen lå oprindeligt en sammenhængende række udlejningsboliger i fem fag og én etage, jævnfør

Dronningensgade 11

Dronningensgade 9. Ca. 1676 blev nr. 11, 13 og 15 solgt samlet til skipper Boyesen, der 1703 afhændede husene hver for sig. Fra 1747 til 1970 havde nr. 9 og 11 samme ejer, med undtagelse af de 17 år fra 1771-88.

Den nuværende bygning

Den eksisterende bygning er opført i 1788 for linnedvævermester Caspar Køhlert, efter nedrivningen af den gamle, forhøjede bodebygning. Det nye hus blev opført i fire fag og tre etager over kælderen og stod i grundmur til alle sider. I tredje etage blev der indrettet et stort væverværksted, og på loftet var pakrum.

For indgangen til den gennemgående forstue i det østre yderfag var en tofløjet beklædt dør. Udsmykningen omfattede fra opførelsen den glatte kordongesims og blændingsfeltet mellem anden og tredje etages vinduer. Hovedgesimsen var af træ og udsmykket som sparrenkopgesims.

Ved en ombygning omkring 1830 blev der indrettet beboelse i det tidligere værksted og butik i kælderen. Samtidig blev forstuegangen erstattet af en portgenemkørsel. Fra 1854 har tagetagen været benyttet til beboelse.

Ved en gennemgribende istandsættelse 1976-78, forestået af arkitekt Karsten Rønnow, blev porten nedlagt og den gamle gennemgang retableret med en ny beklædt dør. Også vinduer og hovedgesims blev udskiftet. I 1959 var vinduesåbningerne i stueetagen blevet forlænget lidt nedadtil.

Fredet 1972.

Grundmuret forhus i tre etager med kælder under. Bygningen er inddelt i fire fag og har heltag med røde tegl.

Over en lav granitsokkel står gadefacaden gråmalet med en hvid, muret kordongesims. Mellem anden og tredje etage er en aflang muret indfatning i de to midterste fag. Under taget en hvid, profileret hovedgesims af træ.

I det østre fag er indgang med en tofløjet, beklædt dør, malet teglbrød. Vinduerne, der er malet lysegrå, er af dannebrogstypen med tværsporse, i kælderen dog torammede vinduer.

Mod gården fremtræder bygningen vandskuret og hvidmalet med en hvid, profileret hovedgesims af træ. I det østre fag er opgang ad nyere trappe til en ligeledes ny revledør med overvindue og kurvehankbuet stik. I faget vest herfor er nedgang til kælderen. Vinduernes udformning og bemaling er som gadefacadens. Ved tagryggen en stor, vandskuret skorsten uden sokkel og udkragning.

Ejere:

Indtil (1675)	Som Dronningensgade 9.
(1677) - 1703	Skipper Hans Boyesen.
1703 - 1719	Tømmermand Gunder Mathiesen (Hans Boyesens svoger), sidst boet efter denne.
1719 - 1741	Styrmand Jens Pedersen Stiernsund, efterfulgt af enken, Anne Dorte.
1741 - 1746	Murersvend Oluf Pedersen, sidst boet efter denne.
1746 - 1747	Vartov Hospital.
1747 - 1771	Som Dronningensgade 9.
1771 - 1788	Linnedvævermester Martinus Köhler.
1788 - 1970	Som Dronningensgade 9.
1970 - 1971	Pernille Grumme.
1971 - d.d.	Malermester Klaus Bonde Larsen.

Dronningensgade 12 B

Mtr.nr. 558

Grunden og den ældste historie

Bygningen ligger på en del af storgrund nr. 39, som ved Christianshavns grundlæggelse blev tillagt Johan Post. Her lå i 1635 blot en indhegnet have, mens der før 1671 var opført fire lejeboliger på strækningen, hvor nu nr. 10, 12 og 14 ligger. Disse var alle i fire fag og én etage. I 1675 var de tre boliger ubeboede, og før 1689 var de fire boliger blevet adskilt og overgået til privateje. En enkelt blev dog fortsat benyttet til udlejning.

Den nuværende bygning

Bygningens nuværende fremtræden er formentlig resultatet af en gradvis ombygning af den gamle lejebolig, eftersom huset ikke har kælderetage. Der foreligger dog ikke nøjere oplysninger før 1743, hvor facaden var blevet forhøjet til tre etager i bindingsværk med »en stående gavl over det ganske hus«. Huset var i øvrigt da fritliggende, og der var som i dag indgang i et yderfag og formentlig et hejseværk med udligger i gavlspidsen. Før 1804 var facaden blevet grundmuret og havde dermed i store træk fået sin nuværende fremtræden.

Bagsiden stod i to etager helt frem til tiden omkring 1900, hvor den både blev grundmuret og forhøjet til de nuværende tre etager.

Bygningen blev restaureret i perioden 1967-70.

Dronningensgade 12 B

Grundmuret **forhus** i tre etager med en frontispice til gaden i hele bygningens længde. Heltaget såvel som taget over frontispicen er dækket med røde tegl. Bygningen er inddelt i fire fag.

Over en gråmalet sokkel står gadefacaden vandskuret og gulkalket med en hvid, profileret gesimsindfatning om frontispicen. I det østre fag er indgang ad en nyere, vogngrøn fyldingsdør. Vinduerne er torammede og hvidmalede.

Bagsiden fremtræder gulmalet, også på den aftrappede hovedgesims. For indgangen i det østre fag er en grønmalet dør. Ud for anden etage er en altan af træ, hvortil er udgang i det vestre fag. Vinduerne er som på forsiden, men sidder her i fladbuestik. I tagfladen sidder to tagkviste, endvidere ved tagryggen en vandskuret skorsten uden sokkel og udkræning.

Ejere:

(1635)	Johan Post.
(1671)	Johan Ludwig.
(1675)	Rådmand Peter Lützen.
(1680) - (1682)	Brygger Berent / Bernhardt Thommesen.
(1689) - 1709	Brolægger Thomas Andersen.
1709 - (1717)	Christopher Joensen.
(1728)	Murersvend Jacob Christophersen.
(1738)	Christen / Christian Jensen Ring.
? - (1743)	Sejlingsmand Christen Knudsen, efterfulgt af enken, Marie Johansdatter, sidst boet efter denne.
1743 - 1757	Murersvend Hans Hansen.
1757 - ?	Kleinsmed Bendix Mogensen.
1764 - 1780	Skibstømmermand Thomas Christensen Fisker.
1780 - 1786	Brændevinsbrænder Hans Jensen Schoubye.
1786 - 1791	Tobaksspinder Jørgen Bech og brændevinsbrænder Peter Jensen Schoubye.
1791 - 1797	Brændevinsbrænder Niels Hansen.
1797 - 1810	Brændevinsbrænder Christen Pedersen Fauverholdt, efterfulgt af enken, Karen Jensdatter.
1810 - 1824	Brændevinsbrænder Ole Poulsen, efterfulgt af enken, Stine Margrethe Møller.
1824 - 1834	Handelsmand Henrik Svendsen Widt.
1834 - 1840	Skomagermester Rasmus Hansen, efterfulgt af enken, Elisabeth Kirstine.
1840 - 1876	Brændehandler Svend Johannesen.
1876 - 1885	Snedker Johannes Rasmussen, ovennævntes arving.
1885 - 1927	Urtekræmmer Nicolai Andreas Olesen, efterfulgt af enken, Caroline Sophie Frederikke Olesen, f. Møller.
1927 - 1929	Husejer August Svensson.
1929 - 1936	Rentier E. Vilsoet.
1936 - 1960	Fru Karen Ida Sophie Thyssen, f. Vilsoet og fru Dagmar Anna Irma Elver, f. Vilsoet, ovennævntes arvinger.
1960 - 1964	Murermester Martin Hansen, efterfulgt af arvingen, Thekla Hansen.
1964 - 1969	Det gamle Københavns Venner, Boligaktieselskab nr. 2.
1969 - 1976	Frk. Dorrit Kampmann.
1976 - 1981	Ida Kampmann.
1981 - 1985	Ebba Lund.
1985 - d.d.	Susanne Lund.

Dronningensgade 13

Mtr.nr. 213

Grunden og den ældste historie

På strækningen lå oprindeligt en sammenhængende række udlejningsboliger i fem fag og én etage, jævnfør Dronningensgade 9. Ca. 1676 blev nr. 11, 13 og 15 solgt samlet til skipper Boyesen, der 1703 afhændede husene hver for sig.

Den nuværende bygning

Forhuset svarer i sine grundtræk til den gamle bodebebyggelse, der blev opført på stedet mellem 1622 og 1635.

I eller lige omkring 1775 blev huset forhøjet til to etager og fik grundmuret for- og bagside. Bygningen står med lidt mere beskedne dimensioner end nr. 15, som blev nybygget på samme tidspunkt, og det er muligt, at der i kælderen og i stueetagens gavle og skillerum er rester af det ældste hus. I hvert fald forblev grundplanen i stueetagen uændret. Heri indgik den gennemgående forstue i det yderste fag mod øst og en spækhøkerbod i modsatte yderfag. Den indmurede tavle med initialer og årstal stammer under alle omstændigheder fra denne lejlighed, hvor huset også totalt skiftede karakter. I vinduerne var herefter trærammer og – sprosser, og for hovedindgangen fra gaden en beklædt dør og en kampestenstrappe, mens der til gårdsiden var glat dør og trætrappe. Fra både gade og gård var også kældernedgange.

Bygningen har siden stået med såkaldt gebrokkent tag eller mansardtag, der blev genrejst, efter at bygningen i 1844 blev forhøjet til tre etager. Samtidig blev mansarden taget i brug til beboelse, og den nederste del af taget blev beklædt med zink. Det er således et gammelt træk, der gør sig gældende her i taget. Butikken i vest blev nedlagt omkring 1830.

Ejendommen er blevet moderniseret indvendigt og grundigt istandsat udvendigt i begyndelsen af 1970'erne. I denne forbindelse blev kældernedgangen fra gaden sløjft. Den var placeret i faget nærmest indgangen.

Fredet 1964.

Facadens smalle, murede vinduespiller vidner om en fortid som bindingsværkshus.

Grundmuret forhus i tre etager samt en fabriksøtage og med

Dronningensgade 13

kælder under. Bygningen er inddelt i fem fag og har heltag med røde tegl, til gaden dog sorte pandeplader på den nederste del.

Facaden til gaden står pudset, gråmalet i kælderetagens højde, derover gulkalket med en lille hvid hovedgesims. Mellem stueetagen og anden etage er i det midterste fag en fordybning, malet lys grå, heri er indmuret en stenplade med inskriptionen: »O.N.S./ M.J.D./ 1775 / No 211«.

I det østre fag er en nyere, rødmalet fyldingsdør med overvindue. Overalt er torammede vinduer. Alle vinduerne er brunmalede. Øverst i tagfladens østre del er anbragt en taskekvist.

Bagsiden står pudset og gulkalket med en hvid, aftrappet, muret hovedgesims. I det østre fag er indgang med en hvidmalet revledør, i faget vest herfor er nedgang til kælderen med en brunmalet revledør. I alle etager er torammede vinduer.

I tagfladen en høj skorsten med et lille udkraget bånd.

Ejere:

- Indtil 1703 Som Dronningensgade 11.
 1703 - 1715 Skipper Anders Hansen Boyesen, og boet efter denne.
 1715 - 1723 Magistratspræsident Johannes Christensen Meller.
 1723 - 1729 Tømmermandssvend Truels Sørensen Wusborg / Wisborg.
 1729 - 1747 Murersvend Hans Pedersen Kyse.
 1747 - 1754 Ølskænker Rasmus Rasmussen.
 1754 - 1758 Spækhøker Christen Henrichsen, efterfulgt af enken, Marie.
 (1763) Høker Jens Andersen, gift med ovennævnte Marie og senere med Malene Jensdatter, der sad som enke efter ham i 1763.
 (1775) - (1804) Høker Ole Nielsen, gift med ovennævnte Malene.
 ? - 1816 Kgl. fuldmægtig Severin Christian Tiellesen, efterfulgt af enken, Kirstine, f. Podall.
 1816 - 1821 Høker Niels Christensen.
 1821 - 1828 Destillatør Peter Spendrup og boet efter denne.
 1828 - 1841 Fhv. høker Arnoldus Christian Kry(g)er, efterfulgt af enken, Cecilia Sophie Kryer.
 1841 - 1847 Værtshusholder Peder Ottesen.
 1847 Kgl. postbud Peter Jensen.
 1847 - 1848 Spækhøker Lars Jacobsen (Kjøng).
 1848 - 1853 Skomagermester Eggert Christian Nandrup.
 1853 - 1865 Johan Glenders Milne.
 1865 - 1882 Husejer og sækkesyer, fhv. værtshusholder, Johan Frederik Blom, efterfulgt af enken, Karen Blom, f. Olsdatter og boet efter denne.
 1882 - (1923) Jernhandler Johan Casper Nielsen, efterfulgt af enkefru Johanne Marie Nielsen.
 (1931) - (1953) Fru Johanne Marie Caroline Jacobsen, f. Nielsen.
 1953 - 1962 Fru Vibeke Schmitz, fru Merina Eistrup, frk. Magna Jacobsen og grosserer Herluf Trolle Jacobsen, ovennævntes arvinger.
 1962 - 1975 Arkitekt Karsten Rønnow.
 1975 - 1977 Arkitekt Peter Hee.
 1977 - Helge Moos og Leo Mosegaard.

Dronningensgade 14

Mtr.nr.250

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie, se Dronningensgade 12 B. Nærværende parcel blev udskilt fra storgrunden i 1681, og da lå en firefags-lejebolig på stedet. Denne blev i 1689 takseret højest af de fire huse i rækken. I 1705 omtales ligeledes en firefagsbygning på stedet med fritliggende gavl mod øst, hvor der var udkørsel fra grunden. I 1731 var denne bygning dog udvidet til seks fag, som det nuværende hus.

Den nuværende bygning

Forhuset er opført for brændevinsbrænder P.L. Gorne i midten af 1730'erne. Bygningen stod fra opførelsen i egebindingsværk med grundmuret kælder og var i to etager med en gennemgående kvist over fire af de seks fag. I gavltrekanten har været udligger til et hejseværk. I dag står huset som en usædvanlig velbevaret repræsentant for tidens typehus. Det er jævaldrende med de københavnske »ildebrandshuse« på eksempelvis Gråbrødre Torv, men har med bindingsværksfacaden og sine kun to etager et mere provinsielt præg.

Fredet 1964.

Dronningensgade 14

Forhus i bindingsværk i to etager med kælder under og gennemgående gavlkvist over de fire midterste af i alt seks fag. Bygningen har heltag med røde tegl, også på gavlkvisten.

Over et let fremspringende, sort sokkelparti i kældershøjde står såvel tømmer som tavl rødkalkede. Bindingsværket har fyldtømmer i form af løsholter og dokker. Under taget en hvid, profileret hovedgesims af træ over yderfagene samt på gavlkvistens trekantgavl og flunker.

Fra gaden er indgang i det vestre fag med en bred, flammeret dør med overvindue. I tredje fag fra øst er nedgang til kælderen ad en fyldingsdør. I kælderen er udelte, lave vinduesrammer, mens vinduerne i de øvrige etager er torammede. I gavltrekanstens top en bræddelem. Alt træværk er malet vogngrønt.

Mod gården fremtræder bygningen ganske som til gaden med rødmalet tømmer og tavl, men uden den profilerede gesims. Indgang i det vestre fag. I faget øst herfor er nedgang til kælderen. Vinduerne er overalt torammede. I kvistens gavltrekanst er, ligesom til gaden, en luge hvori en lem. Vinduer og døre er vogngrønne. I tagfladen er en stor, gammel skorsten i blank mur uden sokkel og udkrøning.

Ejere:

Indtil	1681	Som Dronningensgade 12 B.
	1681 - 1704	Brændevinsbrænder Søren Jensen.
	1704 - 1705	Brændevinsbrænder Halvor Pedersen.
	1705 - (1728)	Brændevinsbrænder Niels Pedersen.
	? - 1731	Laurs Jensen Møller.
	1731 - ?	Brændevinsbrænder Peder Ludvigsen Gorne, efterfulgt af enken, Magdalene Hansdatter.
	? - 1777	Brændevinsbrænder Christen Pedersen Griis.
	1777 - 1800	Brændevinsbrænder Espen Thomsen, efterfulgt af enken Hedevig.
	1800 - 1812	Brændevinsbrænder Johan Dewal(dt).
	1812	Brændevinsbrænder Jacob Ellum.
	1812 - 1831	Brændevinsbrænder Christen Jensen Nørskov / Nørskou.
	1831 - 1833	Det Kongelige Missionscollegium.
	1833 - 1854	Murersvend Niels Jensen Langdahl, efterfulgt af enken, Karen Langdahl.
	1854 - 1880	Kleinsmedemester Lars Peter Nielsen, efterfulgt af enken, Martine Emilie Nielsen, f. Jensen.
	1880 - 1881	Smedemester Jens Harald Sørensen.
	1881 - ?	Ejendomsmægler, fhv. manufakturhandler Johan Henrik Brønnum og dennes svigersøn, typograf Harald Hansenius Borreby, i 1890 efterfulgt

af enken, Blanche Eleonora Amalie Borreby, f. Brønnum. Ved hendes død i 1895 arves hendes halvdel af forældrene, således at hele ejendommen herefter tilhører Johan Henrik Brønnum og efter dennes død i 1897 enken, Sophie Caroline Vilhelmine Brønnum, f. Leth.

1904 - 1919	Anna Christine Amalie Christensen, i ægteskab med skibskaptajn Johan Christensen.
1919 - 1927	Enkefru Hansine Didrichsen.
1927 - 1928	Gas- og vandmester Carl Rasmussen.
1928 - 1929	August Svensson.
1929 - 1930	Revisor H. Riis-Magnussen.
1930 - 1934	Carl Rasmussen.
1934 - 1944	Fabrikant Osvald Kjeldsen.
1944 - 1960	R. S. Glarbo.
1960 - 1963	Muremester Martin Hansen.
1963 - 1964	Fru Thekla Hansen.
1964 - 1967	Fru Lise Plum.
1967 - 1982	Lise og Niels Plums Fond.
1982 - d.d.	Fredsonden.

Dronningensgade 15

Mtr.nr. 214

Grunden og den ældste historie

På strækningen lå oprindeligt en sammenhængende række udlejningsboliger i fem fag og én etage, jævnfør Dronningensgade 9. Ca. 1676 blev nr. 11, 13 og 15 solgt samlet til skipper Boyesen, der 1703 afhændede husene hver for sig.

Den nuværende bygning

Det grundmurede forhus er opført 1775-76 for parykmager Mathias Christian Hansen efter nedrivning af den gamle bodebebyggelse. Bygningen stod som i dag i fem fag og tre etager med kælder og mansardtag.

I taget var tre halvrunde kviste til begge sider, og hovedgesimsen var af træ med blyforing. Vinduerne havde overalt trærammer og -sprosser. For indgangen til den gennemgående forstue, der som nu var placeret i det østre yderfag, var en trappe af gotlandsk sandsten og en beklædt dør. For udgangen til gården var en glat dør og en trætrappe.

Kældernedgangen fra gaden var som i dag placeret i det vestligste fag. Her var fra begyndelsen af 1800-tallet en butik, og over nedgangen blev der i midten af

forrige århundrede opsat en sandstensdækplade, hvilende på konsoller. Mansarden blev indrettet til beboelse i 1854, uden at dette gav sig udslag i en større ændring udadtil. Først i 1917 blev de nuværende brede kviste opsat. Kældernedgangens overdækning blev fjernet ved butikkens ombygning i 1931.

Baghuset er opført samtidig med forhuset. Bygningen var fra opførelsen indrettet til beboelse. Oprindeligt synes der at have været en gavlkvist over ét fag i facaden mod gården samt to kviste i mansarden. Døren har tidligere siddet i det østre yderfag.

Hele ejendommen blev gennemgribende istandsat og moderniseret i første halvdel af 1980'erne af ejeren, arkitekt Andreas Nissen. Herved blev sporene af den tidligere butik som nævnt slettet. For hovedindgangen kom både ny dør og ny granittrappe.

Fredet 1964.

Grundmuret forhus i tre etager med kælder under. Bygningen er inddelt i fem fag og har mansardtag med røde tegl.

Facaden har et let fremspringende, glatpudset, brunmalet sokkelparti i kælderetagens højde, derover står facaden glatpudset til underkanten af stueetagens vinduer og derover vandskuret, overalt malet rød. Over stueetagen er en hvid, muret kordongesims og under taget en hvid hovedgesims af træ.

I det østre fag fører er indgang med en hvidmalet fyldingsdør og halvrundt overvindue, døren har direkte anslag i fals. Døren sidder i en rundbuet åbning med hvide vederlags- og slutsten. Derover er indmuret en plade med indskriften: »DET BORGERLIGE LAANE OG LIVRENTE-SELSKAB 2DET EIENDOM. 1798 NO 212«.

I det vestligste fag er nedgang til kælderen, herfor en nyere, hvidmalet dør. Kælderetagen har nyere vinduer. I stue- og anden-etagen er vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse, i tredje etage torammede vinduer. Samtlige vinduer er hvidmalede. I mansarden er to vinduer. I tagryggen en stor vandskuret skorsten uden sokkel, men med en lille udkræning.

Facaden mod gården står pudset i kælder- og stueetage, derover vandskuret og hvid med en ligeledes hvid, aftrappet hovedgesims i træ. I det østre fag er indgang med en glat, mørkegrøn dør med halvrundt vindue over. I andet fag fra vest er nedgang til kælderen med en glat, mørkegrøn dør. Vinduerne mod gården er af samme udformning og behandling som mod gaden.

Det grundmurede baghus er i to etager med mansardtag med røde tegl. Bygningen er inddelt i fem fag, murene står vand-

Dronningensgade 15

skurede og gulkalkede med en hvid, aftrappet hovedgesims af træ på nord- og sydfacaderne.

I tagryggen en skorsten med sokkel og udkræning. På sydsiden er indgang i andet fag fra øst med en hvidmalet fyldingsdør. Vinduerne er torammede og hvidmalede. I mansarden er fem vinduer.

I nordfacaden er to indgange med hvidmalede døre, en glat i det vestre fag og en fyldingsdør i andet fag fra øst. Vinduerne i etagerne og mansarden er som i syd.

Gården afgrænses mod øst af en gulkalket mur, afdækket med røde tegl.

Ejere:

Indtil 1703	Som Dronningensgade 11.
1703 - ?	Skipper Hans Boyesen.
(1717) - ?	Rebslagersvend Torbiørn Nielsen.
(1723) - 1751	Guldtrækker Octavi Holman, sidst boet efter denne.
1751 - 1775	Guldtrækker Johan Jørgen Holman, efterfulgt af sønnen, premierløjtnant Hans Joachim Holman.

Dronningensgade 21

- 1775 - 1781 Parykmager Mathias Christian Hansen.
- 1781 - 1786 Skibskaptajn Christen Jensen Welling.
- 1786 - ? Skibstømmermand Rasmus Jensen Baadt, efterfulgt af enken, Bolette Sørensen.
- ? - 1798 Skibstømmermand Morten Friderichsen Schmidt, gift med ovennævnte Bolette Sørensen, der også sidder som enke efter ham.
- 1798 - 1805 Det Borgerlige Laane og Liv Rente Selskab for begge Kiøn.
- 1805 - 1806 Urtekræmmer Jesper Clausen.
- 1806 - 1809 Skipper Knud Clausen.
- 1809 - 1813 Høker Hans Jensen.
- 1813 - 1817 Auktionsmand, møbelhandler Sivert Sivertsen.
- 1817 - 1825 Skibstømmermand Jan Larsen, efterfulgt af enken, Inger Larsen.
- 1825 - 1846 Høker Lars Hansen Gamborg, gift med ovennævnte Inger Larsen, der også sidder som enke efter ham.
- 1846 - (1854) Skomagermester Johan Peter Steenbeck.
- (1870) - (1906) Skomagermester Lauritz Peter Chri-

stian Steenbeck, ovennævntes arving, efterfulgt af enken, B. B. Steenbeck.

- (1907) - 1953 Skomagermester L. A. Steenbeck med flere, ovennævntes arvinger og arvingers arvinger.
- 1953 - 1970 Kolonialhandler Svend Aage Nielsen, efterfulgt af fru Anna Elise Nielsen, f. Møller.
- 1970 - d.d. Angelica Nissen, Andreas Nissen og Elisa la Cour Jansen (til 1972).

Dronningensgade 21

Mtr.nr. 218

Grunden og den ældste bebyggelse

Grunden udgør en del af storgrunden nr. 36, omtalt under Overgaden oven Vandet 26.

I 1675 var stedet bebygget med to af de gamle lejevåninger fra tiden før 1635. De to firefagsboliger overgik i 1696 samlet til privateje.

Den nuværende bygning

Forhuset blev nyopført for skibstømmermand Peder Andersen Engelsky i 1756 efter nedrivning af det gamle brøstfældige ottefagshus. Det nye hus blev opført med kælder og i tre etager med mansardtag. Gadefacaden var i grundmur og inddelt i syv fag. Til de øvrige sider stod bygningen i bindingsværk. I den fri-lagte gavl mod vest ses et »aftryk« af den gamle bodebebyggelses tværsnit, der er indfældet som en »gavl« i gavlen. Heraf fremgår det, at bodebebyggelsen også havde muret kælder. I mansardtaget var tilsyneladende oprindeligt opsat en kvist eller frontispice over de tre midterste fag i facaden, men denne blev ret hurtigt fjernet. Indgangen til stueetagen var som nu placeret i det midterste fag, hvor en tofløjet beklædt dør førte ind til den gennemgående forstue. Til kælderen, der var indrettet til udlejning, var to nedgange fra både gade og gård.

Omkring år 1800 var der snedkerværksted i loftsetagen, hvor der mod gården blev opsat syv fabriksvinduer. På samme tid stod bagsiden »berøret og udverfet«, dvs. dækket af et pudslag på rør. Til gaden har været skiftende kviste, men også her er i dag en fabriks-etage. For hovedindgangen er i dag en fyldingsdør, men denne har anslag direkte til murfalsen ligesom den oprindelige dør.

I hovedtræk står bygningen uændret siden opførelsen,

og den har lighedspunkter med eksempelvis Dronningensgade 13 og 15, der dog begge er lidt yngre.

Fredet 1964.

Forhus i tre etager med kælder under samt fabriksøtage. Bygningen har heltag med røde tegl og fremtræder i grundmur til gaden, men i bindingsværk til gården; til begge sider inddelt i syv fag.

Over en lav, pudset sokkel står facaden til gaden rødmalet, med en hvid, aftrappet hovedgesims. I det midterste fag er indgang med en tofløjet, mørkegrøn fyldingsdør i en kurvehanksbuget døråbning. Over døren, der har direkte anslag til murfals, er et lavt overvindue. I andet fag fra vest er nedgang til kælderen. I stuen og anden etage er vinduer af dannebrogstypen med tværsporse, medens de øvrige etager har torammede vinduer. Alle vinduer er hvidmalede. I tagryggen to nye skorstene.

I bagsiden står kælderen grundmuret, medens etagerne herover står i bindingsværk med brunt tømmer og tavl i blank mur af gule sten. De brunmalede vinduer er udformet som facadens vinduer. Også til denne side er der fabriksøtage.

Den frie vestgavl står i pudset bindingsværk uden muråbninger. Ud for de to østre fag i bagsiden er en lille **udbygning** i bindingsværk i én etage med teglhængt halvtag. Den fremtræder med facadebehandling og vinduer som forhuset.

Ejere:

Indtil	(1659)	Som Overgaden oven Vandet 26.
	(1659)	Hans Johansen. Christen Fisher.
(1675) -	1696	Borgmester Iver Caspersen Schiøller.
	1696 - (1717)	Skipper Peder Olsen Madvig.
(1718) -	1726	Kancelliråd, hofskildrer Henrich Kroch.
	1726 -	Skibstømmermand Søren Rasmusen.
	- 1749	Bødker Terchild H el. N ... L..., ovennævntes søn.
	1749 - 1768	Skibstømmermand Peder Andersen Engelsky.
	1768 - 1771	Hårskærer Friderich Berg.
	1771	Justitsråd Carl Jensenius.
	1771 - 1782	Skibstømmermand Poul Biørnsen Brechman.
	1782 - 1797	Skibstømmermand Jens Holmgreen.
	1797 - 1803	Murermester Christen Wittus.
	1803 - 1816	Bødker Johan Christian Broberg.
	1816 - 1819	Købmand Jes Jørgen Andreasen.
	1819 - 1821	Pastor Jørgen Christian Svitzer.
	1821 - 1853	Høker Claus Hansen.

1853 - 1874	Høker Iver Christensen, efterfulgt af arvingerne.
1874 - 1886	Høker Niels Rasmus Nielsen.
1886 - 1926	Høker Søren Nielsen, efterfulgt af arvingerne.
1926 - 1942	Niels A.E. Videbæk Nielsen og Ellen M.H. Videbæk Nielsen, sidstnævnte eneejer fra 1928.
1942 - 1957	Minnie L. Videbæk Nielsen.
1957 - 1965	Udlagt til arvingerne.
1965 - d.d.	Arkitekt Peter Skole Overgård.

Dronningensgade 23

Mtr.nr. 219

Grunden og den ældste historie

Vedrørende grundens ældste historie henvises til Overgaden oven Vandet 26.

Stedet var før 1635 bebygget med en af de under Dronningensgade 21 omtalte lejeboliger i én etage. Allerede før 1675 var bygningen dog udskilt som en selvstændig ejendom. I 1735 beskrives forhuset som værende i fire fag og to etager, med en lille kælder under et kammer.

De nuværende bygninger

Det eksisterende forhus er tilsyneladende mere eller mindre nyopført i 1764 for brændevinsbrænder Peter Sivertsen Hammer, der samme år havde overtaget ejendommen. Grundplanen blev ikke ændret, og der var stadig kun kælder under en mindre del af bygningen. Huset stod herefter i fire etager og med mansardtag. Både til gade- og gårdside sad oprindeligt blysprossevinduer, gadesidens med »hvidt«, gårdsidens med grønt glas, og for indgangen var fra gaden en beklædt dør. I 1764 omtales tillige et trappehus i to fag og tre etager til højre i gården.

Først i 1785 omtales facaden som grundmuret, men denne stammer sandsynligvis fra forhøjelsen. Til gengæld synes den lille tilbygning i én etage først at være kommet til mellem 1764 og 1785. Hertil var i hvert fald i 1795 en indgang. I løbet af 1800-tallet fornyedes både vinduer og dør, og der blev indrettet butik i underetagen. Omkring 1880 blev tilbygningen grundmuret og gjort lidt større.

Baghuset, der også var indrettet til beboelse, stod i 1735 i fem fag og én etage, men i 1764 i to etager. Til

anden etage blev opgang ad en åben trappe, i perioder med et halvtag over.

Bygningen er senest istandsat i forbindelse med karrens sanering i midten af 1970'erne.

Forhus i fire etager samt en fabriksøtage, teglhængt heltag. Bygningen fremtræder i grundmur til gaden og bindingsværk til gården, til begge sider inddelt i fire fag.

Mod gaden fremtræder stueetagen med rå cementpuds, med en lille vulst mellem stue- og andenetagen. Herover står facaden vandskuret og gråmalet med en hvid, aftrappet hovedgesims.

I det østre fag er indgang ad en grønmalet dør med overvindue. I samme etage er nye butiksvinduer. Vinduerne i de øvrige etager og fabriksøtagen har torammede vinduer. Øverst en lille tagkvist.

Dronningensgade 23

Bagsiden fremtræder gulkalket på tømmer og tavl. Det østre fag er skjult af en ny, træbeklædt trappebygning. I det vestre fag er indgang med en ny dør. I stueetagen er småruddede vinduer, medens vinduerne i de øvrige etager samt fabrikskvisten alle er udformet som gadefacadens vinduer. Alt træværk er grønmalet.

I tagfladen en ny vandskuret skorsten uden sokkel og udkragning.

Trappebygningen er sammenbygget med et lille grundmuret **baghus** i to etager med halvtag med røde tegl. Bygningen, der kun består af ét fag, står gulkalket. I nordsiden er to små vinduer.

Ejere:

Indtil (1659)	Som Overgaden oven Vandet 26.
(1659)	Hans Johansen.
?	Niels Mogensen.
(1675)	Brygger Niels Sørensen.
(1680) - (1699)	Skipper Ole Th. Tydsk.
(1707) - 1719	Poul Shultz.
1719 - 1730	Brygger Berent Jensen.
1730 - 1764	Matros Iver Svendsen.
1764 - 1793	Brændevinsbrænder, senere stadskaptajn Peter Sivertsen Hammer.
1793 - 1795	Major Nicolaus Caspar von Barner og hans søn, Søløjtnant Julius Tugendreich von Barner.
1795 - 1806	Skibstømmermand Johan Caspar Ebler.
1806 - 1811	Klejnsmed Rasmus Hiort Faber.
1811 - 1846	Murpolerer Philip Erichsen, efterfulgt 1837 af enken Anna.
1846 - 1847	Jernhandler Niels Olsen.
1847 - 1850	Bogbindermester Jens Christian Martin Theodor Meyer.
1850 - 1856	Høker Niels Andersen, med tilnavnet Høitenborg.
1856 - 1870	Høker Niels Hansen.
1870 - 1871	Ølhandler Ole Pedersen.
1871 - 1918	Høker Niels Christensen.
1918 - 1934	Murermester O.F. Jensen, efterfulgt af enken Meta Dorthea Elisabeth Jensen.
1934 - 1940	Landsretssagfører Axel H. Pedersen.
1940 - 1945	Husejer Frederik von Birchwald.
1945 - 1951	Maleremester Christian Pedersen, efterfulgt af enken Olga Marie Pedersen, f. Petersen.
1951 - 1958	Grosserer Carlo A. Jensen.
1958 - 1959	Brændselshandler D. Andersen.
1959 - 1965	Bryggeriarbejder Per Pedersen, efterfulgt af enken Augusta Magdalene Pedersen.

1965 - 1969	Prokurist Ove Bruhn og amanuensis Ulf Bertelsen.
1969	Klaus Bonde Larsen.
1969 - 1991	Lene Fog Møller, 1987 efterfulgt af Oscar Arthur von Schmalensee.
1991	Einer Leer Nordbø.

Dronningensgade 25

Mtr.nr. 220

Grunden og den ældste historie

Dronningensgade 25 udgør en del af storgrund nr. 35, som i 1635 var tillagt Friderich Gynther, men som da stadig var ubebygget. Af de behandlede ejendomme stammer også Sofiegade 4 og 6-8 herfra.

Hovedbygningen blev lagt på hjørnet af Overgaden oven Vandet og Sofiegade, hvor der længe lå en større bryggergård. På grundens bagarealer opførtes før 1675 en række på syv lejeboliger ud til Sofiegade, som allerede da var solgt fra hovedparcellen.

Mellem 1675 og 1689 opførtes derefter ud til Dronningensgade de tre lejeboliger, som siden er ombygget til nuværende nr. 25. Samtlige udlejningsboliger stod oprindeligt i bindingsværk, fire fag og én etage.

Den nuværende bebyggelse

Den vestligste af de gamle firefags-boder ud til Dronningensgade var allerede i 1734 forhøjet til tre etager med gavlkvist. Muligvis var der mere eller mindre tale om en nyopførelse, eftersom dybden angives til 13 alen mod nabohusenes 11 1/2 alen. Før 1776 var facaden omsat i grundmur, med trærende under taget, og tyve år senere omtales også bagsiden som grundmuret. Huset havde da i hovedtræk fået sin nuværende fremtræden. Hen mod midten af 1800-tallet blev indrettet butik i huset, og senere var der vognremise i underetagen.

Den eksisterende bygning i øst stammer fra 1787, hvor spækhøker Anders Andersen fik tilladelse til at ombygge de to gamle boder på hver fire fag. Huset, der herefter fremstod som én bygning i otte fag, fik muret for- og bagside og blev forhøjet til tre etager med vinkeltag og trærende. Fagantallet og dybden blev derimod bibeholdt på 11 1/2 alen.

Helt i øst ved den fælles gavl med naboen var efter ombygningen en gennemgående forstue i ét fag. Dernæst en høkerbod med indgang fra gaden ad en glasdør. Den nuværende port i vest blev først gennem-

brudt i eller umiddelbart før 1835, hvor huset tilsyneladende også blev glatpudset og fik en muret og trukket hovedgesims med sparrehoveder. Gennemgangen i øst blev nedlagt ved samme lejlighed.

De to bygninger blev omkring midten af forrige århundrede sammenført under én ejer og bl.a. benyttet til brændeovnsbrænderi. Det oplyses, at brænderiet blev nedlagt i 1897 og erstattet af destillationsvirksomhed. I 1899 omtales to butikker, bl.a. kødudsalg, som tilsyneladende længe lå her.

I 1974-75 blev begge forhuse gennemgribende restaureret ved arkitekt A. Helth. Istandsættelsen gennemførtes i overensstemmelse med den tinglyste saneringsplan og indebar, at husenes indre blev så godt som totalt udskiftet.

Det vestre forhus er en grundmuret bygning i tre etager med heltag med røde tegl og inddelt i fire fag. Gadefacaden står pudset med lav, sort sokkel, derover lys umbra med hvid, profileret hovedgesims af træ. Overalt er torammede, hvidmalede vinduer og i taget to kviste.

Mod gården står bygningen vandskuret og brunmalet med aftrappet hovedgesims i samme farve. I det østre fag er indgang med en tofløjet, hvidmalet dør med ruder; i fagene herover er franske døre. Vinduerne er stort set som gadefacaden. I tagfladen en bred kvist med altan.

Det østre forhus er en grundmuret bygning i tre etager, med heltag med røde tegl og inddelt i otte fag. Over den sorte, pudsede sokkel står gadefacaden glatpudset og malet i to farver, i stueetagen brun, herover beige. Over stueetagen er en kordongesims, under taget en hovedgesims med sparrehoveder. I de to vestre fag er en gennemkørsel med en tofløjet fyldingsport. Vinduerne er overalt torammede. I tagfladen til gaden er fire parvis anbragte kviste. Alt træværk er malet mørkebrunt.

Mod gården står bygningen vandskuret og gulmalet med aftrappet hovedgesims i samme farve. I tredje fag fra øst er indgang med en nyere dør med ruder. Fjerde fag fra øst er uden muråbninger. I de øvrige fag er der torammede vinduer. Døre og vinduer er malet brune. I tagfladen er fire kviste.

Ejere:

Grunden med hovedhus mod Overgaden oven Vandet, og boder til de øvrige sider.

(1635)	Friderich Gynther.
(1642) - (1659)	Anders Svendsen og dennes hustru Karen.
(1675) - (1680)	Admiral Jørgen Biørnsen.

Dronningensgade 25, vestre forhus

Dronningensgade 25, østre forhus

- (1682) - (1689) Brygger Claus Byssing.
 ? Stadshauptmand Johannes Christensen Meller.
 (1694) - 1702 Brygger Jacob Anthoni Møller.
 1702 - Stadshauptmand Johannes Christensen Meller.

Herefter udskilles de grunde, der udgør nuværende Dronningensgade 25.

Den vestre del:
 1806: mtr.nr.220

- 1702 - 1707 Stadshauptmand Johannes Christensen Meller.
 1707 - 1714 Sejlingsmand Peder Jensen, gift med Anniche Larsdatter.
 1714 - Stadshauptmand Johannes Christensen Meller.
 ? Kaptajn Nicolai Espen Poulsen og rådmand Johannes Valeur.
 (1728) - 1737 Tømrersvend Jens Hansen.
 1737 - 1757 Brygger Mogens Joensen Selstrup, gift med Anna Susanne Nyegaard.
 1757 - 1776 Anne Cathrine, enke efter Jørgen Jensen.
 1776 - 1799 Andreas Jensen Hvidberg.

- 1799 - 1838 Skibstømmermand Jens Thommesen Bage.
 1838 - 1854 Anders Sørensen Bække, efterfulgt af enken Andrea Bække, f. Velløe.
 1854 - 1860 Brændevinsbrænder Niels Christensen Hedegård.
 1860 - 1889 Skipper, brændevinsbrænder Constantin Eberth.
 1889 - 1952 Brænderibestyrer, fabrikant Axel Johannes Eberth, efterfulgt af enken, Marie Vilhelmine Eberth.
 1952 - 1966 Inspektør Carl E. Jacobsen.
 1966 - 1973 Finn Jacobsen.
 1973 - A/S Sofiegade 14 og Dronningensgade 25 m.fl. Fra 1975 5 ejerlejligheder, fra 1978 yderligere 12.

1806: mtr.nr.221 og 222

Den østre del (222):

- 1702 - (1717) Stadshauptmand Johannes Christensen Meller.
 ? - 1728 Kaptajn Nicolai Espen Poulsen og rådmand Johannes Valeur.

Herefter som nedenfor.

Den midterste del (221):

- ? - (1702) Stadshauptmand Johannes Christensen Meller.
 (1709) Christian Meinert.
 (1717) Tømrersvend Svend Pedersen.
 ? - 1728 Kaptajn Nicolai Espen Poulsen og rådmænd Johannes Valeur.
 1728 - 1733 Skrædder Johan Henrich Snaver.
 1733 - 1752 Værtshusmand Jørgen Olsen.
 1752 - 1780 Skibstømmermand Erhardt Sivertsen Sejer.
 1780 - 1783 Theandler Jochim Christoph Levenzenz.
 1783 - 1805 Spækhøker Anders Andersen, efterfulgt af enken, Bodil Gudmandsdatter.
 1805 - 1833 Vognmandskarl, brændelæser Hans Olsen gift med ovennævnte enke.
 1833 - Brændevinsbrænder Niels Christensen Hedegaard.

Herefter som den vestre del, øverst.

Dronningensgade 67

Mtr.nr. 261

Christianshavns Døtreskole

Grunden og den ældste bebyggelse

Grunden udgør en del af den gamle dobbeltgrund nr. 98, der er omtalt under Overgaden oven Vandet 50. I kanten af denne store grund var mod såvel Skt. Annægade som Dronningensgade før 1675 udparcelleret en række smågrunde, bebygget med våninger i bindingsværk. På nærværende parcel lå i 1689 to våninger, der tilhørte cancelliråd Hiort og var lejet ud.

Disse blev i 1778 overtaget af Christianshavns Frie Skole, der var grundlagt i 1771 og hidtil havde haft til huse i lejede lokaler. Snart måtte de dog vige for nyt byggeri.

Den nuværende bygning

Den nuværende bygning blev opført som friskole – og arbejdsrum – for fattige børn i 1778. Huset stod i seks fag og tre etager med heltag; de fire midterste fag som nu i risalit. For indgangen med tilhørende sandstens-trappe var oprindeligt en tofløjet beklædt dør, og der var desuden nedgang til kælderen fra gaden.

Der skete ikke større ændringer i husets ydre, før tagkonstruktionen i 1894 blev ændret til mansardtag.

Dronningensgade 67

Da Christianshavns Døtreskole i 1913 overtog ejendommen, opførtes et nyt trappehus i forlængelse af forhuset i øst med en svungen, nybarok gavlkvist i mansardtaget. Gavlkvisten blev atter fjernet i 1942 i forbindelse med Ths. Havnings ombygning af trappehuset til dets nuværende fremtræden – bl.a. med stort glasparti omkring indgangen.

I 1977 blev den seneste kældernedgang fra gaden sløjfet.

Grundmuret hus, rejst i røde sten over en sokkel af granitkvadre. Bygningen har kælder og står i tre etager med teglhængt mansardtag. Af de seks fag danner de fire midterfag en svagt fremspringende risalit.

Der er kordonbånd mellem første og anden etage. På dette står, med forgyldte bogstaver: »CHRISTIANSHAVNS DØTRESKOLE«. Gesimsen er vistnok i cement, nybarok.

Kældervinduerne er torammede, de øvrige er af dannebrogstypen med tværsporse. Alt træværk er hvidmalet. Der er indgang til bygningen i et bredt, tilbygget fag i øst. I mansarden er to brede kviste.

Lige over kordonbåndet, midt på facaden, sidder en rektangulær tavle i sandsten, med riflet ramme, i hjørnerne beslag-sknapper. Indskriften lyder: »No 253. / FRIE SKOLEN I VOR FRELSERES SOGN / OPBYGT AF CHRISTELIGE

VELGIØRERE / I 1778 / GUDSFRYGT FORENET MED ARBEYDSOMHED / ER GRUNDEN TIL AL SAND LYKSALIGHED«.

Den sidste rene pigeklasse forlod skolens 10. klasse i 1984.

Ejere:

(1689: nr.98)

Indtil 1641 Kongelig Majestæt.
1641 - ? Borgmester Jacob Hansen Dreyer.

(1689: nr.157)

(1649) - 1686 Hans Albrecht von Kallöver til Bergenshagen, siden Stift Meissen.
1686 - (1728) Kancelliråd Peder Hiort til Bunderup.
? - 1735 Ingeborg Kirstine Hiort og konferensråd Christian Scavenius.
1735 - 1778 Tømrersvend Jacob Simonsen.
1778 Svend Nielsen og Johanne Nielsdatter.
1778 - 1913 Christianshavns Frie Skole og dens inspektør.
1913 - d.d. Christianshavns Døtreskole.

Langebrogade 8 - 8 A

Matr.nr. 203 A

Rabeshave

Grunden og den ældste historie

På det gamle voldterræn blev det ved nedprioriteringen af det militære formål muligt at bygge til civile formål. Med tiden blev der grundlagt en hel lille industri herude ved Enhorns bastion. I tilknytning til den øvrige bebyggelse opførtes også den stadig eksisterende bygning »Rabeshave«.

Den nuværende dobbeltbygning

Dobbelthuset, bestående af to sammenbyggede huse i fem fag og tre etager, er opført i 1802. Bygningerne er en anelse uens i længden, men ellers identiske. De rummede begge ved opførelsen en række små lejligheder, to på hver etage med adgang fra den gennemgående forstue- og trappegang i midterfaget med tofløjede døre til både gade- og gårdside.

I 1851 var der i hvert fald indrettet en lille butik, der senest i 1885 var afløst af et beværtningslokale. Desuden var der et brolagt gårdsrum og en have med

frugttræer og -buske. I haven var også en periode en teglhængt keglebane.
Fredet 1988.

Bygningen består af et todelt, grundmuret **forhus**, på ialt 10 fag og tre etager. Heltag med røde vingetegl. Murene er pudse og malede brungule. Hvidmalet, fremspringende gesims. Gavlene samt delingen markeres af en brandkam.

I midterfaget i hvert af de to huse er placeret en brunmalet, tofløjet fyldingsdør, som sikkert er samtidig med huset. På forsiden, mellem stuen og anden etage, er med sort malet »Cafe Rabeshave«.

Stueetagen har enrammede vinduer, mens de øvrige har to-rammede. Alle sortmalede.

På tagryggens vestside sidder fire skorstene, hvoraf de tre sydligste er samtidige med huset.

Huset er til gården i alt væsentligt som til gaden. Facaden står dog delvist gråpudset. Vinduer som til gaden men malede sorte, hvide eller grønne. Gården er delvist udfyldt med nye barakker med fladt tag.

Baghuset er vanskeligt utilgængeligt, men er vistnok på fire fag, to etager, halvtag med bølgeeternit. Hvidmalet.

Ejere:

1762 - 1767 Gartner Johan Georg Amelong.
1767 - 1770 Lærredshandler Carl Schrøder.
1770 - 1779 Svend Bentzon.
1779 Vinhandler Friderich Barfred.
1779 - 1795 Gartner Niels Aagaard.
1795 - 1810 Johannes Seiling og medinteressent Christence, enke efter skibskaptajn Morslet, til 1797.

Langebrogade 8 - 8 A

- 1810 - 1832 Købmand Johannes Liebenberg, gift med ovennævntes datter og arving Andrea Christine Seiling, og deres sønner, copist i Rentekammeret Johannes Christian Liebenberg og handelsbetjent Hans Ditlew Liebenberg.
- 1832 - 1845 Værtshusholder Johan Andreas Møller.
- 1845 - 1847 Det Kongelige Institut for Blinde her i Staden.
- 1847 - (1851) Værshusholder Peter Sørensen, efterfulgt af enken Henriette Marie Sørensen, f. Jacobsen.
- (1868) - 1874 Henriette Christine Sørensen, ovennævntes datter og arving.
- 1874 - 1905 Koholder, fhv. gårdejer Anders Pedersen.
- 1905 - 1914 Enkefru Gertrud Marie Christiansen.
- 1914 - 1918 Bagermester Aage Jørgensen.
- 1918 - 1927 Grosserer J. Wiedemann.
- 1927 - 1968 Grossererne Knud Wiedemann og Viggo Kallerup (til 1934), ovennævntes arvinger.
- 1968 - 1969 Restauratør Sv. Aage Bro.
- 1969 - 1981 Grosserer Svend Nielsen.
- 1981 - d.d. Birger Sand.

Overgaden neden Vandet 9 A

Mtr.nr. 405

Grunden og den ældste historie

Storgrunden nr.22 var tidligst tillagt Peder Nielsen, men endnu i 1635 henlå den ubebygget. Ubebygget var den også, da den i 1672 blev tilskødet brygger Espen Nielsen, der i forvejen havde nabogrunden (Heerings Gård). I 1689 lå på stedet hofpræsident Simonsens fire bindingsværksvåninger på den indhegnede plads. Heraf lå de to østligste på den nuværende bygnings plads. Den vestligste af disse to våninger blev i 1798-99 afløst af et nyt, net grundmuret forhus i tre fag og tre etager til gaden med facadeudsmykning i sandsten og blændingsfelt med rosetter – og to etager til gården. Det østligste hus ses på et fotografi fra ca. 1865 endnu med sin gamle bodeskikkelse: et lille simpelt firefagshus i to etager med gavlkvist over to fag. Huset var dog da delvis omsat til grundmur.

Den nuværende bygning

Allerede i 1862-63 var C. Chr. Burmeister gået i gang med en gennemgribende ombygning af huset fra 1799, jfr. den bevarede inskription på kordongesim-

sen. Herved fik bygningen den karakteristiske facadepudsning med kvadre i krydsforbandt, og tredje etage blev gjort noget højere, ligesom bygningen blev forlænget lidt mod vest. Efter Burmeister & Wains overtagelse i 1868 blev nabohuset i øst 1869 nyopført fra grunden i samme stil, tillige med et tilstødende sidehus. Forhuset havde sorte glaserede tegl til gaden, og i vest var da en gennemkørsel med tofløjet fyldingsport, hvorover et udskåret bas-relief. Denne port blev lige omkring 1910 erstattet af den nuværende indgang med marmorindfatning og med en dør af teaktræ med spejlglasruder i øg over. Samtidig blev der etableret elevator i ejendommen.

Fredet 1944.

Grundmuret forhus, rejst over en sokkel af granit- og sandstensblokke. Seks fag, kælder, tre etager og kvist. Heltag, røde vingetegl. Hele facaden er pudset. Kælderetagen er kvadret og rusticeret og malet mørkegrå, mens den øvrige facade blot er kvadret og malet lysegrå. Kælderetagen adskilles fra stueetagen ved et kordonbånd. Endnu et kordonbånd, med markerede slutsten, sidder mellem stuen og anden etage. Under vinduerne i anden og tredje etage er gennemgående sålbænke. Profileret gesims. På kordonbåndet, over andet fag fra vest står: »17 NEPTUNUS 99«.

Huset er bygget sammen af to mindre bygninger, hvilket røber sig ved, at pillebredden mellem tredje og fjerde fag er større end mellem de øvrige fag. Faget længst mod vest, dørfaget, er ligeledes bredere og har derfor to tætsiddende vinduer.

Døråbningen er marmorindfattet, og heri sidder en dobbelt fløjdør i olieret træ fra ca. 1910. I tredje fag fra vest er nedgang til kælderen. Vinduerne i kælderen er torammede, ellers af dannebrogstypen med tværsprosse. Hvidmalede. I taget fire nyere kviste.

Ejere:

1806: mtr.nr. 167.

	Kongelig Majestæt.
?	- (1635) Peder Nielsen.
?	- 1672 Kongelig Majestæt.
1672	- (1682) Brygger Espen Nielsen.
?	- (1689) Hofretspræsident Niels Simonsen.
?	- 1696 Assessor Herman Breckling.
1696	- (1699) F. Pedersen til Østrupgaard.
?	- 1709 Cancelliråd Christian Lassen til Krumstrup.
1709	- 1729 Snedker Mathias Møller, efterfulgt af eftermanden Jørgen Benniche.
1729	- 1780 Underarkeliemester Adam Christian Hadersleb, efterfulgt af enken Kir-

Overgaden neden Vandet 9

1806: mtr.nr. 168.

- Indtil 1708 Som ovenfor.
 1708 - (1717) Svend Pedersen Møller ved Livgarden.
 ? - 1723 Gotfried Schultz.
 1723 - 1757 Casserer ved Ostindisk Compagni Christian Valdorph, efterfulgt af enken, Catharina.
 1757 - 1762 Skibstømmermand Rasmus Sørensen.
 1762 - 1782 Gregers Jensen Qvist, efterfulgt af enken, Catharina Andersdatter, og eftermand, øltapper Johannes Larsen, og dennes enke.
 1782 - 1791 Johan Wilhelm von Bergen.
 1791 - 1797 Kgl. Tøjhusforvalter Jørgen Lund.
 1797 - 1821 Koffardikaptajn Christian Knudsen.
 1821 - 1828 Skibskaptajn Jens Peter Bøtker.
 1828 - 1839 Groshandler Jens Petersen.
 1839 - 1842 Grosserer Wulff Samuel Levy.
 1842 - 1861 Handelsfuldmægtig Jens Georg Kaarsberg.
 1861 - C. Chr. Burmeister.
 Derefter som ovenfor.

Overgaden neden Vandet 11

Mtr.nr. 166

Heerings gård

Grunden og den ældste historie

Grunden var før 1689 fastlagt med det omfang, den siden har holdt, og hvortil der omkring 1900 blev lagt yderligere et pænt stykke. I 1689 lå foruden en bryggergård to lejevåninger på stedet. Grunden svarede da til den gamle storgrunds omfang, og ejendommen med Heerings gård er en af de få storgrunde, der har bevaret deres omfang. Kuriøst nok var netop denne storgrund ved Christianshavns grundlæggelse opdelt i to dele. På det ældste kort over Christianshavn ses halvdelen udlagt til Vilhelm Petersen og halvdelen til Steffen Sørensen, og de fik begge skøde i 1626. I 1635 var grunden atter sammenlagt og beskrives som bebygget på halvdelen ud til Nedergaden, men øde til Kongensgade (nu Wildersgade). Endnu på Geddes kort fra 1756 ses den halvdel af grunden, der vender ud til Kongensgade, udlagt til en stor herskabelig have.

På dette tidspunkt lå beboelseshuset halvt inde på grunden og stødte ud til haven mod nord. Langs nabo-skellene lå sidelænger, herunder bryghuset i vest, og ud mod Kanalen en fløj, der dog kun dækkede halvdelen af grundens bredde.

sten Pedersen og eftermand Jørgen Reimand.

- 1780 - 1782 Christian Holm og Magdalene Eberling.
 1782 - 1801 Bødker Johan Gotlieb Kleinert, eftermand Lars Andersen Rosenqvist.
 1801 - 1811 Bødker Andreas Henrich Schoubye.
 1811 - 1828 Bødker Andreas Hierck, efterfulgt af enken Anne Margrethe Hierck og eftermanden Christian Adolph Petersen.
 1828 - 1829 Jørgen Nielsen.
 1929 - 1845 Bødkermester Hans Peter Madsen.
 1845 - 1868 Bødker Ditlev Valentin Bryde
 1868 - 1872 Maskinfabrikkerne Burmeister & Wain.
 1872 - 1971 B&W Maskin- og skibsbyggeri.
 1971 - 1979 A/S B&Ws Motor- og maskinfabrik af 1971.
 1979 - 1987 B&W Diesel A/S, fra 1980 M.A.N. B&W Diesel A/S.
 1987 - 1988 Holdingselskabet Århus Firma Center A/S.
 1988 Scandinavian Center of Copenhagen af 1987.

Den nuværende bebyggelse

Det statelige forhus ud til kanalen er opført 1785-86 for søkaptajn Hans Pedersen Kofoed. Bygningens enkle, klassicistiske facade svarer i alt væsentligt til det oprindelige udtryk. Den er opbygget symmetrisk omkring den midtplacerede portindgang og udsmykket med bornholmsk sandsten. Sandstenen var den almindeligste udsmykningssten på den tid, men den kan også tjene til erindring om bygherrens bornholmske herkomst. Den oprindelige hovedgesims omtales som en trærende med sparrehoveder. Der var kun kælder i de syv fag til højre for porten; til venstre for porten var oprindeligt indrettet pakhus og stald, og vinduesfagene her var i henhold til magistratens resolutionsprotokol såkaldte blinde fag. Over porten var to portkamre, det forreste med det halvrunde vindue i portbuen. Til gården var oprindeligt en kvist.

Efter Peter Heerings overtagelse blev der omkring 1840 indrettet beboelse i hele forhuset, og der blev samtidig udgravet kælder under den vestlige halvdel af bygningen. I 1876 omtales en restaurering, og huset fik bl.a. ved denne lejlighed gaslygter ved porten. I det indre blev bygningen atter i begyndelsen af dette århundrede »nyindrettet« eller nydekoreret.

Det gamle tværhus, som tidligere havde været beboelseshus, blev revet ned under den nye ejer, så man kunne kigge lige ind i haven.

Senest i 1804 blev et ældre sidehus i bindingsværk på 12 fag og i to etager, der lå østligt i gården, afløst af det nuværende, grundmurede sidehus i fem fag og tre etager foruden mezzaninetagen. Den nye bygning blev benyttet til vognremise i stueetagen, hvor der var to tofløjede porte. I 1923 blev der her i stedet indrettet garage til to biler.

I forlængelse af dette sidehus havde grosserer P. Heering ladet opføre en ny staldbygning, der i midten af 1920'erne veg pladsen for en udvidelse af det eksisterende sidehus med ni fag. Heri blev bl.a. indrettet to dobbeltgarager.

Mod vest i gården lå langt tilbage i tiden ejendommens bryghus. Et ældre bryghus blev kondemneret i 1734, og det blev senest i 1759 afløst af et nyt, grundmuret bryghus i 10 fag og tre etager med en kvist med hejseværk. Bygherren var Peter Casse, som i øvrigt sad i direktionen, der stod bag opførelsen af Frederiks Tyske Kirke, nu Christianskirken. Under hele bygningen var kælder og for åbningerne lemme. Opgangen til første etage gik via en trappe fra gården med repos og rækværk. Bryghuset er i dag ejendommens ældste bygning.

Brygningen ophørte dog øjensynlig i første omgang lige i begyndelsen af 1800-tallet, hvorefter kaptajn Kofoed ernærede sig ved handel og rederivirksomhed. Efter Peter F. Heerings overtagelse blev der som bekendt fremstillet likør på ejendommen. Det gamle bryghus afløstes i 1914 af den nye fabriksbygning langs Wildersgade, der lagde beslag på endnu en del af den gamle have og ligger sammenbygget med nedenævnte gavthus.

I 1784 ansøgte kaptajn Kofoed om tilladelse til at opføre et grundmuret pakhus i én etage med mansardheltag og den ene gav, med hejseværk, ud til Lille Kongensgade. I januar 1786 blev bygningen forsikret, og den er således jævngammel med hovedhuset. Den var da i to etager, men allerede før 1804 var mansarden i bagsiden ombygget til en tredje etage. Der var ved opførelsen en tofløjet port og en indgang i gavlen samt to indgange fra havesiden. For de øvrige åbninger var lemme med behørig beslag.

Fredet 1918.

Forhus mod kanalen, grundmuret i 16 fag over en sokkel af sandstensblokke. Kælder, tre etager med én etage højere midtparti over seks fag. Kordombånd i sandsten, triglyfsprydet over de 6 midterfag og smykket med en stor blænding over hvert af de tre endefag. Frisefelt i sandsten mellem anden og tredje etage, dekoreret over de seks midterfag og med indskriften: »ANNO / MDCCLXXXV« i forgyldte bogstaver. Al sandsten er eller har været oliemalet.

Porten, der er to fag bred, sidder midtfor og flankeres af stærkt fornyede pilastre, der bærer en profileret rundbue. På slutstenen en klov med ben, en »kofod«, sikkert sat af eller som minde om bygherren Hans Pedersen Kofoed.

De seks midterfag har alle sandstenssålbenke. Forhuset har en gennemgående bloktandsgesims i sandsten. Det forhøjede midterparti har en konsolbåren gesims, ligeledes i sandsten. Samme midterparti har fladt tag og afgrænses med et smedjærnsrækværk.

Huset står gulkalket, heltag med sorte vingetegl til gaden, mens der er røde vingetegl til gården.

Symmetrisk mellem gavle og port er anbragt de fladbuede nedgange til kælderen. For nedgangene er dobbelte fyldingsporte.

Hovedportens fløje er rigt udskårne og bærer Heerings våbenskjold samt spejlmonogrammet »HH« for Heering, og årstallet »ANNO 1898«.

Portoverliggeren er derimod oprindelig og ligeledes rigt udskåret. Halvcirkulært overvindue, der deles i to af en lodret,

Overgaden neden Vander 11

kaneleret pilaster med konsol. De kvartcirkulære vinduer er udfyldt med radiære bladværkssprosser. På vestre side af porten hænger klokkestrengen, sikkert oprindelig.

For kældervinduerne er gitterskodder med udvendige låse. Døre, port og skodder er oliemalede, vogngrønne.

Vinduerne i kælderen er torammede. Stuen og tredje etage har vinduer af baroktype, dvs. symmetrisk delt af lod- og tværpost. Beletagens er af samme type, dog sidder tværposten ikke symmetrisk, den nedre ramme er større end den øvre. Det forhøjede midterparti har torammede vinduer.

I taget er to kvistetager. Den nedre har to cirkelkviste på hver side af det forhøjede midterparti, kan muligvis være fra husets opførelsestid. Alle vinduer er hvidmalede.

Bagsidens etageinddeling og vinduesdisposition svarer til forsidens. Midterpartiet er dog ikke forhøjet. Over faget vest for porten en hejsekvist med trekantgavl. I tagfladen er to kviste som forsidens. To skorstene, glatpudsede. I hjørnet mellem forhus og vestre sidehus er et to etager højt og to fag bredt »tårn« med fladt tag, tilbygget i 1800- eller 1900-tallet. Over porten er malet »GLORIA DEO IN EXCELSIS / P.H. RESTAURAVIT ANNO MDCCCLXXVI«.

Sidehuset mod øst er grundmuret i tre etager, dog ligger stueetagen højere end i forhuset. Derunder en lav kælderetage, der ligger »på jorden«. Afsluttet med profileret, hvidkalket gesims, samt halvtag med røde vingetegl.

Sidehuset har et smigfag og syv fag, med en vinduesdisposition, der svarer til forhusets. »Kælderetagen« har porte samt i det nordligste fag en tilmuret dør. Alt træværk er hvidmalet. I hjørnet mod forhuset er der adgang til stueetagen. Ny dør.

Sidehuset mod vest er et grundmuret pakhuis i syv, nu kun seks synlige fag. Kælder, tre etager og hejsekvist over søndre fag. I søndre fag er fladrundbuede hejseåbninger med grønmalede luger. Hejsekvisten har en stejl trekantgavl med hvidkalket profileret gesims. Hejsebom bevaret. I pakhuset er hvidmalede vinduer. For kælderen er skodder. Et af vinduerne er erstattet med et ur, derover teksten »TEMPUS FUGIT«.

Pakhuset, med gavl mod Wildersgade, er grundmuret i flensborgsten med fire brede fag, kælder, to etager, samt mansarde-tage. Knækket heltag mod gården, ellers helt, med røde vingetegl.

I hjørnet mod nord er adgang til en dobbelt fløjddør i stueetagen. For kældervinduerne er sortmalede støbejernsrammer,

mens stuen og anden etage har fladbuede åbninger, lukkede med grønmalede skodder. Gavlen mod Wildersgade er i tre etager og tagetage. Stueetagen har to rundbuede, dobbeltfløjede revleporte, flankeret af to rundbuede døre. I de øvrige etager er i midten en fladbuet hejseport, dobbeltfløjede revleporte. Øverst er hejsebommen bevaret. I taget er mod gården fire taskekviste. Huset er gulkalket, med røde vingetegl. Gavlen mod Wildersgade er pudset og malet gulbrun (sandfarvet). Træværket er mørkebrunt.

Ejere:

1635: storgrund 24.

Indtil	1626	Kongelig Majestæt.
	1626 - (1635)	Vilhelm / Willem / Willum Petersen / Peitersen (mod nord), i en periode sammen med Reinart Reinartsen, der havde den sydlige del.
	(1647)	Søren Sørensen (mod nord).
?	- (1647)	Erik Ottesen, admiral på Bremerholm.
(1659) -	1694	Brygger Espen Nielsen, efterfulgt af enken, Kirstine.
	1694 - ?	Brygger Jens Christensen.
(1717) -	1725	Bryggerne Michel og Nicolai Haagensen.
	1725 - ?	Brygger og rådmand Michael Fieldler.
(1731) -	1740	Assessor, professor juris Christian Testrup.
	1740 - 1783	Købmand, brygger og rådmand Peter Casse.
	1783 - 1839	Grosserer, skibskaptajn Hans Pedersen Kofoed, fra 1812 enken, etatsrådinde Marie Kofoed, f. Bohn.
	1839 - 1874	Urtekræmmer, reder Peter Frederik Suhm Heering.
	1874 - 1919	Grosserer Peter Nicolai Heering.
	1919 - 1936	Firmaet Peter F. Heering, ejet af familiemedlemmer i fællesskab.
	1936 - 1977	Peter F. Heering, eneejer.
	1977 - d.d.	Privatbanken, nu Unibank/ Unipension.

1635: storgrund 23.

Indtil	1626	Kongelig Majestæt.
	1626 - 1635	Stephen Sørensen.

Derefter som ovenfor.

Overgaden neden Vandet 15

Mtr.nr. 165 A

Grunden og den ældste historie

Grunden, der oprindeligt havde udgjort en del af storgrund nr.25, som Michel Vibe havde haft, henlå endnu i 1635 øde og ubebygget. Før 1675 var grunden delt på tværs nogenlunde midtvejs mellem de to gader. En større grund til Overgaden neden Vandet, svarende til nuværende nr. 15 og 17, tilhørte da brændevinsbrænder Claus Byssing, der tillige havde hjørneparcellen svarende til den forreste del af Overgaden neden Vandet 19 og Torvegade 38. I 1689 omtales grunden til nr.15 og 17 som en indhegnet materialhave med et halvtagshus. Der er således først omkring 1700 opført et egentligt forhus på ejendommen. På nr.15 lå i 1840 en femfagsbygning i to etager med frontispice over tre fag. Huset var i bindingsværk med undtagelse af facaden og kælderen. Indgangen til første etage fandt sted fra gårdsiden.

Den nuværende bebyggelse

Det nuværende, grundmurede forhus i seks fag og fire etager med kælder blev opført af bødkermester Ludvig Pfeiffer i 1858-59. Husdybden blev forøget med et par alen og længden med ca. 5 alen i forhold til det tidligere hus. Kælderen under fem fag svarer formentlig delvis til kælderen i den ældste bygning på stedet, og det var således nærliggende at placere portfaget i det nye hus i østenden. Her havde tidligere været tilkørselsport til grunden.

Omkring 1900 var der i en periode indrettet butik i en del af kælderen. Gaslygten ved siden af porten omtales i en brandtaksation fra 1873.

Sidehuset er opført samtidig med forhuset. Det stod fra opførelsen i fire fag og fire etager. Tidligere lå her et noget længere bindingsværkssidehus i to etager med halvtag, og kælder under fire fag.

Den grundmurede bagbebyggelse er opført i to etager, hvor den ældste del fra et tidspunkt mellem 1816-40 oprindeligt stod i fire fag og to etager med mansardhalvtag. Den yngste del kom til i 1858-59 og var opført i to etager med halvtag og kvist.

Fredet 1980.

Muret hus med facade af røde tegl, rejst over en sokkel af granitkvadre i seks fag, kælder, fire etager og kvist. Facaden op til kordonbåndet står pudset og kvadret. Gråmalet. Over-

facaden i blank mur. Husets to hjørner og adskillelsen mellem portfaget og de øvrige fag er markeret med lodrette kvaderbånd, vist i puds. Kvaderbåndene har nederst samme farve som underfacaden, men ellers sandstensfarvede. Konsolbåret gesims i sandsten. Heltag med sort skifer.

Porten sidder i husets østligste fag, der også er bredere end de øvrige. Stor, vandret afsluttet portåbning. Derover, op til kordongesimsen, et rektangulært blændingsfelt med en cirkel. Selve porten har to sortmalede, brede fyldingsfløje. To-delt, krydssproset overvindue. Porten virker ældre end huset.

Nedgang til kælderen i andet fag fra øst. Kælderen har helglasvinduer. Sortmalede. Øvrige vinduer er af dannebrogstypen med tværsprosse, dog er vinduerne i portfaget tre-fags. På taget fire tre-fags kviste med lave trekantgavle, malet mørkegrønne. To skorstene med krave og krone.

Mod gården står bygningen grundmuret i fire etager med kvist. Facaden er okkerkalket ligesom den aftrappede gesims. Facaden har tre synlige fag med seksrammede, hvidmalede vinduer med tværsprosse. Over porten et lavt vinduesparti i en fladbuget blænding. I tagfladen to kviste.

Sidehuset er grundmuret i fire etager. Facaden er okkerkalket med aftrappede gesims. Sidehuset er fire fag bredt, hvoraf det nordligste er skråt afskåret. Hvidmalede dannebrogsvinduer og to kviste i tagfladen.

En del af **baghuset** er i tre etager med teglhængt halvtag og ligger tilbagetrukket med tre fag. I underetagen er der tre vogngrønne fyldingsdøre og herover hvidmalede dannebrogsvinduer. Den fremtrædende del af baghuset er i to etager med teglhængt mansardhalvtag. I underetagen to vogngrønne porte under fladbuestik og herover tre hvidmalede dannebrogsvinduer.

Ejere:

Indtil	
1647	Kongelig Majestæt.
1647 - ?	Tømmermand Helle Hansen.
1663 - 1693	Claus Byssings materialhave, Delehaven.
1693 - 1699	Brygger Jacob Byssning, ovennævntes søn.
1699 - 1704	Handelsmand Mouritz Jørgensen Samsøe.
1704 - 1705	Handelsmand Jørgen Davidsen, efterfulgt af enken Anna. (Herefter er nr. 15 udskilt fra nr. 17).
1705 - 1706	Kgl. majestæts jægermester Henrich Richter.
1706 - 1720	Handelsmand Peder Schwan.
1720 - 1749	Kommandør Christian Gyntelberg.
1749 - 1756	Ankersmed Jonas Jochumsen Lund.

Overgaden neden Vandet 15

1756 - 1766	Bogholder Peder Brandorff.
1766 - 1781	Kaptajn Peter de Gynthelberg.
1781 - 1798	Premierløjtnant Otto Lütken.
1798 - 1803	Købmand Niels Brock Sommerfeldt.
1803 - 1807	Hørkræmmer Niels Guldager
1807 - 1827	Skibskaptajn Peter Kofoed, efterfulgt af enken, Elisabeth Kirstine, f. Bohn.
1827 - 1840	Snedkerfrimester Nicolai Carl Bocksen.
1840 - 1874	Bødkermester Ludvig Carl Rasmus Pfeiffer, 1873 efterfulgt af enken Jacobine Marie, f. Lundberg.
1874 - 1915	Cand.phil. Jacob Carl L. Pfeiffer.
1915 - 1933	A/S Burmeister & Wain Maskin- og Skibsbyggeri.
1933 - 1941	Ejendomsaktieselskabet af 1. september 1933.
	1941 A/S Søgaarden.
1941 - 1984	Professor E. Suenson og fru Ingegerd Hoff, f. Suenson, sidstnævnte eneejer fra 1959.
1984 -	Ejerlejligheder.

Overgaden neden Vandet 19

Mtr.nr. 163

Grunden og den ældste historie

Vedrørende grundens ældste historie, se Torvegade 38. Stedet var tidligere bebygget med et seks fag langt og to etager højt bindingsværkshus med kvist til gaden. Bygningen blev i 1804 betegnet som et gammelt forhus og afløstes snart efter af nedenstående pakhus.

Den nuværende bebyggelse

Pakhuset ud til kanalen blev opført i grundmur til alle sider og tre etager højt med en »dobbelt kvist« over ét fag. Der var nedgang til kælderen både fra gade- og gårdside, og fra gaden var også en opgang til første etage med sandstens- og trætrin og en tofløjet glat dør. For vinduerne var jernstænger og lemme. I det væsentligste står bygningen som ved opførelsen.

Det grundmurede baghus i tre fag og to etager blev bygget af H. Bohn i 1855.

Fredet 1959.

Forhuset er et pakhus i fem fag, grundmuret med kælder, tre etager og kvist. Rejst over en sokkel af granit, pudset og gulmalet med hvide detaljer. Midtfor hejsekvist, med bevaret hejsebom, i to etager med trekantfronton. Alle muråbninger er falsede og fladbuede. Profileret hovedgesims. Heltag med røde vingetegl.

Midterfaget er bredere end de øvrige fag og rummer nederst en mægtig dør, derover hejseluger, der nu er indrettet som franske altaner, men skodderne er stadig bevarede.

Hoveddøren sidder i det østligste fag, høj smal fladrundbuet åbning med en revledør. For kældergluggerne er lemme, ellers enrammede vinduer.

På hver side af hejsekvisten er en lille taskekvist i tagfladen, bindingsværk med tegltag. Alt træværk er malet vogngrønt.

Mod gården står bygningen grundmuret i tre etager, pudset og gulmalet med hvid aftrappet hovedgesims. Facaden er synlig i to fag og har nyere små enrammede lugevinduer i fladbuede, falsede muråbninger. Et tofløjet sidehus, tre fag bredt, står grundmuret, pudset og hvidmalet i fire etager med teglhængt halvtag, antagelig mansardtag. I det tredje fag, over for forhuset, er der en hejsekvist med bevaret hejsebom. Herunder hejseluger indrettet som franske altaner. Øvrige vinduer er nyere torammede i fladbuede åbninger. Det lille grundmurede baghus er i to etager, tre fag bredt med

Overgaden neden Vandet 19

en gavlkvist over det midterste fag. Huset står hvidkalket med teglhængt halvtag. Vinduerne består dels af ældre, små, torammede og dels af større, torammede vinduer, alle blåmalede. Adgangen til huset sker ad en metaltrappe, der fører op til en dør på 1. sal i midterste fag.

Ejere:

Indtil 1898	Som Torvegade 38.
1898 - 1949	Farvehandler Axel Georg Bohn, 1932 efterfulgt af hans arvinger.
1949 - 1959	»Christian Ferslews Mindelegat«.
1959 - 1964	Snedkermester Oluf Nielsen og fabrikant N. H. Petersen.
1964 - 1979	De Danske Statsbaner.
1979 - 1982	Vibeke Bøisen og I/S Kanal 2.
1982 - d.d.	Ejerlejligheder.

Overgaden neden Vandet 31

Mtr.nr. 157

Grunden og den ældste historie

Grunden, der oprindeligt var en del af storgrund nr. 28, lå endnu »aldeles øde« i 1635, men inden 1675 var her blevet bygget et hus tilhørende Jan Eibe. I 1695 beskrives huset som et to etager højt forhus i fem fag bindingsværk med en kvist over tre fag. Huset havde fri gavl og en have med frugttræer. Forhuset var i det store og hele uændret, da Werner Clausen i 1763 erhvervede ejendommen.

Den nuværende bebyggelse

Det nuværende forhus er opført af Werner Clausen eller dennes søn Lauritz. Huset stod færdigt, da det blev indtegnet til brandforsikring i 1793.

Bygningen stod da, ganske som i dag, i tre etager, inddelt i fem fag og med en gavlkvist over de tre midterste fag. Gavlene stod i bindingsværk, men derudover var huset grundmuret. Adgangsforholdene synes heller ikke at have ændret sig; for indgangen fra gaden nævnes i 1793 en tofløjet beklædt dør. Hovedgesimsen var af træ med sparrehoveder, og i gavlkvisten var en udligger til et hejseværk. Taget synes fra opførelsen at have haft sorte glaserede tegl til gaden, de nævnes sidste gang 1891.

I dette århundrede har der været butik i kælderen, senest et skomagerværksted.

Sidehuset har fået sit nuværende udseende ved ejendommens istandsættelse 1967-71. Herved blev et seks fag langt sidehus, der var opført samtidig med forhuset, afkortet til den nuværende udstrækning.

Yderligere et sidehus i seks fag bindingsværk med udkraget anden etage, beliggende i forlængelse af det ovennævnte sidehus, blev nedrevet i 1969.

Fredet 1918.

Forhuset er en grundmuret bygning i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i fem fag med en gavlkvist over de tre midterste fag.

Over den lave, sorte sokkel står gadefacaden glatpudset og dodenkoprød med en hvid, profileret gesims, der følger gavlkvistens tag og løber ind over facaden, hvor den er afbrudt over det midterste fag.

I det vestligste fag en gennemgående forstue med en mørkeblå, tofløjet fyldingsdør. Umiddelbart øst herfor er nedgang til kælderen med en nyere, hvidmalet fyldingsdør. I etagerne er nyere, hvidmalede vinduer.

Mod gården er bygningen kun synlig i ét fag, idet resten er skjult bag sidehuset. Facaden står vandskuret med en aftrappet hovedgesims. I stueetagen er indgang til den gennemgående forstue med en tofløjet, hvidmalet dør. I etagerne herover er hvidmalede vinduer.

Nær kippen en skorsten i blank mur med sokkel og udkragning.

Grundmuret sidehus i tre etager med kælder under. Teglhængt halvtag med røde tegl. Bygningen er inddelt i to fag samt et smigfag, hvormed det er sammenbygget med forhuset.

Bygningen står som forhuset og i samme højde som dette. Den frie nordgavl står vandskuret. I taget en høj skorsten uden sokkel og udkragning.

Overgaden neden Vandet 31

Ejere:

1806: mtr.nr. 157, østlige del.

- ? Steffen Badskjær.
- (1635) Johan Silwert.
- (1646) - (1648) Laurids Knudsen.
- ? Jacob Jacobsen.
- (1675) - (1677) Brygger Peder Weyersen.
- (1680) - (1699) Brygger Jens Bjørnsen/Børresen.
- (1717) - 1738 Brygger Bernt Jensen.
- 1738 - 1740 Hofbager Jochum Lentz.
- 1740 - 1741 Brændevinsbrænder og brygger Christen Larsen Døstrup.
- 1741 - 1745 Københavns Bryggerlav.
- 1745 - 1762 Bødker Therchel Hansen Leye, efterfulgt af enken, Mette Pedersdatter.
- 1762 - 1782 Dorothea Marie Leye, enke efter Ole Reinholtz.
- 1782 - 1797 Ankersmed Hans Caspersen.
- 1797 - 1807 Skibsbygmester Jørgen Hansen Koch, efterfulgt af enken, Anne Cathrine.
- 1807 - 1810 Skibskaptajn This Meinert, efterfulgt af enken, Dorothea Christence Meinert.
- 1810 - 1812 Sukkermester Johan Brandt, gift med Dorothea Christence Meinert.
- 1812 - 1839 Margrethe Elisabeth, enke efter grosserer Jens Perch, efterfulgt af sønnen, grosserer Niels Broch Perch.
- 1839 - 1848 Det kgl. octrojerede Københavnske Brandassurrance Compagnie på Vare og Effecter.
- 1848 - 1856 Skibskaptajn Niels Toxværd, efterfulgt af enken Petrine Kirstine, f. Boyesen.
- 1856 - 1861 Islandsk købmand Johan Christian Jacobsen.
- 1861 - 1872 Grosserer Niels Ole Svend Aarestrup.
- 1872 - 1873 Grosserer Andreas Wilhelm Andersen.
- 1873 - 1882 Sukkermester Friederich Ahrends.
- 1882 - 1911 Grosserer Frederik William Andersen, efterfulgt af enken, Eleanor Caroline Andersen, f. Ahrends.
- 1911 - 1963 Firma David Metz.
- 1963 - 1964 Fru Edith Metz.
- 1964 - 1966 Bygningsinspektør, arkitekt Peter Koch.
- 1966 - d.d. Fru Jytte Hesdorf.

1806: mtr.nr. 157, vestlige del.

- ? - ? Johan Hermansen.
 - (1635) - ? Caspar Rotkops arvinger.
 - 1646 - (1648) Laurids Knudsen.
- Derefter som ovenfor.

1806: mtr.nr. 158.

- Indtil (1648) Som mtr.nr. 157, vestlige del.
- (1659) - 1668 Skipper Niels Hansen.
- 1668 - 1695 Schoutbynacht Jan Eilers(en), efterfulgt af enken, Anna Madsdatter.
- 1695 - 1696 Hjulmand Peder Lauritzen.
- 1696 - 1713 Skipper Anders Madsen (Bruun), efterfulgt af enken, Marte Christophersdatter.
- 1713 - 1724 Commerceråd Morten Munch.
- 1724 - 1732 Skibstømmermester Jørgen Clemmensen.
- 1732 - (1745) Skipper Andreas Petersen.
- ? - 1754 Klokker ved Vor Frelser Kirke Christian Siegfried Ehlers / Eller.
- 1754 - ? Skipper Johan Christian Hoby, efterfulgt af enken.

Overgaden neden Vandet 33

- ? - 1763 Skomager Henrich Farver, gift med ovennævnte enke.
- 1763 - ? Sejl-, flag- og kompasmager Werner Clausen, efterfulgt af enken, Benedicta Borup.
- (1793) - 1818 Sejlmager Lauritz Werner Clasen, ovennævntes søn og eneste arving.
- 1818 - 1820 Løjtnant og sejlmager Werner Clasen og boet efter denne.
- 1820 - 1849 Sejl-, flag- og kompasmager Niels Roer Bang og boet efter denne.
- 1849 - 1852 Jernbanekonduktør Christian Wilhelm Christensen.
- 1852 - ? Sejl-, flag- og kompasmager Lauritz Bang.
- (1887) - 1893 Frk. Marie Sophie Frederikke Bang, ovennævntes arving.
- 1893 - 1904 Overretssagfører Axel Guthmann.
- 1904 - 1906 Forstkandidat G. Hauberg.
- 1906 - 1911 Grosserer A.F. Andersen.
- Derefter sammenlagt med matr.nr. 157.

Overgaden neden Vandet 33

Mtr.nr. 536

Hans Caspersens Gård

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør en del af den gamle storgrund nr. 29, som i 1635 optræder som nr. 28, nabo til Johan Lauridsens storgrund. Nærværende grund tilhørte da Johan Selwert eller Silwert og var opfyldt, men stadig ubebygget. Før 1675 var dog opført en bryggergård, som også omtales i 1689. Først i 1737 oplyses det, at hovedhuset var en bindingsværksbygning i 10 fag og i to etager med kvist over tre fag og kælder under otte, idet der var gennemkørsel i de to resterende.

I 1740'erne lod bødker Leye dette hus ombygge. Facaden blev omsat i grundmur, inddelt i syv fag, og bygningen forhøjedes til tre etager med en kvist over tre fag. Den nye gadefacade beskrives i 1747 som »arkitektur med zirater, stenhuggeri og en huggen stenportal«. Bygningen var udstyret med tagrender af kobber og havde glaserede tagsten til gaden samt en forgyldt vejrhane.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset er efter alt at dømme opført i 1782, således som inskriptionen over porten angiver. Bygningen fik da også på dette tidspunkt sin nuværende fremtræden. Elementer som portåbningens rokokodetaljer og hu-

sets hele proportionering gør det dog rimeligt at antage, at Hans Caspersen genanvendte dele af gadefacaden fra 1747 til den nuværende bygning. Men derudover er der tale om en helt ny bygning, idet bagsiden ikke alene opførtes i grundmur, men bygningen fremstod herefter med en dybde på 20 alen, hvor den hidtil blot havde været 12 alen dyb. Bygningen fik samtidig den nuværende højde på fem etager. Også den murede kvist over to fag til gården stammer fra dette tidspunkt; her var oprindeligt luge med udligger til et hejseværk. Adgangen til stueetagen fandt sted fra porten, mens der var nedgang til kælderen fra gaden.

I midten af forrige århundrede indrettedes en butik i fire fag i kælderen, men den synes dog at blive sløjftet kort tid efter. I midten af dette århundrede var der indrettet lager i kælderen.

Bygningen er iøvrigt ikke ændret væsentligt siden Hans Caspersens tid. Tagkvistene er opsat i 1970'erne.

Sidehuset er opført i 1830. Der har altid været gennemkørsel til gården i Overgaden neden Vandet 33 B, der på opførelsestidspunktet havde samme ejer som nærværende ejendom. Bygningens ydre er ikke ændret væsentligt siden opførelsen.

Fredet 1918.

Forhuset er en femetages bygning med kælder under og heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i 7 1/2 fag.

Facaden står glatpudset og gulkalket. De tre »midterste« fag fremhæves ved hjælp af to gennemgående pilastre med volutkapitæler og muslingeprydet kartouche. Facaden er dekoreret med sandstensbånd over kælderetagen, kordongesims, samt sålbænkband under tredje etages vinduer. Under femte etages vinduer en ret kraftig, gennemgående gesims samt en tilsvarende hovedgesims, alt af sandsten.

I vest en gennemkørselsport med en grønmalet fyldingsport med radialsproset overvindue, formentlig fra husets opførelsestid. Den kurvehankbuede åbning har en sandstensindfatning med rocailleprydet slutsten. Kældernedgangene dækkes af tofløjede, grønmalede lemme. Kældervinduerne er grønmalede. I de nederste fire etager er hvidmalede vinduer af dannebrogstypen, mens vinduerne i femte etage er torammede.

I tagfladen er fem nye kviste og i tagryggen en glat skorsten i blank mur.

Gavlen mod øst står i bindingsværk. Vestgavlen, der er grundmuret, har adskillige vinduer af varierende udformning.

Mod gården er den vestlige halvdel af bygningen grundmuret

i to brede fag med en aftrappet hovedgesims, mens den anden halvdel i øst, der skyder sig et fag ud i gården, er i bindingsværk. Omtrent midtpå er en gavlkvist med huller efter to ud-liggerbomme. Vinduet her har kurvehankbuet stik og har formentlig engang været hejseluge. Vinduerne iverdigt er hvidmalede sprossvinduer af varierende udformning. Opgang til forhuset i porten ad en tofløjet dør med indfatning og en volutbåren flad fordakning med tandsnit.

Sidehuset er en grundmuret bygning i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl. Mod øst er bygningen inddelt i tre fag, og her er en port. Den frie nordgavl står i bindingsværk. Alle facader mod gården er berappede og hvidmalede, ligeledes træværket. Bindingsværket er dog sortjæret.

Ejere:

Indtil 1966	Som Overgaden neden Vandet 31.
1967 - 1971	Det gamle Københavns Venners Boligaktieselskab nr. 3.
1971 - d.d.	Ejerlejligheder.

Overgaden neden Vandet 33 B

Mtr.nr. 557

Grunden og den ældste historie

Ved siden af den under Overgaden neden Vandet 33 omtalte bryggergårds hovedbygning opførte bødker Leye i 1740'erne en grundmuret bygning i én etage. Den var indrettet til bødkerværksted og bestod af fire enkelte og et dobbelt fag. Denne bygning synes imidlertid kun at have været 7 1/4 alen dyb og har derfor næppe noget at gøre med det nuværende forhus.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset er utvivlsomt opført af Hans Caspersen umiddelbart efter dennes overtagelse af ejendommen i 1782. Huset var grundmuret, i én etage og havde samme udstrækning som den nuværende bygning. Her var indrettet smedeværksted, og bygningen var inddelt i fem store fag, med en port såvel til gaden som til gården. Derudover nævnes seks tætsiddende vinduer til gaden, her er formentlig tale om de fabriksvinduer i taget, som nævnes allerede i det følgende år. I øvrigt var taget tilsyneladende helvalmet, i hvert fald i 1804. På samme tid omtales bygningen som pakhus. Fabriksvinduerne havde blyrammer med simpelt glas.

Gennem hele forrige århundrede, hvor bygningen tjente som pakhus, var der en tofløjet port mod gaden,

og samtlige muråbninger i stueetagen var forsynet med lemme. Fabriksvinduerne fik trærammer i 1840'erne.

I 1872 forhøjedes bygningen til to etager mod gaden, mens den fortsat kun var i én etage til gården. Gadefacaden stod nu cementpudset og havde fået »mindre«, halvrunde vinduer med trukne indfatninger, en trukket kordongesims over stueetagen, fordybninger i brystningsfelterne under anden etages vinduer samt en trukket hovedgesims. Som indgang fra gaden var isat en fyldingsdør med overvindue, samtidig var her fortsat en tofløjet, glat port og fra gården var indgang ad en glat dør. Stueetagen var stadig indrettet til pakhus.

Ved David Metz' overtagelse af ejendommen i 1911 blev huset ombygget ved arkitekt K. Arne-Petersen. Mod gaden blev bygningen forhøjet med en mansardetage med en bred taskekvist, og taget blev også til denne side behængt med tegl – tidligere havde her været skifer.

Ejendommen er i dag præget af en gennemgribende istandsættelse foretaget i 1970'erne, hvor bygningerne blev indrettet til boliger.

Sidehuset har fået sin nuværende fremtræden ved en gennemgribende istandsættelse af et ældre sidehus, foretaget 1973-74.

På stedet havde siden midten af 1800-tallet ligget en grundmuret staldbygning i én etage. Ved David Metz' store ombygning af ejendommen blev denne formentlig revet ned og erstattet af et længere sidehus i tre etager med mansardtag med skifer og zink. Bygningen indrettedes som pakhus.

Ved ombygningen i 1970'erne blev de øverste etager nedrevet og en ny anden etage med tagterrasse opført.

Tilbygningen til forhusets bagside er opført ved David Metz' ombygning i 1911.

Grundmuret forhus i to etager med mansardetage, heri en fabrikskvist. Huset er fire brede fag langt, pudset og gråmalet. På taget røde vingetegl, sternbrættet dækket af tagpap. Facaden er vandret opdelt af to profilerede gesimsbånd, det ene i vederlagshøjde i stueetagen, det andet som kordongesims. Hovedgesimsen er profileret og gråmalet. Lodret deles facaden op af vinduerne, der i stueetagen sidder i rundbuede blændingsfelter, og døren, hvis halvcirkulære overvindue indrammes af et bueslag. I anden etage sidder vinduerne tilbagetrukket med rektangulære felter under hvert vindue. Vinduerne er trærammede, sålbænkene er af skifer. Døren er ligesom vinduerne malet portgrøn.

Overgaden neden Vandet 33 B, 37

Østgavlen står som en teglafdækket, gulkalket brandgavl. Det er tydeligt, at mansarden er senere påbygget.

Ind mod gården fremstår husets bagvæg som en brandgavl med en skorsten i blank mur uden sokkel og udkrøgning. Op til denne bagvæg ligger to bygninger i én etage, den vestre er teglhængt, mens den østre bygning har et fladt tag, der fungerer som tagterrasse. Alt murværk mod gården står berappet.

Ind mod naboen, Overgaden neden Vandet 37, er en brolagt slippe, som ud mod kanalen er aflukket med en ældre, grønmalet bræddeport.

Ejere:

Indtil	1964	Som Overgaden oven Vandet 31.
	1964 - 1966	Kgl. Bygningsinspektør Peter Koch.
	1966 - 1981	Fonden for Bygnings- og Landskabskultur.
	1981 - 1984	Palle Suenson.
	1984 - d.d.	Elisabeth og Mogens Bøggild.

Overgaden neden Vandet 37

Mtr.nr. 156

Grunden og den ældste historie

Vedr. den ældste historie, se Overgaden neden Vandet 33. Nærværende ejendom var udskilt før 1675, hvor Oluf Hjulmand havde sit hus her. Bygningen har hele tiden ligget ud til en gennemkørsel i vest og dermed stået med fri gavl – ligesom den længe stod frit til den modsatte side. Den har desuden med sine seks fag været større end de små lejhuse.

Den nuværende bebyggelse

Bygningen har givetvis med sine beskedne proportioner stadig en vis lighed med det oprindelige hus på stedet og rummer muligvis rester af dette. Fra midten af 1700-tallet kan det slås fast, at bygningens udformning svarede til den nuværende fremtræden med kæl-

der og to etager med en kvist over fire fag til gaden; indgangen var ligeledes placeret som i dag. Omkring 1780 blev bagsiden forhøjet til tre etager. Gavlen i vest blev omsat i grundmur i 1869, og nogenlunde samtidig isattes det store vindue i gavlspidsen.

Et ældre bindingsværksbaghus i to etager blev i eller omkring 1778 erstattet af det nuværende baghus i grundmur.

Fredet 1949.

Forhus i bindingsværk i to etager over en kælder. Huset er seks fag bredt med en gavlkvist på fire fag. Både tavl og bindingsværk er malet mørkerødt (dodenkop). Profileret, hvidmalet hovedgesims af træ. En tilsvarende gesims kanter gavlkvistens tag og flunker. Sadeltaget er teglhængt med røde vingetegl, øverst ved hippen er gamle vingetegl. Kælderen grundmuret, pudset og sortmalet.

I andet fag fra vest er en fladbuget kældernedgang med en hvidmalet, nyere dør. Vinduerne er hvidmalede, rammerne er gamle med tilhørende hjørnebånd. Ingen spor efter eventuel hejseluge. I vestfaget er opgang til en gennemgående forstuegang og en portgrøn dørfløj, der formentlig er fra dette århundrede.

Mod gården står forhuset med gule tavl og rødt bindingsværk. I anden etage en trækarnap med spåntag (bæverhaler). I vestligste fag er gamle vinduer med små ruder og originale hjørnebånd samt døren til den gennemgående forstuegang. Vinduernes rammer er hvidmalede, mens karmene er grønne.

Nedgang til kælderen i det østligste fag. I tagfladen en skorsten med profileret krave, i blank mur.

Vestgavlen, der er overpudset og rødmalet, står på en høj, muret, sorttjæret sokkel. I gavlen er tre enrammede vinduer.

Grundmuret og teglhængt **baghus** med ensidig taghældning, to etager højt over en kælder. Tre pudsede og gulmalede fag synlige. Gesimsen er aftrappet, hvidmalet. Stor berappet og kalket skorsten i andet fag fra øst; i det østligste fag er en ny revledør. Vinduerne som på forhusets gårdside.

Baghuset er forbundet med forhuset ved en lukket **svalegang** i bindingsværk med en karnap med smårudedede vinduer. Karnappen bæres af dobbeltstolper med udskårne knægte. Denne konstruktion er muligvis fra 1800-tallet.

Et rødt stakit med en grøn tremneport afgrænser gården ud mod slippen.

Ejere:

Indtil (1635)	Som Wildersgade 42.
(1646) - 1650	Morten Bornigholm. (Skødet 1650 er fra Kongen).
1650 - ?	Sidsel Mortensdatter Bornigholm, enke efter kæmner Mads Pedersen.
(1675) - (1682)	Oluf Hjulmand.
1683 - (1699)	Ostindienfarer Anders Larsen.
? - 1714	Skipper Thoer Joensen Lind.
1714 - 1722	Øltapper Niels Jensen.
1722 - 1751	Skipper Thoer Joensen Lind, efterfulgt af enken, Anna Maria.
1751 - ?	Bud ved den kombinerede ret Johan Jensen.
? - 1762	Overskærer (ved den kongelige ... fabriek) Hans Truelsen, ovennævntes svigersøn.
1762 - 1782	Sejlmagersvend Peter Friderich(sen) Theerup.
1782 - 1808	Fiskebensfabrikant, pakhusforvalter Diderich Christian Steenberg.
1808 - 1841	Kontorbetjent, senere varemægler Jørgen Deichmann, senior.
1841 - 1863	Varemægler Jørgen Deichman, junior.
1863 - 1872	Pianist Andreas Valdemar Mortensen Vater.
1872 - 1898	Fhv. høker og murer Svend Josef Petersen.
1898 - 1923	Snedkersvend Frants Joseph Jørgen Petersen.
1923 - 1927	Oldermand, bødkermeister Carl Petersen.
1927 - 1956	Bagermester Vilhelm Nygaard.
1956 - 1964	Fru Eva Malling.
1964 - 1968	Redaktør Per Møller.
1968 - d.d.	Birthe Fabritius Tengnagel (til 1975) og Conrad Fabritius Tengnagel.

Overgaden neden Vandet 39

Mtr.nr. 155

Hans Caspersens Gård

Grunden og den ældste historie

På det ældste kort over Christianshavn ses denne grund tilskrevet Johan Lauridsen, der før 1635 havde bebygget den til alle tre gader, nemlig: Overgaden neden Vandet, Skt. Annægade og Wildersgade. Før 1675 var grunden delt i en række små parceller til de to øvrige gader, mens størstedelen af strækningen på Ovengaden blev forbeholdt en større bygård, i 1675 en

bryggergård – med indkørsel til gårdsrummet fra nuværende Wildersgade. Af en beskrivelse fra 1730 fremgår det, at forhuset var en fritliggende bygning i 12 1/2 fag bindingsværk og to etager; der var kælder under ni fag og port i to fag. Før 1770 var ejendommens forhus omsat i grundmur, og det regnedes da i otte fag. På samme tid blev ejendommen udsat for brand.

Den nuværende bebyggelse

Da det eksisterende forhus i otte fag og fire etager stod færdigt i 1778, skiftede stedet helt karakter. Den fornemme, sandstenssmykkede bygning var opført af en af Christianshavns virksomme og velstående mænd, ankersmed Hans Caspersen, der få år senere også stod bag ombygningen af nr.33. Indgang til bygningen fandt sted fra begge sider i porten, og over de fire midterste fag til gården var en kvist. Der er ikke sket større ændringer på huset, der dog i 1975-76 er blevet indrettet til ejerlejligheder ved arkitekterne Bente og Arne Maaholm.

De to sidefløje og pakhuset er opført samtidig med forhuset.

Fredet 1918.

Grundmuret forhus i fire etager med kælder under og heltag med røde vingeteg. Bygningen er inddelt i otte fag, hvoraf de fire midterste springer frem i en risalit.

Over den ældre sandstenssokkel står facaden glatpudset og hvidmalet, i midtrisalittens stueetage dog refendfuget, kælderetagen springer let frem for den overliggende facade. Over stueetagen er en kordongesims og mellem anden og tredje etage glatte bånd, såvel i risalitten som i sidepartierne. Under taget en kraftig, profileret hovedgesims.

I de to midterste fag er en gennemkørsel i en rundbuet åbning med sandstensindfatning, hvis toppunkt er markeret med en slutsten med et anker og inskriptionen: »HCS AMO / No 150 / ANNO 1777«. I yderfagene er nedgang til kælderen med hvidmalede, svagt bosserede fyldingslåger, indenfor er glasdøre.

Ved alle kældervinduerne er stabler fra skodder bevarede. I bygningen er i øvrigt overalt hvidmalede vinduer af dannebrogstype. I taget er fire nye kviste. Bag kippen er en glat skorsten i blank mur.

Mod gården står bygningen glatpudset og hvidmalet over en granitsokkel. Den profilerede hovedgesims er hvidmalet. Gårdsiden har fire fag samt to smigfag ved sidehusene. De to midterste fag er portfag med et ældre rundbuet glasparti med

sprosser i strålemønster over den nyere metallglas-dør. Over de samme to fag er øverst en frontgavl. Vinduerne er firerammede, hvidmalede vinduer i palæstil; øverste række vinduer er dog torammede. I begge smigfag er der et par trin nede en vogngrøn dør til underetagen. I taget er der to kviste med trekantgavl.

Det østlige sidehus står grundmuret med hvidkalket facade, delvis over en granitsokkel. Bygningen er fire etager høj og seks fag bred med hvidkalket profileret gesims. Vinduerne er samme type som forhusets bagside. I andet fag fra nord er der hejsekvist med fladbuet vindue. De øvrige vinduer i dette fag er blændede. I de nordligste fag i stueetagen er der to glatte, vogngrønne porte under kurvehanksstik. I nordgavlen på det østlige sidehus er der en række enrammede vinduer; to-rammet øverst. I fjerde fag fra nord er der en vogngrøn fyldingsdør et par trin nede.

Det vestlige sidehus er tre fag bredt og står grundmuret i fire etager over en granitsokkel. Facaden og den profilerede hovedgesims er glatpudset og hvidmalet. Vinduerne er samme type som forhusets bagside. I det nordligste fag er der en vogngrøn fyldingsdør et par trin nede.

Overgaden neden Vandet 39

Ejere:

1806: mtr.nr. 155.

1622 - ? Johan Lauridsen.
 ? - (1659) Jørgen Knudsen.
 (1675) - 1701 Brygger Cornelius Nissen.
 1701 Hofjægermester Friderich Svane.
 1701 - (1706) Klædearbejder Christopher Vogt.
 ? - 1730 Johannes v. Depenbrock.
 1730 - 1754 Farver ved Børnehuset Diderich Rohde.
 1754 - 1760 Farver Otto Birch.
 1760 - 1786 Ankersmed ved Asiatisk Compagnie Hans Caspersen.
 1786 - 1792 Købmand Peder Halkiær.
 1792 - 1859 Grosserer Jeppe Prætorius, efterfulgt af arvingerne, sønnerne: grosserer, major Henrich Friederich Prætorius og grosserer Jacob Christian Prætorius.
 1859 - 1863 Student Henrik Charles Steenbach.
 1863 - 1869 Frk. Christine Sophie Steenbach.
 1869 - 1900 Grosserer Chr. T.S. Lange, efterfulgt af enken, Maria Annamathea Lange, f. Thye.
 1900 - 1916 Grosserer Niels Christian Thye Lange.
 1916 - 1926 Grosserer Victor M. Goldschmidt.
 1926 - 1946 Ovensnævntes arvinger: grosserer Julius M. Goldschmidt, grosserer Frederik Goldschmidt, efterfulgt af enken, Anna Goldschmidt samt Sophie Goldschmidt.
 1946 - 1976 Kemisk Værk Køge A/S.
 1976 - d.d. Ejerlejligheder, Ejerlejlighedsforeningen matr.nr. 155 Chr.havn's kvarter.

1806: mtr.nr. 87.

1622 - (1659) Johan Lauridsen.
 ? - (1675) Skomager Hans Benning.
 (1677) - (1682) Islandsk købmand Mathias Pedersen.
 (1689) - 1697 Skipper Isach Bowkes / Bonkis de Fris.
 1697 - (1724) Skipper Christian Kruse.
 ? - 1746 Skipper Niels Andersen Lund.
 1746 - 1754 Bådsmand ved Asiatisk Compagnie Joen Jensen.
 1754 - 1759 Skipper Jens Joensen, ovennævntes søn.
 1759 - 1761 Skipper John Jensen Rønne.
 1761 - ? Kaptajn Axel Holm, efterfulgt af enken, Christina.
 ? - 1799 Skibskaptajn Henrich Mathias Foss, gift med ovennævnte enke Christina

og efterfulgt af sin enke, Dorothea de Place.
 1799 - 1802 Skibskaptajn Hans From.
 1802 - 1810 Skibsbygmester Boye Gabrielsen Lind, efterfulgt af enken, Mette Cathrine.
 1810 - 1830 Kopist Jens Henriksen Brask.
 1830 - 1856 Grønlandsk købmand Carl Eduard Ernst, efterfulgt af arvingerne.
 1856 Premierløjtnant i Søetaten, Wilhelm Jacobsen.
 1856 - 1869 Niels Christian Lunde.
 1869 - ? Brændehandler Frederik Nielsen, efterfulgt af arvingen, handelsbogholder Christian Gunni Nielsen.

Derefter som mtr.nr. 155.

1806: mtr.nr. 86.

1622 - (1659) Johan Lauridsen.
 ? - (1675) Brændevinsbrænder Hans Jensen.
 (1680) - (1682) Brændevinsmand Jens Bang, efterfulgt af enken, Dorte Sørensdatter.
 (1689) - ? Skipper Svend Andersen, efterfulgt af enken, Dorte Sørensdatter.
 ? - 1696 Anne Jensdatter Bang.
 1696 - (1699) Sejlingsmand Børge Lauritzen Wiche.
 ? - 1724 Premierløjtnant ved Grenaderkorpset, Georg Kesselhan.
 1724 - 1748 Øltapper Christian Carstensen.
 1748 - 1756 Brændevinsbrænder Peder Andersen Dyhr, efterfulgt af enken, Thale Nielsdatter.
 1756 - 1796 Spækhøker Rasmus Nielsen.
 1796 - 1800 Købmand Abraham Isaac.
 1800 - 1825 Skibskaptajn John Glender, efterfulgt af enken, Margrethe Maria Wal-len og derefter datteren, Gustava Glender, enke efter skibskaptajn Niels Mahler.
 1825 - 1844 Høker Niels Hansen.
 1844 - 1850 Lars Samsing.
 1850 - 1876 Høker Lars Nielsen, efterfulgt af arvingerne: grosserer Lauritz Severin Nielsen og Dorthea Florentine Nielsen.
 1876 - 1900 Traktør Lars Clementin Johansen.
 1900 - 1906 Pladsformand Johannes Poulsen.
 1906 - 1908 Husejer Niels Mortensen.
 1908 - 1918 Gæstgiver Ludvig Frederiksen.
 1918 - 1926 Grosserer Victor M. Goldschmidt.

Derefter som mtr.nr. 155.

Overgaden neden Vandet 45 - 47

Mtr.nr. 153

Grunden og den ældste historie

Den ældste historie er omtalt under Wildersgade 58.

Da grunden blev udstykket omkring 1739, bestod bebyggelsen ud til kanalen af et langt pakhushus, opført i 1690'erne af assessor Nicolaj Jansen Arf, ialt 78 bindingsværksfag i én etage. Det blev nu udstykket i mindre pakhuse, fortrinsvis a 6 fag, som parvis var fælles om en tofagskvist.

Af denne bebyggelse eksisterer intet i dag, men området har til dels bevaret sin pakhusharakter.

Den nuværende bebyggelse

Pakhuset Overgaden neden Vandet 45 er opført 1800-01 for grosserer Jens Perch. Da grosserer Perch i 1797 erhvervede ejendommen, lå den hertil hørende del af assessor Arfs pakhushus på 6 bindingsværksfag i én etage, ganske som da Morten Jensen havde erhvervet det på auktion i 1729. Umiddelbart efter blev det imidlertid nedrevet, og i januar 1801 stod det nuværende pakhushus færdigt.

Bygningen er opført på en sokkel af bornholmsk sandsten og har fra opførelsen været udstyret med trælemme for lugeåbningerne. Bygningen er stort set ikke ændret siden opførelsen.

Pakhuset Overgaden neden Vandet 47 er opført 1799-1800 for justitsråd Frisch med så godt som det samme udseende som nr.45. Først i 1863 fik de to pakhuse samme ejer. Der blev da foretaget en ombygning i det indre, idet der etableredes intern forbindelse. Siden er der ikke sket væsentlige ændringer.

Fredet 1944.

To sammenbyggede pakhuse opført i grundmur i fire etager samt mansardetage og hejsekvist. Pakhusene er hver på tre fag, og adskillelsen mellem dem viser sig ved en brandkam i taget. Bygningerne er meget dybe.

Over en sortmalet granitsokkel står murene pudsede og gulfmalede. Mansardtaget teglhængt med nye, røde tegl. Trekanten over gavlkvisten fremhævet med pudset kant. Alle muråbninger er fladbuede og har stabler fra de tidligere låger bevarede. Tre af portene har revlelåger, anden port fra vest er gammel med de originale beslag. I de oprindelige lugeåbninger sidder tofløjede døre tilbagerykket, mens de bevarede skodder sidder på ydersiden af muren.

Vinduerne er torammede, i stueetagen dog enrammede. I mansarden fire taskekviste. I hejsekvistene er udliggerbomme med hejseværk bevaret. Alt træværk brunmalet. Østgavlen pudset grå med fire vinduer samt gamle krydsankre. Gårdsiden mod nord er grundmuret og står gråpudset under teglhængt mansardetage. Vinduesåbningerne er fladbuede, og de teglrøde vinduer er nyere med koblede rammer. Af de to hejsekviste er den østlige kun i mansardhøjde, mens den vestlige er en etage højere. I mansardetagen er der fire taskekviste. I det vestligste fag er der en glat teglrød port under fladbuestik.

Ejere:

1806: mtr.nr. 153.

Indtil	?	Som Wildersgade 58.
	- 1730	Ammunitionsforvalter Jacob Arentzen, efterfulgt af enken.
1730	- 1737	Brygger Niels Signelsen Brandt.
1737	- 1757	Hørkræmmer Hans Christian Brock.
1757	- ?	Etatsråd Joost van Hemert.
?	- 1781	Grosserer Johan Diderich Loher.
	1781	Agent Christian Øster.
1781	- 1789	Hans Linn.
1789	- 1796	Skipper Johannes Philip Rust.
1796	- 1798	Bødker Mads Hall.
1798	- 1800	Justitsråd Hartvig Frisch.
1800	- 1811	Islandsk købmand Thorder Helgesen.
1811	- 1818	Justitsråd Frisch.
1818	- 1830	Handelshuset Brødene Tutein.
1830	- 1841	Adolph F. Tutein.
1841	- 1847	Købmand, mel- og kornhandler Jacob Vedel Holst.
1847	- 1850	Cand.phil. Bartholin Lund.
1850	- 1852	Hørkræmmer Caspar Müller.
1852	- 1862	Grosserer Anton Michael Nyholm.
1862	- 1924	Grosserer Jørgen Jensen, efterfulgt af arvingen, Gustav Moritz Salomonson.
1924	- 1935	Firma Jørgen Jensens Eftf.
1935	- 1970	Grosserer W. Røper-Petersen og boet efter denne.
1970	- 1976	Fru Lilla Mai Røper-Petersen.
1976	- 1978	Leif Røper-Petersen.
1978	- 1979	Arkitektfirmaet Dissing og Weitling.
1979	- d.d.	Ejerlejligheder.

1806: mtr.nr. 154.

Indtil	?	Som Wildersgade 58.
	- 1729	Ammunitionsforvalter Jacob Arentzen, efterfulgt af enken.
1729	- ?	Brændevinsbrænder Morten Jensen.
?	- 1736	Brygger Niels Jensen Giedsted.

1736 - 1756	Brændevinsbrænder Peder Hansen Winding.
1756 - 1763	Skipper Diderich Pettersen.
1763 - 1797	Købmand Johan Conrad Colman.
1797 - 1801	Grosserer Jens Perch, efterfulgt af enken, Margaretha Elisabeth Adolp.
1801 - 1819	Grosserer Johan David Vogel.
1819 - 1828	Peter Jensen.
1828 - 1850	Handelshuset J. Prætorius og Sønner.
1850 - 1859	Handelshuset H.M. Schött & Co.
1859 - 1924	Hørkræmmer, grosserer Jørgen Jensen, efterfulgt af arvingen, Gustav Moritz Salomonsen.

Derefter som ovenfor.

Overgaden oven Vandet 6 A - B

Mtr.nr. 483

Stanleys Gård

Grunden og den ældste historie

Med anlæggelsen af den nye vold i 1660'erne blev der lidt ekstra plads i Christianshavns vestre udkant. Pladsen her i Overgaden oven Vandet mellem den gamle voldgade (Store Voldgade) og Lille Voldgade kom i første omgang til at høre under møllen i Panterens bastion. I 1752 købte S.C. Stanley grunden af møller Hiorth.

Bag Stanleys nye hus, se nedenfor, lå længe en have. Men senere skød et større bygningskompleks op på Dronningensgade 3, og i 1900 blev den gamle hovedbygning skilt fra resten af grunden og fik matr.nr. 483.

Den nuværende bebyggelse

Denne statelige christianshavnske bygård blev opført for billedhuggeren, professor S.C. Stanley i 1755. Stanley var af engelsk afstamning, og bygningen afslører da også sin engelske inspiration i midterpartiets udformning med palladio-vinduet med rundbuet overkant i midterfaget ud til kanalen. Under vinduet illustrerer de udhugne sandstensbalustre en lille balkon.

Bygningen adskilte sig således fra tidens danske arkitektur, men var ellers som helhed præget af rokokovens velkendte virkemidler med refendfugningen og de joniske pilastre samt de flade, profilerede vinduesind-

ramninger. Udsmykningen er koncentreret i det let fremspringende midterparti, der ved bygningens opførelse havde en stærkt dominerende rolle og hævede sig over de to lavere sidefløje. Midterpartiet blev dengang omtalt som pavillon og havde oprindelig mandsardtag, mens sidefløjene hver havde to parallelt løbende, afvalmede sadeltage på hver fløj. Denne ejendommelige udformning skyldtes husets store dybde.

Alle tagflader var ved opførelsen behængt med sorte, glaserede sten. Bygningens sandstensudsmykkede hovedindgang lå ud til gården, hvortil der var adgang ad en dobbeltløbet stentrappe med jernrækværk. Under trappen var en hvælvet kældernedgang, og hoveddøren førte ind til en stor italiensk trappe. I den østre fløj havde Stanley sit atelier, som lå i et højloftet rum, der omfattede både kælderplan og stueetage. På 1. sal udgjorde midterpartiet en stor gennemgående sal, som sandsynligvis har fungeret som mødesal for den frimurerloge, som Stanley var et fremtrædende medlem af. Denne meget personligt udformede bygning, der blev opført mellem de to små voldstræder i udkanten af det eksisterende Christianshavn er den dag i dag en af kvarterets mest markante bygninger.

Fløjene blev forhøjet ca. 1784, efter at agent Peter Appelbye havde overtaget ejendommen. Ved samme lejlighed fik hele huset mandsardtag. Samtidig blev der opsat et »antikt jerngitterværk« i mandsardens midterste fag. Gitterværket blev dog atter fjernet i forrige århundrede, og i dag sidder her blot et vindue. Ved en istandsættelse i 1975-76 er der lagt nye sortglaserede tegl til gaden, mens bygningen mod gården stadig har de sortdæmpede falstagsten, der blev lagt op i 1940. Den store stentrappe fra gården blev sløjft omkring 1830, og generelt er adgangsforholdene ændret lidt gennem tiden. Der har også i perioder været butik i bygningen.

Fredet 1918.

Den store, fritliggende Stanleys Gård har en fint disponeret kanalfront. Det fremspringende midterparti i tre fag bærer den markante arkitektoniske udsmykning. De to yderste fag af midterpartiet, som er fremhævet med en refendfuget stueetage og en lisenprydet overetage, skyder sig ud fra facadeflugten og indrammer herved yderligere vinduespartiet i midten. En særlig omhu er lagt i udformningen af den centrale vinduesgruppe: over en balustrade bærer to sæt joniske pilastre en arkitrav, der bærer en halvcirkulær bue. Overgangen mellem midterpartiets to etager er markeret af en profileret gesims, der ligesom den øvrige udsmykning er forarbejdet i sandsten.

I dag fremstår bygningen med to etager opført i grundmur over en kælderetage, herover et teglhængt, sortglaseret mandsardtag med fem kviste, hvoraf de tre er placeret under den let

Illustration ovenfor:

Overgaden neden Vandet 45

Stanleys Gård · Overgaden oven Vandet 6A - B

fremspringende valm, som stadig har gratstenene fra den oprindelige tagudformning i behold. Murene er glatpudsede i en varm brun farve. Kælderen springer let frem for den overliggende facade. Vinduerne er hvidmalede og smårude med lodpost og midtstillet tværpost. Fra gaden er nedgang til kælderen i de to yderfag, begge med glatte, grønmalede døre. Gavlene til de to voldstræder har en uregelmæssig vinduesfordeling. I hver gavl er indgang længst i syd med en tofløjet, grønmalet fyldingsdør med overvindue.

Facaden til gården er længere og har derfor et fag mere end til gaden, fordi østgavlen følger Store Søndervoldstrædes forløb. Bygningen står også her pudset og har en kraftig, profileret hovedgesims af træ. Der er indgang i det midterste fag samt i det næstyderste fag mod Store Søndervoldstræde, begge med tofløjede, grønmalede fyldingsdøre med overvinduer. Vinduerne er iverigt hvidmalede og smårude.

Ejere:

Adskilt fra matr.nr. 199, Dronningensgade 3, i 1900.

Tidligere en del af møller Niels Nielsen Hiorts grund.
1752 - 1766 Billedhugger, professor Simon Carl

1766 - 1782	Stanley, efterfulgt af enken, Bolette Mouritzen.
1782 - 1789	Billedhugger Carl Frederik Stanley.
1789 - 1793	Agent Peter Appelbye.
	Agent og grosserer Johan Jacob Frølich.
1793 - 1798	Kaptajn i kgl. dansk tjeneste John Christmas.
1798 - 1801	Kaptajn Friderich Friderichs.
1801 - 1804	Grosserer Philip Ryan.
1804 - 1826	Karetmager James Fife.
1826 - 1827	Kjøbenhavns Brandforsikring.
1827 - 1840	Tømrermester og møllebygger Jørgen Jørgensen.
	1840 Credit Cassen for Husejere i Kjøbenhavn.
1840 - 1872	Jernstøber Daniel Friederich Löwener.
1872 - 1891	Firmaet D.Løwener & Co. A/S.
1891 - 1897	Christianshavns Jernstøberi og Maskinværksteder.
1897 - 1916	Den danske Landmandsbank, Hypotek- og Vekselbank A/S.
1900 - 1917	Broderbåndet af N.I.O.G.T.
1917 - d.d.	Christians Sogns Menighedssamfund.

Overgaden oven Vandet 8

Overgaden oven Vandet 8

Mtr.nr. 198

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie, se Overgaden oven Vandet 10. Hjørneparcellen blev senest 1659 skilt fra storgrunden og var 1689 bebygget med vintapper Jørgen Jørgensens hus. Fra 1720'erne kom nr. 8 og 10 atter til at høre sammen. Ejendommen blev i 1786 frasolgt Overgaden oven Vandet 10, men har i nyeste tid atter hørt sammen med denne.

Den nuværende bebyggelse

Hjørnebygningen er fra 1786 og fremstod oprindeligt som en kvadratisk hovedbygning på hjørnet af Overgaden oven Vandet og Store Sønder voldstræde med et porthus i den halve dybde ud til Overgaden oven Vandet. Begge bygninger var i grundmur og to etager, og de blev opført for lystøber Christian From, der samme år havde erhvervet grunden fra Thomas Potter i nr. 10. I forbindelse med byggeriet blev et ældre bindingsværkshus nedrevet.

Den nye hovedbygning stod i seks fag til begge gader og havde en kvist til strædet og afvalmet tag med en trekantfronton i gavlen ud mod kanalen. Bygningens klassicistiske præg gav sig til kende i stueetagens kvaderpudsning og indfatninger om endefagene i begge etager. For gennemkørslen i portbygningen var en beklædt port og derover et portkammer.

I 1831 blev begge bygninger forhøjet til tre etager og ejendommen som helhed grundigt istandsat. Ved denne lejlighed blev udsmykningen ændret til det nuværende enkle udtryk, hvor et gennemgående sålbænksbånd under 2. etages vinduer er den eneste dekoration ud over hovedgesimsen.

Husets nuværende udtryk stammer dog først fra en gennemgribende ombygning i 1909-10 ved arkitekt Alf Thomsen. Herved blev porten nedlagt og erstattet af en gennemgående gang. Samtidig blev trapperummet flyttet ud til gadesiden og den nuværende hoveddør etableret. Som følge heraf blev fagrhythmen i hovedhuset ændret fra seks til de nuværende fem fag. De to porthusfag har bibeholdt deres lidt afvigende rytme. I stue- og kælderplan blev bjælkelaget i øvrigt samtidig hævet.

OVERGADEN OVEN VANDET

Den seneste ombygning og renovering i 1985-87 blev forestået af arkitektfirmaet Fournais' Tegnestue og indebar bl.a. tagets nylægning og opsætning af nye kviste.

Allerede i 1797 var der butik i kælderen på hjørnet med fire fag mod strædet og to fag til Overgaden. Tilsyneladende var der butik på stedet helt frem til bygningsens indretning med de nuværende kontorlokaler i 1980'erne.

Fredet 1944.

Bygningen er grundmuret, tre etager høj med kælder og har heltag med røde tegl; murene fremtræder glatpudsede og hvidmalede med påmalet sort sokkel. Under anden etages vinduer løber et profileret kordonbånd og under taget en profileret hovedgesims.

I tagfladen er fire grønmalede kviste. I midten af kanalfronten fører en nyere trappe op til en tofløjet, hvidmalet fyldingsdør med vinduer. I det vestligste fag er nedgang til kælderen med en tofløjet, hvidmalet fyldingsdør med vinduer. Vinduerne er af dannebrogstypen med tværsporse, hvidmalede.

De to fag længst mod øst er en gammel portbygning, der er halvt så dyb som hovedhuset, af samme grund er der halvtag på denne bygning.

Ejere:

Som Overgade oven Vandet 10.

- ? - (1659) Hans Jensen.
- (1675) - 1689 Væver Christian Carstensen, efterfulgt af enken, Bendte.
- 1689 - (1717) Væver Peder Rasmussen, efterfulgt af arvingerne.
- ? - (1723) De fattige husarme.
- (1728) - 1741 Mønsterskriver ved Søetatens Generalkommissariat Jens Rasmussen.
- 1741 - 1786 Som Overgaden oven Vandet 10.
- 1786 - 1788 Lysestøber Christian From.
- 1788 - 1797 Kaptajnløjtnant, senere kaptajn i søetaten og generaladjutant Tøger von Abo(e).
- 1797 - 1798 Jens Nielsen, efterfulgt af enken, Mette Cathrine Jensdatter.
- 1798 - 1831 Bryggersvend Søren Jensen, gift med Mette Cathrine Jensdatter.
- 1831 - 1832 Gæstgiver Jacob Wilhelm Moyel.
- 1832 - 1834 Møllemeister Berthel Jessen.
- 1834 - 1837 Hofbagermester Carl Peter Jensen.
- 1837 - 1838 Jacob Wolthers.
- 1838 - 1839 Hofbagermester Carl Peter Jensen.
- 1839 - 1859 Jernstøber Niels Mogensen, efterfulgt af enken, Sidse Mogensen.

- 1859 - 1880 Tømrermester Jacob Beyerholm Wenzel, gift med ovennævnte enke, Sidse Mogensen, der også sidder som enke efter ham og efterfølges af arvingerne, jernstøber Jens Frederik Mogensen og Nilsine Cecilie Dohn, f. Mogensen.
- 1880 - 1883 Viktualiehandler Johan Frederiksen.
- 1883 - 1888 Overpolitibetjent Frederik Gotfred Schröder.
- 1888 - 1911 Murermester Severin Rasmussen.
- 1911 - 1918 Enkefru Anna Thomsen.
- 1918 - 1920 Glarmester Holger Schou Hansen.
- 1920 - 1953 Frk. Angla Kristine Vilhelmine Petersen og forvalter Alex Marius Vilhelm Petersen.
- 1953 - 1954 Bankassistent Knud Dam Nielsen.
- 1954 - 1957 Assistent Svend Aage Damsbo Kruse.
- 1957 Landsretssagfører Anker Thide.
- 1957 - 1964 A/S Pionera.
- 1964 - 1985 Grosserer Ulf Brøste.
- 1985 - d.d. P.Brøste A/S.

Overgaden oven Vandet 10

Mtr.nr.197

Potters Gård

Grunden og den ældste historie

Den uregelmæssige storgrund, nr. 38, der lå helt ud til volden ved Christianshavns grundlæggelse, blev mellem 1617 og 1619 tillagt Herman Hegerfeldt. Blandt de behandlede ejendomme ligger Overgaden oven Vandet 8 og 10, Søndervoldstræde 9 og Dronningensgade 7 på parceller heraf.

Endnu i 1663 var grunden ubebygget, dog var allerede da udstykket en mindre parcel ud til Store Søndervoldstræde, inklusive Overgaden oven Vandet 8, som dog atter i perioden 1728-79 var sammenhørende med nr. 10. nr. 8 og 10 har også i seneste tid haft fælles ejer. Store Søndervoldstræde 9 har siden 1780 permanent været sammenlagt med Overgaden oven Vandet nr. 10. Dronningensgade 7 blev udskilt mellem 1682 og 1689.

Den nuværende bebyggelse

Den helstøbte bygård blev opført i 1785 for den skotskfødte grosserer Thomas Potter. På stedet havde der tidligere været både en grynmølle og en pibefabrik. I 1779 overtog Thomas Potter grunden og flyttede her-

Overgaden oven Vandet 10

efter sit jernstøberi, der i øvrigt var Danmarks ældste, hertil fra den lejede grund på Appelbyes Plads. Grunden omfattede da tillige nuværende nr. 8, som dog blev udskilt, samtidig med at han byggede sit nye fornemme domicil.

Beboelsen lå på 1. sal, og huset rummede desuden en pakkælder samt kontorer i stueetagen. Sidehuset i øst blev opført samtidig med forhuset. Støberiet blev placeret bagtil på grunden.

Det storladne, om end lidt løst komponerede forhus, adskiller sig med sine stort anlagte proportioner fra de nærmeste nabobygninger. Huset indgår derimod i en fin treklang med Stanleys Gård og Steinfass' Gård i henholdsvis nr. 6 og 32. Som disse to bygninger er den lidt yngre Potters Gård endnu præget af rokokkens virkemidler, dog her i en klassicistisk ikklædning. Forhuset har et lidt fremspringende midterparti med refendfugning i underetagen og hjørnelisener om yderfagenes blændinger. Indgangen fandt sted fra porten.

Gennem tiden er bygningens fremtræden kun ubetydeligt ændret, eksempelvis ved indretning af butikker i kælderen. Kælderen i både for- og sidehus blev i øvrigt gravet noget dybere i 1882-83.

I 1920 påbegyndte arkitekt H.Lønborg Jensen en større, pietetsfuld istandsættelse af ejendommen. Vinduerne blev fornyet og porten ændret til sit nuværende udseende, ligesom gennemkørslen blev ændret til en gennemgang.

I 1937 blev opført såvel et nyt sidehus i vest som vinkelbygningen med den runde trappebygning bagest på grunden. Bebyggelsen er senest istandsat i 1985-87, hvor kældervinduer og tag blev fornyet. Taget har stadig sorte glaserede tegl.

Gårdrummet har i en årrække været inddraget i tilknytning til udstillingsvirksomheden »Brøstes samling«.

Fredet 1918.

Denne store gård har med sine otte fag en noget statisk facadetakt, der understreges af yderfagenes lisenindramninger i stor orden. De fire midterste fag er fremskudt i en risalit, hvor underetagen er markeret med en refendfugning, afdelt fra overetagen af en profileret gesims. Bygningen er grundmuret, to etager høj med kælder under og mansardtag med sortglaserede sten. Facaden er inddelt i otte fag med en midtrisalit på

Overgaden oven Vandet 25 - 8

fire fag. Glatpudset og malet lysegrå over en sort sokkel, under taget er en hvidmalet hovedgesims med tandsnit.

I det brede vestfag er den rundbuede portåbning med volutsvingen slutsten, selve porten er tofløjet og hvidmalet. Vinduerne er smårudede og hvidmalede, i mansarden er syv symmetrisk placerede kviste, der alle er grønmalede. I tagfladen er der to små runde kviste. Vest for porten sidder en tavle i faksemarmor med teksten: »Genremaleren / Professor / Julius Exner / havde i Aarene 1861-73 / sit Atelier og sin Bolig her i / »Potters Gaard««.

Inde i portrummet er indgang til stueetagen. Mod gården står facaden pudset og hvidmalet med en profileret hovedgesims. Her er nedgang til kælderen. Alt træværk i gården er malet mørkegrønt.

Sammenbygget hermed er et grundmuret **sidehus** i to etager med kælder under og halvtag med mansard, behængt med sortglaserede tagsten. Bygningen, der er seks fag lang, fremtræder pudset og hvidmalet og med en profileret hovedgesims ligesom forhuset. I det midterste fag er nedgang til kælderen, i søndre fag er indgang til stueetagen. Vinduerne smårudede, i mansarden er fire vinduer, mens der i den øverste tagflade er tre kviste.

Grunden er yderligere bebygget med tre yngre bygninger.

Ejere:

1631) - 1633	Herman Hegerfeldt, efterfulgt af enken, Anna.
1633 - ?	Borgmester Hans Nikkelsen Lundt, gift med ovennævnte enke.
(1654) - (1663)	Færgemand Jørgen Lauridzen, efterfulgt af enken, Karen.
(1675) - (1689)	Christian Tømmermand.
- 1698	Skibstømmermændene, brødrene Terchel, Svend og Niels Christensen Losbye.
1698 - 1701	Vinhandler Jørgen Jørgensen.
1701 - 1711	Kommerceråd Peter Kloumand og boet efter denne.
1711 - 1720	Islandsk købmand Peter Andersen Fiellerup og medinteressenter Jens Lassen og Jacob Nielsen.
1720 - 1722	Hofbager Jacob Nielsen Lillebeck.
1722 - 1741	Mønsterskriver ved Søetatens Generalkommissariat Jens Rasmussen.
1741 - 1747	Søetatens Generalkommissariat.
1747 - 1752	Mesterreblager ved Holmen, Peter Appelbye.
1752 - 1755	Overkrigskommissær Alexander Ross

	og lotteriinspektør Jonas Baltzersen Collin.
1755 - 1779	Overkrigskommissær Alexander Ross og regimentskvartermester Severin Ferslef.
1779 - 1790	Grosserer Thomas Potter.
1790 - 1800	Mecanicus og knapfabrikant Andreas Mitchel.
1800 - 1806	Grovsmedemester og vognfabrikant Poul M. Johansen.
1806 - 1823	Forvalter ved det kongelige klædeoplag Arnt Harboe, efterfulgt af enken, Marie Dorothea.
1823 - 1824	Kjøbenhavns Brandforsikring.
1824 - 1846	Farvermester og kattuntrykker Frederich Güllich, efterfulgt af enken, Marie Margrethe Güllich, f. Müller.
1846 - 1873	Fabrikant Frantz Frederich Güllich, ovennævntes søn, efterfulgt af enken, Hansine Frederikke Georgia Güllich, f. Preisler.
1873 - 1875	Vekselmægler Edv. Lorentzen.
1875 - 1881	Grosserer Ludvig Koppel.
1881 - 1919	Snedkermester Fritz Hansen, fra 1904 enken, Stine Marie Hansen, f. Larsen.
1919 - 1940	Dr.polit. Edvard Mackeprang, efterfulgt af enken, Margrethe Mackeprang.
1940 - 1942	Fru Margrethe Mackeprang og grosserer Ulf Brøste.
1942 - 1955	Grosserer Ulf Brøste.
1955 - 1987	A/S Pionera.
1987 - 1988	Sandbjerg Nielsen & Christensen I/S.
1988 -	KS Sanexco Ejendomme.

På dette tidspunkt blev husene beskrevet som seks fire-fagshuse i to etager, opført i bindingsværk med grundmuret kælder under og fælles gavle og kviste. Lidt efter lidt skal- eller grundmurede facaderne på de enkelte huse, og efterhånden blev de også bygget mere eller mindre om eller erstattet af nyt byggeri.

I 1700-tallet tilhørte husene skippere, og til ejendommene hørte også kajplads ved kanalen.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset fremtræder i det væsentligste i den skikkelse, som to af de gamle firefagsboder fik ved en gennemgribende om- eller nybygning i 1797. På trods af de individuelle ejerskaber blev de to gamle bodebygninger ombygget som et fælles byggeprojekt og fik ensartede grundmurede facader og bagsider i henholdsvis tre og to etager.

Ved ombygningen skabtes således den nye herskabelige »dobbeltfacade« på i alt seks fag. Indgangene til 1. etage blev placeret i de to nabofag omkring midterfaget, mens kældernedgangene lå i yderfagene. I begge huse var gennemgående forstuegange med udgang til gården, i stil med de ældre »typehuse«. Den nye facade fik en stram, klassicistisk komposition med en fin balance i proportionerne og med udnyttelse af enkle, dekorative stilelementer i dør- og vinduesindfatninger, udført dels i mur dels i sandsten. I udsmykningen indgik en muret kordongesims og en tilsvarende kraftig hovedgesims med sparrehoveder. En oprindelig vandret blænding med en à la grecque-bort over de to midterste fag i anden etage blev overpudset omkring 1870. Af de oprindelige indfatninger om vinduerne er kun sålbænkene nærmest indgangspartiet tilbage.

På taget ofrede man til gaden sorte, glaserede tegl, mens der til gården blev lagt røde sten. Stort set samtidig med forhusenes ombygning blev der opført to ens sidehuse i to etager, hvori køkkenerne blev placeret. Heri var indgang til både kælder og 1. etage.

Da de to ejendomme i 1881 havde fået samme ejer, blev der gennemført en del ændringer. Som en naturlig konsekvens sløjfedes den ene hovedindgang, i nr. 14, og der blev anlagt en ny fælles trappe til de øvre etager. Den overflødige hoveddør blev flyttet til bagsiden, hvorfra den i slutningen af 1960'erne blev hentet tilbage til den oprindelige placering, hvor dækpladen var blevet bibeholdt. Retableringen af døren indgik som en del af en større istandsættelse, hvorved kældersfacaden og tagkvistene blev ført tilbage til et mere oprindeligt udtryk. Restaureringen blev forestået af arkitekt Jørgen Erik Andersen, der sammen med flere

Overgaden oven Vandet 12 - 14

Mtr.nr. 195

Grunden og den ældste historie

I 1881 blev ejendommene Overgaden oven Vandet 12 og 14 sammenlagt, men fik først fælles nummer i 1953.

De to grunde indgik oprindeligt i storgrund nr. 37, der blev tillagt Anders Olufsen og omfattede nuværende Overgaden oven Vandet 12-22 og Dronningensgade 9-15.

Allerede i 1635 lå der lejeboliger ud til begge gader, og i 1675 blev bebyggelsen mod kanalen præciseret som seks huse »vel ved magt«. Disse huse, der udgjorde en sammenhængede boderække af sædvanlig type, solgtes umiddelbart herefter til privateje.

Overgaden oven Vandet 22 - 12

arkitekter i 1961 havde købt den noget forfaldne ejendom.

Allerede mellem 1839 og 1852 var nr.12 blevet forhøjet til tre etager i bagsiden, og ved istandsættelsen i 1960'erne blev nr.14 også forhøjet til denne side. I nr. 14 blev sidefløjens murkrone forhøjet i forbindelse med udnyttelsen af tagetagen til beboelse i 1871. De to ældre kviste fra denne ombygning er i dag ændret til en gennemgående kvist.

Fredet 1918.

Selvom **forhuset** fremtræder som ét seksfagshus opbygget symmetrisk omkring midteraksen, er der tale om to sammenbyggede forhuse med tilhørende sidehuse i hver side af gården. Forhusene er grundmurede, tre etager høje med kældere under. Hver bygning består af tre fag og har heltag med røde tegl. Facaden står glatpudset. Over kordongesimsen i sandsten står facaden kalket i en lys farve med en hvid, kraftig hovedgesims med sparrehoveder. I de to midterste fag er der to ens udformede opgangspartier med fire trin af granit, der fører op til to gennemgående forstuer. I yderfagene er der to ens nedgange til kælderen med grønmalede døre med ruder. I anden etages fire midterste fag er facaden udsmykket med sandstensind-

fatninger om vinduerne, i de to ydre fag tillige kronet af trekantsfrontoner, båret af volutsvungne konsoller. I stueetagens andet fag fra hver side samt i tredje etages to midterfag er der markerede sålbænke i sandsten. I tagfladen er der fire kviste.

Gårdsiden har smigfag til sidehusene. **Sidehuset til nr.12** er en grundmuret halvtagsbygning i tre etager med kælder og inddelt i fire fag. Facaden er vandskuret og gulkalket med aftrappet hovedgesims. I andet fag fra nord er der nedgang til kælderen, i tredje fag er der opgang til stueetagen. **Sidehuset til nr.14** er af tilsvarende type, om end kun i to etager med en nyere tagetage.

Ejere:

Overgaden oven Vandet 12

Indtil (1675)	Som Dronningensgade 9.
(1680) - (1682)	Væver Peder Rasmussen.
(1689) - 1691	Kaptajn Gislerus Webach.
1691 - (1717)	Skipper Anders Andersen.
(1723) - (1758)	Skipper Lehnhardt Jansen, sidst boet efter denne.

(1760) - 1766 Henrich Gregersen Schierning.
 1766 - 1773 Skibskaptajn Rasmus Nielsen Holm.
 1773 - 1795 Skipper Ulrich Fischer, efterfulgt af enken, Margretha.
 1795 Koffardikaptajn Peder Hansen Kock.
 1795 - 1799 Koffardikaptajn Peder Koefoed Ancer.
 1799 - 1800 Cicilia Maria Haarslund, enke efter købmand Rausch.
 1800 - 1812 Styrmand, månedsløjnant Jørgen Madsen Kofoed.
 1812 - 1830 Skibskaptajn Andreas Philip Schrader.
 1830 - 1831 Skibskaptajn Hans Henrich Hansen, efterfulgt af enken, Mette Marie Hansen, f. Lynge.
 1831 - 1842 Borgmester, kaptajn Peter Nicolai Fuglede, efterfulgt af enken, Karen Egarde Fuglede og jomfru Augusta Edel Caroline Petrea Voight.
 1842 - 1852 Overlæge, dr.med. Adolph Goos.
 1852 - 1857 Løjnant Lars Larsen.
 1857 - 1867 Tøjfabrikant Frantz Jäckel.
 1867 - 1875 Fjerhandler Amsel Jacob Meyer.
 1875 - 1881 Skomagermester og sprøjtefører Carl Christian Theodor Bonfils.
 1881 - 1885 Murermester S.R. Jensen.
 1885 - 1899 Skibsbygmester A.C. Petersen.
 1899 - 1910 Murer Adolph Axel Barndorff.
 1910 - 1921 Journalist Einer Nielsen.
 1921 - 1945 Malermester Vilhelm Oskar Olsen.
 1945 - 1961 Stavnsgaard's Kunstforlag og Langwagens Kobbertrykkeri A/S (Handels- og ejendomsselskabet Kanalgården A/S).
 1961 - d.d. Arkitekt Bente Lund (Bente Fog-Møller), arkitekt Lis Mogensen (til 1966), arkitekt Set Karlgren (til 1964), arkitekt Niels Tougaard (til 1970), arkitekt Jørgen Erik Andersen, Frans Fog-Møller (fra 1978) og Hanne Andersen (fra 1985).

Overgaden oven Vandet 14

Indtil (1675) Som Dronningensgade 9.
 1679 - 1695 Skipper Peder Pedersen Holst, efterfulgt af enken, Maren Henrichsdatter.
 1695 - 1728 Sejlingsmand Brønne Olsen, ovennævntes svigersøn.
 1728 - 1753 Skibstømmermand Lars Haagensen Mandahl, sidst boet efter denne.
 1753 - 1760 Skipper Henrich Gregersen Schierning.
 1760 - 1795 Skipper Jacob Andersen Rønne, efterfulgt af enken, Anne Marie.

1795 Koffardikaptajn Peder Hansen Kock.
 1795 - 1798 Købmand Hans Jessen.
 1798 - 1800 Koffardikaptajn Andreas Ocksen Porth, efterfulgt af enken, Bodil Kirstine Teyring.
 1800 - 1809 Skibskaptajn Christen Jensen Lind.
 1809 - 1865 Skibskaptajn Svend Wilhelmsen Ørgaard, efterfulgt af enken, Anne Christine Ørgaard, f. Altwelt.
 1865 - 1873 Kancelliråd, kgl. fuldmægtig Hans Christian Ludvig Bredberg.
 1873 - 1874 Høker Lars Jørgensen.
 1874 - 1881 Tobaksfabrikant, flv. købmand Peter Frantz Christopher Madsen.

Derefter som Overgaden oven Vandet 12.

Overgaden oven Vandet 16

Mtr.nr. 545

Grunden og den ældste historie

Ejendommen blev henlagt under matr.nr. 193 i 1923 og atter udskilt herfra som matr.nr. 545 i 1961.

Bygningen indgik oprindeligt i en boderække, der blev opført mellem 1622 og 1635, se Overgaden oven Vandet 12-14.

Den nuværende bygning

Forhuset fremstår som resultatet af en gradvis ombygning af den oprindelige bindingsværksbygning i fire fag og to etager med muret kælder. Selv om bygningen er noget forandret, er den dog det hus, der i dag kommer nærmest på den tidligere boderækkes fremtræden.

Facaden var tilsyneladende allerede før 1728 blevet skalmuret i underetagen, og den havde i 1808 en muret kordongesims. I 1861 opsattes tillige en muret, profileret hovedgesims, og facaden stod på dette tidspunkt overpudset. Formentlig var det tømremester Hiorth, der kort efter sin overtagelse af ejendommen i 1803 lod den gamle halve gavlkvist, hvis anden halvdel hørte til nr.18, erstatte af den stadig eksisterende fabrikssetage.

Førhen var der en indgang med en firetrins stentrappetil en gennemgående forstue i det østligste fag og tre vinduesfag i den øvrige stueetage. Denne traditionelle udformning blev radikalt ændret i 1957 ved portens etablering og isætningen af det lille vindue.

Omlægningen og grundmuringen af underfacaden fandt sted i forbindelse med en stærkt påkrævet istandsættelse, som blev forestået af arkitekt Søren Lotz. De bygningsarkæologiske undersøgelser i forbindelse hermed viste, at der var tale om det gamle hus. Bygningen stod da endnu med højstolper i bagsiden under en skalmur af mursten på kant. Ved istandsættelsen blev husets bagside dog nyopmuret og kælderen fyldt op. Derimod blev tagværket blot rettet op og stivet af.

I forbindelse med istandsættelsen blev et ældre sidehus nedrevet.

Fredet 1918.

*Bygningen består af et grundmuret **forhus** i fire fag i to etager med gennemgående fabrikskvist i taget samt kælder under. I de to østre fag er en åben gennemkørsel. Vinduerne er nye, alle hvidmalede.*

Gadefacaden står glatpudset med en lille gesims over stueetagen, alt malet blågråt. Under taget er der en hvid, profileret hovedgesims. Bagsiden fremtræder ligeledes glatpudset og har en aftrappet, hvid hovedgesims. I øvrigt er gårdfacaden behandlet på samme måde som forsiden. Adgangen til bygningen finder sted fra portgennemkørslen ad en nyere, rødmalet dør.

Ejere:

Indtil (1675)	Som Dronningensgade 9.
(1680) - 1685	Løjtnant Christopher Albertz, efterfulgt af enken, Margrethe Doretha.
1685 - 1728	Skipper Søren Sørensen, efterfulgt af enken, Anne Margaretha.
1728 - 1751	Skipper Niels Christensen, efterfulgt af datteren, Anna Nielsdatter Aland.
1751 - 1755	Styrmand Christian Nielsen Aland, søn af ovennævnte Niels Christensen.
1755 - 1760	Kaptajn ved Islandske Compagnie Mathias Otto.
1760 - 1765	Skibskaptajn Christian Nielsen Aland, efterfulgt af enken, Gurria / Guri Jensdatter.
1765 - 1783	Skibskaptajn Morten Hermansen Rønne.
1783 - 1788	Guldsmed Magnus Tanck.
1788 - 1795	Islandsk købmand Dines Jespersen.
1794 - 1803	Kongelig bestattet stadsmekanikus Jesper Bidstrup, efterfulgt af enken, Lene Marie Hansen.
1803 - 1808	Tømrermester Jonas Hiorth, efterfulgt af enken, Karen Christence, f. Andersen.

1808 - 1819	Snedker Joachim Frederich Kort.
1819	Grosserer Peter Thyge Boyesen.
1819 - 1830	The- og porcelænshandler Mogens Schouboe.
1830 - 1855	Farver Erich Rosengreen.
1855 - 1857	Tøjfabrikant Andreas Frederik Sandberg, efterfulgt af enken, A.C. Sandberg.
1857 - 1861	Værthusholder Graves Jensen.
1861 - 1866	Murermester Jens Hansen, efterfulgt af enken, Elise Cecilie Dorthea, f. Hansen.
1866 - 1876	Skibstømrer Jens Christian Carlsen.
1876 - 1902	Musikus Valdemar Schmidt, efterfulgt af enken, Boeldine Christine Schimdt, f. Thorsen.
1902 - 1923	Husejer, murer Adolph Axel Barndorff.
1923 - 1933	Tømrermester P. Pedersen Vang.
1933 - 1939	Grosserer A. W. Kirkebye.
1939 - 1944	A. W. Kirkebye A/S.
1944 - 1962	Stavnsgaards Kunstforlag & Langwagens Koppertrykkeri A/S (Handels- og ejendomsselskabet Kanalgården A/S).
1962 - 1977	Claus Müller, Thomas Müller og forfatter Arvid Müller, efterfulgt af Britta Müller.
1977 - d.d.	Richard Moritz Stern og Ewa Monica Andersson, senere Wohlén.

Overgaden oven Vandet 18

Mtr.nr. 193

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste bebyggelse, se Overgaden oven Vandet 12-14. Den oprindelige bindingsværksbebyggelse, der stod i fire fag og to etager med muret kælder, havde fået en halvstens skalmur til gaden og en ny kvist, men var ellers ikke væsentligt ændret siden opførelsen.

Den nuværende bygning

Det nuværende forhus blev i 1832 »næsten af nyt opført«. Huset fik da sin nuværende fremtræden i grundmur og tre etager. Etagehøjden i det nye hus var højere end i det gamle, også i kælderen, hvor der blev indrettet butik. Bygningen stod herefter med gul, afskuret facade og sorte fuger, og med muret og pudset hovedgesims til begge sider. I 1856 blev de tidligere kviste ændret til fabrikssetagen, og samtidig omtales facaden som oliemalet.

Ligesom i det gamle hus var der indgang i det vestligste fag til en gennemgående forstue, der fik en fyldingsdør til begge sider. Til både gade- og gårdside var der nedgang til kælderen i nabofaget.

Omkring kældernedgangen fra gaden til butikken blev opsat en indfatning med lisener og dækplade af træ. Denne indfatning blev først sløjft i 1956, hvor facaden også blev overpudset. Ved en istandsættelse i 1974-75 blev kældervinduerne og -døren fornyet. Bygningens øvrige vinduer stammer på nær nogle enkelte rammer fra 1832.

Fredet 1918.

Bygningen er grundmuret i fire etager med kælder under. Inddelt i fire fag og har heltag med røde tegl. Både til gade og gård er der en gennemgående fabrikskvist. Soklen står i tilhugne kampesten, og gadefacaden er pudset og malet i en rødbrun nuance. Hovedgesimsen er aftrappet.

I det vestligste fag er der en mørkegrøn fyldingsdør med overvindue, som fører ind til den gennemgående forstuegang. Kælderetagen har nyere, hvidmalede vinduer. I etagerne herover er grønmalede vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse. Fabrikskvisten er opbygget i bindingsværk med vand-skurede tavl og grønmalede stolper.

Ind mod gården er bygningen vandskuret og gulkalket. Træværket står her rødmalet, bortset fra nogle nyere hvidmalede vinduer i kælderen. Der er nedgang til kælderen fra gården, og der findes en dør til den gennemgående forstuegang. Vinduene er torammede. Hovedgesimsen er aftrappet, og i tagfladen er der en teglhængt taskekvist samt en stor, glat vandskuret skorsten.

Ejere:

Indtil (1675)	Som Dronningensgade 9.
(1677) - 1714	Skrædder Jens Nielsen Gotlender, efterfulgt af enken, Ide Christensdatter og boet efter denne.
1714 - 1718	Købmand og handelsmand Hermand Henrich Kønnemand med flere.
1718 - 1733	Søerfaren mand, senere skipper Jacob Christensen.
1733 - ?	Kaptajn ved Det vestindiske Compagnie Lorentz Jæger.
? - 1751	Sognepræst til Ousted og Allesløv Alberth Troyel.
1751 - ?	Kaptajn i Det vestindiske Compagnie Anders Olsen Thofte.
? - 1755	Smed i citadellet Friderichshavn Hans Joensen Schachtavel.

1755 - ?	Kaptajn Jørgen Mørch, efterfulgt af enken, Mette Pedersdatter.
? - 1786	Skipper Peder Pedersen Schmidt, gift med ovennævnte Mette Pedersdatter og senere med Mette Margrethe Andersdatter, der sidder som enke efter ham.
1786 - 1788	Guldsmed Magnus Tanck.
1788 - 1808	Rasmus Horn og boet efter denne.
1808 - 1809	Slagtermester Simon Daniel Høffner.
1809 - ?	Rebslagermester Jacob Johansen Thyberg, efterfulgt af enken, Anne Cathrine.
? - 1824	Hans Christian Christensen, gift med ovennævnte Anne Cathrine, samt boet efter dem.
1824 - 1834	Skibstømmermand Johannes Christian Gram.
1834 - 1836	Brændevinsbrænder Mads Christensen Aastrup.
1836 - 1842	Skomagermester Christian Simonsen Holm, efterfulgt af arvingerne: skomagermester Peter Erich Petersen, guldsmedemester Johan Georg Christian Holm og styrmand Jacob Peter Holm.
1842 - 1922	Grovsmedemester Andreas Petersen, efterfulgt af dennes arvinger og arvingers arvinger.
1922 - 1933	Tømmermester P. Pedersen Vang.
1933 - 1962	Som Overgaden oven Vandet 16.
1962 - 1975	Arkitekt Bente Lund, senere Fog-Møller, arkitekt Lis Mogensen (til 1966), arkitekt Set Karlgren og dennes arvinger (til 1964), arkitekt Niels Tougaard (til 1970) og arkitekt Jørgen Erik Andersen.
1975 - d.d.	Helga Jacobsen og Per Jacobsen.

Overgaden oven Vandet 20

Matr.nr. 546

Grunden og den ældste historie

Ejendommen blev henlagt under matr.nr. 193 i 1923 og atter udskilt herfra som matr.nr. 546 i 1961.

Vedrørende den ældste bebyggelse, se Overgaden oven Vandet 12-14. Den oprindelige bindingsværksbebyggelse stod i fire fag og to etager med muret kælder.

Den nuværende bebyggelse

Det nuværende, grundmurede forhus blev opført i 1802 for kaptajn Peter Hansen Kock i tre fag og fire

etager. Den nye bygning kom med sin dominerende højde og det reducerede fagantal til at syne som et smalt, højt indslag i husrækken. Udsmykningen var relativt enkel med kordon- og hovedgesims samt blænding i etageadskillelsen mellem anden og tredje etage og et glat bånd mellem tredje og fjerde etage, svarende til husets nuværende fremtræden. Hovedgesimsen er dog fornyet i 1939. Også vinduesudformningen svarer stort set til den oprindelige, nemlig klassicistiske vinduer i de tre etager og torammede vinduer med en enkelt tværsporse i den øverste, fjerde etage. Ved en istandsættelse i 1985-86 har tredje etages vinduer dog fået underrammer uden tværsporse.

For opgangen til den gennemgående forstue i det vestre fag omtales fra opførelsen en trappe med sandstensvanger, men i 1834 nævnes i stedet et jerngelænder. Den fine beklædte gadedør er formentlig original.

Kælder og stueetage blev gennemgribende istandsat i 1966 ved arkitekt Jørgen Erik Andersen og stort set ført tilbage til det oprindelige udseende. Herved sløjfede en butiksendretning fra begyndelsen af 1900-tallet med ét stort glasparti i begge etager. Der havde også tidligere været butik i kælderen, hvortil der fra husets opførelse var nedgang fra gaden i det midterste fag.

Samtidig med forhuset opførtes et sidehus i øst, ligeledes i fire etager med kælder.

Ved den seneste istandsættelse af ejendommen i 1985-86, som blev forestået af arkitekt Henning Larsens Tegnestue, blev der opsat nye kviste på både forhusets bagside og sidehuset. Den eksisterende kvist til gaden stammer antagelig fra 1880'erne.

Fredet 1918.

***Forhuset** er grundmuret i fire etager med kælder under og heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i tre fag, og facaden står vandskuret og gulkalket med kordongesims og bånd under anden etages vinduer i sandsten. Mellem anden og tredje etage er der et hvidmalet, forsænket felt med klassicistisk ornament, mellem tredje og fjerde etage er et let fremrykket, udekoreret felt. Under taget en hvidmalet, aftrappet gesims med konsoller.*

En trappe med tre sandstenstrin fører op til hoveddøren, og over den beklædte dør med oval rude og overvindue er en konsolbåren baldakin. Alle vinduer er af dannebrogstypen og hvidmalede. I tagfladen en nyere kvist. Taget har brandkamme til begge sider, og i tagryggen længst mod øst er der en høj, gulkalket, glat skorsten.

Forhusets bagside er, på nær et fag, skjult af sidehuset, men vinduer og gesims er iøvrigt som på facaden.

***Sidehuset** er i fire etager plus kælder. Bygningen er fem fag lang og har halvtag med røde tegl, med en enkelt kvist. I det søndre fag er der indgang ad en fyldingsdør med overvindue. I det midterste fag er der en kældernedgang med to lemme, og i de to nordre fag er der endnu to lemme. Mod gården er alle mure vandskurede og gulkalkede, og træværket er malet rødbrunt.*

Ejere:

Indtil (1675)	Som Dronningensgade 9.
(1680) - (1689)	Bådsmand Jens Pedersen.
? - 1695	Gabriel Ottesen.
1695 - ?	Skibstømmermand Svend Christensen.
? - 1723	Ruhugger, senere skibstømmermester Christian Svendsen, ovennævntes søn.
1723 - 1742	Skipper Eskild Pedersen Toft.
1742 - 1752	Skipper Henrich Gregersen Schierning, ovennævntes svigersøn.
1752 - 1800	Skipper Ole Larsen, efterfulgt af enken, Catrine Marie Larsen.
1800 - 1817	Skibskaptajn, senere waterschout Peter Hansen Kock, efterfulgt af enken, Anna Kock, f. Hougaard.
1817 - 1821	Skibskaptajn Søren Jensen Høyer, efterfulgt af enken, Christine, f. Andersen og boet efter dem.
1821 - 1826	Madam Anna Kock, f. Hougaard, enke efter waterschout Peter Hansen Kock, sidst boet efter hende.
1826 - 1832	Inspektør Lauritz Christian Hager.
1832 - 1841	Handelsfuldmægtig Frederik Christian Giede.
1841 - 1844	Skibskaptajn Jacob Christian Glad.
1844 - 1867	Skibskaptajn Jens Tikjøb.
1867 - 1904	Forvalter William Alexander Tikjøb, efterfulgt af arvingen, frk. Caroline Marie Tikjøb.
1904 - 1906	Fru Jensine Caroline Jørgensen, f. Jensen.
1906 - 1916	Justitsråd Sofus Elvius.
1916 - 1920	Grosserer Christian Frederik Due-skov.
1920 - 1933	Tømremester P. Pedersen Vang.
1933 - 1962	Som Overgaden oven Vandet 16.
1962 - 1980	Frk. Ella Fischer, sidst boet efter denne.
1980 - 1981	Ejendomsaktieselskabet af 22/1 1973.
1981 - d.d.	Regitse Johnsen.

Overgaden oven Vandet 26 - 20

Overgaden oven Vandet 22

Mtr.nr. 191

Grunden og den ældste historie

Vedrørende grundens ældste historie, se Overgaden oven Vandet 12-14.

Den nuværende bebyggelse

Bygningen er den østligste i den boderække, der blev opført på strækningen fra nr.12-22 for renteskriver Anders Olufsen mellem 1622 og 1635.

De seks udlejningshuse stod hver i fire fag og to etager med grundmuret kælder, og de havde parvis karakter af »dobbelt-huse« med indgangene placeret i nabofagene og en fælles galvkvist over de samme to fag. Kun her i nr.22 og i nr.16 er der stadig bevaret elementer fra denne gamle bebyggelse. I nr.22 kan bagsidens højstolper og den oprindelige styrtrumskonstruktion stadig ses på stedet. Den grundmurede facade stammer derimod i det væsentligste fra en ombygning i 1786.

Før 1728 var der opført en halvtstens skalmur uden på forsiden af den gamle bygning, som i øvrigt da stadig lå med fri gavl i øst. Først i 1786 ændrede bygningen karakter, da gadesiden blev forhøjet til tre etager og fik den stadig eksisterende klassicistiske udformning med kordon- og hovedgesims og en fordybning mellem 2. og 3. etage. Hovedgesimsen var af træ og foret med bly, således at den tillige kunne fungere som tagrende. Den gennemgående forstue blev bibeholdt i det vestre yderfag. Hertil førte nu en sandstenstrappe fra gaden, og for indgangen var en beklædt dør med overvindue. Også til kælderen var indgange fra både gård og gade, og gadedøren var efter ombygningen tofløjet og beklædt, mens der var skrå lemme i bagsiden.

Vinduerne i facaden var tilsyneladende smårude efter ombygningen, dog blev der i 1. etage isat klassicistiske vinduer med »store ruder«. Samtlige vinduer er dog siden udskiftet, nogle endda flere gange, og både kælder og 1. etage har rummet forskellige erhverv. I bagsiden har der fra opførelsen siddet blysprøssede vinduer, men disse er også ændret. Taphuller i stolpetømmeret fra de gamle løsholtsamlinger angiver niveauet for de oprindelige små, højtstående vinduer. I øvrigt har bagsiden i en periode været overpudset.

Fabriksetagen til gaden blev sat op omkring 1960 i forbindelse med indretningen af tagetagen til beboelse. Arkitekt Søren Lotz stod for ombygningen, hvorved en halvrund, blytækket kvist blev sløjfet. Ved samme lejlighed blev tegltaget nylagt.

Et grundmuret baghus i to etager med kvist over et fag og udlægger til et hejseværk omtales første gang i 1798. Huset havde oprindeligt udgang til både gård og have, og begge døre var tofløjede og glatte med overvindue. Vinduerne havde trærammer og grønt, såkaldt simpelt glas. I stueetagen mod haven var skodder. I 1892 opførtes en tilbygning på bagsiden, som dog atter er fjernet. Vinduer og døre er siden fornyet, men i hovedtræk står bygningen uændret.

Fredet 1944.

Forhuset fremtræder i dag med grundmuret facade ud til kanalen. Til gadesiden er huset i tre etager foruden kælderen og en fabrikskvist. Huset er fire fag bredt. Mellem første og anden etage er et glat gesimsbånd, mellem anden og tredje etage et blændingsfelt med dekoration. Heltag med røde tegl. I det yderste vestlige fag er der en hvidmalet fyldingsdør. I det tilstødende fag er der nedgang til kælderen. Vinduerne er af dannebrogstypen, alle hvidmalede. Fabrikskvisten er opbygget i bindingsværk. Skorstenen er ført op langs den vestre nabos gavl. Bagsiden består kun af to etager, som stadig fremtræder i bindingsværk. Tømmeret står sortmalet og tavlene hvidkalkede. Vinduerne er af forskellig type, en- og torammede. I tegltaget en tagkvist.

Det grundmurede baghus i to etager er tre fag bredt. Facaderne står hvidkalkede under teglhængt heltag. Huset har torammede vinduer og en frontkvist i midterste fag mod forhuset. Til den anden side er der en taskekvist i tagfladen med bindingsværk i flunkerne. I østre skel en teglhængt havemur.

Ejere:

Indtil (1675) Som Dronningensgade 9.
 (1680) - 1697 Christopher Jagenreuter, efterfulgt af arvingerne.
 1697 - 1717 Skipper Jacob Hansen, efterfulgt af enken, Magdalena.
 1717 - (1723) Skipper Lauritz / Lars Andersen, efterfulgt af enken.
 (1728) - 1741 Styrmand Uldrich Sander / Zander, gift med sidstnævnte enke, efterfulgt af enken, Helene.
 1741 - 1761 Kaptajn Peter Henrich Sommerschildt.
 1761 - 1765 Madam Pernille, enken efter Jørgen Jensen, og dennes senere mand Jens Hansen Elsegaard.

1765 - 1767 Skipper Lorentz Hansen.
 1767 - 1775 Skipper Henrich Larsen Styrch.
 1775 - 1797 Skipper Friderich Dirch Boyesen, efterfulgt af enken, Anne Meyden.
 1797 - 1826 Skibskaptajn, senere waterschout Peter Hansen Kock, gift med ovennævnte Anne Meyden, efterfulgt af enken, Anna Hougaard, sidst boet efter denne.
 1826 - 1841 Major Johan Jacob v. Krohn.
 1841 - 1858 Skipper Johannes Petersen.
 1858 - 1865 Skomagemester Niels Martinus Balling.
 1865 - 1884 Sadelmagemester Niels Hallager, efterfulgt af enken, Frederikke Caroline Hallager, f. Nielsen.
 1884 - 1913 Urtekræmmer Carl Jensen.
 1913 - 1927 Restauratør Anders Frederik Jensen, efterfulgt af enken, Louise Alfrida Jensen, f. Lieberkind, senere gift Nielsen.
 1927 - 1930 Restauratør J.P. Jensen, sidst boet efter denne.
 1930 - 1945 Kristelig Forening for Unge Mænd, Christianshavns afdeling.
 1945 - 1961 Stavnsgaard's Kunstforlag & Langwagens Koppertrykkeri A/S (Handels- og ejendomsselskabet Kanalgården A/S).
 1961 - 1963 Cand.jur. frk. Jonna Fischer-Hansen.
 1963 - d.d. Landsrettsagfører H. Fischer-Hansen.

Overgaden oven Vandet 24

Mtr.nr. 190

Grunden og den ældste historie

Da nærværende parcel i 1685 blev udskilt fra den oprindelige storgrund nr. 36, se Overgaden oven Vandet 26, var stedet bebygget med det vestre af to forhuse, der var blevet opført ud til kanalen mellem 1635 og 1675. I 1718 beskrives bebyggelsen som fritliggende og i én etage, inddelt i syv fag bindingsværk med klinede tavler.

Den nuværende bebyggelse

Den velproportionerede bygning er opført mellem 1718 og 1732 for skipper Michel Michelsen Arndt. Bygningen er således jævaldrende med de karakteristiske gavlkvisthuse, der blev bygget efter branden i det gamle København i 1728.

Huset blev opført i grundmur til gaden, mens bagside og gavle stod i bindingsværk. Det kan dog ikke udelukkes, at kælderen stammer fra den ældre bygning, og at dette hus som en første byggefase fik grundmuret forside. På den afrensede facade ses i hvert fald, at stenene i stueetagen er mørkere end i overetagen. De synlige rester af ældre farvelag viser i øvrigt, at muren førhen har været oliemalet direkte på stenene.

Midterpartiet er betonet af såvel gavlkvisten som den midtplacerede indgang. For indgangen, der fører til en gennemgående forstue, var oprindeligt en tofløjet beklædt dør, der siden er udskiftet med en fyldingsdør. Udsmykningen er begrænset til den kraftige hovedgesims med rulscliffe, der gentages i gavlkvisten. Kvisten havde oprindeligt en luge, og endnu ses hullet i muren efter en udligger med hejseværk. Stikkene over vinduerne viser, at vinduerne oprindeligt har været lidt bredere end de eksisterende. Omkring 1800 omtales udvendige skodder for vinduerne i den underste etage. I en periode i første halvdel af 1800-tallet nævnes et jernrækværk ved opgangen, og i trappens nederste trin ses stadig huller til standere til et sådant rækværk.

Bagsiden blev opført med et såkaldt »dobbelt stænderværk«, hvor de relativt brede murpiller i facaden blev modsvaret af to stolper mellem hvert vinduesfag i bagsiden. I tømmeret er tydelige afbindingsmærker. Tilsyneladende var vinduerne til denne side oprindeligt blysprossede; flere sådanne omtales omkring 1800, og et enkelt fag af denne type er endnu bevaret.

Bygningen blev gennemgribende istandsat i 1960'erne af ejeren, arkitekt Søren Lotz. I 1985 blev loftsetagen indrettet til beboelse.

Fredet 1944.

Forhuset er to etager højt med kælder under og med gavlkvist over de tre midterste fag. Heltag med røde tegl.

Gadefacaden står grundmuret og er inddelt i fem fag, gavlkvisten spænder over de tre midterste. Facaden er vandskuret med en påmalet, lav, sort sokkel og en hvid, profileret hovedgesims. På gavlkvistens flunker og fronttrekant er et tilsvarende profileret gesimsbånd.

I det midterste fag er der indgang med en rødmalet, tofløjet fyldingsdør med overvindue. I yderfagene er nedgang til kælderen med blåmalede døre med ruder. Vinduerne i første og anden etage er af dannebrogstypen med tværsprosse, mens vinduerne i kælder- og kvistetagen er torammede. I kvistens gavltrekant er et tilsvarende vindue i en kurvehanksbuet åbning og i muren herover en åbning, hvor der tidligere har været anbragt en udliggerbom. Vinduerne er hvidmalede, i kælderen dog blåmalede.

Bagsiden står i fem fag bindingsværk over en grundmuret kælder. Kælderen såvel som bindingsværkets tavl står gulkkalket, tømmeret sorttjæret. Der er fyldtømmer i form af løsholter og dokker. I stueetagens yderfag samt i anden etage, med undtagelse af midterfaget, er der tillige skråbånd.

I midterfaget er indgang ad en ældre, glat revledør med overvindue. I det vestligste fag, samt i andet fag fra øst er nedgang til kælderen med glatte revledøre. Stueetagen har vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse. Anden etage har i de tre midterste fag torammede og i yderfagene trerammede vinduer. Dørene er malet blågrønne, vinduerne hvide. I tagfladen er tre taskekviste samt to store vandskurede, glatte skorstone med gnistfang.

Ejere:

Indtil 1685	Som Overgaden oven Vandet 26.
1685 - 1717	Skibstømmermand Anders Gundersen.
1717 - 1718	Sergent Johan Holderman.
1718 - 1741	Sejlingsmand, senere skipper Michel Michelsen Arndt, efterfulgt af enken, Anne Kirstine Larsdatter, der senere indgik ægteskab med Jens Holm.
1741 - 1763	Skipper Lars Larsen Bornholm.
1763 - 1777	Fabriquer Nicolaj Falckenrath.
1777 - 1783	Fabriquer Daniel Pedersen.
1783 - 1791	Marina Agerbeck, enke efter provst Valeur.
1791 - 1796	Murersvend Lars Møller.
1796 - 1808	Frie snedker Frantz Nielsen Gudmandsen.
1808 - 1843	Bødkersvend Erich Pedersen Sparre.
1843 - 1849	Sømand, tidligere bødkersvend, Jens Madsen Holm.
1849 - 1874	Bødtermester Lars Christian Bagge.
1874 - 1886	Malermester Severin Madsen.
1886 - 1912	Susanne Christiane Meincke, enke efter murersvend Thomas August Meincke.
1912 - 1913	Detailhandler Edvard Andersen.
1913 - 1921	Premierløjtnant H.C.S. Larson og sagfører Chr. Ørn.
1921 - 1939	Enkefru Maren Nielsen.
1939 - 1946	Ekviperingshandler Anker Marius Nielsen, ovennævntes arving.
1946 - 1960	A/S Stavnsgaards Kunstforlag og Langwagens Koppertrykkeri (Handels- og ejendomsselskabet Kanalgården).
1960 - 1974	Arkitekt m.a.a. Søren Lotz.
1974 - d.d.	Ole Lotz (til 1982), Jens Højbjerg Pedersen (til 1984), Kirsten Bonde Skydsgaard (fra 1982) og Joachim Jerrik (fra 1984).

Overgaden oven Vandet 26

Mtr.nr. 189

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør en del af storgrund nr. 36, der i 1622 blev tilskødet borgmester Knud Marquardsen. Grunden var gennemgående til Dronningensgade og svarede i omfang til nuværende Overgaden 24, 26 og 28 samt Dronningensgade 17, 19 (nedrevet), 21 og 23.

Allerede før 1635 var der opført tre lejeboliger i fire fag og én etage ud til Dronningensgade på nuværende nr. 21-23, og i 1675 omtales desuden tre nye våninger, på nr. 17-19.

Strækningen ud til Overgaden oven Vandet blev først bebygget mellem 1635 og 1675. Sidstnævnte år lå der her to huse og en lille halvtagsbeboelse. Formentlig lå en af disse bygninger på nuværende nr. 24, der blev udskilt i 1685. I 1689 omtales tre lejeboliger på den resterende grund. nr. 26 og 28 forblev sammenhørende i endnu 100 år, men bebyggelsen herpå beskrives ikke nærmere før 1760, hvor det nye forhus på nr. 26 var opført.

Den nuværende bebyggelse

I 1740 overtog skipper Niels Andersen Lund ejendommen og beholdt den til 1775. Denne ejer opførte efter alt at dømme det nye forhus senest i 1760 og muligvis lidt tidligere.

Forhuset fik i mangt og meget lighed med nabohuset i øst på nr. 24. Begge var oprindeligt i to etager over kælderen og i fem fag med gavlkvist over de tre midterste fag. Gadesiderne blev opført i grundmur, mens husene stod i bindingsværk med dobbelt stænderværk til gården. Også gavlene var i bindingsværk. I udsmykning og detaljer afveg bygningerne dog lidt fra hinanden. I nr. 26 var facaden opdelt af lodrette risalitter i henholdsvis de tre midterste fag og yderst langs hus-hjørnerne, og over vinduerne i midtrisalitten synes 1. og 2. etage oprindeligt at have været med fordakninger. Formentlig har selve vinduerne været af palætypen. Desuden muliggjorde dobbeltgrunden tilkørsel til gårdsrummet, så hovedindgangen kunne placeres på bygningens bagside, ligesom i den nogenlunde samtidige Stanleys Gård. Omkring trappen hertil var et teglhængt trævindfang. Fra gaden var til gengæld nedgang til en forstue i kælderplan, hvor der i hvert fald i 1775 var indrettet lejerkælder.

I 1775 blev ejendommen overtaget af den skotskfødte grosserer Thomas Potter, der lod det lille sidehus i én

etage opføre og indrette til kontor. På samme tid beskrives kvisten i forhuset for første gang som gennemgående, og allerede i 1780 ses det, at kvistene var udbygget til den lave 3. etage, hvorover gavltrekanterne siden har fremstået som en gennemgående frontispice. Heri var fortsat hejseværk og udligger til gaden.

Ved samme lejlighed blev indgangen flyttet om til den nuværende placering i gadesiden. Til den tofløjede beklædte indgangsdør med vindue over førte en sandstenstrappe med jerngelænder. Døren er i dette århundrede udskiftet med den nuværende fyldingsdør. Flytningen af døren til facaden skyldtes opførelsen af den eksisterende bygning på nr. 28, se denne.

Bagsiden har stået overpudset siden midten af forrige århundrede, muligvis endog tidligere, sådan som det har været tilfældet for sidehusets vedkommende. Sidehuset er i øvrigt ikke væsentligt ændret siden opførelsen.

Fredet 1944.

Forhuset er i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl. Gadefacaden står grundmuret, mens bagsiden står i overpudset bindingsværk. Bygningen er inddelt i fem fag.

Over den sortmalede sokkel står gadefacaden glatpudset og gulmalet med en kraftig, profileret, hvidmalet hovedgesims. De tre midterste fag går ud i en risalit, der krones af en trekantfronton. Facaden smykkes desuden af hjørnelisener.

I det vestre fag er nedgang til kælderen med en tofløjet fyldingsdør med ruder. I det østre fag er opgang til stueetagen, for indgangen er en tofløjet fyldingsdør med overvindue. I kælderetagen er tre grønmalede vinduer. I stueetagen og anden etage er vinduer af dannebrogstypen med tværsporse i underrammerne. I tredje etage er mindre torammede vinduer og i frontonen et lignende, ret lavt vindue.

Bagsiden står groftpudset og gulmalet, også til denne side er en fronton over de tre midterste fag. I de to nederste etager er kun de tre vestre fag synlige, idet resten er skjult af det nedenfor beskrevne sidehus. Vinduerne er af varierende udformning.

Sidehuset er en bindingsværksbygning i én etage med teglhængt heltag med valm over den frie, grundmurede sydgavl. Bygningen har høj grundmuret kælder og er inddelt i fire fag. Facaden står pudset og gulmalet, ligesom forhusets bagside. I faget nærmest forhuset er indgang med en tofløjet fyldingsdør med overvindue.

Overgaden oven Vandet 28 - 26

Ejere:

1622 - (1635)	Borgmester Marquardsen.	1807 - 1824	Skibskaptajn Friderich Carl Schmidt, efterfulgt af enken, Christine Jæger.
? - 1642	Anders Pedersen.	1824 - 1826	Creditkassen for Husejere i Kjøbenhavn.
1642 - ?	?	1826 - 1843	Andreas Malmsteen.
(1659) - 1702	Magister Anders Quitzow, præsident i Hofretten.	1843 - 1846	Creditkassen for Husejere i Kjøbenhavn.
1702 - 1717	Stadshauptmand Johannes Christensen Meller.	1846 - 1865	Malermester Carl Hendrik Schmidt.
1717 - 1728	Assessor, prokurator i Højesteret Svend Krag.	1865 - 1879	Sadelmagermester Johan Frederik Arentzen.
1728 - 1729	Urtekræmmer Diderich Dresing.	1879 - 1898	Værtshusholder Peter August Petersen.
1729 - 1738	Handelsmand Niels Prytz.	1898 - 1928	Fabriksbestyrer Hans Johansen.
1738 - 1740	Handelsmand, tømmerhandler Anders Biørn.	1928 - 1939	Enkefru Marie Johansen, f. Petersen.
1740 - 1775	Skipper Niels Andersen Lund, efterfulgt af enken, Mette Cathrine.	1939 - d.d.	Anna Johansen (til 1980) og Hedvig J.C. Hylén, f. Johansen, ovennævntes arvinger (enejer fra 1980).
1775 - 1792	Thomas Potter.		
1792 - 1807	Købmand Johan Christian Funkenberg.		

Overgaden oven Vandet 28

Mtr.nr. 188

Grunden og den ældste historie

Indtil 1784 hørte nærværende grund sammen med Overgaden oven Vandet 26, der da blev skilt fra som en selvstændig ejendom med et mindre tilliggende.

På den resterende del af den samlede grund, hvor forhuset Overgaden oven Vandet 28 nu ligger, lå ved midten af 1700-tallet et teglhængt bræddeskur, og vest for dette var indkørsel til ejendommen.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset er opført i 1780 for den skotskfødte grosserer Thomas Potter, der i 1785 også lod den store »Potters Gård« i nr. 10 opføre.

Bygningen her kom til at stå i fem fag og tre etager, uden kælder. I det vestre fag, der er lidt bredere end de øvrige, blev indrettet gennemkørsel. Ved byggeriet benyttedes den stående bindingsværksgavl i nr. 26, mens de øvrige sider blev opført i grundmur. Ved opførelsen blev opsat en frontispice over to fag, og for gennemkørslen var en tofløjet beklædt port til gaden. Fra den bageste del af porten var indgang med en beklædt dør til et trapperum med en italiensk trappe. For stueetagens vinduer mod gaden blev sat udvendige skodder. I 1804 omtales desuden et »forlæg« i muren, dvs. et lille fremspring eller en såkaldt risalit. Risalitens omfang specificeres ikke nærmere, men den må formodes at have været oprindelig og at have fortsat i den omtalte frontispice over to fag.

Da kaptajn Bødker i 1812 kort efter overtagelsen gik i gang med forandringen af facaden, blev murtykkelsen formentlig overalt øget til forlæggets tykkelse, selv om dette først udtrykkeligt fremgår ved den følgende taksering i 1839. Under alle omstændigheder blev frontispicen nedtaget i 1812, samtidig med at den eksisterende hovedgesims med »sparrehoveder« af marmorfliser blev opsat. Om soklen blev ved samme lejlighed sat sandsten, og kordongesimsen i samme materiale stammer muligvis også først fra ombygningen. Facaderne mod såvel gade som gård stod herefter glatpudsede og beskrives i 1839 som oliemalede.

I 1865 blev der indrettet beboelse i tagetagen og opsat fire nye zinkdækkede kviste ud over de eksisterende to. Den ældste butik fra 1866 blev i 1888 erstattet af to butikker med store rudepartier. Nogenlunde samtidig blev den hidtidige indgang fra gennemkørslen til trapperummet flyttet om i bagsiden, hvor der i 1889 omtales en tofløjet fyldingsdør med overvindue.

I 1967 retablerede arkitekt Per Gjerding gadesidens underfacade til situationen før 1888, og efter den udvendige istandsættelse i 1987 svarer underfacaden nu til det originale udtryk. Samtidig blev den nuværende port isat og tegltaget nylagt.

Det grundmurede sidehus i fem fag og tre etager er opført i 1812. Bygningen blev indrettet til beboelse, og fra 1865 har tagetagen også været udnyttet. I en periode har der været kirkeskole i 2. etage.

Den frie gavl blev skalmuret efter nedrivningen af en række bygninger på grundens bagareal i 1974. Nedrivningen skete som led i karreens sanering. Ved samme lejlighed blev sidehusets tegltag nylagt.

Fredet 1944.

Forhuset er en grundmuret bygning i fem fag, tre etager høj og med heltag med røde tegl. I det vestre fag en portgennemkørsel.

Over den pudsede og gråmalede sokkel står gadefacaden glatpudset og malet grå. Over stueetagen er en kordongesims af sandsten og under taget en konsolbåren hovedgesims. For gennemkørslen er en jerngitterport.

Vinduerne er alle af dannebrogstypen med tværsprosse, hvidmalede. I tagfladen er fire kviste.

Bagsiden står groftpudset og gulmalet. I tredje fag fra vest er indgang med en blåmalet fyldingsdør med råglasovervindue. Vinduerne er samme type som til gaden, hvidmalede.

Sidehuset er en grundmuret bygning i tre etager med kælder under og halvtag med røde tegl. Bygningen er inddelt i fem fag, hvoraf faget nærmest forhuset er et blindt smigfag.

Østligst er nedgang til kælderen, for indgangen en tofløjet, flammeret dør. Desuden opgang til en tofløjet fyldingsdør. Den frie sydgavl er opmuret i gule sten og uden muråbninger.

Ejere:

Indtil	1784	Som Ovengaden oven Vandet 26.
	1784 - 1793	Kaptajn Løjtnant Didrich Holstein.
	1793 - 1799	Købmand Niels Brock Hansen.
	1799 - 1811	Købmand Rasmus Schifter.
	1811 - 1815	Skibskaptajn Jens Peter Bødker.
	1815 - 1832	Købmand Johan Gotfred Høwisch.
	1832	Etatsråds Rottbølls bo.
	1832	Christian Christiansen.
	1832	Morten Andersen.
	1832 - 1863	Andreas Georg Iversen.
	1863 - 1868	Henrik Christopher Petersen, efter-

	fulgt af enken, Sophie Frederikke, f. Friegast.
1868 - 1924	Skolekommissionen for Frederiks Menigheds Kirkeskole på Christianshavn.
1924 - 1931	Vognmand O. Thurah.
1931 - 1967	Ingeniør Ludvig A. Nielsen, fru Valborg P. Nielsen, frk. Inger K. Nielsen (skiftende anparter).
1967 - 1977	Direktør Bo Ive.
1977 - d.d.	Ejerlejligheder.

Overgaden oven Vandet 32 A - B

Mtr.nr. 186

Steinfass' Gård

Grunden og den ældste bebyggelse

Hjørnebygningen ud til Sofiegade ligger på den gamle storgrund nr. 34. I 1635 var grunden ubebygget, men i 1675 var stedet bebygget med borgmester Iver Caspersens gård til Overgaden oven Vandet og seks lejeboliger

ger ud til Dronningensgade samt et tilsvarende antal nye våninger ud til Sofiegade. Af skødet ved den følgende handel i 1696 fremgår det, at samtlige våninger var i fire fag. Desuden beskrives hovedhuset som værende i 18 fag og to etager. Før 1750 var 1. etage til kanalen omsat i grundmur og inddelt i 11 fag, mens overetagen fortsat var i bindingsværk. Under bygningen var en muret kælder.

I 1740'rne blev smågrundene til både Sofiegade og Dronningensgade udstykket og solgt til privateje. I forbindelse med saneringen af karreen og opførelsen af Sofiegården i 1971 blev grundene dog atter henført til én matrikel, der nu ejes af den selvejende institution »Sofiegården«.

Den nuværende bygning

Bygningen fik sin nuværende skikkelse i 1770-71, da tømremester Johan Jacob Steinfass om- eller nybyggede hjørnegården. Bygningen omtales ved vurderingen i 1771 som ny, men inddelingen i 11 fag til Overgaden blev bibeholdt, ligesom grundplanens mål mere eller mindre svarede til de hidtidige. Der kan således

Steinfass' Gård · Overgaden oven Vandet 32 A - B

indgå ældre elementer i huset, selv om dette herefter stod med et helt nyt, tidssvarende udtryk med hjørnepilastre og den udsmykkede midtrisalit, der fortsatte som kvist i mansardtaget. Tilsyneladende kronedes kvisten i de første årtier af en altan med trægelænder. I det store og hele er bygningens ydre uændret siden opførelsen, og ejendommen er senest istandsat i begyndelsen af 1970'erne, hvor det nye trappehus i øst også blev opført.

Fredet 1944.

Forhuset er i tre etager med kælder under, samt mansarde- tage. Taget har røde tegl og helvalm. Facaden til Overgaden og gavlen til Sofiegade er grundmuret, mens bagsiden står i bindingsværk.

Til Overgaden fremtræder bygningen i elleve fag og mod Sofiegade i fire fag. Facaden er vandskuret og i kælderhøjde forsynet med en mørkegrå, pudset sokkel, der foroven er afsluttet af en sort trægesims. På hjørnerne er pilastre i stor orden. Over første etage er en profileret kordongesims. Under taget en hvid, kraftig, profileret hovedgesims af træ, der er forkrøppet omkring hjørnepilastrene. Frontkvistens fod markeres af en konsolbåren, riflet gesims. I midtrisalitten og frontkvisten er murede indfatninger om vinduerne med sandstenssålbenke, i anden og tredje etage med kannelerede konsoller under.

I fagene umiddelbart på hver side af risalitten er opgang til stueetagen med tofløjede, rødbrune fyldingsdøre med overvindu- due. Til kælderen er tre nedgange fra gaden.

Vinduerne er af dannebrogstypen, i frontkvisten dog toram- mede, alle hvidmalede. Kvistene har torammede, grønmalede vinduer. I tagryggen to store, nye skorstene af gule sten.

Mod øst er bygningen sammenbygget med en ny **portbygning** i beton. Fra portgennemkørslen er nedgang til forhusets kæl- der.

Mod gården fremtræder bygningen helt i bindingsværk. Bin- dingsværket har fyldtømmer i form af løsholter og er malet lys rødlig både på tømmer og tavl. Under taget en hvid hoved- gesims af træ. En enkelt grønmalet dør fører ind til stueeta- gen, hvis vinduer er af dannebrogstypen, i de øvrige etager torammede, alle malet grønne. I det vestligste fag er nedgang til kælderen. I mansarden kviste af varierende udformning.

Sidehuset mod Sofiegade er i to etager med heltag med røde tegl. Bygningen fremtræder i grundmur til gaden, men i bin- dingsværk til gården.

Mod Sofiegade er stueetagen opdelt i tre store buefag med et stort glasparti i det søndre fag, mens anden etage er inddelt i

fem vinduesfag. Over stueetagen er en flad, muret kordonge- sims. Facaden står vandskuret med en aftrappet hovedgesims, vinduerne af dannebrogstype er hvidmalede. I taget er tre brede taskekviste.

Mod gården står bygningen i bindingsværk i tre store fag i stueetagen og ni smalle fag i anden etage. Iøvrigt fremtræder facaden som forhusets gårdside. I midterste fag er en tofløjet, grønmalet port. Vinduerne er i stueetagen store glaspartier, i anden etage torammede vinduer samt to tofløjede døre med ruder, alt grønmalet.

Ejere:

1756: mtr.nr. 311 a:

(1635) - ?	Christian Pedersen.
1642 - 1659	Jørgen Løschou.
1659 - ?	Hans Møller Groth.
(1675) - 1696	Borgmester Iver Caspersen Schøller.
1696 - 1739	Islandsk købmand Jacob Nielsen.
1739 - 1750	Commerceråd Hans Henrich Bech.
1750 - 1765	Rebsluger Lars Pedersen Tøyberg, ef- terfulgt af enken, Cathrine Kirstine.
1765 - 1780	Tømrmester Johan Jacob Steinfass.
1780 - 1813	Vognmand Jens Olsen.
1813 - 1830	Hans Gierdrum Arntzen.
1830	Københavns magistrat.
1830 - 1866	Snedkermester Wilhelm Frederik Ihle, efterfulgt af enken, Eline Ihle, f. Petersen.
1866 - 1918	Instrumentmagersvend Johan Ferdi- nand Ihle, efterfulgt af enken, Jo- hanne Petrea Ihle, f. Lund, og sned- kermester Anders Hougaard Grøn- valdt, efterfulgt af arvingerne.
1918 - 1934	Malermester Charles Hansen og arki- tekt A. Wittmack (til 1921).
1934 - 1947	Arkitekt Ewald Hansen.
1947 - 1970	Københavns kommune.
1970 - d.d.	Den selvejende institution »Sofiegår- den«.

1756: mtr.nr. 311 b:

Indtil 1765	Som 311 a.
1765 - 1781	Tømrmester Johan Jacob Steinfass.
1781 - 1789	Skomager Nicolai Bertel Höwisch.
1789 - 1813	Vognmand Jens Olsen.
Derefter som 311 a.	

Overgaden oven Vandet 50

Mtr.nr. 179 A

Hans Caspersens Gård

Grunden og den ældste historie

Først i 1641 blev karreen Overgaden oven Vandet, Bådsmadsstræde, Dronningensgade og Sankt Annægade afstået af Kgl. Majestæt. Nærværende parcel udgør sammen med nr. 52 en del af den grund, der i 1689 havde nr. 97. Øst for denne ligger nr. 54 og 56 på den gamle nr. 96.

Den vestre halvdel af karreen udgjorde en stor dobbeltgrund, nr. 98, der snart blev bebygget med små sammenhængende boder ud til såvel Dronningensgade som Sankt Annægade.

Grund nr. 97 var i 1689 kun bebygget med rebslager Wesendunchs hus ud til Dronningensgade.

Nr. 97 og 96 kom begge til at tilhøre Nicolaj Skibsbygger i en periode fra 1659. Da skibsbyggeren afhændede den tidligere nr. 97, før 1675, havde han beskåret denne gamle storgrund med et stykke svarende til den senere Overgaden oven Vandet 52, se denne.

Den resterende del af nr. 97 tilhørte i 1675 bartskærer Frøhlich og blev siden sammenlagt med en del af nr. 98. Sit nuværende omfang fik nærværende parcel – mtr.nr. 179 A – først efter 1806.

På Geddes kort fra 1757 ses bebyggelsen her på grunden at være noget smallere end siden hen, og det har utvivlsomt været det fem fag lange bindingsværkshus i to etager, der da lå sammenbygget med nr. 52 i grundens østskel.

Den nuværende bebyggelse

Da Hans Caspersen opførte det nuværende forhus mellem 1765 og 1769, udnyttede han grundens fulde bredde og opførte det eksisterende syvfagshus i grundmur og fire etager med mansardtag. Stedet fik således en ganske anderledes status end tidligere, og husets indre rummer den dag i dag spændende interiører med bl.a. malede tapeter med naturscenerier. I vest var der gennemfart med dobbelt beklædt port til gaden, og fra portrummet var som i dag indgang til trapperummet. Til gården var en kvist med hejseværk over ét fag, og til gaden var halvrunde kviste.

Dette store robuste hus står i de væsentligste træk uændret i dag og er med til at understrege 1700-tals-præget i kanalgaderne.

Overgaden oven Vandet 50

Sidehuset til venstre i gården er opført samtidig med forhuset.

Fredet 1944.

Grundmuret forhus i syv fag og fire etager med kælder, de tre midterste fag springer frem i en risalit. Teglhængt mansardtag med røde vingetegl, i den nedre del fire kviste med lille trekantgavl. I tagryggen en skorsten med sokkel og bånd.

Forhusets sandstenssokkel er sortmalet, muren derover glatpudset og gulmalet med profileret, gråmalet hovedgesims. Under vinduerne i anden etage løber et arkitravlignende sålbænksbånd med glat underled og profileret overled, og desuden er der en ligeledes gråmalet fordakning over de to ydre fag i begge sider i anden og tredje etage. I de to vestre fag er en rundbuet portåbning med profilerede vederlagsgesims og slutsten med byherrens bomærke: ankermotivet. Selve porten er blåmalet, tofløjet og formentlig beklædt, og overvinduet har radiære træsprosser og øverst en muslingeskal. På portens overligger står »Hans Caspersens Gaard 1769« med guldmalede, udskårne bogstaver.

Vinduerne er overvejende klassicistiske, dog torammede og tværsprossede i overetagen. I kælderen er nyere, enrammede vinduer. Alle hvidmalede.

Bagsiden står i fire synlige fag, overpudset og gul med profileret hovedgesims. Ved et smigfag forbindes hovedhuset og et sidehus i øst. Vinduernes udformning svarer i store træk til gadesidens og har skifersålbænke, trappegangens vinduer er forskudt i forhold til etagernes. Over de øverste vinduer ses her et par mindre blændinger. I mansardens nedre del er en trefagskvist og desuden et par tagvinduer. Smigfagets vinduer er dimensioneret større end gårdsidens øvrige vinduer, men ligeledes overvejende klassicistiske, og over det skrå hjørne er tillige en tagkvist. Også til denne side er portåbningen rundbuet.

Sidehuset til venstre i gården er af samme byggemåde som forhuset og står i fem fag og fire etager med teglhængt mansardtag og en skorsten. Murværket fremtræder som forhusets bagside. I det sydlige fag er en indgang til underetagen et par trin nede. Vinduerne er af palætype. Kældernedgangen i smigfaget er med skrå lemme. I den nedre del af mansarden er to tagkviste.

Ejere:

Indtil 1641	Kgl. Majestæt.
1641 - 1648	Rådmand Hans Knip og Gundel Jensdatter.
1648 - 1659	Ramus Hansen, ovennævntes svigersøn.
1659 - ?	Skibsbygger Nicolaj, der også ejer grunden i øst.
(1675) - ?	Bartskeerer Marcus Frøhlich.
(1677) - (1699)	Rebsluger Verner Wesendunch.
(1702) - 1718	Rebsluger Jens Jespersen.
1718	Rebsluger Johan Jensen.
1718 - 1733	Tømmerhandler Niels Flesborg.
1733 - 1749	Martha Nielsdatter Flesborg, enke efter Hans Brechtwolddt.
1749 - 1755	Brygger Peter Nielsen.
1755	Købmand John Brown.
1755 - 1765	Farver Andreas Heggelund, efterfulgt af enken Elisabeth Sofie, gift anden gang med August Neukammer.
1765 - 1776	Grovsmed Hans Caspersen.
1776 - 1778	Oluf Munch.
1778 - 1811	Skibskaptajn Arthur Bishop, efterfulgt af enken Alison, snere gift med skibskaptajn Alaxander Malcom.
1811	Agent og stadsmægler Behrend Israael Joachim.
1811 - 1852	Kaptajn og børskommissær Lauritz Nicolai Hvidt.
1852 - 1857	Snedkermester Frederik Seehusen.
1857 - 1888	Oliemøller Peter Christian Olsen, i 1855 efterfulgt af enken Marie Olsen, f. Giersing.
1888 - 1918	Cand.polit. oliemøller Alfred Olsen, i

1901 efterfulgt af enken Thora Olsen, f. Seehusen.

1918 - 1931	Inga Laura Mollerup. f. Olsen, i ægteskab med cand.jur. Herman Andreas Mollerup.
1931 - 1936	Gerda Mollerup, gift Simmelhag.
1936 - 1951	Direktør Chr. Villadsen, efterfulgt af direktør Jens Villadsen.
1951 - d.d.	Kirsten Heils.

Overgaden oven Vandet 52

Mtr.nr. 178 A

Grunden og den ældste historie

Indtil 1659 udgjorde parcellen en del af den oprindelige storgrund, der er omtalt under Overgaden oven Vandet 50 og i 1689 havde nr.97. Herefter indtil 1720 sammenlagt med grunden øst for (nr.96), se Overgaden oven Vandet 54. Da Hans Brechwolt nævnte år overtog grunden, blev den i bredden målt til godt 15 alen og gik igennem fra Overgaden til Dronningensgade.

I 1731 beskrives bebyggelsen som et syv fag langt bindingsværksforhus i to etager, der var sammenbygget med det gamle hus i Overgaden oven Vandet 50. Muligvis var der tale om to gavlhuse. Bebyggelsen var uændret ved handelen i 1769. Desuden var der lidt bagbebyggelse på ejendommen og ud til Dronningensgade en have med adskillige frugttræer.

Den nuværende bebyggelse

Få år senere måtte den gamle bindingsværksbygning vige for den eksisterende bygning, der blev opført i 1772 for Claus Petersen Themstrup. Den grundmurrede kælder kunne dog delvis genanvendes.

Forhuset stod herefter stadig i syv fag, men nu i grundmur med undtagelse af den vestre gavl, der stod i bindingsværk. Huset var i tre etager over kælderen og forsynet med et mansardtag, hvori der var opsat en gavlkvist over de tre midterste fag. I kvisten omtales i 1817 både luge og udligger til hejseværket. Der var indgang til forstuen i det vestligste yderfag med tofløjet beklædt dør med overvindue, og hertil førte en kampestenstrappe med jerngelænder. I nabofaget var den gamle kældernedgang fra gaden.

I 1846 ændrede bygningen udseende, da kvisten blev udbygget til en fjerde etage. Mod gården var den nederste del af mansarden allerede før 1795 ombygget til en såkaldt fabriksøtage.

Overgaden oven Vandet 52

Den senklassicistiske pudsudsmykning med gesims og fordakninger, som blev fjernet ved restaureringen i 1953, stammede sandsynligvis fra sidste halvdel af 1800-tallet. Den omtalte restaurering i 1953 blev forestået af arkitekt H. H. Engqvist. Siden har huset i det væsentligste stået uændret.

Sidehuset mod øst er sandsynligvis nogenlunde jævnaldrende med forhuset, mens det vestre formentlig er lidt yngre. Begge står overvejende i grundmur.

Fredet 1944.

Grundmuret **forhus** i fire etager med kælder under samt kvistetage. Syv fag langt med heltag, hængt med røde vingetegl, heri to kviste. Huset er blåmalet over en sokkel af rød granit.

I det vestligste fag er indgang med en flammeret dørføj, malet portgrøn. På dørens overkarm står med guldmalede bogstaver »OPFØRT 1772 RESTAV. 1952«. I det smalle overvindue er et cirkulært rudefeld, hvori står »52«. Iøvrigt sidder døren i en fladbuget åbning ligesom de to kældernedgange fra gaden. Vinduerne er alle af dannebrogstypen; i fjerde etage dog torammede. Alle vinduer er hvidmalede.

Bagsiden står grundmuret, pudset og gulmalet med aftrappet gulmalet hovedgesims. Facaden har fem synlige fag, hvoraf det vestre trappefag har mindre, torammede vinduer. Øvrige vinduer er af dannebrogstypen; alle brunmalede. Ved siden af trappefaget en nedgang til kælder. Det teglhængte mansardtag har tre kviste i den nederste del og en bred kvist i den øverste del. I kippen en skorsten i blank, gul mur.

Det vestre **sidehus** er en grundmuret bygning i tre etager. Facaden er som forhusets bagside pudset og malet lys gul med aftrappet hovedgesims. Herover et teglhængt halvtag. Bygningen har syv fag med brunmalede, torammede vinduer. Der er ingen murgennembrydninger i sydgaflen. Ved sydgaflen er der et lille teglhængt halvtag på runde stolper.

Sidehuset mod øst er et smalt grundmuret hus i tre etager, tre fag bredt med brunmalede, torammede vinduer. Sidehuset har overflade, gesims og tag som øvrige bygninger.

Ejere:

	1641	Hans Knip.
(1717) -	1720	Marc Anthoni Pelly.
1720 -	1731	Hans Brechwolt.
1731 -	?	Kommandørkaptajn Oluf Bude.
1763 -	1769	Skibskaptajn Knud Stæger, efterfulgt af enken Anne Margrethe.
1769 -	1782	Claus Petersen Themstrup, efterfulgt af enken Chatarina Hamborg, og dennes anden mand Niels Jensen Kiersgaard.
1782 -	1805	Krigsråd og revisor Albertus Sebastian Hasler.
1805 -	1833	Skibskaptajn Jens Christian Møller.
1833 -	1842	Hosekræmmer Christian Richard Arentzen.
1842 -	1847	Peter Christian Kiellerup.
1847 -	1852	Værtshusholder Mathias Petersen.
1852 -	1895	Cand.theol. Joseph Perlstein, 1892 efterfulgt af enken Helene Perlstein, født Levy.
	1895	Grosserer Hans Peter Michelsen.
1895 -	1909	Enkefru Emma Emilie Bartholine Louise Sørensen.
1909 -	1920	Smedemester P.Chr. Madsen.
1920 -	1934	Restauratør Fr. Illum.
1934 -	1941	Ejendomsselskabet A/S Guri.
	1941	Sekretær Johannes Markvardsen.
1941 -	1944	Fhv. Handelsgartner Wilhelm Andersen.
1944 -	1948	Byretssekretær Poul Engelsen.
1948 -	1969	Direktør Leif Berg.
1969 -	d.d.	Ejerlejligheder.

Overgaden oven Vandet 54

Mtr.nr. 177 A

Grunden og den ældste historie

Den gamle grund nr. 96 blev i 1641 afstået af kongen til Peder Gregersen. Før 1675 var der opført en gård eller et hus op mod naboparcellen i vest, resten af grunden var »øde«. Dog omtales i 1708 et gammelt glaspusteri. Fra 1659 til 1720 var nuværende nr. 52 henlagt under denne hovedparcel.

Bebyggelsen omtales først nærmere i 1745, hvor det store forhus var grundmuret, men der har muligvis førhen ligget et bindingsværkshus her. I hvert fald omtales den vestre gavl senere som værende i bindingsværk.

Den nuværende bebyggelse

Ved handelen i 1752 omtales frugttræer og andre gevækster i haven samt statuer og lysthus, ligesom pastor Lemming overtog en del indbo, som opregnes i skødet. Præsten blev i øvrigt nabo til kantor Juul i nr. 52, der ligeledes var knyttet til den nærliggende Vor Frelsers kirke.

Den bygning, præsten overtog, var i grundmur og ni store fag. Over den høje kælder var kun en enkelt etage med en kvist over tre fag til gaden og over et fag til gården. I gårdsidens kvist var hejseværk. Da bygningen blev takseret i 1760, omtales den høje kælder, som bl.a. rummede to store køkkener og spisekamre, som en egentlig etage, og fra dette tidspunkt regnes i arkivalierne huset i to etager uden kælder. For begge sider af gennemkørslen var en tofløjet beklædt port, og om vinduerne var murede indfatninger.

I 1846-47 blev huset ændret til den nuværende fremtræden i fem etager. Samtidig blev facaden udstyret med cementindfatning om porten samt de gennemgående gesims under anden og tredje etages vinduer og sålbænke under vinduerne i de to øverste etager, ligeledes trukket i cement. Under gesimsen i tredje etage opsattes gipsornamenter. Den glatpudsede facade blev foroven afsluttet af en ligeledes trukken hovedgesims, som fik sparrehoveder. I slutningen af forrige århundrede indrettedes butikker i underetagen. De to trappehuse blev opført i forbindelse med bygningens forhøjelse i midten af 1840'erne. Det vestre trappehus blev forhøjet med en etage i 1884.

Husets ombygning fandt sted samtidig med udstykningen af grundene ud mod Bådsmannsstræde.

Fredet 1944.

Grundmuret forhus, fire etager højt. Den meget høje kælder har karakter af en fuld etage. Bygningen har heltag med røde vingetegl og er inddelt i ni brede fag, hvoraf det midterste er bredere end de øvrige.

Over en sokkel af hugne kampesten står gadefacaden glatpudset og malet hvid. Under den høje stueetages vinduer løber et sålbænksbånd, under anden etages vinduer en kordongesims med akantusranke i gips og under taget en profileret hovedgesims med konsoller, alt hvidmalet.

For portgennemkørslen er en mørkegrøn, trefløjet port, heri er dør og sidefløje med krydssprosser og facetslebne ruder. I den høje kælder er fire butikker, hver med en stor butiksrudd og ens udformede nedgange med glasdøre; døre og vinduer er malet mørkegrønne. Alle vinduer er af dannebrogstypen, i fjerde etage dog torammede vinduer, alle hvidmalede. I tagfladen er fem mørkegrønne kviste og i tagryggen to skorstene.

Mod gården er bygningen synlig i syv fag, idet yderfaget i hver side er skjult af de nedenfor beskrevne sidehuse. Over den sorte, pudsede sokkel står bygningen glatpudset og gulkalket med en hvid, aftrappet hovedgesims. Over porten, der er åben til gården, er et kurvehanksbuget blændingsfelt.

I kælderen og øverste etage er torammede vinduer, i de mellemliggende etager vinduer af dannebrogstypen med tværsprosser, alle grønmalede. I taget seks kviste.

Sammenbygget med forhuset ligger i hver side af gården et grundmuret trappehus / sidehus i ét fag. Det østre har samme etagehøjde som forhuset og afsluttes af et fladt tag med tagterrace. Det vestre er på 5 1/2 etage. Bygningerne fremtræder med samme facadebehandling og vinduer som forhuset. Til hvert af disse trappehuse / sidehuse er indgang med en glat dør.

Sammenbygget med det østre af disse sidehuse ligger et grundmuret sidehus i fire etager, inddelt i fem fag med mansardheltag med røde tegl. Mod gården står bygningen glatpudset og gulkalket med en hvid, aftrappet hovedgesims og inddelt i fem fag. I de tre nordligste fag er to tofløjede, glatte porte; i øvrigt har bygningen torammede, tværsprossede vinduer, malet blågrønne i stueetagen og ellers grønne. Syd gavlen står kalket i stueetagen, og her er indgang med en glat dør. I hver etage herover er et vindue. I tagryggen er en vandskuret skorsten med sokkel. Bagsiden vender ind mod nabogården og står vandskuret med aftrappet hovedgesims og uden muråbninger.

Mod vest i gården, bygget op ad trappehusets gavl, men med større dybde end dette, ligger et grundmuret sidehus i to etager med et let brudt halvtag med helvalm i syd med røde tegl. Bygningen er inddelt i fem uregelmæssige fag med en gavlkvist i bindingsværk over det midterste fag. Bygningen står gulkalket med en profileret hovedgesims af træ. I stueetagen er der tre bræddedøre samt en række vinduer af forskellig type. I anden etage findes torammede, tværsprossede vinduer. Såvel

Overgaden oven Vandet 54

døre som vinduer er malet blågrønne. I gavlkvisten er en luge med en tofløjet, sort lem. I taget en kvist. I tagryggen en vandskuret, glat skorsten.

Ejere:

- 1641 - ? Kgl. Majestæt.
Peder Gregersen.
- (1659) Nicolai Skibsbygger.
- (1675) - 1692 Overpræsident i København, etatsråd Hans Nansen.
- 1692 - 1708 Kongelig majestæts faktor Christian Werner, efterfulgt af enken Catharina.
- 1708 - 1729 Marcus Antonio Pelli.
1729 Regimentsskriver Erich Jensen Jensen.
- 1729 - 1745 Stiftsbefalingsmand, admiral Ulrich Kaas.
- 1745 - 1752 Skibsbygmester, siden vicebranddirektør ved Tøjhuset og Proviantgården Poul Broch, gift første gang med Karen Sophie og anden gang med Mette Mathiesen.
- 1752 - 1759 Hans Lemming, sognepræst ved Vor Frelsers kirke, siden ved Skt. Nicolaj kirke.
- 1759 - 1766 Købmand William Chippendale.

- 1766 - 1779 Skibsbygmester Niels Halkiær.
- 1779 - 1813 Grosserer Andreas Buntzen, sen.
- 1813 - 1824 Grosserer Andreas Buntzen, jun.
- 1824 - 1827 Kammerjunker Mylius.
- 1827 - 1839 Grosserer Christian Frederik Rentzmann.
- 1839 - 1840 Løjtnant Jacob Christian Annasti von Nees.
- 1840 - 1846 Skibsbygmester Ertmann Peter Bonnesen.
- 1846 - 1856 Grosserer og silkehatfabrikant Hans Peter Lorentzen.
- 1856 - 1876 Auktionsholder Hans Nicolai Hoff Bay, efterfulgt af enken Andrea Severine, f. Hansen.
- 1876 - 1908 Kobbersmedemester G. A. Bosin, 1907 efterfulgt af enken Amalie Petrea Bosin.
- 1908 - 1955 Manufakturhandler Halvor Dahl, 1917 efterfulgt af enken Julie Camilla Dahl og senere af datteren, Ellen Margrethe Haugaard, f. Dahl.
- 1955 - 1973 Birgitte Fischer Hansen, senere gift Boys, og Anker Thide.
- 1973 - d.d. Opdelte i ejerlejligheder.

**Overgaden oven Vandet 56
Bådsmandsstræde 8**

Mtr.nr. 177 C

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie henvises til Overgaden oven Vandet 54. Her på hjørnet lå tidligere et grundmuret pakhuis.

Den nuværende bebyggelse

Hele rækken af beboelsejendomme ud til Bådsmandsstræde og de tilstødende hjørnehuse mod Overgaden oven Vandet og Dronningensgade er udstykket fra nuværende Overgaden oven Vandet 54 og opført som en fælles entrepris i årene 1846-47. Bag foretagsomheden stod grosserer og silkehatfabrikant H.P. Lorentzen, der nogle få år senere afhændede husene to og to som i alt tre separate ejendomme. Bortset fra oprettelse og nedlæggelse af butikker er der ikke sket væsentlige ændringer. I hjørnehuset her var der oprindeligt butik med store ruder i selve hjørnet. Byggeriet fandt sted i årene lige før voldene faldt, og de mange nye lejligheder har givet været et velkomment indslag i bebyggelsen.

Fredet 1944.

Overgaden oven Vandet 56 · Bådsmandsstræde 8

Grundmuret **hjørnehus** i fem etager med teglhængt heltag. Bygningen består af fire fag til Overgaden, et skråt afskåret hjørnefag samt tre fag til Bådsmandsstræde.

Til begge gader står bygningen glatpudset, gråmalet i stueetagen og derover i rosa puds med hvid, aftrappet hovedgesims. I tredje fag fra vest en tofløjet dør med tre fyldinger. Døren er ældre, men overfyldingerne er nye, der har sandsynligvis tidligere været ruder her. I anden, tredje og fjerde etage er vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse i underrammerne, i femte etage er torammede vinduer. Alle vinduesrammer er nye, og alt træværk er hvidmalet, dog er døren malet portgrøn. I taget to nye, brunmalede kviste med trekantafslutning.

Sammenbygget hermed ligger ud til Bådsmandsstræde et grundmuret **forhus** i fem etager med teglhængt heltag. Bygningen har samme etagehøjde som hjørnehuset og er udformet ganske som dette.

Bygningen fremtræder med samme facadebehandling som hjørnebygningen, men her er påmalet sokkel. I midterfaget er indgang ad en tofløjet fyldingsdør. Vinduerne er ganske som hjørnebygningens. I taget er fire nye, brunmalede kviste med trekantafslutning. I kippen to skorstene med sokkel og udkrøgning.

Ejere:

Indtil	1847	Som Overgaden oven Vandet 54.
	1847 - 1852	Grosserer og silkehatfabrikant Hans Peter Lorentzen.
	1852 - 1855	Høker Frederik Jensen.
	1855 - 1875	Jæger Anders Sørensen Kjærgaard, efterfulgt af jomfru Petra Marie Andersen og siden af Johan Heinrich Karpf.
	1875 - 1904	Urtekræmmer Niels Christian Juul.
	1904 - 1912	Murermester Edvard Louis Hansen.
	1912 -	Murermester Carl A. Lundstrøm og maler Henri Herbert Lundstrøm, sidstnævnte er eneejer fra 1918.
	1975 - 1986	Karsten Rønnow.
	1986 -	Malerfirmaet V.S. Larsen.

Overgaden oven Vandet 58 - 64

Mtr.nr. 176 A og 176 B

Søkvæsthuset

Grunden og den ældste historie

Efter at den gamle vold var nedlagt, blev området umiddelbart øst herfor tilskødet oberstløjtnant Chr. von Steenwinkel, der som ingeniør var tilknyttet arbejderne med befæstningen. Denne grund fik mtr.nr. 12 og blev i 1756 til mtr.nr. 171.

Da det Kongelige Opfostringshus blev oprettet i 1753, skænkede kongen et areal øst for den ovennævnte grund til formålet. Dette areal stod for en stor del stadig under vand, og da det viste sig for bekosteligt at opføre den påtænkte bygning her, erhvervedes et stykke af nabogrunden mod vest, således at bygningen delvis kom til at ligge herpå. Opfostringshuset behøvede snart yderligere arealer, bl.a. til haveanlæg, da institutionen skulle være selvforsynende med køkkenurter. Et bagved liggende areal blev midlertidigt overladt til denne brug.

Oprindelig skulle Dronningensgade have været ført længere mod øst, og det synes at vare længe, før denne tanke blev opgivet. Endnu ligger tværbebyggelsen på Søkvæsthusets grund langs den påtænkte gadelinie.

Den nuværende bebyggelse

Hovedbygningen, Overgaden oven Vandet 62, er opført 1754-55 for det Kongelige Opfostringshus. For byggeriet stod murermester J.C. Conradi, der også havde leveret tegningerne.

Husets oprindelige fremtræden var lidt anderledes end i dag. Foruden frontonen over midtrisalitten mod kanalen var der tillige trekantfrontoner over siderisalitterne, ligesom der til havesiden også var fronton over midtrisalitten.

Den nuværende fremtræden synes bygningen at have fået i forbindelse med Søetatens overtagelse i 1776. Dog er den nuværende udsmykning af segmentfrontonen af nyere dato.

Bygningen tjente oprindelig som bolig, skolestue m.v. for de 200 drenge fra hele kongeriget, der blev optaget i Opfostringshuset. Søetaten, der overtog bygningen i 1776, lod bygningen indrette til kvæsthus, dvs. sygehus for flådens syge og sårede. Bygningen har siden da været i marinens besiddelse, om end den har tjent forskellige formål.

Istandsæt i begyndelsen af 1960'erne.

De to porte ved siden af bygningen, ud mod kanalen, er formentlig opført samtidig med selve bygningen.

Portnerboligen, Overgaden oven Vandet 60 A, beskrives i 1789 som et gammelt hus, helt i bindingsværk, med undtagelse af østgavlen, der var grundmuret. Bygningen stod da i ni fag og var indrettet til bolig og sprøjtehus.

Allerede i 1756 lå her en bindingsværksbygning i 23 fag og én etage. Bygningen var 12 alen dyb, akkurat som den nuværende portnerbolig. Der er således næppe tvivl om, at portnerboligen er den østre ende af den lange bygning.

I 1804 nævnes tre tagvinduer, der er dog næppe tale om gamle kviste. I vinduerne var der blyruder med simpelt glas. Inden 1834 var forsiden blevet omsat i grundmur, og bygningen havde fået almindelige træsprosevinduer.

I 1839 nævnes en indgang fra gavlen og en fra gården. I en del af bygningen var portrum med dobbelte beklædte porte. I 1852 omtales en ny gavlingdang, formentlig i den modsatte ende.

Gartnerboligen, Overgaden oven Vandet 64, er opført i 1843. Bygningen havde oprindelig sadeltag, ombygget 1920 til mansardtag.

Fløjen mod Bådsmannsstræde, Overgaden oven Vandet 58, er opført som en udvidelse af Søkvæsthusets gamle hovedbygning mod kanalen. For opførelsen stod murermester J.B. Schottmann. Bygningen er i det ydre stort set uændret siden opførelsen. Ligesom det øvrige anlæg har bygningen ført en omskiftelig tilværelse. I 1817 overgik den således til benyttelse som tugthus. I 1900-tallet har Rigsarkivet haft magasin i bygningen, og siden 1989 har Orlogsmuseet fået fast bopæl her.

Tværbygningen og havehuset ligger på de gamle smågrunde, som udstykkedes fra hovedgrunden i 1700-tallet, men atter forenedes med denne ved Søetatens overtagelse af ejendommen i 1776. På dette tidspunkt lå her en række beboelseshuse i bindingsværk ud til den projekterede forlængelse af Dronningensgade.

Tværbygningen, Overgaden oven Vandet 60 B, er opført 1789-90. I den høje, hvælvede underetage blev der indrettet vaskehus, og i etagen ovenover var bl.a. en spindestue.

I 1830 udbrød der brand i bygningen. Først 1839-40 synes skaderne, hvis omfang vanskeligt lader sig be-

Søkvæsthusets hovedbygning · Overgaden oven Vandet 58 - 64

dømme, at være udbedret. Bygningen er ikke ændret væsentligt i det ydre siden.

Havehuset, Overgaden oven Vandet 60 C, stod færdigt inden 1789. Her var indrettet beboelse samt sygestuer. Også denne bygning raseredes af branden i 1840 og istandsattes 1839-40. Siden er bygningen ikke ændret væsentligt i det ydre.

Den lille énetages bygning i baggården består af to bygningsafsnit, der begge lå på stedet i 1790. Den søndre, grundmurede del var indrettet til lokummer, mens bindingsværksdelen i nord var indrettet til ligstue. Begge bygningsafsnit var formentlig nyopførte på dette tidspunkt.

Fredet 1918.

Hovedbygningen, Overgaden oven Vandet 62, er en grundmuret bygning i to etager med høj kælder under. Bygningen har teglhængt mansardtag med helvalm.

Bygningen er inddelt i 19 fag og fem fag dyb, med enderisalitter på tre fags bredde og en midtrisalit på fem fag, hvoraf de

tre midterste yderligere er trukket lidt frem. Disse tre fag kronnes mod gaden af en kobberdækket segmentfronton.

Bygningen hviler på en sokkel af hugne granitkvadre. Kælderetagen står pudset og grå, den er i plan med soklen, mens den overliggende facade er trukket lidt tilbage. Herover står bygningen gulkalket med hvide ørelisener. Under taget en hvid, profileret og forkrøppet hovedgesims.

Vinduerne er hvidmalede og har lodpost og midtstillet tværpost. Kvistene i mansarden er i brunmalet bindingsværk med trekantgavl.

Til havesiden er to symmetrisk placerede indgange, med tofløjede, mørkegrønne fyldingsdøre. Endvidere er her tre rundbuede kældernedgange, alle med mørkegrønne døre af varierende udformning. I andet fag fra vest en plade med indskriften »I denne bygning havde elevskolen fra Søværnet 1867 til 1932 til huse – Opsat 1. okt. 1967«. I mansarden ti brunmalede kviste.

De to gavle fremtræder ligeledes med ørelisener. I østgavlen er nedgang til kælderen samt fire kældervinduer og et enkelt vinduesfag i hver etage, udformet som de øvrige; i mansarden to kviste. I vestgavlen er de to sydlige kælderfag blændet, lige-

Overgaden oven Vandet 58 - 64 · Sidebygning til Bådsmadsstræde

som anden etages sydligste fag samt midterfaget. I mansarden to kviste.

De to **porte** sidder i en teglhængt mur af gule sten. Mod kanalen er portåbningerne rundbuede og indrammede af ørelisener. Portfløjene er mørkegrønne fyldingsporte. Porten ved østgavlen er tredelt og er et imponerende stykke snedkerarbejde med 33 fyldinger. Der, hvor portens fløje fæstnes i topkarmen, er isat en granitsten i det murede stik, for at holde til sliddet fra skudriglerne.

Portnerboligen, Overgaden oven Vandet 60 A, er en énetages bygning med teglhængt heltag. Gadefacaden samt østgavlen er grundmuret, mens havesiden og vestgavlen er i bindingsværk.

Over en lav sokkel af tilhugne granitkvadre står gadefacaden pudset og gulkalket med en lille, hvid aftrappet hovedgesims. Facaden er inddelt i fem uregelmæssige vinduesfag.

I østgavlen er indgang ad en mørkegrøn fyldingsdør. Her er endvidere et torammet vindue samt i gavltrekannten ligeledes et torammet vindue. Vinduerne er malet hvide.

Mod haven står bygningen i bindingsværk, inddelt i otte ure-

gelmæssige fag. Tømmeret, der næsten er helt fornyet, står mørkegrønt, mens tavlene er pudset og gulkalkede. I fjerde fag fra øst er indgang med en grønmalet dør. Alle vinduer er hvidmalede, dog med grønt karmtræ.

Vestgavlen står ligeledes i seks fag bindingsværk. Her er indgang med en grønmalet fyldingsdør. I overgavlen en luge med lem og i taget er pultkvist samt to skorstene i blank mur med sokkel og krone.

Gartnerboligen, Overgaden oven Vandet 64, er en grundmuret bygning i én etage med kælder under og med teglhængt mansardtag med halvvalm.

Bygningen, der er inddelt i fem fag, står pudset og gulmalet med hvid, profileret hovedgesims. Over mansarden løber en lidt spinklere, hvid, profileret gesims, som går omkring gavlene. Fra gaden er indgang ad en hvid, kvaderpudset indfatning og fordakning med en tofløjet fyldingsdør, malet mørkegrøn. Vinduerne er torammede, hvidmalede. I tagryggen en skorsten i gule sten. Østgavlen, der vender ud mod en lille passage, står uden muråbninger. Vestgavlen er delvis skjult af den lille, nedenfor beskrevne tilbygning. I den synlige del er ét vinduesfag i etagen samt to i overgavlen.

I bagsiden er indgang i det vestligste fag med en grønmalet dør, desuden fire vinduesfag samt en nedgang til kælderen.

Op ad gartnerboligens vestgavl ligger en lille grundmuret **tilbygning** med fladt tag. Bygningen fremtræder pudset og gulmalet med hvidmalede vinduer. Ud mod kanalen er bygningen skjult af muren mellem hovedbygningen og gartnerboligen, men en grønmalet, rundbuet dør samt et torammet vindue afslører, at der ligger en bygning bag muren.

Bådsmandsstrædefløjen med gavlen til Overgaden oven Vandet nr. 58, er en grundmuret bygning i to meget høje etager med kælder under og teglhængt, valmet mansardtag.

Bygningen er inddelt i 19 fag og hviler på en sokkel af tilhugne granitkvadre. Derover står kælderetagen sortkalket, mens de overliggende, let tilbagetrukne etager er vandskurede og gulkalkede. Mod Bådsmandsstræde er de fem yderfag i hver ende indrammet af hvide ørelisener, der følger facadeplanet knæk ved kælderetagen og fortsætter ned til soklen. Under taget en hvid, profileret hovedgesims af træ. I taget ti nye kviste med trekantgavle. Mod Bådsmandsstræde er tre kældernedgange, alle dækket af nye revlelåger.

Nordgavlen mod kanalen er inddelt i fem fag, de tre vestligste med lisener svarende til gadefacaden. Det midterste fag er blændet i alle etager. Herpå er opsat en bemalet galionsfigur af træ.

De hvidmalede vinduer har alle midtstillet lod- og tværpost. Kældervinduerne er torammede med oprindelige jerngitre for.

Siden ind mod gården fremviser en del uregelmæssigheder. Den nordlige del, svarende til fem fag, står med fire muråbninger med store ruder, herfor nye skodder. Over de to fag vinduer er blændede, rektangulære felter. Derefter er der ni meget regelmæssige og symmetrisk fremtrædende fag, hvilende på en sokkel af tilhugne granitkvadre. I etagerne er overalt hvidmalede vinduer, af samme type som til gaden. Til kælderen er en midtplaceret, rundbuet nedgang med to revlefløje, her bag en glasdør. Desuden er der i yderfagene tofløjede, flammerede porte med sandstensoverligger.

Den søndre del af bygningen, svarende til de sidste fem fag, er skjult bag den nedenfor beskrevne tværbygning. I taget er syv kviste. Kvistene er gulmalede med hvid gesimskant og profilerede trekantfrontoner.

Sydgavlen består af fem fag og er udformet ganske som nordgavlen.

Tværbygningen, Overgaden oven Vandet 60 B og C, er en grundmuret bygning i tre etager med kælder. Hovedbygningen er 10 fag lang, samt en lidt lavere 4 1/2 fags mellembygning, der i vest forbinder tværbygningen med fløjen mod Bådsmandsstræde.

Hele tværbygningens nordside er forsynet med en ny granit-sokkel, murene kalkede lys okkergule. Nordfacaden er opdelt med fire midterfag, der er markeret med ørelisener. I dette midterparti er stueetagen adskilt fra anden og tredje etage af en muret kordongesims. På begge sider af dette midterparti er tre fag. I 3., 8. og 11. fag fra øst er mørkegrønne døre; de to østligste er tofløjede med indfatninger af træ og buet overvindue. Den vestligste dør er tofløjet med fem kvadratiske fyldinger og overvindue.

Vinduerne er hvidmalede, i stueetagen med midtstillet tvær- og lodpost, mens de øvrige etager er af dannebrogstypen, i kælderen dog torammede. I taget er tre kviste med trekantgavl. På muren er opsat en marmorplade med teksten »HER BODEDE JOHAN LUDVIG HEIBERG OG JOHANNE LUISE HEIBERG« samt deres silhuetter.

I gavlen mod øst er soklen af sandsten, herover står muren berappet og malet. Der er her to fag vinduer i hver etage, i stuen dog afblændede. I kælderetagen en fyldingsdør samt to vinduer. Sydfacaden, der vender ud mod et haveanlæg, er udformet som nordfacaden med et midterparti på fire fag med kordongesims. I det østligste fag er en ældre, hvidmalet træveranda. Endvidere er en nedgang til kælderen.

Den lavere mellembygning op mod Bådsmandsstrædefløjen er udformet som tværbygningen, både med hensyn til vinduer, hovedgesims og bemaling. Op mod fornævnte fløj er en rundbuet portåbning. Porten har overvindue med radiære sprosser bag gitterværk. I mellembygningen er på sydsiden to ældre døre i andet og tredje fag fra vest med sandstenstrin foran. I taget en kvist.

Vinkelret på tværfløjsanlægget ligger en **énetages bygning**, ni fag lang og to fag bred i bindingsværk med heltag af tegl. Tømmeret er brunmalet, tavlene er gulmalede og overpudsede. I vestsiden er fire fladbuede stik, hvori er tre gamle, brunmalede revledøre med gamle beslag. Det ene dørfag er tilmuret, idet den sydlige del af bygningen er omsat i grundmur. Bygningen har formentlig været en lokumsbygning.

Ejere:

Den østlige del af grunden, som udgør størstedelen af mtr.nr. 176 A, hvorfra senere er udstykket mtr.nr. 176 C, D, E og F samt 423, 424 og 533:

Indtil	1753	Tildels uopfyldt område tilhørende kongen.
	1753 - 1776	Det Kongelige Opfostringshus.
	1776 - d.d.	Søetaten (Marineministeriet, Forsvarsministeriet).

Den vestre del af grunden, som udgør mtr.nr. 176 B samt en mindre del af 176 A:

Indtil 1685	Voldterræn.
1685 - 1695	Oberstløjtnant, ingeniør ved fortifikationen Christian von Steenwinkel, efterfulgt af enken, Anne Hegeman.
1695	Kgl. materialforvalter Gunde Vosbein.
1695 - ?	Grovsmed, mester på Tøjhuset Jacob Svendsen.
? - 1723	Tømmerhandler Jacob Fabricius / Fabricius.
1723 - 1754/56	Kgl. bygningsinspektør Johan Cornelius Krieger.
1754/56-1776	Det Kongelige Opfostringshus.
1776 - d.d.	Søetaten (Marineministeriet, Forsvarsministeriet).

Fra denne grund udskiltes i 1724 et grundstykke mod Bådsmadsstræde, hvorfra den bageste del, mod den projekterede forlængelse af Dronningensgade, udskiltes det følgende år, for i 1741 atter at blive delt. Disse tre udskilte grundstykker fik i 1756 henholdsvis matr.nr. 172, 173 og 174.

1756: mtr.nr. 172

1724 - ?	Skipper Lars Jensen Steen, efterfulgt af enken, Mette Madsdatter.
? - 1772	Øltapper, senere færgemand Egidius Schrøder, gift med Mette Madsdatter.
1772 - 1776	Bådsmænd Lars Seneca Schrøder, ovennævntes søn.
1776 - d.d.	Søetaten (Marineministeriet, Forsvarsministeriet).

1756: mtr.nr. 173

Udskilt fra 172 i 1725.

1725 - ?	Fisker Jeppe Jeppesen / Ipsen, efterfulgt af datteren, Kirsten Jeppesdatter, dennes første mand, matros Jørgen Hansen, efter hvem Kirsten Jeppesdatter sad som enke.
? - 1776	Tømmermand ved Søetaten Niels Haagesen, gift med Kirsten Jeppesdatter.
1776 - d.d.	Søetaten (Marineministeriet, Forsvarsministeriet).

1756: mtr.nr. 174

Udskilt fra 173 i 1741.

1741 - 1776	Fisker Elias Johansen, efterfulgt af enken, Pernille.
1776 - d.d.	Søetaten (Marineministeriet, Forsvarsministeriet).

Overgaden oven Vandet 66 - 74 og 84 - 88

Mtr.nr. 176 C

Grunden og den ældste historie

Grunden, der tidligere udgjorde en del af Søkvæsthushavens have, se Overgaden oven Vandet 58-64, blev i december 1852 erhvervet af et aktieselskab til opførelse af arbejderboliger.

Den nuværende bebyggelse

Allerede før købet formelt var gået i orden, var man i gang med at bygge på grunden. Således blev ejendommen indtegnet til brandforsikring i juni 1852, hvor to bygninger var under opførelse. Det drejer sig om forhuset, Overgaden oven Vandet 84-88, samt det østre sidehus, Overgaden oven Vandet 66-70, som begge stod færdige i oktober måned. For byggeriet stod arkitekt N.S. Nebelong.

I forhuset var indrettet seks lejligheder i hver etage. I stueetagen var oprindelig en høkerbutik, som synes at være nedlagt inden 1880, men ellers er bygningen ikke ændret væsentligt siden opførelsen.

Overgaden oven Vandet 72 - 74

I baghuset var der ligeledes indrettet seks lejligheder i hver etage. Heller ikke denne bygning er ændret væsentligt.

I tilknytning til disse bygninger opførtes i 1858 endnu en grundmuret bygning, beliggende på samme sted som det nuværende vestre sidehus, Overgaden oven Vandet 72-74, ud til passagen, og med samme længde og dybde, men kun i én etage med kælder under og med en kvist over godt en fjerdedel af bygningens længde. Bygningen havde skifertag, og vinduerne var af støbejern. I tilknytning til bygningen var en høj skorsten. Bygningen var indrettet til dampkøkken med tilhørende spisesal, dampvaskeri og strygestue samt badeanstalt.

Disse indretninger synes imidlertid ikke at have haft den forventede økonomiske succes. Kort efter synes man da også helt at have opgivet denne indretning, og bygningen blev kraftigt ombygget og forhøjet til tre etager og indrettet til beboelse, som de andre bygninger med seks lejligheder i hver etage.

De to oprindelige indgangsdøre fra passagen er erstattet af vinduer ved en ombygning i 1980'erne, men derudover er bygningen ikke ændret i det ydre, siden den stod færdig i 1871.

Fredet 1981.

Forhuset, Overgaden oven Vandet 84-88, er en grundmuret bygning i tre etager med kælder under og teglhængt heltag.

Til gaden er bygningen inddelt i ni brede fag, til gården i 15 almindelige fag. Bygningen hviler på en sokkel af tilhugne granitkvadre, derover er facaderne opført som »kvadermuring« i gule sten, brudt af let tilbagetrukne skifter i røde sten. Under anden etages vinduer løber et bånd af røde sten med kanstillede, fremspringende gule sten. Under taget er en muret tandsnitsgesims.

Alle muråbninger har fladbuestik og ligger tilbagetrukne. De hvidmalede tre-fags vinduer er af dannebrogstypen. Fra gården er tre indgange, og for indgangene er tofløjede, grønmalede fyldingsdøre. I tagryggen er ni beråbpede skorstene.

Gårdfacaden er udformet som gadefacaden med vinduer af samme type og ligeledes tre indgange, men dørene her er énfløjede.

Den frie vestgavl ud til passagen står uden muråbninger med undtagelse af to vinduer i gavltrekanen, af samme udformning som bygningens øvrige vinduer. I østre gavltrekan er ligeledes to dannebrogsvinduer.

Det østre sidehus, Overgaden oven Vandet 66-70, er en grundmuret bygning i tre etager med teglhængt heltag.

Mod gården er bygningen inddelt i ni brede fag, medens bagsiden står i 12 almindelige, parvis placerede fag. Bygningen fremtræder i øvrigt ganske som forhuset.

Fra gården er indgang med tre tofløjede, grønmalede fyldingsdøre. De hvidmalede vinduer er af dannebrogstypen. Gavlene er uden muråbninger, med undtagelse af to vinduer i gavltrekanen mod syd og nord.

Ved nordgavlen ligger en lille, grundmuret **tilbygning** i gule sten med fladt tag. I nord er to grønmalede fyldingsdøre.

Det vestre sidehus, Overgaden oven Vandet 72-74, er en grundmuret bygning i tre etager med skiferklædt heltag.

Bygningen er inddelt i otte brede fag til passagen, medens facaden til gården består af tolv almindelige fag. Bygningen fremtræder ganske som forhuset til Overgaden. De hvidmalede vinduer er af dannebrogstypen.

To tidligere indgange fra passagen i tredje fag fra hver side er tilmuret, og i stedet er indsat vinduer. Indgangen finder sted fra gården ad to tofløjede, grønmalede fyldingsdøre. Gavlene er uden muråbninger, dog har gavlen mod nord to jernsprosevinduer.

Ejere:

Udskilt fra matr.nr. 176 a, Søkvæsthusets have, i 1852.

Indtil 1852 Som Overgaden oven Vandet 58-64, matr.nr. 176a.

1852 - d.d. Actieselskabet for Arbejderboligers Opførelse.

Overgaden oven Vandet 76 - 82

Mtr.nr. 176 E

Den Treschowske Stiftelse

Grunden og den ældste historie

Grunden, der oprindeligt udgjorde en del af Søkvæsthusets have, se Overgaden oven Vandet 58-64, blev udstykket herfra 1853, svarende til nr. 76-78. Tillige blev 176 F udstykket herfra 1855, svarende til nr. 80-82. 176 F blev 1917 henlagt under 176 E.

Den nuværende bebyggelse

Den Treschowske Stiftelse, der omfatter Overgaden oven Vandet 76-82 og Klerkegade 27, er oprettet af geheimekonferensråd F.W. Treschow til fribolig for trængende kvinder.

Overgaden oven Vandet 88 - 84

Overgaden oven Vandet 76-78 blev opført 1853-54 med H.Chr. Tybjerg som arkitekt. Bygningen blev indrettet med fire toværelses lejligheder i hver etage til friboliger. Bygningen er ikke ændret siden opførelsen.

Overgaden oven Vandet 80-82 opførtes 1857-58 og blev indrettet med otte étværelses lejligheder med alkove i hver etage. Syd for denne bygning lå endnu en grundmuret bygning (på det nuværende mtr.nr. 424) i samme højde og inddelt i fire fag med to toværelses lejligheder i hver etage. De to bygninger var forbundet ved en godt tre meter lang forbindelsesbygning, der stødte til midten af den endnu eksisterende bygning. Den søndre bygning og forbindelsesbygningen blev nedrevet 1981.

Fredet 1983.

Overgaden oven Vandet 76-78 er en grundmuret bygning i fire etager med kælder under og teglhængt heltag.

Bygningen hviler på en sokkel af tilhugne granitkvadre og fremtræder derover i blank mur af gule sten vekslende med bånd i røde sten. En profileret, pudset kordongesims og en mindre, tilsvarende gesims under mezzaninetagen øverst løber

hele vejen rundt om bygningen. Under taget en hovedgesims med tandsnit. Mellem anden og tredje etage er på vestfacaden anført: »TRESCHOWS STIFTELSE. OPFØRT 1853«.

Vestfacaden er inddelt i fire brede fag med to fremspringende trappefag, der er af almindelig bredde og foroven afsluttet af aftrappede gavle med selvstændigt tag. I disse fag er indgangene med originale, tofløjede, grønmaledede fyldingsdøre. I etagerne er de oprindelige vinduer med tre rammer af dannebrogstypen. I mezzaninetagen sidder parvis placerede vinduesrammer. Alle vinduer er hvidmalede. I tagfladen er to oprindelige, rødmaledede, torammede kviste med en lille trekantfronton.

Østfacaden, der er uden døråbninger, vender ud til et lille haveanlæg og er inddelt i otte almindelige fag. I etagerne er vinduer som vestfacadens, i mezzaninetagen torammede. I tagfladen fire kviste som de ovenfor beskrevne.

Nordgavlens vinduer er afblændede med undtagelse af kældervinduerne og to vinduer i gavltrekanten. Gavltrekanten har toptinde. Hele gavlens top er indrammet af en pudset rosa kant. Syd gavlen har vinduer som østfacaden.

På taget er tre skorstene: en midtpå samt en i hver gavl, hvor skorstenene er indbygget i toptinderne.

Overgaden oven Vandet 80-82 er en grundmuret bygning i fem etager med kælder under og kvartvalmet, skiferklædt heltag.

Bygningen står på en granitsokkel og er i blank mur af gule sten med profileret, muret, sortmalet hovedgesims, som løber om gavltrekkanten. Under vinduerne i hver etage er et frem-springende rulskifte, mellem stuen og anden etage er dog et arkitravlinjende bånd med udkragede skifter og rulskifter. Midt på nordfacaden, over anden etage, står anført: »TRESCHOWS STIFTELSE. OPFØRT 1857«.

Nordfacaden er inddelt i seks brede fag samt to halve fag. Indgangsdøren er en tofløjet, grønmalet fyldingsdør. I alle etager er fladbuede vinduer, trerammede og hvidmalede. I taget mod nord en kvist med trekantafslutning.

Sydfacaden fremtræder som vestfacaden, men her er kun fire brede fag samt tre smalle i midten. I midtfaget, som er nyopmuret i alle etager, er nedgang til kælderen ad ny, grøn bræddedør. I gavlenes midterste del er i hver etage fire ret tætstil-le vinduesrammer med let buet overkant. I taget seks af-lange skorstene i blank mur med sokkel.

Ejere:

Indtil 1853/55	Se Overgaden oven Vandet 58 - 64, matr.nr. 176 A.
1853/55-1859	Geheimekonferensråd Frederik Wil-lum Treschow.
1859 - ?	Den Treschowske Stiftelse.
? - d.d.	Juristernes og Økonomernes Pen-sionskasse.

Overgaden oven Vandet 90

Mtr.nr. 452

Grunden og den ældste historie

På Geddes kort fra 1756 ses grunden endnu uinddæm-met, men ca. 10 år senere fik agent Bodenhoff overladt stedet med henblik på her at skabe en skibsbyggeplads m.m. Ved Søetatens overtagelse af ejendommen i 1800 var stedet bebygget med en række teglhængte enetages bindingsværksbygninger til skibsværftet og et lille byg-ningskompleks til beboelse, herunder stald.

Den nuværende bebyggelse

Det eksisterende forhus er opført for agent Bodenhoff mellem 1768 og 1800, hvor det beskrives i forbindelse med ejendommens afståelse til Søetaten som et grund-

muret våningshus i seks fag og tre etager med gebrok- kent heltag, hvori en kvist til begge sider.

Bygningen har i det væsentligste stået uændret siden opførelsen – og den udgør i dag en fin forpost mod øst over sin beliggenhed på hjørnet af Brobergsgade ud mod »strygejernskvarteret«.

Sidehuset er formentlig jævngammelt med forhuset. Det omtales også som en grundmuret enetages byg- ning i skødet fra år 1800.

Grundmuret forhus i tre etager med kælder under og gavl- kvist over de to midterste fag. Bygningen har mansardtag med røde tegl.

Bygningen er inddelt i seks fag. Facaden står pudset og malet lysegul i kælder og stueetage med en lille profileret sålbænk- gesims under stueetagens vinduer samt profileret kordonge- sims. Herover står facaden i gule sten med profileret hoved- gesims af træ. Gavlkvisten krones af en trekantsfronton, ind- rammet af en profileret gesims. I gavlkvisten er anbragt en flagstang.

Der er indgang i andet fag fra vest og op til døren er en femtrins granittrappe med vange og smedjernsrækværk. Der er tre nedgange til kælderen fra kanalsiden. For indgangen en tofløjet, imprægneret fyldingsdør med rude og overvindue. I kælderen er indrettet to butikker, hver med et stort vindue kombineret med dør. I de overliggende etager er nye vinduer med midtstillet lod- og tværpost, i gavlkvisten to nye, toram- mede vinduer med to ruder i hver ramme. Alt træværk er grønmalet, dog ikke den nyere hoveddør, der er lakeret.

Vestgavlen har et enkelt vindue, men er ellers uden muråb- ninger. Østgavlen er bygget op ad den nedenfor beskrevne hjørnebygning, i den frie gavl herover er forskellige nye vin- duer af dannebrogstypen.

Mod gården står bygningen grundmuret med de to nederste etager pudset og gulmalet. Herover blank mur. I facaden ses fire fag med nyere, firerammede termovinduer. I mansardta- get er der en gavlkvist over de to midterste fag.

Sidehuset står grundmuret i én etage delvis med mansardtag. Facaden er glatpudset og gulmalet. Bygningen er fem fag bred med nyere, torammede vinduer og to kviste i mansardeta- gen.

På hjørnet af Overgaden og Brobergsgade ligger en lille hjørnebygning i én etage og kælder og med fladt tag. Bygningen er refendfuget i kælderetagen, glatpudset og ind- delt med pilastre i stueetagen, overalt malet lysegul. I begge etager er store helglasruder, to mod Brobergsgade og et i smig- faget, hvor der også er nedgang til kælderen.

Overgaden oven Vandet 90

Langs Brobergsgade er en lille fabriksbygning bygget på den sydligste del af grunden.

Ejere:

	Kongelig Majestæt
1766 - 1800	Agent Bodenhoff.
1800 - 1834	Den kgl. Søetat.
1834 - 1851	Handelsfirmaet Hambro og Søn.
1851 - 1905	Grosserer Andreas Hansen, sen. Firmaet A. N. Hansen og Co.
1905 - 1910	Arkitekt Ole Boye.
1910 - 1926	Konsul D. Thomsen.
1926 - ?	Grosserer F. C. Dohlmann.
1967 - d.d.	E. Fischer & Ravn.

Prinsessegade 7 A - B Sofiegade 17

Mtr.nr. 449

Opfostringshus for fattige Pigebørn
Vor Frelser Sogns Arbejdshus

Grunden og den ældste historie

Huspladsen med Prinsessegade 7 A-B

Den søndre del af storgrund nr. 42 blev i 1647 tilskødet rådmand Hans Knip, men faldt atter ubebygget tilbage til kronen. I 1673 blev grunden på ny afhændet, og mellem 1675 og 1689 blev der opført en bolig her. Dette lille femfagshus i bindingsværk lå på stedet til 1759, hvor det blev nedrevet, før grunden blev overdraget til stiftelsen bag det nye opfostringshus.

Opfostringshuset, Prinsessegade 7 A-B

Det nuværende forhus blev opført i 1760 som Opfostringshus for fattige Pigebørn. Det var en privat stiftelse, oprettet i 1755, analogt med Det Kongelige Opfostringshus for Drengene. Initiativtager og forstander for stiftelsen var Josias Lorck. Samme Lorck var en af de varmeste fortalere for opførelsen af den nuværende Christianskirke som kirke for den tysktalende menighed på Christianshavn, og han blev denne kirkes første præst.

Grunden blev erhvervet i 1759, hvor den kun var bebygget på en mindre del, med det ovenfor omtalte bindingsværkshus, der var omgivet af en have, sådan som det ses på Geddes kort fra 1756. Dog var der da også i øst endnu en eller to bygninger, som blev skilt fra ved salget i 1759.

Opfostringshuset blev opført i fem store fag og tre etager, og det fremtræder med tidstypiske ørelisener og indfatninger om vinduerne. Huset er nogenlunde jævaldrende med Eigtveds pakhus på Asiatisk Plads og synes inspireret af dennes arkitektur. Portåbningen i det østre fag er oprindelig, og ind mod gården var opsat en gavlkvist. Bygningen blev taget i brug i juledagene 1760. I stueetagen var bl.a. skolestue, i anden etage spinde- og vævestue og i den øverste etage sovesale.

Da det kneb med økonomien i den private stiftelse, blev denne atter ophævet i 1783 og huset solgt på auktion. Herefter blev der etableret et bageri i bygningen, som i samme anledning blev forsynet med en gavlkvist i to etager og med hejseværk over det midterste fag til gaden. Allerede i 1800 blev huset atter benyttet til sin oprindelige bestemmelse, da det blev overtaget af Københavns Fattigvæsen, som omkring denne tid opkøbte flere ejendomme i området. Senere fik Vor Frelser Sogns Arbejdshus, eller som institutionen egentlig hed, »Plege og Arbejds Anstalt«, til huse her.

I forbindelse med opførelsen af hjørnehuset Sofiegade 17 i 1859 som Vor Frelser Sogns Arbejdshus blev den tidligere trægesims på den gamle stiftelse erstattet af

Prinsessegade 7 A - B · Sofiegade 17

en muret gesims, afstemt efter gesimsen på den nye bygning. I 1894 blev grunden lagt ind under matr.nr. 449.

Fra 1936 fik Koføeds Skole lokaler i bygningen, og i 1951 overtog denne institution ejendommen og gennemførte forskellige mindre byggearbejder.

Huset er senest istandsat 1983-85 i forbindelse med indretningen af lejligheder. Disse seneste byggearbejder har bl.a. omfattet udskiftning af vinduer og tag og opsætningen af nye kviste. Samtidig fik portgennemkørslen sit nuværende udseende. Tidligere havde der ud til gaden været en trefløjet fyldingsport med dør.

Fredet 1984.

Grunden og den ældste historie

Huspladsen med nuværende Sofiegade 17

Storgrund 41 yderst mod Sofiegade var i 1635 mod sædvane tillagt fire ejere, til deling, heriblandt en tømmermand. Ingen af dem tog dog pladsen i brug, men

før 1675 var der på hjørnet hen mod og ned langs Sofiegade opført en række små våninger.

Småhusene i selve hjørnet var revet ned før 1756, jævnfør Geddes kort, mens de tre våninger ud til Prinsessegade i 1750 var slået sammen til en 12 fag lang bindingsværksbygning i én etage med tre kviste over to fag og grundmuret kælder, indrettet til udlejningsboliger. Denne gamle bygning blev i 1802 overtaget af Københavns Fattigvæsen, der lod huset nedrive i 1819. Formentlig henlå grunden herefter ubebygget, til den nuværende bygning blev opført i 1859.

Den nuværende hjørnebygning

Hjørnebygningen er opført i 1859 For Københavns Kommune, Magistratens 3. afdeling, til brug som Vor Frelsers Sogns Arbejdshus. Huset opførtes med ni fag mod Prinsessegade, et knækket hjørnefag og to fag mod Sofiegade i tre etager. Udformningen med ørelisener må være inspireret af stiftelsens arkitektur. I 1885 blev der opsat fire trerammede kviste til Prinsessegade. Den torammede kvist, der er »ude af takt«, blev først sat op i 1915.

Ligesom Prinsessegade 7 er hjørnebygningen istandsat og ombygget til beboelseslejligheder i 1983-86.

Ejere:

Sofiegade 17, vestlige del, mod syd, 1689: mtr.nr. 190 a

- 1635 Hans Veger.
- (1636) Thomas Weger.
- 1641 Kongen.
- 1641 - Simon Cronberg.
- (1659) Rådmand Hans Johansen.
- ? Christen Simonsen.
- (1675) Drabant Anders Laursen.
- (1680) - (1682) Erich Jacobsen.
- (1689) Jørgen Schult.
- (1699) - (1728) Høker Helle Knudsen.
- ? Jacob Sørensen Graaber og Inger Windekilde.
- 1746 Kancelliråd Jochum Weilandt og Inger Windekilde.
- 1746 - 1747 Bertel Bertelsen Hybsch.
- 1747 - 1762 Peder Christensen.
- 1762 - 1782 Slagter Jens Neuhaus.
- 1782 - 1783 Tømremester Andreas Kirkerup.
- 1783 - 1789 Tømremester Søren Moltzen.
- 1789 - 1822 Underbottelleur Ole Birch, siden enken, der senere blev gift med høker Niels Christensen Aagesen.

Derefter som 1689: mtr.nr. 189.

Sofiegade 17, vestlige del, mod nord, 1689: mtr.nr. 190 b

- Indtil 1641 Som 1689: mtr.nr. 190 a.
 - 1641 - ? Rasmus Clausen.
 - (1659) - (1675) Engelbret Skomager.
- Derefter som 1689: mtr.nr. 190 a.

Sofiegade 17, østlige del, 1689: mtr.nr. 189

- (1635) - (1641) Tømmermand Claus Bach.
- (1647) - (1675) Rådmand Hans Johansen, siden arvingerne.
- (1680) - 1715 Niels Michelsen.
- 1715 - 1724 Nicolai Dajon.
- 1724 - (1728) Hustømmermester Peder Dreyer.
- ? - 1750 Tømremester Johann Andreas Reusck.
- 1750 - 1802 Knud Pedersen Laugsted, sliber ved kgl. uldmanufaktur, siden enken Marren Sørensdatter.
- 1802 - 1951 Københavns Fattigvæsen, Københavns Kommune.
- 1951 - 1976 Kofoeds Skole.
- 1976 - ? Københavns Kommune.
- ? - d.d. Ejerlejligheder.

Forhuset Prinsessegade 7 A-B er grundmuret i fem fag med to en halv etage samt kælder- og kvistetage. Over en lav sokkel af sandsten står facaden i blank mur af gule sten. De enkelte fag er indrammet af ørelisener i stor orden. Under taget en muret gesims bestående af et savskifte og herover en tand-snitbort. Portåbningens bueslag har top- og vederlagssten af sandsten, heri et portvindue med radiære sprosser. Over porten en plade med en tysksproget indskrift med årstallet 1760: »Wer ein Kind [aunimmt] in meinem Namen / der nimmt mich aus / In dieser Absicht / Ward dieses Haus / einer Anstalt / zur Unterhaltung und Erziehung / armer Mägdens / den Stifterinnen derselben / gewidmet / in dem Jubeljahr / 1760«.

Vinduerne har pudse indfatninger og er af dannebrogstypen. I taget er fem kviste med trekantgavle. Alt træværk er malet portgrønt.

På gårdsiden er muren vandskuret over en pudset og malet sokkel. Vinduerne, der har samme takt som facaden, er nye. Porten har mod gården en overligger af træ, der hviler på vederlagssten af sandsten.

Hjørnebygningen Sofiegade 17 er tre etager høj med kælder og tagetage. Bygningen er ni fag lang mod Prinsessegade, et skråt afskåret hjørne samt to fag mod Sofiegade.

Facaden står i blank mur af gule sten over en lav granitsokkel. Det tydelige skift i stenkvaliteten mellem 2. og 3. etage kan ikke henføres til noget bygningshistorisk forhold. Over kælderetagen springer facaden en kvart sten tilbage, inddelt med ørelisener i stor orden. Taget er hængt med røde vingetegl.

I det afskårne hjørnefag er over stueetagen indmuret en sandstensplade med inskriptionen:

»MED TAKNEMMELIGHED MINDES / ETATSRAADINDE / MARIE KOEFOEDS / VELGJØRENHED / DER SKJÆNKEDE MIDLERNE TIL DENNE / BYGNINGS OPFØRELSE / 1859«.

Mod Sofiegade er en nyere, portgrøn indgangsdør. Vinduerne er nye og malet grågrønne. I taget fem kviste med trekantgavle. I facaden mod Sofiegade er der i den midterste lisen anbragt to enkeltrammede vinduer i henholdsvis første og anden etage.

Gårdsiden har en sokkel af granit, men er iverigt behandlet som gadefacaden. Her er to trapper op til 7 B samt en nedgang til kælderen. Vinduerne er grågrønne og af samme udformning som til gaden.

Prinsessegade 7, 1689: mtr.nr. 188 b + c

- 1647 Kongen.
 - 1647 - 1648 Rådmand på Christianshavn Hans Knip.
 - 1648 - ? Rasmus Hansen, ovennævntes svigersøn.
 - ? - 1673 Kongens øde plads.
 - 1673 - ? Urtekræmmer Johan Aumann.
 - (1689) - 1701 Brygger Niels Sørensen Høyer.
 - 1701 - 1715 Urtegårdsmand Michel Schritzel.
 - 1715 - 1748 Etatsråd, stiftsbefalingsmand over Island og Færøerne, Hans Ochsén.
 - 1748 - 1753 Jacob Ohnsorg
 - 1753 - 1756 Tømrersvend Niels Pedersen Bech.
 - 1756 - 1758 Instrumentmager Gotfried Klauen.
 - 1758 - 1761 Tømrersvend Rasmus Jacobsen Ohre / Orøe.
 - 1761 - 1783 Sognepræst ved Frederiks Tyske kirke, tilsynsmand ved Opfostringshuset for Pigebørn, Hr. Josias Lorck.
 - 1783 Ankersmed Peder Christensen Lund.
 - 1783 - 1799 Bager Hans Breslow
 - 1799 - 1800 Skibskaptajn Hans Peter Klein og boet efter denne.
 - 1800 - 1951 Københavns Fattigvæsen.
- Fra 1802, som 1689: mtr.nr. 189.

Prinsessegade 8

Mtr.nr. 296

Grunden og den ældste historie

Prinsessegade 8 er den eneste af de mange små udlejningsboder, som Nicolaj Swabe lod opføre mellem 1622 og 1635, der endnu giver sig til kende ved den beskedne husbredde. Se Amagergade 1 vedrørende storgrundens ældste historie.

Den nuværende bygning

Det lille hus var før 1675 en selvstændig ejendom, erhvervet fra naboejendommen af kgl. dansemester Daniel Pilloy i Østergade. Da dennes søn i 1699 købte stedet på auktion, blev bygningen beskrevet som værende i tre fag og én etage med muret facade og i øvrigt i bindingsværk. Bindingsværksbagsiden kan således rumme elementer, der går tilbage til Christianshavns første tid. I 1675 blev huset vurderet til 15 rigsdaler, men i 1689 kun til 10, som var en meget lav vurdering. Det er højst tænkeligt, at huset da var meget forfaldent og følgelig er blevet rettet op og forsynet med mur, eller skalmur, ud til gaden inden for de følgende 10 år.

Før 1732 var bygningen forhøjet til to etager, stadig i bindingsværk til gården og grundmur til gaden. Få år senere omtales en bindingsværkskvist over et fag til gaden, og i 1752 beskrives facademuren utvetydigt som en skalmur eller »blind mur«. For indgangen til stueetagen omtales i 1804 en beklædt dør, og trappen havde da et kampstenstrin og et trætrin. En brand i 1843 medførte tilsyneladende ikke større skader. Før 1868 var facaden blevet oliemalet, og samtidig beskrives gårdsidens bindingsværk som overpudset. På dette tidspunkt var der fyldingsdøre både til gade og gård. I 1914-15 blev ejendommen gennemgribende istandsat. Herved blev huset delvis omsat i grundmur og fik den nuværende butikssindretning med sammenkomponeret dør og vindue.

I forbindelse med en istandsættelse i seneste tid er butikken nedlagt og erstattet af to vinduesfag.

Grundmuret forhus i to etager med tagkvist, inddelt i tre fag. Heltag med røde tegl. Under taget en profileret gesims.

Gadefacaden står pudset og kalket gråsort. Der er indgang til en gennemgående førstuegang i det vestre fag. I anden etage er vinduer af dannebrogstypen, i stueetagen eenrammede sprossevinduer. Vinduerne er hvidmalede, døren blå. Midt i taget ved tagfoden en kvist.

Mod gården er bygningen næsten dækket af en ny, gråmalet trappelude af brædder. Stueetagen er grundmuret, heri en nyere dør og to nyere terrassedøre, alle malet mørkegrønne. Første etage står i gråmalet bindingsværk med vandskurede, grå tavl. I tagfladen en kvist. Teglhængt, nyere havemur.

Ejere:

Indtil ca. 1675 samme ejere som nabogrunden i øst, nemlig:

- 1622 - 1635 Møntmester Nicolaj Swabe.
- (1659) Morten Brygger.
- ? Bent Brygger.
- (1675) - 1699 Kgl. Majestæts dansemester Daniel Pilloy.
- 1699 - 1708 Kgl. Majestæts dansemester Friderich Pilloy.
- 1708 - (1717) Konsumtionsbetjent Lauridts Jensen Holm.
- (1728) - 1736 Maren Jacobsdatter Riise.
- 1736 - 1741 Hofbager Jochum Lentz.
- 1741 - ? Christen Andersen.
- ? - 1753 Vinhandler Hans Kinchel og overmester ved Det Kgl. Sukkerraffinaderi Thomas Elsted (svogre), C. A.'s arvinger.

Prinsessegade 8

- 1753 - 1778 Matros Jens Truelsen Trolholm.
 1778 - 1783 Tøjmagervend Poul Sørensen.
 1783 - 1802 Skibstømmermand Søren Christensen Holm, efterfulgt af enken, Ingeborg Sophie Pedersdatter.
 1802 - 1810 Bådsmand Roolof Jaborg.
 1810 - 1813 Tøjfabrikant Christopher Martin Müller.
 1813 Juvelér Rasmus Abelgaard Møller.
 1813 - 1841 Lysesløber Johan Lund.
 1841 - 1846 Møllersvend Lars Peter Lund.
 1846 Ritbinder Lars Jensen Buttrup.
 1846 - 1849 Snedker Frederik Ferdinand Schultz.
 1849 - 1867 Snedker Peter Michael Schultz.
 1867 - 1868 Kleinsmedemester J. E. Bjerring.
 1868 - 1888 Pantelåner P. Jensen.
 1888 - 1895 Detailhandler A. C. Jensen, ovennævntes arving.
 1895 - 1896 Entreprenør Lars Clementin Johansen.
 1896 - 1899 Møllersvend Jens Larsen.
 1899 - 1914 Skomagermester Jacob Jørgensen og boet efter denne.
 1914 - 1917 Slagtermester Adolph Eicke.
 1917 - 1924 Bagermester Rud. Landsberg.
 1924 - 1946 Fru Marie Schmidt og boet efter denne.

- 1946 - 1959 Fru Solvej Alexandra Louise Rasmussen.
 1959 - 1987 Fru Anne Marie Andersen.
 1987 - d.d. Miriam Christiansen.

Prinsessegade 16

Mtr.nr. 298

Grunden og den ældste historie

Parcellen udgør en del af den gamle storgrund nr. 57, der oprindeligt blev tillagt Nicolaj Swabe. I 1675 lå der i alt fem små privatejede våninger på denne grund og nabogrunden mod øst, nuværende nr. 18. Disse bygninger var dog før 1756 revet ned og pladsen i stedet udlagt til have i tilknytning til den tidligere bryggergård Prinsessegade 10-14.

Den nuværende bygning

Det nuværende forhus udgør den ene halvdel af den 14 fag lange bygning i tre etager, som brygger Hiorth lod opføre på sin havegrund i 1784. Bygningen stod fra opførelsen i grundmur, og i det midterste fag var som i dag en gennemgående forstue. Desuden var der nedgange til de to lejligheder i kælderen fra både gade- og gårdside.

I den østre del af kælderen var allerede i 1788 en urtekræmmerbod, og tilsyneladende har her været butik uafbrudt til 1925.

Ved den seneste istandsættelse 1977-78 blev facaden nyoppudset og vinduerne fornyet. Samtidig opsattes nye kviste til gaden.

Grundmuret forhus i tre etager med kælder og teglhængt heltag. Bygningen er inddelt i syv fag.

Gadefacaden fremtræder vandskuret, teglrød med hvid, aftrappet hovedgesims. I midterfaget samt i yderfagene er der kurvehanksbuede døråbninger til henholdsvis forstuegangen og kælderen. Mellem kælder og stueetage springer pudslaget frem som en sokkel.

Vinduerne er enten af dannebrogstypen eller torammede, hvidmalede, mens dørene er vogngrønne. I taget tre afrundede, gråmalede tagkviste. I kappen to vandskurede, glatte skorstene.

Mod gården fremstår bygningen pudset og mørk teglrød med hvid, aftrappet hovedgesims. Indgang i midterfaget og kældernedgange i yderfagene, alle med glatte, grønne døre. Vinduerne er hvidmalede med termoruder og udformede som gadefacadens vinduer.

Prinsessegade 16

Ejere:

Indtil 1788	Som Prinsessegade 10-14, 1756: mtr.nr.276.
1788 - 1789	Urtekræmmer Hans Petersen.
1789 - 1796	Brygger Hans Jørgen Hiorth.
1796 - 1799	Auktionsholder Peder Høeg Rich.
1799 - 1809	Skibskaptajn Jens Marcussen Rønne.
1809 - 1832	Skibskaptajn Hans Jørgen Grønberg.
1832 - 1854	Tømrersvend Johan Emanuel Pawlowsky, efterfulgt af enken, Ane Margrethe, f. Holm, sidst boet efter dem.
1854 - 1913	Billedhugger og ornamentskærer Johan Jørgen Popp, ovennævntes svigersøn, efterfulgt af enken, Johanne Charlotte Popp, f. Pawlowsky.
1913 - 1926	Murersvend Frederik Lundvald.
1926 - 1944	Enkefru Hansine Nielsen.
1944 - 1951	Automobilforhandler Rasmus Jørgensen Hesselberg (til 1945), fabrikant Fritjof Falk og landsretssagfører Erik Stubgaard.
1951 - 1954	Guldsmed O. J. Osbak.
1954 - 1956	Fru Anne Kathrine Rose, f. Philipsen.
1956 - 1961	Boghandler Carl Gunnar Petersen.

1961 - 1968	Civilingeniør A.C.Andersen, advokat Claus Arup, arkitekt Verner Harvig og arkitekt Hemming Jensen.
1968 - 1971	Ejendomsaktieselskabet Bryggergården.
1971 - 1972	Amagerbanken A/S.
1972 - d.d.	Grundejernes Saneringsselskab A/S Afd. IV (Sanerings- og Byfornyelses-selskabet af 19/3-1970 S.M.B.A.).

Prinsessegade 18

Mtr.nr. 299

Grunden og den ældste historie

Se Prinsessegade 16.

Den nuværende bygning

Forhuset udgør den anden halvdel af den 14 fag lange bygning i tre etager, som brygger Hiorth lod opføre på sin havegrund i 1784, se Prinsessegade 16. Bygningen stod fra opførelsen i grundmur, og i de to østligste fag var som i dag en gennemkørsel.

Gennemkørslen i de to østre fag havde oprindeligt en tofløjet beklædt port til gaden. Fra gennemkørslen var der opgang til stueetagen, mens der var en gennemgående forstuegang i kælderetagen med nedgang fra såvel gaden som gården. I kælderen var der indrettet en høkerbod, og her synes ubrudt at have været butik til i dag, hvor der er isat store ruder ud til gaden.

I det væsentligste står bygningen dog uændret siden opførelsen.

Fredet 1978.

Grundmuret forhus i tre etager med høj kælder samt kvistetage. Teglhængt heltag.

Bygningen er inddelt i syv fag. Facaden til gaden står pudset og gulmalet med hvid, aftrappet hovedgesims. I den rundbuede gennemkørsel med vederlags- og slutstensmarkering er en gråmalet, rigt udsmykket fyldingsport. I kælderetagen er indrettet en butik. Vinduerne er enten af dannebrogstypen eller torammede, alle hvidmalede. I tagfladen tre kviste. I kappen en skorsten med sokkel og udkragning.

Facaden til gården står vandskuret og gulmalet med hvid, profileret hovedgesims af træ. Den højt svungne portbue over portgennemkørslen i øst er tilmuret, og heri er anbragt et lille

vindue. For gennemkørslen er en gråmalet, tofløjet port med dør. For kældernedgangen i tredje fag fra vest er en glat, gråmalet dør. Vinduerne er ældre, hvidmalede af dannebrogstypen. I taget tre hvidmalede kviste.

Ejere:

Indtil	1791	Som Prinsessegade 10-14, 1756: mtr.nr. 276.
	1791 - 1804	Tømmerhandler Peder Damstrøm Paulin.
	1804 - 1810	Grosserer Jørgen Christian Krossing.
	1810 - 1811	Købmand Nathan Jacob.
	1811 - 1853	Købmand Jørgen Henrik Næve (til 1831) og købmand, grosserer Lauritz Søren Tack, efterfulgt af enken, Anne Helene Tack, f. Fugl, sidst deres arvinger.
	1853 - 1874	Bødkermester Andreas Eberhardt Berg.
	1874 - 1914	Karetmager Carl Frederik Valdemar Hansen, efterfulgt af enken, Nicoline Vilhelmine Hansen, f. Torbensen.
	1914	Gæstgiver Ludvig Frederiksen.
	1914 - 1979	Firmaet Johannes Rasmussens Eftf. Nielsen og Johansen, fra 1928 skiftende arvinger.
	1979 - d.d.	Ejerlejligheder.

Prinsessegade 20

Mtr.nr. 300

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør en del af den gamle storgrund nr. 56, som sammen med nabogrunden nr. 57 tidligst var tilagt Sivert Grubbe, men som længe henlå ubebyggede. Nærværende grund blev mellem 1675 og 1689 bebygget for første gang med to våninger, som i 1712 beskrives som værende på i alt otte fag og i to etager. Hvorvidt der indgår dele af denne ældste bebyggelse i det nuværende hus, lader sig dog ikke afgøre på det foreliggende grundlag.

Den nuværende bygning

Det eksisterende forhus kan med sikkerhed følges tilbage til 1733, hvor det som i dag stod i syv fag bindingsværk og to etager med en gavlkvist over de tre midterste fag. I mangt og meget har bygningen haft lighed med Dronningensgade 14, der blev opført no-

Prinsessegade 18

genlunde samtidig og stadig står i bindingsværk. Før 1750 var facaden her blevet skalmuret, og snart efter blev bagsiden og den ene gavl omsat i grundmur. De pudsede indfatninger om vinduerne stammer højst sandsynligt også fra 1700-tallets midte, de svarer i princippet ganske til indfatningerne på det tidligere opfostringshus for piger i Prinsessegade 7 A-B. Husets blysprossevinduer blev i øvrigt bibeholdt til begyndelsen af 1800-tallet. I gavlkvisten har tidligere været en luge.

I 1750 omtales for første gang en indkørselsport eller gennemgang i to fag og i 1766 tillige en indgang fra gaden til en stue, i praksis til et butikslokale eller rettere en høkerbod. For gennemfarten, der var placeret i vest, var en tofløjet beklædt port. Indgangsforholdene synes i øvrigt at være blevet ændret lidt i tidens løb, og der blev tilsyneladende også tidligt sat en dør i fra gårdsiden til portrummet.

Bygningens nuværende fremtræden er i stueetagen præget af restauranten, der blev indrettet i 1934 ved en ombygning forestået af arkitekt W. Olsen. Facadebeklædningen er dog af nyere dato. Samtidig blev halvdelen af den tidligere portåbning i vest lukket, således at kun den eksisterende indgang i det yderste fag er tilbage.

Prinsessegade 20

Forhus i to etager med gavlkvist og teglhængt heltag. Gadefacaden er skalmuret bindingsværk, mens facaden mod gården er grundmuret.

Bygningen er inddelt i syv fag, hvor gavlkvisten er placeret over de tre midterste. Gadefacaden er pudset og malet stærkt blå med en tilsvarende blå, aftrappet hovedgesims.

I stueetagen er indrettet værtshus. I det vestre fag er en gennemgående forstue med en grønmalet dør med overvindue. Vinduerne er hvidmalede og har pudsede, grå indfatninger. Gavlkvistens øverste vindue er afblændet med en plade, bemalt som et vindue. I tagfladen er to kviste.

Mod gården står facaden vandskuret og gulmalet med aftrappet gesims. Vinduerne er ældre, af dannebrogstypen. I tagfladen to kviste samt i andet fag fra øst en høj, glat skorsten.

Ejere:

- ? - 1681 Brygger Niels Nielsen (?).
- 1681 - 1696 Brygger Niels Sørensen Høyer.
- 1696 - 1712 Brændevinsbrænder Mogens Mogensen.

- 1712 - (1717) Stadskaptajn og brygger Michel Fieldsted.
- (1733) - 1747 Brændevinsbrænder, fuldmægtig ved ryslæderfabrikken Povel Møller, sidst dennes dødsbo.
- 1747 - 1749 Fru Ellen Maria Luxdorff, enke efter oberstløjtnant von Fuchs, og frøken Margrethe Luxdorff.
- 1749 - 1753 Glarmester Lars Clausen Smith.
- 1753 - 1757 Klejnsmed Niels Gudmandsen Berg.
- 1757 - 1807 Fabrikant og tøjvæver Oubanus Knierim, efterfulgt af svigersønnen Friederich Wehage.
- 1807 - 1809 Understøttelsesselskabet Fælles Om-sorg.
- 1809 - 1811 Hattemagermester Herman Clausen Stamm.
- 1811 - 1881 Glarmester Johan Frederik Gædecken, i nåde afskediget secondløjtnant ved det borgerlige infanteri, efterfulgt af enken, Anne Elisabeth, deres arvinger og arvingers arvinger.
- 1881 - 1885 Glarmester Heinrich Gottlieb Emil Eckhausen.
- 1885 - 1886 Husejer Niels Johansen.
- 1886 - 1920 Glarmester Carl Christian Heinrich Buch, efterfulgt af enken, Helmine Buch, f. Volmer.
- 1920 - 1923 Glarmester Henry Helmuth Volmer Buch.
- 1923 - 1930 Repræsentant August Svensson.
- 1930 - 1937 Inspektør H. F. Petersen.
- 1937 - 1965 Detailhandler Helmuth Hans Petersen.
- 1965 - 1971 Det gamle Københavns Venners Funktionærboligaktieselskab af 1965.
- 1971 - d.d. Restauratør Harry Lorentzen.

**Prinsessegade 50
Sankt Annegade 31**

Mtr.nr. 311

Grunden og den ældste historie

Grunden svarende til nuværende nr. 50, 52 og 54 i Prinsessegade udgjorde ved bydelens grundlæggelse stort set den lille trekant yderst ved volden øst for Sankt Annegade. Efter voldens flytning i slutningen af 1600-tallet i forbindelse med bydelens udvidelse blev området benyttet til dag- og natrenovation. Indtil 1747 var området »Stadens Grund«, men herefter kom der gang i byggeriet på stedet, dels til beboelse, dels til erhverv.

Prinsessegade 50 · Sankt Annægade 31

Den nuværende bebyggelse

Hjørnebygningen fremstår som resultatet af flere på hinanden følgende ombygninger. Da grunden blev frigivet til bebyggelse i midten af 1700-tallet, opførte stedets første ejer, murermester J.C. Conradi, formentlig det syv fag lange og to etager høje forhus ud til Prinsessegade – med gavnl mod Sankt Annægade. Bygningen havde kælder og afvalmet mansardtag samt en træfagskvist over midterfagene, akkurat som det oprindelige nr. 52, se nedenfor. Begge bygninger have også fra opførelsen grundmurede gadefacader og »blændingsmur« til gårdsiden, hvor hovedindgangen i øvrigt var placeret. Gavlene var i bindingsværk.

I eller umiddelbart før 1814 blev fløjen mod Sankt Annægade nyopført i grundmur, og senest i 1848 blev også hovedfløjen forhøjet til tre etager med heltag – i praksis ved en udbygning af mansarden. På samme tid synes denne fløj forlænget med to fag i øst, hvor der blev indrettet portgennemkørsel. I denne skikkelse stod hjørnebygningen derefter frem til 1899, hvor en gennemgribende ombygning resulterede i den nuværende fremtræden med det nye, dominerende mansardtag, der fik glaserede tegl til gaden – og i alt ni kviste. I denne forbindelse blev den rundbuede port

op mod nr. 52 sløjfet, og den midtplacerede opgang fra Prinsessegade indrettet i stedet. Mod Sankt Annægade forblev indgangen placeret i det sydlige yderfag. Udsmykning af den pudsede facade omtales for første gang: vinduesindfatningerne og de tre »dekorationer« på gavlen mod Sankt Annægade. I kælderen har været skiftende butikker.

Det grundmurede baghus i tre etager er opført i 1856. Det blev i 1899 afkortet med to fag til de nuværende fire fag.

Grundmuret, gråpudset forhus med ni fag mod Prinsessegade med sidehus i fem fag langs med Sankt Annægade. Tre etager samt kælder- og kvistetage. De fem midterfag sidder i en svagt fremspringende risalit. Mellem 2. og 3. etage et blændingsfelt udfyldt med en såkaldt løbende hund. Profileret hovedgesims. På tagryggen tre nyere skorstene. Mansardtag med helvalmede gavle, hængt med sortglaserede vingetegl.

I midterfaget er indgang ad en dør med en konsolbåren dækplade med relief over. Herover et ovalt vindue. I 2. etage er risalittens midter- og yderfag udsmykket med en konsolbåren sålbænksplade og en trukken indfatning. Yderfagene er tillige prydet med segmentfrontoner.

Selve døren er en tofløjet fyldingsdør fra omkring 1900, malet sortblå. Tre nedgange til kælderen. I kælderen og 1. etage er store helglasruder. Anden og tredje etages vinduer er af dannebrogstype; ligeledes de fire kviste i mansarden, her dog med tre rammer. Kvistene er afsluttet med en lille gavltrekan. Alt træværk gråblåt.

Gavlen mod Sankt Annegade er i fem fag. Hele vindues-takten og udsmykningen er komponeret sammen med sidehuset; således er hele facaden opdelt af lisener i felter på henholdsvis to og tre fag, og to vinduer i anden etage er forsynet med segmentfrontoner som på hovedfacaden. De to fag på hjørnet er uden vinduer, i stedet er her tre pudsede medaljonfelter. En kældernedgang i tredje fag fra nord.

Sidehuset mod Sankt Annegade har fem fag og er af samme højde som forhuset. I det sydligste fag en enfløjet dør, herover en dækplade, båret af triglyfkonsoller. Over døren et ovalt vindue. To kældernedgange i henholdsvis første og andet fag fra nord. Store butiksruder i kælderetagen samt en enkelt ved siden af døren i første etage. Vinduerne i øvrigt som på forhuset.

Mod gården fremtræder forhuset berappet og gulmalet med profileret retkantgesims under mansardtaget. Sidehuset er lavere end forhuset, men har i øvrigt samme behandling og udformning.

Op mod sidehuset er et grundmuret baghus, der er berappet og gulmalet. Københavnertag med pap og tegl. Baghuset er i tre etager, dog noget lavere end sidehuset. Små dannebrogsvinduer. Profileret gesims.

Ejere:

Indtil 1747 Stadens Grund.

- 1747 - 1750 Murermester Johan Christian Conradi.
- 1750 - 1761 Tømrermester Johan Gotfried Berger.
- 1761 - 1768 Kaptajn, sæbefabrikant Alexander Thomsen.
- 1768 - 1783 Overskriver Johan Christopher Junker.
- 1783 - 1808 Klædefabrikant Christian Themstrup, efterfulgt af enken Lucie Cathrine Dam og deres datter og eneste arving, Christiane Frederikke Themstrup, g.m. klædefabrikant Christopher Møller.
- 1808 - 1809 Brygger Mathias Casse.
- 1809 Købmand og brygger Mads Fonnesbech, jun.
- 1809 - 1812 Kattunstrykker Johan Friderich Foltmar.
- 1812 - 1838 Løjtnant og fabrikant Henrik Christensen.

- 1838 - 1849 Københavns Magistrat, på overfor-mynderiets vegne.
- 1849 - 1851 Tømrermester Jockum Frederik Kables.
- 1851 - 1852 Grosserer David Simon Jacobsen.
- 1852 - 1855 Casper Møller Schouboe, i fællesskab med Lauritz Frederich Fischer.
- 1855 - 1863 Heinrich Lüders.
- 1863 - 1867 Politiasistent Søren Michael Thygesen.
- 1867 - 1898 Hjul- og karetmager Johannes Bentzen, 1889 efterfulgt af enken, Marie Elisabeth Bentzen.
- 1898 - 1907 Tømrer Anders Henriksen Hansen.
- 1907 - 1909 P. C. Nørholm.
- 1909 - 1986 Pantelåner N. P. Pedersen, efterfulgt af Lilie Ingrid Ludvigsen og Natalie Helskov Mortensen.
- 1986 - Lillian Tøttrup, efterfulgt af arvinger.

Prinsessegade 52

Mtr.nr. 312

Grunden og den ældste historie

Se Prinsessegade 50.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset blev omtalt som nyt, da Johan Gottfried Berger i 1756 lod det brandforsikre. Da stod bygningen i syv fag og med kælder samt i to etager med mansardtag, hvori der var en gennemgående kvist over de tre midterste fag – svarende til den stadig eksisterende risalit. Huset var grundmuret til gaden og stod med blændingsmur til gården samt med gavle i bindingsværk og med skrå valme over hanebjælkerne. Bygningen var med andre ord fritliggende og havde tilkørsel til grunden vest for huset, som det også ses på Geddes kort. Her blev portfaget tilbygget omkring 1782, efter pastor Abildgaards overtagelse. For gennemkørslen blev isat en dobbelt beklædt port, og adgangen til første etage fandt siden sted fra portrummet. Lige omkring 1830 blev gadesidens kvist udbygget til en tredje etage, og samtidig omtales en muret og trukken gesims til gaden, mens der mod gården var en simpel plattegesims over portfagene og en trægesims over de »gamle« fag af bagsiden på hver side af den bevarede kvist. Siden har bygningen i det væsentligste stået uændret. Den tidligere valmgavl mod øst blev rettet op, da den nye skolebygning blev opført i 1865. I kælderen har der været skiftende butikker, og kældervinduerne er gjort større end de oprindelige.

Prinsessegade 52

Det eksisterende, grundmurede sidehus, sammenbygget med forhuset, blev opført i 1857. Tidligere havde her ligget et bindingsværkssidehus, indrettet til bl.a. ko- og hestestald.

Fredet 1984.

Grundmuret **forhus** i ni fag, heraf to portfag, med heltag af tegl. Bygningen er mod gaden forhøjet én etage til tre etager med kælder. I kippen fem skorstene. Portfaget, der er tilbygget, strækker sig over to fag. Af de oprindelige syv fag er de tre midterfag let fremspringede over en ligeledes let udkraget sokkel. Facaden er pudset og står grå, underfacaden dog gulmalet med en sort, påmalet sokkel.

Over porten et portkammer med opsprøst vindue. Opgang til forhuset fra porten. Vinduerne er alle af dannebrogstypen med tværsporse. I kælderetagen er dog store butiksrunder samt tre nedgange, henholdsvis i yderfagene og midterfaget. I taget en kvist i bindingsværk med trekantsafslutning.

Mod gården er forhuset synligt i fem fag samt de to portfag, som her tydeligt fremstår som tilbyggede. Forhuset er to etager højt med en centralt placeret gavlkvist på tre fag. Gavlkvisten er øverst i højre side bygget sammen med sidehusets tag i en art fabrikkvist. Murene er berappede og gulkalkede. Profileret hovedgesims af træ, mansardens sternbræt er også profileret. Teglhængt mansardtag.

Gårdsidens vinduer er udformet som gadefacadens, men er brunmalede, i kælderetagen dog sortmalede.

Sidehuset står tre etager højt med kælder. Bygningen er tre fag lang, men har op mod forhuset et smigfag uden vinduer. Uden på sydgavlen en skorsten. Teglhængt heltag med skorsten samt en enkelt kvist.

I midterfaget ny, glat dør ind til trappen. Vinduerne er overvejende af dannebrogstype. Sidehuset fremstår iøvrigt som forhusets gårdside.

Ejere:

1747 - 1781	Tømrermester Johan Gottfried Berger, efterfulgt af enken, Marie.
1781 - 1789	Sognepræst Peder Hersleb Abildgaard.
1789 - 1823	Sognepræst ved Vor Frelser Kirke, Otto Fabritius.
1823 - 1827	Bogholder Leonard Sabel.
1827 - 1835	Sognepræst ved Vor Frelser Kirke, Albert Philip Bregendahl.
1835 - 1842	Hørkræmmer Christian Richard Arentzen.
1842 - 1847	Peter Christian Kjellerup.
1847 - 1868	Bogholder Poul Christian Holm.
1868 - 1875	Købmand David Christian Frederik Thade.
1875 - 1877	Bogholder Ferdinand Philip Pettoletti.
1877 - 1883	Peter Christian Theodor Michelsen.
1883 - 1887	Murermester Th. P. Kofoed og snedkermester M. C. Fischer.
1887 - 1892	M. C. Fischer.
1892 - 1918	Detailhandler O. L. R. Müller.
1918 - 1926	Ane Mathilde Müller, f. Riis.
1926 - 1927	Malermester Claus Petersen.
1927 - 1937	Malermester Harald Jørgensen.
1937 - 1942	Detailhandler Vilhelm Larsen.
1942 - 1947	Pensioneret sergent J. P. Rasmussen.
1947 - 1951	Overingeniør F. C. J. Hinné.
1951 - 1977	Fru Aase Ruth Hinné, f. von Bruhn, og F. C. J. Hinné.
1977 - 1979	Bent Rohde.
1979 - 1985	Bent R

Prinsessegade 54

Mtr.nr. 313 C

Christianshavns Skole

Grunden og den ældste historie

Vedrørende grundens ældste historie, se Prinsessegade 50. I midten af 1700-tallet fik Theophilus Laan tilladelse til at anlægge et salpeterværk på en større del af karreen, som kort efter blev overtaget af Philip de Lange, der opførte en bolig til sig selv herude. Matr.nr. 313c blev udskilt fra 313 i 1856 og blev samtidig inddraget til skolebrug. I første omgang tog man den gamle inspektørbygning – den nuværende bagbygning – i brug, og kort efter fulgte nybyggeriet på grunden.

Den nuværende bebyggelse

Skolebygningen ud til Prinsessegade blev opført i 1865 for Københavns kommune. Bygningen blev i starten benyttet som betalingskole, mens den gamle bygning bagved var »fri« skole.

Den tilbagtrukne bygning blev opført af den kendte murer- og bygmester Philip de Lange i 1755-56 som bolig til ham selv. Philip de Lange havde da, som ovenfor omtalt, overtaget et nyanlagt salpeterværk på grunden.

Den nye bygning blev ved opførelsen udsmykket med sandstensindfatning om vinduerne og den midtplacede dør, og soklen var sat i samme materiale. I 1865 blev underetagen ombygget til gymnastiksal.

Baghuset, Philip de Langes hus, blev fredet i 1932.

*Grundmuret **forhus** i to etager med tagetage. Seks fag langt og tre fag bredt. Skiferbeklædt heltag, valmet mod øst.*

Over en skråkantsluttet sokkel af granitkvadre står facaden i blank mur af gule sten. Facaden er opdelt med rundbuede blændingsfag i stor orden, hvori vinduesåbningerne sidder. På den midterste pille er indskriften: »OPFÖRT AF / KIÖ-BENHAVNS / KOMMUNE / AAR 1865«. Mellem de to etager løber, i blændingsbundene, et fremspringende kordonbånd. Rundbuerne omkranses af pyntestik i formsten. Udkraget hovedgesims bæret af murede stenkonsoller. Stueetagens vinduer er fladbuede med kraftigt markeret sålbænk og markeret slutsten. Vinduerne i 2. etage er derimod rundbuede, men ligeledes med kraftigt markerede sålbænke. I taget er fire skorstene, alle med sokkel og krave.

Alle vinduerne, som formentlig stammer fra opførelses-tidspunktet, er trerammede med buet overkant og tværsprosse. I taget mod gaden er fire nye kviste. Alt træværk er malet mørkegrønt.

Gavlen mod øst er opdelt i tre fag, svarende til gadesiden. Der er dog kun vinduer i midterfaget.

Gårdsiden er som til gaden, dog er kun de fire midterste fag med rundbuer. I yderfagene er i stedet indgang til skolebygningen ad en dobbelt fyldingsdør med opsprosset overvindue i en rundbuet åbning. Over dørene er cirkelvinduer. Over de fire midterfag er endvidere en frontkvist med afvalmet tag. Vinduerne er fladbuede i kvadratiske blændingsfelter.

***Baghuset** er en grundmuret bygning, syv fag lang og fire fag bred i to etager. Midtrisalit på tre fag. Valmtag med sortglaserede tegl.*

Facaden står pudset og hvidmalet over en påmalet sokkel.

Omkring vinduerne er pudsede indfatninger. Under taget en profileret hovedgesims. I tagryggen er en nyere, glat skorsten.

I midtaksen en tofløjet fyldingsdør i en profileret indfatning. Døren er malet sortgrøn. Over døren en segmentfronon med rocaille. I sjette fag fra øst en tofløjet dør. Vinduerne i stueetagen er firerammede med tværpost, i overetagen af dannebrogstype med tværpost i underrammerne. Alle vinduer er hvidmalede.

Østgavlen har ti blændinger, heraf to i kælderen. Endvidere en brandtrappe med udgang fra anden etage. I vestgavlen ét vindue, ellers blændinger, samt et vindue i kælderen.

*Den nederste del af vestgavlen dækkes af en tilbygget **énetages bygning** med kælder. Bygningen er pudset grå, med påmalet sokkel. Profileret trægesims, fladt tag. To fag med vinduer, i kælderen en dør.*

Ejere:

Grunden blev udskilt fra matr.nr. 313
1856 - Københavns Kommune.

Sankt Annægade 3 A - B

Mtr.nr. 514

Grunden og den ældste historie

Indtil 1851 hørte denne grund stadig under Strandgade 34, men blev dette år udskilt som en selvstændig ejendom med matr.nr. 41 b. Den østlige del af grunden er i 1917 frasolgt til matr.nr. 40, Strandgade 36.

I 1689 var grunden endnu ganske ubebygget, men på Geddes kort fra 1757 ses et skur på den nordlige del af grunden og et forhus og et dermed sammenbygget sidehus på den søndre del.

Den nuværende bebyggelse

Det nordre forhus, Sankt Annægade 3 A, er opført 1780 for brygger Hans Linn, men ombygget flere gange siden, sidst i 1870'erne.

Bygningen erstattede en énetages bindingsværksbygning i seks fag, indrettet til stald og vognremise, som havde ligget på stedet siden før 1770.

Det nye hus opførtes i tre store grundmurede fag i to etager med mansardtag og en kvist i to etager over det midterste fag til gaden. I stueetagen var gennemkørsel

Sankt Annægade 3 A - B

i det nordre fag som i dag, med porte for såvel til gaden som til gården. Den underste etage var iøvrigt indrettet til stald for seks heste samt kuskekammer. Anden etage, mansardetagen samt de to overliggende lofter var alle indrettet til paklofter. På det mellemste loft var et hejseværk med en udliggerbom. For alle åbninger i bygningen var der lemme.

I 1783 blev bygningen ramt af en brand. Derefter stod huset i tre fulde etager, men forsat med en kvist over det midterste fag med udligger. Bygningens indretning ændredes ikke.

I 1791 blev ejendommen atter ramt af en brand, men denne synes ikke at have påvirket pakhuset.

I 1856 blev anden etage indrettet til beboelse, medens der fortsat var pakhus i den øverste del af bygningen.

Det nuværende udseende fik bygningen dog først i 1875, hvor stalden var nedlagt, og der i stedet var indrettet en butik i stueetagen med indgang fra gaden. Nu var også tredje etage blevet forhøjet og indrettet til beboelse, gavlkvisten var nedtaget, og i stedet var der opsat tre tagkviste mod gaden og én mod gården.

Det store butiksvindue i stueetagen er isat i 1933. Derudover synes bygningen ikke at være ændret siden.

Samtidig med opførelsen af pakhuset lod brygger Linn opføre et bryggerhus i gården i umiddelbar forbindelse

med pakhuset. Det var en grundmuret bygning i seks store fag, hvis forside stod i to etager med et brudt tag over, medens bagsiden var i tre etager med hel tagflade.

Efter den ovenfor omtalte brand i 1783 blev bygningen ombygget til tre etager med heltag.

Det søndre forhus, Sankt Annægade 3 B, er opført før 1770 og er formentlig identisk med den bygning, der ses indtegnet på Geddes kort.

I brandtaksationen fra 1770 beskrives bygningen stort set som den står i dag. Gadefacaden var skalmuret, medens bygningen i øvrigt stod i egebindingsværk. Også den fire fag brede gavlkvist omtales. Kælderen var indrettet til en beboelseslejlighed med nedgang fra gaden. I stueetagen var, som i dag, en gennemgående forstue med opgang såvel fra gaden som fra gården. I 1803 var der engelske rammer i vinduerne til gaden, medens der mod gården endnu var blysprosserammer, de synes dog udskiftet inden 1838.

Inden 1875 var der indrettet en butik i kælderen. Derudover synes bygningen ikke at være ændret siden.

Sidehuset er formentlig opført samtidig med forhuset og synes ikke at være ændret væsentligt siden.

Sankt Annægade 3 B er fredet 1949.

Det nordre forhus, nr. 3 A, er en grundmuret bygning i tre etager med heltag med røde tegl.

Bygningen er inddelt i tre brede fag. Facaden står pudset, stueetagen i en grov, grå puds, de overliggende etager glatpudsede og malet lys turkis med en aftrappet hovedgesims i samme farve.

I det nordligste fag er en gennemkørsel, som er lukket med en trefløjet fyldingsdør mod gaden. I stueetagen er i øvrigt butik med et stort vindue og indgang ad en glasdør syd herfor. I anden og tredje etage er vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse.

I tagfladen er tre tagkviste og i tagryggen ved sydgavlen en nyere vandskuret skorsten.

Mod gården viser bygningen sig i to smallere fag, svarende til portåbningens bredde, idet resten er skjult af et sidehus. Facaden står glatpudset med aftrappet hovedgesims. Vinduerne er også her af dannebrogstypen med tværsprosse. I tagfladen en kvist.

Det søndre forhus, nr. 3 B, er en bindingsværksbygning med skalmuret gadefacade. Bygningen er to etager høj med en

gavlkvist over de fire midterste af i alt seks fag og med kælder under. Heltag med røde tegl.

Over den sorte sokkel står facaden vandskuret og gulmalet med en ligeledes gulmalet, profileret hovedgesims, der brydes af gavlkvisten. Selve gavlkvisten er inddelt i tre fag og afsluttes af en trekantsfronton med hvidmalede, profilerede gesimser.

I det nordligste fag er opgang til stueetagen, for indgangen en grønmalet fyldingsdør, over døren et torrammet vindue. I det søndre fag er i en rundbuet muråbning nedgang til kælderen med en fyldingsdør. I kælderen er helglasruder. I stueetagen er vinduerne af dannebrogstypen med tværsprosse, i anden etage og gavlkvisten er torrammede vinduer. I tagryggen en vandskuret skorsten.

Mod gården står bindingsværket synligt med murede vand-skurede tavler. I det nordre fag fører en trætrappe op til en revledør for indgangen til den gennemgående forstue.

Sammenbygget med forhuset mod syd i gården ligger et sidehus samme højde som forhuset. Bygningen er i bindingsværk, inddelt i to fag og med teglhængt halvtag. Her er nedgang til kælderen med indgang ad en revledør.

Ejere:

Indtil	1857	Som Strandgade 34.
	1857 - 1875	Brygger Rasmus Hansen.
	1875 - 1892	Snedkermester Gerhardt Peter Rønne.
	1892 - 1900	Snedkermester Niels Christian Rønne.
	1900 - 1915	Snedkermester Heinrich Bunch og tapetserer Harald Plambeck, efterfulgt af enken Johanne Plambeck, f. Iversen.
	1915 - ?	Handelsfirmaet C.J. Carøe ved grossererne Henri Odewahn og Kaj V.Gram.
	1923 - 1941	Snedkermester Einar Heering.
	1941 - 1957	Ingeniør Carl Pers og boet efter denne.
	1957 - d.d.	A/S Persolit (A/S Entreprenørfirmaet Persolit).

Sankt Annægade 4

Mtr.nr. 134

Grunden og den ældste historie

Ejendommen er udskilt fra den store grund Strandgade 32 i 1757, se Strandgade 32.

Sankt Annægade 4

Den nuværende bebyggelse

Det nordre forhus udgør en del af den 20 fag lange sidefløj fra 1600-tallet, som er omtalt under Strandgade 32, og hvoraf de de otte nordre fag forblev under hjørneejendommen.

Af de resterende fag var de seks allerede i 1734 blevet omsat i grundmur i gårdsidens stueetage.

Da ejendommen blev vurderet til brandforsikring kort efter delingen i 1757, omtales ikke blot seks fag som grundmurede, men hele gårdfacadens stueetage. Nu omtales også den stadig eksisterende udbygning på tre fag. Bygningen var indrettet til beboelse, også i kælderen. På loftet stod to hjulvinder; hejsekvistene var tilysneladende nedlagt før 1799.

I stueetagen var i 1799 en gennemgående forstue med opgang fra gaden ad tre kampestenstrin og for indgangen en beklædt dør med indfatning omkring et skur på konsoller, alt sammen af træ. For indgangen til denne forstue fra gården var en glat, malet dør, og længere mod nord var endnu en opgang af samme udseende. Endvidere var der to kældernedgange fra gaden med skur over samt en nedgang fra gården med skrå lemme.

I 1860'erne blev der foretaget en del ændringer. Den gennemgående forstue, der havde været placeret i femte fag fra syd, blev i 1863 lukket mod gaden, hvor der i stedet blev isat et vindue; derimod synes opgan-

gen fra gården til denne forstue bibeholdt. I den nordlige del af bygningen blev der indrettet en butik med opgang fra gaden. I denne del havde en tobaksfabrik med 16 arbejdere til huse i 1920; 1925 afløstes denne af en ny butik, og samtidig blev gårdsidens bindingsværk frilagt. Døren hertil i det nordligste fag blev erstattet af et vindue i 1959, og samtidig blev facadens skalmur delvis nyopmuret.

Bygningen er istandsat i første halvdel af 1980'erne, samtidig med indretningen til ejerligheder. Herved er taget fornyet og nye kviste opsat.

Det søndre forhus er opført i 1790'erne som et pakhuis i tre fag. Til gaden stod bygningen i fire etager med en frontispice over midterfaget, forsynet med en udliggerbom til et hejseværk på loftet. Mod gården var bygningen i tre etager med mansardtag. Der har fra opførelsen været gennemkørsel i den nordre halvdel af bygningen med en tofløjet port til gaden.

1864-65 blev pakhuset totalt ombygget og indrettet til beboelse. Bygningen fik derved sin nuværende fremtræden i fire fag, ligesom etagehøjderne øgedes og frontispicen blev nedtaget. Mod gården forhøjedes bygningen ligeledes til fire etager. Facaden fremstod derefter cementpudset med et trukket bånd under anden etages vinduer og muret hovedgesims som i dag. I faget ved siden af portgennemkørslen etableredes en opgang fra gaden til butik.

Butikken er atter nedlagt i 1981, hvor bygningen er blevet istandsat og indrettet til ejerlejligheder.

Den lille sidefløj er opført samtidig med forhuset.

Sidehuset i forlængelse heraf er opført i 1881, indrettet til værksted og beboelse.

Det nordvestre sidehus er, som bindingsværksgavlen afslører, af ganske betragtelig alder, om end stærkt præget af ombygninger.

Det kan føres tilbage til en bindingsværksbygning i tre fag, som lå på grunden i 1757. Bygningen var som i dag i tre etager, hvoraf underetagen dog var åben.

I 1799 var facaden mod gården blevet omsat i grundmur, og i den underste etage, som herefter var lukket, var der nu indrettet hestestald. En kvist over et fag sad formentlig midt på bygningen.

Huset blev ombygget i 1876, hvor den nuværende faginddeling opstod. Husets nuværende udseende stammer fra indretningen til ejerlejligheder i 1984.

Forhuset er fredet 1949.

Det nordre forhus er en toetages bygning med kælder under og inddelt i 12 fag. Til gaden er facaden skalmuret, til gården står stueetagen i grundmur, mens anden etage er i bindingsværk. Bygningen har heltag med røde tegl.

Til gaden står facaden pudset og gulmalet med en ligeledes gul, profileret hovedgesims. Der er nedgang til kælderen i henholdsvis det søndre fag og tredje fag fra nord, begge med fladbuede muråbninger og med hvidmalede fyldingsdøre. I kælderen er lave vinduer, medens der i de overliggende etager er vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse, alle hvidmalede. Over anden etages vinduer sidder en række jernankre.

I tagfladen er fire nyere, teglhængte taskekviste. I tagryggen en gul skorsten med sokkel og udkragning samt i vestre tagflade i tagryggen en højere, glat skorsten.

Mod gården står kælder og stueetage pudset og gulmalet, medens anden etage står med gule tavl og sort tømmer. Den nordre del af bygningen er skjult af baghuset på naboejendommen, Strandgade 32 / Sankt Annægade 2. I de tre nordligste fag af den synlige del af bygningen er bygningen dybere end på den øvrige del. Denne er inddelt i fem fag i stueetagen, men seks fag i anden etage. I tredje fag fra syd er adgang til stueetagen med en grønmalet fyldingsdør med ruder. I faget nord herfor er nedgang til kælderen, for indgangen en glat, grønmalet dør. Vinduerne er hvidmalede, dels med lodpost og midtstillet tværpost, dels af dannebrogstypen med tværsprosse.

Over de tre nordre fag er en bred, teglhængt taskekvist. I den øvrige tagflade er tre taskekviste.

Det søndre forhus er en grundmuret bygning i fire etager med heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i fire fag, dog er pillen mellem midterfagene bredere end de øvrige.

Gadefacaden står pudset og rødmalet. Under anden etages vinduer er en hvidlig, profileret gesims og under taget en rødmalet tandsnitsgesims. I de to nordligste fag er en gennemkørsel med en mørkegrøn, trefløjet fyldingsport mod gaden med overvindue. I alle etager er torammede vinduer, malet lysegrå.

Mod gården står bygningen pudset og gulmalet med en hvid, aftrappet hovedgesims. De to søndre fag er skjult af sidehuset. Vinduerne er hvidmalede, torammede.

Sammenbygget med det søndre forhus er en lille, grundmuret **sidefløj** på ét fag i fire etager med kælder under. Bygningen fremtræder pudset og gulmalet med vinduer som i forhusets bagside. Bygningen har halvtag med røde tegl.

I forlængelse heraf ligger et grundmuret **sidehus** i fire etager, inddelt i fem fag og med halvtag med røde tegl. Bygningen står pudset og gulmalet med en hvid, aftrappet hovedgesims. I

det vestre fag er indgang ad en mørkegrøn fyldingsdør med ruder. De hvidmalede vinduer er af dannebrogstypen.

Det nordvestre sidehus er i tre etager med halvtag med røde tegl. Bygningen er inddelt i ét almindeligt og ét bredt fag. Den grundmurede facade mod gården står pudset og gulmalet. Den frie østgavl står i bindingsværk med gule tavl og sort tømmer.

I facaden er hvidmalede, smårudede vinduer. I gavlen er indgang med en hvidmalet, flammeret dør. I tagfladen en taskekvist, hvorfra udgang til en altan.

Ejere:

Indtil 1757	Som Strandgade 32.
1757 - 1760	Grovsmed Hans Caspersen.
1760 - 1761	Grovsmed Friderich Matthiesen Rom.
1761 - 1767	Brændevinsbrænder Johan Gregeresen / Greysen Flyche, efterfulgt af enken, Johanne Ølands og dennes næste mand, Ole Halberg.
1767 - ?	Hjulmand Jens Nielsen Holgreen.
? - 1798	Knud Rasmussen Knudsen.
1798 - 1842	Bødtermester Mads Christensen Hall.
1842 - 1854	Murermester Carl Hansen Andersen, efterfulgt af sønnen, Carl Thorvald Andersen.
1854 - 1861	Enkefru Mathea Marie Andersen, f. Nyekiøbing, enke efter Carl Hansen Andersen, og dennes næste mand, skibsbygger Ole Peter Ambrosiussen.
1861 - 1879	Murermester Emil Alexander Oscar Schrøder.
1903 - 1926	Anna Louise Sørensen, f. Ludwig, enke efter murermester Otto Emanuel Sørensen.
1926 - 1936	Fuldmægtig Berner Erichsen.
1936 - 1944	Direktør Vilhelm Larsen.
1944 - 1958	Tømremester H. C. Bøgesø.
1958 - 1959	Fru Hermandine Rasmine Bøgesø og købmand Børge Immanuel Bøgesø, ovennævntes arvinger.
1959 - 1965	A/S Skt. Annæ Maskinfabrik.
1965 - 1966	Fru Grethe Jensen, f. Jensen.
1966 - 1971	Bethsaida Fondet.
1971 - 1983	Advokat Max Seemholt.
1983 - d.d.	H.J.C. Textilagentur ApS (navnet senere ændret til Christianshavns Bygningsrenovering ApS).

Sankt Annægade 5

Mtr.nr. 73

Grunden og den ældste historie

Grunden udgjorde oprindeligt en del af storgrund nr. 4, se Strandgade 34, hvorfra den udskiltes i 1685.

Allerede i 1635 var grunden ud mod Wildersgade bebygget med fem lejevåninger, og i 1689 endnu et hus på samme grund. Det var alle bindingsværksbygninger i én etage.

Det bindingsværkshus, der lå på hjørnet endnu i 1838, hvorefter det måtte vige pladsen for det nuværende hjørnehus, var formentlig identisk med den gamle lejevåning på stedet. Det var en bindingsværksbygning i én etage, i otte fag til Wildersgade og fem fag i gavlen til Sankt Annægade.

Den nuværende bebyggelse

Den nuværende hjørnebygning er opført i 1840, men ombygget og udvidet i 1911.

Hjørnehuset, som opførtes i 1840, bestod af fem fag til Wildersgade og strakte sig fire fag hen ad Sankt Annægade. Bygningen var grundmuret og i to etager, afvalmet heltag med røde tegl. Under taget var en muret gesims med sparrehoveder som i dag. Fra opførelsen var der indrettet butik på hjørnet i to fag mod hver gade med indgang fra Sankt Annægade. Fra Wildersgade var nedgang til kælderen.

Bygningen synes ikke at været ændret væsentlig før den store ombygning i 1911, hvor tagetagen ombyggedes til mansard med sortglaserede tegl. Samtidig med ombygningen af det bestående hjørnehus udvidedes dette ved en tilbygning mod Sankt Annægade. Mod gaden udformedes den i overensstemmelse med den bestående bygning, dog med en afvigende faginddeling. I stueetagen indrettedes to butikker af samme udseende som i dag, foruden den gennemgående forstue længst i syd.

Bortset fra de vekslende butikssindretninger er der ikke sket væsentlige ændringer i bygningens udseende.

Grundmuret hjørnehus i to etager med mansardetage samt kælder. Taget er behængt med sortglaserede tegl.

Bygningen består af syv fag til Sankt Annægade og fem fag til Wildersgade. Her er egentlig tale om to bygninger: et hjørnehus mod Wildersgade, som strækker sig fire fag ned ad

Sankt Annægade 5

Sankt Annægade, og et forhus mod samme gade på tre fag. Medens hjørnehuset har heltag, har det noget smallere forhus kun et halvtag.

Facaderne står glatpudsede og gulmalede til begge gader med hovedgesims med sparrehoveder. I stueetagen er der overalt butikssindretning. I det søndre fag er indgang til en gennemgående forstue, for indgangen en tofløjet fyldingsløb med overvindue. I anden etage er hvidmalede palævinduer, heraf de to nordligste mod Sankt Annægade i halvandet fag. I mansardetagen er fladbuede kviste, ligeledes med palævinduer. I tagryggen to hvidmalede skorstene.

Mod gården er hjørnehuset synligt i to fag og forhuset til Sankt Annægade, der fremtræder i tre etager til gården, i tre fag samt et smigfag, hvormed det er sammenbygget med hjørnehuset. Gennemgangen fra Sankt Annægade er åben mod gården. Endvidere er der endnu en indgang til stueetagen samt en nedgang til kælderen. Hjørnehuset har en kraftig aftrappet hovedgesims og i mansardetagen to kviste. Også her er en nedgang til kælderen.

Ejere:

1806: mtr.nr. 73

Indtil 1685	Som Strandgade 34.
1685 - (1717)	Cancelliråd Peder Hiort.
(1732) - 1735	Conferensråd Christian Schavenius, efterfulgt af enken, Ingeborg Kirstine Hiort.
1735 - 1771	Favnsætter Niels Bertelsen, efterfulgt af enken, Kirsten Pedersdatter.
1771 -	Høker Rasmus Ibsen, efterfulgt af enken, Else Elisabeth Møller.
- 1793	Handelsmand Jørgen Lunnun, gift med Else Elisabeth Møller.

SANKT ANNÆGADE

1793 - 1803	Salomon Moses Glüchstad.
1803 - 1812	Skibskaptajn og brygger Jacob Thostrup.
1812 - 1830	Urtekræmmer Peter Friderich Hansen.
1830 - 1832	Urtekræmmer Jacob Thostrup Hansen.
1832 - 1835	Urtekræmmer Niels Christian Jensenius Jørgensen.
1835 - 1885	Urtekræmmer Anthon Reginius Olsen, efterfulgt af arvingerne.
1885 - 1898	Skolelærer Niels Ferdinand Madsen.
1898 - 1910	Grosserer Th. Folkmann.
1910 - 1963	Købmand Chr. Møller, sidst boet efter denne.
1963 - 1985	Fuldmægtig Kai Møller (til 1975), fru Eli Elley (til 1985), frk. Anna Møller, Gerda Kristine Møller (1975-1979), Jens Christian Møller (fra 1979) og Svend Elley (1985).
1985 - 1986	Karsten Nagel og Lennart Studinsky.
1986 - d.d.	Erik Brandt Construction ApS.

1806: mtr.nr. 148

Indtil 1706	Som ovenfor.
1706 - 1714	Anders Jensen. Strømpemager Philip Christopher Ernst.
1714 - 1751	Compagnibud Jeppe Nielsen.
1751 - 1758	Skibstømmermand Jonas Sørensen Mariager.
1758 - 1800	Øltapper Lars Hansen Brygger, efterfulgt af enken, Anne Kirstine og dennes testamentariske universalarving, Andreas Olsen Brygger.
1800 - 1812	Skibskaptajn og brygger Jacob Thostrup.
Derefter	Som mtr.nr. 73.

Sankt Annægade 6 Wildersgade 45

Mtr.nr. 135

Grunden og den ældste historie

Vedr. den ældste historie, se Strandgade 30. Hjørnegrunden var allerede før 1675 udskilt som en selvstændig ejendom og bebygget med bryggergård og tilhørende lejebolig, utvivlsomt alt i bindingsværk. I en periode hørte den nordligste del af grunden mod Sankt Annægade atter under Strandgade 30.

Sankt Annægade 6 · Wildersgade 45

Den nuværende bebyggelse

Den nuværende store hjørnebygning er først opført 1847-48 og er ikke ændret væsentlig siden.

Bygningen består egentlig af et hjørnehus og et forhus mod Wildersgade; de er imidlertid opført samtidig, og den cementpudsede facadedekoration, der er oprindelig, får de to bygninger til at fremtræde som en helhed. I forbindelse med kordongesimsen og hovedgesimsen har der været friser, hvis udseende dog ikke kendes nærmere. Oprindeligt havde også yderfagene i fjerde etage mod Wildersgade sålbænke, således som det stadig er tilfældet mod Sankt Annægade. Bortset fra butiksvinduerne i kælderen, som er isat i dette århundrede, er bygningen ikke ændret siden opførelsen.

De to sidehuse mod gården er samtidige med hjørnebygningen.

Fredet 1973.

Hjørnebygningen er i fem etager med kælder under og har heltag med røde tegl. Bygningen består af ni fag til Sankt Annægade, et knækket hjørnefag, samt syv fag til Wildersgade. Til begge gader er yderfagene bredere end de øvrige.

Over den mørkegrå sokkel står kælderen og stueetagen kvaderpudset og malet grå. Over stueetagen er en profileret kordongesims, og over denne står facaden vandskuret og hvidmalet. Under femte etage løber en profileret gesims og under taget en aftrappet hovedgesims. I yderfagene samt hjørnefaget er der indfatninger om vinduerne i stueetagen samt 2. og 3. etage. I 2. etage er tillige fordakninger over yderfagenes vinduer. Bortset fra 5. etage er der desuden sålbænke under vinduerne i disse fag.

Fra Sankt Annægade er der nedgang til kælderen i 4. fag fra nord og opgang til stueetagen i 3. fag. Fra Wildersgade er nedgang i 2. fag fra vest og opgang i 3. fag. For indgangene til stueetagen er tofløjede fyldingsdøre med overvindue. I kælderen er torammede vinduer, i de fire overliggende etager vinduer af dannebrogstypen med tværsporse. Vinduerne i 5. etage er torammede. Samtlige vinduer er malet mørkegrønne.

De to sidehuse i gården er sammenbygget med hjørnebygningen og fremtræder ganske som denne og med samme etagehøjder.

Ejere:

1806: mtr.nr. 135

Indtil 1820 Som Strandgade 30.
Derefter delt i mtr.nr. 135 a og b.

1806: mtr.nr. 135 a

1820 - 1847 Som Sankt Annægade 4
Derefter Som matr.nr. 136.

1806: mtr.nr. 135 b

Som mtr.nr. 136.

1806: mtr.nr. 136

Indtil (1635) Som Strandgade 30.
(1675) Anne, enke efter brygger Bendt Pedersen.
(1677) - 1685 Brygger Jacob Hansen Holst, efterfulgt af arvingerne.
1685 - 1713 Brændevinsbrænder og brygger Bendt Andersen, efterfulgt af enken, Bente Poulsdatter.
1713 - 1740 Brygger Niels Signelsen Brandt.
1740 - 1741 Brygger Rasmus Holm.
1741 - 1745 Bryggerlavet.
1745 - 1749 Brændevinsbrænder Engelbrecht Simonsen Møller.

1749 - 1762 Jørgen Andersen Schifter, efterfulgt af enken, Anne Rasmusdatter og dennes næste mand, Jacob Jensen Randers.
1762 - 1763 Brændevinsbrænder Niels Jensen Albek.
1763 - 1784 Brændevinsbrænder Niels Christensen Stoubye.
1784 - 1802 Brændevinsbrænder Lars Thygesen.
1802 - 1809 Brændevinsbrænder Jens Tollbøll, efterfulgt af enken, Ane Cathrine Tollbøll.
1809 Justitsråd Jens Laasbye Rottbøll.
1809 - 1825 Brændevinsbrænder Niels Hansen.
1825 - 1848 Brændevinsbrænder Christian Ludvig Olsen.
1848 - 1882 Urtekræmmer Anton Reginius Olsen.
1882 - 1892 Particulier Adam Vilhelm Møller, efterfulgt af enken.
1892 - 1897 Hugo Frederik Hollander Møller, ovennævntes arving.
1897 - 1968 Fru Thora Mathilde Larsen, f. Olsen, (senere navneforandring til Norrild), ovennævntes arving. Efterfulgt af arvingerne: rektor Svend R. Norrild, kunstmaler Niels Gustav Norrild, landmand Ebbe Verner Norrild og arkitekt Haakon Norrild.
1968 - 1979 Frk. Ida Colding (til 1973), frk. Elise Colding og Ole Sletterød Jensen (senere navneforandring til Colding).
1979 - 1980 Niels Voss.
1980 - 1981 Tvangsauktion.
1981 - d.d. Klaus Bonde Larsen.

Sankt Annægade 8 Wildersgade 52

Mtr.nr. 137

Grunden og den ældste historie

Som på de øvrige lejehusparceller på denne strækning i Sankt Annægade stod denne ejendom i bindingsværk og antagelig oprindeligt i en etage, og var opført før 1635 – se Overgaden neden Vandet 39. I 1704 betegnes ejendommen som forfalden – og hørte sammen med et mindre hus på den nærmeste grund i Wildersgade, der ej kunne henstå »uden al stor fare«. Begge huse blev nedbrudt før 1717.

Den nuværende bebyggelse

Samme år, 1717, overtog brygger Niels Signelsen Brandt grunden og opførte formentlig ret hurtig her-

Sankt Annægade 8 · Wildersgade 52

efter det stående forhus i to etager med kvist. Da ejendommen blev nyforsikret i 1760 forlød det, at den ene side af huset stod med nyt tømmer. Formentlig var det forsiden, der var blevet restaureret, for før 1804 blev gavlen og bagside omsat i grundmur, mens forsiden blev bibeholdt i bindingsværk. Bindingsværket var dog godt dækket bag et lag puds! I 1760 var der i øvrigt efter alt at dømme værtshus i underetagen – og indgang i et yderfag, antagelig faget op mod nr. 10. I 1804 omtales det store lokale i hjørnet udtrykkeligt som skænkestue med en afdelt butik. Hertil var nu to indgange, begge med tofløjede, beklædte døre, den ene formentlig lige om hjørnet til Wildersgade. Bygningen har siden stort set stået uændret i det ydre, om end stuetagen til Sankt Annægade blev grundmuret i 1871, hvorved den forskubbede fagtakt i forhold til overetagen blev skabt. Skiftende butikker m.m. har naturligvis i detaljer ændret husets fremtræden gennem tiden. Mellem 1971 og 1976 fandt den restaurering sted, som er resulteret i husets nuværende udseende.

Både baghuset og sidehuset og det oprindelige trappehus har fået det nuværende anlægspreg i begyndelsen af 1700-tallet. Trappehuset havde også oprindeligt bræddeklædning ind mod gårdsrummet. Baghuset var

i bindingsværk, men stod i 1804 med grundmur i stuetagen og i gavlen til Wildersgade.

Samtidig omtales både det fem fag lange baghus i to etager og en mur med låge ud til Wildersgade.

Fredet 1950.

Forhuset mod Sankt Annægade er opført i bindingsværk i to etager med gavlkvist, men uden kælder. Huset er fem fag langt og syv fag bredt. Stuetagen er omsat i grundmur, hvorimod anden etage og gavlkvisten på tre fag stadig står i bindingsværk med rem, stolper, løsholte og dokker, samt skråstivere i yderfagene. Taget er beklædt med røde vingetegl. Både tavl og bindingsværk er malet gulokker med plasticmaling, soklen er dog sortmalet.

Vinduerne er torammede. Langs kvistens flunker en profileret gesims, derimod ingen gesims ved topremmen. I nordgavlen mod Wildersgade er kun gavltrekanter samt et enkelt fag af anden etage i bindingsværk. Vinduerne som facaden. Østfacaden mod gården har ligeledes kun gavltrekanter i bindingsværk. En berappet skorsten uden udkrægning i tagfladen mod gården.

Baghuset har samme bredde og højde som forhuset, men er kun to fag dybt og har derfor ensidig taghældning; i taget en kvist.

Sidehuset i tre etager dækker de to sydligste fag på både for- og baghus. Sidehuset er beklædt med nyere grønmaledede brædder, vinduerne i øvrigt som facaden. Ensidig taghældning mod syd.

Mod Wildersgade er gårdsrummet aflukket med en høj teglhængt mur, heri en tofløjet ældre dør med tre fyldinger.

Ejere:

1622 - (1659)	Johan Lauridsen.
(1675) - (1680)	Thomas Oksekræmmer.
? - (1682)	Bastian Nielsen.
(1689) - 1695	Salig rådmand Hans Johansens børn.
1695 - 1703	Urtekræmmer Johan Aumand, efterfulgt af enken, Anne.
1703 - 1717	Etatsråd Johannes Christensen Møller.
1717 - 1739	Brygger Niels Signelsen Brandt.
1739 - ?	Tømrermester Christopher Wage-man.
? - 1741	Brygger Rasmus Holm.
1741 - 1762	Skibstømmermand Oluf Larsen Holm.
1762 - 1766	Skibstømmermand Rasmus Sørensen.
1766 - 1772	Høker Christen Marcussen.
1772 - 1783	Spækhøker Peder Jensen.
1783 - 1843	Høker Niels Nielsen med tilnavnet Grimlund, efterfulgt af enken, Kirstine Grimlund og deres arvinger.
1843 - 1847	Høker Jens Danielsen Møller.
1847 - 1855	Høker Gotfred Benjamin Emanuel Hertz, efterfulgt af enken, Anne Christine Hertz, f. Müller.
1855 - 1859	Landmand Lars Sørensen.
1859 - 1878	Urtekræmmer Mathias Sørensen Meyer.
1878 - 1926	Urtekræmmer Johan Georg Petersen.
1926 - 1960	Cigarhandler Svend Magnusson.
1960 - 1970	Ulf Lennart Bertelsen.
1970 - 1979	Fru Birthe Lyding Dornonville de la Cour.
1979 - 1982	Scandia Ciceronen A/S.
1982 - 1987	Transprint ApS.
1987 - d.d.	A/S Laura Reklame & Marketing.

Sankt Annægade 10

Mtr.nr. 138

Grunden og den ældste historie

Her havde Lauridsen, ligesom på nabogrundene, se Sankt Annægade 12, opført en bodebebyggelse senest i 1630'erne. Det firefagshus i én etage med halv stolpe til begge sider, som Anne Nielsdatter i 1711 solgte til Hans Pedersen, er således uden tvivl identisk med den gamle lejevåning.

Inden 1736 var der bygget en etage på, og således stod huset, da Ole Larsen Holm købte det i december 1754.

Den nuværende bebyggelse

Det nuværende forhus er formentlig nybygget af Ole Larsen Holm i 1755, som erstatning for et ældre hus. Huset var i tre etager med kælder under og en opstående spids i hele husets bredde. Gadefacaden var grundmuret og inddelt i tre fag, derimod stod bagsiden og gavlen fortsat i bindingsværk.

Fra gaden var der nedgang til kælderen, som var indrettet til lejekælder. Endvidere var der opgang til en forstue, og for indgangen var, i al fald i begyndelsen af 1800-tallet, en tofløjet, beklædt dør, der senere i århundredet udskiftedes med en fyldingsdør. Denne opgang var ligesom i dag placeret i det nordligste fag, medens kældernedgangen var i det midterste fag. Kældervinduet til gaden blev i 1873 sænket til gadeniveau i forbindelse med en butiksindretning i kælderen.

Bygningen ændredes i øvrigt ikke væsentligt i det ydre, men led i midten af dette århundrede under manglende vedligeholdelse. Det var således en stærkt forfalden bygning, som arkitekt Hans Zaccho Davidsen erhvervede i 1967 for at lade den restaurere. Huset blev i perioden 1968-75 delvis nedrevet og genopført, i det væsentligste i sin gamle skikkelse. Gavlene blev dog nu opført i grundmur, og kældernedgangen fra gaden sløjfede.

Fredet 1949.

Forhus i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl. Gadefacaden er grundmuret af flensborgsten, medens gårdsiden står i bindingsværk.

Gadefacaden er inddelt i tre fag og afsluttes foroven af en trekantgavl i hele husets bredde med en kraftigt profileret, omløbende og afbrudt gesims. Murværket står vandskuret og malet mørkegrønt, gesimsen hvid.

Ny, tofløjet, orange fyldingsdør i kurvehanksbuet åbning i nordfaget. Vinduerne er nyere og hvidmalede. I gavlspidsen er en udliggerbom og herunder er et vindue, formentlig placeret i den oprindelige hejseluge, som dog må have været større.

Mod gården fremstår bygningen i bindingsværk med såvel de pudsede tavl som tømmeret malet gråt. Bygningen er tre etager høj og tre fag bred med nyere, torammede vinduer samt franske altandøre i det sydligste fag. Alle vinduer er hvidmalede. Mod gården har bygningen ingen gesims. I tagfladen er en nyere altan nedfældet, og i kippen sidder en nyere lys berappet skorsten.

Ejere:

- 1622 - (1659) Johan Lauridsen.
 (1675) Kapellan ved Holmens kirke, Hr. Jens Hansen Winther.
 (1677) - 1711 Færgemand Arfved Poulsen.
 1711 - 1736 Skibstømmermand Hans Pedersen.
 1736 - 1754 Favnsætter Peder Nielsen.
 1754 - 1763 Værtshusholder Ole Larsen Holm.
 1763 - 1780 Skibskaptajn i Asiatisk Compagnie Bendix Svendsen.
 1780 - 1821 Skomager Henrich Hansen Franck.
 1821 - 1826 Overkrigskommissær Hans Franck.
 1826 - 1828 Klejnsmedemester Christian August Wessing.
 1828 - 1831 Krigsråd og praktiserende læge Z. Franckel.
 1831 - 1840 Lovise Caroline Christine Grøn.
 1840 - 1850 Lysestøber Cordt Veit Seemann.
 1850 - 1855 Jomfru Meta Christine Seemann, ovennævntes arving.
 1855 - 1867 Kontorbud, senere marskandiser Hans Christian Jensen, efterfulgt af enken, Ane Cathrine Vilhelmine Jensen, f. Hansen.
 1867 - 1872 Maskinbygger Edvard Rasmus Nielsen, efterfulgt af enken, Camilla Emilie Nielsen.
 1872 - 1883 Murermester I. P. C. Hassing.
 1883 - 1884 Sagførerfuldmægtig P. F. Chr. Larsen.
 1884 - 1886 Skræddermester Oluf Nielsen.
 1886 - 1891 Enkefru Hansine Christine Poulsen, f. Bernbaum.
 1891 Malermester Jens Schou Nielsen.
 1891 - 1897 Murermester M. Oswald.
 1897 - 1898 Malermester Jacob Enghoff.

Sankt Annægade 10

- 1898 - 1915 Detailhandler Jørgen Christian Jensen.
 1915 - 1918 Fru Ingeborg Strøm, f. Rasmussen.
 1918 - 1928 Murermester N. E. Frøhlunn.
 1928 - 1935 Blikkenslagermester Alfred Mejer.
 1935 Husejer M. B. Mølstrup.
 1935 - 1937 Harald Rothe.
 1937 - 1944 Murermester Sigfred Bendtsen og tømrermester Gudmund Bendtsen.
 1944 - 1959 Husejer Christian Pedersen.
 1959 - 1967 Kemisk Værk Køge A/S.
 1967 - 1984 Arkitekt Hans Zacho Davidsen.
 1984 - d.d. A/S Hansa Reklame og Marketing.

Sankt Annægade 12

Mtr.nr. 139

Grunden og den ældste historie

I 1714 lå her en énetages bindingsværksbygning på fire fag, som var identisk med den oprindelige bebyggelse på stedet, der er nærmere omtalt under Sankt Annægade 14.

Sankt Annægade 12

Den nuværende bebyggelse

Den gamle bygning blev nedrevet i 1720'erne til fordel for en ny bindingsværksbygning, ligeledes i fire fag, men nu i to etager og med en kvist over to fag.

I 1791 blev huset forhøjet med én etage, og samtidig omsattes gadefacaden i grundmur.

Siden er bygningen ikke ændret væsentligt. I forrige århundrede indrettedes en butik i stueetagen, og i 1866 blev tre større vinduer isat til gaden. I 1890 indrettedes her værtshus, og det midterste vindue erstattedes i denne forbindelse med en dør, som bibeholdtes, da her senere atter indrettedes butik.

Bygningen er gennemgribende istandsat 1971-75 ved arkitekt Jens Fredslund. Herved blev stueetagens facade retableret med tre almindelige vinduesfag. I øvrigt blev taget omlagt med genanvendelse af teglene, og vinduer udskiftedes.

I forbindelse med istandsættelsen blev et trappehus fra slutningen af 1700-tallet nedrevet.

Fredet 1949.

Forhus i fire fag, tre etager med heltag med røde tegl. Gadefacaden står grundmuret i flensborgsten, medens gårdsiden er i bindingsværk.

Til gaden står bygningen vandskuret og hvidmalet med en bred, profileret, hvidmalet hovedgesims af træ. I det nordre fag er indgang til en gennemgående forstue. Døren, som har to riflede fyldinger, kan være fra grundmuringen af gadefacaden i 1791. 1. og 2. etage har vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse, ellers torammede, alle hvidmalede. I tagfladen en bred, gråmalet kvist med murede flunker.

Sydgavlen står i bindingsværk, hvoraf det kan ses, at bygningen er forhøjet med én etage.

Facaden mod gården står gulmalet på tømmer og tavl med hvidmalede, torammede vinduer samt en grønmalet dør i det nordre fag. I tagfladen nær kippen en berappet, glat skorsten.

Ejere:

1622 - (1659)	Johan Lauridsen.
(1675) - 1714	Skomager Marcus Gløe, efterfulgt af enken, Gundel Lauritzdatter og boet efter dem.
1714 - 1723	Præsident Johannes Christensen Møller.
1723 - ?	Sidse Jacobsdatter, enke efter skibstømmermand Morten Jensen.
(1728) - 1741	Skipper Jens Nielsen, gift med Sidse Jacobsdatter, der sidder som enke efter ham.
1741 - 1767	Islandsk kok Anders Madsen Rønne, gift med Sidse Jacobsdatter.
1767 - ?	Maler Martin Gotsche, efterfulgt af enken, Anne Marie.
(1780) - ?	Maler Nicolai Schumann, ovennævntes arving, efterfulgt af enken, Abel Kirstine Maaling.
? - 1795	Malermester Jens Jensen, gift med Abel Kirstine Maaling, efterfulgt af enken, Johanne Petersen.
1795 - 1843	Spækhøker Niels Grimlund, efterfulgt af arvingerne.
1843 - 1866	Kusk, senere værtshusholder og spækhøker Niels Jensen.
1866 - 1880	Detailhandler Christen Henriksen Foldberg.
1880 - 1888	Fhv. værtshusholder Poul Jensen.
1888 - 1919	Værtshusholder Morten Knudsen, efterfulgt af enken, Johanne Ane Marie Knudsen, f. Jensen og derefter af arvingerne: arbejdsmand Hans Edvard Knudsen og fru Johanne Ellen Jensine Rasmussen, f. Knudsen.

1919 - 1961	Cykelhandler N. P. Hansen.
1961 - 1966	Blikkenslagermester Børge Jensen.
1966 - 1972	Det gamle Københavns Venners partnerselskab af 1965.
1972 - 1976	Bygningsbevaringsselskabet af 1971 A/S.
1976 - 1979	Ole Magnussen.
1979 - d.d.	Liselotte Tuxen Magnussen.

Sankt Annægade 14

Mtr.nr. 140

Den nuværende bebyggelse

Forhuset udgør de sidste rester af den bodebebyggelse, der strakte sig langs Sankt Annægade og var opført af grundens første ejer, Johan Lauridsen, før 1635.

Boderækken stod helt i bindingsværk, i én etage; de enkelte boder bestod af fire fag.

Ved den omfattende istandsættelse af huset, som fandt sted i 1970'erne, gennemførtes en grundig undersøgelse, som blandt andet har påvist, at bygningen var opført med styrtrumskonstruktion, som har givet en rummelig loftsetage. Der har fra opførelsen været en gennemgående forstue i det søndre fag.

Engang i 1700-tallet påbyggedes anden etage mod gaden. Ombygningen havde fundet sted, inden huset i 1767 blev indtegnet til brandforsikring.

Inden 1817 havde Johan Christopher Buurmeister ladet facaden mod gården omsætte i grundmur og forhøje, således at bygningen nu også til denne side fremtrådte i to etager.

Der har formentlig været butiksindretning i stueetagen gennem længere tid. I det ydre har den imidlertid først markeret sig i dette århundrede, hvor der i 1911 isattes en dør i andet fag fra nord, og de to resterende vinduesfag blev gjort større, idet de forlængedes nedtil.

I midten af dette århundrede forfaldt bygningen for så at blive gennemgribende istandsat 1971-75 ved arkitekt Jens Fredslund. Herved frilagdes gadefacadens bindingsværk, som i lange tider havde været skjult bag et pudslag. Taget blev lagt om med genanvendelse af gamle tegl, og en ny og større taskekvist blev opsat mod gården. Samtidig blev gulvet i bygningen sænket et stykke under gadeniveau for at give større loftshøjde. I tidens løb var gulvniveauet nemlig blevet hævet adskillige gange i takt med det omliggende terræn. Såvel stueetagen som anden etage, der også i tidens løb

Sankt Annægade 14

havde mistet sine sprossevinduer, fik isat nye smårude vinduer, derimod er gadedøren fra begyndelsen af 1800-tallet bevaret.

Ved istandsættelsen blev et to etager højt baghus af tømmer, opført før 1767, nedrevet.

Fredet 1949.

Forhus i to etager med heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i fire fag og står i bindingsværk til gaden, men grundmur til gården.

Gadefacaden står rødmalet på tømmer og tafl. Vinduerne er hvidmalede, torammede og smårude. Vinduerne synes fornyede, men stabeljernene er for anden etages vedkommende fra 1700-tallet. For indgangen en tofyldingsdør med riflede fyldinger og dekoreret tværrammestykke, grønmalet. Døren er formentlig fra 1700-tallets anden halvdel.

Mod gården står bygningen ligeledes rødmalet og med hvidmalede vinduer. I det søndre fag er en ny, grønmalet dør. I taget en bred taskekvist.

Ejere:

- 1622 - (1659) Johan Lauridsen.
- (1675) - (1677) Baltzer Sæbesyder.
- (1680) - (1699) Bødker Cort Jacobsen.
- (1717) - 1727 Skipper Svend Grefling.
- 1727 - (1728) Skibstømmermand Anders Ibsen / Jepsen.
- (1744) - 1767 Hans Christiansen, ovennævntes stedsøn, efterfulgt af enken Anne Bertelsdatter.
- 1767 - 1807 Skibstømmermand Ole Didrichsen Birch.
- 1807 - 1808 Brændevinsbrænder Nicolai Bertelsen.
- 1808 - 1843 Quartermand i Asiatick Compagnie Johan Christopher Buurmeister, efterfulgt af enken.
- 1843 - 1846 Vinhandler Søren Christensen.
- 1846 - 1856 Høker Hans Hansen Hjelm.
- 1856 - 1878 Spisevært Niels Christian Christensen med tilnavnet Skjelby, efterfulgt af enken, Ane Dorthea Sophie, f. Olsen.
- 1878 - 1890 Værtshusholder Christian Christensen, efterfulgt af arvingen, Margrethe Sophie Christensen, f. Andersen og boet efter denne.
- 1890 - 1972 Som Sankt Annægade 12.
- 1972 - 1982 Bygningsbevaringsselskabet af 1971 A/S.
- 1982 - d.d. Lau Lauritsen.

Sankt Annægade 16

Mtr.nr. 141

Grunden og den ældste bebyggelse

Grunden ejedes i 1630'erne af Johan Lauridsen, der her og på nabogrundene lod opføre en boderække, se Sankt Annægade 14. Boden blev nedrevet 1751-52 og stod da som et énetages bindingsværkhus i fire fag.

Den nuværende bebyggelse

Klejnsmed Lars Allin overtog grunden i 1751 lod det gamle hus nedrive og kunne i 1753 lade sit nye forhus indtegne til brandforsikring. Det var forsynet med en grundmuret kælder og stod, som i dag, i tre etager med grundmuret gadefacade, inddelt i tre fag med en gavlkvist over midterfaget og bagsiden i fire bindingsværksfag.

Sankt Annægade 16

Der var gennemgående forstue i det nordre fag, hvortil en trappe på fire kampestenstrin førte op fra gaden. For indgangen var en tofløjet, beklædt dør, der omkring midten af 1800-tallet blev udskiftet med den nuværende, samtidig med at selve indgangspartiet med trappen fik den nuværende udformning. Der har endvidere fra opførelsen været nedgang fra gaden til kælderen, som var indrettet til lejekælder, ligesom der var indrettet en beboelseslejlighed i hver af de overliggende etager.

Fra omkring 1880 har butiksindretninger markeret sig i facaden ved store vinduer i såvel kælder som stueetage. Derudover er bygningen ikke undergået væsentlige ændringer.

Ved istandsættelsen 1971-75, som blev forestået af arkitekt Jens Fredslund, blev kældernedgangen sløjftet, vinduerne udskiftedes, og den nedlagte butiks vindue erstattedes af almindelige vinduer. Taget blev omlagt med genanvendelse af de gamle tegl.

Samtidig med istandsættelsen blev en bagbygning opført af Lars Allin som smedeværksted, nedrevet.

Fredet 1949.

Forhus i tre etager med kælder under og heltag med røde vingetegl. Gadefacaden står grundmuret, inddelt i tre fag, bagsiden i fire bindingsværksfag.

Til gaden står bygningen vandskuret og gulmalet med en kraftig profileret, hvidmalet hovedgesims af træ. Over det midterste fag er en kvist, hvis gavltrekan indrammes af en hvidmalet, kraftigt profileret gesims, der løber om langs kvistens flunker.

I nordfaget er opgang til den gennemgående forstuegang med en ældre, portgrøn fyldingsdør med bosserede fyldinger. Vinduerne er hvidmalede og er i stuen og anden etage af dannebrogstypen, de øvrige er torammede. Nordgavlen står i traditionelt bindingsværk.

Mod gården står bygningen gulmalet på tømmer og tavl med hvidmalede, smårudede vinduer. I nordfaget en ny grønmalet dør. I tagfladen to taskekviste og nær kippen en glat skorsten i blank mur.

Ejere:

- 1622 - (1659) Johan Lauridsen.
 1666 - 1690 Aage Tømmermand efterfulgt af enken Anna.
 1690 - (1744) Skibstømmermand Hans Pedersen Issing, efterfulgt af enken, Anne Larsdatter.
 ? - 1748 Grovsmed Niels Johansen Gierling, ovennævntes arving.
 1748 - 1751 Købmand, tømmerhandler Peter Casse.
 1751 - 1754 Klejnsmed Lars Allin.
 1754 - 1766 Murersvend Johan Sebastian Bachhaus.
 1766 - 1785 Øltapper Lars Jensen, efterfulgt af enken, Anne Hansdatter.
 1785 - ? Øltapper på Asiatisk Compagnie, Ole Martin Soltau, efterfulgt af enken Anne Margrethe Soltau.
 ? - 1819 Søfarende Peter Mathiesen, gift med Anne Margrethe Soltau, der sidder som enke efter ham.
 1819 - 1828 Brændevinsbrænder Jens Christopher Helsing.
 1828 - 1846 Værtshusholder Hans Jensen, efterfulgt af enken, Mette Margrethe Jensen.
 1846 - 1854 Trompeter i garderhusardivisionen Jørgen Jørgensen.
 1854 - 1866 Tømrersvend Jørgen Petersen efterfulgt af enken, Marie Christine, f. Trægaard.
 1866 - 1868 Høker Anders Jørgensen.

- 1868 - 1873 Smedemestersvend Ernst Frederik Ferdinand Jensen.
 1873 - 1882 Fhv. værtshusholder Christian Andersen, efterfulgt af arvingerne.
 1882 - 1899 Bødker Carl Christopher Sørensen.
 1899 - 1924 Bud Hans Petersen.
 1924 - 1935 Enkefru Hilda Emilie Sophie Sørensen, f. Petersen.
 1935 - 1938 L.P. Petersen.
 1938 - 1961 Fru Else Clara Sofie Petersen, f. Olsen.
 1961 - 1972 Som Sankt Annægade 12.
 1972 - 1977 Bygningsbevaringselskabet af 1971 A/S.
 1977 - d.d. Eva Kloborg og Frank Andersen.

Sankt Annægade 18

Mtr.nr. 142

Hans Buurmans hus

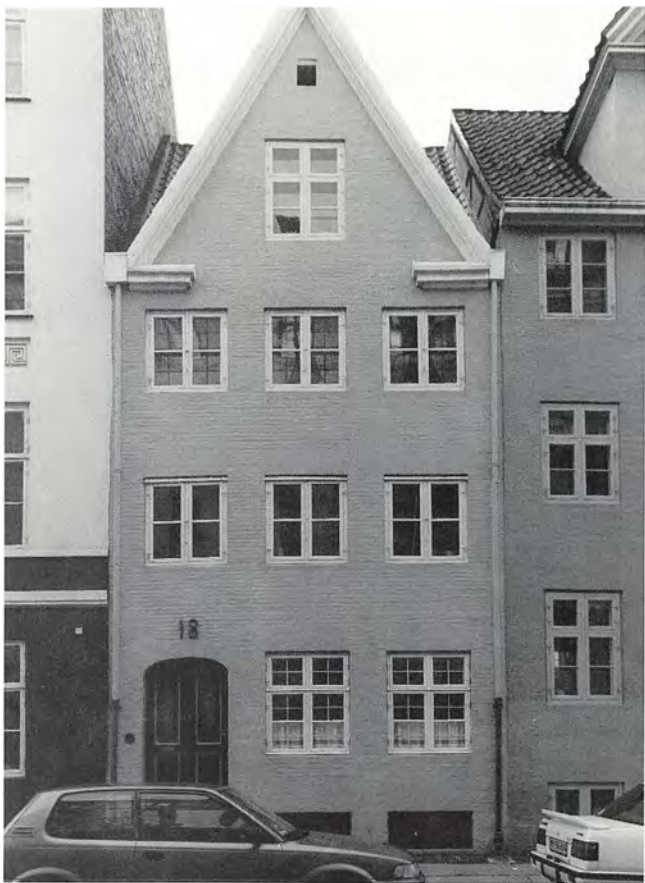
Grunden og den ældste historie

Da Hans Buurman købte ejendommen i 1733, lå her et forhus i fire bindingsværksfag, to etager højt med en kvist over to fag, samt et lille baghus i én etage. Denne bebyggelse, der udgjorde en del af Johan Lauridsens gamle boderække – se Skt. Annægade 14, lod Hans Buurman senere nedrive og det nuværende forhus opføre.

Den nuværende bebyggelse

Det nye forhus blev indtegnet til brandforsikring i januar 1748. Det beskrives da som en tre etager høj bygning med grundmuret kælder under. Gadefacaden stod ligeledes grundmuret, medens den øvrige del af bygningen var i bindingsværk. Først ved den næste vurdering, der fandt sted i 1800, får vi en mere detaljeret beskrivelse af huset. Det er også først da, at den opstående gavll til gaden omtales. Der kan dog næppe være tvivl om, at den er oprindelig. I spidsen var anbragt en luge med en lem, som i 1861 udskiftedes med et vindue. I det søndre fag var, som i dag, en gennemgående forstue, hvortil der var opgang fra gaden med en beklædt dør for indgangen. For vinduerne i kælder og stueetage var udvendige skodder. Vinduerne havde engelske rammer med hvidt glas, og til kælderen var nedgang fra gården med skrå lemme over.

I 1861 blev stueetagens vinduer mod gaden sænket seks tommer. Om dette allerede betegner en begyndende butikindretning i huset fremgår ikke. Det ene af de gamle vinduer blev i stedet anbragt i gavllspidsen,

Sankt Annægade 18

hvor der som ovenfor nævnt hidtil havde været en luge.

I 1962 påbegyndtes en gennemgribende istandsættelse under medvirken af Det særlige Bygningssyn. Herved sløjfedes en butikvindretning fra 1934 med indgang i det nordligste fag og med højt butiksvindue i midterfaget. Stueetagen fik atter vinduer af udformning, som de havde haft det i første halvdel af forrige århundrede, og i gavlspidsen isattes atter en lem. Mod gården fjernedes et pudslag, som i al fald siden midten af forrige århundrede havde dækket underetagen, og bindingsværket i denne etage fornyedes. Ligeledes fornyedes bygningens vinduer.

Ved istandsættelsen blev et baghus fra 1747 nedrevet.

Fredet 1949.

Treetages forhus i tre fag med stående gavl i hele husets bredde. Gadefacaden står grundmuret, bagsiden i bindingsværk. Bygningen har kælder og heltag med røde tegl. Gadefacaden står gulmalet med en tynd beråbning og markerede fuger.

Langs gavlens skrå sider løber en hvidmalet, profileret gesims, der fortsætter halvt ind over yderfagene. I det søndre fag er en

kurvehanksbuet åbning, hvori er en tofløjet 1700-tals dør. De to ovale vinduer, der er udskåret i overfyldingerne, er pudsiges, men kan muligvis være oprindelige. Usædvanligt er det også, at døren er hængslet på midten, således at den højre halvdel kan åbnes selvstændigt. Op til døren er opgang ad to smukke, slidte granittrin.

Vinduerne er hvidmalede. Øverst i gavlens top er stadig hullet til en udliggerbom. For kældervinduerne er skodder.

Facaden mod gården står i bindingsværk med dobbelte stolper, løsholter, dokker og skråbånd. I det søndre fag er indgang til den gennemgående forstue med en ny revledør. Vinduerne er smårudede.

Ejere:

1622 - (1659)	Johan Lauridsen.
(1675) - (1682)	Snedker Peder Krogmand.
(1689) - 1696	Snedker Thomas Pedersen Falchenberg.
1696 - 1708	De fattige.
1708 - 1733	Søjlingsmand, Skipper Mogens Johansen Busch.
1733 - 1786	Skipper Hans Hansen Buurman, efterfulgt af enken, Elisabeth.
1786 - 1800	Iver Amon Bodahl.
1800 - 1811	Jørgen Pedersen Møller, efterfulgt af enken, Mette Marie Larsdatter.
1811 - 1830	Sekretær og bogholder ved Skattekammeradministrationen Johan Hartvig Ernst Holm, efterfulgt af enken, Salome, f. Ulrik.
1830 - 1861	Lovise Amalie Holm og Anna Holm, ovennævntes døtre.
1861 - (1874)	Skomagermester Johan Frederik Røper.
(1879) - 1926	Maskinarbejder Carl Frederik Emil Røper, ovennævntes arving, efterfulgt af arvingerne.
1926 - 1927	Malersvend Aa.R. Jensen.
1927 - 1931	Blikkenslagermester N. Schandorff.
1931 - 1939	Husejer L.P. Petersen og boet efter denne.
1939 - 1947	Bert Grau Petersen.
1947 - 1948	Snedkermester V.J. Seheuer.
1948 - 1952	Gas- og vandmester Thorkil Frederiksen.
1952	Grosserer V. Severin Petersen.
1952 - 1961	Prokurist Kaj Andersen.
1961 - d.d.	Bankassistent Ove Brun.

Sankt Annægade 20 - 22 Overgaden neden Vandet 41

Mtr.nr. 143

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie, se Overgaden neden Vandet 39. På denne strækning af Sankt Annægade lå tidligere fire af Johan Lauridsens boder, der som den øvrige bebyggelse på strækningen kan føres tilbage til tiden før 1635. De tre boder nærmest hjørnet hørte i slutningen af 1675 under samme ejer.

I 1756 var de to grunde nærmest hjørnet slået sammen til én ejendom, og stedet var i 1750 bebygget med et hjørnehus, der til Sankt Annægade stod i fem fag i to etager med kvist over tre fag og i gavlen mod kanalen i seks fag samt tilliggende side- og baghusbebyggelse. Dette hjørnehus svarede med andre ord til hjørnehuset nede ved Wildersgade – nuværende Sankt Annægade 8. Som nabo hertil lå et af de vanlige firfagshuse, der i 1750 ligeledes var i to etager og med kvist.

Den nuværende bebyggelse

Hjørnehuset, Sankt Annægade 22, der udgør hovedbestanddelen af ejendommen, er opført i 1804 og står i det væsentligste uændret siden da. Dog blev det oprindelige mandsardtag efter en brand i 1859 erstattet af et vinkeltag. Fra midten af forrige århundrede omtales butik i ejendommen, hjørnebutikken stammer fra 1884; de tidligere butiksvinduer blev i 1965 ændret til sprossevinduer.

Forhuset til Sankt Annægade – nr. 20 – er opført i stil med ovennævnte, men som en kopi fra 1891. Umiddelbart lå her en toetages staldbygning, opført i 1859.

Forhuset til Overgaden neden Vandet – nr. 41 – har ligeledes fået sin nuværende skikkelse i 1891, hvor det tidligere brænderi fra 1804 blev ombygget. Denne gamle bygning havde haft samme gesimshøjde som hjørnehuset, men var opdelt i fem lave etager og ind delt i tre fag, hvoraf midterfaget var bredere og fortsatte i en gavlkvist i to etager med lemme. Efter ombygningen i 1890 blev der i en del af underetagen indrettet butik.

Fredet 1949.

Grundmuret **hjørnehus** på ni fag mod Sankt Annægade, ét rundet hjørnefag samt tre fag mod Overgaden neden Vandet. Huset er opført i fire etager samt kvistetage. Bygningen er i begge ender forlænget med to fag af samme højde og ud-

formning som hjørnehuset, de står dog ikke i blank mur, men er overpudsede.

Huset er rejst i røde mursten over en lav sokkel, tilsyneladende af sandsten, stueetagen står dog pudset. Kordonbånd i sandsten og gennemgående sålbæksbånd under anden etages vinduer. Derover står muren blank med skårne fuger. Øverst en profileret, pudset gesims. Mellem anden og tredje etage et blændingsfelt med mæanderbort i relief, mellem tredje og fjerde etage et fremhævet felt. Hjørnefaget er trukket en halv sten tilbage fra den øvrige murflugt. Hjørnevinduet i anden etage er fremhævet med en indfatning, kronet af en volutbåren dækplade i sandsten.

Vinduerne er ældre, af dannebrogstypen, hvidmalede. Døren i hjørnefaget er en ny tofyldingsdør med overvindue, sortmalet. Den to fag brede port mod Sankt Annægade er ny, tofløjet med otte bosserede fyldinger i hver fløj, sortmalet. Over porten en sandstensoverligger.

Tilbygningerne på to fag i hver ende er begge grundmurede og pudsede og har i det yderste, brede fag et trerammert vindue. I tilbygningen mod Sankt Annægade er en tofløjet, sortmalet dør med overvindue. Den fælles tagflade er hængt med røde vingetegl. I taget ialt syv nye tagkviste samt seks berappede skorstene, enkelte med sokkel.

Ejere:

1756: mtr.nr. 147

1622 - (1659)	Johan Lauridsen.
? - (1675)	Brygger Peder Weyers.
(1680) - 1682	Jens Biørnsen.
(1689) - 1727	Som Sankt Annægade 18.
1727 - 1751	Skipper Hendrich Andersen.
1751 - 1773	Skibstømmermand ved Ostindisk Compagnie, Otte Olsen.
1773 - ?	Tunne Baarsdatter.
? - 1813	Skibstømmermand Sivert Torlefsen Holm, gift med Tunne Baarsdatter, efterfulgt af enken, Kirstine Hansdatter.
1813 - ?	Værtshusholder Hans Jensen, efterfulgt af enken, Ane Florentine Jensen.
? - 1851	Jomfru Jensine Hansmine Marie Jensen, ovennævntes datter.
1851 - 1852	Murersvend Mads Mortensen, gift med Jensine H. M. Jensen.
1852 - ?	Brændevinsbrænder Carl Jacobsen og boet efter denne.
(1899) - 1919	Frk. Iska Cecilie Jacobsen, ovennævntes arving.
1919 - 1950	Fotohandler Anders Enna (efterfulgt af enken, Betty Enna, f. Nielsen), di-

Sankt Annægade 20 - 22 · Overgaden neden Vandet 41

rektør Ernst Enna (efterfulgt af enken, Lorentze Rasmine Enna, f. Østberg) og cigarhandler Axel Enna (til 1930).

- 1950 - 1951 Fru Caritas Busse.
 1951 - 1956 Landsretssagfører Hugo Wagner.
 1956 - 1963 Fabrikant W.J. Holgersen.
 1963 - 1964 Højesteretssagfører Ebbe Suenson.
 1964 - d.d. Fru Ingegerd Suenson, (til 1981) derefter Carsten Hoff, og landsretssagfører Anker Thide, efterfulgt af arvingerne: Janna Truelsen og Lotte Ruud-Petersen.

1689: mtr.nr. 85

- 1622 - (1659) Johan Lauridsen.
 ? - ? Lisbeth Johansen.
 (1675) - 1678 Peder Hansen Munch i Vartov.
 1678 - 1685 Apotker Jacobus Bartholomæi, Roskilde.
 1685 - 1690 Børge Jensen.
 Derefter Delt i 85 a og b:

1689: mtr.nr. 85 a

- 1690 - ? Skibstømmermand Mads Lauritzen.
 (1708) - 1717 Sejlingsmand Eschild Mogensen.
 1717 - ? Skipper Salve Nielsen.

- 1727 - (1733) Sejlingsmand Mogens Johansen Busch.
 (1750) - 1754 Anna, salig Jens Bruns, ovennævntes arving.
 1754 - ? Skibstømmermand Jørgen Christensen, efterfulgt af enken, Margrethe Jensdatter.
 ? - 1796 Christen Schousgaard, gift med Margrethe Jensdatter.
 1796 - 1804 Andreas Petersen.
 1804 - 1811 Værtshusholder Nicolai Bert(h)elsen.
 1811 - 1812 Brændevinsbrænder Peder Mathias Lund.
 1812 - 1814 Jes Regenborg.
 1814 - 1815 Grosserer Jacob Aron Eibeschutz og købmand Esaias Joseph Israel.
 1815 - 1851 Brændevinsbrænder Thomas Jacobsen, efterfulgt af enken, Maren Jacobsen, f. Carlsen og deres arvinger.
 1851 - ? Brændevinsbrænder Carl Jacobsen og boet efter denne.
 Derefter Som 1756, mtr.nr. 143.

1689: mtr.nr. 85 b

- 1685 - 1719 Børge Jensen.
 1719 - 1734 Morten Jensen Kiærulf, efterfulgt af enken, Maren Jensdatter.
 1734 - 1750 Brændevinsbrænder Jørgen Sørensen.
 1750 - (1754) Brygger og brændevinsbrænder Anders Andersen Jennum, efterfulgt af enken, Mette Kirstine Andersdatter.
 ? - 1776 Christen Johansen Møller, gift med Mette Kirstine Andersdatter.
 1776 - 1779 Johan Nielsen Grønbech.
 1779 - 1798 Brændevinsbrænder Søren Andreas Truelsen.
 1798 - 1801 Knud Pedersen Holst.
 1801 - 1811 Værtshusholder Nicolai Bert(h)elsen.
 Derefter Som 1689, mtr.nr. 85 a.

Sankt Annægade 57

Mtr.nr. 278

Grunden og den ældste historie

Førhen hørte grunden sammen med møllen på Løvens Bastion, se Christianshavns Voldgade 50-54.

I midten af 1700-tallet lå møllerboligen omgivet af henholdsvis De fattiges og Børnehusets kirkegårde, sådan som det ses på Geddes kort, og da var hele dette hjørne af bydelen, der ligger på det oprindelige voldterræn, kun sparsomt udbygget.

Sankt Annægade 57

På Geddes eleverede kort ses den gamle stubmølle på Løvens Bastion og på daværende matr.nr.382 en bygning i Sankt Annægade i én etage med kvist over de midterste fag samt en sidebygning i syd med gavlen til gaden. Hovedhuset beskrives i skødet fra 1782, hvor møller Poulsens søn sælger ejendommen til Hallander, som værende i otte fag bindingsværk og udgørende en del af et bygningsanlæg. I 1784 blev nærværende ejendom og møllen adskilte ejendomme.

Den nuværende bebyggelse

Det nuværende grundmurede forhus er opført mellem 1837 og 1849. Fra opførelsen var der port i den søndre ende, men kun stue i det brede fag i den nordre ende. Fra begyndelsen af dette århundrede omtales en gennemgående bindingsværkskvist mod gården.

Grundmuret, pudset og gulmalet forhus, der har en let fremspringende sokkel og mellem første og anden etage en kordongesims, samt under taget en let fremspringende, trukket hovedgesims; alle gesimser er brunmalede.

I stuetagen er en butik indrettet i det brede fag i nord. Butikken har et stort vindue og dør. Fire fag originale vinduer af dannebrogstypen med tværsporse, samt i sydligste fag en nyere trefløjet, flammeret dør. I anden etage er seks fag vinduer, som i stueetagen, i nord- og sydfaget er dog trerammede vinduer. De fire kviste i taget er originale med murede flunker, afsluttet af en trekantgavl. Alt træværk er grønmalet.

I tagfladen mod gården en stor køkkenskorsten med fire keramiske piber. Tagstenene er gamle vingetegl.

I sydgavlen ses de fladbuede stik efter tre vinduer, under det øverste sidder et mindre torammet vindue.

Bygningen er forhøjet ind mod gården.

Ejere:

Indtil 1784 samhørende med Christianshavns Voldgade 50-54, Lille Mølle.

1784	Hans Olsen Leyerhoff.
1784 - 1785	Værtshusholder Jens Olsen.
1785 - 1806	Christlieb Benoni Schmidt, overgraver ved Vor Frelser's Kirke.
1806	Retsskriver Hans Jacob Köhler.
1806 - 1821	Toldbetjent Daniel Friederich Junker.
1821 - 1824	Høker Otto Daniel Prom.
1824 - 1826	Kgl. anker- og grovsmed Mouritz Peter Faldsted.
1826 - 1827	Nagelsmedemester Martin David Brede.
1827 - 1847	Kornmåler Frederik Hahn.
1847 - 1905	Christian Frederik Taube, efterfulgt af skomagermester J.G.Schou og - fra 1864 -dennes enke, Karen Schou, f. Mortensen.
1905 - 1918	Fhv. landmand Hans Peter Rasmussen.
1918 - 1930	Smedemester Viggo Møller.
1930 - 1937	Smedemester Hans P.Sørensen.
1937 - 1984	Smedemester J.F.Johansen, efterfulgt af enken, Kristine Johansen, og senere deres arvinger.
1984 -	Jens Havn.

Sofiegade 4

Mtr.nr.333

Grunden og den ældste historie

Ud til Sofiegade opførtes mellem 1635 og 1675 en sammenhængende husrække på i alt syv firfagsboliger i bindingsværk og én etage. I et skøde fra 1764 omtales den gamle konstruktion med styrtrum. Husrækken strakte sig fra hjørnet ved Dronningensgade til og med nuværende Sofiegade 4, der lå med en fri gavl i nord. Disse »rækkehuse« var i 1675 udskilt fra den øvrige storgrund, se Dronningensgade 25, men tilhørte stadig én ejer. Ved matrikuleringen i 1689 var de syv boliger fordelt på fire ejendomme. Både nr.4 og nr.6 var da blevet udskilt som selvstændige bygninger, mens de følgende tre huse var sammenhørende, se Sofiegade 8. Det samme gjaldt de to sidste, der lå hvor det nye hjørnehus Sofiegade 14 / Dronningensgade 27 ligger i dag.

Den nuværende bebyggelse

Kort efter overtagelsen i 1783 lod skibstømmermand Baltzer Christensen Holm den gamle bindingsværks-

bod erstatte af det nuværende forhus. Forhuset stod efter ombygningen i tre etager med grundmuret for- og bagside, mens gavlene var i bindingsværk. Under hele huset var jordkælder. I taget opsattes en kvist til gaden. Formentlig var der i det væsentligste tale om en ny bygning, selv om kælderen fortsat blot var en jordkælder, og rumfordelingen i stueetagen forblev uændret. Opgangen til de overliggende etager fandt sted ad en udvendig stige trappe til anden etage og ad en indvendig trappe til tredje etage.

For indgangen til den gennemgående forstuegang i det nordligste fag sattes en beklædt dør, og vinduerne havde træsprosser med simpelt, dvs. grønt, glas. Facademykningen i øvrigt var typisk for perioden.

I forhuset har i længere perioder været butik.

Baghuset i fire fag og tre etager med halvtag har fået sin nuværende fremtræden mellem 1784 og 1792. Bygningen blev opført i grundmur ind mod gården og i underste etage af bagsiden, mens resten stod i bindingsværk. Ombygningen af det ældre baghus i én etage er således sket kort efter forhusets ombygning. Bygningen blev indrettet til beboelse, og adgangen til de øvre etager fandt sted fra det nedenfor omtalte trappehus. Baghuset fik samme vinduestype som forhuset.

Før 1792 var der mellen for- og baghus opført et åbent trappehus med bindingsværksbagside og »brystværk« ind mod gården.

Bebyggelsen er gennemrestaureret af den nuværende ejer i perioden frem til 1974.

Grundmuret forhus på fire fag i tre etager med rødt, teglhængt sadeltag, hvori en nyere kvist.

Facaden er olie/plastmalet preusserblå, mens den let frem-springende sokkel og det gennemgående gesimsbånd over stueetagen er gråmalet. Mellem 2. og 3. etage er et rektangulært blændingsfelt. Vinduerne er torammede, alle hvidmalede; de støbte sålbænke er grå. I det søndre fag er en fyldingsdør, malet grøn og grå med overvindue.

Mod gården fremstår bygningen i tre etager, pudset og hvidmalet. Tre fag er synlige på grund af en forbindelsesbygning til baghuset. De torammede vinduer er blåmalede. I taget findes en nyere altan og kvist.

Grunden afgrænses i vest af et tre etager højt baghus i bindingsværk i tre fag med heltag af røde tegl. Både tømmer og tavl er gulkalkede. Der er et enkelt torammet vindue samt en muret, glat skorsten.

Ejere:

?	- (1675)	Erich Munch.
(1680)	- (1699)	Fyrværker Mathias Hansen.
?	- 1703	Borgmester, assessor i højesteret Anders Jacobsen.
1703	- ?	Brændevinsbrænder Niels Christensen Laasbye.
?	- 1708	Grenader Nicolai Kornolche (?) og Firtte Andersdatter.
1708	- 1724	Brændevinsbrænder Niels Andersen Laasbye.
1724	- 1730	Skrædder B. Pedersen.
1730	- 1737	Skipper Jørgen Pedersen.
	1737	Skibstømmermand Haagen Haagen-sen.
1737	- 1753	Skibstømmermand Peder Henriksen.
1753	- 1758	Arbejdskarl Peder Brinch.
1758	- 1764	Hustømmermand Christian Nielsen Eask.
1764	- 1779	Skibstømmermand Ole Pedersen Eyde, efterfulgt af enken, Anne Cathrine.
1779	- 1783	Skibstømmermand Niels Pedersen.
1783	- 1823	Skibstømmermand Baltzer Christensen Holm, efterfulgt af enken, Mette Kristine, som i 1795 indgik ægteskab med arbejdsmand Morten Clausen Egedahl.
1823	- 1826	Skomagermester Christian Simonsen Holm.
1826	- 1835	Lars Peter Nielsen.
1835	- 1860	Spækhøker Gunder Jensen, efterfulgt af arvingerne.
1860	- 1868	Urtekræmmer Jens Andersen Jensen, ovennævntes søn.
1868	- 1874	Skomager Jens Jensen.
1874	- 1884	Høker Rasmus Hansen Ibsen.
1884	- 1962	Kaffehandler John Charles Nielsen, efterfulgt af arvinger, fru Damager Elsiabeth Frederiksen m.fl.
1962		Ingeniør Arne Helth og ingeniør Bent Malmvig.
1962	- 1970	Gårdejer Hans B. Laursen.
1970	- d.d.	Arne Helth (Laursen).

Sofiegade 6 - 8

Mtr.nr. 335

Grunden og den ældste historie

Den eksisterende bygning rummer i sin kerne to gamle lejeboliger på hver fire fag, se under Sofiegade 4. Disse gamle huse, der stod i fyrrebindingsværk og én etage

med styrtrumskonstruktion, er gradvis ombygget til den nuværende fremtræden.

Den nuværende bebyggelse

Sofiegade 6: Den nordre halvdel, svarende til nr.6, overgik til selvstændig ejendom mellem 1675 og 1689. Boligen stod i 1722 med en kvist over ét fag, som før 1732 var udbygget til endnu en etage til gaden. Kvistens galvspids blev bibeholdt. Mellem 1762 og 1766 blev facaden grundmuret og fik en ny gavlkvist over to fag. Denne kvist blev i eller omkring 1783 udbygget til en tredje etage, og før 1804 var også bagsiden omsat i grundmur og forhøjet til tre etager. Bygningen beskrives samtidig som »et gammelt forhus«, og husdybden var fortsat kun knap 11 alen, svarende til den gamle bodebebyggelses mål. For indgangen til den gennemgående forstue i det nordre yderfag var da en beklædt dør, og til gården var blysprossede vinduer. I løbet af første halvdel af 1800-tallet fik huset trævinduer overalt, og der blev sat en fyldingsdør for indgangen fra gaden.

Sofiegade 8: I 1739 hørte de tre tilstødende udlejningsboliger i syd stadig sammen, herunder nuværende nr. 8. Da disse boliger omkring 1750 blev adskilt, stod de stadig i én etage og de to med en fælles kvist.

Under den følgende ejer, Casper Larsen Bøsh, blev nr.8 etapevis forhøjet og forbedret. Efter den seneste ombygning i 1782-83 stod forhuset i tre etager og med nyopført grundmuret for- og bagside. Under taget var trærender til begge sider. I bagsiden og stueetagen til gaden var endnu i 1804 blysprossede vinduer, mens der var trævinduer i facadens to øvre etager. For hovedindgangen til den gennemgående forstue i det søndre yderfag var da blot en glat dør. Bortset fra op-sætningen af en fabrikssetage mod gården omkring 1850 stod bygningen mere eller mindre uændret til ombygningen i 1906.

Sofiegade 6-8: De to gamle firefagsforhuse, der begge havde stået i tre etager fra slutningen af 1700-tallet, hørte fra midten af forrige århundrede under samme ejer. Først i 1906 fik de dog den nuværende fælles facade med det halverede fagantal. Gadesidens vinduer blev samtidig fornyet og fik skifersålbænke. Ombygningsplanerne blev udformet af arkitekt Heinrich Hansen og indebar tillige gennembrydningen af portgennemkørslen i det yderste fag i nord. I det følgende fag har siden været hovedindgang med gennemgang til det nye trappehus på husets bagside. Inskriptionspladen med fiskehandlersymbolet fra Casper Larsen Bøshs tid i nr. 8 blev flyttet hen over denne indgang. I det gamle nr.8 blev til gengæld indrettet butik. I den nye port blev snart efter indrettet butik og

Sofiegade 8 - 4

senere garage. Senest i 1936 synes der dog på ny at være blevet etableret gennemkørsel.

Ved ombygningen i 1906 blev bagbebyggelsen nedrevet, herunder en bræddebeklædt svalegang.

1970-72 blev bygningen lettere ombygget og moderniseret ved arkitekt A. Helth, der da var medejer. Bygningen har siden indeholdt tre ejerlejligheder.

Grundmuret forhus i tre etager med rødt teglhængt sadeltag. Bygningen har fire fag med stor pillebredde, i taget to kviste. Facaden og den aftrappede hovedgesims er pudset og hvidmalet, mens soklen er mørkegrå. Vinduerne, der har sålbænke af skifer, er alle malet mørkeblå og er torammede. I det nordligste fag sidder den brede, tofløjede port, mens døren, der er en fyldingsdør med ni ruder øverst, er i det andet fag fra nord. Over døren er indmuret en stenplade, hvorpå er gengivet tre fisk i relief og herover bogstaverne: »C L S« og nederst er anført: »Anno 1760«. Både port og dør er blåmalede som vinduerne.

Mod gården står bygningen glatpudset og lysegrå med en lille aftrappet hovedgesims. Den midterste del er skjult af en trappebygning, der afsluttes i taghøjde som en kvist med heltag. Vinduerne har samme udformning som til gaden, men i det søndre fag er franske altaner, dette gælder også kvisten i taget samme sted. Ved tagryggen en skorsten i blank mur af gule sten med sokkel, men uden udkrægning.

Ejere:

Sofiegade 6, 1806: mtr.nr. 334

Tidligere som Sofiegade 4.

1679 - 1709	Guldsmed Christen Frandsen.
? - 1717	Matros Frantz Christensen.
1717 - 1723	Skomager Povel Jørgensen Se(h)estad.
1723 - 1724	Brændevinsbrænder Simon Jensen Lind.
1724 - 1734	Skipper Niels Egidius.
1734 - 1738	Skipper Engelbrecht Arentzen.
1738 - 1756	Hans Pog og hustru.
1756 - 1795	Skibstømmermand Lars Olsen Lund, efterfulgt af enken, Marie, senere g.m. farver Friderich Ernst Eissensee.
1795 - 1819	Skoleholder Peter Meirup.
1819 - 1831	Skibstømmermand Morten Nielsen, efterfulgt af enken Elisabeth, f. Christensen.
1831 - Derefter	Kleinsmedemester Andreas Petersen Som Sofiegade 8.

Sofiegade 8, 1806: mtr.nr. 335

Tidligere som Sofiegade 4.

? - (1680)	Niels Harbo
(1689) - 1705	Løjtnant Johan Michelsen, efterfulgt af enken Hedevig.
1705 - 1709	Parykmager Henning Lindeman, efterfulgt af enken Margrethe Heide- rich.
1709 - (1717)	Arbejdskarl ved Vestindisk kompagni Niels Thomsen.
? - 1718	Lange Langesen.
1718 - 1737	Bøsseskytte i København Søren Nielsen, efterfulgt af enken, Margrethe Nielsdatter.
1737 - 1742	Møller Anders Laursen.
1742 - ?	Snedker Anders L. Kielschou.
(1751) - 1755	Høker Anders Larsen Skiellerup
1755 - 1787	Fisker Casper Larsen Bøes (Bøsh), efterfulgt af enken Anne Andreasdatter.
1787 - 1798	Steffen Ringsted.
1798 - 1809	Bødkersvend Morten Levin, efterfulgt af Marie Lisbeth Lyng.
1809 - 1810	Hjulmand Johan Walgreen.
1810 - 1823	Høker Peder Pedersen Falck.
1823 - 1824	Skomager Christian Simonsen Holm.
1824 - 1907	Kleinsmed Andreas Petersen, i 1866 efterfulgt af arvingerne og siden deres arvinger.

1907 - 1931	Murermester Poul Alexander Bagger.
1931 - 1970	Ingeniør E.S. Hagemann, 1950 efterfulgt af Else Hagemann.
1970 - d.d.	Arne Helth (Laursen) A/S, Joachim Jerrick A/S og Torben Steffensen.

Store Søndervoldstræde 9

Mtr.nr. 530

Grunden og den ældste historie

Udskilt fra matr.nr. 197 i 1935.

Grunden har oprindeligt hørt til storgrund nr. 38, hvorfra der allerede i 1659 udskiltes en strækning langs Store Søndervoldstræde, som overgik til Hans Jensen. Her opførtes en række lejevåninger på fem fag i én etage bindingsværk, der før 1675 blev udstykket som selvstændige ejendomme. På nuværende nr. 9 lå to af disse gamle huse. Siden 1780 har grunden atter haft samme ejere som Overgaden oven Vandet 10, også efter udmatrikuleringen i 1935.

Den nuværende bebyggelse

Det eksisterende forhus står i det væsentligste i den skikkelse, det fik ved opførelsen i 1801, kort tid efter at grovsmedemester og vognfabrikant Poul M. Johansen havde overtaget »Potters Gård«, se Ovengaden oven Vandet 10. Den grundmurede bygning blev opført i tre etager, inddelt i fire ret brede fag. Snart efter blev bygningen benyttet til den tekstilfremstilling, som gennem en længere periode fandt sted på ejendommen. Både stueetagen og tredje etage stod i ét rum, mens anden etage var indrettet til beboelse. I stueetagen var port til både gade og gård. Mod gården var en hejsekvist, og i bygningens søndre ende lå et trapperum, hvortil der senere omtales en indgang fra gården med tofløjet beklædt dør med overvindue. Porten til gaden blev i 1830'erne eller 1840'erne erstattet af et vindue, formentlig i forbindelse med indretningen af et kemisk laboratorium til denne side, mens der mod gården var farveri. Porten til gaden blev genåbnet i 1886, hvor møbelsnedker Fritz Hansen havde overtaget ejendommen. Herefter var der værksteder og lager i bygningen.

Det søndre baghus er opført i 1848 som et toetages kedelhus. Både tekstilvirksomheden og det senere møbelsnedkeri blev drevet med dampkraft. Selve kedelrummet var et hvælvet rum, der gik op gennem etagen. I 1909 var dampmaskinen erstattet af en gasmotor.

Det søndre baghus er opført 1906, siden afkortet i et par omgange.

Forhuset er en grundmuret bygning i tre etager med heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i fire ret brede fag med en gennemkørsel i vest.

Gadefacaden står glatpudset og hvidmalet med en hvid, aftrappet hovedgesims. For gennemkørslen er et trefløjet portparti med ruder. Vinduerne i de to nederste etager er af dannebrogstypen med tværsporse, i tredje etage er torammede vinduer. Samtlige vinduer er hvidmalede. Mod gården står bygningen glatpudset og gulmalet. Over andet fag fra vest er en lille gavlkvist med hejsebom, i kvisten er franske døre. I stueetagen er indgang i det østre fag med en glasdør, for gennemkørslen i vest er en bred, glat port. I anden etage er en glasdør i det østre fag, hvorfra der er udgang til en forbindelsesbro, der fører over til det nedenfor beskrevne baghus. Vinduerne er varierende i størrelse og udformning.

*Mod nordøst i gården ligger det grundmurede **baghus**, som støder op til den under Overgaden oven Vandet 10 beskrevne vinkelbygning. Baghuset er i to etager samt en fabriksøtage og har en noget uregelmæssig faginddeling.*

Facaden er gulmalet. I stueetagen er indgang i syd og tre torammede vinduer, over de to søndre af disse er rundbuede stik. I anden etages søndre fag er udgang til en forbindelsesbro til forhuset. I fabriksøtagen er vinduer i hele facadens bredde.

Ejere:

Indtil (1659)	Som Overgaden oven Vandet 10.
(1675) - 1717	Væver Morten Marcussen.
1717 - 1724	Bødker Niels Andersen.
1724 - 1737	De fattige husarme.
1737 - 1743	Vantmagersvend Johan Bertelsen.
1743 - 1751	By- og rådstueskriver i Assens, forpagter af Søetatens Grynmølle, Søren Schiøtz, efterfulgt af enken, Magdalene.
1751 - 1754	Ekvipagemester ved det Vestindiske og Guineiske Compagnie Christian Friderich Irgens, ovennævntes svigersøn.
1754 - ?	Povel Svendsen.
? - 1757	Snedkersvend ved Holmen, Christen Andersen.
1757 - 1778	Rebslager ved Holmen, Hans Hansen Lynning, efterfulgt af enken, Dorothea.
1778 - 1780	Overskærmester Peter Jacobsen Frisch.

Derefter atter som Overgaden oven Vandet 10.

Strandgade 4 - 4 B

Mtr.nr.55 B

Grunden og den ældste historie

Grunden var ved Christianshavns grundlæggelse tillagt Johan de Willom, som dog ikke selv tog stedet i brug. I 1635, da det tilhørte skibsbygger Balfours arvinger, henlå pladsen endnu »slet, øde og ubebygget«. Grunden blev i løbet af de følgende årtier anlagt til lysthave og fungerede som sådan i tilknytning til bebyggelsen på nuværende nr.6.

I 1660'erne lå på nr.4 B et bindingsværkshus, som Jonas Trellund beboede, og som Jakob Madsen muligvis havde bygget. Dette fik dog, ligesom nr.6, lov at forfalde, da Trellund ved sin konkurs skyndsomt forlod landet i 1669.

Efter Anthoni og Niels Müllers overtagelse i 1680'erne blev bygningen sat i stand og taget i brug af den nye ejer. Muligvis har der været tale om et større byggearbejde, eftersom ejendommen herefter omtales som en »nyopbyggt« gård.

Strandgade 4

Strandgade 4 B

Ved opsplitningen af grunden i 1699 blev huset på nr. 4 sammen med en mindre del af haven overtaget af en Oluf Anthoni Müller, mens størstedelen af grunden blev lagt ind under nr. 6. I 1735 blev forhuset regnet i 11 fag og stod i to etager med en kvist over fire fag. Bygningen stod stadig overvejende i bindingsværk og med grundmuret kælder; i den ene ende var en port.

Den nuværende bebyggelse

Forhusets nuværende fremtræden skyldes en gradvis ombygning. Ved ejendommens nyforsikring i 1783 var facaden blevet grundmuret og fagantallet ændret til 10. Portrummet gik som nu over tre fag, og herfor var til gaden en tofløjet beklædt port. Ombygningen var formentlig iværksat af agent Bertel Madsen, der netop havde overtaget ejendommen. Denne stod også bag den største forandring, i 1789, da huset blev forhøjet til tre etager og bagsiden omsat i grundmur. Den flade kvist med rækværk og figuropsatser, som blev sat op over facadens fire midterste fag i forbindelse med ombygningen, blev fjernet igen i begyndelsen af 1800-tallet og erstattet af den markante hovedgesims. Siden har huset i det væsentligste stået uændret.

Det eksisterende sidehus skyldes i alt væsentligt Jacob Holm, der i eller kort før 1838 ændrede på gårdsrummets bygninger. Sidehuset fik vognremise i stueetagen og beboelse i de øvrige etager, herunder den indskudte mezzanin. Året efter var huset forhøjet til fire etager, med et centralvarmeanlæg i kælderen!

Pakhuset, Strandgade 4, der blev lagt på den tidligere havegrund, blev bygget for agent Bertel Madsen i 1783. Bygningen stod da i 11 fag og tre etager. I heltaget med glaserede tegl var en gennemgående kvist over de tre midterste fag og desuden 12 tagluger til hver side. Underetagen udgjorde ét stort rum med tre porte til hver side, for de øvrige fag var behørigt lemme. Først i 1874 blev bygningen forhøjet til fem etager, stadig med kvist over de tre midterste fag. Årstallet 1819 knytter sig ikke til bygningshistorien, men markerer Jacob Holms overtagelse af ejendommen.

Fredet 1918.

Forhuset, Strandgade 4 B, er grundmuret og opført over en sokkel af granitkvadre, derover en høj, pudset sokkelmarkering, som dog friholder portens indramning. Ti fag, kælder, tre etager og kvist. Mellem 1. og 2. etage et profileret kordonbånd, der samtidig udgør portindramningens øverste led. Under 2. etagens vinduer et gennemløbende sålbænkband. Sparrenkopgesims. Alle ornamentter er i puds. Heltag med røde vingetegl. På tagryggen en ny, glat skorsten.

I husets vestre ende er en tre fag bred rundbuet port i en indfatning bestående af to flade pilastre med kapitæler og derover en profileret overligger. Selve porten er tofløjet og med fyldinger, derover et halvrundt opsproset overvindue. Malet mørk vogngrøn.

Huset er ellers pudset og oliemalet, soklen gråblå, ellers hvidt. Kælderetagen har tre fag lave vinduer på hver side af en fladbuet nedgang, for hvilken er en tofløjet, fladbuet fyldingsdør. Derover en marmortavle med teksten: »HER BOEDE / PRÆSTEN OG SALMEDIGTEREN / N.F.S.GRUNDTVIG / 1829 – 1840«.

I de øvrige etager er store, hvidmalede vinduer, hvoraf bel-etagens er meget høje, af dannebrogstypen med tværsprosse. På taget fire kviste, to med trekantafslutning, to med halvrund afslutning. Malet mørkegrønne med hvide rammer.

Forhusets bagside har seks synlige fag, over hjørnet mod sidehuset en hejsekvist i én etage med trekantgavl. Murede, profilerede gesims. I hejsekvisten en fladbuet åbning med gråmalet lem for, flankeret af to små enrammede vinduer. Berappet og malet hvidt.

Port som mod gaden. Vinduerne i 1. og 2. etage er delt i fire rammer med symmetrisk postopdeling. 2. etagens er meget slanke. 3. etagens tre vestlige fag er af dannebrogstypen med tværsprosse, mens de tre østligste er som 2. etagens. I tagfladen en kvist med halvrund afslutning.

Under 5. fag fra vest er nedgang til kælder, nyere fyldingsdør.

Sidehuset består af et smigfag ind mod forhuset og syv fag. Smigfaget har kælder og tre etager, ét fag vinduer af trefags dannebrogstype med tværsprosse. Det egentlige sidehus er i fire etager med kvist. Ingen kælder, men en lav stueetage. Profileret, muret gesims.

Vinduerne i 1. etage er torammede, i 2. etage af dannebrogstypen med tværsprosse, mens 3. og 4. etage er firerammede med symmetrisk anbragt lod- og tværpost.

Halvtag med røde vingetegl, på tagryggen midtfor en bred skorsten med fod og krave. På sydhjørnet en høj, slank pibe af samme type.

Pakhuset, Strandgade 4. Grundmuret i 11 fag, fem etager og kvist. Over de tre midtfag en hejsekvist i 1½ etage med trekantgavl. Sausnitsgesims på hus og kvist. Vandskuret. Heltag med røde vingetegl.

I midten en tre fag bred, kurvehanksbuet port, med slutsten i puds med gadenummer. Derover i bronzebogstaver: »**AKTIESELSKABET / BURMEISTER & WAIN / MASKIN- OG SKIBSBYGGERI**«.

Porten er sekundær, da den har opslugt mindst to fag vinduer. Tidligere har der i det 2. fag fra hver ende siddet en flad- eller rundbuet portåbning.

I 1. etage sidder ialt otte fag fladbuede vinduer, måske udvidet nedadtil. I de øvrige etager sidder 11 fag, små fladbuede og falsede vinduesåbninger. Hejsekvisten er tydeligt senere påbygget og har to etager falsede, fladbuede lasteåbninger. Der har tidligere siddet lasteåbninger i alle etageres midterfag. Øverst spor efter hejsebommen.

Huset er tydeligt forhøjet i to omgange: 4. og 5. etage er påbygget, og hejsekvisten er påbygget.

Vinduerne i 1. etage er torammede, ellers enrammede. Vinduerne i etagerne har rødmaledede revleskodder med sortmalede beslag. Rammerne er malet hvide. I hejsekvisten to franske altaner med dobbelte glasdøre.

Bagsiden har, foruden midterporten, der også her har opslugt mindst to fag vinduer, fire kurvehanksbuede, lidt mindre portåbninger. Disponeringen er ellers som på forsiden, men med lastelugerne bevaret i alle etager med dobbelte røde skodder. Bagved er nyere glasdøre.

Portene i stueetagen lukkes af dobbelte opsprossede metalfløje, sekundært ændrede, i den næstvestligste er der indgang til B & W-museet.

På taget er på hver side seks kviste, halvrundt afsluttede.

Ejere:

		Kongelig Majestæt.
	(1619)	Johan de Willom.
		Kongelig Majestæt.
1634	-	Skibsbygger David Balfour.
Herefter samme ejere som Strandgade 6 indtil den i 1699 overgik fra broderen Niels Müller til		
1699	- 1701	Oluf Anthoni Müller.
1701	- 1702	Handelsmand fra Dunkerque Jacques Hustin.
	1702	Admiral Frederik Gedde.
1702	- 1721	Etatsråd Andreas Weyse.
1721	- ?	Lars Pedersen Ramsharts enke, Cathrine.
(1728)	- 1750	Justitsråd Peder Ramshart, efterfulgt af enken, Dorothea Rosenvinge.
1750	- 1751	Kasserer ved Vestindisk Guinesisk Compagni, Johan Friderich Dahlen.
1751	- 1753	Jørgen Clemmensen, efterfulgt af enken Anna.
1753	- 1783	Sprogmeister ved det kongelige Kadetakademi, Jean Paul du Puget, efterfulgt af enken Lovise Amalie, senere gift med magister Johan Jacob Ulrich og enke efter denne.
1783	- 1791	Agent Bertel Madsen (Matzen).
1791	- 1795	Justitsråd Poul Prihn.
1795	- 1810	Grosserer Georg Andreas Kyhn.
1810	- 1817	Skibskaptajn Peter P. Kofoed.
1817	- 1819	Grosserer Johan David Vogel og grosserer Frantz Testrup Adolph.
1819	- 1928	Grosserer Jacob Holm, 1846 udlagt til sønnerne Georg, Ludvig og Christian Holm i firmaet Jacob Holm & Sønner. Senere disses arvinger.
1928	- 1980	Burmeister og Wain.
1980	-	M.A.N. og B&W Diesel A/S.
1987	- 1988	Holdingselskabet Århus Firma Center A/S.
1988	-	Scandinavian Center of Copenhagen af 1987.

Strandgade 6

Mtr.nr. 55 A

Lehns Gård, Tordenskjolds Gård

Grunden og den ældste historie

Storgrunden med nuværende Strandgade 4-6 blev oprindeligt overdraget bydelens arkitekt eller ingeniør Johan Semb, der formentlig også bebyggede stedet al-

lerede i eller omkring 1620. Det gamle hus var et renaissance-stenhus, der må formodes at have haft lighed med de oprindelige huse i Strandgade 28-32. Strandgade 6 betegnes af Resen som en af det ældste Christianshavns pragtbygninger.

Dette hus lå således på stedet, da den skotskfødte skibsbygmester David Balfour i 1624 fik skøde på grunden. Ved synsforretningen i 1635 beskrives halvdelen af storgrunden, nr.11, som bebygget ud til Strandgade, og mod Wildersgade omtales samtidig en indhegnet have. Grunden var i 1635 stadig den eneste, der var taget i brug på Strandgade-strækningen vest for Torvegade. Omkring samme tid var grunden sammenlagt med nuværende nr.4. Ejendommen tilhørte da David Balfours arvinger. Senere blev nr.4 og 6 overtaget af borgmester Jacob Madsen, der også erhvervede de tilstødende ejendomme, nuværende nr.8 og 10.

Borgmesteren efterfulgtes af Jonas Trellund, og ved dennes fallit ca. 1669 lå der et større kompleks af bindingsværksbygninger foruden det grundmurede renaissanceforhus på nr.6. Der var også et lysthus og et pomeranshus ud til den store lysthave, der i vid udstrækning lå på nr.4 og endnu ses på Geddes kort fra 1756.

I grundtaksten fra 1675 omtales på nuværende nr.4-6 to forfaldne gårde, hvoraf den ene havde bryggerbevilling. Denne svarede formentlig til Johan Semps gamle bygård, altså nr.6. Da Friederich Müller herefter overtog ejendommen, forpligtede han sig til at sætte gårdene i stand, hvilket også blev gjort. Han boede selv nr.4, se denne. I 1689 tilhørte alle grundene Strandgade 4-8 Friederich Müller, der da desuden ejede de seks lejeboliger ud til Wildersgade, nuværende nr.13-21, se disse.

I forbindelse med Abraham Lehns overtagelse på auktion efter Niels Müller i 1699 beskrives hovedhuset som et grundmuret hus i 27 bindinger og to etager med en kvist over de 10 bindinger og høj grundmuret gavlf til begge sider, med port til ind- og udkørsel. Desuden omtales to 17 fag lange bindingsværksbygninger med henholdsvis hel- og halvtag samt et mindre ditto og det lange pommerantzhus. På grunden lå også den store lysthave og et par byggepladser ud til nuværende Wildersgade.

Den nuværende bebyggelse

I eller omkring 1703 lod Abraham Lehn den Ældre tilsyneladende Johan Sembs gamle forhus erstatte af en ny bygning, der dog blev bygget på det gamle fundament og muligvis rummer andre elementer af det ældste byggeri. Bygningen stod fortsat i grundmur og

to etager og beskrives nu som inddelt i ni brede fag, som det også ses ved indtegningen i brandforsikringen i 1731. Over tre fag til gaden var en kvist og under syv fag var kælder. I bygningen er bevaret barokinteriører fra begyndelsen af 1700-tallet med indfældede vægmalerier og plafonder af hofmaler Hendrich Krock.

I det ydre stod huset nogenlunde uændret fra 1703 til det i 1857-58 blev forhøjet til tre etager og fik sin nuværende udsmykning.

Det 17 fag lange sidehus i bindingsværk i én etage, som omtales i 1699, stod uændret i 1731, hvor ejendommen blev indtegnet i brandforsikringen. Da omtales tillige en kælder under 13 fag. Mellem 1764 og 1779 blev bygningen forhøjet til to etager. I 1804 omtales en dobbeltløbstrappe med repos af sandsten til forstuen. Siden er trappen flyttet ned i hjørnet ved nedennævnte pavillon. Tømmeret i stueetagen i den resterende del, 10 fag, af det gamle sidehus blev udskiftet i 1950'erne.

Pavillonen blev bygget før 1764, formentlig året før.

Den grundmurede del af sidehuset, nærmest forhuset, blev nyopført i fire etager mellem 1838 og 1858, formentlig umiddelbart før forhusets ombygning i 1858.

Fredet 1918.

Grundmuret forhus i ni fag, med kælder, tre etager og kvist. Rejst over et svagt fremspringende sokkelparti, der udgøres af kælderetagen. Over kældervinduerne et profileret kordonbånd. Stueetagen er kvadret. Mellem 1. og 2. etage endnu et kordonbånd med tandsnitsfrise. Under 3. etagens vinduer et gennemløbende sålbænkband. Konsolbåret gesims, hvor mellemrummene mellem konsollerne er udfyldt med rosetter. Vinduerne i 2. og 3. etage omgives af en profileret indfatning, trukket i puds. Vinduerne i 2. etage krones tillige af en vandret fordakning. I indfatningen, under selve vinduet, har denne etage et postamentfelt, udfyldt af en rektangulær blænding, der er prydet med en roset.

Huset er pudset og malet. Sokkelpartiet er aubergine, 1. etage er grå, 2. og 3. etage varm gul, indfatningerne er hvide. Blændingsfeltet under 2. etagens vinduer er bleggult. Felterne mellem gesimskonsollerne og rosetterne er blå. Heltag, røde vingeteg.

Porten optager to fag og sidder længst mod vest. Portfløjen, som sikkert er fra ombygningen 1858, er delt i tre fyldingsprydede fag. Trerammes overvindue. Malet vogngrøn. Nedgang til kælderen i 2. fag fra øst med en dobbelt fyldingsdør for. Over kældernedgangen sidder en marmortavle med teksten »PEDER / TORDENSKIOLD / BOEDE HER TIL SIN / SIDSTE REISE / 1720«. Imellem 2. og 3. linie et rektangulært felt med et linieskib i fladt relief.

Strandgade 6

Kældervinduerne er kvadratiske og sortmalede. Øvrige vinduer er af dannebrogstypen med tværsporse. Malet bleggule. På taget er fem kviste med lave trekantgavle. Sortmalede. På taget en lille, glat skorsten.

Forhusets bagside: Grundmuret i otte synlige, lidt uregelmæssigt placerede fag, foroven afsluttet med en trempellignende konstruktion, hvilket nok skyldes den forholdsvis høje gesims mod gaden. Porten mod gården er delt i tre fag, fornedet en fylding, foroven opsproset. Tre fag ganske lave, krydssprosedede overvinduer. Malet vogngrøn. I 4. og 6. fag fra øst er fladbuede kældernedgange med fyldingsdøre, malet gråsorte.

Vinduerne er som på husets forside. Hvidmalede. Sortmalet sokkelparti, facaden ellers varm gul som gadesiden. Spor af en forhøjelse mellem 2. og 3. etage skimtes. På taget tre kviste som gadesidens. Høj, glat skorsten.

Det grundmurede sidehus består af et smigfag mod forhuset og tre fag. Grundmuret med kælder, fire etager og kvist. Alle vinduesåbninger har fladbuestik. I sidehusets 1. fag fra nord er nedgang til kælderen. I 3. fag er indgang til køkkentrappen ad en dobbelt fyldingsdør. Fladbuet, tredelt overvindue. Døren er sortmalet. I kælderen et enkelt vinduesfag. De øvrige vinduer er alle af dannebrogstypen med tværsporse. Pudset

og malet varm gul. Halvtag med røde vingetegl. På taget er 3 kviste som forhusets. Sortmalede.

Det andet sidehus er opført i 10 fag bindingsværk, over en grundmuret kælder og med to etager og kvist. Nedgang til kælderen i 2. fag fra nord gennem et sortmalet skur. I 8. fag er der indgang til stueetagen ad en nyere, hvidmalet fyldingsdør, med todelt overvindue. Bindingsværksfagene er tre tavl høje, således at hvert fag rummer to løsholter. Flere af fagene har dokker. Profileret, knægtbåret, hvidmalet gesims af træ. Sorttjæret tømmer, gulkalkede tavl. Mansardtag, røde vingetegl.

Kælderen har tre fag torammede vinduer, mens der i stueetagen findes fem fag vinduer, firerammede, med symmetrisk anbragt lod- og tværpost. Flere gamle glas og hjørnebånd. 2. etage har seks fag vinduer, også af barok type. I mansarden tre kviste. Husets bagside er også udført i bindingsværk.

Ud for bindingsværkssidehusets to sydligste fag står en lille »pavillon«, opført i grundmur over en svagt fremspringende sokkel, der følger facadens faginddeling. Facaden er delt med pilastre, således at hver af de tre frie sider er delt i to fag, prydede med ørelisener. Fagene er lidt smallere mod nord. Pudset og gulkalket som de øvrige bygninger. Valmtag med røde vingetegl.

Mod vest, i det søndre fag en kældernedgang med sortmalede lemme for. Mod nord er to fag kældervinduer, mod vest et blændet, samt mod syd to fag. I 1. etage er til de tre frie sider to fag barokvinduer, dvs. med symmetrisk anbragte lod- og tværposte, med mange originale ruder og hjørnebånd. I taget er til hver side en diminutiv kvist med trekantfronton med kraftigt profilerede, hvidmalede gesimser. Heltag med røde vingetegl. Sorte tegl med hvidmalede vinduer.

Pavillonen fortsætter om hjørnet i et 3. sidehus, der kun er på ét fag og én etage. Grundmuret. Blændet kældervindue, i 1. etage er et nyt vindue. Halvtag, røde vingetegl. Hvidmalet sugfjæl i træ.

Ejere:

(1619) - 1624	Ingeniør Johan Semb.
1624 - 1642	Skibsbygger David Balfour, i 1634 efterfulgt af enken Johanne.
1642 - 1666	Borgmester Jacob Madsen, i 1653 efterfulgt af enken Karen Eilersdatter.
1666 - (1675)	Jonas Trellund, fra 1669 tilfaldt falitboet kronen.
(1689)	Friederich Anthoni Müller.
- 1699	Niels Müller.
1699 - 1732	Handelsmand Abraham Lehn d. Ældre, efterfulgt af Johan Lehn til Hvidkilde og Lindskov gårde.
1732 - 1747	General Fiskal Hans Ursin.

1747 - 1762	Christian Ditlev, greve af Reventlow og Christianssæde samt Friherre til Brahetrolleborg.
1762 - 1811	Grosserer Peter Fenger, efterfulgt af Else, hans enke.
1811 - 1832	Sæbefabrikant Johannes Fenger.
1832 - 1951	Grosserer Troels Georg Pedersen, fra 1882 efterfulgt af døtrene Henriette, Julie og Emma Pedersen samt sønnen Georg Barfred Pedersen og disses arvinger.
1951 - 1977	Fabrikant Peter Frederik Suhm Heering.
1977 - d.d.	Forstædernes Ejendomsaktieselskab.

Strandgade 8

Matr.nr. 54

Grunden og den ældste historie

Den oprindelige storgrund omfattede både nuværende nr. 8 og 10 og en del af nr. 12, og den udgjorde den vestre halvdel af den store, dobbelte hjørnegrund ud til Torvegade, som i 1630 blev tilskødet statholder Frantz Rantzow – se Strandgade 14. De to grunde blev siden overtaget af Knud Erlandsen, der videresolgte den vestligste del.

Denne del, der i 1635 endnu var ubebygget, blev i 1642 overtaget af borgmester Jacob Madsen og i 1666 solgt af dennes enke til Jonas Trelund, der i forvejen havde grunden vest for denne. Mellem 1666 og 1669 opførtes på nr. 8 og 10 de såkaldte Trelund'ske gårde, der i grundtaksten fra 1675 omtales som nye og grundmurrede.

Begge bygninger var i tre fag og to etager med kælder og gavlfront over alle tre fag. Gavlene var formentlig begge udsmykket med gotlandske sandsten, som det ses omtalt for nr. 10 endnu i 1770 – og som det endnu spores i murværket på flere af de gamle renæssancehuse øst for Torvegade.

Den nuværende bebyggelse.

Allerede før 1731 var forhuset på nr. 8 udbygget til fem fag; de to vestligste indrettet til gennemkørsel med portkamre over.

Tilsyneladende lod kaptajn Ytrecht huset ombygge mellem 1756 og 1773, således at taget blev ændret til heltag med glaserede tegl til gaden. Her opsattes også en midtplaceret kvist i tre fag med stukaturprydet

segmentfronton – muligvis i stil med den stadig bevarede fronton på Strandgade 24. I 1779 omtales en indvendig trappe, hvortil der var indgang fra portrummet – med panelbeklædt loft – ad en tofløjet dør. Porten til gaden beskrives samtidig som tofløjet og udvendig beklædt.

Bygningen stod herefter i det væsentligste uændret, indtil Jacob Holm i eller omkring 1839 lod gadesidens kvist udbygge til en tredje etage. Med kvistens nedtagning blev husets væsentligste udsmykning fjernet. Dog fik bygningen da antagelig i stedet den nuværende, markante hovedgesims. Fabrikskvisten ind mod gården blev opført hen mod århundredets slutning.

Sidehuset nærmest forhuset blev nyopført for firmaet Jacob Holm & Sønner i eller omkring 1839 til afløsning for en ældre bindingsværksbygning. Sidehuset har fra opførelsen stået i syv fag samt smigfaget og i to etager med kælder og halvtag. Forlængelsen i tre brede fag og tre etager blev opført i 1853. I den underste etage har bl.a. været stald. Tidligere lå også her et ældre bindingsværkshus. Det eksisterende baghus er opført i 1933.

Grundmuret forhus i 5 fag, kælder, 3 etager og kvist. Heltag med sortglaserede vingetegl mod gaden, ellers røde. Bloklandsgesims. Huset er pudset og hvidkalket, gråmalet sokkelmarkering. Længst mod vest en 2 fag bred, rundbuet port. Dobbeltfløjet port, hver fløj er delt i 4 fyldinger, en vandret, to lodrette og en vandret. Profileret overligger, halvrundt overvindue, opdelt med radiære og to koncentriske sprosser. Nedgang til kælderen i 2. fag fra øst, ad 4 støbte trin, fladbuet, falset kælderhals. Nyere dobbelt fløj dør, hver fløj med 3 glatte fyldinger, den øverste af glas. Port og dør er malet vogngrønne. I kælderen er 2 fag vinduer 2-rammede 2-rudede med jerntræmmen før. 1. og 2. etage har vinduer af dannebrogstypen med delt storrude. 3. etage har 2-rammede, 2-rudede. Alle vinduer er hvidmalede. I tagfladen er 2 kviste, med flad trekant, 2-rammede 2×4 ruder, malet mørkegrønne. På tagfladens sydside, en slank, glat skorsten.

Forhusets bagside er kun på 2 fag. Enkelt gesims, vistnok i træ. Huset har mod gården en etage mindre end til gaden. Pudset og gulkalket. Over porten er en lav etage med 2 fag 2-rammede 2-rudede vinduer. 1. etage har vinduer af dannebrogstypen, men rammerne er delt i hhv. 2 og 3 ruder. I tagfladen er en fabrikskvist i et bredt fag med et vindue med 2 rammer, 3 ruder, samt et lille vindue, 1 ramme, 3 ruder. Over sidehusets hjørne en lille taskekvist med 2 rammer, 3 ruder. Kvistene er rødmalede.

I hjørnet mod cirkelhuset er en lille cirkeludsnitsformet udbygning i 1 fag, kælder og 2 etager. Vinduer af dannebrogstypen, men i 3 fag, kælderen har 2-rammede, 3-rudede, mens 1. og 2. etage er som forhusets bagside.

Dertil slutter sig et **sidehus** i 7 fag, grundmuret, med kælder og 2 etager. Profileret gesims. Døren sidder i det sydligste fag (det 7.), adgang ad 1 sten og 4 trætrin. Selve døren er en dobbelt fløjdør, hver fløj med 5 fremstående, flade fyldinger. Overvindue, 2 rammer, 2-rudet, hvidmalet. Kældernedgang i 1. fag, fladbuget med 3 stentrin, dobbelt fløjdør, hver fløj med 3 glasfyldinger. Endnu en kældernedgang i 6. fag, fladbuget med 3 stentrin, dobbelt fløjdør, hver fløj med 3 fyldinger. Malet mørkegrønne. I øvrigt har kældervinduerne nye termoruder, 2-rammede, 2×3-rudede, malet antikgrå. 1. og 2. etage har dannebrogsvinduer af samme type som forhusets bagside. I tagfladen er 3 kviste, udseendet kan ikke bestemmes. Dertil slutter sig et 2. sidehus i 3 brede fag, 3 etager. 2. og 3. etage har hver 3 fag tredelte vinduer, hver ramme er delt i tre ruder. 1. etage har midtfor adgang ad et stentrin ved en opsprosset glasdør, malet grøn. Nord for et fag vindue som i 2. etage. Syd for et 2-fags og et 1-fags vindue, hver med tredelte rammer.

Ejere:

Tidligere som Strandgade 10.

1756 - 1779	Kaptajn Knud Christian Ytrecht.
1779 - 1788	Agent Johan Christopher Amberg.
1788 - 1793	Konferensråd Jensenius Clasen, efterfulgt af enken, Johanne Adeleide Clasen, f. Krohn, sammen med kgl. hofagent Johan Christopher Amberg, kammersekretær Mathias Christian Clasen og senere tillige tobaksfabrikant, kgl. justitsråd Berendt Christopher Wilkens.
1793 - 1798	De forende Nordamerikanske Staters konsul, grosserer Hans Rudolph Saabye, grosserer Axel Møller Mørck og tobaksfabrikant Jørgen Bech. Sidstnævnte var eneejer fra 1796. Samme år udfærdiges købekontrakt til nedenstående ejer.
1798 - 1800	Islandsk købmand Friderich Lyng.
1800 - 1932	Urtekræmmer, senere grosser Jacob Holm, der i 1836 oprettede firmaet Jacob Holm & Sønner. Fra 1846 var firmaet ejet af grossererne Georg, Ludvig og Christian Holm med hver en tredjedel, og det gik siden videre til disses arvinger.
1932	Ejendomsselskabet af 8.juni 1932 A/S.
1932 - 1947	Druidegården I/S.
1947 - 1970	Den danske Rigsstorloge F.G.D.O.
1970 - 1983	De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger.
1983 - d.d.	Per Udsen Byggeselskabet ApS.
1989	Lundorph Rasmussen Ejendomme A/S.

Strandgade 8

1989	Ejendomsinvesteringsselskabet Alexandra.
1989	RB-Finans A/S.

Strandgade 10

Matr.nr.53

J.B.Schottmanns Gård

Grunden og den ældste historie

Se under Strandgade 8, hvor det fremgår, at forhuset oprindeligt var fra slutningen af 1660'erne og fremstod som et gavlhus i tre fag og to etager. Til det gamle gavlhus var før 1731 tilbygget 1 1/2 fag i øst, indrettet med port. I øvrigt fremgår det af beskrivelsen af husets indre i 1755, at der bl.a. var vægbeklædning af gyldenlædertapeter og flamsk klæde, ligesom kakkellovns- og bilæggerpladserne var smykket med hollandske fliser. Højest tænkeligt var der tale om husets udstyr fra opførelsen i slutningen af 1660'erne. I 1755 omtales også en opgang til første etage fra gården samt et udvendigt trappehus i bindingsværk og med en italiensk trappe.

Den nuværende bebyggelse

Forhusets nuværende fremtræden skyldes murermeister J. B. Schottmann, der overtog ejendommen i 1768. I første omgang blev huset gjort ca. 1 alen dybere i forbindelse med opførelsen af en ny bagside i tre etager. Mellem 1770 og 1776, rimeligvis i 1775, blev også facaden ombygget og fik det nuværende udtryk, præget af kordongesimsen og sandstensudsmykningen. Over de tre midterste fag opsattes en afvalmet kvist – beskrevet som en mezzanin-etage – i det nye mansardtag, der blev forsynet med sorte, glaserede tegl til garden og røde sten mod gården. Gennemkørslen blev forsynet med en fornem port, bestående af to beklædte portfløje med en fin messinglås – udført som mesterstykke – og det halvrunde overvindue, der stadig eksisterer, fik udskæringer med løvværk.

Bortset fra udbygningen af den tidligere kvist til en fjerde etage står huset i alt væsentligt, som det blev udformet ved den gennemgribende ombygning i 1770'erne. De nuværende vinduer i kælderetagen er isat til afløsning af de helrude vinduer, der i en periode havde været her. Kælderen var i øvrigt i begyndelsen af århundredet udlejet som tobakslager i forbindelse med virksomheden på naboejendommen.

Sidehuset blev opført i eller kort før 1755 som et bindingsværkssidehus i syv fag og én etage med kælder samt kvist over tre fag.

Formentlig var det murermeister Schottmann, der før 1770 lod huset forhøje til to etager og forsyne med et nyt mansardhalvtag, hvori der fortsat var en kvist. Samtidig blev bygningen skalmuret til gårdsiden, mens de øvrige sider fortsat var i bindingsværk. En ny sandstenstrappe med tilhørende repos og jerngelænder blev antagelig placeret i hjørnet op til forhuset.

Mellem 1817 og 39 blev bygningen yderligere forhøjet og fik sin nuværende fremtoning.

Sidehuset i forlængelse af ovennævnte sidehus omtales som en ny bygning i 1755, hvor det stod i 10 fag bindingsværk og to etager med mansardheltag og en kvist over fire fag samt kælder under tre fag. Bygningens underste etage blev bl.a. indrettet til værksted og vognremiser – sidstnævnte med to porte. Overetagen blev benyttet til boligformål. Fra gården var der nedgang til kælderen, og desuden en indgang til et kusekammer over samme, samt en egentlig indgangsdør, der i 1770 beskrives som bestående af »2 fløjdøre med udkelede dobbelte fyldinger og derover et vindue«. J. B. Schottmanns byggeaktivitet satte sig også spor i denne bygning, der mellem 1770 og 1776 blev forhøjet med en tredje etage. I den nye etages vinduer »nøjedes« man med at isætte blyrammer, selv om der ellers i huset fra

opførelsen udelukkende var anvendt trærammer! I samme tidsrum erstattedes den ene remise af en stald, og der omtales i 1776 to trapper i huset, hvoraf den ene tillige betjente baghuset, som også blev forhøjet på denne tid.

Baghuset omtales også som nyopført i 1755, hvor det stod i grundmur, fem fag og to etager med en kvist over tre fag. Bygningen blev indrettet til ankersmedje i underetagen og beboelse i 2. etage.

Til baggården var længe en kvist i mansardtaget over de to etager, mens huset mod forgården hurtigt blev forhøjet med en tredje etage. Omkring midten af forrige århundrede blev bygningen til begge sider forhøjet til fire etager. Stueetagen har helt frem vor tid været benyttet til værkstedslokale.

Grundmuret forhus i 5 fag, rejst over en sokkel af sandstenskvadre. Kordongbånd i sandsten mellem 1. og 2. etage. Profileret hovedgesims i sandsten. Længst mod øst en rundbuet port, 2 fag bred, med glatte pilastrer, markerede vederlag og slutsten, profileret rundbue. På slutstenen står med skrift »No 29 / ANNO / 1775«. Nedgang ad 4 granittrin til kælder i 4. fag (fra øst), med profileret, rethkantet sandstensindfatning. Facaden er pudset og kalket gul. Heltag med røde vingetegl.

Alle vinduer i 1.-4. etage har sandstenssålbenke. Sålbenkene under de tre midterfag i 2. og 3. etage er fremspringende med profileret underside og bæres af triglyfsprydte konsoller. De tilsvarende sålbænke i 4. etage er mindre, men har stadig en profileret underside.

Porten er dobbeltfløjet, hver fløj er nederst prydet med et glat, rethkantet postamentfelt, der ved en »løbende hund« er adskilt fra den store, profilerede midterfylding. Derover et lavt felt, der i midten er prydet med en firebladet blomst, som omgives af to bladknipper. Disse flankeres igen af to hængende blomsterranke. Feltets hjørner er markeret med beslagknapper. Portoverliggeren er prydet med en udskåret blomsterranke. Det halvrunde overvindue er delt lodret ved en akantusprydet volut, der optisk bærer slutstenen. Overvinduerne er krydsprossede. Malet vogngrønne. For kælderdøren er en tofløjet dør, hver fløj med en fylding forneden og derover en med opsporsset rude. Sortmalet. Kælderen har 2 fag vinduer, 1 ramme, 2×4 ruder. 1., 2. og 3. etage har vinduer af dannebrogstypen, men stærkt opsporssete, 2×2 / 2×4. Mange rammer har originale hjørnebånd, af form som fint opdelt, stiliseret bladværk. Vinduerne i 4. etage er torammede, 2×4 ruder. Alle vinduer er hvidmalede.

Mod gården fremstår bygningen grundmuret i tre etager og underetage. Herover en lidt tilbagerykket overetage i bindingsværk. Facaden står pudset og lys, gulkalket i tre synlige fag med aftrappet og profileret gesims. Vinduerne er ældre to-

Strandgade 10

og firerammede sprossevinduer, alle hvidmalede. Væggen i porten mod huset er bindingsværk over en høj muret sokkel. Over porten en kurvehanksblending. I tegltaget findes to tagvinduer samt en yngre skorsten i blank gul mur.

Første **sidehus** mod vest er en grundmuret, pudset, lys gulkalket bygning i tre etager samt underetage. Bygningen har en gul, aftrappet gesims og herover et teglhængt halvtæg. Facaden er syv fag bred med en smal pillebredde, der tyder på en fortid som bindingsværkshus. Vinduerne er dels to- og firerammede af palætype, dels firerammede af dannebrogstypen, alle hvidmalede. I 3. fag fra syd en kældernedgang med flammeret, sortmalet dør.

Andet **sidehus** mod vest ligger i forlængelse af det første. Det er en treetagers bygning i bindingsværk over en muret sokkel. Bygningen står med gulkalket tavl og tømmer og et sortmalet gesimsbræt. Herover et teglhængt mansardtag. Bygningen er ti fag bred med to- og firerammede vinduer af forskellig type. I det nordligste fag findes en sortmalet fyldingsdør, og i det sydligste fag er der en åbning til en bagvedliggende trappe. I 5. fag fra nord er der en frontkvist med trekantgavl og desuden tre kviste i mansardens nederste del samt en bred kvist i den øverste del.

Baghuset er en grundmuret bygning i fire etager med gulkalket facade og rødt, teglhængt heltæg. Bygningen er synlig i tre

fag med hvide, to- og firerammede vinduer af samme type som på forhusets bagside. Enkelte rammer har ældre hjørnebånd og rumpestabler. Mod vest et bredt portfag under fladbuestik. Fløjene er sortmalede med et diagonalt opsprosset rudeparti. Det buede overstykke er ligeledes med diagonale sprosser og enkelte ruder med flaskebundsglas. I rygningen sidder to yngre skorstene.

Ejere:

Tidligere som Strandgade 14.

1642 - 1666	Jacob Madsen, i 1653 efterfulgt af enken Karen Eilersdatter.
1666 - ?	Amsterdamerkøbmanden Jonas Trelund, efterfulgt af arvingerne.
(1689) - 1698	Frederich Anthon Møller og handelsmand Niels Møller.
1698 - 1709	Handelsmand Abraham Lehn d. Ældre.
1709 - ?	Grovsmed Lauritz Olufsen.
(1717) - 1749	Grovsmed Henrich Foss, efterfulgt af enken Sidsel.
1749 - 1768	Grovsmed Christen Rasmussen Høring.
1768 - 1818	Murermester Johan Bernhard Schottmann, 1813 efterfulgt af enken Anne Cathrine Bierregaard.
1818 - 1832	Brandkaptajn Johann Christopher Schottmann, i 1830 efterfulgt af enken Sophia Amalie, f. Nohr.
1832 - 1869	Værtshusholder Johan Christian Wædel, i 1848 efterfulgt af enken, Johanne Henriette Wædel, f. Kleve.
1869 - 1911	Smedemester Richard Bosin.
1911 - 1919	Islandsk købmand Chr. Ernst.
1919 - 1941	Apoteker Th. Knudsen.
1941 - 1951	Grosserer M. Lund-Jacobsen.
1951 - 1957	Kunsthistoriker Gustav Sørensen.
1957 - 1979	Fru Vera Ive.
1979 - d.d.	Udstykket til ejerlejligheder.

Strandgade 12

Matr.nr.52

»Jennows Gård«

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie henvises til Strandgade 14. Før nr.12 blev udskilt i 1702, var stedet blevet bebygget af brygger Jacob Byssing, der overtog den store hjørneejendom mellem 1689 og 1692.

Jacob Byssings forhus svarede antagelig til den bygning i 14 fag og to etager med kvist over fem fag og kælder under et tilsvarende antal fag, der blev indtegnet i brandforsikringen i 1731. Heri var da en separat indkørselsport til nr.14 i de østligste fag. I 1760'erne omtales mod gårdsiden en stentrapp på seks trin, som førte til forstuen. Da var kælderen også udvidet fra de oprindelige fem til ni fag, og i denne del af hovedhuset var bryggeri og maltlofter.

Den nuværende bebyggelse

Forhusets nuværende fremtræden hidrører fra en gennemgribende ombygning af den gamle hovedbygning i 1792 for brygger Mathias Rohde. Samtidig blev de to portfag helt i øst ombygget i stil med det øvrige nr. 14 og henlagt under denne naboejendom.

Nærværende bygning stod herefter i 12 fag og tre etager med den fire fag brede kvist til gaden og en kvist – med udligger – over ét fag til gården. Under 10 fag var kælder. Mellem anden og tredje etage var en fordybning med stukkaturarbejde, og selve portåbningen var rundbuet og forsynet med en tofløjet, beklædt port med halvrandt overvindue med udskåret træværk. Fra portrummet var nu indgang med en tofløjet beklædt dør til hovedtrappen, der førte op gennem alle etager. Ud til gaden var portåbningen indfattet med sandsten, og kordongesimsen var i samme materiale. Taget var belagt med sorte glaserede tegl mod gaden og røde sten mod gården. Under taget var trærender, til gaden med sparrehoveder.

Den nuværende, retkantede portåbning stammer fra 1875, og i en periode var der butik i kælderfagene nærmest porten. Som helhed er der ikke sket væsentlige ændringer i bygningens ydre i de sidste to hundrede år.

Det grundmurede sidehus i syv fag og tre etager til højre i gården har fået sin nuværende skikkelse nogenlunde samtidig med forhusets ombygning i 1790'erne. Bygningen har fra opførelsen været indrettet til beboelse. Tidligere lå en bindingsværksbygning på stedet.

Tværhuset, der adskiller forgården fra baggården, blev nyopført i tre etager med kvist i 1740'erne for brygger Henrik Lund. I underetagen blev indrettet staldrum og vognremise i tilknytning til bryggervirksomheden, og ovenover var vedhammer og tørreloft, korn- og maltloft. Mod forgården og i den vestre gavl stod huset i grundmur, mens det var i »massiv bindingsværk« i resten. Ved vestgavlen opførtes i 1790'erne en forlængelse med gennemkørsel i underetagen.

Grundmuret **forhus** i 12 fag, med kælder, 3 etager og med en attika-etage over de 4 midterfag, flankeret af kviste. Gennemløbende kordonbånd mellem 1. og 2. etage. Bloktandsgesims, der afbrydes af attika-etagen, som har sin egen selvstændige bloktandsgesims. Huset er pudset, gråmalet med hvide detaljer, dog med sortmalet sokkelmarkering. Heltag med røde vingetegl.

Længst mod øst er en port, 2 fag bred, vandret afsluttet. Midtover er en markeret slutsten. Dobbelte portfløje, hver med 2×3 profilerede fyldinger. Glat portoverligger. Overvinduet er delt i to af en blændingsprydet pilaster, vinduerne omkring er krydssprossede. Sortmalet. Der er to fladbuede nedgange til kælderen, i 5. og 12. fag (fra øst), nedgang ad 5 stentrin, og lukkede hhv. med et vindue og en moderne, hvidmalet revledør. Sidstnævnte har endvidere gelænder af støbejern, formet som griffe. Mellem 2. og 3. etage står med store bronzebogstaver: »JENNOW'S GAARD«.

Kældervinduerne er 2-rammede, 2-rudede, mens 1.-3. etage har vinduer af dannebrogstypen med delt storrude. Attika-etagen har 2-rammede, 2-rudede. Kvistene er cirkeludsnietsformede, zinkinddækkede, med 2-rammede 2-rudede vinduer. Alle vinduer er hvidmalede.

Portrummets vestside er i tjeret bindingsværk. Forhuset har til gården 9 fag grundmuret, med kælder, 3 etager samt hejseskvist over 6. fag (fra øst). Profileret, hvidmalet gesims af træ, der går i ét med sidehusets. Hejseskivsten har en stejl trekantfronton. Pudset, sortmalet sokkelmarkering, ellers kalket mørkoker.

I 6. fag er nedgang til kælderen gennem et nyere, sortmalet skur. Der er 3 fag kældervinduer 2/2. 1. etage har 6 fag, mens 2. og 3. har 9 fag vinduer, af dannebrogstypen med delt storrude. I hejseskivsten et vindue 2/2. Alle vinduer er sortmalede. Over porten to lave vinduer 2/1, der i 3. fag flankeres af et mindre lavt vindue 2/1.

På taget er 3 skorstene, fra øst mod vest: nyere med glat pibe, ældre med stub og slank pibe, samt i hjørnet en høj med stub.

Mod vest slutter sig et **sidehus**, grundmuret i 7 fag, den søndre ende er gemt bag et senere tilføjet baghus, med kælder, 3 etager og en hejseskvist med trekantfronton over 4 fag (fra nord). Pudset, sortmalet sokkelmarkering, ellers kalket mørkoker. Profileret gesims af træ i hele husets længde, hvidmalet. Opgang ad moderne ståltrappe til dør i 5. fag, ny med todelt overvindue. Kælderen har i 2. og 4. fag fladbuede, falsede nedgange, der nu bruges som vinduer. Kælderhalsene er hvidkalkede. Halvtag med røde vingetegl.

I det 7. fag, i hjørnet mod baghuset, er kælder og 1. etage mærkeligt tilbagetrukne, mens etagerne ovenover springer frem og hviler på en fladbue. Kældervinduerne er 2/2, de øvrige af dannebrogstypen med delt storrude. Hejseskivsten har en kurvehanksbuet åbning med et 2/2 vindue.

Strandgade 12

Ejere:

Indtil 1702	som Strandgade 14.
1702 - ?	Kaptajn Andreas Frørup, efterfulgt af enken Eddel Elisabeth Klein.
(1717) - 1729	Etatsråd Christian Leegaard, gift med ovennævnte enke og efterfulgt af samme.
1729 - 1748	Kommercerråd, købmand og brygger Henrik Lund.
1748 - 1750	Brygger Johan Bartram Romer.
1750 - 1754	Brygger Gerhard Schaft.
1754 - 1756	Brygger Lars Madsen.
1756 - 1782	Brygger Andreas Hansen Wilsbech, efterfulgt af enken Mette Catharina.
1782 - 1785	Brygger og pakhusforvalter Andreas Findt.
1785 - 1804	Brygger Mathias Rohde, i 1801 efterfulgt af enken Christence Cathrine. I 1796 lagdes Wildersgade 21, daværende matr.nr.98, ind under ejendommen.
1804 - 1815	Skibskaptajn og brygger Christen Aarhs.
1815 - 1827	Købmand Holger Peter Clausen.
1827 - 1835	Creditkassen for Husejere.

1835 - 1839	Grosserer Jacob Frederik Magnus (?).
1839 - 1861	Urtekræmmer Anders Christian Grønlund.
1861 - 1862	Fabrikant Johan Martin Christian Overgaard.
1862 - 1874	Grosserer Thorvald Aagaard.
1874 - 1885	Grosserer Lauritz Eduard Gregersen. Lægges formelt Wildersgadegrunden ind under ejendommen.
1885 - 1905	Forvalter Albert Julius Annæus Gregersen og bogholder Carl Christian Eduard Gregersen, fra 1893 sidstnævnte som eneejer.
1905 - 1908	Ovennævntes arvinger.
1908 - 1918	Fabrikant Jacob Hansen Nydam.
1918 - 1950	Fabrikant Carl Petersen.
1950 - 1978	Grosserer Andreas Jennow.
1978 - 1979	Ejendomsselskabet Jennows Gaard ApS.
1979 -	Udstykket i ejerlejligheder.

Strandgade 14

Matr.nr.51

Den Rodske gård

Grunden og den ældste historie

Grunden er udskilt fra en af de fornemste storgrunde på Christianshavn (nr. 10), som efter den ældste plan sammen med nabogrunden (nr. 11) blev tilskødet statholder Frantz Rantzow i 1630 – tillige med en parcel i samme bredde på den anden side af Strandgade »ud til Dybet«. Dobbeltgrunden svarede til de nuværende ejendomme Strandgade 8-14, Torvegade 20-26 og Wildersgade 13-23. Pladserne var stadig ubebygget i 1635, hvor de tilhørte Knud Erlandsen, med undtagelse af en tredjedel, som var afstået til Niels Hansen Malmø.

Grunden var som nævnt ubebygget i 1635, og almindeligvis antages det, at hjørnebygningen blev opført af en af bydelens borgmestre, Nahman Hiort, i 1640'erne. I 1639 var Christianshavn blevet en selvstændig købstad, og de nye privilegier fremmede interessen for at bygge, bo og arbejde herude. Bygningen har rygtevis været udpeget som Christianshavns rådhus, men denne påstand har ikke hold i virkeligheden. Christianshavn har aldrig haft sit eget rådhus.

I 1675 blev bebyggelsen på de nuværende grunde Strandgade 12-14, der da endnu hørte sammen, beskrevet som en bryggergård, tilhørende Svend Andersen og gammel og forfalden inde i gården. På det såkaldte fortov på den anden side af gaden ud mod van-

det var da indhegnet en kirkeplads. Denne blev dog aldrig bebygget, og pladsen blev senere skilt fra ejendommen. nr. 12 og nr. 14 blev skilt fra hinanden i 1702, men fik senere i en periode atter fælles ejer.

Den nuværende bebyggelse

Størstedelen af de to underste etager af den eksisterende hjørnebygning er identisk med den ældste bebyggelse på stedet. Da huset beskrives ved en synsfortæring i 1728, bestod det af seks fag til hver gade og havde ligeledes til begge sider en »spids« over fire fag. Denne udformning havde bygningen antagelig fra opførelsen. Kvistene har efter al sandsynlighed haft svungne galvkamme, som det ses på rekonstruktions tegningerne til nr. 30 og 32.

Bygningens højt svungne buestik over vinduer og døre afslører endnu dens oprindelse i 1600-tallet, og da huset i 1785 blev forhøjet til fire etager til begge gadesider, fik murværket i de to nye etager tilsvarende murstik. På trods af bibeholdelsen af denne »gammeldags« virkning i murværket blev huset forsynet med de to »moderne« reliefprydede trekantfrontoner og det kvadremurede hjørne. Huset har med andre ord stået med den stilmæssigt sammenstykkede karakter i de sidste godt og vel 200 år. Fra denne ombygning stammer også det nuværende indgangsparti mod Strandgade med den tofløjede beklædte dør og det fine overvindue med udskåret motiv, der vidner om den daværende, ejer vinhandler Rohdes metier. Over hoveddøren var førhen en konsolbåren dækplade af sandsten, der må stamme fra samme tid, ligesom en dækplade over nedgangen til en gæstestue i kælderen under fløjen til Torvegade. Kælderen blev i øvrigt fortrinsvis benyttet til lagerrum.

I 1732 beskrives adgangen til gårdsrummet som en grundmuret port under nabos hus, dvs. i de to østligste fag af nr. 12. Da vinhandler Rohde, som ejede begge ejendomme, i 1792 forhøjede nr. 12 til tre etager, benyttede han samtidig lejligheden til at få bragt »orden« i forholdene. De to omtalte portfag blev forhøjet til fire etager og fik i øvrigt samme udformning som resten af nr. 14. Siden har denne bygning således stået i otte fag til Strandgade.

I 1875 ansøgte den daværende ejer om at få porten lukket, da gårdsrummet var så lille, at ingen vogn kunne komme derind. Samtidig blev der givet tilladelse til at nedbryde brystningerne i stueetagens fag og etablere lyskasser foran kældervinduerne. Herefter var bygningen i næsten 100 år stærkt præget af butikindretninger i underetagerne. Ved den gennemgribende istandsættelse i 1970'erne blev brystningerne atter opmuret, og samtidig fik huset sin nuværende re-

næssance-inspirerede farveholdning. Tidligere havde huset stået i en lys farve.

Det eksisterende baghus er formentlig opført i slutningen af 1700-tallet til afløsning af den ældre bagbebyggelse på stedet. I 1794 stod baghuset i 12 fag og to etager med halvtag og en kvist over tre fag. Bortset fra den underste etage mod gården, der var i grundmur, var alt i bindingsværk. Siden er bygningen forkortet lidt. Huset har tilsyneladende altid været benyttet til beboelse med bl.a. vaskekælder.

Hjørnehuset er opført i grundmur over en sokkel af sandstenskvadre med 8 fag mod Strandgade og 6 fag mod Torvegade. Kælder, 4 etager og kvist. Facaden prydes af adskillige rækker vandrette bånd, hvoraf dog kun 4 er gennemløbende. Over vinduerne er et prydstik, markeret med enkeltstående sandstenskvadre. I 1. etage er vinduerne næsten rundbuede, mens 2. og 3. etages vinduer er kurvehanksbuede, og 4. etages er næsten fladbuede. Begge facader har oprindeligt været disponeret som 2 brede endefag og 4 smallere hovedfag mod hjørnet. Fløjen mod Strandgade er forlænget med 2 meget smalle fag. Profileret hovedgesims. Over begge facader er en lidt fremtrukket trekantfronton, der hviler på 4 volutter, prydet med nedhængende blomsterranker. Frontonen mod Strandgade udfyldes af et relief: en kvindeskikkelse, siddende i skymasserne, omgivet af et overflødhorn, blomsterranker og en Merkur-stav, symboler på velstand og handel. Den tilsvarende fronton mod Torvegade bærer også en kvindeskikkelse i skyerne, men her holdende et anker og måske en kortrulle, symboler på søfart. Facaden er berappet og rødkalket. Detaljer i blank sandsten. På taget er til gaden sortglaserede vingetegl, mens der mod gården ligger røde ditto. Frontonerne har vistnok tag af zink.

Husets indgang befinder sig ud til Strandgade, i 4. fag, regnet fra øst. Ad 6 granittrin er opgang til døren, der sidder i en profileret sandstensindfatning, som krones af en konsolbåret, profileret overligger med tandsnitgesims. I feltet under overliggeren ses teksten: »No XXXI«. Over overliggeren ses rester af bogstaver. Selve døren er tofløjet, hver fløj er udfyldt med 3 fyldinger, der prydes af træskæringer; den nederste med en roset, den midterste med en ophængt drueklase, og på den øverste en feston. Overliggeren med løbende hund. Overvinduet udfyldes af en rigt udskåret dekoration. I midten en søjlestump, hvorpå står en flettet kurv, fyldt med drueklaser. Bagved ligger to skråstillede, krydsende stave, mod vest en Merkur-stav, mod øst en trefork med bladranker. Foran to overflødhorn, og derudfor to ruller tovværk. Malet mørkegrøn.

Hoveddøren flankeres på begge sider af nedgange til kælderen, ad hhv. 7 og 6 støbte trin. Nye, rødmalede døre. Mod Torvegade er en neilgang i 1. fag, regnet fra syd, med rødmalede skodder. I kælderen er restaurant, der har store enrammede vinduer. Alle vinduer i 1., 2. og 3. etage har midt-

Strandgade 14

siddende tværsprosse (barokvinduer), de brede fag er delt i 3 vinduesfag, mens de smalle fag er delt i 2. Hvert fag er delt i to rammer, hver med 2×3 ruder. Vinduerne i 4. etage er tilsvarende i 3 og 2 fag, men kun med én rammel 2×4 ruder i hvert fag. Alle vinduer er hvidmalede. På taget er 2 kviste, mod Torvegade over 1. fag, mod Strandgade over 6. fag. Kvistene er afsluttet med cirkeludsnit, brunmalede med hvidmalede vinduer, torammede, 2×4 ruder.

Mod Torvegade sidder i tagfladen en skorsten med fod, pibe, krave og indsnævret top.

Husets gårdside er gulkalket med hvidmalede vinduer. Profileret gesims i træ. Fløjen mod Strandgade har 5 synlige fag, hvoraf det østligste indeholder trappen, og delvist ligger i et smigfag. Fløjen mod Torvegade består af et smalt smigfag og 3 fag. Vinduerne i 1., 2. og 3. etage er firerammede med 2×3 ruder (barokke) og i 4. etage torammede, 2×4 ruder. Hver af fløjene bærer en kvist i bindingsværk med trekantgavl. Brunmalet tømmer, hvidmalet 2/2×4 vindue.

Baghuset er i 1. etage opført i 6 murede fag, mens 2. etage er i 9 fag bindingsværk, med en gavlkvist i én etage over 3 midterfag, med trekantgavl. Gulkalket, ensidigt tag med røde vintegtegl. Vinduerne i 1. etage er af dannebrogstypen med delt storrude, 2. etage har torammede, seksrude, mens gavlkvisten har torammede, torude. Gavlén mod vest er nu muret men har spor efter udmuret bindingsværk.

Ejere:

Indtil	1630	Hans Majestæt Kongen.
	1630	Frantz Rantzow.
	1630 - ?	Knud Erlandsen.
	? - 1642	Hans Jensen.
	1642 - 1653	Borgmester Nahman Hiort.
	1653 - 1668	Borgmester Jens Sørensen, efterfulgt af enken Else.
	1668 - 1673	Peter Børting.
	1673 - (1682)	Brygger Svend Andersen.

- ? - (1689) Brygger Anders Svendsen.
 (1692) - 1703 Jacob Byssing.
 1703 - 1716 Præsident i København, etats- og justitsråd Johannes Christensen Meller.
 1716 - 1723 Vinhandler Christian Gudmand.
 1723 - 1782 Handelsmand Bendix Johan Niesso, fra 1730 efterfulgt af enken madame Megtele Catrine, senere gift med vinhandler Rasmus Rohde. Sidstnævnte blev gift 2. gang med Gertrud Lentz, der i 1782 solgte ejendommen til sin afdøde mands nevø.
 1782 - 1800 Vinhandler Mathias Rohde.
 1800 - 1802 Vinhandler Hans Sørensen.
 1802 - 1877 Vinhandler Jacob Pedersen Kaarsberg, i 1821 efterfulgt af vinhandler Peter Andreas Kaarsberg, hvis enke Julie Kaarsberg, f. Thorup, i 1867 overtog ejendommen.
 1877 - 1880 Gas- og vandmester Dirk Hendrik van Norde.
 1880 - 1901 Detailhandler Johannes Jodochus Kappen, i 1897 efterfulgt af enken Grethe Marie Kappen.
 1901 - 1904 Overretssagfører Axel Guthmann.
 1904 - 1926 Gæstgiver Chr. Johansen, efterfulgt af enkefru Karen Sofie Johansen, f. Christiansen.
 1926 - 1939 Bankfuldmægtig Knud Hansen.
 1939 Fru Johanna Poulsen.
 1939 - 1950 Frk. B. Schrøder-Jensen.
 1950 - 1956 Grosserer Kay Klæbel.
 1956 A/S Ekbatana.
 1957 - 1973 Fru Karen Sachs.
 1973 - 1975 I/S Strandgade 14 ved proprietær K.M.Hansen og advokat Jens Gregersen.
 1975 - Kurt Jensen, K/S Ejerlejligheder.

Strandgade 22

Matr.nr. 47

Cort Adellers gård

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør en del af den gamle storgrund nr. 8, som Jens Sparre fik skøde på i 1623 med pligt til at bebygge samme. Til grunden hørte fortovej og en havn i stranden, på den anden side af Strandgade, som senere er opfyldt. Godt 100 år senere i Oluf Langes ejer-tid blev såvel grunden på den anden side af Strandgade som den bageste del af grunden ud mod Kongensgade, nu Wildersgade, solgt fra. Samtidig blev

grunden mod Strandgade delt i nuværende Strandgade 22 og 24.

I skødet fra 1623 forlød det, at Jens Sparre havde ladet grunden opfylde og indhegne. Opfyldningen har dog ikke været afsluttet, for ved synsforretningen i 1635 var grunden ganske vist fuldt bebygget til Strandgade, men der var »åbent vand« til Kongensgade. Senere i 1600-tallet anlagdes en stor have på den bageste del af matriklen, der helt frem til første halvdel af 1700-tallet havde samme omfang som den oprindelige storgrund. Vedrørende bebyggelsen ud til baggaden, se Wildersgade 33.

Den nuværende bebyggelse

Det eksisterende forhus til Strandgade rummer formentlig rester af den vestre af de bygninger, som Jens Sparre havde ladet opføre inden 1635, og som blev ombygget af Cort Adeler omkring 1670. Bygningen er også ændret siden.

Den første deltaljerede beskrivelse af storgrundens bebyggelse stammer fra 1737, hvor der mod Strandgade omtales to huse, selv om de først blev delt i selvstændige ejendomme i 1743. Bygningerne var begge i to etager med kælder under, og de var hver på seks fag med en kvist over de fire. Gavlkvistene var prydet med stenhuggerarbejder – utvivlsomt i renæssancestil som alle de ældste huse i Strandgade, og som det stadig spores i portudsmykningen i nr. 22. På pladen over porten var i 1737 Cort Adellers våben.

I 1770 blev tredje etage påbygget, og over de to midterste fag opsattes en gennemgående kvist med udligger til en hjulvinde på loftet. Pudslaget skjuler, at denne øverste etage blev opmuret i gule flensborgsten i modsætning til de nedre etagers røde renæssancesten.

I 1812 blev tagetagen renoveret med nye spær, og den tidligere trægemssims blev erstattet af den murede hovedgesims med markante konsoller. Gavlkvisten blev ved samme lejlighed sløjfet mod gaden, men bibeholdt mod gården. Først i 1927 fik taget sin nuværende udformning som mansardtag.

I dag er huset med andre ord præget af flere århundreders skiftende stiltræk. Unikt med sin særlige blanding af arkitektoniske detaljer, men typisk for byggeriet på Christianshavn, der har været forskånet for de store brandkatastrofer og derfor ofte bærer præg af gradvis ombygning. Både i kælderen og stueetagen har der tidligere været butik.

Sidehuset er opført i 1600-tallet, muligvis samtidig med forhuset. Den ældste beskrivelse af sidehuset hid-

Strandgade 22

rører fra 1737. Der var dog ikke tale om nogen ny bygning på dette tidspunkt, og det er sikkert, at her allerede i 1600-tallet har ligget et gårdsanlæg med sidebygninger såvel i vest som i øst på nuværende Strandgade 22-24.

Sidebygningen stod oprindeligt helt i bindingsværk og beskrives i 1737 som værende i 18 fag. Den var to etager høj med en grundmuret kælder og havde en kvist over tre fag. Først i 1758 omtales opgangen til stueetagen i faget nærmest forhuset ad en stentrappe med jernrækværk. Derudover var der endnu en opgang fra gården, som dog ikke nævnes senere. I 1770 nævnes også to kældernedgange med skrå lemme. I den frie sydgavl, som da vendte ud til det store haveanlæg, var der en række vinduer.

I 1801 blev forsiden og den ene gavl omsat til grundmur. Formentlig blev tagformen samtidig ændret til det nuværende brudte halvtag. Den nuværende, brede kvist i mansarden stammer fra 1901, og den store kvist i den øverste tagflade nævnes først i 1943. Samtidig med opførelsen af det nye baghus i 1933 blev sidehuset forlænget bagud på grunden.

Baghuset er opført i 1933 i samme skikkelse, som det står i dag. Det erstattede en ældre bygning fra før

1737. Denne stod ved nedrivningen i tre etager med gavlkvist over tre fag.

Muren, der afgrænser gårdsrummet mod øst, er fælles med naboen og opførtes i forbindelse med opdelingen af grunden i 1743.

Forhuset er en grundmuret bygning i tre etager med kælder under og mansardtag med sortglaserede tegl. Bygningen er inddelt i seks fag.

Gadefacaden står glatpudset og malet lys beige med en lille kordongesims og et bredt, fladt bånd over de fire midterste fag mellem anden og tredje etage. Under taget en hovedgesims med konsoller. I det østligste fag, som er bredere end de øvrige, er en gennemkørsel med sandstensindfatning til gaden og herfor en tofløjet, beklædt, mørkegrøn port. I tredje fag fra vest er opgang ad to stentrin til en fyldingsdør med stor rude og overvindue. Såvel i kælderen som i stueetagen er butiksvinduer med spejlglasser. I anden og tredje etage er vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse; vinduerne i tredje etage er lavere end i anden etage. Samtlige vinduer er hvidmalede. I mansarden er seks torammede, tværsprossede vinduer. I tagryggen en skorsten i gule sten med sokkel og rør.

Mod gården viser bygningen sig i fire fag, idet resten går bag det nedenfor beskrevne sidehus. Over midten er en gavlkvist i ét bredt fag. Facaden står glatpudset og malet beige med en kraftig, profileret hovedgesims i samme farve; gavlkvisten har en pudset indramning i gavltrekanter. I faget vest for den rundbuede portåbning er en kældernedgang i en kurvehankbuet muråbning og i faget vest herfor et kældervindue med lyskasse. De hvidmalede vinduer i etagerne er af dannebrogstypen med tværsprosse i underrammerne, vinduerne i tredje etage er lavere end i de to andre etager. I gavlkvisten er et trerammes vindue og i mansarden, på hver side af gavlkvisten, et torammes vindue.

Sammenbygget med forhuset, mod vest i gården, ligger et grundmuret sidehus i to etager med kælder under og mansardhalvtag med røde tegl. Bygningen er synlig i ti fag, idet den søndre del går bag det nedenfor beskrevne baghus.

Over den sorte sokkel står facaden mod gården glatpudset og malet beige med en profileret hovedgesims i samme farve.

En stentrappe på fire trin samt repos med smedjærnsrækværk fører op til en indgang i det nordligste fag. For indgangen er en tofløjet fyldingsdør med ruder og halvrundt, smårudet overvindue. Endvidere er der en indgang i tredje fag fra syd med en tofløjet fyldingsdør med overvindue; hertil er opgang ad tre granittrin. I andet fag fra syd og tredje fag fra nord er nedgang til kælderen, begge steder med skrå lemme over. I kælderen er i øvrigt smårudede, énrammede vinduer. Døre og kældervinduer er malet mørkegrønne, medens de øvrige vinduer er hvidmalede. Vinduerne i stuen og anden etage er

palævinduer med fire ruder i de øverste rammer og otte i de nederste. I mansarden er fem torammede og ét trerammet vindue. I den øverste del af taget er, helt op mod forhuset, en stor kvist med smårudet vindue.

Sammenbygget med sidehuset ligget et grundmuret **baghus** i fire etager med mansardtag med røde tegl. Bygningen er ind delt i fem fag og har en frontkvist over de tre.

Over den glatte, sortmalede sokkel står facaden glatpudset og malet lys beige med en aftrappet hovedgesims i samme farve. I stueetagen er indgang i det vestre fag med en tofløjet fyldingsdør med ruder, i de to fag øst herfor er en garageport med fyldinger og i de to østre fag en bred, tofløjet fyldingsdør med ruder. I etagerne er vinduer som sidehusets, i frontkvisten torammede, smårudede vinduer. Port og døre er grønne, vinduerne hvide.

Gården afgrænses i øst af en **mur** med fem rundbuede blændinger, en aftrappet gesims og teglafdekning. I midterfaget er indmuret en hvid marmorplade med forgyldt inskription: »ADMIRALEN CORT ADELER LEVEDE HER 1668-1675«.

Ejere:

1623 - 1635	Jens Sparre til Sparresholm.
1635 - (1642)	Købmand Mikkel Helmer Kock.
(1657) - (1659)	Kgl. tolder Jonas Heinemarch.
(1663) - ?	Stiftsbefalingsmand Offe Schade (Skade) til Kjærbygaard (d. 1664).
(1668) - 1696	Generaladmiral Cort Adeler, i 1676 efterfulgt af enken, Anna Pelt.
1696 - 1726	Sophie Amalie Adeler (til 1696) og amtmand Frederik Christian Adeler, ovennævntes børn.
1726 - 1736	Ovennævntes arvinger: Konferensråd Lars Bentsen til Søbygaard, etatsråd Christian Lente von Adeler til Dragsholm, etatsråd, amtmand Friderich Adeler til Grundetved og etatsråd, amtmand Theodorus Adeler til Lykkesholm.
1736 - 1743	Oluf Lange.
1743 - 1748	Vinhandler Johan MacCulloch.
1748 - 1753	Vinhandler Rasmus Rohde.
1753 - 1764	Købmand og handelsmand Johan Friderich Becher.
1764 - 1766	Tobaksfabrikant Robert Ogilvie.
1766 - 1779	Købmand, direktør i Asiatisk Kompagni Søren Lycke.
1779 - 1824	Vinhandler, grosserer, siden kommerceråd Peter Rabe Holm.
1824	Ølhandler Andreas Jørgensen.
1824 - 1830	Øltapper og vinhandler Hans Hansen Tostrup.

1830 - 1852	Marie Tøndering, f. Johansen, enke efter skibskaptajn Claus T. Henrik, efterfulgt af arvingerne.
1852 - 1857	Malermester Eduard Børgesen Weilbye.
1857 - 1862	Isenkræmmer Jens Frederik Hennepup Kron og boet efter denne.
1862 - 1895	Grosserer Holger Knud Mathias Studsgaard, efterfulgt af enken, Johanne Diderikke f. Galschjot.
1895 - 1899	Overkirurg, professor dr.med. Carl Ludvig Studsgaard.
1899 - 1911	Vinhandler Charles Bagger.
1911 - 1977	Frk. Gerda Bagger, siden gift Metz, efterfulgt af arvingerne.
1977 - d.d.	Hanne Lassen og Lise Metz.

Strandgade 24

Matr.nr. 46

Grunden og den ældste historie

Ejendommen udgør den østre del af storgrund nr. 8, som Jens Sparre oprindeligt havde tegnet sig for, og som han også lod bebygge. Se nærmere herom under Strandgade 22.

Den nuværende bebyggelse

Da Frantz Fæddersen i 1748 erhvervede nærværende del af gården, lå det gamle renæssancehus stadig ud til Strandgade. Det var en grundmuret bygning i seks fag, to etager høj og med kvist over fire fag samt kælder under fem. Frantz Fæddersen iværksatte straks omfattende byggearbejder, som i det store og hele resulterede i den fremtræden, som ejendommen har i dag.

Da hans enke i oktober 1750 fik ejendommen vurderet til brandforsikring, oplyste hun, at de gamle bygninger var nedbrudt »for på stedet igen at lade opsætte en ny gård, hvilken nu til dels med alle bygninger og indretninger fuldkomlig er færdig«.

Frantz Fæddersen er dog næppe gået helt så drastisk til værks. Det ydre af den gamle bygning ud til Strandgade synes således at indgå i det nuværende forhus. Bygningens dybde forblev uændret, og etagehøjderne er stadig i overensstemmelse med den vestre halvdel af Jens Sparres gamle gård, nu Strandgade 22. I stedet for et bredt fag over porten, som i nr. 22, blev der i nr. 24 isat to vinduesfag, og bygningen regnes således herefterdags i syv fag. Portgennemkørslen nævnes første gang i 1750, men der må dog også tidligere have

Strandgade 24

været en adgang til gården. Ligeledes blev bygningen forhøjet til tre etager og kronet af den halvrunde fronton, der virker som en kopiering af udformningen på den lidt ældre barokbygning, Asiatisk Kompagnis hovedsæde, lige overfor i Strandgade 25. Kompagniet var da også Frantz Fæddersens arbejdsplads, og det oversøiske handelsliv indgår i relieffets allegoriske fremstilling, som er tilskrevet billedhuggeren I. C. Petzhold. I taget blev desuden opsat halvrunde, blikdækkede tagkviste, og mod gården var en hejsekvist med udligger.

Facaden beskrives i 1750 som forsiret med stukkaturarbejde, uden at dette er præciseret nærmere. Udsmykningen har efter alt at dømme bestået af gipsindfatninger omkring vinduerne i de tre midterste fag og herunder sandstenssålbenke.

Ud over de nævnte indfatninger stod facaden glat indtil 1864, hvor den nederste del blev kvaderpudset samtidig med isætningen af to butiksvinduer i stueetagen. Kordongesimsen omtales også først efter denne ombygning, hvorfra den senklassicistiske indramning med brystningsblændiger i midterfagene i anden etage desuden må stamme.

Indgangen til bygningen har i hvert fald siden 1750 været fra gennemkørslen, medens nedgangen til kælderen hele tiden har været fra gaden.

Først i 1849 nævnes det, at et lokale i stueetagen blev benyttet til bagerbutik. Måske er udsalget dog ældre, eftersom bagermester Kassow overtog ejendommen i 1819. Butikken var i al fald fra 1853 placeret i de to fag øst for porten og med opgang fra denne ganske som i dag. Som nævnt ovenfor blev butiksvinduerne i 1864 forlænget nedadtil til nuværende størrelse. I 1885 blev kældervinduerne forlænget nedadtil og forsynet med lyskasser.

Bygningen har en meget fin indvendig rokokotrappe, der stammer fra Fæddersens ombygning 1748. Denne og frontonrelieffet, der nu er en kopi, placerer bygningen som udtryk for den glansperiode, midten af 1700-tallet var for de christianshavnske handelshuse.

Sidehuset er opført for Frantz Fæddersen og stod færdigt i 1750. Der var kvist over et fag med udliggerbom til en hjulvinde på loftet.

Bygningen synes at være opført med heltag med sortglaserede tegl, men er med tiden delvis ændret til halvtag, ligesom en del røde tegl blander sig med de sorte. Også den tidligere omtalte kvist er sløjfet, muligvis i forbindelse med en mindre brand i ejendommen i 1818.

Den søndre opgang er formentlig identisk med den opgang ad en sandstenstrappe, som nævnes allerede i 1750, medens den nordre opgang først blev etableret i 1840'erne. Den brede tagkvist er opsat i 1880'erne, de øvrige er nyere.

Tværbygningen er ligeledes opført for Frantz Fæddersen. Den er opført med bindingsværksgavle, men i øvrigt i grundmur. Også denne bygning havde oprindeligt en hejsekvist over et fag med udliggerbom. Underetagen var indrettet til to vognremiser med dobbelte porte. I 1866 eller kort før blev bygningen ombygget, hvorved de to øvre etager med paklofter blev indrettet til beboelse og hejsekvisten følgelig fjernet. Omkring 1930 blev vognremisen nedlagt og underetagen i stedet inddraget til bageri.

Muren, der afgrænser grunden ind til naboen i vest, er formentlig opført i forbindelse med delingen af grunden. Muren var oprindeligt afdækket med sortglaserede tegl, ligesom samtlige tagflader mod gården.

Grundmuret forhus i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i syv fag med en segmentfronton over de tre midterste fag.

Over den sorte sokkel står facaden til gaden gulmalet, i kælder og stueetage kvaderpudset, derover glatpudset. Over stueetagen er en ligeledes gul, profileret kordongesims og under taget

en hvid, profileret hovedgesims. I de to vestre fag er en portgennemkørsel.

I stueetagen er butik i de to fag umiddelbart øst for portgennemkørslen, hvorfra opgangen finder sted, mod gaden er to butiksvinduer. De øvrige vinduer i facaden er af dannebrogstypen med tværsprosse i underrammerne. I stueetagen er der en sandstenssålbenk under vinduet i faget umiddelbart ved siden af butikken. I anden etage er trukne, hvidmalede indfatninger omkring vinduerne i de tre midterste fag, og disse indfatninger fortsætter ned til kordongesimsen. Under de tre midterste fag i tredje etage er hvidesålbenke. I tagryggen en skorsten i gule sten med sokkel og rør.

I portgennemkørslen er to opgange, hvoraf den ene til butikken. Gennemkørslen er åben mod gaden, hvor den er rundbuet men har en mellempørt og portkammer over den bageste del.

Facaden mod gården står vandskuret og gulmalet med en hvid, aftrappet hovedgesims og en gavlkvist over ét fag. De tre østre fager skjult af det nedenfor beskrevne sidehus. I stueetagen er to vinduesfag af dannebrogstypen med tværsprosse. I anden etage er firrammede, smårudelede vinduer med midtstillet tværpost og i tredje etage torammede, smårudelede vinduer, alle hvidmalede. I gavlkvisten et torammet, tværsproset vindue. I tagfladen to torammede, smårudelede kviste.

Sammenbygget med forhuset mod øst i gården ligger et grundmuret **sidehus** i tre etager med kælder under og halvtag med røde tegl. Bygningen er inddelt i ni fag og har etagehøjder i overensstemmelse med forhuset. De tre midterste fag springer lidt fremfor de øvrige og er tillige bredere. Over den sorte sokkel står bygningen vandskuret og gulmalet med hvid, aftrappet hovedgesims. I andet fag fra hver ende er nedgang til kælderen. I det nordligste fag er opgang til stueetagen ad en støbt trappe, herfor en tofløjet, hvidmalet fyldingsdør med rude og overvindue. Endvidere er der opgang i tredje fag fra syd med en sandstenstrappe på fem trin med sandstensvanger, herfor en tofløjet, mørkegrøn fyldingsdør med overvindue. Vinduerne er alle hvidmalede. I de to nederste etager er de fleste smårudelede af samme udformning som i forhusets anden etage, enkelte er dog udskiftet med vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse som i forhusets stueetage. I tredje etage er torammede vinduer med tværsprosse. I taget en bred og to små kviste.

Sammenbygget med sidehuset ligger et grundmuret **baghus**, ligeledes i tre etager og med heltag med røde tegl. Bygningen står gulmalet med en hvid, aftrappet hovedgesims i højde med sidehusets hovedgesims. Bygningen er inddelt i tre fag. I stueetagen er en tofløjet port i øst og i vest et stort vinduesparti med småruder. Såvel port som vinduer har rundbuet stik. I de overliggende etager er hvidmalede vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse. I tagfladen to små enrammede kviste.

Ejere:

Indtil 1743	Som	Strandgade 22.
1743 - 1749		Abel Cathrines Hospital.
1749 - (1750)		Bogholder ved Asiatisk Compagnie Frantz Fæddersen, efterfulgt af enken, Johanne Holmsted.
?	- 1771	Generalkrigskommissær Hans Høyer, gift med Johanne Holmsted, der også sidder som enke efter ham.
1771 - 1780		Overekvipagemester ved Asiatisk Compagnie Georg Elphinston, efterfulgt af enken, Lovise.
1780 - 1785		Agent Charles August Selbye.
1785 - 1790		Grosserer David Brown, tidl. guvernør i Tranquebar.
1790 - 1796		Agent Charles August Selbye.
1796 - 1799		Grosserer Johan Nicolai Adam Romeis.
1799 - 1819		Grosserer Niels Brock Hansen.
1819 - 1830		Bagermester (Johan) Christopher Kaschow / Kassow.
1830 - 1831		Bagermester Poul Simon Henningsen.
1831 - 1871		Bagermester Georg Wilhelm Albert Heinrichy, efterfulgt af enken.
1871 - 1900		Bagermester Henrik Ole Peter Heinrichy, efterfulgt af enken, Martine Amalie Cathrine Heinrichy, f. Cortsen og boet efter denne.
1900 - 1919		Frederikke Jensine Heinrichy, f. Petersen, enke efter bagermester Mogens Heinrichy.
1919 - 1946		Bagermester Hans Peter Wittenkamp.
1946 - 1972		Bagermester Peter Ernst Wittenkamp og boet efter denne.
1972 - 1978		Fru Anna Wittenkamp, f. Andersen.
1978 - d.d.		Christian Wittenkamp.

Strandgade 25

Matr.nr. 27

Asiatisk Plads

Grunden og den ældste historie

Asiatisk Plads er blevet til ved gradvis opkøb af »fortovene« med små private havne til de gamle Strandgadeejendomme på sydsiden af gaden. De første småparceller blev udskilt i 1697 fra nuværende Strandgade 38 og 42 og overtaget af det gamle Ostindiske Kompagni, der i 1733 blev reorganiseret som Asiatisk Kompagni; kompagnigrundens gradvise vækst fremgår i øvrigt af ejerlisterne. På pladsen blev der mulighed for

at skabe både et – for længst sløjftet – skibsværft og det omfattende bebyggelses anlæg, hvoraf vigtige dele stadig er velbevarede.

Den nuværende bebyggelse

Kontorbygningen er opført 1738-39 som forsamlingsbygning og kontor for Asiatisk Kompagni. I 1738 sluttede kompagniet kontrakt med arkitekten Philip de Lange om opførelse af bygningen under henvisning til de allerede foreliggende tegninger fra 1733. Disse var muligvis udfærdiget af flamlænderen Felix Dusart, som samarbejdede med Philip de Lange. Byggeriets gennemførelse måtte dog afvente firmaets konsolidering. Den fine, rigt udsmykkede barokbygning stod færdig i 1739. Frontonens relief tilskrives billedhuggeren Johan Christoph Petzold – jfr. Strandgade 24. Bygningen lå frit, men sammenbygget med mure ud til Strandgade. Fra gaden var der to opgange med bornholmerstenstrin; den vestre blev senere sløjftet. Da firmaet Jacob Holm og Sønner havde overtaget ejendommen i 1841, nævnes en luge med lem mod gården og derover en frontspids. Bygningen er i øvrigt ikke ændret væsentligt i det ydre siden opførelsen. Facadedekorationerne er repareret i 1949, og bygningen gennemgribende istandsat for Udenrigsministeriet i slutningen af 1970'erne.

Det camouflerede pakhuis er opført 1781. Bygningens ydre er ikke ændret væsentligt siden. Også denne bygning er gennemgribende istandsat i slutningen af 1970'erne.

Muren mellem de to bygninger nævnes i en brandtaksation fra 1798, men der kan meget vel være tale om den ældre mur. Porten blev gjort bredere i 1959.

Pakhuset i tre fag er ligeledes opført i 1781, svarende til inskriptionen på slutstenen over porten. Oprindeligt var der fire tofløjede porte i bygningen, heraf tre mod gården. Pakhuset er ikke ændret væsentligt i det ydre.

Også den hermed sammenbyggede større pakhuisbygning blev opført i 1781, hvor den havde tre toetages kviste mod gården. I 1886 synes bygningen at have gennemgået en større ombygning. Siden er den ikke ændret i det ydre.

Eigtveds Pakhus er opført 1748-50 efter tegning af kgl. hofbygmester Nicolai Eigtved. For byggeriet stod murermester J.C. Conradi, mens stenhuggermester Jacob Fortling stod for udsmykningen. Fortling havde privilegium på brydning af kalksten på Saltholm, og pakhuset er da også opført af disse sten.

Oprindeligt var bygningen på 23 fag, men den blev forkortet med to fag i forbindelse med en udvidelse af havnebassinet i 1918. Den oprindelige gavl havde en lille smal hejsekvist og luger placeret under denne, men var i øvrigt uden åbninger.

I 1934 blev den søndre del af bygningen hærgnet af en brand; dette har dog ikke sat sig væsentlige spor i det ydre.

Kompagniets kontorbygning: Siden mod Strandgade er opført over en sokkel af granitkvadre, afsluttet med skrånkant. Bygget af hårdtbrændte, brunrøde tegl (mopper ?), i 9 fag, med 3 etager og kvist. De 3 midterfag sidder i en risalit, desuden indrammes 3. og 7. fag af pilastrer i stor orden. Hjørnerne er markeret på samme måde. Pilastrerne har profilerede baser og kapitæler i sandsten. Muret i lyse sten og vandskurede. Soklen forkrøppet omkring risalit og pilastrer. Et profileret og forkrøppet kordonbånd adskiller den sparsomt prydede parterreetage fra beletagen og mezzaninen. Over mezzaninens vinduer er en vældig hovedgesims, der egentlig består af et profileret bånd over vinduerne, samt den voldsomt profilerede, udkrægende hovedgesims.

Over midtrisalitten er en stor segmentfronton med en figurgruppe. Omkring en jordklode sidder Neptun med sin trefork og Merkur med sin stav. Øverst et Jehova-symbol i en strålekran, udførte i forgyldt metal.

Huset har valmet mansardtag med sortglaserede tegl.

Der er indgang ad en dør i parterreetagens 7. fag (fra vest), 4 granittrin, og sidder i en profileret sandstensindfatning. Selve døren er tofløjet, hver fløj med 3 fyldinger, der alle er prydede med profilerede spejle med afbidte hjørner. Sortmalet. Overvindue 2/2×3. Tilsvarende dør har siddet i 3. fag, men er nu erstattet af et vindue. Underetagens 3 fag vinduer i risalitten har tilsvarende profilerede sandstensindfatninger. Beletagens risalitvinduer er udstyret med rigt dekorerede sandstensindfatninger. Siderne og overliggøren har rustikfelter, stor forkrøppet segmentfronton, udfyldt med en muslingeskal. Under vinduet bæres de to sider på to konsoller, derimellem et hængestykke. Vinduerne i de tilstødende fag, 3. og 7. fag, er tilsvarende rigt udsmykkede, men med frontoner af typisk barokform, også udsmykkede med muslingeskaller.

Vinduerne i mezzaninens 5 midterfag har ligeledes profilerede sandstensindfatninger.

Al dekoration er i sandsten. Vinduerne i 1. og 2. etage er af barok form, 4/2×3, mens 3. etages er 2/2×3. Alle hvidmalede.

I mansardfladen to små kviste med trekantgavl, røde sten, grønmalet vindue 1/2×3.

På tagryggen 3 elegante skorstene med krave og profileret krone, dekorative bånd i sandsten.

Den vestre gavl. Gavlen brydes kun af det gennemløbende kordonbånd. Indrammes af pilastre som på Strandgade-facaden. 3 fag bred. Det er dog kun 1. etage, der har 3 vinduesfag; de to øvrige etager har kun vinduer i hjørnefagene. En kvist. Vinduer som på hovedfacaden.

Den østre gavl. Gavlen er rigt dekoreret. 3 fag bred, hjørnerne er markeret med pilastre som på hovedfacaden. Midterfaget sidder i en svagt fremspringende risalit. Pilastre og risalitet er over soklen fremhævet med et karnisprofil i sandsten. Kordonbånd og gesims som på hovedfacaden. Dekorationen på risalitten omkring midterfagets åbninger udgør et hele: Nederst 4 granittrin op til døren, der er indfattet i en pilasterprydet portal, kronet af en volutbåret, brudt segmentfronton (2 halve) omkring en bladværkskartouche, derover en blomsterkurv. Selve døren har to fløje, hver med 3 fyldinger, den øverste i glas. Overvindue 2/2×3, sortmalet.

Vinduet i 2. etage sidder ligeledes i en pilasterprydet portal, støttet af to volutter. Portalen krones af en rigt profileret gesims, hvorpå sidder, som en slutstensmarkering, en muslingeskal. Derover et vældigt, akantusprydet kartouchefelt. Herover sidder mezzaninens vindue, i en enkel, profileret indfatning, kronet af en bladranke og allerøverst endnu en muslingeskal.

Yderfagenes vinduer sidder alle i profilerede indfatninger. Beletagens er tillige prydede som risalitifagene mod Strandgade. I mansarden en kvist som førnævnt.

Siden mod havnen. Siden mod havnen svarer ganske til siden mod Strandgade. Midterpartiet krones dog af en trekantfronton med profilerede gesims, afbrudt midtfor forneden. Der har siddet en fladbuet åbning i sandsten til en hejseluge. Nu vindue 2/2×3. Der har kun været én dør på denne side, i 3. fag fra vest. Én fløj med tre brede fyldinger. Overvindue 2/2×3. Sortmalet. 4 granittrin.

Muren mellem Kompagniets to bygninger er opført over en sokkel af granitkvadre afsluttet med en karnis af sandsten. Samme hårdtbrændte mursten som bygningerne. Muren er 1 etage høj, således at murens gesims går i ét med kontorbygningernes kordonbånd. 3 fag lang, adskilt med flade pilastre, som sokkel og gesims forkrøpper omkring. I midten, i et bredt fag, en fladbuet port i et pudset felt. Sidefagene har rektangulære, pudsede blændingsfelter. Profileret, forkrøppet gesims i sandsten, tosidet afdækning med sortglaserede vingetegl.

Pendantbygningens facade (pakhuset) mod Strandgade svarer helt til kontorbygningens, på nær enkelte punkter: Soklen afsluttes med et karnisprofil i sandsten. Begge døre er bevaret. Pilastrenes baser og kapitæler er i neksøsandsten og ikke i bremersandsten. Segmentfrontonen prydes af to kvindeskikkelser omkring en globus. Den ene holder en laurbærkrans og

Strandgade 25 · Kontorbygningen

en gren med blade, mens den anden sidder med et overflødighedshorn. Imellem dem et anker på en rulle tovværk og en Merkurstav. Øverst en sol med ansigt, omgivet af en strålekrans, udført i forgyldt metal.

De tre skorstene er dækkede med kobber. På den ene en forgyldt vindfløj med årstallene 1781 og 1970.

Vestgavlen er helt tilsvarende kontorbygningens østgavl, bortset fra at decorationen er udført i neksøsandsten og ikke i bremersandsten.

Siden mod havnen røber pakhuset. Opført i 5 etager og 5 fag, over midten en hejskvist i 2 etager, afsluttet med en trekantgavl med muret gesims. Facaden er helt uden decorationer bortset fra den profilerede sandstensgesims, der dog afbrydes af hejskvisten. Nederste etage har 5 kurvehanksbuede portåbninger, hver med to revleportfløje, bruntjærede, bagved udfyldt med helglas. Midterfaget har derover fladbuede hejseluger i 6 etager, nu som franske altaner. Til hver side 2 fag små vinduer 2/2×3, sortmalede. Øverst i gavlen en lille rundbuet blænding, hvor bommen har siddet.

I forlængelse af det camouflerede pakhus står et pakhus, opført i gule sten over en sokkel af granitkvadre, 3 fag, 4 etager

Strandgade 25 · Pakhuset

og hejsekvist i én etage mod havnen. Heltag, røde vingetegl, der går i ét med den øst for liggende pakhusbygning.

Facaden mod Strandgade er helt glat, blot med en muret, vulstformet gesims. Midtfor sidder en stor, fladbuet port, bruntjærede revlefløje. Slutsten i sandsten med teksten »ANNO / 1781«. 2. etage har 2 fag vinduer, 2. og 3. etage har 3, 2/2×3, sortmalede. I tagfladen, over midterfaget, en lille kvist i gule sten, trekantgavl og en fladbuet åbning.

Siden mod havnen har en bred gavlkvist over midterfaget i én etage, trekantgavl med muret gesims. I underetagen er 3 kurvehanksbuede porte, hver med to revlefløje, bagved helglas. Midterfaget har hejseluger i 5 etager, fladbuede, lukkede med franske altaner eller grønmalede skodder. Øverst en lille rundbuet blanding til bommen. Midterfaget flankeres af ét fag vinduer til hver side, 2/2×3, sortmalede.

Facaden mod Strandgade er rejst i røde maskinsten over en sokkel af granitkvadre, 4 etager og 7 vindues-fag. Vinduerne fordeler sig i tre grupper, 2 – 3 – 2. Disse grupper adskilles af lodrette, forsænkede render, hvor nedløbsrørene løber i. Muret kordongesims mellem 1. og 2. etage, samt gennemgående sålbænkband under 4 etage. Muret gesims. Alle åbninger er falsede, undtagen i 4. etage. Åbningerne er i 1. etage vandret

afsluttede, ellers rundbuede. Heltag, røde vingetegl. Længst mod øst sidder to nye døre, glatte, sortmalede. Vinduerne er helglas, med sortmalede rammer.

Siden mod havnen er ganske anderledes, da den har bevaret sit oprindelige præg. Over en sokkel af granitkvadre, opført i gule sten, i 7 fag, 4 etager, samt hejsekvist i én etage over det 2. fag fra vest, afsluttet med en stejl trekantgavl. Muret gesims. I 2. og 4. fag sidder kurvehanksbuede portåbninger, mens det 6. fag gemmes af den moderne mellebygning mod Eigtveds pakhus. Over 2. fag er 5 etager fladbuede hejseluger, nu lukkede med franske altaner eller grønmalede lemme. I øvrigt små vinduesåbninger, alle 2/2×3, undtagen i 1. etages 1. og 3. fag; 2/2×4. Sortmalede.

Eigtveds Pakhus. Siden mod havnen: (Mod vest) Pakhus nu i 21 fag, men har oprindeligt været 2 fag længere, 4 etager, samt 6 hejsekviste i én etage. Opført vistnok i kalksten, men fremtræder nu pudset med underetagen beklædt med dekoration af sandsten. Valmet heltag med røde vingetegl. De 5 midterfag samt 3 endefag mod syd og 1 endefag mod nord sidder i risalitter. Profileret, forkrøppet gesims, der brydes af hejsekvistene.

Underetagen adskilles fra de øvrige etager af et forkrøppet, profileret kordonbånd i hele bygningens længde. I underetagen er i midtrisalitten 5 fag, midt for døren, flankeret 2×2 fag vinduer i fladbuede sandstensindfatninger med markerede slutsten. For døren to bronzefløje, helglasovervindue. I vinduerne 4/2×2, hvidmalede. Midterpartiet flankeres mod syd af 9 og mod nord af 7 fag rundbuede porte med sandstensportaler med markerede vederlag og slutsten. Tillige er faginddelingen markeret med sandstenspilastre, med tilbagetrukne fuger mellem de enkelte blokke, så man får en rustikavirkning. I portene er 2 sortmalede revlefløje, bagved helglas. Halvcirkulære overvinduer med midterpost, radiært og koncentrisk opsproset. Sortmalet.

Overetagen er inddelt i fag med ørelisener i stor orden, dog ikke i hejsekvistfagene, hvor lisenerne fortsætter op i trekantgavlene og her afsluttes med en rundbue. Øverst i hver trekantgavl et lille hul efter hejsebommen. I hejsekvistfagene sidder i 4 etager fladbuede åbninger, nu med franske altaner, sortmalede. Vinduerne ellers 2/2×3, hvidmalede.

Gavlen mod nord er i 3 fag, 4 etager, med en hejsekvist i én etage. Tilsvarende dekoration med ørelisener som på forsiden. I midten en rundbuet port, derover 4 etager hejseluger. Ellers som vestsiden.

Langsiden mod øst er glat, pudset, hvidkalket, med mange tilfældigt placerede vinduesåbninger, de fleste i helglas. På taget 4 små kviste.

Ejere:*1689: matr.nr. 19*

Indtil 1756 Som Strandgade 26.
 1756 - (1758) Cathrine, enke efter sognepræst ved Vor Frelzers Kirke, Peder Hegelund.
 1764 - 1841 Det danske Asiatiske Compagnie.
 1841 - 1874 Handelshuset Jacob Holm og Sønner.
 1874 - 1972 A/S De forenede Oplagspladser og Værfter i Kjøbenhavn. Navnet ændres 1918 til De forenede Handels- og Oplagspladser A/S.
 1974 - d.d. Boligministeriets Ejendomsdirektorat, på den danske stats vegne.

1689: matr.nr. 20 (b)

Indtil 1679 Som Strandgade 26.
 1679 - 1715 Købmand og sæbesyder Peder Hansen Quist, efterfulgt af arvingerne.
 1715 - 1729 Generalmajor, Chef d'artillerie Danoise, Morten Maul.
 1729 - 1739 Borgmester, justitsråd og Bogholder ved Ostindiske Compagnie, samt ved Vestindiske og Guinesiske Compagnie, Frederik Holmsted.
 1739 - ? Bogholder ved Asiatisk Compagnie, Frantz Fæddersen, ovennævntes svigersøn.
 (1758) - 1841 Det danske Asiatiske Compagnie.
 Derefter som ovenfor.

1689: matr.nr. 22 (b)

Indtil 1703 Som Strandgade 30.
 1703 - 1733 Det danske Ostindiske Compagnie.
 1733 - 1841 Det danske Asiatiske Compagnie.
 Derefter som ovenfor.

1689: matr.nr. 23 (b)

Indtil 1733 Som Strandgade 32.
 Derefter som ovenfor.

1689: matr.nr. 24 (b)

Indtil 1733 Som Strandgade 34.
 Derefter som ovenfor.

1689: matr.nr. 26 (b)

Indtil 1697 Som Strandgade 38.
 1697 - 1733 Det danske Ostindiske Compagnie.
 Derefter som ovenfor.

1689: matr.nr. 27 (b)

Indtil 1697 Som Strandgade 42.
 1697 - 1733 Det danske Ostindiske Compagnie.
 Derefter som ovenfor.

Strandgade 26

Matr.nr. 45

Behagens Gård

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør, sammen med Strandgade 28 og Wildersgade 39-41, den gamle storgrund nr. 7, som oprindeligt var tilskrevet Otte Lindenow. Denne døde imidlertid allerede i 1618 og har næppe nået at påvirke udviklingen. Senest i 1623 blev grunden erhvervet af lensmanden på Malmøhus, Sivert Grubbe, og det må være ham, der har ladet grunden opfylde og bebygge. I 1635 ses det, at grunden var fuldt bebygget ud til Strandgade og mod Wildersgade opfyldt og indhegnet.

Bebyggelsen mod Strandgade bestod af tre ens gavlhuse, hver på fem fag og i to etager med kælder under, opført i røde sten med sandstensudsmykning. Det vestre og midterste af husene, som i dag tilsammen udgør nr. 26, er senere kraftigt ombygget, mens det østre, Strandgade 28, som det ses har flere originale træk i behold. De tre huse er opført samtidig, og højst sandsynligt angiver den sandstensplade med årstallet 1626, der er indmuret over porten mod gårdsiden i nr. 26, byggeriets færdiggørelse.

I 1650'erne blev grunden delt, da Strandgade 28 / Wildersgade 41 blev solgt fra. I 1679 opdeltes den tilbageværende Strandgadegrund yderligere. Umiddelbart efter at sæbesyder Peder Hansen Quist havde erhvervet ejendommen, fraselgte han det vestligste af gavlhuse. Fra 1769 fik de to vestre ejendomme dog atter samme ejer og kom til at fremtræde som én bygning, Behagens Gård.

Illustration ovenfor:
 Strandgade 26

De to omtalte gavlhuse lå i det store og hele uændret i 1750'erne. Det vestre beskrives ret udførligt i en vurderingsforretning, hvor der omtales udsmykning med stenhuggerarbejde og en kordongesims, på det andet omtales en »indbyggt altan«. Der var opgang såvel fra gaden som fra gården ad stentræppe, og under den sidstnævnte var en nedgang til kælderen. I gavltrekan- ten har der formentlig fra opførelsen været en luge. En sådan og vinde med behørigt tov og hjul omtales i det andet gavlhus i 1758, og en åbning med spor efter udligger i gavlen ses stadig i Strandgade 28.

I 1870 fik grunden sin nuværende udstrækning, idet den bageste del af parcellen blev udskilt som en selvstændig ejendom, matr.nr.413, Wildersgade 39 – se under Strandgade 28-30. Til ejendommen hørte også indtil henholdsvis 1679 og 1756 to strandgrunde på den anden side af gaden, de såkaldte fortove ud mod havneløbet.

Den nuværende bebyggelse

Da Gysbert Behagen erhvervede de to gavlhuse i henholdsvis 1759 og 1768, var der som nævnt ikke sket større ændringer. Umiddelbart efter synes han imidlertid at have iværksat ombygningen, som gav bygningen dens nuværende udseende og bl.a. indebar påbygningen af en ekstra etage. Indvendigt blev gavlhusene totalt renoveret, og også udadtil kom det store hus til at fremtræde som en moderne bygning med mansardtag med sortglaserede sten til gaden – og røde sten til gården. Facaden blev pudset, og under alle vinduer i etagerne blev opsat sålbænke af bornholmsk sandsten; de fire midterste fag sprang lidt frem i en risalit og havde stukaturudsmykning i form af »festoner« over vinduerne i de to nedre etager. Midtpartiet blev afsluttet foroven af trekantsfrontonen med kartoucheskjoldet, hvori bogstavet B må antages at hentyde til bygherren, Behagen, og årstallet 1769 til byggeriets udførelse.

Ved ombygningen var der desuden blevet etableret en gennemkørselsport i risalittens to vestre fag med en tofløjet, beklædt port i en indfatning, hugget i bornholmsk sandsten. I de tre fag vest herfor var der i stueetagen indrettet en butik med opgang fra gaden ad en sandstenstræppe med vanger. Indgang til den fornemte udstyrede beboelse fandt sted fra gennemkørselsporten, der mod gårdsiden var lukket med en port med 12 små ruder i hver fløj. Ombygningen fandt sted samme år som Gysbert Behagen indtrådte i direktionen for Asiatisk Kompagni. I 1764 havde han anlagt et sukker raffineri på sin ejendom i bagbygningen ud til daværende Kongensgade, nu Wildersgade 39, se nærmere under Strandgade 28-30.

Siden er facadens midtrisalit og stukaturudsmyknin-

gen atter fjernet. Porten blev i 1874 flyttet til den nuværende placering i øst, og i en synsforretning fra det følgende år ses det også, at der var opsat skiferdækning på den nederste del af mansarden. I øvrigt beskrives ejendommen da som »elegant udstyret og til dels af nyt ombygget«. Øjensynlig gennemgik ejendommen omkring dette tidspunkt atter en større istandsættelse. Ikke desto mindre afslører bygningens proportioner og sporene af de gamle renæssancevinduers murstik dens høje alder.

Det med forhuset sammenbyggede sidehus er opført før 1791, og sandsynligvis hidrører det fra den store ombygning, som Gysbert Behagen gennemførte o. 1770.

Muren til venstre i gården er resterne af en oprindelig 45 alen lang brandmur, formentlig opført af Behagen. De to murpiller stammer fra en mur fra første del af 1800-tallet.

Grunden er bebygget med et forhus og et dermed sammen bygget sidehus langs grundens vestske. Bygningerne er fredede.

Forhuset er en grundmuret bygning i tre etager med kælder under og mansardtag med skifer på den nederste del og sortglaserede tegl på den øverste del til gaden, røde til gården. Bygningen er inddelt i ti fag og har en frontispice over de fire midterste fag til gaden.

Gadefacaden står vandskuret med rundbuede stik over muråbningerne i stuen og anden etage. Under taget er en profileret hovedgesims. I frontispicen et kartoucheskjold med inskriptionen »B – 1769«. For portgennemkørslen i de to østligste fag i en indfatning med slutsten er til gaden en trefløjet, grønmalet fyldingsport med rundbuede vinduer over. I andet fag fra vest er nedgang ad en granittræppe til en fyldningsdør med stor rude. På hver side heraf et støbejernsvindue, delt af en lodsprosse; disse vinduer går ned under gadeniveau og er forsynede med lyskasser. De øvrige kældervinduer har trærammer med ni ruder, alle er grønmalede. I etagerne herover er hvidmalede vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse. I mansarden er tre trærammede vinduer. I den øverste del af taget et ovenlysvindue. I tagryggen to skorstene med sokkel.

Mod gården står bygningen vandskuret og gulkalket med en hvid, aftrappet hovedgesims. Den vestlige del af bygningen er her skjult bag det nedenfor beskrevne sidehus. Den synlige del fremtræder med tre almindelige fag i midten, flankeret af to bredere fag. Over gennemkørslen i østfaget er indmuret en sten med årstallet 1626. På facaden over stueetagen er i øvrigt med påsatte, støbte bogstaver anført: »V F – E F / 1907«. De hvidmalede vinduer har lod- og tværpost og små ruder.

Sidehuset langs grundens vestske er grundmuret i tre etager med kælder under og halvtag med røde tegl. Bygningen er

sammenbygget med forhuset og har etagehøjder og gesimshøjde i overensstemmelse med dette. Bygningen er inddelt i ni fag og står vandskuret og gulkalket med hvid, aftrappet hovedgesims. Vinduerne er udformet som forhusets.

I tagfladen er fire små, torammede kviste. I tagryggen er en stor skorsten i gule sten samt en mindre skorsten med sokkel, ligeledes i gule sten.

Grunden afgrænses mod øst af en **mur**, som er fælles med naboen, Strandgade 28, hvorunder den er beskrevet nærmere. Mod syd i gården, ind til Wildersgade 39 er to **murede piller**.

Ejere:

1689: matr.nr.19

1626 - ?	Otte Lindenow til Borrebye.
? - 1636	Sivert Grubbe til Hofdal.
1636 - 1642	Jochum Bech til Gladsaxe, ovennævntes svigersøn.
1642 - 1657	Prins Christians kammerskriver Søfren Jensen.
1657 - 1661	Iffuer Jacobsen Bruun.
1661 - (1671)	Sæbesyder Herman Jæger.
(1672) - 1676	Sæbesyder Anders Pompe.
1676 - 1679	Herman Jægers børn.
1679	Købmand og sæbesyder Peder Hansen Quist.
1679 - 1695	Schoutbynacht Andreas Dreyer.
1695 - 1700	Sæbesyder Peder Hansen Quist.
1700 - 1712	Handelsmand Herman Walør.
1712 - 1756	Sognepræst til Vor Frelser Kirke Peder Hegelund, efterfulgt af enken, Cathrine.
1756 - ?	Jomfru Johanne Margrethe Holm.
(1757) - ?	Oluf Holm.
(1764) - 1791	Købmand, direktør i Asiatisk Compagnie, Gysbert Behagen.
1791 - 1819	Grosserer Jeppe Prætorius og Andreas Ewald Meinert på egne og medinteressenters vegne af »Det Forrige Behagenske Sukkerraffinaderi«.
1819 - 1830	Grosserer Johan Henrik Hedemann.
1830 - 1844	Grosserer Johannes Hegelund Brandt.
1844 - 1874	Grosserer Johan Heinrich Brandt, efterfulgt af enken, Thora Cecilie Petræa Brandt, f. Pflugmacher, og derefter sønnen Johannes Hegelund Brandt og svigersønnerne læge Emil Kjær og dansk vicekonsul i Leith Peter Johansen Jacobsen.
1874 - 1907	Fuldmægtig, justitsråd Ingvar Smidt Berthelsen.

1907 - 1957	Fru Edda Marie Elisabeth Foss, f. Hostrup Schultz og boet efter denne.
1957 - d.d.	Fru Ulla Trock-Jansen, ovennævntes arving.

1689: matr.nr.20

Indtil 1679	Som ovenfor.
1679 - 1715	Købmand og sæbesyder Peder Hansen Quist, efterfulgt af arvingerne.
1715 - 1729	Generalmajor, Chef d'artillerie Danoise, Morten Maul.
1729 - 1743	Bogholder ved Ostindiske Compagnie samt ved Vestindiske og Guineiske Compagnie, borgmester, justitsråd Frederik Holmsted.
1743 - 1747	Overkøbmand ved Asiatisk Compagnie Christian Lintrup, ovennævntes svigersøn.
1747 - 1769	Borgmester Frederik Holmsted.
1769 - 1791	Købmand Gysbert Behagen.

Derefter som ovenfor.

Strandgade 27

Matr.nr.30

Gammel Dok Pakhus

Gammel Dok Pakhus har sit navn efter grundens tidligere udnyttelse. På arealet umiddelbart vest for pakhuset anlagdes i 1730'erne på initiativ af Søetatens chef, greve Frederik Danneskjold-Samsøe, en tørdok, der var i funktion endnu ind i dette århundrede.

På stedet havde tidligere ligget en privat havn ligesom på de øvrige strandgrunde mellem Strandgade og havnen.

Pakhuset er opført 1882-83 ved arkitekt H.C.Scharling og forhøjet med én etage i 1920. Derudover er der kun foretaget mindre ændringer, blandt andet ved bygningens nylige istandsættelse.

Da De forenede Oplagspladser og Værftet i februar 1882 søgte om tilladelse til at opføre et nyt pakhus – eller varehus, som det kaldes i ansøgningen – var det kun en bygning i én etage med kælder, man havde i tankerne. I september samme år, da bygningen var under opførelse, ændrede man imidlertid mening og fik tilladelse til at forhøje byggeriet med endnu en etage.

I juni 1883 stod bygningen færdig. Den havde rette gavle og en forholdsvis lav tagrejsning, således at der kun var én loftsetage. Taget var i overensstemmelse med tidens byggekik dækket med skiffer, og over gav-

len ud mod havnen var en lille tårnagtig opbygning. På hver langsideside var to gavlkviste med luge og udligger, placeret over andet lugefag fra hver ende.

1920-21 blev pakhuset ombygget ved arkitekt Alf Thomsen, idet en tredje etage blev påbygget. Samtidig fik taget den nuværende udformning med halvvalm, høj rejsning og røde tegl.

Bygningen er istandsat i 1980 ved arkitekt Erik Møllers Tegnestue. Denne ombygning er foretaget i forbindelse med indretningen til Dansk Arkitekturcenter og Statens Værksteder for Kunst og Håndværk. I forbindelse hermed er den lille glasbalkon ud mod havnen opsat, men bygningens ydre er i øvrigt ikke ændret væsentligt.

Ejere:

Indtil 1699	Som Strandgade 44.
1699 - ?	Handelsmand Christian Brandt.
? - 1729	Handelsmand Morten Munch.
1729 - 1732	Handelsmand Abraham Kløcker.
1732 - 1736	Handelsmand Herman Langercken Klocker.
1736 - 1873	Kgl. Majestæt, Dokken.
1873 - 1877	Københavns Havnevæsen.
1877 - d.d.	De forenede Oplagspladser og Værfter i Kjøbenhavn (De forenede Handels- og Oplagspladser A/S).

Strandgade 28-30

Wildersgade 39-41-43

Matr.nr. 413

Grunden og den ældste historie

Ejendommen er en af de største på Christianshavn og karakteristisk ved, at grunden som de gamle storgrunde går igennem fra hovedstrøget Strandgade til baggaden Wildersgade (tidligere Kongensgade).

Den vestlige del af grunden, der omfatter Strandgade 28 og Wildersgade 39-41, udgør den østlige del af den gamle storgrund nr. 7, som er nærmere omtalt under Strandgade 26.

Den østlige del, Strandgade 30 / Wildersgade 43, er derimod den vestlige del af storgrund nr. 6, nabogrunden i øst, der i sin tid gik ud til Sankt Annægade. Oprindeligt havde borgmester Michel Vibe tegnet sig for nr. 6, og han fik også skøde på den i 1622, hvor han havde ladet den opfylde og indhegne. Michel Vibe har formentlig også påbegyndt byggeriet ud mod Strandgade, men om de to store bygninger Strandgade 30 og

32 har stået færdige inden hans død i 1624, kan ikke afgøres med sikkerhed.

Den gamle storgrund, nr. 6, blev dog ret tidligt opdelt, idet hjørnet Strandgade 32 / Sankt Annægade 2-4 blev skilt fra som en selvstændig ejendom inden 1659, og Wildersgade 43 udskilt i 1682. Fra 1791 havde sidstnævnte ejendom dog atter samme ejer som Strandgade 30 og blev i 1909 henlagt under denne. I 1944 blev ejendommen lagt sammen med nedennævnte ejendom under matr.nr. 413.

I 1917 blev Strandgade 28 / Wildersgade 41, matr.nr. 44, henlagt under Wildersgade 39, matr.nr. 413, med hvilken den havde haft ejerfælleskab siden 1870.

Den nuværende bebyggelse

Strandgade 28: Forhuset er det østre af tre gavlhuse, opført i 1626 af Sivert Grubbe på storgrund nr. 7, som er nærmere omtalt under Strandgade 26.

Blandt Christianshavns ældste huse, de grundmurede renæssancehuse, er nr. 28 den bygning, som i dag kommer nærmest på sit oprindelige udtryk. Selv om de svungne gavlkamme er fjernet, er facadens sandstensudsmykning stadig et dominerende træk, som det har været ved opførelsen. I gavlens midterfag har der oprindeligt været luger og øverst en udliggerbom, hvis placering afspejles i sandstensindfatningen omkring det tidligere murhul. En vigtig forandring spores i det manglende stik over vinduet ved siden af den nuværende indgang. I dette nabofag har døren oprindeligt været placeret med sit noget lavere siddende buestik, der er forsvundet ved isætningen af vinduet.

De ældste brandtaksationer og skøder giver kun en meget kortfattet beskrivelse af bygningen, men en mere detaljeret beskrivelse fra 1782 omtaler blandt andet facadens sandstensudsmykning. I kælderen var der da en butik ud mod gaden, hvortil der var nedgang med glasdøre for og et skur over. Butikken nævnes også i en fem år ældre synsforretning, som tillige omtaler et tobaksspinderi i kælderen. I 1782 nævnes også nedgangen til kælderen fra gården. I kælderen fandtes endvidere et pakrum, et par beboelsesrum samt en badstue og en proviantkælder.

Til stueetagen var opgangen i 1804 stadig placeret i det andet fag fra øst, hvor en trappe af bornholmsk sandsten med seks trin og vanger førte op til en tofløjet dør.

Forstuen omfattede da de to østre fag, men blev ved dørens flytning indskrænket til yderfaget.

Formentlig indgik dørflytningen i den gennemgribende ombygning – eller modernisering – der fandt sted i 1817-18, hvor også gavlkammene kan være blevet fjernet. Det var, mens tobaksfabrikanterne endnu havde ejendommen. Herefter stod facaden pudset og oliemalet, og den nye opgang fik sin nuværende udformning med tre trin op til en tofløjet, beklædt dør med vindue over. Over nedgangen til butikken omtales skuret nu som værende af bornholmsk sandsten. I øvrigt synes ændringerne fortrinsvis at have vedrørt det indre.

De indskudte etager, som markerer sig mod gården i den østlige del af bygningen, nævnes dog allerede i 1782 for den underste etages vedkommende. Her nævnes da et »hængeloft« indrettet til pakkammer. I 1804 nævnes også et indskudt kammer i anden etage.

Opgangen fra gården omtales i øvrigt først efter midten af forrige århundrede. Den bagvedliggende forstue omtales dog allerede fra 1782. Og mon ikke der har været en dør til denne.

Facaden stod overpudset indtil 1943, hvor den blev istandsat efter et bombenedslag. Bygningen fik derefter i alt væsentligt sit nuværende udseende.

Muren i vest, som er fælles med naboen, nævnes allerede i 1716 og synes ikke at være ændret. En mur i øst nævnes fra 1723.

Wildersgade 41: I 1635 var grunden ud til Wildersgade ganske vist »opfyldt og indhegnet«, men ikke bebygget. Før 1675 var der dog bygget et baghus på det nuværende forhus' plads, og muligvis indgår rester af dette i den nuværende bygning.

Først i forbindelse med handelen i 1714 gives der nærmere oplysninger om forhuset, som da bestod af otte bindingsværksfag i to etager med kvist over to fag og med en gennemkørsel til gården i to fag. Hvorledes bygningen har været benyttet på dette tidspunkt fremgår ikke, men i 1730 var den i al fald indrettet til beboelse.

Efter at brødrene Italiender havde overtaget ejendommen, blev den ved vurderingen i 1782 mere detaljeret beskrevet. Det fremgår således, at der var en luge i kvisten med udligger over til en hjulvinde på loftet. Stueetagen blev benyttet som synagoge, mens der i anden etage var skæreværksted – formentlig tobaksskæreri – med indgang fra det tilstødende sidehus. I 1804 fremgår det, at indgangen til synagogen fandt sted fra gården med en glat dør for, og at bygningens vinduer havde blysprusser og simpelt glas. Snart efter (før

1817) blev synagogen nedlagt, og i stedet blev stueetagen taget i brug til vognskure med dobbelte, beklædte porte. I en periode omkring midten af forrige århundrede stod anden etage åben ind til gården. Ved samme tid blev stueetagens facade grundmuret, og snart efter blev underetagen indrettet til stald – med staldvinduer, som det ses på fotografier fra begyndelsen af dette århundrede. Før 1938 var stalden erstattet af et lagerrum, og omkring 1950 blev lagerrummet indrettet til udstillingslokale.

Sit nuværende udseende har bygningen fået ved den seneste istandsættelse i forbindelse med udstykningen til ejerlejligheder i slutningen af 1970'erne.

Sidehuset kan med sikkerhed følges tilbage til 1742, hvor det lå som en bindingsværksbygning i otte fag, to etager høj, indrettet til hestestald, vognport og brændehus.

På samme sted var der dog tidligere – før 1714 – opført en halvtagsbygning i otte bindingsværksfag – og formentlig én etage, ligeledes benyttet til hestestald. Højest tænkeligt blev dele af den gamle bygning inkorporeret i den nye, der i underetagen havde egebindingsværk, men fyrretømmer i overetagen.

I 1777 omtales en udvendig trappe op til anden etage, og endnu i begyndelsen af forrige århundrede havde vinduerne blysprusser, eller åbningerne var forsynet med trælemme. Senere i århundredet blev stueetagens gardside omsat til grundmur.

I 1942 blev bygningen indrettet til kontor- og lagerlokaler. Sin nuværende fremtræden har den fået i slutningen af 1970'erne.

Baghuset eller mellembygningen til Wildersgade 41 udgjorde oprindeligt en tværlænge midt i gården til den gennemgående grund med hovedhuset Strandgade 28. Bygningen kan med sikkerhed føres tilbage til 1714, hvor den lå i otte fag egebindingsværk, to etager høj med en kvist over tre fag. I to fag var et portrum med gennemkørsel mellem for- og baggård. Tværbygningen har formentlig fra opførelsen været indrettet til bryggeri, og det gjaldt endnu i 1742.

Ved brødrene Italienders overtagelse ændredes anvendelsen i overensstemmelse med tobaksproduktionen. I 1782 omtales således et presseværksted i stueetagen og spinderi i anden etage. Senere blev her indrettet i stald i forbindelse med vognmandsvirksomheden i ejendommen. I slutningen af forrige århundrede blev kvisten taget ned og portgennemkørslen antagelig sløjft.

Mod gården til Wildersgade 41 havde bygningen i begyndelsen af dette århundrede været åben, men blev

lukket med porte i 1940'erne, ligesom der hele tiden havde været en tofløjet port mod gården til Strandgade 28. Sit nuværende udseende har bygningen fået i 1970'erne, hvor de store glaspartier er indsat på de tidligere portes sted.

Strandgade 30: Strandgade 30 hører, ligesom nr. 28, til den ældste bebyggelse på Christianshavn. Bygningen er sammen med nr. 32 opført eller påbegyndt af borgmester Michel Vibe, der i 1622 fik skøde på storgrund nr. 6. De to forhuse mod Strandgade er næsten jævnaldrende, men nr. 30 er bygget op ad gavlen på nr. 32, så hjørnebygningen er ældst. En avisartikel fra 1909, der findes i Nationalmuseets antikvariske topografiske arkiv, omtaler, at årstallet 1623 ifølge en ældre tradition skulle have været anført på den nedtagne kvistopbygning til gaden på nr. 30. I så fald var husene bygget før Michel Vibes død. Og under alle omstændigheder omtales de i synsforretningen i 1635.

Forhuset nr. 30 havde, ligesom det stadig delvis ses på nr. 32, en kvistopbygning over tre fag til gaden. På kvisten omtales i 1752 stenhuggerarbejder, der i bedste renæssancestil har bestået af svungne bånd og volutter på gavlene. I begyndelsen af 1800-tallet var kvisten blevet så umoderne, at den blev taget ned.

Ejendommen blev indtegnet til brandforsikring i 1752, og det nævnes da, at der var nedgang til kælderen fra gaden. Fire år senere omtales kælderen som brygkælder i forbindelse med den bryggervirksomhed, som havde haft til huse her siden 1600-tallet og først ophørte i slutningen af forrige århundrede.

I den opstående spids synes der at have været luger og udligger, i al fald nævnes i 1776 en opstående vinde med tov på loftet. Over kældernedgangen fra gaden var der i 1782 et skur af brædder, men nedgangen synes at være ombygget omkring 1800, således at den herefter fremstod med et konsolbåret skur af bornholmsk sandsten.

Opgangen til stueetagen fandt sted fra porten, ligesom den tidligere havde gjort fra forstuen.

Den overdækkede svalegang nævnes i bekrivelsen fra 1752. Oprindeligt fandt opgangen til anden etage sted ad en udvendig trappe langs det østre sidehus. Ved opførelsen af det vestre sidehus opførtes idmidlertid en trappe her i forbindelse med svalegangen, således at adgangen til anden etage i såvel forhus som østre sidehus fandt sted denne vej. Sandsynligvis er disse ændringer sket i forbindelse med etableringen af portgennemkørslen i 1710, idet den gamle trappe i gården har været i vejen for trafikken gennem porten.

Mellem 1829 og 1846 blev gavlkvisten nedtaget, og samtidig synes facaden at været blevet oliemalget, utvivlsomt for at skjule facadedekorationen, der ikke længere harmonerede med bygningens fremtræden i øvrigt.

Facadens oliemaling fjernedes ved en ombygning, foretaget 1909-10. Samtidig ændredes kælderetagen, idet der etableredes granitafdækkede lyskasser samt to nye nedgange fra gaden. Ved den omfattende istandsættelse af ejendommen i 1943-45, forestået af arkitekt Harald Hauberg, blev de omtalte lyskasser atter sløjfet, og mindre kældervinduer isattes.

Flere af maleren Vilhelm Hammershøis billeder af interiører stammer fra denne gamle bygning.

Det vestre sidehus til Strandgade 30 er opført på et tidspunkt mellem 1709 og 1743, og udvidet til nuværende udstrækning mellem 1776 og 1782. I et skøde fra 1743 beskrives huset som en halvtagsbygning af bindingsværk på fem fag i to etager, mens det i den efterfølgende brandtaksation fra 1752 beskrives som tre etager højt. Der er dog næppe tale om nogen ændring af bygningen, men derimod forskellig vurdering af, hvorvidt den underste etage var en meget høj kælder eller en lav stueetage.

I denne bygning blev anlagt en trappe til forhuset, og det er derfor yderst tænkeligt, at opførelsen har sammenhæng med ombygningen af forhuset i 1710, hvor portgennemkørslen etableredes og den udvendige trappe til anden etage, langs sidehuset på den anden side af gården har været generende for vogntrafikken gennem porten.

I 1752 beskrives bygningen stadig helt i bindingsværk, men fire år senere stod de to underste etager i grundmur som i dag. Ifølge H. H. Engqvist var »kælderen« opført i grundmur, mens de to overliggende etager begge oprindeligt stod i bindingsværk med den øverste udkræget ca. 40 cm. Omsætningen af den ene etages facademur synes da at være sket mellem 1752 og 1756, hvor der også fandt andre byggearbejder sted på ejendommen. Dette taler også for, at sidehuset ikke har været ganske nyt i 1743.

Foruden trappen var der vaskehus i den underste etage, mens bygningen i øvrigt benyttedes til beboelse.

Bygningen omtales endnu i 1756 som værende i fem fag, men i 1776 i seks fag og fra 1782 i otte fag. Mens den første afvigelse formentlig afspejler den uregelmæssige inddeling i bindingsværksdelen og den grundmurede del, er det sidste udtryk for en udvidelse af bygningen mod syd, hvilket stadig afspejles i bagsidens bindingsværk.

Den nye gavl opførtes i grundmur hele vejen op. I 1804 var der, som i dag, indgang til bygningen i det sydligste fag samt opgang i nord til trappen. Fra 1829, hvor krigskancellisekretær Sletting havde overtaget ejendommen, beskrives såvel selve trappen som den udvendige opgang hertil ad fem trin og den tofløjede fyldingsdør for indgangen som forarbejdet i mahogni. Her synes at været tale om en fornyelse, idet selve trappen i al fald året før udtrykkelig omtales som værende af lindetræ.

Byningen blev istandsat sammen med den øvrige ejendom i 1910 og derefter atter ved den store ombygning og restaurering 1943-45 ved arkitekt Hauberg. Der er dog ikke ændret noget i bygningens ydre.

Det med forhuset sammenbyggede første sidehus i øst kan føres tilbage til den første bebyggelse på grunden, om end det er kraftigt ombygget siden.

Bygningen stod oprindeligt i otte bindingsværksfag i to etager, opført samtidig med forhuset og indrettet i forbindelse med dette. Her fandtes blandt andet den store køkkenskorsten.

Der var grundmuret kælder under bygningen og andet stokværk var kraget let ud over nederste stokværk. Ud for anden etage var en svalegang, hvortil der var opgang ad en trappe langs sidehuset. Herfra fandt adgangen til anden etage i såvel forhus som sidehus sted. Over andet stokværk var et højt styrtrum, således som det stadig afspejles i bygningen.

Svalegangen er formentlig fjernet umiddelbart efter opførelsen af det østre sidehus med trappen og på bygningen af den lukkede svalegang ud for forhusets anden etage.

Inden 1752 var stueetagen mod gården blevet skalmuret, og i løbet af første halvdel af forrige århundrede blev hele gårdfacaden omsat i grundmur.

Ved ombygningen i 1940'erne er facaden ændret ved istandsættelse af nye vinduer; de tidligere vinduer var alle af almindelig bredde, men meget uregelmæssigt anbragt.

Det andet sidehus langs østskellet, sammenbygget med ovenstående er opført i 1910, men har fået sit nuværende udseende i forbindelse med den store istandsættelse af ejendommen i 1940'erne.

På samme sted lå fra 1600-tallet frem til 1909 en bindingsværksbygning i to etager indrettet til bryggeri. Da den blev nedrevet, opførtes i stedet en staldbygning i én etage, som så atter ombyggedes til den nuværende kontor- og beboelsesbygning i 1940'erne.

Pakhusbygningen i forlængelse af ovenstående sidehus synes opført omkring 1800. I al fald nævnes den ikke i en vurdering fra 1790, mens den lå på stedet i 1804. Bygningen var indrettet til stald og pakhus. Der var portgennemkørsel i det brede midterfag til den bagvedliggende have ud mod Sankt Annægade. Endvidere var der indgang med en tofløjet glat dør, mens der for alle øvrige muråbninger var der trælemme. I taget var anbragt fire kviste.

Da den bagvedliggende have blev frasolgt i 1829, må gennemkørslen været blevet sløjftet, men selve porten fjernedes først ved bygningens istandsættelse i 1910. Sit nuværende udseende har bygningen fået ved istandsættelsen i 1940'erne.

Forhuset Wildersgade 43 er opført i 1829. Grunden her ud mod Wildersgade var opfyldt og indhegnet inden 1635 og bebygget inden 1675.

I 1700 lå her ud til gaden et hus i otte fag egebindingsværk, to etager højt med kælder under og kvist over tre fag.

Denne bygning lod J.D. Vogel nedbryde i 1812. I stedet opførtes en mur ud til gaden, som endnu stod der, da krigskancellisekretær Sletting i 1828 købte ejendommen.

Hullet i husrækken til gaden blev nu atter fyldt ud ved opførelsen af det nuværende forhus, som stod færdigt i august 1829. Bygningen havde i det store og hele samme udseende som i dag. I kælderen var indrettet en butik med nedgang fra gaden. For gennemkørslen var en tofløjet, glat port. Indgangen til stueetagen fandt sted fra gennemkørslen. I taget til gaden var fire blikdækkede kviste og til gården to mindre, teglhængte kviste. Facaden har formentlig stået pudset fra opførelsestidspunktet.

I 1910 havde butikken fået spejlsglasruder. Bygningen blev istandsat i 1945, men har først fået sit nuværende udseende ved den seneste ombygning i 1970'erne, hvor kvistene fjernedes, butikken nedlagdes, og nye vinduer isattes.

Forhuset Wildersgade 39 er opført som pakhusbygning for grosserer Brandt, efter at denne i 1830 havde overtaget ejendommen, der da gik helt igennem til Strandgade, hvor hovedbebyggelsen lå, se Strandgade 26.

I 1830 lå her ud til Wildersgade en grundmuret bygning i tre etager med mansardtag. Den var i sin tid blevet opført af Behagen og var blandt andet indrettet til sukkerkøgeri.

Den gamle bygning blev nu nedrevet, og den nye stod

færdig i 1834. Gadefacaden stod i grundmur i elleve »blinde fag«, hvoraf de fem midterste sprang lidt frem. Mansardtaget var dækket med røde tegl, og heri var til gaden fem vinduer. Mod gården stod bygningen helt i bindingsværk i fem brede fag. Over det midterste var en kvistluge med dobbelte lemme og derover en frontispice, desuden fire vinduer i mansarden med dobbelte trælemme. I det ene bindingsværksfag, svarende til to fag i gadefacaden, var en gennemkørsel med en tofløjet, glat port til gaden med et vindue over. Til gården var endvidere fire tofløjede porte.

Bygningen betegnedes ved opførelsen som et pakhus, men efter at vognmand Mortensen havde overtaget den, omdannedes den i 1880'erne til stald. Gennemkørslen synes at være sløjft ved denne lejlighed. I blænderne mod gaden isattes staldvinduer. Kvisten i taget til gaden synes også at stamme fra vognmand Mortensens ejertid.

Efter af De Forenede Vognmandsforretninger havde overtaget ejendommen, blev den ombygget i 1917, idet en del af bagsiden blev omsat i grundmur. Bygningen tjente fortsat som stald i forbindelse med vognmandsforretningen.

En større ombygning fandt sted i 1937 eller umiddelbart før, idet her nu indrettedes restaurationslokale med store spejlglassvinduer til gaden og to indgange med glasdøre. Samtidig ombyggedes tagetagen, kvisten mod gården sløjfedes, og der oplagdes tagpap i stedet for tegl.

Sit nuværende udseende har bygningen fået ved den seneste ombygning i 1970'erne, hvor en del af bygningen er blevet tillagt Wildersgade 41, og en portgennemkørsel er etableret i denne del.

Sidehuset Wildersgade 39 er opført i 1873 for vognmand Mortensen og indrettet til stald. Bygningen havde teglhængt halvtag med en kvistluge mod gården.

Inden 1917 var taget ændret til mansardhalvtag med tagpap, og heri var to kviste med dobbelte luger. I facaden var to stalddøre.

I 1937 var stalden sløjft, og bygningen var i stedet indrettet til køkken i forbindelse med restaurationen i forhuset samt til snedkerværksted i den bageste del, som stod i forbindelse med baghuset.

Sit nuværende udseende har bygningen fået ved den seneste ombygning i 1970'erne.

Baghuset er ligeledes opført i 1873 som staldbygning med skiferdækket halvtag.

Som de øvrige bygninger til nr.39 blev også baghuset ombygget i 1937 eller umiddelbart før. Tagets skiferbeklædning udskiftedes med tagpap, og bygningen indrettedes til snedkerværksted i forbindelse med et tilstødende værkstedslokale i sidehuset. Snedkerværkstedet afløstes i 1940'erne af et bogtrykkeri.

Også denne bygning har fået sin nuværende fremtræden i 1970'erne.

På grunden ligger forhuset Strandgade 28 – Sivert Grubbes Gård – med en mellembygning. Gårdsrummet herimellem afgrænses i øst og vest af hegnsmure. Mellembygningen udgør baghus til Wildersgade 41, der desuden består af forhus og sidehus. Alle disse bygninger er fredede.

Til Strandgade ligger endvidere forhuset nr. 30, sammenbygget med et vestre sidehus samt første sidehus i øst. Også disse tre bygninger er fredede. Sammenbygget med første sidehus langs grundens østskel ligger andet sidehus, som atter er sammenbygget med det fredede pakhuis til Wildersgade 43. Endvidere forhuset Wildersgade 43, der ligeledes er fredet.

Endelig ligger ud mod Wildersgade forhuset nr. 39, hvis østre del er tillagt nr. 41, og i gården bagved et sidehus og et baghus.

Forhuset Strandgade 28 er et grundmuret gavlhuis i to etager med kælder under, rødt tegltag og inddelt i fem fag.

Gadefacaden står i blank mur med sandstensudsmykning i form af vandrette bånd på vinduespillerne og under anden etages vinduer, ved foden af gavlen et profileret gesimsbånd og i gavlen volutsvungne bånd. Over muråbningerne i etagerne, med undtagelse af andet fag fra øst i stueetagen, er kurvehankbuede stik med sandstenskvadre. Kælderen står glatpudset og brunmalet. I det midterste fag er nedgang, hvorover en konsolbåret dækplade af sandsten, for indgangen en glasdør. I kælderen er i øvrigt tre butiksvinduer med spejlglassruder. I det østligste fag er opgang ad tre sandstenstrim til en tofløjet, grønmalet fyldingsdør med overvindue. I etagerne herover er vinduer af dannebrogstypen med tværsporse. I gavlen er nederst tre torammede vinduer med to ruder i hver ramme, det midterste af disse fag bryder gesimsbåndet ved gavlfoden, herover er endnu et tilsvarende vindue, alle i rundbuede sandstensindfatninger, øverst i gavltrekanen en lille kvadratisk sandstensindfatning om en nu tilmuret åbning. Vinduerne er malet mørkegrønne.

Mod gården står bygningen pudset og hvidmalet. I det midterste fag fører en granittrappe på syv trin ned til en kælder-nedgang i en kurvehankbuet åbning. I kælderen er i øvrigt ruder af forskelligartet udformning. I det østligste fag fører en sandstenstrappe på fire trin med jerngelænger op til en indgang med en glat dør med et lille overvindue. De to vestre fag fremtræder i overensstemmelse med gadesiden i to etager

med hælder under. I disse fag er stueetagens vinduer af dannebrogstypen med tværsporse, mens anden etages vinduer er smårudede med midtstillet tværpost. De tre østre fag fremtræder derimod i fire etager foruden kælderen. Vinduerne i denne del er torammede, i stueetagen med to ruder i hver ramme, i de øvrige etager med seks ruder i hver ramme. Døre og vinduer er hvidmalede. I vestre tagflade ved tagryggen er en vandskuret skorsten uden sokkel og udkrøgning.

Gården bag forhuset afgrænses i øst og vest af hvidmalede mure, hver på seks rundbuede blændingsfag og afdækket med røde tegl. I den østre mur er det ene fag åbent, således at der er adgang fra haven ind til gården til Strandgade 30.

Forhuset Wildersgade 41 er en bindingsværksbygning i to etager med heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i otte fag og har gavkvist over de to midterste.

Bindingsværkets tømmer står sorttjæret, der er fyldtømmer i form af løsholter, i yderfagene endvidere skråbånd, under taget en sort sugfjæl. Anden etage er let udkraget. Tavlene står i blank mur af gulflammede sten.

I de to vestre fag er en tidligere portgennemkørsel lukket med en mørkegrøn liste-»port«, derover et rundbuet vindue. Vinduerne er torammede og tværsporsede, i stueetagen tre fag, i anden etage fire fag, alle malet mørkegrønne. I gavkvisten samt i partiet under denne i anden etage er de tidligere luger nu lukket med glaspartier og forsynet med tofløjede, grønmalede lemme, i gavkvisten er herover en udligger.

Mod gården er bygningen kun synlig i fire fag, idet resten er skjult af sidehuset i øst. Bindingsværkets tømmer med løsholter og skråbånd står sort, tavlene gulkalkede. I de to vestre fag er for den tidligere portgennemkørsel anbragt et firdelt glasrudeparti. I øvrigt er her hvidmalede, torammede vinduer med otte små ruder i hver ramme.

Sidehuset til Wildersgade 41 er en toetages bygning med trempel og heltag med røde tegl. Bygningen ligger mod øst i gården, sammenbygget med forhuset og er grundmuret med undtagelse af vestfacadens anden etage, der står i bindingsværk med fyldtømmer i form af løsholter, dokker og skråbånd. Murværket står gulkalket, tømmeret sort. Stueetagen består af seks fag med indgang længst i nord med en glasdør. Vinduerne er torammede med seks ruder i hver ramme. Anden etage er inddelt i otte fag og har tre trerammede vinduer, ligeledes med seks ruder, endvidere er der i det tredje fag fra syd en tofløjet dør. Døre og vinduer er hvidmalede.

Bagsiden, som vender ind til gården Strandgade 30 / Wildersgade 43, står pudset og rødmalet med en hvid, aftrappet hovedgesims. I nord er indgang med en hvidmalet dør med ruder, i stueetagen desuden to torammede vinduer. Anden etage er uden muråbninger.

Baghuset til Wildersgade 41 er en bindingsværksbygning i to etager med heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i otte fag men er i sydfacaden kun synlig i de fire vestre fag, idet resten er skult af det ovenfor beskrevne sidehus. Bindingsværket har fyldtømmer i form af løsholter og skråbånd, tømmeret står sort, tavlene gulkalkede. I stueetagen er et stort indgangparti med smårudede glasdøre. Såvel i sydfacaden som i den frie vestgavl er hvidmalede smårudede vinduer.

Mod gården til Strandgade 28 står bygningen med gulkalkede tavl og sort bindingsværk, også her med fyldtømmer i form af løsholter samt enkelte skråbånd. I andet til tredje fag fra vest er indgang med en trefløjet glasfyldingsdør. I stueetagen er i øvrigt torammede, smårudede vinduer. I anden etage er i tredje fag fra øst en »fransk altan« med en glat dør med overvindue og rækværk udenfor. Vinduerne i denne etage er små, højsiddende, torammede vinduer med fire små ruder i hver ramme. I tagfladen er længst i vest en høj, gulkalket skorsten uden sokkel og udkrøgning.

Østgavlen står med hvide tavl og sort tømmer. I anden etage er to torammede, smårudede vinduer.

Forhuset Strandgade 30 er en grundmuret bygning i to etager med kælder under og heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i seks uregelmæssige fag.

Til gaden står bygningen i blank mur i røde sten med en profileret hovedgesims. Facaden er dekoreret med sandstensbånd mellem vinduerne samt et bredere bånd under anden etages vinduer. Over vinduerne er kurvehankbuede stik med sandstenskvadre. I murpillerne er murankre over begge etager.

Fra gaden er en gennemkørselsport, der bryder med faginddelingen, idet den er placeret i fjerde fag fra øst samt halvdelen af det tilstødende fag i vest. Over gennemkørslen er et rundbuet stik med slutsten med initialerne »N S S – M S D« og årstallet 1710. Herover er anbragt et ovalt, smårudet portkammervindue. For gennemkørslen er en tofløjet, beklædt port. Øst for porten er lave torammede kældervinduer, vest for porten er to større butiksvinduer. I etagerne herover er grønmalede vinduer af dannebrogstypen med tværsporse. Uregelmæssigheden i faginddelingen viser sig ved, at stikkene over de to vestre fag i stueetagen er bredere end de øvrige stik. I anden etage er murpillerne på hver side af det vestre fag bredere end de øvrige murpiller, mens stikket her har samme format som ved de øvrige vinduer. I tagryggen ved vestgavlen er en høj skorsten og udkrøgning.

Mod gården er bygningen kun synlig i portfaget og et fag vest herfor, idet resten er skjult af det tilstødende sidehus. I stueetagen står facaden vandskuret og gul. Over porten, der til denne side har en kurvehankbuet åbning, er et ovalt, smårudet vindue, og i faget vest herfor et ligeledes smårudet vindue med lod- og tværpost. Ud for anden etage er en udbygning i form af en lukket svalegang, som står med bindingsværks-

Strandgade 28 - 30 · Baghuset til Wildersgade 41

facade i tre fag med gulmalede tavl og sort tømmer og en hvid, profileret hovedgesims. I denne svalegang er tre fag smårudedede vinduer med lodpost og midtstillet værpost.

Det vestre sidehus til Strandgade 30 er i tre etager med heltag med røde tegl, lav rejsning og helvalm i syd. Østfacaden er grundmuret i de to underste etager, mens tredje etage står i bindingsværk. Sydgavlen er i grundmur, bagsiden helt i bindingsværk.

De to nederste etager viser sig til gården i fire almindelige fag i syd samt et bredt fag. Derudover er der i stueetagen under et fag længst i nord, som går ind under den lukkede svalegang på forhuset. Tredje etage er inddelt i seks ensartede bindingsværksfag med løsholter og skråbånd. Murværket står vandskuret og gulmalet, bindingsværkets tømmer er sort, og under taget er en lille hvid, aftrappet hovedgesims.

I den del af stueetagen, som går ind under svalegangen, er opgang til en let tilbagetrukket, tofløjet fyldingsdør med overvinduer, syd herfor er et rundt, smårudet vindue. I det sydligste fag er indgang med en flammeret dør. Vinduerne i såvel stueetagen som anden etage er torammede og smårudedede; i anden etages nordligste fag er dog et trerammede vindue. I tredje etage er ligeldes smårudedede vinduer, men her med lod- og tværpost. Samtlige vinduer er hvidmalede.

I gavlen er et vindue i hver af de øverste etager, svarende til østfacadens.

Første sidehus i øst er en grundmuret bygning i to etager med kælder under og med heltag med røde tegl. Faginddelingen er uregelmæssig.

Bygningen står vandskuret og gulmalet med en hvid, profileret hovedgesims. I kælderen er trerammede, smårudedede vinduer. I stueetagen er tre, ligeledes smårudedede, vinduer, hver med to lodposte samt en tværpost; det nordligste af disse fag sidder delvis inde under den lukkede svale på forhuset. Mellem de to nordligste fag markerer et stik i muren, at der har siddet et smallere vindue. Vinduerne i anden etage er anbragt forskudt for stueetagens, vinduer og kun det nordligste fag er bredt. Samtlige vinduer er hvidmalede.

I forlængelse heraf ligger **andet sidehus i øst**, en grundmuret bygning i to etager med fladt tag og inddelt i seks brede fag.

Bygningen står vandskuret og hvidmalet med en lille hovedgesims. I det nordligste fag er indgang med en blåmalet fyldingsdør med overvindue. De hvidmalede vinduer er smårudedede, i stueetagen med lod- og tværpost, som er midtstillet, og i anden etage torammede.

Sammenbygget med ovennævnte ligger et grundmuret **pakhus** i tre etager med mansardheltag med røde tegl. Pakhuset, der i syd er sammenbygget med forhuset Wildersgade 43, er inddelt i fem fag, hvoraf det midterste, der forskudt mod syd i forhold til bygningens midte, er bredere end de øvrige.

Bygningen står vandskuret og hvidmalet med en ligeledes hvid, profileret hovedgesims. I hvert yderfag er indgang med en rødmalet, flammeret dør med overvindue. De hvidmalede vinduer sidder i fladbuede åbninger og er forsynede med rødmaledede lemme, stueetagens vinduer har lod- og tværpost, i de overliggende etager er vinduerne torammede med en tværsporse. I mansardtaget er to ovenlysvinduer.

Forhuset Wildersgade 43 er en grundmuret bygning i to etager med kælder under og med heltag med røde tagl.

Bygningen er inddelt i syv fag med en gennemkørsel i de to vestre fag. Gadefacaden står glatpudset, malet laksefarvet over den sorte sokkel og med hvid aftrappet hovedgesims. For gennemkørslen er en trefløjet, mørkegrøn fyldingsport med dør, over porten et rundbuet vindue. I tredje fag fra øst er en kældernedgang med en glat, hvidmalet dør. I kælderen er i øvrigt torammede vinduer med to ruder i hver ramme, i de øvrige etager vinduer af dannebrogstypen med tværsporse, alle hvidmalede. I tagryggen er to vandskurede skorstene med sokkel. I tagfladen to små ovenlysvinduer.

Mod gården er bygningen kun synlig i fire fag samt et smigfag ved sammenbygningen med østre sidehus, resten er skjult bag sidehusene. Bygningen står hvidmalet med en ligeledes hvid, aftrappet hovedgesims. Gennemkørslen er åben mod gården, med rundbuet åbning og portkammer over. I smig-

faget er nedgang til kælderens med en gråmalet dør med ruder. I etagerne er vinduer af dannebrogstypen med tværsporse.

Forhuset Wildersgade 39 er en énetages bygning med mansardheltag med røde tegl. Til gaden står bygningen helt i grundmur, mens den til gården delvis er i bindingsværk.

Bygningen fremtræder mod gaden med i alt elleve fag med en gavlkvist over midterfaget. Den østre del er tillagt Wildersgade 41 og står vandskuret og gulkalket, mens de otte vestre fag er glatpulsede og malet i en lysere gul farve. Da der i øvrigt tydeligt er tale om én bygning, symmetrisk opbygget omkring midterfaget med gavlkvisten, vil de to dele her blive beskrevet under ét.

De fem midterste fag springer let frem i forhold til den øvrige facade. I de to østligste fag er en gennemkørsel i en rundbuet åbning med vederlagsbånd og slutsten. Til gaden er en tofløjet glat mørkegrøn port. I faget vest for gennemkørslen er et blændingsfelt. I de otte vestre fag er indrettet værtshus med høje butiksvinduer og med indgang i andet fag fra hver side. I denne del er fladbuede stik over alle muråbninger. En tidligere muråbning i femte fag fra vest er nu tilmuret. I gavlkvisten er en fransk altan og herover en udligger. I mansarden er to vinduer på hver side af gavlkvisten, i den øverste del af taget er, helt oppe ved tagryggen, et stort ovenlysvindue på hver side af gavlkvisten.

Mod gården står bygningen med svære bindingsværksstolper omkring portfaget og et bredt fag vest for dette, mens den resterende del står i grundmur; den vestlige del er skjult af det nedenfor beskrevne sidehus. Murværket står gulkalket, tømmeret sort. Under taget er en hvid, profileret hovedgesims. I stueetagen er to brede vinduesfag. I mansarden er tre torammede vinduer samt en dør, hvortil er opgang ad en udvendig vindeltrappe. I tagfladen er en vandskuret skorsten med udkragning.

Sidehuset til Wildersgade 39 ligger mod vest i gården og er en grundmuret bygning i én etage med mansardheltag med røde tegl. Bygningen viser sig til gården i seks fag foruden et skråfag, hvormed den er sammenbygget med forhuset; den resterende del er skjult af det nedenfor beskrevne baghus. Bygningen står gulkalket med hvidmalede vinduer af dannebrogstypen og to indgange. I mansarden er to vinduer.

Sammenbygget med sidehuset ligger **baghuset**, en grundmuret bygning med heltag med røde tegl. Bygningen står gulkalket. Længst i vest er indgang med en tofløjet, hvidmalet glasfyldingsdør. Ud for den øvrige del af bygningen er en mindre tilbygning med tre garageporte.

Mellem denne bygning og baghuset til Wildersgade 41 lukkes gårdsrummet mod Strandgade 26 af en gulkalket **mur**.

Ejere:

Strandgade 28 / Wildersgade 41

Indtil 1657	Som Strandgade 26.
(1659) - 1681	Brygger Hans Hop.
1681 - 1689	Brygger og auktionsdirektør Peter Wienberg.
1689 - 1714	Oluf Jensen Holm, efterfulgt af enken, Catharina.
1714 - 1716	Envoyé, baron Frederik Weyberg.
1716 - 1723	Kaptajn, senere major ved artilleriet, Tiel Erich Becker.
1723 - 1728	Brygger, senere vicekommandør over Sankt Jan, Philip Gardelin.
1728 - 1729	Bogholder ved det kgl. octroierede Ostindiske, Vestindiske og Guineiske Compagnie, Frederik Holmsted.
1729 - 1742	Maria Riiber, enke efter assessor Reguel Rasmussen.
1742 - 1745	Københavns bryggerlav.
1745 - 1828	Tobaksfabrikanterne Jacob Italiender, Benjamins en Gebroeders.
1828 - 1863	Vognmand og hyrekusk, Hans Mortensen (Beenløse), efterfulgt af enken, Marie Christine Mortensen.
1863 - 1917	Vognmand Søren Carl Mortensen, efterfulgt af arvingen, vognmand Hans Ernst Christian Mortensen.
1917 - 1942	De forenede Vognmandsforretninger A/S (1938: Ejendomsaktieselskabet DfV).
1942 - 1943	Arkitekt Harald Hauberg.
1943 - 1979	Grosserer Henry L. W. Jensen.
1979 - d.d.	Henry L. W. Jensens Gårds Ejerforening.

Wildersgade 39

Indtil 1870	Som Strandgade 26.
Derefter som Strandgade 28.	

Strandgade 30

1622 - ?	Borgmester Michel Vibe.
(1633) - (1635)	Skibsbygmester Daniel Sincklar.
(1636) - (1642)	Jens Poulsen.
(1659) - (1677)	Rådmand Peter Lydersen / Lützen.
(1680) - 1703	Brygger Berendt / Bernhardt Thommesen.
1703 - 1709	Wilhelm Blanchenheim og handelsmand Nicolai Wroe.
1709 - 1743	Brygger Niels Sørensen (Tryge), efterfulgt af enken, Karen Stephansdatter.
1743 - 1756	Brygger Peder Nielsen Trye Friis, øvonnævntes søn.

Strandgade 30

- ? - (1689) Laurids Espensen.
 (1699) - 1700 Skipper Hans Søfrensen Samsøe.
 1700 - 1705 Anne, salig Reinholdt Wortmans.
 1705 - 1711 Kancelliadvokat Hans Schavenius, ovennævntes svigersøn.
 1711 - 1770 Brygger Christian Christensen Hørbye, efterfulgt af enken, Cathrine og boet efter dem.
 1770 - 1791 Underekvipagemester ved Asiatisk Compagnie, Ole Pedersen Schade.
 1791 - 1819 Brygger Johan David Vogel.
 Derefter som Strandgade 30.

Strandgade 32 Sankt Annegade 2

Matr. nr. 42

Mikkel Vibes Gård

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør en del af den gamle storgrund nr. 6, som der er gjort nærmere rede for under Strandgade 28-30. Bygningerne til begge gader hører til den allerældste bebyggelse på Christianshavn. Husene er med sikkerhed opført før 1635 og var under alle omstændigheder påbegyndt opført før 1624 af den tidligste ejer, den københavnske borgmester Mikkel Vibe.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset på hjørnet til Sankt Annegade har i det store og hele oprindeligt fremstået som nabohuset Strandgade 30. De to bygninger har da også stadig samme gesimshøjde, selv om nr. 32 er i tre og ikke længere to etager over kælderens.

Facaden har som på nr. 30 oprindeligt været karakteriseret af decorationen i sandsten på baggrund af den røde eller rødmaledede mur, og dette ses i øvrigt også den dag i dag på gavlen i nr. 32. Desuden er der på nr. 32 bevaret en del af den spidsgavlede kvist, der oprindeligt kronede facaden både her og på nabohuset. Ligeledes er indgangspartiet i nr. 32 originalt, både hvad angår placeringen og sandstensindfatningen. På nr. 30 er sporene af både kvist og indgangsparti i dag væk, og de to huse har derfor som forskningsobjekter suppleret hinanden ganske fortræffeligt, som arkitekt H. H. Engqvist har udtrykt det ved publiceringen af sine undersøgelser, der også omfatter en nøjere gennemgang af planløsningerne.

Efter at ejendommen i ca. 40 år havde tilhørt Det dan-

- 1756 - 1773 Overkøbmand ved Islandske Compagnie, brygger Nicolaj Hoffgaard, efterfulgt af enken, Anna Elisabeth.
 1773 - 1782 Brygger Andreas Riegels Thestrup.
 1782 - 1788 Assessor i Hof- og Stadsretten, brygger Ole Thestrup.
 1788 - 1819 Brygger Johan David Vogel.
 1819 - 1828 Exam.jur. Peter Jensen.
 1828 - 1837 Krigskancellisekretær Niels Ferdinand Sletting.
 1837 - 1846 Det kongelige Vajsenhus.
 1846 - (1861) Brygger Hermann Allesøe, efterfulgt af enken, Florentine Christine Allesøe, f. Schouw.
 (1881) - 1910 Handelsfuldmægtig, senere grosserer Theodor H. L. Allesøe, frk. Caroline H. P. Allesøe og frk. Augusta E. Allesøe, ovennævntes arvinger.
 1910 - 1917 Vognmand Hans Ernst Mortensen.
 Derefter som Strandgade 28.

Wildersgade 43

- Indtil 1682 Som Strandgade 30.
 1682 - ? Islandsk købmand Hans Pedersen Holst / Schowest.

ske Ostindiske Kompagni, overgik den i 1733 til private. Den nye ejer var ekvipagemester og pakhusforvalter i kompaniets nye arvtager: Asiatisk Kompagni, se Strandgade 25. I denne forbindelse ser det ud til, at forhuset blev grundigt istandsat med bl.a. nye gulve og anlæggelse af en italiensk trappe. Tidligere var adgangen til den øverste etage sket via en trappe i gården til svalegangen på sidehuset, se nedenfor. Senere i 1700-tallet tales om en ny stor pakkælder med nedgang fra gaden.

I 1830'erne fandt den store ombygning sted, der har bragt bygningen ud af takt med de øvrige renæssancehuse i Strandgade ved at ændre vinduesbåndenes niveau. I stedet for de oprindelige to etager blev der lagt tre lavere etager ind i huset. På den frie gavl mod Sankt Annægade, der står uden pudslag og er rensset for et tidligere lag oliemaling, afsløres indgrebet tydeligt. Facaden har derimod siden – om ikke før – stået pudset, og efter al sandsynlighed fik kvisten samtidig sit nuværende udseende; det skete i hvert fald senest i 1871.

I kælderen har der været skiftende butikker, og de fire lidt større fag vinduer i stueetagen stammer tilsyneladende fra 1882.

Siden er ikke sket væsentlige ændringer i det ydre. I 1969 blev arkitekt Holger Schmidts udkast til restaurering af bygningen godkendt af myndighederne, men arbejderne er først blevet udført i slutningen af 1980'erne.

Sidehuset i otte fag ud til Skt. Annægade er utvivlsomt opført samtidig med hjørnehuset og har fungeret i tilknytning hertil; således var der eksempelvis indgang til hjørnehusets overetage via en svalegang på sidehusets bagside. I forlængelse af fløjen lå i hvert fald i 1697 yderligere en bindingsværkslænge på 12 fag i to etager. Disse 20 fag omtales i 1697 som værende i bindingsværk med grundmur – dvs. skalmur – til gaden.

Da den søndre del i 1757 blev solgt fra til Hans Caspersen, se Sankt Annægade 4, omtales svalegangen specifikt som lukket og teglhængt – ganske som i dag. Afstivningen med jernstænger omtales allerede i 1780, og samtidig beskrives gennemkørslen med beklædte porte ud til gaden.

Fabrikskvisten mod gården blev påbygget i 1804, hvor bygningen generelt omtales som forbedret. Også i forbindelse med hjørnehusets ombygning i 1830'erne fandt en del ændringer sted i sidefløjen. Træsøjlen er opsat som understøttelse af svalegangen i 1972. Bygningen er istandsat 1988.

Baghuset blev formentlig nyopført i forbindelse med grundens opdeling i 1757. Det omtales kort efter som en toetages fyrrebindingsværksbygning i seks fag med kvist over tre fag. I underetagen var stald og vognremise. Bygningens nuværende udseende stammer fra en ombygning i 1853-54, hvor stueetagens gårdside blev grundmuret og kvisten afløst af en fabrikketage. Bygningen er senest istandsat i 1973 i forbindelse med indretningen til ejerlejligheder.

Den lille halvtagsbygning er fra dette århundrede. Den dybere halvtagsbygning er opført i 1864 som dampkedelhus med tilhørende fabrikk skorsten. I 1902 blev her indrettet smedje.

På grunden ligger et forhus til Strandgade med gavlen til Sankt Annægade og sammenbygget hermed en sidefløj til Sankt Annægade, som atter er sammenbygget med et baghus sydligst på grunden. Disse tre bygninger er alle fredede. Endvidere to små bygninger langs grundens vestske.

Forhuset til Strandgade er en grundmuret bygning i tre etager med kælder under. Bygningen har heltag med røde tegl. Midt over facaden er anbragt en afvalmet frontkvist på tre fag. Facaden er i øvrigt inddelt i syv fag, men med en lidt skæv inddeling, idet den vestre murpille er bredere end de øvrige. Under taget er en profileret hovedgesims, som brydes af kvisten. Bygningen er i øjeblikket under istandsættelse, hvorved det pudslag, som hidtil har dækket facaden til Strandgade, er afhugget, og den originale sandstensudsmykning i form af bånd og buestik, i lighed med Strandgade 30, er herved kommet til syne.

Fra gaden er ad fem stentrin opgang til en gennemgående forstue i det midterste fag. For indgangen er en tofløjet, beklædt, grønmalet dør. Omkring indgangspartiet er en portal i sandsten. Til kælderen er nedgang i andet fag fra hver side med indgang ad tofløjede fyldingsdøre med ruder, i kælderetagen i øvrigt udelte butiksvinduer. I stueetagen er der i de to østre fag torammede, tværsprossede vinduer, medens de øvrige fag i denne etage har noget større, nirudede vinduesrammer. I de overliggende etager er vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse. I frontkvisten er torammede, tværsprossede vinduer. Samtlige vinduer er grønmaledede.

I den nederste del af tagfladen sidder to trerammede kviste, i den øverste del to små torammede kviste. I tagryggen mod vest ses en stor skorsten i gule sten, endvidere en mindre, pudset skorsten med sokkel og bånd.

Gavlen mod Sankt Annægade står i røde sten med den originale sandstensudsmykning frilagt. I gavlen er vinduer af

samme type som i facaden til Strandgade. Mod gården står bygningen vandskuret og gulmalet med en ligeledes gul, aftrappet hovedgesims.

Fra gården fører tre trætrin op til en repos, hvorfra der i faget under svalegangen på sidefløjen er indgang til den gennemgående forstue. For indgangen er en mørkegrøn fyldingsdør med ruder. I faget øst herfor er nedgang til kælderen. Vinduerne i denne side er alle grønmaledede, fortrinsvis torammede og smårudedede. I tagfladen to trerammede kviste.

Sidefløjen til Sankt Annegade er i to etager samt kælder og har heltag med røde tegl. Gadefacaden er skalmuret, men mod gården står bygningen i bindingsværk.

Gadefacaden, der i øjeblikket er under istandsættelse, hvorved facadens puds er afhugget, er inddelt i seks vinduesfag samt to ret brede murpiller yderst. Vinduerne er af dannebrogstypen med tværsprosse. Længst i syd er en gennemkørselsport med rundbuet åbning og en tofløjet, mørkegrøn port til gaden med vindue over.

I tagfladen er nederst tre halvrunde, torammede kviste og i den øverste del af tagfladen to små taskekviste. Ved tagryggen ved forhuset til Strandgade en stor skorsten.

Mod gården er bygningen inddelt i otte bindingsværksfag, hvoraf gennemkørslen optager de to sydligste. Ud for anden etage er en lukket, overdækket svalegang, som ligeledes er inddelt i otte fag. Bygningen fremtræder med vandskurede og gulmaledede tavler og rødmalet tømmer. Under svalegangen er svungne knægte, desuden er der foretaget en afstivning med seks jernstænger, og endelig understøttes svalen af en fritstående stolpe.

I det nordligste fag er indgang fra den under forhuset med Strandgade omtalte repos, for indgangen en mørkegrøn fyldingsdør. Vinduerne, såvel i stueetagen som i svalegangen, er grønmaledede og smårudedede med lod- og tværpost.

I taget er en gennemgående fabrikskvist med bindingsværksfront, heri syv fag torammede, smårudedede vinduer. I tagfladen herover er to taskekviste.

Baghuset er en halvtagsbygning i to etager samt en fabrikskvist. Stueetagen er grundmuret, anden etage i bindingsværk. Bygningen fremtræder med vandskuret, gulmalet murværk og bindingsværkets tømmer rødmalet. Stueetagen er inddelt i fem fag, hvoraf det ene går ind under svalen ud for sidefløjen til Sankt Annegade, og det vestre er skjult af den nedenfor omtalte halvtagsbygning. Anden etage er synlig i fem bindingsværksfag, idet den østre del er skjult af sidefløjens svalegang. Der er indgang i det østre fag med en nyere, grønmalet dør. I stueetagen er endvidere tre nyrudedede vinduesrammer, i anden etage fem torammede, tværsprossede vinduer. I fabrikskvisten er tre hele og to halve vinduesfag af samme udseende som vinduerne i anden etage.

Ved grundens vestskel ligger sammenbygget med baghuset en lille grundmuret halvtagsbygning i én etage med rødt tegltag. Bygningen står gulmalet med en grønmalet fyldingsdør og et vindue.

I forlængelse heraf ligger en noget dybere halvtagsbygning, ligeledes grundmuret, i én etage og med røde tegl. Bygningen er inddelt i tre fag og står gulmalet med en aftrappet hovedgesims. Længst i nord er indgang med en grønmalet fyldingsdør, i øvrigt to fag vinduer.

Ejere:

1622 - ?	Borgmester Mikkel Vibe.
(1633) - (1635)	Kongelig skibsbygmester Daniel Sinclair.
(1659) - (1675)	Rådmand Hans Johansen.
(1675) - (1689)	Assessor Herman Brechling.
?	Commerceråd Peter Klouman.
? - 1697	Johan Kreyer.
1697 - 1736	Det danske Ostindiske Compagnie.
1736 - 1775	Ekvipagemester, pakhusforvalter ved Asiatick Compagnie Svend Svendsen.
1775 - 1803	Helene Rosowsky, enke efter klædefabrikant Johan Michael Rosowsky.
1803 - 1814	Drejer Peder Simonsen.
1814 - 1820	Grosserer Schambach Selboe.
1820 - 1830	Creditcassen for Husejere i Kjøbenhavn.
1830 - 1844	Marskandiser Sivert Sivertsen, efterfulgt af sønnen, møbelhandler Johan Peter Sivertsen.
1844 - 1845	Jomfru Anne Marie Sivertsen.
1845 - 1847	Jomfru Leonora Jacobsen og jomfru Ester Jacobsen.
1847 - (1871)	Drejermester Johan Frederik Lameier, efterfulgt af enken, Johanne Marie, f. Steenholdt.
(1882) - 1897	Drejermester Carl Andreas Petersen, ovennævntes arving, efterfulgt af enken, Helga Othilia Vilhelmine Petersen, f. Lameir.
1897 - 1936	Fabrikant, drejermester Ludvig August Alexander Hooge, ovennævntes arving.
1936 - 1952	Knud Hooge.
1952 - 1967	Fabrikant Carl Otto Hooge, (fra 1959 fru Helga Jacoba Hooge, f. Petersen senere gift Johansen), fhv. filialbestyrer Erik Hooge og fru Louise Hooge Jørgensen, f. Hooge.
1967 - 1970	Fru Inge Møller og grosserer Bent Hooge.
1970 - d.d.	Ejerlejligheder.

Strandgade 34 Sankt Annægade 1 A

Matr.nr. 41

Topps eller Brydes Gård

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør hovedparcellen af den gamle storgrund nr. 4, hvis første ejer var Claus Soll. Ligesom de tilstødende storgrunde i øst, nr. 3 og 2, blev også denne i første omgang kun bebygget ud til Wildersgade, den daværende Kongensgade, hvor der før 1635 var opført fem lejevåninger. Omkring 1680 var der yderligere opført et lille hus til Sankt Annægade på den bageste del af hjørneparcellen. Siden er de tre østligste våningsparceller blevet til Wildersgade 49 A og B og de tre små parceller omkring hjørnet til Sankt Annægade 5 / Wildersgade 47, se disse.

Resten, hjørnegrunden Strandgade 34 / Sankt Annægade 1-3, lå i lange tider hen som en ubebygget, indhegnet plads. I sidst halvdel af 1600-tallet tilhørte ejendommen bl.a. rentemester Henrik Müller. Dernæst var den fra 1697 i ca. 40 år i Det danske ostindiske Kompagnis varetægt.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset mod Strandgade er den ældste del af bebyggelsen, muligvis opført for Christen Daldorph, kasserer i Det danske Ostindiske Kompagni, i forbindelse med dennes overtagelse i 1730'erne. At dømme efter det helstøbte barokke præg og brugen af mørke, hollandske mopper kan man også fristes til at tro, at den er lidt ældre. Med sin enkle, mørke fremtoning har den fælles træk med både Vor Frelzers Kirke og Charlottenborg. Den mest markante udsmykning er den kraftige, profilerede hovedgesims, der forkrøpper om såvel hjørnepilastrene som midtrisalitten. Gesimsen er brudt ved kvistopbygningen over det midterste fag. Kvisten tjente et praktisk formål og har haft udligger eller hejsebom.

Huset er næppe ændret væsentligt siden opførelsen. I hvert fald svarer bygningens nuværende fremtræden til omtalen i 1770. Da var der dog sortglaserede tegl på taget mod gaden. Desuden omtales en pakkælder under den forreste del af huset; de to fag nærmest gennemkørslen blev senere i en periode benyttet til butik.

I 1770 var der opgang til stueetagen fra gården ad en stentrappe med repos, og under reposen var nedgang til kælderen. Adgangsvejene blev i 1806 flyttet til gennemkørselsporten. Samtidig synes også en altan ud for

anden etage mod gården at være fjernet. Altanen er kun nævnt i 1803, hvor den beskrives som 16 1/2 alen lang og 3 1/2 alen dyb med rækværk med udskårne dokker og hvilende på tre massive træpiller. De nævnte ændringer i 1806 er formentlig sket i forbindelse med sidehusets opførelse; mellem de to bygninger udføres det halvrunde smigfag.

Da firmaet Moses & Søn G. Melchior overtog ejendommen i 1913, blev den istandsat, og i forbindelse hermed blev loftet i tredje etage hævet med 63 cm. I 1930'erne blev de sortglaserede tegl til gaden uskiftet med røde. Firmaet ejede stedet frem til 1974, hvor hele den store ejendom blev indrettet til ejerligheder, uden at dette dog har givet sig andet udslag i det ydre for forhusets vedkommende end opsætningen af tagkvistene mod gaden. Den murede kvist mod gården stammer fra 1934.

Det markante, fire etager høje pakhushjørnet er opført i 1778 for enken efter Mouritz Daldorph, således som det også fremgår af slutstenene over portene. På stedet havde der tidligere udelukkende ligget træskure.

Ligesom beboelseshuset havde pakhuset sortglaserede tegl, og oprindeligt var der overalt luger med lemme i åbningerne, og begge gavlkviste var fra opførelsen forsynet med udliggerbomme af træ i forbindelse med hejseværk på loftet.

I 1890 blev der indrettet vognport og hestestald i den søndre del af stueetagen, og ved en istandsættelse i 1913 blev bygningen overalt forsynet med énrammede, smårudede vinduer – som atter er erstattet af de nuværende ved indretningen til ejerlejligheder i 1970'erne. I 1933 blev der indrettet kaffebrænderi i en del af stueetagen. Ved ombygningen i 1970'erne blev portgennemkørslen mod Sankt Annægade lukket med glas.

Sidehuset i gården blev opført i 1806, hvor det stod med samme udseende som i dag. Dog var der tre tagkviste i tagfladen, som senere blev nedtaget; den nuværende taskekvist er påbygget i 1970'erne. Bygningen var oprindeligt indrettet til beboelse, og er som de øvrige bygninger på ejendommen i dag indrettet til ejerlejligheder.

Trods ændringen til ejerlejligheder signalerer komplekset stadig en særegen form for soliditet, bjergsømhed – handel og skibsfart. På sæt og vis en pendant til Lehnernes eller Jacob Holms gård i Strandgade 4 A og B.

Forhuset er en grundmuret bygning i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl.

Strandgade 34 · Sankt Annægade 1 A

Bygningen er inddelt i syv fag, hvoraf de tre midterste springer lidt frem, ligesom bygningen indrammes af lisener i stor orden. Over det midterste fag er en gavlkvist. I de to vestligste fag er en portgennemkørsel.

Over soklen af tilhugne granitkvadre står gadefacaden i blank mur af røde sten, der i kælderetagen springer let frem i forhold til den overliggende facademur. Den kraftige, profilerede hovedgesims brydes af gavlkvisten. For gennemkørslen er en tresløjet fyldingsport med dør og herover et vindue. Det rundbuede stik over porten hviler på vederlagssten af sandsten og har en slutsten, ligledes af sandsten, dekoreret med en vrangemaske. I muren herover et ovalt, sprosset portkammervindue.

I midterfaget er nedgang til kælderen med jerngelændere og for indgangen en tofløjet, mørkegrøn fyldingsdør. I kælderen er i øvrigt vinduer med store ruder, forsynet med jerngitre. I stueetagen og anden etage er vinduer af dannebrogstypen med tværsporse, i øverste etage lavere, torammede vinduer med én tværsporse. Samtlige vinduer er hvidmalede.

I gavlkvisten, der afsluttes af en trekantsfronton, er en fransk altan. I tagfladen er på hver side af gavlkvisten en halvrund, torammet tagkvist. I tagryggen to små skorstene i blank, rød mur med sokkel og udkragning.

Mod gården viser bygningen sig i fire fag samt et halvrundt smigfag i øst, hvor den er sammenbygget med sidehuset. Facaden står pudset og gulmalet, ligeledes den profilerede hovedgesims. Der er adgang til stueetagen fra gennemkørslen.

I stueetagen og anden etage er vinduer med lod- og tværpost med to ruder i de øverste rammer og tre i de nederste. I kælderen samt over porten er torammede vinduer. I tredje etage torammede vinduer med tre ruder i hver ramme. Smigfaget har tilsvarende vinduer, blot over hele bredden, således at her er fire rammer ved siden af hinanden.

I tagfladen over de to vestre fag, næsten nede ved tagfoden, er

anbragt en muret kvist, og længst i øst over smigfaget en halvrund tagkvist.

Pakhuset er en grundmuret hjørnebygning i fire etager med kælder under og hellig med røde tegl.

Bygningen er inddelt i 13 fag til Sankt Annægade, hvoraf det femte fra syd er bredere end de øvrige; over dette samt de tilstødende fag er en gavlkvist. Gavlen til Strandgade består af fem fag, hvoraf det midterste er bredere.

Bygningen hviler på en sokkel af tilhugne granitkvadre, der over står kælderetagen, som springer let frem i forhold til det overliggende murværk, vandskuret, medens facaderne i øvrigt står i blank mur af små, røde sten, såkaldte hollandske mopper. Under taget løber en profileret hovedgesims, der brydes af gavlkvistene, som har tilsvarende gesimer på flunkerne og murede bånd som indramning af gavltrekanterne.

Mod Sankt Annægade er en tidligere portgennemkørsel i det brede fag under gavlkvisten nu lukket med glas. Porten er samtidig forsynet med tofløjede, mørkegrønne portfløje. I det kurvehankbuede stik over porten er en slutsten med indskriften »Anno 1778«. I faget under gavlkvisten til Strandgade er en port af samme udseende.

På hver side af porten mod Sankt Annægade er en kældernedgang med tofløjede, grønmaledede døre i fladbuede muråbninger. I kælderetagen er i øvrigt blændinger i samtlige fag. I de øvrige etager er til begge gader små, fladbuede skodder på den ene side af muråbningerne. I de bredere fag i og under gavlkvisten er større muråbninger med torammede, udelte vinduer med tilhørende tofløjede, grønmaledede lemme.

I taget mod Sankt Annægade er to tagkviste syd for gavlkvisten og tre nord for; mod Strandgade en enkelt tagkvist øst for gavlkvisten. Samtlige tagkviste er halvrunde og torammede.

Mod gården står bygningen pudset og gulmalet, inklusive den profilerede hovedgesims. Portåbningen er også til denne side lukket med en glasdør, i stueetagen er endvidere tre tofløjede revleporte. I de øvrige etager er vinduer som til gaderne. I tagfladen fire halvrunde kviste.

Sidehuset mod øst i gården er en grundmuret bygning i tre etager med kælder under og med halvtag med røde tegl. Bygningen er inddelt i seks fag.

Facaden står pudset og gulmalet med en ligeledes gulmalet, aftrappet hovedgesims. I faget nærmest hovedbygningens smigfag er nedgang til kælderen i en fladbuget muråbning, for indgangen en tofløjet grønmalet dør. Opgangen til stueetagen er placeret i andet fag fra syd, for indgangen er en tofløjet, grønmalet fyldingsdør. Etagehøjderne følger ganske forhusets, ligesom vinduerne er udformet på samme måde. I tagfladen er en teglhængt taskekvist over fire fag samt to skorstene i gule sten.

Ejere:

- 1623 - (1628) Claus Soll, i 1628 efterfulgt af enken, Marte Rode.
- (1635) - (1648) Marcus Radebant, gift med Marte Rode, der sad som enke efter ham i 1648.
- (1653) - 1697 Rentemester Henrich Müller.
- 1697 Jørgen Kreyer.
- 1697 - (1733) Det danske Ostindiske Compagnie.
- 1737 - 1755 Kasserer ved det danske Ostindiske Compagnie Christen Daldorph, efterfulgt af enken, Cathrine.
- 1755 - 1778 Kasserer ved Asiatisk Compagnie Mouritz Daldorph, ovennævntes søn, efterfulgt af enken, Mette Christine Dinesen og dennes næste mand, etatsråd Hans Peter Top.
- 1778 - 1790 Skibskaptajn og brygger Hans Linn.
- 1790 - 1795 Supercargo og brygger Frantz Wilhelm Vogelsang.
- 1795 - 1812 Skibskaptajn Jacob Thostrup.
- 1812 - 1821 Islandsk købmand og brygger Kiar-tan Isfiord.
- 1821 - 1846 Charlotte Amalie, enke efter islandsk købmand Henrik Henkel, senere gift med generalmajor Frederik Christian v. Michaelsen, efter hvem hun sad som enke i 1838.
- 1846 - 1862 Skibsværfsejer Jens Steffensen Kaas og ankersmedemester Jens Henrik Duncker (til 1849).
- 1862 - 1880 Islandsk købmand Niels Nicolai Bryde.
- 1880 - 1913 Grosserer Jacob Peter Thorkelin Bryde, efterfulgt af enken Thora Augusta Bryde, f. Brandt.
- 1913 - 1974 Firmaet Moses & Søn G. Melchior.
- 1974 - 1975 Ejendomsaktieselskabet matr.nr. 41a, Christianshavn.
- 1975 - d.d. Ejerlejligheder.

Strandgade 36 Wildersgade 51

Matr.nr. 40

Niels Brocks Gård

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør den vestlige del af den gamle storgrund nr. 3, som Cort van Busch lod sig tegne for. Vedrørende den østre del henvises til Strandgade 38.

Nærværende del har bevaret storgrundens karakter ved stadig at gå igennem til Wildersgade. I 1635 var storgrunden kun bebygget med fem lejevåninger, der lå ud mod Wildersgade, men inden 1675, hvor den østre del var solgt fra, var der ud til Strandgade opført en »gård«. I øvrigt tilhørte en af de fem lejeboder i 1675 kirken. 1689 var lejeboderne atter samlet under hovedparcellen, mens et par stykker heraf i begyndelsen af 1700-tallet kom i privateje.

Gården beskrives i 1711 som bestående af et forhus i 12 grundmurede fag og to etager med kvist, samt kælder under de ni fag, og et bindingsværkssidehus i ni fag og to etager, ligeledes med kvist og kælder. Samtidig beskrives et par af lejeboderne, der stod i fem fag og én etage over kælderen.

Ved handelen i 1723 blev ejendommen omtalt som »nyopbyggt og forandret«, uden at dette lader sig nøjere præcisere.

Den nuværende bebyggelse

Efter at storkøbmanden Niels Brock i 1775 havde erhvervet ejendommen, inklusive parcellerne ud mod Wildersgade, blev der lagt storstilede planer for stedets ombygning. Det var i den florissante handelsperiode, og Niels Brock har ved legatstiftelser og engagement i handelsuddannelsen skabt sig et varigt eftermæle.

I eller lige omkring 1780 blev både det nuværende forhus mod Strandgade, sidebygningerne mod øst i gården og pakhuset mod Wildersgade nyopført. Dette forklarer gårdens helstøbte karakter, selv om de enkelte bygninger siden har gennemgået større eller mindre forandringer.

Forhuset var oprindeligt kun i to høje etager, svarende til det hermed sammenbyggede sidehus. Desværre eksisterer der ikke taksationer, der beskriver bygningen nøjere. Før 1805 var den dog blevet forhøjet med mezzaninetagen, og den blev samtidig ændret en del indvendig. Den konsolbårne hovedgesims i sandsten stammer formentlig også fra denne ombygning, ligesom det bevarede portvindue ind mod gården. Der var da sortglaserede tegl på det lave heltag. Ved ejendommens istandsættelse i 1916 ved arkitekt Helweg-Møller blev taget omlagt og hævet for at øge etagehøjden i den øverste etage. Facaden, der også tidligere havde været pudset, blev pudset om, og bygningen fik smårudede vinduer som den har i dag; herudover er bygningen ikke ændret.

Sidehuset sammenbygget med forhuset er opført samtidig med dette og står i det indre mere originalt end forhuset. Bygningens nuværende udseende stammer

dog fra 1916-17, hvor den daværende ejer, firma C.J. Carøe, lod hele ejendommen restaurere ved ovennævnte arkitekt Helweg-Møller. For sidehuset indebar dette, at det hidtidige heltag blev omlagt til mansardhalvtag og huset forhøjet til tre etager i bagsiden. De to brede tagkviste stammer ligeledes fra denne ombygning. Samtidig isattes palævinduer.

Sidehuset i forlængelse af ovennævnte sidefløj kan føres tilbage til samme byggeperiode som de ovennævnte bygninger, men er siden ændret en del.

I 1805 lå bygningen i otte grundmurede fag og to etager med heltag, hvori en gavlkvist over to fag. I fem fag af stueetagen var indrettet hestestald, og i anden etage var beboelse; staldfunktionen fortsatte ind i dette århundrede. I 1880'erne blev der i øvrigt indrettet eddikebryggeri i anden etage.

Snart efter – i 1902 – blev sidehusets øvre etage delt op i to ved et nyindlagt ekstra bjælkelag, således at bygningen herefter fremtrådte i tre etager. De to øvre fik dog ret små vinduer. Bygningens samlede højde ændredes derimod ikke. Ved istandsættelsen 1916-17 fik bygningen så det nuværende udseende, da den hidtidige noget uensartede fordeling af vinduer og lemme blev egaliseret.

Pakhusbygningen ud mod Wildersgade er opført i 1780. Tidligere lå de omtalte små énetages bindingsværkssvåninger i fem fag her. Dateringen af det nuværende pakhus fremgår af årstallet i slutstenene over portgennemkørslen.

Bygningen har i alt væsentligt stået uændret siden opførelsen. I fem fag i stueetagen var der i al fald i første halvdel af forrige århundrede vinduer i stedet for trælemme – som ellers dominerede bygningen. Vinduerne hørte til den havestue, som omtales i 1804.

Ved den store restaurering i århundredets begyndelse blev også denne bygning istandsat. En række ældre tagkviste blev fjernet og stænkpuds påført soklen. Derudover ændredes bygningen ikke i det ydre. Uret mod gården stammer i sin nuværende form fra istandsættelsen, men i en brandtaksation fra 1889 omtales en urskive »men intet ur«.

I forbindelse med restaureringen for C.J. Carøe blev det pakhus, der i 1883 var opført i gårdens vestske, atter nedrevet, og et nyt, tilbagetrukket pakhus opført i stedet. Til dette formål var erhvervet en parcel af naboejendommen i vest, Sankt Annægade 3, som firmaet dog også selv ejede.

Tilbygningen er opført ved istandsættelsen i 1916-17.

Strandgade 36

Forhuset til Strandgade er opført i 1780 for grosserer Niels Brock. Bygningen har imidlertid fået sit nuværende udseende ved en ombygning, foretaget i 1804 eller umiddelbart før samt ved restaureringen 1916-17.

I januar 1805 blev der foretaget en vurdering af ejendommen. Forhuset lå da i alt væsentligt som i dag. I tagfladen mod gaden var tre halvrunde kviste og mod gården to ovalrunde. De synes nedtaget omkring 1880.

Sidefløjen mod øst i gården er formentlig også opført i 1780 eller kort tid efter. Bygningen havde oprindelig teglhængt heltag med tre tagkviste foruden gavlkvisten. Ved ejendommens istandsættelse er taget ændret til et mansardhalvtag for at give en bedre udnyttelse af tagetagen, men derudover er bygningens ydre ikke ændret væsentligt siden opførelsen.

Sidefløjen og elevatorstårnet er opført ved istandsættelsen i 1916-17.

Pakhuset i vest er opført i forbindelse med den store istandsættelse 1916-17. Bygningen, der ikke er ændret siden, opførtes delvis af materiale fra en pakhusbygning opført i 1833 i gården, hvor den delvis skjulte

Strandgade 36 · Sidefløjen

Strandgade 36 · Pakhuset mod Wildersgade

pakhuset mod Wildersgade. For at frilægge dette blev bygningen nedrevet, og en del af matr.nr. 514, Sankt Annegade 3, som firmaet også ejede, blev henlagt hertil. En del af bebyggelsen her blev nedrevet, og det nye pakhus opførtes på denne grund.

Muren stammer ligeledes fra ombygningen 1916-17.

På grunden ligger et forhus mod Strandgade og en dermed sammenbygget sidefløj mod øst i gården. I forlængelse af sidefløjen ligger et sidehus, som igen er sammenbygget med et pakhus mod Wildersgade. Mod vest i gården ligger en sidefløj til pakhuset, som er sammenbygget med et elevatorårn. Sammenbygget med dette, men med facaden trukket tilbage, ligger et nyere pakhus, nord for dette afgrænses gården af en mur.

Forhuset til Strandgade er en grundmuret bygning i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl.

Bygningen er inddelt i otte fag med en gennemkørsel i de to vestre fag. Gadefacaden står pudset, lys grå i kældretagen, gul i stueetagen og rødgul i de øverste etager; over stueetagen en kordongesims. Under taget en hovedgesims af sandsten med konsoller.

For gennemkørslen er der mod gaden en trefløjet, mørkegrøn fyldingsport med vindue over, samt en sandstensoverligger.

I alle etager er hvidmalede, smårudede vinduer, i kælderen og tredje etage torammede, de øvrige palævinduer. I fjerde fag fra øst er nedgang til kælderen med en tofløjet, grønmalet fyldingsdør i sandstensindfatning. I tagryggen en skorsten i gule sten uden udkrægning.

Fra portgennemkørselen er opgang til stueetagen og nedgang til kælderen.

Mod gården står bygningen i fem fag, idet den østre del er skjult af sidefløjen. Over den pudsede, sortmalede sokkel står facaden pudset og gulkalket med en hvid, profileret hovedgesims. I det østligste af de synlige fag er nedgang til kælderen i en lille udbygning, for indgangen en grønmalet, flammeret dør. I kældretagen er i øvrigt to blændinger, i de øvrige etager er vinduerne udformet som til gaden.

Sidefløjen er en grundmuret bygning i to etager med kælder under og halvtag med røde tegl. Bygningen er inddelt i elleve fag med en gavlkvist over de tre midterste. Over den pudsede, sortmalede sokkel står facaden vandskuret og gulkalket med en hvid, profileret hovedgesims. I det sydligste fag er opgang

til stueetagen ad en stentrappe med jerngelænder på begge sider til en grønmalet, flammeret dør, herover et smårudet vindue. I midterfaget er nedgang til kælderen med skrå lemme over. I begge etager er palævinduer, i kælderen og galvkvisten torammede, smårudede vinduer, alle hvidmalede. I tagfladen er på hver side af galvkvisten en bred taskekvist.

Sidehuset i forlængelse heraf er en grundmuret halvtagsbygning i tre etager med rødt tegtag. Bygningen er inddelt i ni fag og har en gavlkvist over to fag.

Over den sorte, pudsele sokkel står facaden vandskuret og gulkalket med en hvid, profileret hovedgesims. I det søndre fag er opgang til en grønmalet revledør med overvindue. Endvidere er der indgang til stueetagen med to grønmalede, flammerede døre. I stueetagen er smårudede, firrammede vinduer med seks ruder i de øverste rammer og fire i de nederste, i anden og tredje etage er torammede vinduer med henholdsvis fire og seks ruder i hver ramme. I tagfladen en kvist.

Ved det nordligste fag er, ud for de to nederste etager, en teglhængt halvtagstilbygning, som fremtræder grundmuret i den underste del, men i bindingsværk øverst.

Pakhuset mod Wildersgade er en grundmuret bygning i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i ti fag og har to gavlkviste, hver over tre fag, henholdsvis de tre østre og andet til fjerde fra vest.

Over den høje, stænkpudsede, sortmalede sokkel i kælderhøjde står facaden vandskuret og gulkalket med en hvid, profileret hovedgesims. I femte fag fra øst er en gennemkørsel med en rundbuet åbning med en slutsten med inskriptionen »Anno 1780«, for gennemkørslen er en tofløjet, flammeret port. I faget vest herfor er opgang ad en stentrappe til en rundbuet åbning, hvor indgang med en flammeret dør. Til kælderen er to nedgange fra gaden i henholdsvis det vestre fag og fjerde fag fra øst. Begge nedgange er i fladbuede åbninger og med tofløjede, flammerede døre. Under gavlkvistenes midterfag er tofløjede, flammerede porte i kurvehankbuede åbninger, hvori smårudede overvinduer. I etagerne herover er fladbuede luger med tofløjede, flammerede lemme og i hver kvist tilsvarende lemme. Samtlige porte, døre og lemme er grønmalede. I øvrigt har bygningen i alle etager små fladbuede, nirudede støbejernsvinduer.

Mod gården er bygningen kun synlig i fire fag, idet resten går bag sidehuset i øst og sidefløjen i vest. Over de tre vestligste af disse fag er en gavlkvist. Til denne side står bygningen med en lavere, sort sokkel, vandskuret, gulkalket murværk og hvid, profileret hovedgesims. Gennemkørslen er i det østligste af de fire fag, og herfor en tofløjet, flammeret port i kurvehankbuet åbning med slutsten. I faget under gavlkvistens midterfag er indgang til stueetagen med en flammeret dør. Herover er en luge i hver etage samt to i gavlkvisten, alle med tofløjede, flammerede lemme. Port, dør og lemme er grønmalede. Vinduerne svarer til gadefacaden. Mellem anden og tredje

etage er på murpillen mellem første og andet fag regnet fra øst anbragt et ur, overdækket med et lille trætag.

Sammenbygget med pakhuset mod vest i gården ligger en grundmuret **sidefløj** i tre etager med teglhængt halvtag. Bygningen har etagehøjder i overensstemmelse med pakhuset, og facaden fremtræder ganske som dette. I stueetagen er en rundbuet åbning, i hver af de overliggende etager er et torammet, smårudet vindue med fladbuet overkant.

I forlængelse heraf mod nord ligger et grundmuret **elevator-tårn** i fem etager. Bygningen, der kun består af ét fag, hviler på en sokkel af granitkvadre. Derover står bygningen pudset og gulkalket.

Det nye pakhus mod vest i gården er en grundmuret bygning i tre etager med teglhængt halvtag, hvori en fabrikssetage i bindingsværk.

Bygningen er inddelt i syv fag. Over den pudsele, sorte sokkel står facaden pudset og gulkalket med en kraftig, hvid profileret hovedgesims. I yderfagene er indgang med flammerede døre, den søndre en halvdør. I stueetagen er endvidere to tofløjede, flammerede porte samt et vindue. I de overliggende etager er torammede, smårudede vinduer i fladbuede åbninger. I fabrikssetagen er ligeledes smårudede vinduer og i tagfladen herover fire teglhængte taskekviste med smårudede vinduer.

Pakhuset forbindes mod nord med forhuset mod Strandgade ved en gulkalket **mur** med blændinger.

Ejere:

1806: matr.nr. 40

1623 - (1625)	Cort van Busch, i 1625 efterfulgt af enken, Margrethe Henrichsdatter.
(1628) - 1632	Proviansskriver Bartholomæus Haagenzen, gift med Margrethe Henrichsdatter.
1632 - (1659)	Tolder i Præstø, Jacob Jensen.
(1675) - 1685	Borgmester Christian Spormand.
1685 - 1695	Magister Peder Møller, sognepræst i Slagelse.
1695 - 1711	Vineddikebrygger Lambertus Vannier.
1711 - 1723	Assistenshusforvalter Jacob Linne-mann.
1723 - 1731	Kommitteret i Kammerkollegiet Casper Gähler.
1731 - 1775	Tilforordnet i Kammerkollegiet, kammerråd, senere etatsråd Peter Lund, efterfulgt af søsteren, fru Ingeborg Christine Weise og derefter af hendes børn: etatsråd Johan Chri-

	stophner Weise og Sophie Elisabeth Weise, gift med etatsråd Frederich Christian Sevel.
1775 - 1804	Grosserer Niels Brock og boet efter denne.
1804 - 1805	Grosserer Niels Brock Sommerfeldt.
1805 - 1813	Grosserer Peter Friderich Becher.
1813 - 1881	Grosserer Christian Broberg, efterfulgt af sønnen, grosserer Christian August Broberg.
1881 - 1882	Murermester Axel Aagaard.
1882 - 1915	Firmaet Styhr & Kjær.
1915 - 1944	Handelsfirmaet C.J. Carøe.
1944 - 1979	Grosserer frk. Vera Margrethe Jensen, senere gift Ive (enejer fra 1955) og grosserer Bo Stig Ive (til 1954) samt grosserer Palle Iversen (1954 - 1955).
1979 - d.d.	Ejerlejligheder.

1689: matr.nr. 36 b

Indtil 1709	Som ovenfor.
1709 - 1759	Sejlingsmand Jens Jørgensen, efterfulgt af enken, Marie.
1759	Skipper Niels Jensen Lund, efterfulgt af enken, Erdtmuth Jensdatter. Derefter som ovenfor.

1689: matr.nr. 36 c

Indtil 1723	Som matr.nr. 40, ovenfor (1689: 25).
1723 - 1740	Assistenthusforvalter Jacob Linne-mann, efterfulgt af arvingerne.
1740	Adam Thomsen, efterfulgt af enken Helene Dorothea. Derefter som ovenfor.

Strandgade 38

Matr.nr. 38a

Grunden og den ældste historie

Sammen med Wildersgade 53 udgør denne grund den østre del af storgrund nr. 3, som er nærmere omtalt under Strandgade 36.

Ud mod Strandgade blev grunden først bebygget efter 1635. Hvornår står dog stadig hen i det uviste. I 1675, hvor grunden var sammenhørende med nuværende nr. 40, forlød det, at ejendommen var »forbedret med gårdsrum og plads«. Denne kommentar er vanskelig at

tyde, men kunne pege på, at bryggergårdens side- og bagbygninger var blevet opført, så ejendommen som på Geddes kort fra 1756 udgjorde et lukket gårdsanlæg. Det betyder i så fald, at begge forhuse var ældre end 1675: både det grundmurede nr. 38 og bindingsværksforhuset på nuværende nr. 40 – som blev udskilt i 1758, se nærmere under sidstnævnte. Af disse gamle bygninger er i dag kun forhuset i nr. 38 tilbage. De øvrige bygninger er enten erstattet af nyere byggeri eller helt forsvundet.

Helt tilbage i Christianshavns ældste tid og igen i en periode på cirka 100 år, frem til 1909, hørte Wildersgade 55 sammen med nr. 38.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset bærer på facaden årstallet 1688, og dette er da muligvis også bygningens opførelsesår, men som ovenfor antydtes kan den også være ældre. I et skøde fra 1701, der omhandler hele bryggergården – både nuværende nr. 38 og 40 – beskrives det grundmurede hus som en lejebolig i tilknytning til bryggergården. Dette kunne eventuelt tyde på, at den var blevet gammeldags, og det nyere bindingsværkshus var at foretrække som bolig for ejeren. En mere præcis datering må dog afvente bygningsarkæologiske iagttagelser.

Først i 1731 foreligger der nærmere oplysninger om bygningen. Den stod da i fire grundmurede fag og to etager med en kvist over to fag og med grundmuret kælder under.

Af de mere detaljerede beskrivelser af bygningen fra midten af 1700-tallet fremgår det, at der var en gennemkørsel i det ene fag, som i dag. Kælderen var indrettet til udlejning og havde særskilt nedgang fra gaden, mens adgangen til stueetagen fandt sted fra gennemkørslen. I gavlkvisten var en luge og derover en udliggebom til hejseværk på loftet.

Kældernedgangen fra gaden er muligvis blevet flyttet lidt rundt, og den var i hvert fald i begyndelsen af 1800-tallet forsynet med et konsolbåret skur af bornholmsk sandsten. I øvrigt omtales i 1874 en butik i kælderen.

En række ændringer i 1908, udført efter tegning af arkitekt Chr. Ditlefsen, har givet bygningen dens nuværende præg. Dels blev den øverste etage påbygget, facaden »tykt« pudset og kordongesimsen sat op, og dels fik huset nu opgang direkte fra gaden; sidstnævnte indretning betød at kældernedgangen måtte flyttes til det vestligste fag. Siden har bygningen i det væsentligste stået uændret. Den er senest istandsat i 1988.

Sidehuset til højre i gården, som er sammenbygget med forhuset, består af to bygningsafsnit, der begge omtales som nye i 1820, hvor ankersmed Hans Caspersen havde ejendommen – før han købte Strandgade 46.

Tilbage i 1700-tallet omtales en grundmuret fløj til forhuset, som dette i to etager, og regnet i tre fag. Om denne fløj var opført samtidig med forhuset må ind til videre stå hen i det uvisse, men den har haft samme højde som hovedhuset. På Geddes kort fra 1756 fremtræder dette første sidehus smallere end det følgende, der i taksationen fra 1758 regnes i 11 fag og stod i bindingsværk, ligeledes i to etager. Dette sidehus havde lavere etagehøjder.

Fra 1820 tales som nævnt om to nye, grundmurede sidehuse. Bygningen nærmest forhuset er regnet i 11 fag og stod i samme etagehøjder som forhuset, mens det bageste kun var i to fag, men til gengæld i tre etager inden for samme gesimsniveau. Måske er der i begge bygningsafsnit genbrugt lidt fra de hidtidige huse.

Bygningernes teglhængte halvtage blev i 1908 ændret til mansardkonstruktionen.

Det østre sidehus er opført i 1908 som stald og vaskehus, men blev inden 1918 omdannet til lagerbygning. Herved fik bygningen sit nuværende udseende med revleporten. Den udvendige jerntrappe ved sydgavlen stammer fra opførelsestidspunktet.

Baghuset er formentlig opført i 1750'erne, men kraftigt ombygget i 1882.

Bygningen nævnes ikke i brandtaksationen vedrørende ejendommen fra 1775, men er indtegnet på Geddes kort fra 1757. I juni 1758 beskrives den som en staldbygning og hjulmagerværksted i bindingsværk. Den var da kun i én etage med en kvist over to fag og med halvtag. I 1784 omtales en kvist over de fire midterste af i alt otte fag. I 1808 var her indrettet smedeværksted og i 1820 vognremise og stald, mens der i 1857 atter var smedje.

I 1882 iværksattes en omfattende ombygning, hvorved bygningen i det væsentligste fik sit nuværende udseende. Facaden blev omsat i grundmur, og bygningen forhøjedes til to etager og fik den nuværende fagdeling, ligesom gavlkvisten blev opmuret. Mansardtaget stammer fra en ombygning i 1908. Der var fortsat stald endnu et stykke ind i dette århundrede samt forskellige værksteder.

Da matr.nr. 510, Wildersgade 55, blev solgt fra i 1909, blev åbningerne i gavlen tilmuret.

Forhuset er grundmuret over en sokkelmarkering, rejst i 4 brede fag, kælder og 3 etager. Kordonbånd mellem 1. og 2. etage, profileret gesims. Heltag med røde vingeteg. Pudset overflade, grå med hvide detaljer.

Porten sidder i østre fag, kurvehanksbuet med vanger i granit. Slutstenen, der er i sandsten, er udformet som en bladværksomkranset, oval medaljon, hvorpå har været malet »No 43 / A«. Desuden sidder i stikket 2 barokke sandstensbasser. Selve portfløjen er tredelt, hver fløj har i midten en glat fyldning, der foroven og forneden omgives af en diamantfyldning. Kannelerede slaglister. Malet mørkeblå. Den lave overdel er tilsvarende delt i 3 fag, hver med en fyldning.

I 2. fag fra øst er ad 3 granittrin opgang til en dobbelt fløjddør, hver fløj med 5 fyldninger (klassicistisk, men vist nyere). Nedgang til kælderen sker i 4. fag, 3 støbte trin, nyere dobbelt fløjddør, hver fløj med 3 fyldninger. Dørene er malet mørkeblå.

Kælderen har 1/3 x 2 vinduer, 1. etage har et 3-fags 1/1, et 4/1 og to 3-fags dannebrogsgesims med delt storrude. Vinduerne i 2. og 3. etage er ligeledes 3-fags dannebrogsgesims med delt storrude.

På facaden er med bogstaver i støbejern skrevet »A 1688«.

Mod gården står den grundmurede bygning synlig i to fag. Facaderne er pudsede og gulmalede, gesimsen er aftrappet og gulmalet. Over en kurvehanksblending i portfaget sidder et lavt trerammes vindue og herover vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse. Desuden et enkelt smalt vindue med to rammer over hinanden. Alle vinduer er hvidmalede.

Mod vest ligger et grundmuret sidehus i to etager med teglhængt mansardhalvtag. Facaden er pudset og gulmalet med aftrappet gulmalet gesims. Huset er 13 fag bredt med firerammede palævinduer, enkelte torammede, alle hvidmalede. I tredje fag fra syd er der en glat indgangsdør med oval rude. Herover et vindue med diagonale sprosser. I mansardetagen er der syv kviste. I sydgavlen findes en række firerammede vinduer samt to små vinduer.

Mod øst i gården ligger et grundmuret sidehus i én etage med mansardhalvtag med tagpap. Bygningen er inddelt i elleve fag.

Bygningens facade er malet gul og har en aftrappet, ligeledes gul hovedgesims. Over midterfaget samt tredje fag fra nord er hejsekviste. I midterfaget er indgang med en tofløjet, hvidmalet fyldingsdør med ruder og overvindue. Vinduerne er grønmalede, torammede med tværsprosse, og i hejsekvistene er tofløjede, grønmalede lemme med udligger. I sydgavlen er en tofløjet port og i overgavlen en dør.

Helt i syd ligger et grundmuret baghus i to etager med mansardtag med røde tegl. Faginndelingen er uregelmæssig, idet stueetagen består af seks fag, mens anden etage har et bredt fag, svarende til stueetagens to midterste, herover er en hejse-

Strandgade 38

kvist. Facaden står glatpudset og gulmalet med en aftrappet hovedgesims. I stueetagen er tre indgange i den vestre del. I de tre østre fag samt i anden etage er vinduer af dannebrogstypen med tværsporse, alle grønmaledede. I hejsekvisten er en tofløjet dør med ruder og herover en udligger.

Ejere:

Indtil 1637	Som Strandgade 36.
1637 - ?	Hr. Nilaus.
(1646) - (1649)	Studiosus Jens Nilausen.
1663 - 1673	N.N.
1673 - 1701	Brygger Niels Sørensen Høyer, efterfulgt af enken Maria.
1701 - ?	Smed Niels Madtsøn.
(1717) - 1755	Rebslagermester Johan Jensen Gerling, efterfulgt af enken, Kierstine.
1755 - 1758	Brændevinsbrænder Peter Sivertsen Hammer.
1758 - 1764	Bødker Samuel Friberg og boet efter denne.
1764 - 1799	Rebslagermester Søren Buch, efterfulgt af enken, Florentine Meyer.
1799 - 1808	Rebslagermester Anthon Christian Toxwærd.

1808 - 1829	Ankersmed Hans Caspersen.
1829 - 1882	Bødkermester P. Richter, efterfulgt af enken, Elisabeth Johanne Richter, f. Lange.
1882 - 1908	Bødkermester Johan Marcus Petersen, efterfulgt af enken, Inger Kirstine Petersen, f. Olsen.
1908 - 1910	Husejer Jens Nielsen.
1910 - 1953	A/S J. Cederlunds Sønner.
1953 - 1961	Firma Th. Møller, v/ grosserer Ernst Møller og boet efter denne.
1961 - 1967	Fru Lise Juncker Schledermann og direktør Erik Junker Møller.
1967 - 1983	Carl Engholms Eftf. A/S.
1983	Axel Pitzner.
1983 - d.d.	Hesselrød Byggeindustri A/S.

Strandgade 40

Matr.nr. 38

Grunden og den ældste historie

Grunden hørte indtil 1758 sammen med Strandgade 38, se denne; endnu i 1635 hørte Strandgade 40 og 38 dog til hver sin storgrund, henholdsvis nr.2 og 3, der begge var bebygget med fem lejeboliger ud til Wildersgade, men lå ubebyggede til Strandgade. Da bebyggelsen til Strandgade i 1675 omtales for første gang – og bestod af Niels Sørensens bryggergård, var de to grunde slået sammen. I øvrigt lå der i slutningen af 1600-tallet flere bryggergårde i Strandgade.

På nærværende del af grunden lå førhen ud til Strandgade et bindingsværkshus i fem fag og to etager med kvist over tre fag og grundmuret kælder. Denne bebyggelse kan i brandtaksationerne følges tilbage til 1731, men var højst sandsynligt væsentligt ældre, og kan enten være knyttet til opførelsen af en bryggergård her på stedet omkring 1673, eller måske snarere bygget som udlejningsejendom for den sidste storgrundsejer her på stedet, Rasmus Jensen Hellekande, omkring midten af samme århundrede. I så fald er den antagelig bygget sammen med nr. 42, se denne.

Peter Sivertsen Hammer lod bagsiden omsætte i grundmur omkring det tidspunkt, hvor han solgte den vestre del af ejendommen fra, dvs. 1750'erne. Ikke desto mindre blev det gamle hus tilsyneladende revet ned kort herefter og nedennævnte bygning rejst.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset er opført i 1765 for blokkedrejer Johannes Ambrosius. Det følgende år betegnes huset stadig som

nyopført, og det var næsten tre alen dybere end det gamle hus, så det er formentlig begrænset, hvad der er genbrugt af den stående bebyggelse.

Fagantallet forblev dog uændret, men den nye, grundmurede bygning blev rejst i tre etager og fik mansardtag, hvori der – svarende til det nogenlunde samtidige nr. 26 – blev opsat en trekantfronton. Desuden omtales der en port i to fag; denne var dog senest i 1804 erstattet af det nuværende indgangsparti. Hoveddørens placering ved siden af et blændet fag tyder da også i sig selv på, at der er ændret på forholdene. Stilistisk svarer døren derimod fint til bygningens opførelsestidspunkt – dvs. i den sene rokoko, og døren kan da også være flyttet hertil fra portrummet, hvorfra adgangen til trappen hidtil havde fundet sted. Den endnu eksisterende gavlkvist mod gården bliver ligeledes nævnt for første gang i 1804, men allerede ved opførelsen omtales en vinde på loftet, som sandsynligvis har været knyttet til denne hejsekvist. Over kældernedgangen fra gaden var der i 1804 et træskur, som dog senest i 1820 var erstattet af den nuværende sandstensplade på konsoller af samme materiale.

Før midten af 1800-tallet var også tagetagen ændret til det nuværende udseende, idet fronton og tagkviste blev afløst af fabrikssetagen, der omtales første gang i 1845.

I 1971 blev bygningen udsat for en omfattende brand i de øvre etager. Skaderne forårsagede en større istandsættelse og oplægning af nyt tag.

Grundmuret forhus i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl, heri til gaden en fabrikssetage, mod gården mansard. Bygningen er inddelt i fem fag.

Gadefacaden står glatpudset, kælderen, der springer let frem for den overliggende facade, står mørk grå, medens facaden herover er malet mørk rosa. Under taget en kassegesims. I det østligste fag er nedgang til kælderen, for indgangen en lysegrå, tofløjet fyldingsdør, derover en konsolbåret, lysegrå dæklplade.

I det vestre fag er opgang ad to stentrin til en tofløjet, beklædt dør, malet lysegrå, med rundbuet, radialsproset overvindue. Det rundbuede stik over døren har »vederlagssten« og »slutsten«, i muren herover en firrudet vinduesramme. I kælderen og tredje etage er torammede vinduer med tre ruder i hver ramme, i stuen og anden etage vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse, i fabrikskvisten torammede vinduer med to ruder i hver ramme. Alle vinduer er hvidmalede. I tagfladen herover er to nye, halvrunde, torammede kviste. I tagryggen en ny skorsten i gule sten.

Mod gården står bygningen vandskuret og malet gul. Over

Strandgade 40

det midterste fag er en gavlkvist med et hul, hvor der tidligere har været en hejsebom. I det vestligste fag er indgang med en grønmalet dør med lille overvindue. I faget øst herfor er nedgang til kælderen i en fladbuet muråbning, for indgangen en grønmalet dør. Vinduerne er i det vestre fag små torammede, i faget øst herfor er ingen vinduer, i de øvrige fag er torammede, tværsprossede vinduer, alle grønmalede. Mansarden har røde tegl, heri i vest en torammet og i øst en trerammet kvist.

Ejere:

Indtil 1758	Som Strandgade 38.
1758 - 1764	Brændevinsbrænder Peter Sivertsen Hammer.
1764 - 1796	Blokkedrejer Johannes Ambrosius, efterfulgt af enken, Anna Chatrine Friderichsdatter.
1796 - 1819	Skipper Niels Touscher.
1819 - 1829	Ankersmedemester Hans Caspersen.
1829 - 1831	Vejmester Jørgen Andersen Lund.
1831 - 1832	Snedkermester Wilhelm Olsen.
1832 - 1851	Madam A.J. Glumsøe, enke efter jernhandler Hans Glumsøe.
1851 - 1864	Skibstømrer Rasmus Hansen Glumsøe.

1864 - 1883	Dorthea Marie Magdalene Olander, f. Rasmussen, enke efter skibstømrer Ole Gustav Olander, ovennævntes søster.
1883 - 1898	Skomagermester Carl Heinrich Bagge.
1898 - 1899	Værtshusholder Frederik Christian Jensen.
1899 - 1912	Skomagermester Carl Heinrich Bagge.
1912 - 1919	Skomagermester Martinus Peter Christensen.
1919 - 1921	Skræddermester I. Larsen.
1921 - 1930	Fabrikant Kay Bille.
1930 - 1932	Enkefru Hansine Keller.
1932 - 1934	Købmand A. Madsen.
1934 - 1941	Fru Pouline Rygaard.
1941	Entreprenør Edwin Rygaard.
1941 - 1948	Fru Katy Bekker.
1948 - 1953	A/S J. Cederlund & Sønner (1948: A/S J. Cederlunds Sønner).
1953 - 1978	Prokurist Erik Møller.
1978 - 1979	Marianne Nielsen.
1979 - d.d.	Ejerlejligheder.

Strandgade 42

Strandgade 42

Matr.nr. 37

Grunden og den ældste historie

Ejendommen ligger på en del af storgrund nr. 2, som i 1635 tilhørte Rasmus Jensen Hellekande og var bebygget med fem våninger ud til Wildersgade, men endnu ubebygget mod Strandgade. Inden 1675, hvor storgrunden var blevet delt, var nærværende grund blevet bebygget – ligesom de øvrige grunde ud til Strandgade i denne karré.

Den omstændighed, at de to forhuse, der tidligst kommer til at ligge på grundene med nuværende nr. 40 og 42, er et par ret ydmyge, sammenbyggede bindingsværkshuse, frister til den antagelse, at de var bygget med udlejning for øje. I så fald kunne bygherren have været den københavnske købmand Rasmus Jensen Hellekande, der som ejer af hele storgrunden havde mulighed for at disponere på denne vis. Husene eller smågårdene er – trods den fornemme beliggenhed – på »håndværkerniveau«, og de kan meget vel være opført, da væksten på Christianshavn skulle fremmes, efter at bydelen i 1643 havde fået selvstændig købstadsstatus. Stedet blev da også i 1650'erne overtaget af en håndværker, nemlig blokkedrejer Stephen Ibsen, der altså har haft tilknytning til det lokale, maritime erhvervsliv. Det er i øvrigt også muligt, at det var denne

ejer, der først lod grunden bebygge. Sikkert er det i hvert fald, at stedet var bebygget før 1675.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset i nr. 42 har under alle omstændigheder haft en lang historie bag sig og har til gårdsiden stadig den typiske høje tagrejsning i behold, som er karakteristisk for de ældste huse i bydelen. Huset var som nævnt sammenbygget med nabohuset i vest, men lå med fri gavl i øst.

Da forhuset blev indtegnet til brandforsikring i 1737, blev det betegnet som »gammelt« og stod i fem fag og to etager med grundmuret kælder og med kvist over de tre midterste fag. Denne udformning var formentlig den oprindelige.

Først i 1782 bliver beskrivelsen af huset mere detaljeret, og det fremgår bl.a., at tømmeret var delvis i eg, og at der i kvisten var en udligger til et hejseværk.

I 1788 ansøgte Hans Jensen Pagh om tilladelse til at opføre forsiden i grundmur samt udbygge kvisten til en fuld etage. Han fik lov til begge dele, og inden udgangen af 1789 var gadefacaden da også blevet grund-

muret – eller rettere skalmuret – og havde fået nye, såkaldte engelske vinduer med hvidt glas. Det vil sige, at vinduerne havde træsprosser i modsætning til de tidligere blysprøssede vinduer. Udbygningen af kvisten til den tredje etage synes derimod at være blevet opgivet i første omgang. Først næsten 100 år senere – i 1882 – blev huset forhøjet, og da kun mod gaden; det midterste fag har altid været blændet. Samtidig opsattes to tagkviste mod gården.

For indgangen til stueetagen var der i begyndelsen af forrige århundrede en glat dør med overvindue. Den blev i 1850'erne udskiftet med en fyldingsdør. I kælderen har været skiftende butikker.

Sidehuset er formentlig blevet til ved en gradvis ombygning af den bindingsværksbygning, der omtales på ejendommen allerede i 1737. Bygningens beskedne dimensioner kunne godt tyde på høj alder, ligesom anden etages udkrænkning og skrånstiverne i denne etages undertavl.

Mellem 1737 og 1782 blev huset forlænget fra seks til ni fag og forhøjet fra to til tre etager; at dømme efter Geddes kort fra 1757 havde forlængelsen fundet sted før dette tidspunkt. Senest i 1804 var stueetagens facade blevet grundmuret. Højden er i dag uforandret, men længden er reduceret til fem fag. I ældre tid har bygningen bl.a. rummet stald til seks køer.

Mellem for- og sidehus ligger et et-fags trappehus, der øjensynlig har fået denne funktion i forbindelse med sidehusets forhøjelse.

Forhus i 5 fag grundmur til gaden og 5 fag bindingsværk til gården, kælder, 3 etager og kvist. Heltag med røde vingetegl. Facaden er pudset og rødmalet. Muret gesims i hele husets længde.

I 5. fag (fra øst) er ad 3 støbte trin adgang til dør med tre fyldinger, den øverste er i glas, krydssprosset. Overvindue, rektangulært, krydssprosset. Nedgang til kælder sker i 1. fag, 1 granit og 1 støbt trin. Nyere fyldingsdør. Grønmaledede.

Kælderen har vinduer 2/3, de øvrige etager af dannebrogstypen med delt tværsprosse. Dog er vinduet over døren 2/2. Et vindue i 1. og i 3. etage er blændet. Vinduerne i 3. etage er højere end i 2. etage, hvilket i sammenhæng med bagsiden fortæller, at huset er forhøjet med en etage til gaden. I tagfladen 2 nye kviste. På tagryggen en klassicistisk skorsten.

Den synlige del af husets østgavl står i bindingsværk med skrånåbning i alle fag.

Bagsiden står i overpudset bindingsværk, 2 brede og 1 smalt fag, kælder og 2 etager. Kælderen er grundmuret, enten som

en høj sokkel, eller også fordi bindingsværket er fjernet. Kælderen har en nyere glat dør, 1 vindue 2/3, grønmalet. Vinduerne i de 2 brede fag er af dannebrogstypen med tværsprosse, det smalle er 2/1, sortmalede. I tagfladen er 3 nyere taskekviste, fordelt på 2 etager.

Sidehus i 5 fag bindingsværk, forbundet med forhuset med en lille muret mellembygning i 1 fag, 2 etager. Sidehuset er ellers i 3 etager. Sidehusets 1. etage er kun i 4 fag og er, sammen med sydgaflen, i grundmur. 1. etage har tidligere været i bindingsværk, og 2. etage har krævet ud over med en vulstformet overgangsfod. Halvtag med røde vingetegl. I mellembygningen, med adgang ad 3 trin, danner en rundbuet døråbning indgang til en lille forstue, hvorfra der er adgang til lejlighederne. Alle vinduer er sortmalede 2/3. I tagfladen er 2 nye taskekviste.

Ejere:

?	- (1623)	Perlestikker Jacob Thormøller (von der Møhlen).
(1635)	- (1640)	Rasmus Jensen Hellekande.
1653	- (1677)	Blokkedrejer Stephen Ibsen.
1681	- 1689	Drejer Jens Christensen.
1689	- 1692	Hans Andersen Normand.
1692	- 1695	Anne, salig Doctor Hans Leths.
1695	- (1699)	Skipper Hans Andersen Lehnsmand.
?	- 1715	Skipper Henrich Hansen Holst.
1715	- 1737	Kasserer ved Zahlkammeret, senere stiftsbefalingsmand over Island Henrich Ochsen.
1737	- ?	Tømrersvend Matthias Larsen Hald, efterfulgt af enken, Inger Mogensdatter.
?	- (1764)	Skibstømrer Mads Eilersen, gift med Inger Mogensdatter, efterfulgt af enken, Anne Kirstine Lauritzdatter.
(1782)	- 1787	Brændevinsbrænder Anders Olsen Schifter, gift med Anne Kirstine Lauritzdatter.
1787	- 1799	Værtshusholder Hans Jensen Pagh.
1799	- 1805	Brændevinsbrænder Jens Poulsen Wibye.
1805	- 1811	Brændevinsbrænder Anders Nielsen Albøge.
1811	- 1853	Brændevinsbrænder Niss Sørensen Dahl, efterfulgt af enken, Frederikke Lovise Lund, senere gift med jernstøber Peter Frederik Lunde.
1853	- 1870	Nagelsmedemester Frantz Peter Block.
1870	- 1879	Murermester Jacob Heinrich Ette, efterfulgt af enken, Anna Cathrine Margrethe Ette, f. Christensen.
1879	- 1903	Værtshusholder Anders Knudsen, ef-

	terfulgt af enken Emma Petrine Knudsen, f. Petersen.
1903 - 1929	Ferdinand Knudsen m.fl., arvinger efter ovenstående.
1929 - 1931	Tapetserer Mathias Behring Bryld.
1931 - 1955	Snedkermester H. Madsen.
1955 - 1967	Afdelingschef i udenrigsministeriet, dr.jur. Georg Cohn, efterfulgt af fru Elfriede Cohn.
1967 - 1977	Hans Henrik Cohn m.fl., arvinger efter ovenstående.
1977	Pecunia Finansieringsaktieselskab.
1977 - 1983	Irgens Gaard ApS.
1983 - 1985	Henrik Poug Christensen.
1985 - d.d.	Ejerlejligheder.

Strandgade 44

Strandgade 44

Bådsmadsstræde 2-4

Wildersgade 59

Matr. nr. 36

Irgens Gård

Grunden og den ældste historie

Storgrunden udgjorde den yderste grund mod øst i Strandgade i den oprindelige byplan, dvs. helt ud til den daværende vold. I 1635 tilhørte den Mathias Clausen og var bebygget på halvparten ud til Strandgade. Bebyggelsen svarede til det endnu eksisterende hjørnehus, hvis renæssancekarakter da også stadig afsløres af de buede murstik med kridtsten over vinduesfagene. Fløjen i to fag mod Bådsmadsstræde er formentlig opført samtidig med hovedhuset. Forud var grunden ejet af bl.a. møntmester ved Saltkompagniet Johan Post, som sandsynligvis har opført hjørnehuset, der således hører hjemme i den første byggebølge. I 1675 omtales gården som repareret og med tilliggende lejebolig.

Da bygningen i 1740 blev indtegnet i brandforsikringen, stod den som ved opførelsen i to etager og havde stadig frontispice over fire fag til Strandgade. Der var indgang til beboelsen fra gårdsiden, formentlig i det næstyderste fag mod vest som i dag. Omkring 1780 blev en oprindelig halvdør tilsyneladende udskiftet med en beklædt dør; om indgangen var i øvrigt sandstensudsmykning. Frontispicen forsvandt tilsyneladende mellem 1834 og 1854, antagelig samtidig med at gavlen til Bådsmadsstræde blev valmet; endnu i 1782 omtales i hvert fald en »hel spids« til Bådsmadsstræde. I henhold til en rekonstruktionskitse af H. H. Engqvist er vinduestakten ændret i stueetagen til Strandgade, således at to tidligere, brede fag ved gav-

len i vest (nærmest porten) er erstattet af tre fag i samme takt som fagene i overetagen. Huset, der nu står overpudset og berøvet sine tidligere gavle, indgår i dag som et relativt anonymt indslag i Irgens Gård.

Den nuværende bebyggelse

I 1689 omtales i alt ni lejevåninger ud til Bådsmadsstræde og Wildersgade. Disse svarede muligvis til de to parallelle længer, der ses på Geddes eleverede kort med gavlen ud til Wildersgade. Ellers kendes intet specifikt til »bagbebyggelsen« før midten af 1700-tallet, hvor agent og tobaksfabrikant Peter Borre overtog den store ejendom, og inden for en årrække stort set om- og bebyggede stedet, så det fik sit nuværende udseende: Langs Bådsmadsstræde var der formentlig tale om gradvis ombygning, mens fløjen langs Wildersgade må være nyopført til tobaksfabrikation i 1750'erne. Som en kuriøsitet kan det i øvrigt nævnes, at allerede ved takseringen til brandforsikring i 1781 omtales et ur på gavlkvisten mod gården. Det store pakhus på tværs af grunden stammer også fra P. Borres tid, og det er den eneste bygning, der er opført i tre etager. Forhuset ud til Strandgade (44 A) til højre for porten stammer også fra P. Borres tid og stod oprindeligt i to etager med kontorer forneden og pakrum ovenpå.

I 1790 blev ejendommen overtaget af General Commissariats Collegiet for at blive benyttet til artilleri-kaserner. I denne forbindelse blev forhuset (t.h.) mod Strandgade forhøjet med en ekstra etage, hvorover det oprindelige mansardtag blev genopført. Da kasernen kunne tages i brug i 1792, blev hjørnebygningen benyttet som bolig for officerer. Muligvis (gen)opførtes en ny brandmur og port ved denne lejlighed. Det samme kan gælde bygningen i én etage inde i gården, som har været benyttet til hestestald og første gang omtales i 1804.

Irgens Gård består af et kompleks af bygninger på hjørnet af Strandgade, Bådsmandsstræde og Wildersgade.

Strandgade 44 A. Grundmuret hus rejst over en sokkel af granitkvadre, i 9 fag, 3 etager og mansard. Pudset og gulkkalket med sorttjæret sokkel. Muret, profileret, hvidmalet gesims. Mansardtag med sortglaserede vingetegl. Huset er muligvis forhøjet fra 2 til 3 etager.

Midt for facaden er en opsproset, dobbelt glasdør med skodder for. Vinduerne i 1. etage er barokke 4/2×3, i øvrigt 2/2×3. Hvidmalede. I mansarden 7 segmentkviste 2/2×3. Bagsiden som forsiden. De to vestligste vinduer i 2. etage sidder højere, og det vestligste er endda skråt afskåret forned, hvilket skyldes hensynet til en nu nedrevet halvtagsbygning.

Mellem Strandgade 44 A og B er en mur med port. Gulkkalket. Portåbningen, der sidder i et til begge sider svagt frempringende felt, er rundbuet og med vederlagsbånd og slutsten i sandsten. Derover en sandstenstavle med teksten »IRGENS GAARD«. Muren er foroven afsluttet med en profileret sandstensafdækning. Selve porten er trefløjet, hver fløj delt i tre glatte fyldinger. Profileret overligger. Overfeltet både radiært og koncentrisk opdelt. Sortmalet.

Strandgade 44 B. Hjørnehus med 6 fag mod Strandgade og 3 dobbelte fag mod Bådsmandsstræde. Grundmuret over en sokkel af sandstenskvadre, kælder, 2 etager og kvist. Gulkkalket, med sorttjæret sokkel, valmet heltag med røde vingetegl. Alle vinduesfag er markeret med et kurvehanksbuet stik, hvori ses rester af kridtstensmarkeringer. Faget i 1. etage nærmest porten har dog et bredere stik, som kunne tyde på, at døren har siddet her.

På Strandgade-siden er mellem 2. og 3. fag fra øst nedgang ad 2 støbte og 4 granittrin til kælderen. Fladbuet kælderhals, nyere fyldingsdør. I 6. fag, dvs. under den lukkede indgangsdør, er rester af et stik over en kælderåbning.

Alle vinduer er barokke 4/2×3, hvidmalede. I taget to nye taskekviste. Ældre skorsten.

I den frie gavl mod vest sidder adskilligevinduer, og spor af blændede tilmurede. Barokvinduer. I gavlens 3. og 4. etage dog hhv. 4/2×2 og 2/2×3.

Strandgade-fløjens bagside er i 2 fag. Vinduerne i 1. etage har markerede stik, i det østlige fag sidder døren, og herover sidder stikket meget højt. Døren har måske altid siddet her. Glat revledør, sortmalet, overvindue 2/2×2. Vinduer som forsiden.

Bagsiden af Bådsmandsstræde-fløjen er ligeledes i 2 fag, hvor også kun 1. etagens vinduer er markerede med stik. Der er ikke kridtsten i stikmarkeringerne mod gården. Desuden er der helt op i hjørnet mod Strandgade-fløjen endnu et lidt smallere fag med stik, men uden vindue. 1. etage har barokvinduer 4/2×3, 2. etage dannebrog 2×2-2×3. På taget en nyere taskekvist.

Denne bygning er forlænget med et grundmuret hus, rejst over en sandstenssokkel, med kælder, 2 etager og kvist. I 2½

dobbeltfag med vandrette stik. Gulkkalket. Hvidkalket gesims. Heltag med røde vingetegl. På taget en ældre skorsten.

I det 1. dobbeltfags nordre fag sidder en lousis-seize dør, Bådsmandsstræde 2. Et støbt trin, dobbelt fløj dør, hver fløj med 2 riflede fyldinger, adskilte af et bånd af overlagte halvcirkler. Midt på øvre fylding en beslagsroset. Slaglisten med taglagte skæl. Malet vogngrøn. Derover et pudset, rektangulært kartouchefelt. Overvindue 2/2×3, malet grønt. Hvidmalede barokvinduer 4/2×3.

Siden mod gården er i 6 fag, kælder og 2 etager. I 2. fag fra nord er af 3 granittrin, med glat tofløjet dør, overvindue, 2/2×2. 1. etage har barokvinduer 4/2×3, 1. etage dannebrog 2×2-2×3.

I forlængelse af denne bygning er et grundmuret hus på 2 fag, men i 3 etager og kvist. Sokkel af sandstenskvadre. Gulkkalket. Hvidmalet gesims. Heltag med røde vingetegl, dog halvvalm mod syd. 1. etage har dannebrog 2×2-3×2, 2. og 3. etage har 2/2×3. På taget to taskekviste.

Mod gården fremtræder huset som et gavlhus. Soklen går her i ét med hjørnebygningen mod Wildersgade. Grundmuret, opført i 3 etager med gavlkvist i hele husets bredde i 2 etager. Gavlens konturer er markeret med flade lisener.

I 1. etage har oprindelige siddet 2 rundbuede porte, stablerne er også bevaret, nu erstattet af 2 vinduer. 1. etage har dannebrog 2×2-2×3, ellers 2/2×4 undtagen øverst, 2/2×3.

Strandgade 44 D, E og F. Hjørnebygning mod Wildersgade. Bygningen er i 8 fag mod Bådsmandsstræde, 10 fag mod Wildersgade og har et sidehus i 6 fag. Forhusene er grundmurede og har en lav sokkel i sandstenskvadre, 2 etager med mansardtag, røde vingetegl. Gulkkalket. Hvidkalkede gesimser.

Siden mod Bådsmandsstræde. I det nordligste fag sidder en dør af helt samme type som i Bådsmandsstræde 2. Overliggeren er dekoreret med triglyffer, overvinduet er 2/2×3, grønmalet. Vinduet i 1. etage nærmest hjørnet mod Wildersgade er blændet, de øvrige er barokke, 4/2×3. 2. etage har 2/2×3. I mansarden 4 nyere taskekviste. Ældre skorsten.

Fløjen mod Wildersgade. I den vestlige del sidder fagene meget spredt. I 3. fag (fra vest) sidder en flad-kurvehanksbuet port, med markerede vederlags- og slutsten. Selve porten har to brede fløje, hver med en lille og en stor spejlfylding. Profileret overligger. Overfeltet med to fyldingsfelter. Malet vogngrøn. I tagfladen 5 nyere taskekviste, 2 ældre skorstene. Bagsiden af Bådsmandsstræde-fløjen er i 6 fag, to etager med en gavlkvist i 2 etager over det 3. fag fra nord. Mansardtag. Over det sydligste fag i 1. etage er et fladbuet stik, ikke bredt nok til at være en port. Døren sidder i det nordligste fag, 2 granittrin, dobbelt fløj dør, hver fløj med 3 fyldinger, hvor den øverste udgør fløjens halve højde. Overvindue 2/2×3. Vinduerne i 1. etage er barokke 4/2×3, mens 1. etage har 2/2×3. Gavlkvisten har markeret etageinddeling og gavltrekanter med lisener. Vinduer 2/2×3. Alle hvidmalede. I mansarden 3 nye taskekviste, desuden 1 i selve tagfladen.

Bagsiden af Wildersgade-fløjen er i 4 fag med 2 etager og mansard. Gavlkvist i 1 etage over midten. 1. etage har tid-

ligere været delt i 3 brede portfag, flade kurvehanksbuer med 1½-stens stik, hvoraf nu kun det vestre er i brug. Over døren længst mod vest er rester af et smalt stik. Selve døren er tofløjet, glat, malet vogngrøn, overvindue 2/2×3.

Porten er delt i 3 fløje, hver med 3 fyldinger, hvoraf den øvre har fløjens halve højde. Overfeltet er glat. Malet vogngrøn. Vinduerne i 1. etage er barokke 4/2×3, ellers 2/2×3. I gavlkvisten et ur. Mansarden har 1 nyere kvist.

Sidehuset. Grundmuret i 6 fag, med kælder, 2 etager og gavlkvist i 2 etager, over det 4. fag, regnet fra syd. Halvtag med mansard, røde vingetegl. I 3. fag er kældernedgang ad 1 støbt granittrin, fladbuget kælderhals. Ved 6. fag et skur. Hoveddøren sidder i 1. fag og har en glat revledør, overvindue 2/2×4, malet vogngrøn. Vinduerne er alle 2/2×3. Gavlkvisten har markeret etageinddeling og gavltrekanter med lisener. Vinduerne er 2/2×3. I mansarden 3 nye taskekviste.

Strandgade 44 G. Pakhus, grundmuret over en sokkel af sandstenskvadre, i 12 fag, 3 etager med mansard. Pudset og gulkalket, mansardtag med røde vingetegl.

Midt for langsiden en falsat døråbning. Alle vinduer er små og fladbuede, 1/3×2, malet vogngrønne. Profileret gesims, hvidkalket. I mansarden 6 taskekviste og 1 segment, alle nyere.

Nederst på østgavlen er to kurvehanksbuede porte med markerede slutsten. Ellers er gavlen i 3 fag, 5 etager, midterfaget er en fladbuget, falsat losseåbning, flankeret af små, fladbuede vinduer, 1/3×2. For porte og vinduer er grønmalede fløje.

Strandgade 44 H. Fritliggende havehus, grundmuret, 5 fag bredt, ingen vinduer i langsiderne. 1 etage, heltag med røde vingetegl. Vinduerne i østgavlens endefag sidder i dørformede blændinger, måske tilmurede døre. På husets nordside er indgang ad en 2×3 delt fyldingsdør, malet sortgrøn. Døren har tidligere siddet øst for den nuværende placering. Vinduerne er 2/2×4, hvidmalede.

Ejere:

1620	Claus Condevin.
1623 - 1626	Saltcompagniet ved møntmester Johan Post.
(1635) - ?	Mathias Clausen, efterfulgt af enken.
? - (1664)	Hans / Jens Jensen, gift med ovennævnte enke.
(1664) - (1675)	Jochum Irgens til Vestervig, efterfulgt af enken, Cornelia Bichet.
? - ?	Købmand Emanuel de Texeira.
(1679) - 1680	Handelsmand Johan Irgens.
1680 - 1699	Assessor Nicolai Jansen Arf (?).
1699 - 1751	Kasserer ved Zahlkammeret, senere stiftsbefalingsmand over Island og Færøerne Henrich Ochsén, efterfulgt af arvingerne.
1751 - 1783	Handelsmand, agent, etatsråd, to-

bakksfabrikant Peter Borre og boet efter denne.

1783 - 1802	Den Kongelige Grønlandske, Islandske, Finmarkske og Færøische Handel.
1802 - 1924	Den Kongelige Land Militair Etat Krigsministeriet, Forsvarsministeriet.
1924 - 1967	Afdelingschef i udenrigsministeriet, dr.jur. Georg Cohn, efterfulgt af enken, Elfriede Cohn og højesteretssagfører Nophtali Cohn (til 1937).
1967 - 1973	Hans Henrik Cohn m.fl., ovennævntes arvinger.
1973 - d.d.	Ejerlejligheder.

Strandgade 46

Bådsmadsstræde 3

Matr.nr. 35A1

Andreas Bjørns Gård

Grunden og den ældste historie

I 1732 blev den nordre del af afdøde Niels Alsings tømmerplads udbudt på auktion og erhvervet af storkøbmanden Andreas Bjørn. Det følgende år tilkøbte han den resterende del af grunden. Den samlede grund strakte sig herefter fra Strandgade til Overgaden neden Vandet og fra Bådsmadsstræde til Christianshavns Kanal. Ud til gaderne var grunden bebygget med pakhuse af tømmer og brædder.

Andreas Bjørn lod delvis de gamle pakhuse nedrive og nye bygninger opføre, ligesom han anlagde en stor have på den del af grunden, der var beliggende syd for Wildersgade. Denne haveplads blev solgt i 1766.

Den resterende del af grunden blev i 1857 opdelt i flere mindre grunde: Strandgade 48 og 50 samt Christianshavns Kanal 4 og Bådsmadsstræde 5-7.

Den nuværende bebyggelse

Hjørnebygningen er opført for købmand Andreas Bjørn i 1734 – nogenlunde samtidig med at han gik i gang med opfyldningerne til sit nye skibsværft på den senere Wilders Plads – se denne. Det nye forhus i Strandgade, som han selv beboede, blev opført i seks fag og tre etager med kælder under og en gavlkvist over de to fag. Den frie gavlmod Bådsmadsstræde stod i fem fag. Bygningen var meget enkel, kun prydet af den kraftigt profilerede hovedgesims, der tidligere blev brudt af gavlkvisten og i øvrigt dannede overgang

til det oprindelige sortglaserede tegltag. I kælderen var der pakrum. Bygningen er jævngammel med bebyggelsen i Strandgade 34 og de to mindre borgerhuse Overgaden oven Vandet 24 og 26. Alle enkle barokhuse, der er bygget nogenlunde samtidig med de københavnske ildebrandshuse.

I 1804 omtales en kældernedgang fra både gade og gård; nedgangen fra gaden sad i det østligste fag og var – i hvert fald i 1857 – i en rundbuet åbning; en ombygning samme år indebar bl.a., at døråbningen blev firkantet og de hidtidige små, torammede vinduer gjort større og forsynet med ni ruder.

Hovedindgangen fandtes tilsyneladende helt tilbage til opførelsestidspunktet i naboet i øst, hvor der var anlagt en forstue med trappe i faget nærmest hjørnehuset, se nedenfor.

I første halvdel af 1800-tallet synes der at være blevet opmuret en gavlkvist over to fag til gårdsiden. En sådan findes endnu, mens den oprindelige gavlkvist til gaden blev nedtaget 1851-52. Dette skete muligvis, for at bygningen kunne harmonere bedre med de nye naboer, Strandgade 48 og 50, men det har svækket bygningens egen karakter.

Før 1942 var der indrettet et såkaldt middagskøkken på hjørnet, og vinduerne til Bådsmandsstræde samt tre fag til Strandgade var udskiftet med helglasruder.

I 1975-76 blev bygningen istandsat med nyt tag af røde vingetagsten. Samtidig blev de gamle kviste repareret og to nye kviste opsat. Endelig blev gavltrekanten til Bådsmandsstræde nyopmuret og det øvrige murværk samt vinduerne repareret i 1986.

Portbygningen udgjorde oprindeligt en del af en lang, grundmuret pakhusbygning ud til Strandgade, som blev brandforsikret samtidig med forhuset i 1734. Bygningen stod da i 13 fag og tre (små) etager med en kvist over ét fag. I 1761 omtales porten i to fag på den nuværende plads og i tilknytning hertil en italiensk trappe, der betjente både hovedhuset på hjørnet og pakhuset; sidstnævnte rummede også remiser.

I den følgende vurdering fra 1804 er porthusets tre fag skilt ud som en selvstændig bygning, og resten regnet som et særskilt forhus på ti fag. Porten til gaden blev da beskrevet som tofløjet og beklædt, indrammet med en rundbuet sandstensindfatning. Også denne bygnings tag var behængt med sorte, glaserede sten.

Først i forbindelse med nyopførelsen af Strandgade 48 og 50 i 1851-52 fik portbygningen sit nuværende udseende. Den blev både gjort dybere og højere, så proportionerne blev afstemt med hjørnebygningens. I det

»lappede« murværk ser man tydelige spor af forandringerne – næsten som i en bedaget kirkebygning eller borg.

Forhuset mod Bådsmandsstræde er ikke helt så gammelt som hjørnehuset og portbygningen, men allerede mellem 1734 og 1741 blev der her på stedet opført en bindingsværksbygning i seks fag og to etager. Det er formentlig denne bygning, der ses indtegnet på Geddes kort.

Snart efter – i 1761 – blev bygningen beskrevet som værende i grundmur og mere end dobbelt så lang som bindingsværkshuset. Efter arkivalierne og den afvigende vinduesrytme at dømme ligger den ældste bygning stadig – dækket af skalmur – på det første stykke op mod hjørnehuset, mens resten står i grundmur og var nyt i 1761. Ved brugen af vekslende skifter i gule og røde sten minder denne bygning om den gamle bygning, Andreas Bjørn lod bygge til sine overordnede folk lige ved broen til Strandgade på Wilders Plads.

I 1761 omtales også en opgang til stueetagen ad en stentrappet med repos med jernrækværk. Trappen beskrives i 1804 som bestående af otte gullandske stentrin og repos af samme materiale; for indgangen var da en tofløjet, beklædt dør.

Bygningen ændredes i øvrigt ikke væsentligt, før den i 1830 fik påbygget den tredje etage, som i murværket tydeligt skiller sig ud fra det ældre. Hvad den oprindelige tagdækning har bestået af, lader sig ikke afgøre, men efter forhøjelsen bestod den af såvel sorte som røde sten, formentlig således, at de sorte sten har ligget til gaden og de røde til gården.

***Forhuset til Strandgade** er en grundmuret bygning i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i seks fag.*

Over den pudsede søkkel står facaden i blank mur af røde sten med aftrappet og behugget hovedgesims. I stueetagen og anden etage er vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse i underrammerne, i tredje etage er mindre, torammede vinduer med midtstillet tværsprosse; i gavlen til Bådsmandsstræde er en del vinduesåbninger blændet. Fra Strandgade er nedgang til kælderen i det vestre fag med en tofløjet, grønmalet fyldingsdør, i de tre nærmestliggende fag er torammede vinduer med midtstillet tværsprosse, mens der i de tre østre fag er noget større, nirudede vinduesrammer. Kældervinduerne er malet grønne, de øvrige vinduer hvide.

I taget er tre tagkviste og i tagryggen to vandskurede skorstene.

***Portbygningen** er en grundmuret bygning i tre etager med*

Strandgade 46 · Bådsmandsstræde

kælder under og heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i et bredt portfag samt et almindeligt fag.

Over den pudsede sokkel står facaden i røde sten med aftrappet og belugget hovedgesims. I det østre fag er en rundbuet portåbning med sandstensindfatning, for indkørslen en flammeret, grønmalet port, i det rundbuede felt over portoverliggeren er en muslingeskal i sandsten. I portfagets anden etage er et treleddet vindue af dannebrogstypen med tværsprosse, i tredje etage et trerammet vindue med midtstillet tværsprosse. I det vestre fag er et nirudet kældervindue af samme type som i det ovenfor beskrevne forhus, og i stueetagen er et vindue af dannebrogstypen, ligeledes som forhusets. I de øvrige etager er spor efter tidligere muråbninger, ligesom der i portfaget er spor af, at muråbningerne her er blevet ændret.

I tagfladen en trerammet kvist.

Forhuset mod Bådsmandsstræde er en grundmuret bygning i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i 13 fag.

Over den pudsede sokkel står facaden i blank mur, stueetagen og anden etage i vekslende skifter af gule og røde sten, tredje etage helt i gule sten med en aftrappet hovedgesims. Murpillerens bredde er mindre i de seks vestre fag end i den østre del.

I det østre fag er indgang med en grønmalet fyldingsdør med stor rude, umiddelbart vest for døren er en lille udelt vinduesramme. I kælderen er torammede vinduer med tværsprosse i de otte vestre fag. I stueetagen er et lille torammet vindue over indgangsdøren og i øvrigt 6 1/2 fag meget høje vinduer af dannebrogstypen i den østre del af facaden, i den vestre del tre mindre vinduer, ligeledes af dannebrogstypen med tværsprosse i underrammerne. I anden etage er otte fag og i tredje etage fem fag som de sidst beskrevne.

I tagryggen to vandskurede skorstene.

Ejere:

?	-1732/33	Niels Alsing.
1733	- 1756	Købmand Andreas Bjørn, 1750 efterfulgt af enken, Margrethe Lentz.
1756	- 1761	Godsejer, justitsråd Emanuel Thygesen, gift med Margrethe Lentz, 1758 efterfulgt af steddatteren, Karen Bjørn.
1761	- 1766	Kommitteret i Generaltoldkammeret, justitsråd Thyge Jesper(sen) Rothe, gift med Karen Bjørn.
1766	- 1771	Grosserer William Chippendale.

- 1771 - 1777 Robert Tuite, Charles Selbye, Theobald Bourke, Christopher MacEvoi og William Chippendale.
- 1777 - 1779 Kammerherre Robert Tuite.
- 1779 - 1787 William Chippendale (til 1784) og grosserer John Dungan.
- 1787 - 1789 Grosserer John Dungan og John Good.
- 1789 - 1799 Charles Selbye.
- 1799 - 1812 Charles Selbye (til 1802) og John Good.
- 1812 - 1821 Ritmester og greve Knud Bille v. Schack og krigsråd Lauritz Berth.
- 1821 Handelshuset Brødrene Tutein.
- 1821 - 1825 Grosserer Michael Petersen Albeck.
- 1825 - 1857 Ankersmedemester Hans Caspersen.
- 1857 - 1867 Snedkermester Jens Christian Kaalund.
- 1867 - 1874 Agent Johannes Olsen.
- 1874 - 1891 Overretssagfører Wilhelm Schytte (til 1885) og brygger Knud Christian Hansen, bryggeriet »Rabeshave«.
- 1891 - 1900 De forenede Bryggerier A/S.
- 1900 - 1905 Fabrikant Viggo Ostermann, sidst boet efter denne.
- 1905 - 1957 A/S Havnemøllen.
- 1957 - 1972 Grosserer Gustav Nielsen.
- 1972 Advokat Alex Friedmann.
- 1972 - d.d. Ejerlejligheder.

Strandgade 48

Matr.nr. 35bl

Grunden og den ældste historie

Vedr. den den ældste historie henvises til Strandgade 46. Det ses her, at Andreas Bjørn i 1734 lod en grundmuret pakhusbygning opføre fra hjørnehuset hen til passagen langs kanalen, nu kaldet Christianshavns Kanal. Denne bygning var oprindeligt i tre etager og 13 fag. Efter udskillelsen af den østre ende som en selvstændig portbygning blev 10 fag tilbage, svarende til en bygningslængde på knap 47 alen. Bygningen rummede også remiser.

I 1804 var der i stueetagen henholdsvis en butik i to fag og i resten sukkerraffinaderiet »Union«. Raffinaderiet brændte i 1804, og om dette har skuespilleren Thomas Overskov fortalt i sine erindringer. Hans far var mestersvend i raffinaderiet. I 1816 nævnes sukkerraffinaderiet ikke længere, men bygningen omtales som pakhus.

I 1825 havde den driftige ankersmedemester Hans Caspersen (3. generation) overtaget den store ejendom

mellem Strandgade og Wildersgade, hvor hans smedeværksted til grovere varer, blandt andet kæder, i 1827 blev anset for det bedst indrettede i København. I 1839 oprettede han firmaet »H. Caspersen og sønner«, som dog i 1856 blev overdraget til sønnen (4. generation), ligeledes med navnet Hans Caspersen.

Den nuværende bebyggelse

De nuværende bygninger, nr. 48 og 50, er opført 1851-52 som beboelsesbygninger i fire etager og har i det væsentligste stået uændret siden. De hører til det tidlige, større etageboligbyggeri og er opført, mens voldene lagde en begrænsning for byens vækst.

I 1872 omtales facaden som pudset med fuger. I en kortere periode omkring 1890 var indrettet butik med en indgang fra gaden i andet fag fra vest. Den nuværende butik er etableret i 1907, hvor en ny dør blev isat og vinduet øst herfor forlænget lidt.

Forhuset er en grundmuret bygning i fire etager med kælder under og heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i seks fag.

Over en sokkel af tilhugget granit står gedefacaden i blank mur af røde sten med en kordongesims i sandsten og en muret, profileret hovedgesims.

I det østre fag er opgang ad fire granittrin til en tofløjet fyldingsdør med rude samt overvindue. I det vestre fag fører tre granittrin op til en butiksdør med stor rude, fast sidestykke og overvindue. I faget ved siden af døren er et højt butiksvindue af samme bredde som facadens øvrige vinduer. I alle etager er grønmalerede vinduer af dannebrogstypen med tværsporse, herover fladbuede stik. Umiddelbart ved siden af butikken er en blændet kældernedgang. I taget er fire trerammede kviste.

Mod gården står bygningen med pudset sokkel og deover blankt murværk i gule sten med en aftrappet, muret hovedgesims. For indgangen i det østre fag er en tofløjet fyldingsdør. Vinduerne er af samme udseende som til gaden, der er tre fag i hver etage, hvoraf det ene sidder forskudt i højden i forhold til de andre i forbindelse med trappeopgangen. I kælderen er der to trerammede vinduer med tværsporse, og ud for disse er lyskasser. I tagfladen to kviste. Den vestre del af bygningen er skjult af sidehuset.

Sidehuset er en grundmuret bygning i fire etager med lav kælder under. Etagehøjderne er som på forhuset, og bygningen har halvtag med røde tegl. Bygningen fremtræder ligesom forhuset med pudset sokkel og blankt murværk i gule sten. Sidehuset er sammenbygget med forhuset ved et smigfag, som i hver etage har et treleddet vindue af dannebrogstypen med

Strandgade 48 - 50

tværsporse. Indgangen finder sted fra gavlen med en tofløjet fyldingsdør. I etagerne over døren er dannebrogsvinduer med tværsporse, og vest for indgangsfaget er i hver etage et halvt tilsvarende fag, men forskudt i højden i forhold til trappeopgangens vinduer. I gavltreanten to mindre vinduesrammer.

Ejere:

Indtil 1857	Som Strandgade 46.
1857 - 1866	Mekanikus, ankersmedemester Hans Caspersen.
1866 - 1876	Overretsprøkurator Julius Maag.
1876 - 1879	Handelsfuldmægtig Emil Müller.
1879 - 1884	Rebslugermester Andreas Jørgensen Richardt.
1884 - 1890	Værtshusholder Knud Rasmussen.
1890 - 1917	Malermester Chr. Jensen, efterfulgt af enken, Hansine Vilhelmine Jensen, f. Hansen.
1917 - 1962	A/S Havnemøllen.
1962 - 1965	Carl Gustav Bøggild og fru Erna Bøggild.

1965 - d.d. Arkitekt m.a.a. Helge Holm (til 1970), kgl. solodanser Hans Brenaa, tobakshandler Poul Glæsner, kommandør Hans Henrik Wesche (til 1967), møllersvend Børge Nielsen, fru Rikiza Ulsaker, f. Wesche (fra 1967), kgl. kapelmusiker Lars Holm Johansen (fra 1970).

Strandgade 50 Christianshavns Kanal 2

Matr.nr. 35b2

Grunden og den ældste historie

Se Strandgade 48.

Den nuværende bebyggelse

Det nuværende hjørnehus er opført 1851-52 samtidig med nr. 48 og sammenbygget med dette. Det skrå hjør-

nefag havde oprindeligt et vindue også i stueetagen, men dette blev i 1868 udskiftet med en dør, der i hvert fald siden 1889 synes at have ført ind til en beværtning. De tidligere sprossedelte vinduer er for nylig udskiftet.

Hjørnebygningen er en grundmuret bygning i fire etager med kælder under og heltag med sortglaserede tegl. Bygningen er inddelt i fem fag til Strandgade, et skråt afskåret hjørnefag samt tre fag til kanalen.

Over soklen af tilhugget granit står gadefacaderne i blank mur af røde sten med kordongesims og profileret hovedgesims af sandsten.

I det vestre fag fører en granittrappe på fire trin op til en tofløjet fyldingsdør med diagonalsprosset overvindue. I det skrå hjørnefag fører tre granittrin op til en nyere imprægneret dør, der ligger tilbagetrukket fra facadeplanet. Over døren, der fører ind til et restaurationslokale, er et vindue med kulørte blyndfattede ruder. Facaden i dette fag er beklædt med imprægneret træ. I stueetagen er de tre vestre vinduesfag mod Strandgade delt af en højtsiddende tværpost og med tophængt overramme, medens det østre fag ligesom det nordre mod kanalen er udelt. Alle øvrige vinduer er af dannebrogstypen med tværsporse.

I taget er tre tagkviste til Strandgade, én over det skrå hjørne og én ud mod kanalen. I tagryggen to nyere skorstene i røde sten.

Mod gården står bygningen vandskuret. I det vestre fag er indgang med en tofløjet fyldingsdør. Vinduerne er alle af dannebrogstypen med tværsporse. Vinduerne i det vestre fag sidder i forskudt højde med trappeopgangen, vinduerne i det østre fag er treleddede. Over samtlige muråbninger er fladbuestik.

Tilbygningen mod kanalen er ligeledes i fire etager med kælder under.

Ejere:

Indtil 1866	Som Strandgade 48.
1866 - 1873	Cand.jur. Nathan Heine.
1873 - 1892	Værtshusholder Niels Christensen.
1892 - 1900	Værtshusholder Jens Thomsen Bagge.
1900 - 1917	Gæstgiver C. O. Berg.
1917 - 1928	Fru Metula Christensen, f. Jørgensen Krog.
1928 - 1942	Restauratør J.P. Mengel.
1942 - 1968	Fabrikant N. Meyland-Smith (til 1948), fru Anna Meyland-Smith, f. Jørgensen (til 1944), ligningsinspektør Enrico Hansen (til 1944), fru Edel

Andersen (fra 1944) og kaffehandler C. H. Andersen (fra 1944).

1968 - d.d. Frk. Ingerlise E. Andersen.

Torvegade 22

Mtr.nr. 126

Grunden og den ældste historie

Allerede før 1635 var den bageste del af hjørnegrunden op mod nuværende Wildersgade solgt fra hjørnegrunden ned mod Strandgade – Strandgade 12-14. Opdelingen blev gennemført af Knud Erlandsen, der solgte grunden til Niels Hansen Malmøe. Før 1659 var der tilsyneladende opført en række mindre bygårde på strækningen svarende til nuværende Torvegade 22-26. På nuværende nr. 22 lå således to ældre gårde, hvoraf den nordligste helt tilbage fra 1659 var ejet af en bager. Da de to gårde fra 1714 kom under samme ejer, blev hele den nuværende matrikel inddraget til bagergård. I over 200 år blev der bagt her på stedet.

De to gamle huse eller gårde var i bindingsværk, og da ejendommen i 1750 blev brandforsikret, stod forhuset i 13 fag med kælder under 11 fag samt i tre etager. I praksis var der tale om to huse på henholdsvis seks og syv fag, hver med en stående gav. Der var opgang fra gården ad en vindeltrappe ved seksfagshuset, som i øvrigt i 1770 omtales som værende i fire etager.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset fik sin nuværende fremtræden, da bager Peter Nielsen Kaldre i eller omkring 1774 lod gadesiden omsætte i grundmur og inddele i de otte fag, hvoraf yderfagene er bredere end de øvrige. Under syv fag var kælder, og helt i nord blev den rundbuede portgennemkørsel indrettet med portkamre over. Porten var beklædt og havde halvrundt overvindue. I det modsatte yderfag var der sandsynligvis en indgang til en forstue med tofløjet, beklædt dør og halvrundt vindue over. En sådan indgang omtales i hvert fald utvetydigt i 1804.

Den nye helstøbte facade fik en midtplaceret gavlkvist over to fag, men ellers var det eneste udsmykningslement den markante trægesims, der blev gentaget i kvistens trekantfronton. I 1804 omtales lemme i de fleste af overetagens vinduer og i kvisten, hvor der også omtales en udligger til hejseværket.

Mod gården stod huset efter ombygningen kun i to etager. Dog var bagsiden i den sydligste del trukket lidt tilbage, så der fremkom et »styrtrum« over denne del

af bygningen. Den uensartede dybde stammede formentlig fra de gamle, individuelle huse. Bygningen havde langt op i tiden endnu blyrammer i gårdsidens vinduer. Fra denne side var indgang med en stentrappe i faget nærmest porten, hvor der var indrettet forstue med trappe til de øvre etager.

Fra midten af forrige århundrede omtales forskellige butikker i forhuset, dels i kælderen og dels i stueetagen. I forbindelse hermed blev der flyttet rundt på indgangene, og vinduerne blev forlænget ned i kældersplan. I 1925 indrettedes butik i den tidligere port.

Bagbebyggelsen i bindingsværk kan følges i arkivalierne tilbage til 1700-tallet. I sidehuset har været bageri i stueetagen og mellofter ovenover. Bagerindretningen blev først fjernet i begyndelsen af dette århundrede, men havde da længe været ude af brug. Også baghuset fungerede i tilknytning til bageriet.

Grundmuret **forhus** på i alt otte fag, med brede endefag, opført over en sokkel af groft tildannede kampesten og med kælder, tre etager og kvist. Profileret hovedgesims, vistnok i træ. Over midten sidder en gavlkvist i én etage, to fag, afsluttet med trekantfronton med gesims i træ. Huset er pudset, malet gulligt sandfarvet. I det nordlige endefag er en nu lukket, rundbuet port med vederlag og slutsten i sandsten. På vederlagsstenene står »17 75«, på slutstenen »No 90«. Heltag, røde vingeteg. På tagryggen to høje, slanke, glatte skorstenspiber.

I 2. fag fra syd er nedgang til kælderen. I 4. fag opgang til stueetagen med en nyere opsproset dør. Over denne sidder en slutsten, formentlig af sandsten, med en kronet kringle.

Kælderen og stueetagen har butiksindretning, og etagerne er kun adskilt af en træbrystning. Store hele ruder. Porten er lukket med en stor rude. Profileret overligger. Åbningen til portloftet er lukket med sprossevinduer.

Vinduerne i 2. og 3. etage er af dannebrogstypen med tværsprosse, endefagene er dog i tre vinduesfag. Gavlkvisten har torammede vinduer. I tagfladen er to kviste, formet som cirkeludsnit. Alt træværk er malet mørkebrunt.

Mod gården fremstår den treetagers bygning i bindingsværk over en gråmalet, muret sokkel. Tømmeret står sortmalet, tavlene pudset og gulmalet. Facaden har ti synlige fag, hvoraf de tre sydligste ligger trukket en del tilbage. Denne del af facaden har samtidig en stor udkrægning over nederste etage. Hele facaden har forskellige vinduestyper bl.a. af dannebrogstypen med tværsprosse og firerammede sprossevinduer. Alle vinduer har grønne rammer og røde karme, enkelte rammer er gamle med ældre hjørnebånd og rumpestabler. Vinduer, tavl og tømmer er generelt i forsømt stand. I de tre nordligste fag sidder et

Torvegade 22

butiksparti med en dør omgivet af forskellige vinduestyper. I den tilbagetrukne del findes en trappe til en dør i det nordligste fag, hvor passagen gennem butikken ligger. Over facaden et sortmalet gesimsbræt. Taget er et teglhængt heltag med fem kviste af forskellig type.

I gårdens sydende ligger et **sidehus** på fire etager, helt i bindingsværk og med teglhængt halvtag. Tavl og tømmer er i forsømt stand og har samme farver som forhusets bagside. Facaden er synlig i 2-2½ fag. Vinduerne er ældre to- og tre-rammede med samme farver som forhusets bagside. Over 2. etage er der en lille udkrægning.

Baghuset er i bindingsværk over en muret underetage. Tømmeret er sortmalet, og tavlene er pudsede og gulmalede. Bygningen er fire etager høj og 3½ fag bred. Vinduerne er en- og torammede med grønne rammer og røde karme. I facaden findes også to rødmalede fyldingsdøre. Nordgavlen, som også står i bindingsværk over en muret underetage, har ældre torammede vinduer. På grunden mod vest står en ældre træbygning, rød- og gulmalet med luger og en enkelt fyldingsdør.

Ejere:

1689: mtr.nr. 76

Tidligere som Torvegade 26.

? - (1659) Bager Christian Nielsen Millou.
 (1675) - (1682) Bager Michel Pedersen.
 (1689) - (1699) Bager Michael Blöcher.

(1714) - (1741) Bager Jochum Lentz, som tillige fra 1714 var ejer af nedennævnte halvdel.

1689: mtr.nr. 77

Tidligere som Torvegade 26.

- ? - (1659) Skipper Peder Olufsen.
 1671 - (1682) Skipper Hans Oldenburg, efterfulgt af enken Mette.
 1687 - 1688 Prammand Oluf Pedersen.
 1688 Skipper Olluf Ollufsen, efterfulgt af enken Kirsten.
 1688 - 1714 Isenkræmmer Lorentz Schnitler, også kaldet Snedker, i 1713 efterfulgt af Johan Andresen Timpf, handelsmand i Hamburg.
 1714 - 1742 Kgl. hofbager Jochum Lentz.
 1742 Kgl. kommissariat-skriver Andreas Holm.
 1742 - 1809 Bager Hans Pedersen, efterfulgt af enken Karen, gift 2. gang med Peder Nielsen Kaldre.
 1809 - 1831 Bager Fredrick Eschild Olsen Ben-thien.
 1831 - 1844 Bagermester Poul Simon Henningsen.
 1844 - 1847 Bagermester Rasmus Henning Emil Beck.
 1847 - 1924 Bagermester Johan Frederik Rickmann, 1871 efterfulgt af enken Elisabeth Sophie Rickmann og senere deres arvinger, der herefter sidder med dele af ejendommen.

Torvegade 24

- 1924 - 1935 Glas- og porcelænshandler Georg A. Berg.
 1935 - 1981 Forretningsfører Jørgen A. Backer, efterfulgt af arvinger.
 1981 - d.d. J.P. Bacher A/S.

Torvegade 24

Mtr.nr. 125

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie, se Torvegade 22. Gården på nr. 24 bestod i 1694 af en syv fag lang bindingsværksbygning i to etager med en kvist over to fag og kælder under fem fag.

Den nuværende bebyggelse

Husets nuværende grundmurede facade i seks fag og udsmykningen med kordongesims og en blænding mellem anden og tredje etage stammer fra 1791-93, hvor en tredje etage også blev påbygget, og huset fik mansardtag. I bygningens bagside var den gamle fagdeling i syv fag bevaret, og bindingsværket her stod da overpudset. Fra gaden var omkring 1800 indgang ad en tofløjet, beklædt dør med vindue over, samt en nedgang til kælderen.

Mellem 1817 og 1838 blev mansardtaget ombygget til den nuværende fabriksetage, og fra midten af århundredet har der været indrettet butik i bygningen. Gradvis er både kælderen og 1. etage blevet inddraget til dette formål. Indtil 1859 var der et trappehus på forhusets bagside. Nævnte år blev trappen lagt ind i huset. Siden er kun sket mindre ændringer i forbindelse med butiksindretningen.

Sidebygningen, en tidligere mellembbygning, i ét fag og fire etager, omtales første gang i 1793.

Grundmuret forhus i seks fag, med kælder, tre etager samt to tagetager. Muret, profileret kordonbånd mellem 1. og 2. etage. Mellem 2. og 3. etage er et falset blændingsfelt over de fire midterfag. Rigt profileret, gennemløbende hovedgesims. Fabrikskvist i hele husets længde. Derover to kviste. Delt heltag med røde vingetegl. Huset er berappet og kalket mørk, varm okker.

Kælder og 1. etage er indrettet til butik. Alle muråbninger i 1. etage er fladbuede og går i ét med kælderetagens, adskilte af en træbrystning. Døren er moderne med to glatte fyldinger. Fladbuget overvindue.

I 3. fag er indgang i gadeplan til stueetagens butik. I 5. fag er nedgang til kælderen. Vinduerne i butikken er hele, store ruder. 2. etage har dannebrogsvinduer med tværsprosse, mens de øvrige etager har torammede vinduer, fabrikskvistens er nye. Kvistene er af træ med trekantgavle, nye vinduer.

På tagryggen er en stor, vistnok oprindelig skorsten, med en lille krave på midten. Ved nordgavlen en nyere glat pibe.

Bagsiden er for kældere- og 1. etages vedkommende i fem fag bindingsværk, mens 2. og 3. etage er i tre almindelige fag og bredere. Forskellen skyldes, at der gemmer sig en trappe i det bredere fag. Bindingsværket er kraftigt, regelmæssigt, dobbelt rem ved overgangsfod, løsholter og dokker. Kælder-vinduerne har to steder gennembrudt fodremmen. Profileret gesims i træ. Bindingsværket er sorttjæret, mens tavlene er murede, berappede og kalket mørk okker.

Kældernedgang under 1. og 2. fag, regnet fra nord. For indgangen er en sortmalet fyldingsdør.

Sidehus eller mellembygning i ét fag bindingsværk, vinduer som forhuset.

Ejere:

Tidligere som Torvegade 26 og Strandgade 14.

1655 - 1660	Margrete Keitum, enke efter Sigvard Friis.
1660 - (1675)	Hattemager Jørgen Knif.
? - 1677	Sporemager Laurits Pedersen.
1677 - 1694	Hattemager Johann Meyer.
1694 - ?	Sejlingsmand Svend Andersen.
(1699) - (1717)	Brændevinsbrænder Morten Knudsen.
? - (1728)	Skipper Hans Hofgaaard, efterfulgt af enken Birgitte.
? - 1748	Islandsk købmand Jørgen Kragh.
1748 - 1757	Gabriel Borchardt, spisemester ved Det kgl. ridderlige Akademi, efterfulgt af enken Mette Munck, gift anden gang med brygger Lars Madsen, og enke efter denne.
1757 - 1789	Blokdrejer Michael Jacobsen Klauen.
1789 - 1797	Tømrermester Johan Christopher Wahl.
1797 - 1803	Bødker Christian Larsen Lund.
1803 - 1855	Kobbersmed Johan Gustav Ringberg, efterfulgt af enken Anne Christine Bjørn, gift. 2. gang med snedkermester Poul Sigismund Carl Kryger, og senere enke efter denne.
1855 - 1879	Mel- og grynhandler Carl Ferdinand Schaltz, efterfulgt af enken, Anne Johanne Cecilie, f. Feldthuus.
1879 - 1959	Ølhandler Hans Vilhelm Fresløv, 1901 efterfulgt af enken, Johanne

Frederikke Mathilde Fresløv. I 1928 fulgt af deres tre fælles børn og siden disses arvinger.

1959 - 1961	Fru Maren Mærsk.
1961 - 1970	Andreas Jennow A/S.
1970 - 1979	J.P. Backer, 1971 efterfulgt af fru Tove Backer.
1979 - 1983	Knud Jensen.
1983 - 1984	Elsebeth Gynther m.fl.
1984 - d.d.	Jens Simonsgaard.

Torvegade 28 Wildersgade 26 – 26 A

Mtr.nr. 123

Grunden og den ældste historie

Rækken af ejendomme ud til Torvegade, nr. 28 til 32, nærmest Wildersgade er udstykket fra den gamle storgrund nr. 26, som på det ældste kort var tillagt Gilles Peitersen, men i 1623 blev tilskødet Gertt Albrechtsøn. I 1635 var grunden opfyldt, men endnu ikke indhegnet eller bebygget. Derimod var den før 1675 opdelt i hele fem parceller: fire små og så den noget større grund,

Torvegade 28 · Wildersgade 26 - 26 A

svarende til nuværende Torvegade 32. På hjørnet boede flere slagtere, og på den bageste del af det nuværende nr. 28 lå da gravsmad Diderich Kruses to små våninger ud til Wildersgade. I 1724 var denne ejendom lagt ind under hjørnegrunden, og da lå der et bindingsværkshus i syv fag og én etage med kvist over to fag ud til Torvegade og som baghus hertil en tre fag lang bindingsværksbygning.

Den nuværende bebyggelse

Mellem 1735 og 1743 blev det gamle forhus afløst af en tre etager høj hjørnebygning i grundmur ud til de to gader og med bindingsværk ind mod gården. Der var kun kælder mod gårdsiden, og ud til Wildersgade var en hejsekvist. Omkring 1790 fik huset også grundmuret bagside. I den frilagte facade under det gamle butikskilt ses over det sydligste fag et blændingsfelt med et gammelt bagerskilt med kringle.

Lige omkring midten af forrige århundrede blev den øverste etage bygget på hjørnehuset. Fjerde etage blev gjort lige så høj som anden etage, og huset fik med det ret stejle skiferklædte mansardlignende tag, med rækværk omkring den plane del foroven, en noget dominerende fremtoning. I den nye hovedgesims var tandsnit.

I 1852 omtales den fire etager høje bygnings facadevinduer som indfattede. På et fotografi i Nationalmuseet fra 1941 ses huset med denne udsmykning, bl.a. fordakninger over midtrisalittens tre fag i anden etage, som medvirkede stærkt til at give det en mere harmonisk fremtræden. I 1883 havde Københavns Telefonselskab lejet den øverste etage, og på taget blev da etableret et »hus« og stativer til at samle ledningerne til den nyindrettede central. Fra slutningen af forrige århundrede har der været skiftende butikker i stueetagen.

Det gamle, efterhånden noget ombyggede baghus i bindingsværk blev i eller umiddelbart før 1782 erstattet af en bygning i grundmur og med mansardhalvtag. I taget var fem luger, der alle havde hejseværk, og endnu en hejseluge var anbragt ud til Wildersgade. Inde i gården var ind mod Torvegade 32 en lille sidefløj, der dog snart blev henregnet til baghuset. I bagbygningen blev allerede i 1782 indrettet bageri, samt ud mod Wildersgade et vognskur og siden også hestestald. Mellem denne bygning og forhuset blev i 1791 opført et porthus. Porten i selve gavlen blev tilmuret i 1895, mens den anden port stadig kan ses på stedet.

Fredet 1982.

Hjørnehuset har mod Torvegade fem fag og mod Wildersgade fire fag. Grundmuret, kælder, fire etager og kvist. Opført over en sokkel af sandstensblokke. Mod Torvegade er en

midtrisalit over tre fag. Hushjørnerne er markeret med pilastrer i stor orden, der ligger i samme plan som risalitten. Man får således indtryk af, at sidefagsvinduerne ligger i et forsænket bånd.

På facaden mod Wildersgade er vinduerne i 2. fag fra øst blændet. Dette fag er samtidig fremhævet i en risalit. De øvrige fag adskilles af pilastrer i stor orden. Tandsnitsgesims over profileret vulst. Pudset, malet hvidt. Taget er skiferdækket, stejlt med knæk, chateau-agtigt. 1. og 2. etagen skilles af et profileret kordonbånd.

I stueetagen er butikssindretning, hvis reklameskilte dækker det meste af underfacaden. Ved istandsættelsen i 1991 er der frilagte en plade over døren i faget op til nr. 30 med et kronet kringlesymbol – for den kongelige hofleverandør. De to vestligste fag mod Wildersgade omfattes ikke af butikkerne. Længst mod vest sidder hoveddøren i en fladbuget døråbning med profileret, gråmalet indfatning. For døren en dobbelt fløjdør med fyldinger, sikkert fra 1800-tallets midte. Fladbuget, todelt overvindue med palmetformet midtersprosse i støbejern. Gråmalet. Døren ellers hvid.

Vinduerne i underetagen er store butiksruder, ellers alle af dannebrogstypen med tværsprosse. Mod Torvegade tre gråmalede kviste, mod Wildersgade to, alle med flad trekantgavl.

Over butiksdøren mod Torvegade sidder en plade i sandsten med en kronet kringle over en liggende kartouche, omgivet af bladværk. Indskrift: »ANNO 1770«. Malet i blå og rødt med rester af forgyldning.

På bagsiden kan det ses, at huset er opført i flensborgsten med svagt fladbuede stik, vandskuret og kalket med gulokker. Forhuset er i et smalt og et bredt fag. Underetagen er dog i to smalle fag. Længen mod Wildersgade er i 1½ fag og har indgang til køkkentrappen. Vinduerne har alle rammer af dannebrogstypen med tværsprosse. 2 kviste til gården. Ingen synlig overgang mellem hjørnehus og pakhus.

Pakhuset mod Wildersgade er opført i tre uregelmæssige, brede fag. Grundmuret i tre etager og kvist. Pudset og malet italiensk rød, sortmalet sokkel, hvidmalet savsnitsgesims. Heltag med røde vingeteg.

I det østlige fag sidder en bred, fladbuget, falset port, der lukkes af et moderne smedejernsgitter. Portrumets vægge står i bindingsværk. Stueetagens vinduer er moderne med betonoverligger, mens vinduerne i 2. og 3. etage har fladbuede stik. Vinduerne i 3. etage er ganske små, i de to nederste etager af dannebrogstypen med tværsprosse, mens overetagens er to-rammede.

Pakhusets bagside er vandskuret og gulokkerkalket og næsten uden vinduer.

Hertil slutter sig et **sidehus**, grundmuret i fire fag, to etager

med to hejsekviste i ekstra to etager. Profileret gesims. Berappet og kalket gulokker. Mansardhalvtag med røde vingetegl. Hejsekvistene har dog heltag. Dør i det sydligste fag, hvidmalet træ og glas, moderne.

De fleste af vinduesåbningerne flankeres af stabler, der engang har båret trælugerne. I 1. etage er 2 fag vinduer af dannebrogstypen, med opsprossede rammer. I 2. etage er torammede vinduer. Den nordre hejsekvist har franske altaner i to etager, mens den søndre har torammede vinduer.

Bagest i gården et **baghus** i ét fag, to etager, grundmuret, murbehandling som sidehuset. Mansardhalvtag med røde vingetegl. I 1. etage en moderne dør og et smalt vinduesfag. I 2. etage et torammet vinduesfag.

Ejere:

1689: mtr.nr. 54 a

?	Gilles Peitersen.
1623 - ?	Gertt Albrettsøn.
(1635) - ?	Maren Lamberts.
(1659) - (1680)	Grovsmed Diderich Kruse, efterfulgt af enken.
(1682) - 1687	Korporal i livgarden til hest Michel Low.
1687 - 1689	Handelsmand Johannes Christensen Meller.
1689 - 1704	Slagter Anders Jacobsen Kølmer.
1704 - 1717	Olieslager Henrich Abrahamsen de Hahn.
(1724) - 1727	Smed Lars Larsen.
1727 - 1734	Bager Hans Bartram Driller.
1734	Niels Andersen Winter.
1734 - 1748	Bager Hans Henrichsen With.
1748 - 1770	Bager Christian Holst.
1770 - 1791	Bager Johan Albrecht Sørensen.
1791 - 1793	Bagermester Eynert Sivertsen Louv / Lous.
1793 - 1805	Bagermester Johan Gothard Fohrmann, efterfulgt af enken, Andrea Caroline.
1805 - 1844	Bager Johan Behnke, efterfulgt af enken, Dorothea Marie, f. Ludvigsen.
1844 - 1863	Bagermester Johan Ernst Conrad Brockmeyer, efterfulgt af arvingerne.
1863 - 1917	Bagermester Gustav Ernst Travgott Brockmeyer, efterfulgt af enken, Anne Marie Brockmeyer.
1917 - 1926	Kaptajn Ernst J.G. Brockmeyer, frk. Martha C.S. Brockmeyer og pastor Valdemar O.V. Brockmeyer, ovennævntes arvinger.
1926 - 1934	Tømrermester Carl Rasmussen.

1934 - 1942	Overretssagfører E. Høffding Dyrhauge (til 1940) og husejer Chr. Petersen.
1942 - 1949	Fabrikant Ernst Meyer.
1949 - 1973	Fru Ebba Karen Windfeld-Hansen, ovennævntes fraskilte hustru.
1973 - 1974	Kunsthandler Harley Sand.
1974 - 1985	Arkitekt Finn Thorsen og antikvitetshandler Niels Holme Andersen (til 1977).
1985 - d.d.	Byggeselskabet Aja, Odense A/S.

1689: mtr.nr. 73

Indtil (1635)	Som ovenfor.
? - (1659)	Tobias Slagter.
1666 - 1704	Slagter Anders Jacobsen Kølmer.
1704 - ?	Olieslager Henrich Abrahamsen de Hahn.
(1714) - (1717)	Brændevinsbrænder Christen Christensen.

Derefter som ovenfor.

Torvegade 30

Mtr.nr. 122

Grunden og den ældste historie

Vedrørende grundens ældste historie, se Torvegade 28.

Den nuværende bebyggelse

Med sine beskedne proportioner afslører forhuset sig som en af de meget gamle bygninger på Christianshavn. I omfang og etagehøjde giver det et fingerpeg om de ældste tiders huse herude. Hvor gammelt huset er vides dog ikke, men det blev i 1729 omtalt som en fem fag lang bygning i to etager og med en kvist over tre fag. Kvisten var formentlig gennemgående, og den omtales mod gården frem til en ombygning i 1856.

Mod gaden blev bindingsværket skiftet ud med grundmur mellem 1750 og 1789, hvor huset også var blevet forhøjet til tre etager og havde fået mansardtag. Den nye facade hvilede på en sokkel af bornholmersten, dvs. sandsten, og de tre midterste fag sprang frem i en risalit, hvor der over stueetagens vinduesfag var stukaturprydede blændingsfelter; et tilsvarende felt ses den dag i dag over det midterste fag i anden etage. Fra gaden var, som i dag, indgang til en gennemgående

forstue, og over døren var et halvrundt vindue samt en sandstensdækplade, hvilende på konsoller.

Omkring midten af forrige århundrede blev bagsiden også grundmuret og forhøjet, og siden har huset i det væsentligste stået uændret.

Allerede i 1789 var der i to af stueetagens fag indrettet butik, og i 1882 var der butik i hele stueetagen.

Baghuset kan ligeledes føres tilbage til tiden før 1729. Det stod da i fire fag bindingsværk og i to etager med en kvist over to fag. Bygningen er gradvis omsat i grundmur før 1838 og har været indrettet til tobaksspinderi.

Fredet 1918.

Forhus mod Torvegade i fem fag. Grundmuret med kælder, tre etager og kvist. Midtrisalit over tre fag. Pudset og malet gult. Profileret gesims. Knækket heltag med røde vingeteg.

I underetagen butiksindretning med store ruder. I husets sydligste fag er indgang med en brunmalet fyldingsdør. Vinduerne i 2. etage er af dannebrogstypen med tværsprosse, mens 3. etage har torammede. Brune karme med hvide rammer. I tagfladen tre kviste med halvrund afdækning. Over husets midte en høj lige skorsten. Midt på facaden mellem 2. og 3. etage er indmuret en plade med ornamenter og initialerne »E.L.S.« og »M.P.D.« samt årstallet 1769. Brunmalet, med detaljer i guld.

Bagsiden er i tre etager, grundmur, fire fag af forskellig bredde. Pudset, gulkalket. Vinduer gråmalede, af forskellig udformning.

Baghuset er i fire fag, to etager, grundmuret facade, ellers bindingsværk. Hejsekvist i to fag på midten. Halvtag med røde vingeteg. Hejsekvisten har dog heltag. Nordgavlen står med sorttjæret bindingsværk og er skævt afskåret, således at baghusets bagside er kortere end dets forside. Skorsten i det nordvestre hjørne.

Ejere:

Indtil (1635) Som Torvegade 28.
 (1659) - (1675) Slagter Morten Lou.
 (1677) - (1689) Michel Lybech, efterfulgt af enken, Maria.
 (1699) - 1718 Skomager Herman Olsen.
 1718 - ? Johanne, salig Jonas Petersens.
 (1728) - 1729 Vandmester Peder Hansen.
 1729 - 1732 Skrædder Nicolai Dengel.
 1732 - 1735 Ølskænker Johan Schilcher.
 1735 - (1746) Skibsbygmester ved Asiatick Compagnie Ernst Clausen.

? - 1751 Bager Isach Davidsen Middeltun.
 1751 - 1755 Tobaksspinder Gudmand Knudsen.
 1755 - 1789 Tobaksspinder Engelbrecht Larsen.
 1789 - ? Tobaksspinder Peder Engelbrecht-
 sen, efterfulgt af enken, Sophie
 Rønne.
 (1804) - 1810 Tobaksfabrikant Jørgen Bech, senior,
 gift med Sophie Rønne.
 1810 - 1846 Tobaksfabrikant Gert Andreas Mar-
 cussen.
 1846 - 1875 Stiftelsen for gamle trængende
 Haandværkere og deres enker.
 1875 - 1884 Rebslager Lauritz Fritz Johansen.
 1884 - 1915 Slagtermester N.A. Walløe, efterfulgt
 af enken, Wilhelmine Walløe.
 1915 - 1920 Fru Julie Agnes Valborg Hansen, f.
 Walløe, med flere, arvinger efter
 ovennævnte.
 1920 - 1946 Restauratør Aage Fardrup, efterfulgt
 af enken og dennes arvinger.
 1946 - 1981 Frugt- og grønthandler G.A. Henrik-
 sen.
 1981 - d.d. Niels Holm Rasmussen.

Torvegade 32

Mtr. nr. 121

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør en del af storgrund nr. 26, som der er gjort nærmere rede for under Torvegade 28. Grunden var bebygget inden 1675, hvor den var udskilt som en selvstændig ejendom. I begyndelsen af 1700-tallet lå her en bindingsværksbygning i otte fag, to etager høj med kvist over fire fag.

Den nuværende bebyggelse

Det nuværende forhus er opført i 1757 i tre etager med en gavlkvist over ét fag og med en sandstensindfattet port mod gaden. De beskrivelser, der findes af huset fra 1750'erne og 60'erne, varierer i øvrigt noget, snart beskrives bagsiden som bindingsværk, snart som grundmur, snart i to etager og snart i tre etager. Fra 1767 nævnes den dog ensidigt i grundmur og tre etager.

I 1780 eller umiddelbart før blev tagetagen ombygget. Gavlkvisten blev nedtaget, og der påbyggedes en mansardetage med sorte glaserede tegl til gaden; heri var tre vinduer, og fra det midterste var udgang til en altan med jerngitterværk, hvilende på hovedgesimsen.

Torvegade 34 - 28

Midtrisalitten på ét fag nævnes først i 1804, det samme gælder den murede kordongesims, begge dele er dog utvivlsomt originale.

Efter at melhandler Anders Hansen havde overtaget ejendommen i 1840, påbyggedes fjerde etage. Ombygningen var afsluttet inden juni 1846. Taget havde fortsat sortglaserede tegl, tagkvistene synes først at være opsat nogle år efter.

Inden 1837 var der indrettet en butik i det søndre fag med indgang fra gaden ad en fyldingsdør i faget nord herfor.

Gennemkørslen blev nedlagt i 1880 og erstattet af en gennemgående gang med indgang ad en tofløjet fyldingsdør med overvindue, placeret i andet fag fra nord, mens der indrettedes butik i det nordligste fag.

Butiksindretningerne er ændret flere gange i midten af dette århundrede.

Første sidehus er opført i 1780, hvor det erstattede et ældre bindingsværkssidehus. Bygningen er opført med brudt halvtag, men fabriksvinduerne stammer fra en ombygning i 1840'erne, hvor her indrettedes beboelse. Ombygningen blev foretaget for melhandler An-

ders Hansen, samtidig med forhusets ombygning. Bygningen synes i øvrigt ikke at være ændret væsentligt siden opførelsen.

Andet sidehus er en grundmuret toetages bygning, som hofbilledhugger Willerup i maj 1781 søgte om og fik tilladelse til at opføre. Bygningen opførtes som stald med indgang fra gården med glatte halvdøre og med en kvist over ét fag med udliggerbom. Kvisten nævnes sidste gang i 1804, i den følgende vurdering fra 1812 nævnes blot to vinduer i det brudte tag.

Bygningen tjente som stald frem til 1861, hvor der i stedet indrettedes smedeværksted. Den udvendige jerntrappe til anden etage stammer fra 1949, og det er formentlig i forbindelse hermed, at indgangen fra gården i underetagen er sløjfet.

Fredet 1983.

Forhus i fem fag, grundmuret, opført i fire etager og kvist. Midtrisalit over ét fag. Muret, profileret gesims. Plastmalet gult.

I underetagen er butiksindretning, to butikker i to fag omkring en indgang i midten med en fyldingsdør for. Huset har i 4. fag fra syd en kraftig sætning, falder fra syd mod nord.

Heltag, med vingetegl. Huset har tre midterfag af normal bredde og flankeres af et endefag til hver side. 2. etage har nyere dannebrogsvinduer med tværsprosse, mens de øvre har tre- eller torammede. Fabrikskvist i næsten hele husets længde. Alt træværk brunt, malet eller olieret.

To symmetrisk placerede skorstene. Den nordre nedfalden. Glat med lille krave.

Huset undergik i foråret 1992 en særdeles påkrævet restaurering.

Ejere:

1689: matr.nr. 55

Indtil (1635) Som Torvegade 28.
 ? - (1647) Skrædder Tiel Götting.
 ? - (1659) Anne Tømmermand.
 (1675) - (1699) Skomager Hans Houbt.
 ? - 1714 Peder Christensen.
 1714 - 1717 Mads Erichsen.
 1717 - ? Brændevinsbrænder Christian Norman.
 (1728) - (1735) Brændevinsbrænder Niels Jensen.
 ? - ? Henrich Waje.
 ? - 1756 Birkedommer Mathias Stouager.
 1756 - 1757 Malthe Christian Bruun på Svanelejgård på Amager.
 1757 - 1763 Peder Clausen.
 1763 - 1765 Brændevinsbrænder Hans Pedersen Randrup, ovennævntes søn.
 1765 - 1770 Grovsmed Friderich Mathissen Rom.
 1770 - 1780 Berthel Simonsen Øland.
 1780 - 1794 Kgl. Hofbilledhugger og stukkatør Friderich Christian Willerup.
 1794 - 1801 Handelsmand Lars Andersen (Andreasen) Burgewaldt.
 1801 - 1805 Farver Nicolai Thorbrøgger, efterfulgt af enken, Mette Bøyeberg.
 1805 - 1839 Bødker Lars Jensen Juul.
 1839 - 1851 Melhandler Anders Hansen.
 1851 - 1859 Gårdejer Peter Frederik Heede.
 1859 - 1880 Skomagermester G. Galle.
 1880 - 1930 Grosserer, manufakturhandler Jens Thomas Heede.
 1930 Direktør N. Andersen og fabrikant Kay Bille.
 1930 - 1935 Fabrikant Kay Bille.
 1935 - 1941 Enkefru Christence Hansen.
 1941 - 1943 Arkitekt Julius Berg.
 1943 - 1945 Frk. Kelly Petersen.
 1945 - 1948 Frk. Esther Sørensen.
 1948 - 1968 Konditor Knud Nielsen.
 1968 - 1979 De Danske Statsbaner.

1979 - 1984 Vagn Bremerskov Jensen og Finn Malling Nielsen.
 1984 - d.d. J. Berggren A/S.

1689: matr.nr. 71

Indtil (1635) Som Torvegade 28.
 (1659) - (1677) Slagter Jochum Lou.
 1680 - 1686 Sognepræst ved St. Michels Kirke i Slagelse, magister Peter Møller.
 1686 - 1697 Destillerer Johan Godsche.
 1697 - (1699) Bødker Hendrich Pedersen, efterfulgt af enken.
 (1714) - 1717 Mads Erichsen, gift med ovennævnte enke.
 1717 - ? Brændevinsbrænder Christian Norman.
 (1728) - 1745 Brændevinsbrænder Niels Jensen.
 1745 - 1756 Birkedommer Mathias Stouager.
 Derefter som ovenfor.

Torvegade 36

Mtr.nr. 119

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie, se Torvegade 38 / Overgaden neden Vandet 21. I 1675 beskrives forhuset som forfaldent, så stedet har rimeligvis været bebygget noget tilbage i tiden.

Den nuværende bebyggelse

Mere præcise oplysninger får vi først i 1735, hvor det ses, at der på stedet lå en bygning i fem fag og to etager med kvist over de tre midterste fag. Facaden var da grundmuret, og det var den også to år tidligere, da kapellanen ved Vor Frelsers Kirke solgte det hus, han da havde haft i over en menneskealder. Til gengæld er der ikke helt klare oplysninger om bagsidens beskaffenhed. Bagsiden blev dog grundmuret senest i 1798, hvor bygningen blev forbedret og som helhed forhøjet til tre etager. Langt tilbage omtales der en urtebod i to fag til gaden.

Huset er istandsat og taget er nylagt i den senere tid.

Sidehuset er opført i 1798 og ikke ændret væsentligt siden.

Forhus, formentlig af bindingsværk med grundmuret facade i fem fag, tre etager og kvist. Pudset og malet mørkeblåt.

Torvegade 36

Profileret gesims. Heltag med røde vingeteg. Skorstenen er fornyet.

I underetagen butiksindretning i fire fag. I husets nordligste fag er der indgang ad en lyserød dør med diamantskårne fyldinger og med et lavt overvindue. Alt træværk ellers hvidt. Butikken har tre fag opsprossede, seksdelte vinduer og en indgang med en fyldingsdør. Øvrige vinduer er af dannebrogstypen med tværsporse. To nyere kviste med lav trekantgavl.

Husets gårdfacade fremstår grundmuret i tre etager, okkerkalket med aftrappet gesims. Tre fag er synlige med gråmalede en- eller torammede vinduer med ældre hjørnebånd og rumpestabler.

Sidehuset er grundmuret i tre etager med teglhængt mansardhalvtag. Facaden står okkerkalket med aftrappet gesims. Vinduerne er torammede, gråmalede. I smigfaget en glat dør med et rudeparti på side-og overstykke. Tagvinduer i den nederste del af mansardtaget, herover antagelig en tagterrasse.

Ejere:

- (1635) - ? Thomas Lorch.
 ? - 1647 Admiral Erich Ollesen.
 1647 - ? Kaptajn Jørgen Bjørnsen.

- ? - (1675) Arvingerne efter Karen Eilersdatter, borgmester Jacob Madsens enke.
 (1680) - 1686 Købmand Hans Hoppes arvinger.
 1686 Sognepræst, magister Anders Brun.
 1686 - 1690 Barber Gert Ellers.
 1690 - 1692 Anne, salig Hermand Weigbergs.
 1692 - 1733 Kapellan ved Frelser Kirke Christopher Danchell.
 1733 - 1750 Urtekræmmer Gerhard Eggensen Klerche.
 1750 - 1787 Urtekræmmer, stadskaptajn Jacob Hendrichsen Bagger.
 1787 - 1798 Urtekræmmer Bartholomæus Bagger.
 1798 - 1799 Malermester Lars Poulsen Lange.
 1799 - 1810 Fuldmægtig Peter Jørgen Alsted.
 1810 - (1854) Urtekræmmer, theandler Henning Bohn, efterfulgt af enken, Inger Kirstine Bohn, f. Brandt.
 ? - (1875) J. Bohn.
 (1882) - (1893) Fabrikant, urtekræmmer Hans Peter Bohn, efterfulgt af enken.
 (1898) - 1934 Farvehandler Axel Georg Bohn.
 1934 - 1949 Fru Anna Margrethe Clausen med flere, arvinger efter A. G. Bohn.
 1949 - 1959 »Christian Ferslevs Mindelegat«.
 1959 - 1964 Snedkermester Oluf Nielsen og fabrikant N.H. Petersen.
 1964 - 1979 De Danske Statsbaner.
 1979 - 1984 Fru Louis Frederiksen.
 1984 - d.d. Morten Hornum Frederiksen.

Torvegade 38

Overgaden neden Vandet 21

Mtr.nr. 118

Grunden og den ældste historie

På det ældste kort over den ny bydel var denne søndre halvdel af storgrund nr.26 tillagt Thomas Lorck. I 1635 blev den betegnet som aldeles øde. Muligvis blev den først bebygget efter kaptajn Jørgen Bjørnsens overtagelse i 1647. Den søndre halvdel, storgrund nr.26 b, omfattede desuden Torvegade 34 og 36 og Overgaden oven Vandet 19.

Den nuværende bebyggelse

Med sikkerhed vides det derimod, at hjørnet i 1749 var bebygget med et seks fag langt forhus i bindingsværk i to etager og med kvist over to fag. Denne bygning indgår i det stående hus. Før 1804 var størstedelen omsat i grundmur, og der var ud til gaderne sat en sokkel af sandsten. Der var fortsat en kvist til Torvegade, og ud

Torvegade 38 · Overgaden neden Vandet 21

mod kanalen stod, som nu, den frie gavl. I løbet af 1830'erne blev huset forhøjet med en tredje etage til gaden og omkring midten af århundredet også mod gården.

I 1804 omtales en tofløjet beklædt dør til såvel en butik i hjørnet som til indgangen fra gaden. Fra køkkenet var udgang til gården, og under butikken var en kældernedgang med skrå lemme for. Allerede i 1815 blev der indrettet endnu en butik, hvori forstuen indgik.

Sidehuset ud til Overgaden neden Vandet er blevet til ved en gradvis ombygning af en mur med svale. Muren omtales første gang i 1804, og i 1854 blev bygningen beskrevet som et sidehus i tre etager.

Forhus mod Torvegade i seks fag, kælder og tre etager. Grundmuret over en lav sokkel af granit, med lige stik over vinduerne. Kalket gulokker. De fire midterfag er omgivet af to lidt bredere endefag. Profileret gesims. Heltag med røde vindgetgl. I stueetagen butiksinderetning.

Stueetagen har fem fag vinduer, med seksdelte ruder. Vinduerne i 2. etage er af dannebrogstypen, mens 3. etage har torrammede. Alt træværk er malet rødt.

Gavlen mod Overgaden neden Vandet er delt i fem fag. Nederst i midten er ved skrålemme nedgang til kælderen. I 1. og 2. etage har dels blandede vinduer, dels dannebrogsvinduer. I 3. etage sidder midtfor et enkelt vindue, to rammer, flankeret af to små lysåbninger, hvoraf den østre er blændet. Øverst et enkelt vindue, én ramme.

Sidehuset langs med Overgaden neden Vandet er i tre uregelmæssige fag, tre etager, grundmuret. Profileret gesims. I stueetagen adgang ad en dør med to lodrette, vulstprydede fyldinger, derover et firedeelt, fladovalt vindue i et rektangel. Hjørnefelterne er udfyldt med bladværk. På tværrammestykket er to udskårne blomsterrosetter. I de tre etager er tilfældigt placerede små vinduer, enrammede.

Gården er i dag lukket af et ovenlys og anvendes til butiksfremål. Gårdsiden af forhuset er synlig i to fag og står grundmuret, pudset og hvidmalet i tre etager. Vinduerne er hvidmalede, torrammede.

Gårdsiden af **sidehuset** langs med Overgaden neden Vandet fremstår i bindingsværk fra 2. etage og to etager op. Herunder ses blot undersiden af et trappeløb. Sidehuset er synligt i to fag, idet det tredje fag optages af en svalegang. Tavl og tømmer er hvidmalet ligesom de torrammede vinduer.

Sidehuset mod nord er i tre etager, grundmur med to synlige

fag. Vinduerne er torammede, hvidmalede ligesom facaden. Imellem de to sidehuse findes en svalegang på 2. og 3. etage.

Ejere:

Indtil (1659) Som Torvegade 36.
 ? - (1675) Købmand Claus Byssing.
 (1680) - 1713 Skipper Povel Bendtzen.
 1713 - 1719 Urtekræmmer Rasmus Jensen.
 1719 - 1730 Skipper Claus Olsen, efterfulgt af enken, Maren.
 1730 - 1741 Brygger Jens Larsen Storp.
 1741 - 1745 Høker Johan Christian Decker.
 1745 - 1748 Quartermand ved Asiatisk Compagnie Poul Frandsen.
 1748 - 1749 Skibstømmermand Jørgen Joensen.
 1749 - 1758 Slagter Peter Neuhausen og boet efter denne.
 1758 - 1762 Hans Hansen i Sundbyøster.
 1762 - 1797 Skipper Jan Jansen Tønnes, ovennævntes svigersøn, efterfulgt af enken, Bodild.
 1797 - 1809 Skipper Hans Jansen Tønnesen.
 1809 - ? Møller Mathias Rasmussen Møller.
 (1837) - 1840 Skomagermester Hans Jakob Jørgensen.
 1840 - 1842 Instrumentmager og snedkermester Andreas Seehusen.
 1842 - 1847 Drejermester Johan Frederik La-meier.
 1847 - (1881) Hørkræmmer Fritz Kehlet.

? - ? Hørkræmmer Mogens Frederik Kehlet, efterfulgt af enken, Helene Kehlet.
 (1887) - 1894 O.F.S. Dahl, efterfulgt af enken, Caroline Frederikke Amalie Dahl, f. Kehlet.
 1894 - 1895 Hørkræmmer Rodolf C. Harding.
 1895 - 1918 Hørkræmmer Herman Ludvig Georg Granzow.
 1918 - 1950 Hørkræmmer Alfred Funch.
 1950 - 1959 Grosserer Thorkild Hansen.
 1959 - 1964 Snedkermester Oluf Nielsen og fabrikant N.H. Petersen.
 1964 - 1979 De Danske Statsbaner.
 1979 - 1983 Ejendomsinteressentskabet Torvegade 38.
 1983 - d.d. Lars Stensballe og Mogens Stensballe.

Torvegade 60

Mtr.nr. 375

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør en del af den omkring 1622 af Sigvert Grubbe ejede storgrund nr. 55. Denne grund var allerede før 1681 blevet delt i tre. Den nordligste af disse, den daværende nr. 177, der indtil 1698 ejedes af bryggeren Hans Hopp, blev bebygget med fire våninger, hver på fire fag. Grunden opdeltes 1701-02 i tre matrikler, hvoraf nr. 177 b er den nuværende Torvegade 60. Her lå to våninger, der 1702 blev sammenbygget til et hus på otte fag bindingsværk i to etager.

Dette hus erstattedes i 1832 af et nyt hus, grundmuret i seks fag og to etager. Det måtte dog allerede 1858 vige pladsen for det nuværende.

Torvegade 60 og 58 har haft fælles ejere siden 1912, og de to matrikler, 376 og 375, blev 1953 sammenlagt til én, nr. 375.

Den nuværende bebyggelse

Såvel forhuset mod Torvegade som sidehuset er påbegyndt 1858, efter at den ældre bebyggelse på stedet var revet ned. Bygningerne fuldførtes i løbet af 1859.

Forhuset fremtrådte da med cementpudset, kvadret stueetage og med indfatninger om vinduerne i 2. og 3. etage, foruden de stadig eksisterende bånd og gesims. Der var gennemkørsel i ét fag med dobbelt, sammenstemt port og cementstøbte afvisersten.

Torvegade 60

I slutningen af forrige århundrede husede ejendommen gæstgiveriet »Elefanten« med hestestald i gården.

Da murermester H.P. Nielsen i december 1895 erhvervede ejendommen, lod han bygningen underkaste en gennemgribende istandsættelse og ombygning. Der blev nu indrettet to butikker i stueetagen med store spejlglasruder og dobbelt indgang. Portgennemkørslen eksisterede dog stadig.

Kort efter 1900 indrettedes bageri i sidehuset med udsalg i forhuset. I 1921 blev sidehuset beskadiget ved en brand i bageriet, men straks efter istandsat.

En sidebygning i forlængelse af sidehuset i gården, opført 1912, blev nedrevet i 1970'erne, hvorefter sidehusets gavl nyopmurede.

Grundmuret forhus i fire fag, fire etager og kvist. Heltag med røde vingetegl. Pudset sokkelmarkering. Underetagen optages af en grillbar, pudset og malet sorbetrød. Den øvrige facade er vandskuret og kalket gråsort, med gråmalede detaljer. Kordongesims mellem 1. og 2. etage, samt gennemgående sålbænk under vinduerne i 4. etage. Hovedgesims.

Underetagen har helglasruder og en helglasdør med gråmalet træværk, mens der i etagerne er vinduer af dannebrogstypen, hvidmalede. I tagfladen tre nye kviste. Glat skorsten.

Mod gården står bygningen med vandskuret facade. Den søndre del af bagsiden er skjult af et grundmuret halvtagssidehus i fire etager.

Sidehuset er inddelt i tre fag og står med vandskuret facade. De hvidmalede vinduer er af dannebrogstypen med tværsprosse i underrammerne. Vestgavlen er nyopmuret.

Ejere:

- (1622) - (1635) Sigvert Grubbe til Hofdal.
 (1673) Kgl. Majestæts grund.
 1673 - 1698 Brygger og stadskaptajn Hans Hopp.
 1698 - 1702 Brygger Jacob Hansen Hopp, ovennævntes søn.
 1702 - 1710 Eksercermester og adjutant ved borgerskabet, Christians Brandt.
 1710 - ? Tobaksspinder Søren Jørgensen.
 - 1717 Skipper Erich Adriansen.
 1717 Præsteenkekassen for Sjælland.
 1717 - (1728) Grovsmed Niels Jacobsen Hundt.
 - 1744 Brændevinsbrænder Johan Nielsen Hundt, ovennævntes søn.
 1744 - Spækhøker Peder Pedersen Hald.
 - 1748 Johan Friderich Smit.
 1748 - 1779 Høker Jens Nielsen, efterfulgt af ar-

vingerne; styrmand Christen Jensen Welding, og vognmand Christian Andreassen, ovennævntes søn og svigersøn.

- 1779 - 1780 Svend Michelsen.
 1780 - 1783 Christen Koefoed.
 1783 - 1791 Felix Moensen.
 1791 - 1810 Thehandler Peter Sivert Stolpe.
 1810 - 1825 Thomas Hansen Kolbye.
 1825 - 1832 Jernkræmmer Mathias Nielsen Esmark.
 1832 - 1834 Skomagermester Johan August Achilles.
 1834 - 1838 Assessor Andreas Peter Frederik Buchwald.
 1838 - 1845 Gårdejer på Amager, Ole Mauritz de Place.
 1845 - 1856 Skipper Peter Hansen Avernach.
 1856 - 1871 Ejer af Kastрупværk, Martin Petersen.
 1871 - 1895 Skibsreder, Lars Cornelius Petersen.
 1895 Porcelænshandler Jens Christian Berg.
 1895 - 1896 Murermester H.P. Nielsen.
 1896 - 1902 Fru Mathilde Rasmussen, f. Lythke.
 1902 - 1930 Malermester Thorvald Ferdinand Charles Hansen.
 1930 - 1942 Grosserer Carl Schepler.
 1942 - 1982 Højesteretssagfører Carl Ballhausen, 1961 efterfulgt af enken, Vibeke Ballhausen, senere gift Schou.
 1982 - d.d. Andelsboligforeningen »Brænderigården«.

Torvegade 66

Christianshavns Voldgade 45

Mtr.nr. 380

Grunden og den ældste historie

De to pladser eller storgrunde på den vestre side lige inden for den gamle Amager Port blev tidligst tillagt Willum Dop. I 1635 lå de stadig øde hen. Først i 1689 har vi sikre oplysninger om bebyggelsen, der da bestod af en bryggergård ud til Torvegade og tre nye huse bagest på grunden ned langs Amagergade. På Geddes kort fra 1756 ses det, at de bagvedliggende huse er skilt fra som selvstændige ejendomme og at hovedhuset vendte ud til Torvegade.

Den nuværende bebyggelse

Den nuværende, grundmurede hovedbygning blev opført 1826-27 for prokurator Knudsen og indrettet til

Torvegade 66 · Christianshavns Voldgade 45

beboelse med en hjørnebutik i fem fag af stueetagen. Under seks fag af bygningen var kælder og mod gården en hejsekvist. Senere blev hele stueetagen inddraget til skiftende butikker. I de seneste år forfaldt bygningen voldsomt, og den stod umiddelbart foran nedrivning, da Bang og Beenfeldt ApS i 1985 købte den med istandsættelse for øje. Renoveringen var gennemgribende, før huset i 1987 stod klart til indflytning. Da var det udstykket i ejerlejligheder.

Tilbygningen til Amagergade blev opført i 1919 til garage, men blev siden inddraget i butiksarealet.

Det store grundmurede forhus mod Torvegade er i to etager med mansardtag med røde tegl. Til Torvegade er bygningen inddelt i ni regelmæssige vinduesfag, desuden et skråt afskåret fag på hvert hjørne samt tre fag mod volden og tre fag til Amagergade.

Facaderne står pudse og gulkalkede med hvid, profileret kordongesims og hvid, aftrappet hovedgesims. I det skrå hjørnefag mod Amagergade er indgang med en rødbrun fyldingsdør. Vinduerne er af dannebrogstypen med tværsporse, alle hvidmalede. Fra gården er ligeledes indgang med en rødbrun fyldingsdør. Den vestre del af bagsidens underetage er skjult af den grundmurede tilbygning ud mod Amagergade.

I mansardtaget er kviste med trekantgavle: tre mod Torvegade, én over hvert af de skrå hjørner, én ud mod volden og tre mod gården.

Ud mod voldgaden afgrænses grunden af en mur i højde med stueetagen. Muren er pudset og gulmalet og afsluttes af en hvid gesims, svarende til kordongesimsen. I muren en rødmalet fyldingsport med dør.

Den grundmurede tilbygning til Amagergade er i én etage med fladt tag. Murværket er pudset og rødt. Til Amagergade er to torammede vinduer.

Ejere:

- 1635 Willum Dop.
- 1642 - Muremester Jørgen Timian.
- (1646) Snedker Henrich.
- (1675) Laurs Rasmussen.
- (1689) - 1697 Brygger Niels Sørensen Høyer.
- 1697 - 1704 Brygger Jacob Nielsen Høyer.
- 1704 - 1711 Brygger Thomas Nielsen.
- 1711 - 1722 Greve Christian Frijs til Frijsenborg.
- 1722 - 1729 Handelsmand og brygger Nicolai Stolpe.
- 1729 - 1732 Amtmand over Møens Amt, Johan Wolkmar Hoffman.
- 1732 - 1751 Garver Carl Pedersen, efterfulgt af enken Karen Jensdatter.
- 1751 - 1774 Garver Christian Erichsen Birch, sidstnævntes svoger.
- 1774 - 1777 Farver Peter Mahler.
- 1777 Københavns Brandforsikring.
- 1777 - 1813 Garver August Gotlieb Kyhnel.
- 1813 - 1826 Garver, kaptajn ved det borgerlige artilleri, Magnus Samuel Gotlieb Kyhnel.
- 1826 - 1827 Københavns Brandforsikring.
- 1827 - 1828 Prokurator Philip Julius Knudsen.
- 1828 - 1832 Skibskaptajn Carl Jacobsen.
- 1832 - (1857) Urtekræmmer Nicolai Edinger Balle Schyth.
- (1860) - (1898) Urtekræmmer Sophus Schyth, sidstnævntes arving.
- 1906 Boghandler L. Schüth, sidstnævntes arving.
- 1906 - 1912 Arkitekt Ole Boye (til 1912), tømrermester G. Hallberg og firmaet Jul, Rasmussen & Jørgensen.
- 1916 - 1965 Herreekviperingshandler Valdemar Larsen og boet efter denne.
- 1965 - 1978 Landsretssagfører C. P. Lauritzen.
- 1978 - 1985 Grundejernes Saneringselskab / Sanerings- og Byfornyelsesselskabet af 19.3.1970 S.M.B.A.
- 1985 - 1987 Bang og Beenfeldt ApS (10. juni 1976 ApS).
- 1987 - d.d. Ejerlejligheder.

Torvegade 75

Mtr.nr. 522

Amagerports accisebod

Den nuværende bebyggelse

Acciseboden er opført i 1724, som det også fremgår af inskriptionstavlen. Ved Torvegades udvidelse i 1935 måtte den flytte lidt »af vejen«.

Fredet 1918.

Amagerports accisebod · Torvegade 75

Grundmuret bygning i én etage med rødt, teglhængt, afvalmet heltag. Bygningen er fem fag lang og to fag bred.

Over en let fremspringende pudset og sortmalet sokkel står murene pudsede og kalkede med gul jernvitriol. Fag og hjørner er markeret af hvidkalkede, pudsede kvadre. Omkring vinduer og døre er pudsede indfatninger.

Mod Torvegade er fire fag hvidmalede, firerammede vinduer, med træskodder.

I midterfaget en tofløjet, flammeret dør. Stort tagudhæng mod gaden, der er indklædt med hvidmalede brædder samt en kraftig profileret trægesims, ligeledes hvidmalet.

I tagryggen en berappet nyere skorsten med sokkel og udkragning.

Bagsiden har en nyere tofløjet dør i en fladbuet åbning samt et tilskoddet vindue. De smalle gavlsider har ingen åbninger. I sydgavlen sidder en plade med teksten: »Amagerports vagt-hus. Bygget 1724. Flyttet 14 M mod nordvest ved Torvegades udvidelse 1936«.

Ejere:

Københavns Kommune.

Wildersgade 13

Mtr.nr. 61

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie, se Strandgade 8-10. På bagarealet ud mod daværende Kongensgade blev seks boder, svarende til nuværende Wildersgade 13-21, opført mellem 1675 og 1689. Da husene i 1698 blev solgt samlet til Jens Riber Pedersen og sviger-inden Anne Nielsdatter Hald, enke efter Jørgen Pedersen, blev de omtalt som seks bindingsværksboder i fire fag og to etager til gaden med én gennemgående, grundmuret kælder under alle seks huse. Lidt efter lidt blev boderne herefter afhændet separat. Nærværende bolig var den yderste i vest, og den grænsede da op til en stor have, tilhørende en af Strandgadejendommenes prominente ejere, Abraham Lehn.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset, der har rod i den gamle bodebebyggelse, stod ved afhændelsen til privateje i 1707 med halvdelen af en fælles kvist til gaden over det østligste fag ind mod nabohuset, svarende til den udformning, som også kendes fra boderækken Overgaden oven Vandet

12-22 i ældre tid. I det østligste fag var der også gennemgang til gården, og for indgangen fra gaden var i 1804 en beklædt dør og en trætrappe med jerngelænder. Tidligere havde der været en stentrappe til gaden. I 1804 havde huset desuden fået sin egen gavlkvist over to fag og en lille butik med selvstændig indgang fra gaden; denne blev dog snart atter sløjft. Endnu var der et par blysprosevinduer i bagsiden, men ellers havde huset trævinduer. På grunden lå også et baghus, og mellem dette og forhuset var et trappehus, der betjente begge bygninger.

I løbet af 1800-tallet blev gadesidens vinduer gjort større, men ellers stod bygningen i det store og hele uændret til begyndelsen af dette århundrede. I forbindelse med forskellige etapevise ombygninger i 1905 viste det sig nødvendigt at ommure hele facaden, der herefter stod i rødt fuget murværk og med ændret fagtakt i stueetagen og kælderen. For indgangen i stueetagen sattes den tofløjede fyldingsdør, og vinduerne blev udformet som store butiksvinduer, der fortsatte ned i kælderplan, hvor der blev etableret lyskasse foran det ene vindue, og en nedgang med skrå lemme foran det andet fag.

Siden er vinduerne ændret til de nuværende og facaden overmalet.

Grundmuret forhus i to etager over høj kælder og med muret gavlkvist over to fag. Kælder- og stueetage er i tre fag, to brede vinduesfag og et smallere til døren. 2. etage er i fire fag. Imellem 1. og 2. etage er en muret kordongesims.

Bygningen er opført i røde maskinsten med ryggede fuger over en svagt fremspringende pudset, gråmalet sokkel. Dør- og vinduesåbninger har fladbuestik. Huset har en fremspringende, muret gesims, der følger den skrå taggavl. Huset står nu malet lyseblåt med hvide detaljer. Bagsiden er i fire fag overpudset bindingsværk, hvidkalket.

De to fag vinduer i kælder og stueetage har fælles lysning, stueetagens vinduer har plankebrystning. Hovedindgangen sidder i husets østligste fag, ad to granittrin. Selve døren er delt i seks profilerede fyldinger, tre vandrette rækker i to kolonner. Malet lys rød. Kældernedgangen sidder i det midterste fag, med en enkel gråmalet dør for. Vinduerne i stueetagen er af dannebrogstypen mens de øvrige etager har enrammede sprosevinduer. Malet i en grønlig lyseblå. Heltag med røde vingetegl. Skorstenen sidder midtfor med to udkragninger og afdækket med et stort tøndehvælvet låg.

Sidehus i to fag bindingsværk, én etage. Sorttjæret tømmer med hvidkalkede tavler. Halvtag i forlængelse af forhusets tag.

Baghus af samme bredde som forhuset, formentlig i fire fag, bindingsværk, én etage med knækket halvtag, dækket med

røde vingetegl. Sorttjæret tømmer og hvidkalkede tavler. I baghusets nordre hjørne en meget høj muret og pudset skorstenspipe.

Ejere:

Indtil 1698	Som Strandgade 10.
1698 - 1707	Jens Riber Pedersen, efterfulgt af enken Kirstine Nielsdatter Hald, og Anne Nielsdatter Hald, enke efter Jørgen Pedersen.
1707 - 1723	Skibstømmermand Peder Adersen.
1723 - 1742	Skipper Jacob Sivertsen Bornholm og Ellen Sophie.
1742 - 1750	Værtshusholder Johan Diderik Gercen.
1750 - 1759	Tømmermand ved Asiatic Kompagni, Peder Jensen Holm.
1759 - 1763	Parykmager Nicolai Frederick Holm.
1763 - 1785	Johan Bernt Phillipsen og Bertil Phillipsen.
1785 - 1795	Bådsmand Jacob Falckenberg.
1795 - 1798	Høker Erich Petersen (Sonning).
1798 - 1867	Jørgen Kruse, efterfulgt af arvingerne bataillonskaptajn Kruse og skræddermester Joachim Schultz samt Christen Pedersen Joenstrup.

Wildersgade 13

1867 - 1869	Fhv. øltapper P. Nielsen.
1869 - 1871	Kleinsmedemester Anton Knigge.
1871 - 1883	Murer Georg Berghauer.
1883 - 1905	Cand.pharm. J.J.M. Petersen, efterfulgt af enken Kirstine Mathilde Petersen.
1905 - 1918	Grosserer Albert Schrader.
1918 - 1919	Mekaniker Viggo Henriksen.
1919 - 1925	Fabrikant Carl Th. Pedersen.
1925 - 1939	Particulier N. P. Jessen.
1939 - 1940	Asia Kathrine Nielsen, født Christensen.
1940 - 1949	Bogholder Carl Møller, i 1947 efterfulgt af fru Agnes Møller.
1949 - 1951	Firmaet Victor Sæmer og Søn ved Børge Sæmer.
1951 - 1968	Frisør Karl Hansen.
1969 - 1970	Ingeniør Hans Erling Jørgensen.
1970 - 1972	Ingeniør Niels Heller.
1972 - 1983	Arkitekt Poul Hessellund Andersen og Bente Hessellund Andersen.
1983 - d.d.	Ovennævnte ejere samt Niels Ulf Holme Andersen.

Wildersgade 15

Mtr.nr.62

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie, se Wildersgade 13. nr. 15 omfatter i princippet to af de gamle udlejningsboliger på hver fire fag. Disse blev allerede ved afhændelsen fra Jens Riber Pedersens enke og Anne Nielsdatter i 1708 solgt samlet, men beskrevet som to huse. Hvert hus havde en halv kvist over det yderste fag, der modsvarede af tilsvarende halve kviste på nabohusene. Indgangene var ligeledes placeret i yderfagene. Bygningen stod i 1771 stadig uændret og kun i én etage til gården. Kort efter blev de to gamle huse erstattet af det nuværende forhus.

Den nuværende bebyggelse

Det eksisterende forhus blev opført i eller omkring 1778 i grundmur til alle sider og i syv fag og tre etager med en gennemgående kvist over de tre midterste fag, der til gaden var placeret i den let fremspringende risalit. Kvisten havde »fladt tag«, og i husets mansardtag var desuden opsat fem halvrunde tagkviste til gaden og to til gården. Under hele bygningen var kælder.

Facaden blev righoldigt udsmykket og opbygget symmetrisk omkring hovedindgangen, flankeret af de to kældernedgange, som stadig er bibeholdt. Over alle tre

indgange var som nu opsat sandstensfordakninger, og til den tofløjede beklædte hoveddør, der førte ind til den gennemgående forstue, var en trappe med vangestykker af sandsten. Også kordongesimsen, der synes at have siddet over de yderste fag, var tilsyneladende i dette materiale. Desuden anes der i facaden et murstik, der har indrammet en lille oval fordybning over indgangen, muligvis oprindeligt udstyret med en lille sandstensmedaljon. Den stadig eksisterende fordybning mellem 2. og 3. etages vinduer er formentlig også oprindelig, selv om den først omtales i 1804.

Mellem 1838 og 1849 blev mansarden i yderfagene ombygget til en fjerde etage, sådan som huset står i dag.

Fredet 1964.

Grundmuret forhus i fire etager over høj kælder, i syv fag med svagt fremspringende midtrisalit over tre fag. På risalitten mellem 2. og 3. etage et rektangulært blændingsbånd. Huset afsluttes foroven af en fremspringende og profileret gesims, der følger husets spring. Over sidefagsvinduerne i 3. etage er spor af en afsluttet gesims, jfr. bygningshistorien. Huset står gulkalket med hvidkalkede detaljer, dog står sandstensdelene blanke.

Wildersgade 15

Hoveddøren sidder i husets midterfag, tilbagetrukket i en kurvehanksbuet åbning, hvis vederlag og toppunkt er markeret med små fremspringende, murede »bosser«. Hoveddøren flankeres af to fladbuede kælderhalse med tøndehvælvet loft. Over alle tre døre konsolbårne fordakninger af sandsten. Hoveddøren, der er samtidig med husets opførelse, er en symmetrisk, dobbelt fløjdør med fyldingsdekoration. Det halvrunde overvindue, som indfattes af en tandsnitsdekoreret liste, er symmetrisk opdelt med bladværksguirlander, omsluttende et ovalt rudedefelt. Over døren anes murstikket fra et lille ovalt felt. Døren er malet okseblod, mens alle vinduer er hvidmalede. For kælderindgangene er plankedøre med en stor, fladbuet fylding i en profileret indfatning.

Kælderetagen har torammede, opsprossede vinduer. Vinduerne i de øvrige etager er af den almindelige klassicistiske type, dog undtaget den øverste etage der har torammede, trerudede vinduer. Heltag med røde vingeteg. På tagryggen sidder to vældige glatte skorstene. Til gårdsiden er der ingen risalit, ellers som forsiden.

Ejere:

Indtil	1708	Som Wildersgade 13.
	1708 - 1713	Sæbesyder Peder Ibsen.
	1713 - 1754	Skomager Peder Carstensen og Beate Marie Knudsdatter.
	1754 - 1787	Skræder Ewen Isaachsen Mohr, ovennævntes svigersøn, efterfulgt af enken Elisabeth og dennes nye mand, Johan Friederich Schaffrath.
	1787 - 1809	Klædekræmmer Christian Mouritz Tychsen, til 1801 i fælleseje med klædekræmmerne Peter Thomsen, Wilbrant Carl Clüwer, Poul Hayse og Alexander Mømsen.
	1809 - 1811	Tobaksfabrikør Hans Bosvill.
	1811 - 1813	Bådsmand Johan Sandberg.
	1813	Silke- og klædekræmmer Levin Meyer og købmand Israel Simon Breslau.
	1813	Jomfru Frederikke Christiane Buch.
	1813 - 1818	Bogtrykker Mathias Johan Sebbelow.
	1818	Jomfru Frederikke Christiane Buch.
	1818 - 1845	Høker Lars Christian Wernberg.
	1845 - 1871	Urmagermester Espen Brodersen Schröder, i 1868 efterfulgt af arvingerne Berentine og Laura Schröder.
	1871 - 1904	Malmester Joachim Eiberschütz, efterfulgt af enken.
	1904 - 1937	Skibsfører Ole Jensen Dybvig.
	1937 - 1967	Frk. Alexandra Nielsen.
	1967 - 1972	Gas- og vandmester K. Wismann.
	1972 - 1983	Arkitekt Niels Ole Poulsen.
	1983 - d.d.	Hans Mikkelsen.

Wildersgade 17

Mtr.nr. 63

Grunden og den ældste historie

Vedrørende stedets ældste historie, se Wildersgade 13. Denne gamle bodebygning, som sammen med de øvrige fem i rækken blev overtaget af Jens Peder Riber og Anne Nielsdatter, enke efter Jørgen Pedersen, i 1698, blev tilsyneladende benyttet af førstnævnte som privatbolig. Først i 1724 blev huset solgt af boet efter Jens Peder Ribers enke.

Den nuværende bebyggelse

Bindingsværksbygningen er den mindst ombyggede af de seks gamle boder fra perioden mellem 1675 og 1689, der tidligere lå på nr. 13-21. I 1724 stod huset i to etager med halvdelen af en fælles gavlkvist over det vestligste fag, hvor den gennemgående forstue også var placeret. Om bagsiden da var i én eller to etager fremgår ikke klart, men antagelig har huset oprindeligt kun været i én etage over den grundmurede kælder. Den halve kvist blev før 1804 afløst af en gavlkvist på to fag, formentlig i forbindelse med nybyggeriet i nr. 15 i 1770'erne. På samme tid var der opgang ad en sandstenstrappe med jerngelænder til den tofløjede beklædte hoveddør med overvindue. 1853-54 blev kvisten udbygget til en tredje etage, mens der mod gården blev opsat en fabriksetage i tagplanet. Samtidig blev kælderen indrettet til beboelse. I slutningen af forrige århundrede beskrives huset som cementpudset, og i denne periode blev den beklædte hoveddør også udskiftet med en fyldingsdør.

Gennem tiden er der fornyet en del tømmer, ligesom vinduer og døre er udskiftet. Facadens pudslag blev fjernet i forbindelse med husets istandsættelse i slutningen af 1970'erne. På det da frilagte tømmer kunne man under restaureringen se grå oliemaling.

Fredet 1989.

Forhuset er et bindingsværkshus i fire fag, kælder og tre etager. Heltag med røde vingeteg. Huset står nu med synligt tømmer, malet rødbrunt. Tavlene er murede og vandskurede, kalket i samme rødbrune farve. Profileret gesims i hvidmalet træ.

I forhusets nederste etage må tre af stolperne anses for værende originale, og således stamme fra den mellem 1675 og 1689 opførte bod. Spor af naglehuller på stolperne viser, at døren formentlig altid har siddet på samme sted, i faget længst mod vest. Tømmeret i 2. og 3. etage er nyere. Bindingsværket

er ellers ganske enkelt i sin konstruktion, stolper, løsholter og dobbeltremme. Meget tømmer er udskiftet ved en nyligt afsluttet restaurering.

Selve døren er en dobbelt, asymmetrisk fløjdør, delt i tre fag, hver med tre smalle, profilerede fyldinger. Malet vogngrøn. Vinduerne er i 1. etage af den almindelige klassicistiske type, ellers torammede med to eller tre ruder i hver ramme. Hvidmalede. Den høje skorsten er opført i gule flensborgsten med indsnævret pibe.

Mod gården står huset i to og et halvt fag bindingsværk, to etager. I taget en fabrikskvist i to fag.

Sidehuset er grundmuret i et fag, to og en halv etage, vand-skuret og kalket. Halvtag med røde vingetegl. Ny dør.

Ejere:

Indtil 1698	Som Wildersgade 13.
1698 - 1724	Jens Peder Riber og Anne Nielsdatter, enke efter Jørgen Pedersen. Kirsten Nielsdatter, enke efter Jens Pedersen Riber.
1724 - 1776	Islandsk arbejdskarl Lars (Lauridtz) Hansen, efterfulgt af enken Maren og datteren Maren Larsdatter, gift med tømmerhandler Bendt Olsen.
1776 - 1790	Skibskaptajn Thomas Møller.
1790 - 1816	Anna Catharina, enke efter murer-mester Schottmann.
1816 - 1819	Skomager Gyllich Pedersen Berg.
1819 - 1831	Skipper Peter Rasmussen Brodersen.
1831 - 1840	Skibsfører Rasmus Brodersen.
1840 - 1882	Snedkermester Niels Henningsen, efterfulgt af enken Dorthea Marie, f. Colding.
1882 - 1894	Fru Jensine Andersen, f. Petersen, efterfulgt af former Jens Petersen.
1894 - 1905	Urtekræmmer C. E. Henningsen og enkefru Caroline Nielsen, f. Henningsen.
1905 - 1915	Værtshusholder A. M. Jensen.
1915 - 1939	Ingenborg Johansen, f. Mogensen.
1939 - 1942	Fabrikant Carl Petersen.
1942 - 1957	Hans Bryld, efterfulgt af Ellen Johanne Bryld, født Madsen.
1957 - 1964	Anlægsgartner Jørgen Brorson-Hansen.
1964 - 1972	Blikkenslagermester K. Wismann.
1972 - 1988	Arkitekt Niels Ole Poulsen.
1988 - d.d.	Ruth Riis-Hansen.

Wildersgade 19

Mtr.nr. 64

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie, se Wildersgade 13. Tilsyneladende beboede Anne Nielsdatter Hald, der sammen med søsteren og svogeren havde købt hele boderækken i 1698, denne bolig til sin død i 1709. I forbindelse med skipper Thomas Jacobsens overtagelse af huset samme år blev det beskrevet som værende i to etager til gaden med en halv kvist over det østligste fag. Huset, der kun var i én etage til gården, stod tilsyneladende i det væsentligste uændret til 1787-88, hvor det fik sin nuværende fremtræden.

Den nuværende bebyggelse

I 1788 beskrives Jens Schneebergs forhusbygning som nyopført i fire fag grundmur til gaden og bindingsværk til gården, overalt i tre etager. I heltaget var to kviste til gaden og én til gården.

Husets dybde og grundplan svarede dog til det gamle hus, og det kraftige tømmer i bagsidens stueetage med tømmermærker stammer efter alt at dømme fra den oprindelige bygning.

For indgangen til den gennemgående forstue i øst blev anlagt en sandstenstrappe med vanger, og selve døren var beklædt med zirater og kasselås med messingskilt og håndtag samt med overvindue. Til kælderen var der helt fra starten en nedgang fra gaden, men tidligere kun i et enkelt fag. Den rundbuede kældernedgang i det vestre yderfag blev i 1866 ændret til den brede åbning med kombineret dør og vindue i forbindelse med indretningen af en butik. Siden er ikke foretaget væsentlige ændringer.

Fredet 1989.

Forhuset er grundmuret eller muligvis et skalmuret bindingsværkshus i fire fag. Høj kælder og tre etager med kvist. Huset er opført i flensborgsten, kalket med mørk jernokker. Gesims af træ, hvidmalet og profileret. Heltag med røde vingetegl. Moderne skorsten. Vinduer hvidmalede, dør og kældernedgang vogngrønne.

Kældernedgangen sidder i en bred, fladbuget åbning under husets to vestlige fag. For kælderen en todelt fløjdør, med to

fyldinger. Kælderdøren deler den fladbuede åbning med et lille vindue. Hoveddøren, som stammer fra opførelsestidspunktet, sidder i det østligste fag og er en bred, fyldingsprødet dør. Overruden består af to enrammede, kvadratiske vinduer. I kælderen sidder et torammet vindue. Stueetagen har vinduer af den klassicistiske type, mens de to andre etager har torammede vinduer.

Mod gården står huset i fire fag bindingsværk, sorttjæret og med okkergule tavl. Tre etager og kvistetage.

Ejere:

Indtil 1698	Som Wildersgade 13.
1698 - 1709	Jens Pedersen Riber og Anne Nielsdatter, enke efter Jørgen Pedersen. Overtaget 1709 af sidstnævntes arvinger.
1709 - 1734	Skipper Thomas Jacobsen, efterfulgt af enken Sidse Lauridsdatter.
1734 - 1744	Matros Hans Jørgensen, ovennævntes svoger.
1744	Brandassurancekassen.
1744 - 1787	Tømmersvend Rasmus Pedersen, efterfulgt af enken Bodil Lorentsdatter og datteren Inger Rasmusdatter samt hendes mand, seglmager Christen Friderich Halsøe.
1787 - (1817)	Jens Schneeberg, efterfulgt af enken madam Schneeberg.
(1823) - 1825	Styrmand Tobias Kiær, 1823 efterfulgt af enken Elisabeth Kirstine, f. Henningsen.
1825 - 1828	Hofkobberstikker G.L. Lahde.
1828 - 1840	Fhv. høker Johan Frederik Schultz.
1840 - 1922	Matros Eduard Conrad Emil Schwanewedel og grovsmedesvend Ole Larsen. Fra 1852 overtages førstnævntes halvdel af toldassistent Søren Henrik Lincke, der efterfølges af enken, Anna Lincke, f. Knuth. I 1875 overgår hendes halvdel til frøken Ane Sophie Vilhelmine Larsen, der i 1887 tillige arver den anden halvdel og herefter er eneejer.
1922 - 1937	Frk. Gorma Elisabeth Eiler.
1937 - 1959	Fabrikant Carl Petersen, i 1948 efterfulgt af boet og senere af arvingen fru Ellen Johanne Bryld, født Madсен.
1959 - 1964	Anlægsgartner Jørgen Brorson-Hansen.
1964 - 1972	Blikkenslagermester K. Wismann.
1972 - 1984	Arkitekt Niels Ole Poulsen.
1984 - d.d.	Mogens Ernst.

Wildersgade 20 - 22 Overgaden neden Vandet 17

Mtr.nr. 164

Grunden og den ældste historie

Vedrørende grundens ældste historie, se Overgaden neden Vandet 15. Mod Wildersgade var den tidligere storgrund før 1675 udstykket i fire parceller, hvoraf den vestligste var en dobbeltgrund. De to østligste (i 1675 nr. 39 og 40) var i slutningen af 1600-tallet ejet af håndværkere, og de ældre bindingsværksbygninger her var i hvert fald i begyndelsen af 1700-tallet i seks fag og to etager og med kælder og frontkvist. Den østligste parcels bebyggelse (nr. 22) blev i 1758-59 erstattet af en fire etager høj bygning med grundmuret facade og kvist til gaden over tre fag i mansardtaget.

Den nuværende bebyggelse

Wildersgade 20. Det klassicistiske forhus er opført 1789-90 for forvalter Christopher Ohm. Det stod fra opførelsen i tre etager og med grundmuret for- og bagside. Indgangspartiet til den gennemgående forstue har bevaret sin oprindelige karakter med en beklædt dør med overvindue og sandstenstrappe med vangestykker. Også udsmykningen med kordongesims og blændingsfelt er oprindelig, og desuden omtales i 1804 hovedgesimsen som værende af træ og med sparrehoveder. Ved opførelsen blev kælderen udnyttet til lejekælder, ligesom den havde været i det gamle hus. I begyndelsen af dette århundrede blev der indrettet butik her.

Wildersgade 22. Forhuset nr. 22 er opført 1857-58 efter en brand, der brød ud i det daværende brændevinsbrænderi på ejendommen og hærgede forhuset fra 1759. Bygningen står i hovedtræk uændret siden opførelsen, dog er facaden, der oprindeligt stod i gule sten, blevet overkalket.

Sidehuset til nr. 22 er ligeledes opført efter branden og stod færdigt i 1858.

Fredet i 1989 (nr. 20).

Wildersgade 20. Grundmuret forhus, i fem fag over en høj kælder, 3 etager og kvistetage. Heltag med røde vingetegl. Facaden er pudset og malet italiensk rød med hvide detaljer. Kordonbånd mellem 1. og 2. etage. Blændingsfelt i tre fags bredde mellem 2. og 3. etage. Klassicistisk bloktandsgesims.

Hoveddøren sidder i det vestligste fag, adgang ad en trappe med sandstensvangær. Døren er sikkert fra opførelsestidspunktet.

Wildersgade 22

Wildersgade 20

tet og prydet med et postamentsfelt og derover et stort dekoreret fyldingsfelt. Torammet overvindue. Døren er hvidmalet med detaljer i gråt og guld. Kældernedgangen findes i det østligste fag med tøndehvælvet kælderhals. Alle vinduer er af dannebrogstypen. Glat, moderne dør. Alt træværk er hvidmalet. Skorstenen er sikkert oprindelig, gråpudset.

Bagsiden er ganske som forsiden, men med profileret gesims. I det vestre fag er en trappe, der fører op til en ny revledør med overvindue. Kælderen har torammede vinduer, ellers er alle af dannebrogstypen.

Wildersgade 22. Grundmuret **forhus** i tre fag, rejst over en pudset sokkelmarkering. Kælder, fire etager og kvist.

1. etage er kun i to fag, markeret med to profilerede kurvehanksbuer, den mindre omslutter porten, mens den større omslutter to tætsiddende, fladbuede vinduer. Buerne har markerede vederlag og hviler på pilastrer, der alle hviler på et savskifte lige over kælderhøjde. Selve kælderetagen er glat. Mellem 1. og 2. etage et kordonbånd.

2. etage har tre fag vandret afsluttede vinduer, der bryder to forsænkede savskiftebånd. I højde med vinduernes overkant er fremspringende vederlag. Mellem 2. og 3. etage et kordonbånd med savskifte.

På dette savskifte står fire pilastrer med sokkelmarkering og vederlag, bredest i yderfagene, og dekorerede med et forsænket savskifte. Pilastrerne bærer tre rundbuer, hvis stik er dekoreret med omløbende sparrenkop-friser. De omslutter tre fladbuede vinduer. Mellem 3. og 4. etage er endnu et kordonbånd med savskifte.

4. etagen har tre vandret afsluttede vinduer, indrammet af små pilastrer med sokkel og kapitæl. Gesimsen består af tre udkragede savskifter. Alle vinduer er af den klassicistiske type, hvidmalede.

Heltag med røde vingetegl. Huset er vandskuret og kalket brunokker med hvide detaljer. Porten er tredelt, hver fløj med profilerede fyldinger. Halvrundt overvindue med radiære sprosser, grønmalet. I portrummet er opgang ad en trefløjet fyldingsdør. Malet mørkegrøn.

Forhusets bagside er kun synlig i ét fag. Kurvehanksbuet portåbning, og derover vinduer af dannebrogstypen med tværsporse. I smigfaget mod sidehuset er nedgang til kælderen med en fladbuget kælderhals. På vestgavlen en lille skorsten.

Sidehuset er i fire fag grundmur, med kælder, fire etager og fabrikskvist. Sorttjæret sokkelmarkering, ellers brunokker. Gesims. Klassicistiske vinduer i forskellige bredder. Halvtag. Fa-

brikskvisten er i hele sidehusets længde, ni fag, to små franske altaner, ellers helglasruder.

Ejere:

1806: Mtr.nr. 98

- (1635) Michel Vibe.
 (1659) Bødker Jens Pedersen.
 1661 - (1680) Slagter Hans Olsen, efterfulgt af enken Cathrine.
 (1682) - 1695 Sukkerbager Hendrich Kedemer, gift med ovennævnte enke.
 1695 - 1714 Jens Lauridsen.
 1714 - 1730 Konsumtionsskriver Rasmus Sprang.
 1730 - 1740 Brygger Jens Larsen Storp.
 1740 - 1756 Brændevinsbrænder Jochum Christopher(sen) Michel.
 1756 - 1792 Brændevinsbrænder Niels Hansen Holm, efterfulgt af enken, Anne Rosine og dennes næste mand, Peder Jensen Schoubye.
 1792 - 1809 Brændevinsbrænder Jens Hansen Ravn, efterfulgt af enken, Marie Pedersdatter.
 1809 - 1810 Niels Jensen, gift med Marie Pedersdatter.
 1810 - 1840 Fuldmægtig ved Ørholm Værk, brændevinsbrænder Christian Christensen, efterfulgt af enken, Dorothea Christensen, sidst arvingerne.
 1840 - 1875 Brændevinsbrænder Christian Wilhelm Christensen, efterfulgt af enken, Inger Christensen, f. Andersen.
 1875 Brændevinsbrænder L. C. Jensen.
 1875 - 1898 Brændevinsbrænder Poul Nielsen.
 1898 - 1899 Ølhandler Niels Jensen.
 1899 - 1913 Mekaniker, cykelfabrikant Buchardt Christensen.
 1913 - 1931 Fru Anna Caroline Larsenia Levin, f. Ferslew og fabrikant Johan Christian Martinus Villiam Lindholm Ferslew (til 1926).
 1931 - 1950 Enkefru Amalie Ferslew, f. Hall, sidst boet efter denne.
 1950 - d.d. »Christian Ferslews Mindelegat«.

1806: Mtr.nr. 99

- (1635) Michel Vibe.
 (1659) Skræder Hans Schoth.
 ? Brygger Jens / Jacob.
 1675 - (1677) Skræder Dines Pibe.
 (1680) - 1709 Skræder Thiel Gøtchen / Gøtting.
 1709 - (1717) Jacob Svennesen.

- (1730) - 1741 Skipper Svenne Jacobsen Smidt.
 1741 - 1776 Snedker Jørgen Hansen Oedstrup / Østrup / Aastrup, efterfulgt af enken, Giertrud Malling og derefter datteren, Marie Elisabeth samt dennes mand, islandsk købmand Andreas Jensen Bugge.
 1776 - 1788 Bådsmand Peder Friderich Thellef-sen, efterfulgt af enken, Wibeche.
 1788 - 1805 Forvalter Christopher Ohm.
 1805 - 1852 Bogholder Mads Bruun, efterfulgt af enken, Elisabeth Bruun.
 1852 - 1875 Brændevinsbrænder Christian Vil-helm Christensen, efterfulgt af enken, Inger Christensen, f. Andersen.
 Derefter som mtr.nr. 98.

1806: Mtr.nr. 164

- (1635) Michel Vibe.
 - 1647 Kongen.
 1647 - ? Tømmermand Helle Hansen.
 1663 - 1693 Claus Byssing.
 1693 - 1699 Brygger Jacob Byssing, ovennævntes søn.
 1699 - 1707 Handelsmand Mouritz Jørgensen Samsøe.
 1707 - 1724 Kaptajn ved Ostindisk Compagnie Roluff Menck.
 1724 - 1733 Kaptajn Henrich Günthelberg.
 1733 - 1734 Johan Henrich Schnaver.
 1734 - 1745 Kasserer og ekvipagemester ved Vest-indisk Compagnie, Johan Irgens.
 1745 - 1756 Ekvipagemester ved Vestindisk Com-pagnie, Christian Frederik Irgens, ovennævntes søn.
 1756 - 1758 Billedhugger Henrich Lorentz Heins-dorph.
 1758 - 1759 Greve Eggert Christopher Knuth.
 1759 - 1770 Skipper Hans Hoffgaard Jensen.
 1770 - 1783 Skibskaptajn Christian Baggesen.
 1783 - 1799 Inventarieskriver ved Søetatens Tøj-hus, Friderich Winge.
 1799 - 1828 Skibskaptajn Peter Kofoed Ancher, efterfulgt af enken, Elisabeth Kir-stine, f. Bohn.
 1828 - 1832 Malermester Christian Holger Stol-tenberg.
 1832 Rebslagermester Jens Sørensen.
 1832 - 1838 Hosekræmmer Christian Richard Arentzen.
 1838 - 1844 Islandsk købmand Jens Jacob Bene-dictsen.
 1844 - 1886 Islandsk købmand, etatsråd Hans A. Clausen.
 1886 - 1891 Selskaber til Oprettelse af Kaffe- og Spisehuse i Kjøbenhavn.

1891 - 1911 Etatsråd, kgl. hofstentrykker Jens Christian Ferslew.
 1911 - 1931 Fru Anna Caroline Larsenia Levin, f. Ferslew og fabrikant Johan Christian Marinus Villiam Lindholm Ferslew (til 1926).

Derefter som mtr.nr. 98.

Wildersgade 33

Mtr.nr. 69

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør en del af den gamle storgrund nr. 8, som er nærmere omtalt under Strandgade 22. I 1635 var grunden fuldt bebygget ud til Strandgade, mens den mod Kongensgade, Wildersgades gamle navn, bestod af »åbent vand«. Grunden synes at være opfyldt inden 1689, hvor der var anlagt en have ud til Wildersgade.

Haveanlægget bestod endnu i 1717, men før udskillelsen af Wildersgadeejendommene i 1739 var her opført fem lejevåninger, hvoraf de tre vestligste var i fire fag og de to østligste på hver tre fag.

Den nuværende bygning

Forhuset kan føres tilbage til den ældste bebyggelse på stedet, hvoraf denne udgjorde den næstyderste bolig mod vest. De ældste beskrivelser stammer fra 1740'erne. Da stod huset i to etager med grundmuret kælder under og en kvist over to fag. Facaden var grundmuret, mens såvel bagside som gavle stod i egebindingsværk.

Inden 1751 var bygningen blevet forhøjet til tre etager, og til gaden var anbragt en rund frontispice over to fag. Mod gården var den øverste etage udformet som en fabriksetage. Nogenlunde samtidig beskrives opgangen til den gennemgående forstue som en sandstenstrappe på tre trin med jernrækværk. For indgangen var en tofløjet dør og ved denne en klokkestreng med messinggreb.

I 1829 blev gårdsiden omsat i grundmur og fabriksetagen ombygget til en regulær etage. Også gadefacaden forandredes, idet tredje etage blev forhøjet med en halv alen. Herved blev frontispicen også fjernet. Fra midten af forrige århundrede har der været skiftende kælderbutikker i huset, og i 1886 blev vinduerne i tredje etage forlænget nedadtil.

Da det gamle hus vest for blev nedrevet i 1931 i forbindelse med Torvegades udvidelse og opførelsen af

Wildersgade 33

det nye byggeri, blev vestgavlen, der da fortsat stod i bindingsværk, blotlagt og nyopført.

Ved den seneste ombygning 1978-79 blev den nye facademur opmuret ca. en halv meter højere end den gamle. Samtidig blev kvistetagen påbygget mod gården, og ved samme lejlighed blev en del af vinduerne udskiftet.

Grundmuret forhus i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i fire fag. Over soklen af granit står gadefacaden vandskuret og hvidkalket over kordongesimsen, grågul under. Kraftig, hvid, aftrappet hovedgesims.

I det vestre fag er en gennemgående forstue. For indgangen en tofløjet, gråmalet fyldingsdør med et højt overvindue. Umiddelbart øst herfor er nedgang til kælderen med en tofløjet, hvidmalet, glat dør. I kælderen er torammede vinduer, mens stuen og anden etage har dannebrogsvinduer. I tredje etage torammede vinduer. Alle hvidmalede.

Mod gården står bygningen vandskuret og gulkalket med hvid, aftrappet hovedgesims. For indgangen en glat grønmalet dør med overvindue. Kælderen har torammede vinduer,

WILDERSGADE

mens de øvrige etager har vinduer af den klassicistiske type. I tagfladen en fabrikskvist.

I den søndre del af skellet til naboen i øst er en gulkalket mur med blændinger.

Ejere:

Indtil 1739	Som Strandgade 22.
1739 - 1743	Tømrersvend Anthoni Eysen.
1743 - 1746	Niels Bentzon.
1746 - 1751	Bogholder ved Ostindiske Compagnie, Frantz Feddersen, efterfulgt af enken, Johanne Holmsted.
1751 - 1767	Skipper Henrich Andersen, efterfulgt af enken, Johanne Maria.
1767	Michael Theisen, gift med Johanne Maria.
1767 - 1780	Forvalter ved tobaksmagasinet i Kongensgade (= Wildersgade), Jacob Jensen Holm.
1780 - 1781	Enken Anna Maria Rees.
1781 - 1784	Kopist Andreas Rees, ovennævntes søn.

Wildersgade 36 - 34 A - 34

1784 - 1803	Skibskaptajn Wilhelm Larsen Høyer, efterfulgt af enken, Mette Kirstine Hornbech og derefter sønnen, Christian Wilhelm Høyer.
1803 - 1829	Skibskaptajn Christian Jacob Hegelund, efterfulgt af enken, Marie Sørensen og boet efter dem.
1829 - 1853	Skræddermester Cay Buckhard Ulrichsen.
1853 - 1864	Kolonibestyrer Eduard Emil Meyer.
1864 - 1905	Skibsfører, senere detailhandler Jørgen Jacobsen, efterfulgt af enken, Anne Marie Jacobsen, f. Hansen.
1905 - 1940	Frk. Johanne Maria Mathilde Augusta Jacobsen og boet efter denne.
1940 - 1942	Anna Margrethe Jensen.
1942 - 1968	Overingeniør E. Park.
1968 - 1974	Grosserer Henry L.W. Jensen.
1974 - d.d.	Grethe Hein (til 1985), Mogens Fich, Kurt Christensen (til 1978), Grethe Carlsson (fra 1979) og Thomas Stensgaard (fra 1985).

Wildersgade 34 - 34 A

Mtr.nr. 94

Grunden og den ældste historie

De to forhuse indgik tidligere i en sammenhængende række af småhuse mod Wildersgade. Før udarbejdelsen af grundtaksten i 1675 var parcellerne udstykket, og de havde da eksisteret i nogle år som selvstændige ejendomme, eftersom de forrige ejere er nævnt.

I henholdsvis 1735 og 1740 beskrives de to gamle huse begge som værende i bindingsværk, fem fag og én etage. Husene havde også fælles gavl og kvist og var på loftet blot delt ved en bræddevæg. Inden for en overskuelig tid blev husene erstattet af de eksisterende bygninger.

Den nuværende bebyggelse

Wildersgade 34. Da forhuset som nyopført blev taksæret til brandforsikring i 1764, stod den i tre etager med grundmure: kælder og brudt heltag. Ganske som i dag stod gadefacaden grundmuret, medens gårdsiden var i bindingsværk. Over de to midterste fag mod gaden var en kvist.

Allerede 1774-75 blev bygningen forhøjet til de nuværende fire etager og forsynet med den eksisterende gavlkvist med luge, udligger og frontispice. Fra gaden

var der opgang i det østre fag ad en granittrappe til en tofløjet dør, der førte ind til en gennemgående forstue, hvortil der også var opgang fra gården. Til kælderen synes der fra starten at have været nedgang såvel fra gaden som fra gården.

I 1888 blev stueetagens vinduer til gaden forlænget nedadtil, og ti år senere blev også kælderen vinduer gjort større. I 1942 blev der etableret en opgang i det vestre fag til en butik.

Ved en gennemgribende istandsættelse i 1970'erne blev underetagen ført tilbage til det tidligere udseende. Dog ses det på de gamle vinduesstik i stueetagen, at vinduerne her tidligere har flugtet med den nuværende dørs overkant. Døre og vinduer er alle fornyet, ligesom bindingsværkets tømmer, endvidere er skorstenen nyopmuret.

Wildersgade 34 A. Forhuset er formentlig opført i 1764 eller 1765. I al fald lå den nuværende bygning på grunden i maj måned 1765, i det store og hele med samme udseende som i dag. Dog var der indtil en ombygning af tagetagen i 1847 en frontispice over et fag til gaden. Fra gaden var der, foruden nedgangen til kælderen, også en opgang til stueetagen, der fra 1785 beskrives som bestående af fem hugne bornholmerstenstrin med vangestykker. For indgangen var da en tofløjet beklædt dør med overvindue. Gårdsidens trappe havde seks kampestenstrin og jerngelænder.

Kort efter at huset i 1811 havde fået samme ejer som naboejendommen i vest, blev indretningen ændret. Inden 1814 var opgangene til stueetagen sløjfet, og der var i stedet etableret adgang til bygningen fra nr. 34.

I 1847 blev mansardetagen ombygget, og frontispicen til gaden nedtaget. Derimod nævnes en bindingsværkshøj i to fag og to etager til gården herefter for første gang.

I 1888 var der indrettet en butik i kælderen, der herved fik to store vinduer. Ved den seneste istandsættelse er disse vinduer atter udskiftet. Også bygningens øvrige vinduer er fornyet, ligesom bindingsværkets tømmer.

Sidehuset synes at være opført samtidig med forhuset og har fra opførelsen rummet køkken til forhusets lejligheder.

Fredet 1959.

Wildersgade 34. På grunden ligger et forhus i fire fag. Gadenfacaden er grundmuret i fire etager med en lav kælder under samt gavlkvist over de to midterste fag. Mod gården

står bygningen i bindingsværk og er i tre etager samt kælder og fabrikssetage. Bygningen har heltag med røde tegl.

Til gaden står kælderetagen pudset og malet grå; herover er facaden malet lyserød med en hvid, profileret hovedgesims, som brydes af gavlkvisten.

I det østligste fag er indgang ad en tofløjet, rødmalet fyldingsdør med overvindue. Kælderetagen har lave, tophængte vinduesrammer. I stueetagen og anden etage er vinduer af den klassicistiske type, medens de to øverste etager har torammede, tværsprossede vinduer. I gavlkvisten er en tofløjet lem og på hver side heraf et lille vindue. Lemmen er malet grå, medens samtlige vinduer er hvidmalede. I stueetagen sidder stikkene et stykke over vinduerne, ligesom der under vinduerne er spor af tilmurede åbninger ned til overkanten af kælderetagen.

Mod gården står facaden med en påmalet, lys grå sokkel, derover gulmalet. Kælderen er grundmuret, medens de overliggende etager er i bindingsværk, hvor tømmeret er holdt i en lidt mørkere farve end tavlene. Under taget er et bredt, gult sternbræt. I det østligste fag er indgang ad en ny revledør med overvindue. Vinduerne er ligeledes nye. I tagfladen en stor, vandskuret skorsten med udkragning.

Wildersgade 34 A. Forhuset er tre etager højt med kælder under. Gadenfacaden står grundmuret, bagsiden i bindingsværk. Bygningen er inddelt i tre brede fag og har mansardtag med røde tegl. Til gaden står kælderetagen glatpudset og gråmalet, derover er facaden malet rød, profileret hovedgesims.

I det østligste fag er nedgang til kælderen med en lysegrå dør, i kælderen er i øvrigt tophængte vinduesrammer. I stueetagen og anden etage er trerammede vinduer af dannebrogstypen med tværsporse, i tredje etage trerammede, tværsprossede vinduer, alle gråmalede. I mansarden er tre torammede vinduer.

Mod gården er bygningen kun synlig i to fag, idet det østre er skjult af sidehuset. Over den påmalede, lysegrå sokkel står bygningen gul på såvel tømmer som tavl; under taget et bredt, gulmalet sternbræt. Stueetagens vestre fag er uden muråbning, vinduerne i øvrigt af samme udformning som til gaden.

Sammenbygget hermed mod øst ligger et halvtagsidehus i to etager med kælder under. Bygningen står i bindingsværk og består af 3 1/2 fag. Taget har røde tegl. Bygningen står, som forhuset, med gråmalet sokkel og derover gulmalet på såvel tømmer som tavl og med bredt, gult sternbræt. I andet fag fra syd er nedgang til kælderen, for indgangen en gråmalet revledør. Vinduerne er af dannebrogstypen med tværsporse. I tagfladen en stor, vandskuret skorsten.

Ejere:*Wildersgade 34*

- ? Johan Hermansen.
 ? - (1648) Caspar Rotkops arvinger.
 1646 - (1648) Laurids Knudsen.
 ? Hr. Jens, kapellan ved Sankt Nicolaj kirke.
 (1675) - (1682) Snedker Borchert Søfrensen.
 (1689) - (1699) Brændevinsbrænder Jens Christensen Ollieschlæger.
 (1717) - (1720) Brændevinsbrænder Peder Christensen, efterfulgt af enken, Lisbeth Clausdatter.
 (1728) - (1735) Tømmermand Christian Andersen.
 ? - 1740 Sejlmager Claus Jensen.
 1740 - 1773 Brændevinsbrænder, bødker Heinrich Svendsen Bjørnsgaard, sidst boet efter denne.
 1773 - 1776 Snedker Ernst Jochum Viedt.
 1776 - 1783 Bødkermester Peder Ager.
 1783 - 1784 Brændevinsbrænder Mads Olsen.
 1784 - 1796 Brygger Christen Andersen.
 1796 - 1801 Brændevinsbrænder Anders Christensen Hvidsteen.
 1801 - 1803 Anne Marie Holm, enke efter brændevinsbrænder Jens Sørensen Hvidsteen.
 1803 - 1807 Fribager Hans Olsen, gift med Anne Marie Holm, der sidder som enke efter ham.
 1807 - 1812 Brændevinsbrænder Lars Christensen Winther, gift med Anne Marie Holm.
 1812 - 1814 Marskandiser Sivert Sivertsen.
 1814 - 1826 Brændevinsbrænder Ole Sørensen.
 1826 - 1829 Prokurator Søren Sørensen, efterfulgt af enken, Louise Frederikke Dein.
 1829 - 1832 Skibstømmermand Jens Dam.
 1832 - 1876 Kongelig skibsbygningsskriver Peter Frederik Petersen, efterfulgt af arvingerne, bogbindermester Peter Evald Julius Petersen med flere.
 1876 - 1899 Bagermester Bernhard Emil Huhle, efterfulgt af enken, Frederikke Huhle, f. Lundberg.
 1899 - 1928 Smedemester J. G. Francis og boet efter denne.
 1928 - 1941 Murermester Gordon Francis, efterfulgt af enken, Karen I. Francis, f. Olsen.
 1941 Ejendomshandler Fr. Olsen.
 1941 - 1943 Husejer, bygmester Chr. Pedersen.
 1943 - 1946 Toldassistent Kirsten Buhl.
 1946 - 1963 Assistent Aage Kock.

1963 - d.d. Det gamle Københavns Venners Boligaktieselskab nr. 1.

Wildersgade 34 A

- ? Johan Hermansen.
 ? - (1635) Caspar Rotkops arvinger.
 1646 - (1648) Laurids Knudsen.
 ? - (1659) Niels Ligger.
 (1675) - (1677) Guldsmed Knud Eschildsen.
 1679 - 1690 Brygger Niels Sørensen Høyer.
 1690 - (1710) Nagelsmed Anders Børgesen.
 (1717) - 1728 Alexander Wilhelm Genichter.
 1728 - 1735 Peter Larsen Witberg, efterfulgt af enken.
 1735 - (1740) Nagelsmed Bendt Olsen, efterfulgt af enken, Anne.
 (1751) - 1775 Nagelsmed Ole Thuresen, gift med ovennævnte enke Anne, der sidder som enke efter ham i 1765.
 1775 - 1811 Nagelsmedemester Johan Jensen og boet efter denne.
 1811 - 1812 Brændevinsbrænder Lars Christensen Winther.

Derefter som Wildersgade 34.

Wildersgade 35

Mtr.nr. 70

Grunden og den ældste historie

Se Wildersgade 33, hvoraf det bl.a. fremgår, at grunden her blev bebygget med en lejevåning mellem 1717 og 1739.

Den nuværende bebyggelse

I 1745 stod forhuset ligesom nabohuset i øst i to etager, inddelt i fire fag, i grundmur til gaden og i bindingsværk til gården samt med grundmuret kælder og en kvist over to fag. I 1757 omtales en kældernedgang fra gaden samt opgang til stueetagen såvel fra gaden som fra gården.

I 1770 blev bygningen forhøjet med den tredje etage og fik mansardtag. Over de to midterste fag til gaden var da en frontispice med stukaturudsmykning. Trappen til gaden beskrives i 1804 som bestående af tre bornholmerstenstrin med vangestykker af samme materiale, medens opgangen fra gården fandt sted ad fem kampestenstrin, ganske som i dag.

Wildersgade 35

I 1856 blev der isat nye, større kældervinduer i den butik, som eksisterede her frem til 1920'erne. Samtidig opsattes to nye kviste i mansarden til gaden; det var formentlig ved denne lejlighed, at frontispicen atter blev fjernet. I 1887 fik også stueetagen store butiksvinduer, der dog umiddelbart efter ejerskiftet i 1894 atter blev afkortet og forsynet med dannebrogsvinduer. Ved samme lejlighed isattes en ny gadedør.

Efter at den nuværende ejer havde købt ejendommen i 1966, blev taget omlagt med nye tegl til gaden, medens de gamle sten genanvendtes mod gården. I 1977 er bygningen atter istandsat. I store træk står bygningen dog den dag i dag som efter ombygningen i 1770.

Sidehuset samt et i 1970'erne nedrevet baghus var formentlig nyopført, da de blev indtegnet til brandforsikring i 1757. I al fald er de ikke indtegnet på Geddes næsten samtidige kort, ligesom de ikke omtales i ældre skøder.

Sidehuset stod i 1757 i fire bindingsværksfag, men blev i 1970'erne afkortet til nuværende udstrækning.

Forhus i tre etager med grundmuret kælder og mansardtag

med røde tegl. Bygningen er inddelt i fire fag og står i grundmur til gaden, men i bindingsværk til gården.

Gadefacaden står vandskuret i en stærk blå farve med en lille hvid, aftrappet hovedgesims. Etagehøjderne i stuen og anden etage svarer helt til nabohuset, nr. 33, medens øverste etage er lidt højere. I det østligste fag en tofløjet fyldingsdør, malet stærk blå og med et højt overvindue. Herfra er indgang til en gennemgående forstue. I faget umiddelbart vest herfor er nedgang til kælderen. Her er desuden to faste, hvidmalede vinduesrammer. I de øvrige etager er hvidmalede dannebrogsvinduer. I mansarden er to terammede kviste. I tagryggen en bred, vandskuret skorsten med sokkel.

Bagsiden står helt i bindingsværk med undtagelse af kælderen. Tavlene står vandskurede og gulkalkede, tømmeret malet mørkebrunt. Bindingsværket har dobbelt stænderværk, løsholter umiddelbart under vinduerne og skråbånd i yderfagernes undertavl. Det vestligste fag er delvis skjult af det nedenfor beskrevne sidehus.

I stuen og anden etage er vinduerne af barok type. Såvel dør som vinduer er malet mørkegrønne, dør og vinduesrammer er gamle og delvis med originale beslag. I vinduerne sidder endvidere en del gamle ruder. I mansarden er en bred, terammet kvist.

Sammenbygget med forhuset mod vest i gården ligger et **sidehus** i én etage i bindingsværk og med grundmuret kælder. Bygningen har halvtæg med røde tegl og er inddelt i tre fag. Også her er dobbelt stænderværk og løsholter samt et overskåret skråbånd i faget nærmest forhuset. Farveholdningen er som forhusets. I faget nærmest forhuset er nedgang til kælderen, hvor der endvidere er to vinduer med jernstænger for. I stueetagen er halvandet vinduesfag svarende til forhusets. Gavlen er uden muråbninger med en bræddebeklædning på den øverste trekant.

Mod naboen i øst er der på den søndre del, nærmest forhuset en gulkalket mur i tre blændingsfag, afdækket med røde tegl.

Ejere:

Indtil	1751	Som Wildersgade 33.
	1751 - 1759	Kaptajn i Det Vestindiske Guineiske Compagnie, senere overstyrmand i Asiatisk Compagnie, Hans Rieman Thorsen, efterfulgt af enken, Mariana.
	1759 - 1763	Skipper Svend Jahnsen.
	1763 - 1775	Ekvipagemester ved Asiatisk Compagnie, Niels Thomesen Lund.
	1775 - 1790	Overstyrmand Jacob Leonhard Schreiber.
	1790 - 1795	Skibskaptajn Henrich Rasmussen.
	1795 - 1809	Skibskaptajn Thyge Boyesen.

WILDERSGADE

1809 - 1881	Skibskaptajn Conrad Gjødert Ratken, dennes arvinger og arvingers arvinger.
1881 - 1894	Møbelhandler Johannes Sophus Petersen.
1894 - 1898	Murermester H. Ravn.
1898 - (1933)	Snedker Carl August Petersen, efterfulgt af enken, K. K. Petersen.
(1942) - 1960	Prokurist, senere direktør Carl Albert Gustav Petersen, ovennævntes arving, sidst boet efter denne.
1960 - 1966	Fru Catri Melby.
1966 - d.d.	Arkitekt Per Langsøe Christensen.

Wildersgade 36

Mtr.nr.93

Grunden og den ældste historie

På grunden lå tidligere et af de små huse, der er omtalt under Wildersgade 34 og 34 A. Den gamle våning her tilhørte i 1675 en skomager. Den ældste bebyggelse omtales i 1710 som værende i fem fag bindingsværk og én etage.

Den nuværende bebyggelse

Det nuværende forhus er opført et stykke ind i 1700-tallet, senest i 1735, i stort set samme skikkelse som i dag.

Bygningen beskrives i 1735 som et firefagshus i tre etager med grundmuret kælder under og med en frontispice i hele husets bredde. Bygningen var opført i bindingsværk med dobbelt stænderværk, som mod gaden var dækket af en halvtstens skalmur. Mod gården var anbragt to svaler.

Frontispicen var forsynet med en luge og udligger til et hejseværk. Lugen synes at være blevet erstattet af et vindue mellem 1875 og 1888. I 1766 eller kort før blev der isat nye, engelske vinduer overalt mod gaden. For indgangen fra gaden til den gennemgående forstue nævnes i 1804 en tofløjet, beklædt dør.

Kælderen, der tidligere havde tjent som materialkælder, var inden 1832 blevet indrettet til beboelse, som atter var afløst af en butik inden 1888.

Udsmykningen omtales først i 1894, hvor facaden stod pudset og oliemalet og var forsynet med en gesims under anden etages vinduer samt en ornamentfrise over anden etages vinduer.

Bygningen er istandsat i 1970'erne af ejeren, arkitekt Erik Hansen. Herved blev vinduerne i kælder og stueetage, der var præget af de tidligere butiksindretninger, erstattet af de nuværende sprossevinduer.

Da murermester Schottman i juni 1778 købte ejendommen på auktion, lå her et gammelt baghus på fem bindingsværksfag i to etager, som han straks lod nedrive. Før ejendommen i januar 1780 blev vurderet til brandforsikring, stod det nuværende baghus færdigt. Det var en grundmuret bygning i fire fag, tre etager høj med kælder under og mansardhalvtag, hvori der var en kvist over et fag. Taget blev ændret til det nuværende i 1970'erne, samtidig med at der isattes vinduer i bagvæggen.

Fredet 1967.

Grundmuret forhus i tre etager med kælder under og heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i fire fag og har en stående gavl i hele husets bredde.

Facaden er glatpudset og gulmalet, over stueetagen er en bred, hvidmalet kordongesims, over denne står facaden i en

Wildersgade 38 - 36

lysere gul farve. Langs gavltrekantens sider en hvid, profileret gesims, der knækker og løber hen over yderfagene.

I det vestligste fag fører en stentrappe med støbejernsrækværk ned til kældernedgangen. I det østligste fag er indgangen med en tofløjet, mørkegrøn fyldingsdør med overvindue. I stueetagen og anden etage er vinduer af klassicistisk type. I tredje etage torammede vinduer. Alle er malet hvidgrå.

Bagest på grunden et grundmuret **baghus** i tre tager med kælder under. Bygningen har teghængt heltag. Bagsiden fremtræder i tre etager og står gulmalet. Alle vinduer er hvidmalede.

Ejere:

Indtil (1648)	Som Wildersgade 34.
1655 - 1679	Skomager Rasmus Larsen.
1679 - 1685	Destillerer Johan Godsche.
1685 - 1703	Klejsmed Daniel Ewertz / Eberhart Pingel, efterfulgt af enken, Maren Olsdatter.
1703 - 1710	Klejsmed Niels Nielsen Gotberg.
1710 - 1724	Hans Casper Krakowitz, efterfulgt af arvingerne.
1724 - 1758	Klejsmedemester Hans Thommesen.
1758 - (1768)	Snedkermester Nickels Bocksen.
? - 1779	Konferensråd, højesteretsassessor Peder Hoppe, og boet efter denne.
1779 - 1791	Murermester Johan Bernhard Schottman, efterfulgt af enken, Anne Chatrine.
1791 - 1831	Brødbager Johan Schultz, efterfulgt af arvingen Johan Gerdner.
1831 - 1875	Guldmedemester Johann Friderich Hansmann, efterfulgt af datteren, jomfru Martha Cathrine Hansmann.
1875 - 1876	Værtshusholder Ole Pedersen.
1876 - 1909	Værtshusholder Jørgen Pedersen, efterfulgt af enken, f. Carstensen.
1909 - 1918	Husejer Carl Christian Mortensen.
1918 - 1921	Malermester J.L. Hansen, efterfulgt af enken, Karen Marie Hansen, f. Knudsen.
1921 - 1925	Snedkermester Vilh. Christensen og restauratør Andreas Petersen.
1925 - 1945	Detailhandler A.H. Frederiksen, efterfulgt af enken, Elna Vilhelmine Frederiksen, f. Jørgensen.
1945 - 1947	Fhv. købmand Axel Jensen.
1947 - 1962	Pensioneret fuldmægtig V.O. Sandstrøm.
1962 - d.d.	Arkitekt Erik Hansen.

Wildersgade 37

Mtr.nr.71

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie, se Wildersgade 33. Husene er opført som to trefags lejevåninger mellem 1717 og 1739. Grundene har altid haft samme ejer, men de to matrikler blev først formelt sammenlagt i 1806.

De to forhuse blev indtegnet til brandforsikring i 1745, ligesom de i vest tilstødende lejhuse ud til Wildersgade. Alle husene stod da i to etager med grundmuret kælder under og med grundmuret facade til gaden, men i øvrigt i egebindingsværk. Hvert af trefagshusene havde en kvist over midterfaget.

Inden 1751 var de to huse ombygget til én ejendom, »to huse under ét tag«, og det bemærkes, at »den ene trappe« er »borttaget«. Der var således kun én opgang fra gaden til en gennemgående forstue, der stod i forbindelse med et trappehus i gården. I hver af de to etager var en beboelseslejlighed. Derimod var de to lejekældre stadig adskilt, med hver sin nedgang fra gaden.

Den nuværende bebyggelse

I 1778 blev huset forhøjet til de nuværende tre etager og fik mansardtag med den stadig eksisterende kvist med fladt tag over de to midterste fag. Herved fik bygningen i hovedtræk sin nuværende karakter. I mansarden var allerede da en kvist på hver side af frontkvissten, og i den øverste del af taget en halvrund kvist. Opgangen fra gaden fandt sted i det østligste fag som i dag, og for indgangen var en tofløjet dør, der betegnes som »indlagt« og med et vindue over, indfattet i billedhuggerarbejde. Hertil førte en trappe af bornholmersten med jerngelænder. I 1804, hvor vinduerne beskrives nærmere, nævnes store ruder i de to nederste etager, såvel mod gaden som mod gården.

I 1860'erne blev den nuværende døråbning i flugt med vinduernes overkant etableret, og muligvis stammer kordongesimsen fra samme tid. I samme årti omtales kælderbutikker, hvori vinduerne blev forlænget nedadtil.

Bygningen er senest istandsat i slutningen af 1980'erne.

Trappehuset er nyopført i forbindelse med den omtalte istandsættelse. Det erstatter et ældre trappehus

med samme placering og udstrækning, formentlig opført i 1778 i forbindelse med forhusets ombygning.

Fredet 1980.

Forhus i tre etager med kælder under og mansardtag med røde tegl. Gadefacaden er grundmuret, medens facaden mod gården står i bindingsværk.

Gadefacaden er inddelt i seks fag, den midterste murpille er noget bredere end de øvrige. Facaden står glatpudset, i en hvidlig nuance, med en kordongesims over stueetagen og en aftrappet hovedgesims, som fortsætter hen over foden på den murede kvist over de to midterste fag.

I det østre fag en gennemgående forstue. For indgangen en brunmalet fyldingsdør med overvindue. Til kælderen er nedgang i det vestre fag samt i andet fag fra øst. I de overliggende etager er nysisatte vinduer af dannebrogstypen med tværsprosse. I mansarden er på hver side af den murede kvist en halvrund tagkvist. I tagryggen to høje, vandskurede skorstone.

Mod gården står kælderen grundmuret, medens facaden og taggavlen mod øst i øvrigt er i bindingsværk. Såvel murværk som tømmer står gulkalket med en hvid hovedgesims. De nysisatte vinduer af dannebrogstypen er skjult af trappehuset. I mansarden er tre halvrunde kviste.

Sammenbygget med forhuset i øst ligger et **halvtagsstrappehus** i tre etager med kælder. Vestfacaden står bræddebeklædt og lysegrå, medens nordgavlen står grundmuret og hvidmalet. Trappehuset er sammenbygget med forhuset ved et skråt fag. Vinduerne hvidmalede i en bred, hvid indramning. Til bygningen er indgang med en glat dør.

Ejere:

Indtil 1739	Som Strandgade 22.
1739 - 1743	Johan Henrich Augner.
1743 - 1746	Niels Benzon.
1746 - 1751	Bogholder ved Ostindisk Compagnie, Frantz Feddersen.
1751 - 1753	Spindemester »ved fabriken« Christian Pedersen.
1753 - 1756	Ankersmed Jochum Jochumsen Lund, ovennævntes svigerfader.
1756 - 1777	Kaptajn Peder Christensen Samsøe, efterfulgt af enken, Anna Elisabeth.
1777 - 1795	Overstyrmand i Asiatisk Compagnie Christian Kiærulff.
1795 - 1799	Købmand Christopher Gleerup.
1799 - 1807	Skibskaptajn Andreas Petersen.
1807	Skibskaptajn Jens Johansen Finck.
1807 - 1864	Bådsmand ved Asiatisk Compagnie,

senere ekvipagemester Christian Fr. Sehested, efterfulgt af enken, Cecilie Sehested, f. Ratz.

1864 - 1870	Murersvend Frederik Ferdinand Rasmussen, sidst boet efter denne.
1870 - 1871	Skomagermester Gustav Ferdinand Galle.
1871 - 1884	Guldsmedemester Axel Billing.
1884 - 1892	Grosserer Jens Thomas Heede.
1892 - 1901	Ungmand Carl Wilhelm Petersen, frk. Louise Hansine Christine Petersen, og Anton Georg Petersen.
1901 - 1938	Politibetjent J. H. Jensen, efterfulgt af enken, Bodil Marie Hundkjær Jensen og boet efter dem.
1938 - 1977	Arbejdsmand Ole Petersen.
1977 - 1980	Niels Henrik Jensen.
1980 - 1985	Malerfirma og Totalentreprise, Erling Jensen A/S.
1985 - d.d.	J.J. Holding Finans Vordingborg ApS.

Wildersgade 38

Mtr.nr.92

Grunden og den ældste historie

Indtil 1791 lå her en ældre bebyggelse, der i 1675 omtales som Jacob Slagters gård og var noget højere vurderet end de omliggende ejendomme. Før nedrivningen omkring 1790 blev bygningen beskrevet som værende i to etager og seks fag med kvist over fire fag. På grunden lå endvidere et sidehus og et baghus, begge ligeledes i to etager og på henholdsvis fem og syv fag.

Den nuværende bebyggelse

Da Hans Caspersen i 1791 overtog ejendommen, ansøgte han om at måtte ombygge forhuset. I praksis blev der dog tale om en nyopførelse og bygningen fik her ved stort set sin nuværende skikkelse.

Ud over den nuværende facadeudsmykning var der et muret bånd over to fag i tredje etage. Indgangen fra gaden var oprindeligt placeret i tredje fag fra vest, men blev flyttet til den nuværende placering i 1897. Samtidig isattes et stort butiksvindue i de to fag mellem døren og gennemkørslen, og snart efter også i det vestre fag. Selve butikken var af noget ældre dato. Ved istandsættelsen i 1971-72 er den oprindelige vinduestakt delvis retableret.

Oprindeligt var der en beklædt port for gennemkørslen mod gaden, men den synes i begyndelsen af dette år-

hundrede at være blevet udskiftet med en smedejernsport, som ved den seneste istandsættelse i 1971-75 blev erstattet af den nuværende fyldingsport. Også vinduer, døre og kviste blev fornyet ved denne lejlighed. Renoveringen blev forestået af arkitekterne H. H. Engqvist og K. Rønnow.

Sidehuset er ligeledes opført for Hans Caspersen i 1791, men det er i højere grad end forhuset præget af senere ombygninger.

Ved opførelsen bestod bygningen af seks fag. I 1857 blev to alen af et tilstødende sidehus lagt til denne bygning. Dette sidehus var opført i 1798 i én etage og forhøjet i 1845. Samtidig blev bygningens faginddeling ændret.

Ved istandsættelsen i 1970'erne er bygningen fra 1798 nedrevet, og den frie gavl er herefter forsynet med franske altaner. Fra denne ombygning stammer også den nuværende faginddeling.

Forhuset er en grundmuret bygning i fire etager med heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i seks fag.

Gadefacaden står glatpudset og er malet mørk grå under kordongesimsen, lysere grå over denne. Mellem anden og tredje etage er et rektangulært blændingsfelt over de fire midterste fag. Under taget en kraftig, profileret, hvidmalet hovedgesims.

I de to østligste fag er en gennemkørsel i en kurvehanksbuet åbning, på slutsten og »vederlagssten« om åbningen er anført gadenummeret samt opførelsesår »ANNO 1791«. For gennemkørslen er en tredelt, mørkegrøn fyldingsport. I andet fag fra vest er indgang til butikken. De overliggende etager har alle vinduer af dannebrogstypen, i anden og tredje etage ret høje med to tværsprosser i underrammerne, i tredje etage med én tværsprosse. Samtlige vinduer er hvidmalede. I tagfladen er anbragt to trerammede kviste.

Mod gården er forhuset kun synligt i den del, der udgøres af portgennemkørslen, samt et smigfag, hvormed bygningen er sammenbygget med sidehuset. Facaden står lys grå med en kraftig, profileret, hvidmalet hovedgesims. Over gennemkørselen er i hver etage et hvidmalet, tredelt vindue. I smigfaget er tilsvarende vinduer i almindelig fagbredde. I tagfladen en torammet kvist.

Sidehuset, der er grundmuret og har halvtag med røde tegl, består af kælder og fire etager og har samme gesimshøjde som forhuset. Bygningen er inddelt i fem fag. Facaden står med samme udseende som forhuset, og hovedgesimsen er udformet ganske som på forhuset. Umiddelbart ved siden af smigfaget er indgang ad en mørkegrøn fyldingsdør med overvindue. I tredje fag fra syd er nedgang til kælderen med skrå, grøn-

malede lemme over. Vinduerne er af dannebrogstypen med tværsprosse, hvidmalede.

Ejere:

Indtil (1648)	Som Wildersgade 34.
(1659) - 1704	Slagter Jacob Kølmer, efterfulgt af enken, Agneta Valentinsdatter Korts.
1704 - 1715	Kleinsmed Gotfried Kierspin.
1715 - 1716	Handelsmand Peter Lundt, efterfulgt af enken Anne Catrine og handelsmand Lorentz Kettel.
1716 - 1758	Kleinsmed Daniel Bochsén og boet efter denne.
1758 - 1782	Kleinsmed Michael Boxen, efterfulgt af arvingen, kleinsmed Daniel Boxen.
1782 - 1791	Kleinsmed Daniel Bocksén.
1791 - 1796	Ankersmed Hans Caspersen.
1796 - 1811	Ankersmed Johannes Caspersen.
1811 - 1813	Skibskaptajn Jens Bødker.
1813 - 1818	Skibskaptajn Jacob Govertz.
1818 - 1836	Bagermester Christian Frederich Haack.
1836 - 1844	Christian Christensen.
1844 - 1866	Kleinsmedemester Peter Guldbéché.
1866 - 1875	Jernstøber, fhv. smedemester Peter Theodor Hüttemeier.
1875 - 1891	Kleinsmedemester Anders Hansen, efterfulgt af enken, Marie Christine Hansen, f. Hiorth.
1891 - 1904	Smedemester Carl Valdemar Hansen.
1904 - 1913	Krigsassessor G. Licht.
1913 - 1942	Frk. Ruth Sperling Licht, ovennævntes arving, senere gift Hansen.
1942 - 1946	Arkitekt Henning Greiffenberg.
1946 - 1963	Murermester A.P. Pedersen, frk. Sophie Pedersen og arkitekt Peder Pedersen.
1963 - 1968	Det gamle Københavns Venners Boligaktieselskab nr. I.
1974 - d.d.	Ejerlejligheder.

Wildersgade 40

Mtr.nr. 91

Grunden og den ældre historie

I 1675 var grunden bebygget med skipper Hans Thommesens hus, der som mange af de øvrige huse i rækken var et mindre, privatejet byhus. I 1737 blev huset beskrevet som værende i bindingsværk og fem

fag i én etage. Over de fire fag var der opsat en kvist. Foruden forhuset lå der da et sidehus og et baghus på grunden, begge i bindingsværk og to etager. Se i øvrigt Wildersgade 46.

Den nuværende bebyggelse

Det nuværende hus er opført kort efter Daniel Bocksens overtagelse i 1737. Også den nye bygning kom til at stå i bindingsværk og fem fag, men nu i to fulde etager og med grundmuret kælder og en kvist til gaden over de tre midterste fag. Kvisten omtales senere som gennemgående.

Sin nuværende skikkelse fik bygningen dog først, da den i 1793 blev forhøjet til fire etager og fik grundmuret facade med den stadig eksisterende udsmykning. Udsmykningen svarede i princippet til den nye nabobygning i vest, der kun var to år gammel på dette tidspunkt. Bagsiden forblev i bindingsværk og omtales i 1804 som overpudset.

Fra gaden var der nedgang til kælderen med et træskur over, der hvilede på konsoller. Endvidere var der som i dag en gennemgående forstue i det østre yderfag. Hertil var der opgang fra gaden ad to kampestenstrin til en tofløjet, beklædt dør med overvindue. Fra gården var der ligeledes opgang til forstuen samt nedgang til kælderen.

I 1881 blev den gamle træhovedgesims formentlig erstattet af den nuværende. Det følgende år blev samtlige kældervinduer sænket.

Derudover synes bygningen ikke at være ændret før den seneste gennemgribende istandsættelse, der fandt sted 1971-75. Herved blev samtlige døre, vinduer og kviste fornyet, og fra dette tidspunkt stammer også fabriksetagen mod gården.

Samtidig med forhusets nybygning i 1737 blev der også bygget et baghus, og de to huse blev forbundet med en teglhængt svale i tømmer og brædder. Den tidligere svale omtales i 1793 som et åbent trappehus. Inden 1868 var bygningen forsvundet, efter at trappen var blevet lagt ind i forhuset. I forbindelse med den seneste istandsættelse blev det gamle baghus nedrevet.

Fredet 1964.

På grunden ligger et **forhus** i fire etager med kælder under. Bygningen står grundmuret til gaden, men i bindingsværk til gården, til begge sider inddelt i fem fag, og med heltag med røde tegl.

Over den pudsede, grå sokkel står gadefacaden gulmalet, holdt i en mørkere farve under den mørkegrå kordongesims end over denne. Mellem anden og tredje etage er et rektangulært blændingsfelt over de tre midterste fag og mellem tredje og fjerde etage et fremspringende bånd over de samme fag. Under taget en hvid, aftrappet hovedgesims.

I det østligste fag er opgang til en nyere, gråmalet dør med overvindue. I faget vest herfor er nedgang til kælderen. I kælder og stueetage er vinduerne malet grågrønne, i etagerne derover lysegrå. I tagfladen er to torammede, halvrunde kviste. Såvel døre som vinduer og kviste er nye.

Mod gården står bygningen, med undtagelse af kælderen, i bindingsværk og har, ud over de fire etager, en fabriksetage. Bindingsværket har fyldtømmer i form af dokker og løsholter samt skråbånd i yderfagene, alt gulmalet. I det østligste fag er indgang ad en brunmalet revledør med overvindue.

Samtlige vinduer er malet brune. Andet fag fra øst er uden muråbninger, medens andet fag fra vest kun har halve vinduesfag. I tagfladen en høj skorsten.

Ejere:

?	Badskærer Mathias Steffen.
? - (1635)	Johan Silwert / Silast.
1650 - 1686	Skipper Hans Thommesen, efterfulgt af enken, Susanna.
1686 - 1703	Brygger Niels Sørensen.
1703 - (1704)	Sejlingsmand Børge Andersen Felds.
? - 1708	Underfyrværker ved artilleriet, Samuel Galschiøt.
1708 - (1717)	Skibstømmermand Søfren Christensen.
(1728) - 1737	Vantmager Stephen Malmberg, efterfulgt af datteren.
1737 - 1759	Kleinsmed Daniel Bocksen og boet efter denne.
1759 - ?	Kleinsmed Joachim Bocksen, efterfulgt af arvingen, kleinsmed Daniel Boxen.
? - 1784	Snedker Nichel Boxens stervbo.
1784 - 1806	Skibstømmermand Sivert Tollesen Holm, efterfulgt af enken, Kirstine Hansdatter.
1806 - 1810	Jomfru Else Elisabeth Hansen.
1810 - 1839	The- og porcelænshandler Niels Johansen, gift med Else Elisabeth Hansen.
1839 - 1873	Stud.theol. Johan Jensen Johansen (kun 1839), Ane Kjerstine Elisabeth Johansen og korsangerinde ved Det kongelige Teater, Caroline Johansen; ovennævntes børn, efterfulgt af deres arvinger.

Wildersgade 40

1873 - 1877	Høker Anders Larsen.
1877 - 1925	Formand Ole William Holm, efterfulgt af Hansine Holm.
1925 - 1930	Husejer Ludvig Frederiksen og boet efter denne.
1930 - 1961	Landbrugskandidat Thomas Christian Nielsen, efterfulgt af arvingen fru Nielsine Marie Nielsen.
1961 - 1968	Det Gamle Københavns Venners ejendomsaktieselskab nr. 1.
1968 - 1977	Det gamle Københavns Venners Boligaktieselskab nr. 1.
1977 - d.d.	Ejerlejligheder.

Wildersgade 42 – 44

Mtr.nr. 89

Grunden og den ældste historie

Se Wildersgade 46.

Den nuværende bebyggelse

Wildersgade 42. Den gamle våning betegnes i 1689

som lejehus, men beskrives først i 1712, hvor den stod helt i bindingsværk, med egetømmer til gaden, medens det øvrige var fyrretømmer. Bygningen var to etager høj, inddelt i fem fag og forsynet med en kvist over tre fag.

I 1792 blev gadefacaden omsat i grundmur og fagdelingen ændret til fire fag. Samtidig blev bygningen forhøjet med én etage. Til gaden var en frontispice over de to midterste fag.

Facadeudsmykningen bestod i 1792, som i dag, af en muret kordongesims, et muret bånd under de to midterste fag i anden etage og en fordybning i de tilsvarende fag mellem anden og tredje etage. Hovedgesimsen var af træ til begge sider.

Indgangen fra gaden har formentlig altid været placeret i det østre fag; for indgangen var i 1804 en beklædt dør.

I 1804 var der i øvrigt en lille tilbygning mod gården ud for en del af stueetagen, medens der ud for de øvrige etager var åbne svalegange.

I 1854 blev opsat en mansardetage til gaden, og mod gården blev stueetagen omsat i grundmur. Samtidig synes de ovennævnte svalegange at være fjernet.

Der synes allerede at have været butik i bygningen i 1837. Butikken har dog næppe markeret sig i bygningsens ydre før i 1866, hvor der blev indrettet en egentlig høkerbutik i stueetagen med indgang i andet fag fra vest, og de to vinduer blev forlænget nedadtil.

Efter en længere periode med dårlig vedligeholdelse påbegyndtes i 1975 en gennemgribende istandsættelse af bygningen. Her blev butiksindretningen fjernet, men spor efter de høje vinduer og butiksdøren ses stadig i murværket. Mod gården opsattes nye svalegange, og nye døre og vindues isattes.

Wildersgade 44. I 1695 lå her en bindingsværksbygning i fire fag, som formentlig har været den ældste bebyggelse på stedet. Desværre ved vi ikke, om bygningen var i mere end én etage, og de sparsomme oplysninger gør det ikke muligt at afgøre, om 1695-bygningen var identisk med den bygning, der lå på stedet i 1739. Denne var i fire fag bindingsværk, to etager høj og med en kvist over de to midterste fag.

I 1784 ombyggedes dette hus kraftigt, idet gadefacaden blev omsat i grundmur, og kvisten blev udbygget til en fuld etage med et brudt tag med to kvistvinduer til gaden og en fabriksøtage med tre vinduer til gården.

Om den underste etage mod gården også var blevet omsat i grundmur ved ombygningen i 1784 fremgår ikke, men det var i al fald sket inden 1804. Fra gaden var der opgang ad et kampestenstrin til en beklædt dør i stueetagens ene yderfag, formentlig det østre, hvor indgangen også er placeret i dag. I 1859 isattes en ny fyldingsdør, som var noget højere end den gamle dør og i modsætning til denne forsynet med overvindue. Samtidig fik butikken i stueetagen større vinduer og en ny butiksdør.

Herefter synes bygningen ikke at være ændret i det ydre før den seneste gennemgribende istandsættelse, der fandt sted i 1970'erne. I forbindelse hermed sløjfede butiksendretningen, og der blev isat almindelige vinduer i de tre fag til gaden. Døre og vinduer blev udskiftet, og der blev lagt tegl også på den nederste tagflade, som ellers havde stået zinkdækket i al fald siden 1880'erne.

Forhuset, Wildersgade 42 er en bygning i tre etager med heltag med røde tegl. Til gaden står bygningen grundmuret, medens facaden til gården er delvis i bindingsværk. Bygningen er inddelt i fire fag.

Over den sortmalede sokkel står gadefacaden med et kordonbånd, alt malet mørkegrå. Under de to midterste fag i anden etage er en sammenhængende sålbænk og mellem anden og tredje etage i de to midterste fag et blændingsfelt. Under taget en hvid, aftrappet hovedgesims. Til gaden er, ud over de nævnte tre etager, tillige en mansardetage.

I det østligste fag er indgang med en orangefarvet fyldingsdør. Vinduerne er hvidmalede, under stueetagen ses spor af tilmurede åbninger. I mansardetagen er to vinduer. Dør og vinduer er nye.

Mod gården står stueetagen i grundmur, de overliggende etager i bindingsværk. Over den lave, sortmalede sokkel står facaden malet lys grågrøn. I andet fag fra øst er indgang med en orangefarvet revledør. Ud for anden og tredje etage er nye, grønmalede svalegange, hvortil der er udgang i andet fag fra øst med en tofløjet dør. I øvrigt er der i alle etager hvidmalede vinduer. Såvel døre som vinduer er nye. I tagfladen to kviste.

Forhuset, Wildersgade 44 er en bygning i tre etager med mansardtag med røde tegl. Gadefacaden er grundmuret, mens bygningen mod gården står delvis i bindingsværk. Huset er inddelt i fire fag. Over den lave sortmalede sokkel står gadefacaden malet lys grågrøn med en kordongesims og et hvidt sternbræt.

I det østligste fag er indgang med en mørkegrøn dør. Døren, såvel som de hvidmalede vinduer er nye.

Mod gården står stueetagen i grundmur, medens facaden der-

over står i bindingsværk med løsholter, dokker samt skråbånd i yderfagene, alt tømmeret er nyt. Over den lave, sortmalede sokkel står facaden malet lys grågrøn med hvidt sternbræt. I andet fag fra øst er indgang med en ny, sort revledør. Vinduerne er alle nye og hvidmalede og udformet som til gaden. I mansardetagen er tre kviste og i den øvre tagflade endnu en kvist.

Ejere:

Wildersgade 42

?	Badskærer M. Steffen.
(1635) - ?	Johan Silast / Silwert.
(1646) - ?	Jens Poulsen.
(1675) - ?	Destillerer Jacob Godsche.
(1686) - 1697	Destillerer Johan Godsche og boet efter denne.
1697 - 1712	Øltapper og kusk Laurids / Lars Olsen.
1712 - 1749	Skibstømmermester Michel Clausen og boet efter denne.
1749 - 1752	Skibstømmermester ved Asiatisk Compagnie, Poul Frandsen.
1752 - 1763	Skibstømmersmand Lars Larsen Halkier.
1763 - 1773	Dugmagersvend Peder Pedersen Holm.
1773 - 1782	Skibstømrer Christian Iversen Bachevold.
1782 - 1788	Jens Pedersen Tørslew.
1788 - 1791	Høker Peder Jessen.
1791	Brygger Peder Aagaard.
1791 - 1801	Spisevært Friderich Waller, efterfulgt af enken, Else Westergaard.
1801 - 1805	Spisevært Jacob Rosted.
1805 - 1822	Spisevært Jens Larsen.
1822 - 1836	Høker Lorentz Lorentzen Reuther.
1836 - 1838	Værtshusholder Niels Sørensen.
1838 - 1843	Skibstømmersmand Ferdinand Emil Bech og skibstømmersmand Jørgen Olin Tofte.
1843 - 1844	Credit Cassen for Huuseiere.
1844 - 1849	Murersvend Hans Peter Schmidt.
1849 - 1859	Fuldmægtig Niels Johannes Bertelsen.
1859 - 1865	Skræddermester A.S. Poulsen.
1865 - 1906	Værtshusholder Søren Nielsen, efterfulgt af enken, Mette Kirstine Nielsen, født Hansen.
1906 - 1914	Sporvognskonduktør Niels Christian Hansen.

1914 - 1925	Gæstgiver Ludvig Frederiksen.
1925 - 1949	Frk. Anna Kirstine Kolbye.
1949 - 1962	Bogtrykker S. Johnsen.
1962 - 1975	Kemisk Værk Køge A/S.
1975 - 1983	Hans Zacho Davidsen.
1983 - d.d.	Ejerforeningen »Brænderigaarden-Christianshavn«.

Wildersgade 44

Indtil (1646)	Som Wildersgade 42.
(1659) - (1689)	Skibstømmermand Niels Nielsen.
? - 1695	Mesterbådebygger Niels Nielsen, ovennævntes søn.
1695 - 1739	Konsumtionskriver Casper Svendsen Schiwe, efterfulgt af enken, Dorrothea.
1739 - 1762	Cancellibud Anders Andersen Bartrum.
1762 - 1766	Øltapper Lars Jensen.
1766 - ?	Murervend Johan Sebastian Bachhaus, efterfulgt af enken Appelone Margarethe.
? - 1773	Rasmus Andersen Pode, gift med Appelone Margarethe.
1773 - 1777	Skomager Lorentz Hansen Frank.
1777 - 1807	Skomager Abraham Lorentzen Franck.
1807 - 1808	Brygger Mathias Casse.
1808 - 1809	Barber, Borgerlig artillerist, Jesper Clausen.
1809	Smed Niels Lind.
1809 - 1813	Bastian Møller.
1813	Smedemester Niels Lind.
1813 - ?	Sømand Thron Larsen, efterfulgt af dennes fraskilte hustru, Kirstine Marie Lind.
(1829) - 1835	Høker Anders Jensen, efterfulgt af enken Kirstine Marie Lind.
1835 - 1842	Typograf Johan Christian Martin Møller.
1842 - 1877	Sadelmagersvend Amsel Jacob Meyer.
1877 - 1882	Brændehandler Christian Andersen, efterfulgt af enken, Ane Johanne Andersen, f. Hansen.
1882 - 1885	Telegrafbud C. F. F. Mühlhausen.
1885 - 1887	Smedemester F.F. Hansen.
1887 - 1889	Frk. J. F. Carlsen.
1889 - 1898	Fuldmægtig Carl I. Rasmussen.
1898 - 1899	Kammerjæger D. Christiansen.
1899 - 1913	Malermester Rasmus Petersen.
1913 - 1949	Husejer H. Johansen, efterfulgt af arvingen, enkefru Ingeborg Rudolfine Vilhelmine Johansen, f. Mogensen.
1949 - 1962	Bogtrykker S. Johansen.

Derefter som Wildersgade 42.

Wildersgade 46 - 46 A - 46 B

Mtr.nr. hhv. 89, 89 og 88

Grunden og den ældste historie

Storgrunden, nr. 29, tilhørte i 1635 Johan Silwert og var opfyldt, men ellers endnu ubebygget. Før 1675 blev der dog bygget vænninger på nuværende nr. 42 og 44's plads, mens bryggergården på nuværende nr. 46 da blev betegnet som gammel og forfalden. Storgrunden omfattede oprindeligt tillige Overgaden neden Vandet 33, 33 B og 37.

Den nuværende bebyggelse

Wildersgade 46. Forhuset er opført i 1687, formentlig i to etager med en gavlkvist over fire fag og med gennemkørselsport i to fag, som det omtales i 1699. Huset stod i egebindingsværk med grundmuret kælder under 6 fag og kvisten var forsynet med luger og udligger. Opgangen til stueetagen fandt sted fra gennemkørslen.

Mellem 1788 og 1801 blev bygningen forhøjet til tre etager mod gaden. Bindingsværket stod herefter overpudset. Der var indrettet butik i det ene kælderfag. For gennemkørslen var tofløjede, beklædte porte. I 1812 var der isat nye »store« vinduer i stueetagen til gaden.

Omkring 1840 blev der også indrettet en butik i stueetagen. Indgangen med tofløjet fyldingsdør var placeret i fjerde fag fra vest. Senere (efter 1906) flyttedes den et fag mod øst, og der isattes høje butiksvinduer i de to fag mellem døren og gennemkørslen.

Bygningen er istandsat omkring 1980, hvorved indgangen fra gaden er sløjet, og vinduerne samt en del af bindingsværkets tømmer er blevet udskiftet.

Sidehuset i bindingsværk er opført før 1760, hvor bygningen stod i fire fag egebindingsværk, to etager høj og med grundmuret kælder. Bindingsværket stod i al fald fra omkring 1800 overpudset.

Bygningen synes ikke at være ændret væsentligt gennem de mere end 200 år, men som forhuset blev også sidehuset gennemgribende istandsat i 1970'erne.

Wildersgade 46 B. Sidehuset i grundmur er ligeledes opført før 1760, men ændret og ombygget flere gange siden.

Bygningen er opført som bryghus i forbindelse med den bryggervirksomhed, der havde til huse i ejendommen allerede i 1600-tallet. I skødet fra 1699 ses denne

Wildersgade 46

bygning ikke, og bryggeriet fandtes på dette tidspunkt i en énetages bindingsværksbygning på ti fag, der lå på tværs i gården. Nærmere er det ikke muligt at komme til en datering af den nuværende bygning. På Geddes kort fra 1756 ses det stående hus, som i 1760 beskrives som en bygning i fire etager med kælder under fire fag og en kvist over ét fag. For- og bagside var grundmurede, mens gavlene stod i bindingsværk. Inden 1801 var sydgavlen dog omsat i grundmur ligesom de to nederste etager af nordgavlen. For muråbningerne var lemme.

Da brændevinsbrænder C.L.Olsen i 1844 overtog ejendommen, lod han straks det gamle bryghus ombygge til dampbrænderi. Bygningens tag, der hidtil havde været betegnet som et heltag, beskrives herefter som et brudt halvtag. Derudover synes ombygningen ikke at have medført større ændringer i det ydre.

Langt større var indgrebet ved en ombygning i 1920. Herved fik bygningen den nuværende etageinddeling med en betydelig højere kælder og herover kun tre etager. Den udvendige vareelevator stammer ligeledes fra denne ombygning.

Wildersgade 46 A. Pakhuset er efter alt at dømme op-

ført for brygger Peder Aagaard i 1791, som inskriptionen angiver. Bygningen stod fra opførelsen i fire etager, og der var glatte porte, samt enkelte vinduer i stueetagen, ellers lemme.

Wildersgade 46 og 46 A er 1976 overført fra mtr.nr. 88 til mtr.nr. 89.

Fredet 1959 (nr. 46).

Forhuset, Wildersgade 46 er en bindingsværksbygning i otte fag. Bygningen er i tre etager til gaden, men kun to etager til gården. Der er kælder under hele bygningen og heltag med røde tegl.

Til gaden står kælderetagen pudset, let fremspringende og sort, mens facaden derover er malet mørkegul. Bindingsværket har fyldtømmer i form af løsholter og dokker samt skråbånd i yderfagene, tavlene er mønstermurede. Over stueetagen er en lille, profileret hovedgesims, under taget et hvidt sternbræt.

I de to vestligste fag er en gennemkørsel i en rundbuet åbning, herfor er til gaden en tofløjet, grøn fyldingsport. I kælderen er små vinduesrammer med gitre for. I stueetagen og anden etage er vinduer af dannebrogstypen med tværsporse, mens vinduerne i tredje etage er torammede, alle er nye og hvidmalede.

Mod gården er bygningen kun synlig i de fem vestre fag, idet resten er skjult bag det nedenfor beskrevne sidehus. Facaden til gården fremtræder i øvrigt ganske som gadefacaden.

Sammenbygget hermed ligger et **sidehus i bindingsværk** i to etager med kælder under og halvtag med røde tegl. Bygningen er inddelt i fire fag. Facadebehandling og farveholdning er som forhusets. I det nordligste fag er opgang til en grønmalet dør med overvindue. Faget udmiddelbart syd herfor er uden muråbninger i begge etager. I det midterste fag er nedgang til kælderen til en grønmalet dør. De hvidmalede vinduer er af dannebrogstypen med tværsporse.

I forlængelse heraf ligger et **grundmuret sidehus, Wildersgade 46 B**. Bygningen, der er dybere end bindingsværks-sidehuset og derfor springer længere ud i gården, er i fire etager med mansardhalvtag med røde tegl og inddelt i ni fag. Over den lave, sortmalede sokkel står facaden malet gul med en hvid, aftrappet hovedgesims. Over det midterste fag er en gavlkvist; i dette fag er i alle etager tofløjede, grønmalede døre. I stueetagen er tre indgange med tofløjede, grønmalede fyldingsdøre med ruder. Vinduerne er alle smårudede med lod og tværpost, malet hvide og grå. I mansardetagen er to torammede kviste.

Pakhuset, Wildersgade 46 A ligger frit i gården, bag forhusene Wildersgade 42 og 44. Det er en grundmuret bygning

i fire etager med heltag med røde tegl. Bygningen er inddelt i fem fag og står glatpudset og malet gråblå.

Nordfacaden har under taget en hvid, profileret hovedgesims. I denne side er fem fag, uregelmæssigt fordelt, pakhsluger, alle anbragt i buede muråbninger. I andet fag fra øst er indgang med en orangefarvet dør.

Sydfacaden har under taget et hvid stjernbræt. I denne side er i hver etage fem fag hvidmalede, torammede vinduer.

I østgavlen er længst i syd i hver etage et tilbagetrukket vindue. Derudover er ingen muråbninger, men i stueetagen er en rundbuet blænding, hvorover er indmuret en sten med inskriptionen »P A -ANNO - 1791«.

Ejere:

Wildersgade 46, 46 B

Indtil (1646)	Som Wildersgade 42.
(1675) - ?	Brygger Niels Mogensen.
(1677) - 1699	Brygger Nicolai Sørensen.
1699 - 1703	Amtmand Otto Krabbe til Holmegård og Egholm.
1703 - ?	Brygger Peder Jensen Lund.
1719 - 1775	Brygger Jens Larsen Storp, efterfulgt af enken, Cicilia Elisabeth.
1775 - 1783	Brygger Friderich Ulrich Lund.
1783 - 1787	Skibskaptajn Ole Selvog og boet efter denne.
1787 - 1798	Ekvipage- og materialforvalter, brygger Peder Aagaard.
1798 - 1809	Brygger og auktionsholder Rasmus Hacksen, efterfulgt af enken, Johanne Birgitte Brobye og boet efter dem.
1809 - 1818	Skibskaptajn, brygger Herman Bohn Wolffsen, og boet efter denne.
1818 - 1830	Grosserer og brygger, premierløjtnant ved Kongens Livjægerkorps, Christian Frederik Kipnasse, efterfulgt af enken, Bolette Margrethe.
1830 - 1837	Købmand Niels Brock Perch.
1837 - 1844	Credit Cassen for Huuseiere.
1844 - 1864	Brændevinsbrænder Christian Ludvig Olsen, efterfulgt af enken, Karen Marie, født Haarløv.
1864 - 1878	Brændevinsbrænder Jørgen Christian Olsen.
1878 - 1882	Grosserer og dampmøller Carl Julius Meyer.
1882 - 1896	Brændevinsbrænder Martin Ludvig Meyer.
1896 - 1918	A/S Kjøbenhavns Spritfabrikker.

1918 - 1919	A/S De danske Spritfabrikker og A/S Spritfabrikken Fortuna.
1919 - 1927	Bødkermester C. F. E. Petersen og boet efter denne.
1927 - 1942	A/S »Decem« (senere: A/S Matr.nr. 88 i Christianshavns Kvarter).
1942 - 1946	Fru Else Johanne Wilhardt (til 1943) og arkitekt Henning Greiffenberg.
1946 - 1962	Bogtrykker S. Johnsen.
1962 - 1976	Kemisk Værk Køge A/S.
1976 - 1983	Kai Svendsen Serigrafi I/S.
1983 - d.d.	Henning Lorenzen.

Wildersgade 46 A

Indtil 1976 Som Wildersgade 46 - 46 B.
Derefter som Wildersgade 42.

Wildersgade 49 A - 49 B

Mtr.nr. 74

Grunden og den ældste historie

Ligesom nabogrunden i vest blev denne grund udskilt fra storgrund nr. 4 i 1685. Den havde da været bebygget gennem mere end et halvt århundrede med lejevåninger. Det var bindingsværksbygninger i én etage med grundmuret kælder under, hver på fire fag. To af husene lå på gammelt matr.nr. 60 og ét på matr.nr. 59.

Den nuværende bebyggelse

Det nuværende forhus opførtes i 1801 og står stort set i samme skikkelse i dag. I fordybningen over anden etage var der dog oprindeligt en à la grecque bort. De tre kældernedgange fra gaden med konsolbårne dækplader af bornholmsk sandsten er originale. Ligeledes har der siden opførelsen været to gennemgående forstuer i stueetagen med opgang såvel fra gaden som fra gården. Oprindeligt var der glatte døre for alle disse indgange. De blev omkring midten af forrige århundrede erstattet af fyldingsdøre. I taget var der oprindeligt fem halvrunde kviste mod gaden og fem taskekviste til gården.

I 1853 nævnes en butik i kælderen og fra 1906 to.

Fredet 1982.

Grundmuret **forhus** i fire etager med kælder under. Bygningen er inddelt i elleve fag og har heltag med røde tegl.

Over den sorte sokkel står gadefacaden vandskuret og malet lys grå. Over stueetagen er en kordongesims, mellem anden og tredje etage et rektangulært blændingsfelt over de syv midterste fag. Under taget en profileret, konsolbåret hovedgesims, alt malet gråt.

I yderfagene samt i femte fag fra øst er nedgang til kælderen med tofløjede, grønmaledede fyldingsføre; over hver af disse nedgange er en konsolbåret dækplade af sandsten. I fjerde fag fra hver side er opgang til en gennemgående forstue. For indgangene er grønmaledede fyldingsdøre med overvindue. I kælderen er gamle butiksvinduer med støbejernssprosser. I stueetagen samt anden og tredje etage er vinduer af klassicistisk type, medens fjerde etage har torammede vinduer. Alle vinduer er malet grønne. I tagfladen er seks kviste. I tagryggen tre skorstene i gule sten.

Fra gården er ligeledes opgang til de gennemgående forstuer samt tre nedgange til kælderen. Vinduerne er af samme udformning som til gaden. I tagfladen tre tagkviste.

Ejere:

1689: Mtr.nr. 37 a

Indtil	1685	Som Strandgade 34.
	1685 - 1717	Kancelliråd Peder Hiort.
	1717 - 1720	Jens Christensen Gad.
	1720 - 1733	Arbejdskarl, dagvagt ved Ostindiske Compagnie, Niels Hansen.
	1733 - (1757)	Skipper Ernst Christophersen.
	? - 1763	Styrmand Christen Christensen Kock.
	1763 - 1774	Høker Jacob Jensen.
	1774 - 1796	Skipper Jens Jacobsen.
	1796 - 1804	Skibskaptajn Jacob Thostrup.
	1804 - 1809	Øltapper Niels Bruus.
	1809 - ?	Skibskaptajn Ole Pedersen, efterfulgt af enken, Ide Marie Andersen.
	(1829) - 1853	Styrmand Christian Julius Jacobsen, gift med Ide Marie Andersen, der sidder som enke efter ham.
	1853 - 1866	Particulier Anders Rasmus Ja(h)nsen, efterfulgt af enken, Ane Jansen, f. Carlsen og deres arvinger.
	1866 - 1871	Cand.phil. D.Mazar de la Garde og cand.jur. M. Kjeldsen.
	1871 - 1876	Barber G.H. Bauer.
	1876 - 1887	Guldsmedemester Niels August Brandt.
	1887 - 1916	Frk. Eleonora Koefoed.
	1916 - 1947	Købmand Adolf Georg Olsen, ovennævntes arving og dennes arvinger.
	1947	Antikvitetshandler Christian Busse.
	1947 - 1950	Landsretssagfører Hugo Wagner.

1950 - 1957	Direktør A. Bang Haes.
1957 - 1964	Landsretssagfører Hugo Wagner.
1964 - 1977	Vekselerer H. Lønborg.
1977 - d.d.	Andelsboligforeningen Wildersgade 49 A-B.

1689: Mtr.nr. 37 b

Indtil	1717	Som ovenfor.
	1717 - ?	Kancelliråd Peder Hiort.
	? - 1732	Konferensråd Christian Sc(h)avenius, ovennævntes svigersøn.
	1732 - 1734	Morten Jensen Kierulf.
	1734 - 1744	Hyrekusk Niels Andersen Winther.
	1744 - 1747	Christian Karstensen.
	1747 - (1757)	Cathrine, enke efter kasserer ved Danske Ostindiske Compagnie, Christen Daldorph.
	? - 1771	Mouritz Daldorph, ovennævntes søn.
	1771 - 1783	Rasmus Jensen Syrup og Jens Rasmussen.
	1783 - 1790	Brygger Hans Linn.
	1790 - 1795	Supercargo og brygger Frantz Wilhelm Vogelsang.
	1795 - 1804	Skibskaptajn Jacob Thostrup.
		Derefter som ovenfor.

Wildersgade 53

Mtr.nr. 76

Grunden og den ældste historie

Grunden udgør en del af den gamle storgrund, nr. 3, som er nærmere omtalt under Strandgade 36. Ud mod Wildersgade var grunden bebygget allerede i 1635, hvor her lå fem lejevåninger. Af disse lå de to på nuværende matr.nr. 76. Det var bindingsværksbygninger på hver fire fag og med grundmuret kælder under. Det var formentlig de samme bygninger, der stadig lå på grunden i 1731, hvor de stod i to etager til gaden, men kun i én etage til gården. De gamle huse er således første blevet nedrevet umiddelbart før opførelsen af det nuværende forhus.

Den nuværende bebyggelse

Forhuset er opført i 1776 og stort set ikke ændret siden. Det har opførelsen haft en gennemgående forstue i midterfaget. Kældernedgangene har i al fald været placeret i yderfagene siden 1794. I taget har der lige fra opførelsen været tre halvrunde kviste til gaden og to mod gården.

WILDERSGADE

I 1880 ombyggedes kælderetagen, idet vinduerne her forlængedes ned til gadeplan. Siden synes bygningen ikke at være ændret.

Fredet 1959.

Grundmuret forhus i tre etager med kælder under. Bygningen har heltag med røde tegl og er inddelt i syv fag.

Over den pudsede, sorte sokkel står gadefacaden pudset groft og malet mørkebrun med en aftrappet hovedgesims af træ. Tre sandstenstrin fører op til den rundbuede døråbning med slutsten. For indgangen en hvidmalet, tofløjet, beklædt dør med halvrundt, radialsproset overvindue fra husets opførelsetidspunkt. Herover er indmuret en mindeplade med følgende inskription: »I DETTE HUS BOEDE / DIGTEREN / THOMAS OVERSKOU / 1798 – 1873«. I hvert yderfag er nedgang til kælderen. I stueetagen og anden etage er vinduer af dannebrogstypen med tværsporse, i tredje etage torammede; alle grønmaalede. I tagryggen to vældige skorstenspiber, hver med fire rør.

Mod gården står bygningen pudset og gulkalket. For indgangen til den gennemgående forstue er en halvdør med overvindue. I faget vest herfor er nedgang til kælderen med en fyldingsdør. Vinduerne er af samme udformning som til gaden. I tagfladen er to små kviste.

Ejere:

1675: Mtr.nr. 63 b

Indtil (1659)	Som Strandgade 36.
(1675) - 1685	Borgmester Christian Spormand.
1685 - 1695	Sognepræst i Slagelse Peder Møller.
1695 - ?	Ankersmed Laurids Pedersen, efterfulgt af enken.
(1717) - 1756	Urtekræmmer Lorentz Frost, gift med enken.
1756 - ?	Snedkersvend Johan Diderich Bauch (eller Baug), efterfulgt af enken, Anne Chatrine Christensdatter.
(1776) - (1785)	Strømpefabrikant Christen Larsen Bech, gift med Anne Chatrine Christensdatter, efterfulgt af enken.
(1794) - 1798	Strømpevæver Jesper Andreas Øsgevad, gift med enken.
1798 - 1802	Grosserer Peder Nielsen.
1802	Margrethe Elisabeth Adolph, enke efter grosserer Jens Perch.
1802 - 1803	Susanne Magdalene Degenhardt, enke efter kontorbetjent Johan Conrad Dienhoff.
1803 - 1818	Købmand Peter Brock, gift med Susanne Magdalene Degenhardt.
1818 - 1819	Ankersmed Hans Caspersen.

Wildersgade 53

1819 - 1837	Skibskaptajn Niels Touscher.
1837 - 1846	The- og porcelænshandler Jacob Holst.
1846 - 1880	Parykmagermester Gottlob Christopher Sichlau.
1880 - 1889	Fhv. landmand Christen Hansen Bech.
1889 - 1907	Maler Fr.A. Hertz.
1907 - 1919	Mægler Max Nielsen.
1919 - 1944	Firmaet C.J. Carøe.
1944 - 1951	Grosserer Henry L.W. Jensen.
1951 - 1954	Fru Vera Ellen Margrethe Ive.
1954 - 1959	Adolph Holstebro & Co's Eftf. A/S.
1959 - 1963	A/S Wilhelm Leifer.
1963 - 1967	Universitetslektor Leif Leifer.
1967 - d.d.	Ejerlejligheder.

1675: Mtr.nr. 63 a

Indtil (1659)	Som Strandgade 36.
1665 - (1680)	Vor Frelzers kirke.
1685 - 1695	Sognepræst i Slagelse, Peder Møller.

Derefter som ovenfor.

Wildersgade 55

Mtr.nr. 510

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie, se Strandgade 38. Matr.nr. 510 udskiltes herfra i 1909.

Den nuværende bebyggelse

Det eksisterende forhus kan føres tilbage til et smedeværksted, opført for Hans Caspersen i 1818. Det var en grundmuret bygning i én etage, hvilende på en sokkel af sandsten, inddelt i fem store fag. Til bygningen var adgang ad tre dobbelte, glatte porte, hvoraf de to utvivlsomt har været anbragt mod gaden i de nuværende blændingsfelter, og den tredje mod gården.

I 1850'erne påbyggedes anden etage, inddelt i syv fag og med den gennemgående kvist over midterfaget.

Natten mellem den 5. og 6. oktober 1897 udbrød der brand i bygningen, der i en skadesanmeldelse til brandforsikringen betegnes som nedbrændt. Den 2. maj det følgende år meldes bygningen at være genopført. Efter alt at dømme har skaden dog næppe været så omfattende, som man umiddelbart skulle tro ud fra ovennævnte. Bygningen fremtræder således tilsyneladende ganske som før branden, og taksationsmændene betegner den da heller ikke som nyopført, men blot som istandsat. Skaderne har således utvivlsomt kun vedrørt det indre af bygningen og måske tagetagen. Selvom det ikke fremgår helt utvetydigt, synes det nemlig, som om bygningens mansardetage først hidrører fra denne istandsættelse. Mansardtaget var da dækket med skifer på den nederste del og zink på den øverste.

I 1908 opsattes en udvendig vareelevatormod gården, som siden atter er fjernet. I 1970 blev bygningen istandsat. Det nuværende tegltag blev lagt op, indgangen i det østre fag blev etableret, hvor der tidligere havde været et vindue, og det uopdelte vindue i midterfaget blev isat. Der var imidlertid fortsat port i det vestre af stueetagens to brede fag, den er først i 1980'erne erstattet af vinduet.

Grundmuret forhus i to etager med mansardtag med røde tegl. Bygningen er inddelt i syv fag og har en midtplaceret hejsekvist over et fag.

Over den lave, sortmalede sokkel står facaden vandskuret og malet lysegrå, afsluttet af en aftrappet hovedgesims. I det østligste fag er indgang ad en tilbagetrukket, grønmalet, glat dør

med overvindue. Stueetagen domineres af to store rundbuede vinduer, under hvilke et blændingsfelt fortsætter ned til soklen. I anden etage i midterfaget en stor åbning med jernrækværk for, desuden seks vinduer. I gavlkvisten en ny åbning, herover en udligger.

Bagsiden viser sig til gården kun i tre fag, idet resten skjules af naboejendommens baghus. Vinduerne er som gadefacaden. Også til denne side er en gavlkvist.

Ejere:

Indtil	1909	Som Strandgade 38.
	1909 - 1971	A/S J. Cederlunds søn m.fl.
	1971 - 1978	Holm & Wulff A/S.
	1978 - 1991	Colobora Chocolate Import Agency A/S, fra 1980 under navnet Borchs Ejendomsselskab A/S.
	1991 d.d.	Bikuben A/S.

Wildersgade 58

Mtr.nr. 84

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie, se Wildersgade 60 m.fl.

Wildersgade 55

Da grunden efter assessor Arentzens enkes død i 1730 blev opdelt i mindre parceller med hver sin del af pakhusene, udskiltes også de seks fag, som lå på nuværende mtr.nr. 84. Den udskilte part havde fælles stolpe med nabopakhusene og desuden en kvist over to fag, der herefter var fælles med den ene nabo. Køberne skulle selv etablere skillerum på lofterne mellem de enkelte pakhuse.

Den nuværende bebyggelse

Det nuværende forhus kan føres tilbage til en lejevåning, som Niels Signelsen Brandt lod opføre på grunden efter at have nedrevet det gamle pakhuis. Lejevåningen blev vurderet i 1736, hvor den bestod af fem fag bindingsværk i to etager. Den havde fælles stolpe med en tilsvarende våning i vest, ligeledes opført for Niels Signelsen Brandt, og de to huse havde en fælles kvist over to fag, og mod gården var et trappehus af tømmer og brædder. De to små boliger ses ved siden af pakhuset på Geddes kort fra 1756.

Umiddelbart efter farver Qvists overtagelsen af ejendommen i 1778 blev gadefacaden omsat i grundmur og tredje etage påbygget. Fra gaden var opgang ad en bornholmerstenstrappe til en beklædt dør med »billedhuggerarbejde« og vindue over. Samtidig hermed opførtes et nyt trappehus mod gården.

Fabriksetagen synes at være påbygget af Jens Jensen umiddelbart efter dennes overtagelse af ejendommen i 1852.

I begyndelsen af 1800-tallet indrettedes en lille butik i to fag af stueetagen. Det har formentlig oprindelig været en høkerbutik. Butikken bestod, indtil den i 1930'erne omdannedes til restauration.

Sidehuset er opført i 1847 som en grundmuret bygning på fem fag i én etage med kælder under. I 1912 blev facaden i den søndre del nedrevet og trukket længere tilbage. Samtidig fik huset mansardetage med sorte glaserede sten.

Fredet 1981.

Et forhus i fem fag, der ved sin smalle pillebredde røber en fortid som bindingsværkshus, tre etager og fabrikskvist i bindingsværk over hele husets bredde i fire fag. Huset er nu pudset og malet lysegult. Taget er delt, heltag med røde vingetegl. På ryggen en ældre skorsten med sokkel og høj pibe. Mellem første og anden etage er et profileret kordonbånd, og mellem anden og tredje etage, over de tre midterste fag et fremstående bånd, hvorpå med brunt er malet »Jacobs Hus«.

I vestligste fag indgang til huset, hvori en nyere, grønmalet fyldingsdør med rektangulær overrude. Underfacaden er beklædt med sorte fliser og skilte i glas. Vinduerne i de øvrige etager er af dannebrogstypen med tværsprosse. Alle vinduer er hvidmalede.

Mod gården fremstår huset grundmuret i to etager og bindingsværk i 3. etage samt den tilbagetrukne overetage. Facaden er pudset og malet rød. De fem fag ses på 3. etage, herunder er kun 2½ fag synlige. Huset har uregelmæssig fagdeling med firerammede eller halve torammede vinduer, alle hvidmalede. Facade, tag og vinduer fremstår i forsømt stand.

Sidehuset med mansardetage står grundmuret, pudset og rødmalet med sorte tegl. Huset har fem uregelmæssige fag med diverse ældre vinduer bl.a. af dannebrogstypen og torammede. Vinduerne er grønmalede. I mansardhalvtaget to kviste. Vedligeholdelsen af tag, facader og vinduer er forsømt.

Ejere:

Indtil	1729	Som Wildersgade 60.
	1699 - 1731	Proviant- og ammunitionsforvalter på Kronborg, assessor Jacob Arentzen, efterfulgt af enken og boet efter denne.
	1731 - 1739	Brygger Niels Signelsen Brandt.
	1739	Kaptajn Jens Hansen Møller.
	1739 - (1753)	Skibstømmermand Ole Zachariassen, efterfulgt af enken, Birthe Nielsdatter.
?	- 1764	Matros Johan Johansen, gift med Birthe Nielsdatter.
	1764 - 1774	Jeppe Madsen Wedsted.
	1774 - 1778	Islandsk købmand Dines Jespersen.
	1778 - 1782	Farver Johan Daniel Qvist.
	1782 - 1783	Underbogholder Johan Richard Henriksen.
	1783	Prokurator Daniel Ritter.
	1783 - ?	Brændevinsbrænder Niels Christensen Stoubye, efterfulgt af enken, Anne Borup.
?	- 1790	Hans Jacobsen, gift med Anne Borup.
	1790 - 1791	Skibsbygmester Eschild Tønsberg og boet efter denne.
	1791 - 1804	Kongelig beskikket fuldmægtig ved Hof- og Stadsrettens skiftesriverkontor Riccard Petri Eller.
	1804 - 1806	Skipper Lars Sørensen.
	1806 - 1808	Høker Lars Christensen Stendrup, efterfulgt af enken, Maren Rasmusdatter.
	1808 - 1810	Høker Hendrich Sem, gift med Maren Rasmusdatter.
	1810 - 1812	Værtshusholder Peter Jensen.

1812 - 1822	Kommandersergent Christian Blum.
1822 - 1832	Høker Niels Nielsen.
1832 - 1841	Brændehandler Jess Petersen.
1841	Enkefru Ingeborg Nielsen.
1841 - 1852	Maskinmester Søren Petersen.
1852 - 1861	Skomagermester Jens Jensen.
1861 - 1866	Skibsbygger Johan Henrich Rønne.
1866 - 1873	Jens Nielsen.
1873 - 1876	Marskandiser Søren Johansen.
1876 - 1900	Enkefru Ane Cathrine Jørgensen, f. Hansen.
1900 - 1902	Fhv. formand Tønnes Jacobsen.
1902 - 1904	Detailhandler K..Jasper.
1904 - 1912	Vognmand Peder Rasmussen.
1912 - 1921	Auktionsholder Lauritz Christensen.
1921 - 1925	Restauratør Peter Johan Larsen.
1925 - 1931	Fhv. kroejer C.J. Hagemann.
1931 - 1932	Restauratør Herman Olsen.
1932 - 1942	Restauratør Edmund Jacobsen.
1942 - 1951	Fru Ingeborg Kirstine Jacobsen, f. Fischer.
1951 - 1956	Restauratør Svend Petersen.
1956 - 1957	Fru Kamma Snedker.
1957 - 1963	Restauratør Svend Petersen.
1963 - 1965	Arkitekt Ole Schjødt.
1965 - 1982	Orlogskaptajn W.A.A.Salicath, frk. Marianne Salicath og René Salicath.
1982 - d.d.	Jørgen Havning.

Wildersgade 60 - 62

Bådmandsstræde 6

Overgaden neden Vandet 49 A-B og 51 A-B

Mtr.nr. 80

Wildersgades Kaserne

Grunden og den ældste historie

Hele området mellem kanalen og Wildersgade fra Sankt Annægade og ud til den oprindelige vold ved Bådmandsstræde havde kongen selv tegnet sig for, da grundene på Christianshavn blev fordelt. Og der var næppe andre, der var interesseret i dette meget lavtliggende område, som nærmest var åbent vand. Karreen blev den sidste, der blev fyldt op på Christianshavn, og opdelingen i storgrunde fik ingen praktisk betydning her.

Endnu i 1635 omtales grunden som »en plads fuld af vand«, og ved udarbejdelse af grundtaksten i 1675 er stadig ingen bebyggelse. Men i 1689, hvor de store nye voldarbejder i øvrigt netop var gennemført, står assessor Nicolaj Arf som ejer af en »en stor indhegnet plads

til fire gader, hvorpå er bygget to store pakhuse: et langs med Bådmandsstræde og et andet langs med Sankt Annægade«. I 1690'erne fortsatte han byggeriet med pakhuse også til de to andre gader.

Ud til nuværende Wildersgade havde assessor Arf således ladet opføre en bindingsværksbygning på i alt 78 fag. Bygningen var i én etage med undtagelse af »det midterste hus«, som var i to etager og med en kvist over tre fag. Hele denne længe blev betegnet som ny i 1699. I øvrigt var længen, som resten af bebyggelsen på grunden, indrettet til pakrum.

Da den store grund, efter Jacob Arentzens enkes død, blev udstykket og bortsolgt på auktion, blev den lange længe opdelt i flere mindre pakhuse, som solgtes hver for sig. Denne udparcellering gjaldt hele vejen rundt, som det ses på Geddes kort fra 1756.

Grunden til den senere Wildersgades Kaserne blev fra 1729 overtaget af Kræmmerkompagniet, der afløstes af andre handelskompagnier, indtil kaserneperioden blev indvarslet i slutningen af samme århundrede.

Den nuværende bebyggelse

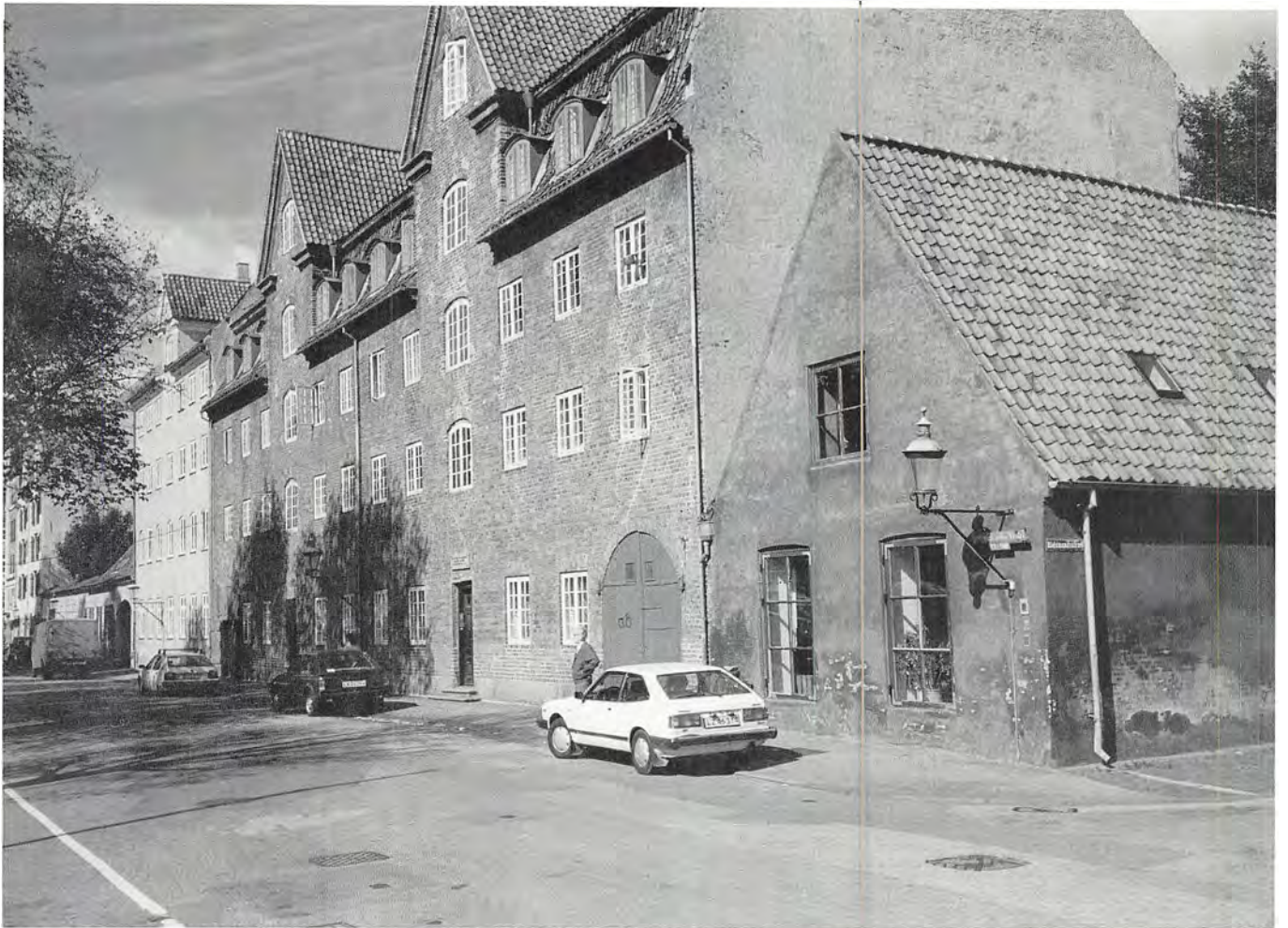
Wildersgade 60. Den nuværende statelige hovedbygning blev opført 1803 af stadskonduktør J.H.Rawert og tømremester Andreas Hallander som private entreprenører for Krigsministeriet / Marinekorpset. Efter kontraktens udløb i 1830 rykkede Ingeniørkorpsets folk ind.

Wildersgades Kaserne var én blandt flere københavnske kaserner, der fulgte i kølvandet på beslutningen fra 1760'erne om ikke længere at indkvartere soldater privat.

Med sine 20 fag i fire etager over kælderen var bygningen meget markant, men også enkel, og den står, inklusive det midtplacerede portparti og sandstensudsmykningen, stort set uændret i dag.

Sidehuset, der er bygget sammen med forhusets bagside, er opført samtidig med dette, blot en etage højere. I underetagen var oprindeligt indrettet stald. En ny hærreform i 1922 overflødiggjorde atter flere af de københavnske kaserner, også Wildergades Kaserne, der blev indrettet til beboelse. Fra 1977 og i årene derefter gennemførte beboerne i de da udstykkede ejerlejligheder selv ombygning og renovering af de gamle kasernebygninger.

Wildersgade 62. Porthuset ved siden af hovedbygningen omtales i 1813 som en fuldfærdig bygning. Den stod da i to fag og to etager med en tofløjet beklædt

Wildersgades Kaserne · Overgaden neden Vandet 49 A - B og 51 A - B

port for indgangen fra gaden. Portbygningen hørte til en bagvedliggende bebyggelse, der tilhørte handelshuset Peschier & Co. Efter militærets overtagelse af ejendommen i 1875 blev porten erstattet af en dør. I dette århundrede har der en overgang været butik i bygningen.

Overgaden neden Vandet 49 A, det lille tværhus. På Geddes kort fra midten af 1700-tallet ses hele karreen indkredset af pakhuse, og et af de to, der forhen lå på denne grund, omtales i 1797 som meget forfaldent. Muren ud til kanalen stammer efter alt at dømme fra indretningen af kaserne i begyndelsen af 1800-tallet, og den hermed sammenbyggede staldbygning i én etage er bygget samtidig.

Overgaden neden Vandet 49 B. Det syv fag lange, grundmurede pakhuis blev opført for købmand Jørgen Birch i eller omkring 1758. I kvisten var udligger med en opstående »vind« på loftet. 1787 fik grosserer Broch tilladelse til at forhøje bygningen til fire etager. Taget fik herefter lige gavle i stedet for de gamle, valmede. Dette pakhuis blev i 1831 inddraget til kaserne-

brug og de hidtidige luger i etagerne erstattet af vinduer med »store ruder«. Ca. 100 år senere lod den nye private ejer bygningen indrette med lejligheder.

Overgaden neden Vandet 51 A - B. Det fornemme pakhuis er opført for agent Peter Borre og Peter Fenger 1761-62. Fra opførelsen var bygningen forsynet med to kviste med hejseværk, mansardtaget og to rundbuede porte i yderfagene. For åbningerne ind til paklofterne var lemme.

Fra 1847-1924 udgjorde ejendommen en del af Wildersgades Kaserne, og der blev sat vinduer i en del af bygningen. Efter afståelsen til privateje i 1924 blev bygningen indrettet til lejligheder, og der blev yderligere isat vinduer i kvistfagene og mansarden.

Bådsmændsstræde 6. Pakhuset på denne strækning stod også oprindeligt i bindingsværk, og formentlig stort set i de proportioner, der stadig gør sig gældende, dvs. med den stejle tagrejsning. Formentlig blev bygningen i det væsentligste grundmuret i ankersmed Caspersens tid, og den blev forsikret som sådan og som

Wildersgade 66 - 60

pakhus med port i gavlen til Overgaden i 1838. I 1865 lod fabrikant Hammer en dampmaskine installere med en 35 alen høj skorsten.

Fredet 1918-32.

Wildersgade 60 A-E. Grundmuret forhus i 20 fag, høj kælder, fire etager og kvist. Rejst over en sokkel af groft tilhugne granitkvadre, ellers muret i gule flensborgsten med en tendens til hamborgfugning. Mellem 1. og 2. etage et profileret kordonbånd i sandsten i hele husets længde. Vinduerne i 2. etage i midter- og endepartier samles af en gennemgående sålbænk i sandsten. De samme vinduer i de øvrige etager er markeret med individuelle sandstenssålbænke. Gennemgående, profileret hovedgesims i træ. Facaden er kalket gulokker, sandstenen står blank, gesimsen er hvidmalet. Heltag med røde vingetegl. Huset har voldsomme sætninger, gående mod porten, i 7. og 13. fag.

Den rundbuede port sidder midtfor, to fag bred i et en halv sten tilbagetrukket felt. Kældernedgange i endefagene. Selve portfløjene, der må være fra husets opførelsestid, er ved tre

pilastre delt i to glatte fag, der igen er delt vandret. Det halvrunde overvindue har en lodret midterpost, vinduerne har både radiære og koncentriske sprosser. Malet sort. For kældrene nyere sortmalede fyldningsdøre.

Alle kældervinduerne har dobbelte revleskodder for. De to fag nærmest porten på hver side er dog højere og har intet stik i modsætning til de øvrige åbninger. Sortmalede.

Alle etager har vinduer af en dannebrogslignende type, men hver ramme har en ekstra tværsprosse. Sortmalede. I tagfladen mod gaden er 11 taskekviste.

Portrummet har til begge sider en opgang til en dobbelt fløj-dør. Indfatningen er kanneleret og afsluttes af kapitæler. Fladbuede åbninger, indfattet i et ruderdekoreret bånd. Hver af dørfløjene er delt i fire fyldinger. Fladbuget overvindue. Sortmalet.

Forhusets bagside står i 13 fag, samt på den vestre side af sidehuset to fag. Indgange i 1. og 13. fag. I 1. fag en revledør med overvindue. Ved 7. fag et skur for kældernedgangen. 13. fag har en fladbuget, falset døråbning med en dobbelt revledør.

I hjørnet mod sidehuset et smigfag. Her er nedgang til kælderen med revledør for. Bagsidens vinduer som forhusets. Dog undtaget trappefaget i 13. fag, der har vinduer symmetrisk opdelt af lod- og tværpost. Alle døre og vinduer er sortmalede. I taget fem taskekviste, hvidmalede.

Sidehus, grundmuret uden sokkel, i seks fag, fem etager med kvist. Materialer og farver som forhuset. Indgange i 1. og 5. fag, regnet fra syd, med fladbuede, faldede åbninger, hvori en dobbelt fløjddør, hver fløj med fem profilerede fyldinger. Vinduerne, der veksler lidt i højden, er af den dannebrogslignende type med ekstra tværsporse. Sortmalede. Gavlen mod syd er gråpudset og har i hver etage to fag lidt tilfældigt placerede vinduer. I tagfladen er fem rundbuede kviste. På taget otte skorstene af mange forskellige slags.

Wildersgade 62. Grundmuret **portbygning** i to fag, over en sokkel af sandstenskvadre, med to etager og kvist. Mellem 1. og 2. etage et kordonbånd. Heltag, røde vingetegl. Vandskuret og rødkalket. Profileret gesims. Over 1. etage et stort fladbuestik, som stammer fra den gamle port. Fyldingsdør. Butiksvindue. Vinduerne i 2. etage er af dannebrogstypen med tværsporse. Alt træværk er sortmalet.

I tagfladen en ældre halvrund kvist. I tagryggen op mod gavlen på Wildersgade 60 står en meget høj skorsten.

Bagsiden står gråskuret, med udgang til et lille drivhus, ellers som forsiden.

Overgaden neden Vandet 49 A. Det lille **tværhus** er én etage højt, grundmuret, vandskuret og kalket gulokker med heltag af røde vingetegl. Mod kanalen indgår sydgavlen af denne bygning i muren mellem to pakhuse, Overgaden neden Vandet 47 og 49 B. Det helvalmede tag indgår i denne murs teglafdekning, ligesom hovedgesimsen, der består af tre udkragede sten.

I muren er fire vinduer af dannebrogstype. Vinduerne er hvidmalede og har rødmaledede skodder samt en sålbænk af støbejern. På østsiden er et enkelt, hvidmalet vindue med én ramme. I nordgavlen er indgangen ad en ældre fyldingsdør. Her er yderligere tre vinduer i stuen og et ældre vindue i overetagen. Taget er over denne gavl afsluttet med en kvartvalm. På vestsiden en hvidmalet, torammet dør med rundbuet overvindue, herfor en rødmalet revlelåde.

Muren mellem de to pakhuse er grundmuret. Over en sokkel af granit står muren pudset og kalket gulokker, foroven afsluttet af en muret gesims med rethantede led. Hele muren er hængt med røde vingetegl. I vest en nyere port med lige stik og gitterlåde, herefter fire blændingsfelter samt fire vinduer ud for den lille tværbygning. Øst herfor en port med fladbuet stik med bevarede stabeljern samt fals til porten.

Overgaden 49 B. **Pakhus** i fire etager uden kælder med hejsekvist over midterfaget. Bygningen er syv fag lang mod kana-

len. Grundmuret, uden sokkelsten, pudset og kalket med gulokker, foroven afsluttet af en kraftig profileret hovedgesims af sandsten. Den profilerede gesims er gentaget langs hejsekvistens tag og om på facaden, hvor den er afbrudt over midterfaget. Heltaget er beklædt med røde tegl, heri tre berappede skorstene, de vestre med sokkel, den østre glat.

Vinduerne er hvidmalede, ældre. I stuen med fire rammer, ellers overalt torammede. Anden etages vinduer har buet overkant. Gavlkvistens vindue sidder i et rundbuet blændingsfelt. Det er dog ikke muligt at se spor efter hejsebommen. I vestgavlen er indgang ad nyere enfløjet, grøn dør, herover fire vinduer.

Nordsiden ind mod gården er af samme udformning som facaden, men uden gavlkvist. Her er en tofløjet dør med overvindue og fem fyldinger. Døren er ældre, grønmalet.

Overgaden neden Vandet 51 A-B. Grundmuret **pakhus**, rejst over en sokkel af granitkvadre, i tre etager og mansard, 12 fag. Gavlkviste i én etage over 4. og 9. fag. Blank rødstensmur, mansardtag med forhen sortglaserede tegl. Huset og gavlkvistene afsluttes med en muret, profileret, hvidkalket gesims.

I endefagene er rundbuede porte, med rødmaledede revlefløje. Indgangsdørene, som formentlig er fra opførelsestidspunktet, sidder i fagene under gavlkvistene. I hver en dobbelt fløjddør, hver fløj med tre riflede fyldinger over et lavt postamentfelt. I midten af den store fylding en rosetformet beslagsknop. Malet vogngrønne. Over nr. 51 B en tavle: »HER DANNEDES MODSTANDSGRUPPEN / HOLGER DANSKE / UNDER BESÆTTELSEN 1940-45«.

Vinduesåbningerne i gavlkvistfagene er fladbuede, ellers med vandrette stik. Alle vinduer er hvidmalede, torammede. Mansarden har 10 kviste, halvrunde, rødmaledede med hvide vinduer.

Bagsiden er opdelt som forsiden, dog er den den vestre port væk. Gavlkvistene har ikke gesimser. Mansarden på stykket øst for den østre gavlkvist er forhøjet til en fuld etage. Gulokker, gesims hvid. Ingen sokkel. Dørene er med fem fyldinger, sortmalede.

Bådsmannsstræde 6. Grundmuret **pakhus** i én etage i seks uregelmæssige fag, med bloktandsgesims. Vandskuret, sortkalket. Heltag med røde vingetegl. Gavltrekanter mod nord er dog i bindingsværk. Gavlen mod Overgaden neden Vandet er i to fag med store, fladbuede åbninger. Til gården er tre uregelmæssigt placerede vinduesfag, afsluttet med en gesims. Alle vinduer er nye, sortmalede. I taget et ovenlys.

Ejere:

Det store areal, som ejendommen strækker sig over, er

opstået ved militærets sammenlægning af adskillige matrikelnumre i perioden 1831-90.

Wildersgade 60, 1806: mtr.nr. 83

Indtil 1641	Kongelig Majestæts Plads.
1641 - ?	Jochum Beck til Gladsaxe.
(1689) - 1699	Commerceråd Nicolaj Jansen Arf og boet efter denne.
1699 - 1729	Proviand- og ammunitionsforvalter på Kronborg, assessor Jacob Arentzen, efterfulgt af enken og boet efter denne.
1729 - 1783	Kræmmer-Compagniets Interessenter.
1783 - 1802	Den Kongelige Grønlandske, Islandske, Finmarkske og Færøiske Handel.
1802 - 1803	Den Kongelige Land-Militair Etat.
1803 - 1811	Professor og stadskonduktør Jørgen Henrich Rawert og tømrermester, kaptajn i Borgervæbningen Andreas Hallander.
1811 - 1831	Kancelliråd Andreas Petersen Rønne.
1831 - 1924	Det kgl. General Commissariats Collegium (Krigsministeriet).
1924 - 1973	Højesteretssagfører Naphali Cohn (til 1973) og afdelingschef i udenrigsministeriet, dr.jur. Georg Cohn, efterfulgt af enken, Elfriede Cohn.
1973 - d.d.	Ejerlejligheder.

Wildersgade 62, 1806: mtr.nr. 82

Indtil 1804	Som Wildersgade 60.
1804 - 1811	Skibskaptajn Christian Knudsen.
1811 - 1818	Grosserer P. Peschier & Co.
1818 - 1829	Handelshuset Brødrene Tutein.
1829 - 1847	Grosserer Carl Didrik Tutein, efterfulgt af enken, Else Frederikke Tutein.
1847 - 1924	Det Kongelige Generalitets og Commissariats Collegium.

Derefter som Wildersgade 60.

Overgaden neden Vandet 49, 1806: mtr.nr. 152

Den østre del, 1756 mtr.nr. 131

Indtil 1729	Som Wildersgade 60.
1729 - ?	Kræmmercompagniet.
?	
1762 - 1802	Hofagent Peter Borre.
1802 - 1803	Grosserer Laurentzius Johannes Cramer.

1803 - 1811 Det Asiatiske Compagnie.
1811 - 1831 Højesteretsassessor Hans Rosenkilde.
Derefter som Overgaden neden Vandet 49 B.

Den vestre del, 1756: mtr.nr. 132

Indtil 1730	Som Wildersgade 60.
1730 - 1738	Peter Clasen Ostgiest.
1738 - 1758	Handelsmand Hendrich van Hemert.
1758 - 1762	Johannes Brandt.
1762 - 1802	Hofagent Peter Borre.

Derefter som den østre del.

Overgaden neden Vandet 49 B, 1806: mtr.nr. 151

Indtil 1726	Som Wildersgade 60.
1726 - 1756	Skipper Niels Andersen Lund.
1756 - 1761	Købmand Jørgen Hansen Birch.
1761 - 1766	Kaptajn Hans Jensen Meyer.
1766 - 1770	Hans Hofgaard Jansen.
1770 - 1804	Grosserer Niels Brock.
1804 - 1820	Grosserer Niels Brock Hansen.
1820 - 1831	Etatsråd, højesteretsassessor Hans Rosenkilde.
1831 - 1924	Det Kongelige General-Commissariats Collegium på Land-Militair Etatsens vegne (Krigsministeriet).

Derefter som Wildersgade 60.

Overgaden neden Vandet 51 A - B, 1806: mtr.nr. 150

Hertil er i 1761 tillagt et grundstykke fra daværende matr.nr. 124, Wildersgade 60-62.

Indtil 1723	Som Wildersgade 60.
1723 - 1732	Handelsmand Abraham Kløcher.
1732 - ?	Handelsmand Rasmus Sternberg, efterfulgt af enken.
? - 1753	Kgl. Majestæts Livtjener August Wilhelm Horstman, gift med ovennævnte enke.
1753 - 1755	Johan Peter Suhr.
1755 - 1780	Handelsmændene Peter Borre og Peter Fenger, sidst efterfulgt af enken, Elisabeth.
1780 - 1807	Etatsråd Joost van Hemert (Handelsfirmaet Joost van Hemert og sønner).
1807 - 1818	Grosserer P. Peshier et Compagnie.

Derefter som Wildersgade 62.

Bådsmadsstræde 6, 1806: mtr.nr. 149

Indtil 1731	Som Wildersgade 60.
1731 - 1737	Brygger Niels Signelsen / Sindelsen Brandt.

WILDERSGADE

- 1737 - 1751 Agent Andreas Bjørn.
1751 - 1776 Carl Henrich Gustmeyer, efterfulgt af enken, Cathrine Spring.
1776 Det Asiatiske Compagnie.
1776 - 1789 Vinhandler Hinrich Bolte.
1789 - 1834 Christen Schaarup Blacks enke & Compagnie.
1834 - 1857 Skibs- og ankersmedemester Hans Caspersen.
1857 - 1864 Mecanius Hans Caspersen, ovennævntes søn.
1864 - 1890 Fabrikant Viggo Otto Peter Hammer (fra 1889 firmaet Viggo O.P. Hammer og søn).
1890 - 1924 1. Ingeniørdirektion på Krigsstyrelsens vegne.
Derefter som Wildersgade 60.

Bådsmadsstræde 4, 1806: mtr.nr. 80

- Indtil 1730 Som Wildersgade 60.
1730 - 1743 Rolf Albrechtsen Hoogkercks enke, Cornelia.
1743 - 1770 Sæbesyder Hans Henrich Hansen, ovennævntes svigersøn.
1770 - 1782 Rådmand Peter Casse.
1782 - 1795 Agent Gerhard Peter Wolff.
1795 - 1822 Grosserer Casper Peter Bygel & Co.
1822 - 1848 Grosserer Daniel Nicolaus Bygel, ovennævntes søn.
1848 - 1870 Urtekræmmer, borgerrepræsentant Alexander Christian Øst, efterfulgt af enken og arvingerne.
1870 - 1874 Grosserer Marius Henrik Emil Øst.
1874 - 1889 Petersen & Reehoff ved Thomas Schat Petersen og Ernst Theodor Reehoff.
1889 - 1890 Firma Viggo O.P. Hammer og søn.
1890 - 1924 1. Ingeniørdirektion på Krigsbestyrelsens vegne.
Derefter som Wildersgade 60.

Wildersgade 64 - 66

Mtr.nr. 81

Grunden og den ældste historie

Vedrørende den ældste historie, se Wildersgade 60-62. Ved afhændelsen af pakhusene blev dette opkøbt af ejeren af nuværende Wildersgade 57, på den modsatte side af gaden. På Geddes kort fra 1756 ses det også, at de to parceller har samme ejer. Senest fra 1782 hørte den sammen med bebyggelsen på Bådsmadsstræde 4

i selve karreen, se under Wildersgade 60. Herfra blev den udskilt som selvstændigt pakhuis i 1822.

Den nuværende bygning

Den nuværende længe er blevet til ved en gradvis ombygning af et af de lange bindingsværkspakhus i én etage. I 1773 blev bygningen regnet i 27 fag, 20 år senere var bagsiden blevet omsat i grundmur, og snart efter blev også facaden ændret. I 1804 blev bygningen omtalt som værende i otte grundmurede fag, men den blev i øvrigt stadig benyttet som pakhuis og som bødkerværksted. Bygningens pakhuskarakter blev noget ændret, da Frelsens Hær fik etableret portpartiet med trekantafslutning. I 1928 fik bygningen en ny hovedgesims over den østre halvdel og sålbænke samme-steds. Bygningen er senest ombygget i forbindelse med indretningen til ejerlejligheder.

Fredet 1987.

Grundmuret bygning i 12 fag af uregelmæssig størrelse og takt. Pudset og gukkalket. Sorttjæret sokkel. Heltag med røde vingetegl.

Én etage, dog med en gavlkvist i et fag over midten. Østlige del af huset har en vulstformet gesims i træ, mens den vestlige blot har sugfjæl. To uregelmæssigt placerede portåbninger, den vestre fladbuet, den østre er kurvehanksbuet. Den østre port sidder i et svagt fremspring, og huset øst herfor har en sokkel af kvadre med en højtsiddende sokkelmarkering. Over vinduerne i husets østre del sidder en pyntevulst. Hvidmalede. Gavlkvisten har en profileret fladbuet åbning, nu med fransk altan. Hejsebommen er bevaret.

Vinduerne i den vestre del er trerammede, den vestre port er en revleport i tre fløje, den midterste som en dør med glatte fyldinger. Midt for facaden en dør med tre glatte fyldinger. Den østre port er udført med et nyere dørparti. Øst derfor fem fag torammede vinduer. Alt træværk er sortmalet.

Bagsiden har ni uregelmæssigt placerede vinduesfag og en dobbelt havedør i glas. Ellers små hvidmalede vinduer.

Ejere:

- Tidligere som Bådsmadsstræde 4, se Wildersgade 60.
1822 - (1845) Ankersmed Hans Caspersen.
(1854) - 1871 Bødkermester Hans Peter Madsen.
1871 - 1907 Bødkermester Johan Marcus Petersen, efterfulgt af enken, Inger Kristine Petersen.
1907 - 1918 Frk. Nielsine Marie Nielsen.

1918 - 1984 Frelsens Hærs Bygnings- og Forretnings A/S.
 1984 - d.d. Ejerlejligheder.

Wilders Kanal 4

Mtr.nr. 547

Grunden og den ældste historie

Matriklen med pakhuset hørte i sin tid til den store smedevirksomhed, som Hans Caspersen ejede i begyndelsen af forrige århundrede, og som blev afløst af bl.a. bryggeri- og møllevirksomhed. En tid bestod bryggeriet Rabeshave både af denne ejendom og ejendommen i Langebrogade 6. Vedr. grunden i øvrigt, se Strandgade 46.

Det grundmurede pakhus er opført for Caspersens efterfølger, smedemester Kaalund, i 1857-58 i fem etager med kælder under. Taget var som nu afvalmet i gavlen ud til kanalen, og her var også den store murede kvist. Der var nedgang til kælderen i begge gavle. Bygningen blev gennemgribende istandsat i 1897 og er ligeledes renoveret i senere tid. I det ydre står huset dog endnu i store træk som ved opførelsen.

En grundmuret bygning i fem etager med heltag med røde tegl og helvalm i gavlen til kanalen. Bygningen inddelt i fem fag i gavlfacaden, hvoraf det midterste er et bredt fag med lemme under hejsekvisten, og 12 fag i langsiderne. Murværket står gulkalket, og hovedgesimsen har sparrehoveder. Der er to porte i stueetage.

Ejere:

Indtil 1962 Som Strandgade 46.
 1962 - 1963 Murermester A.P. Bech, tømrerme-

Wilders Plads · Strandgade 52 - 54.

ster Carsten Nielsen, landsretssagfører A. Kaufmann og landsretssagfører O. Stage-Nielsen.

1963 - 1968 Steen Hasselbalchs Forlag A/S.
 1968 - 1981 Firmaet Oluf Brønnum & Co.
 1981 - 1986 Erik Brandt Konstruktion ApS.
 1986 - d.d. »Ejendomsselskabet matr.nr. 547 Christianshavns Kvarter ApS«.

Wilders Plads

Strandgade 52 - 54

Matr.nr. 32

Grunden og den ældste historie

Pladsen ligger lige øst for det oprindelige Christianshavn og blev først gjort nyttig, da storkøbmanden Andreas Bjørn i 1735 fik kongens tilladelse til at opfylde grunden mellem »Mothsmanns Plads« og Børnehusgraven. Det var tidligt i den handelsmæssige glansperiode, som udspillede sig for den christianshavnske bydel i midten af 1700-tallet – og som har sat sig de tydeligste spor på Asiatisk Plads.

Den nuværende bebyggelse

Hovedbygningen, der ligger umiddelbart op til broen og er let genkendelig på murværket med de vekslende røde og gule murstensskifter, er opført før 1741, formentlig i slutningen af 30'erne. Bygningen rummede fra opførelsen boliger til skibsværftets overordnede personale. Oprindeligt var døråbningerne rundbuede foroven, men de har skiftet form engang i 1800-tallet. Ellers står bygningen i det væsentligste uændret.

Det bagved liggende bindingsværkshus – »Villaen« med gavlen til kanalen – er ligeledes fra 1730'erne. Det blev oprindeligt benyttet som bolig og værksted for seilmageren. Siden den stærkt tiltrængte restaurering i slutningen af 1970'erne blev gennemført for direktør Niels Barfred Petersen ved arkitekt Olaf G. Damm, har bygningen stået som et særdeles malerisk indslag i bybilledet. Den er bygget nogenlunde samtidig med de såkaldte ildebrandshuse – husene, der blev opført efter den store bybrand i det gamle København i 1728 – og samtidig med de to grundmurede borgerhuse på Overgaden oven Vandet, nr. 24 og 26.

Pakhuset med gavlen ud mod havneløbet er opført af murermester og arkitekt J.C. Conradi i den typiske lisen-stil, som han kopierede efter Eigtved. Byggeriet blev gennemført for Carl Wilder, der senere har lagt navn til pladsen. Piloteringen blev foretaget i 1761 af

murermester Peter Rasmussen Møller, men måtte på grund af C. Wilders og Conradis bekymringer forstærkes. Pakhuset stod færdigt i 1764. En række kviste i taget er endeligt fjernet i dette århundrede, ligesom vinduer, døre og porte er udskiftet. Men i hovedtræk står bygningen intakt.

Hovedbygningen er en grundmuret bygning i 12 fag med kælder og i to etager. Over den pudsede og tjærede sokkelmarkering står bygningen i blank mur med røde kopper og gule løbere i vekslende skifter, så murværket fremstår sribet. Kraftig profileret og pudset gesims under det helvalmede tag med røde bæverhaler i tegl.

Mod Strandgade er to kældernedgange med nyere fyldingsdøre, og via to granittrin er opgang til de to indgange til stueetagen; for den vestre er en ny dør, den østre har diamantfyldinger, og over begge er et krydssproset overvindue. Vinduene er af dannebrogstype med tværsprosse; overetagens yderfag er blændede.

Døre og vinduer er malet sortgrønne. I taget er tre små trekantgavlkviste og tre skorstene. I øst ligger huset delvis sammenbygget med nabobygningen. Den frie vestgavl har en midtplaceret gavlkvist med trekantfronton; gavl og flunker er pudsede. I kvisten er et torammet, tværsproset vindue.

Bagsiden står i røde sten, kun et enkelt sted med tilløb til bæltmuring. Der er nu vinduer i alle fag, men manglende stik antyder, at det oprindeligt langt fra har været tilfældet. På bagsiden er senere opført en knast i to etager med fladt tag. Langs kanalen er i seneste tid rejst et lille sidehus i én etage.

Gavlkvisthuset i bindingsværk er mod nord i otte fag og mod syd i ni fag. Det står med kælder og i to etager med en fire fag bred gavlkvist til begge sider. Soklen er grundmuret, og tavlene er gulkalkede med rødbrunt optrukket bindingsværk. Konstruktionen har skråbånd i hjørnefagene og ellers dokker i alle undertavl. På sydsiden er bevaret dele af det gamle egetømmer – med gamle tømmermærker. Østgavlen er derimod næsten totalt fornyet. Bygningen har trægesimser og heltag med røde vingetegl.

På nordsiden er der ad seks granittrin adgang til huset ad en ny, flammeret dør. Fra denne side er også en kældernedgang. Vinduene er smårudede og – ligesom dørene – hvidmalede. I østgavlens tredje etage er der i bindingsværket spor efter en tilmuret åbning til bygningens loft. På taget en stor ny skorsten i barokform, med 2 piber.

Grundmuret **pakhus** opført i gule flensborgsten over en lav sokkelmarkering. Bygningen er 16 fag lang, i tre etager og to loftsetager; på hver langsideside er to hejsekviste. Bygningen har muret gesims og heltag med røde vingetegl. Alle fag er indrammet af ørelisener med undtagelse af hejsekvistfagene, hvis blændinger fortsætter op i trekantgavlene og afsluttes med en rundbue.

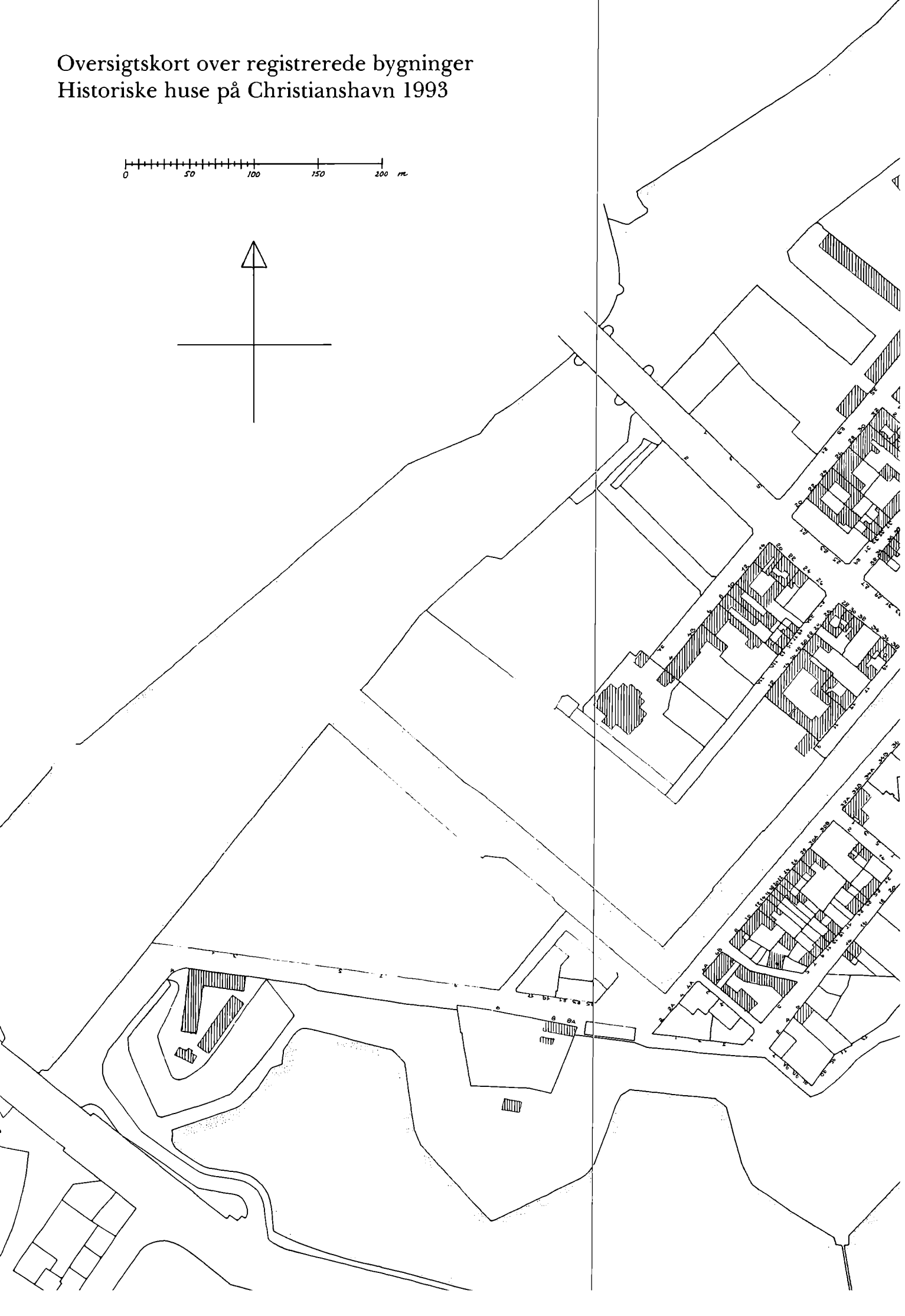
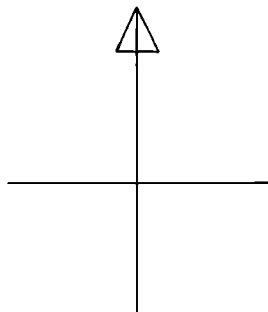
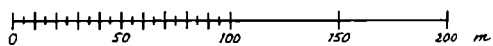
Wilders Plads · Strandgade 52 - 54.

Muråbningerne er fladbuede og står nu med helglas, men har tidligere haft én skodde. Hejsekvistfagene er bredere og har haft to skodder. Der har desuden tidligere siddet store porte i 6., 11. og 16. fag. Disse er nu tilmuret på vestsiden, mens to af dem stadig findes på østsiden. Portene på vestsiden er erstattet af døre i 4. og 13. fag. Gavlene er opdelt i 3 fag, de 2 med ørelisener, mens midterfaget fortsætter op i den glatte gavltrekant.

Ejere:

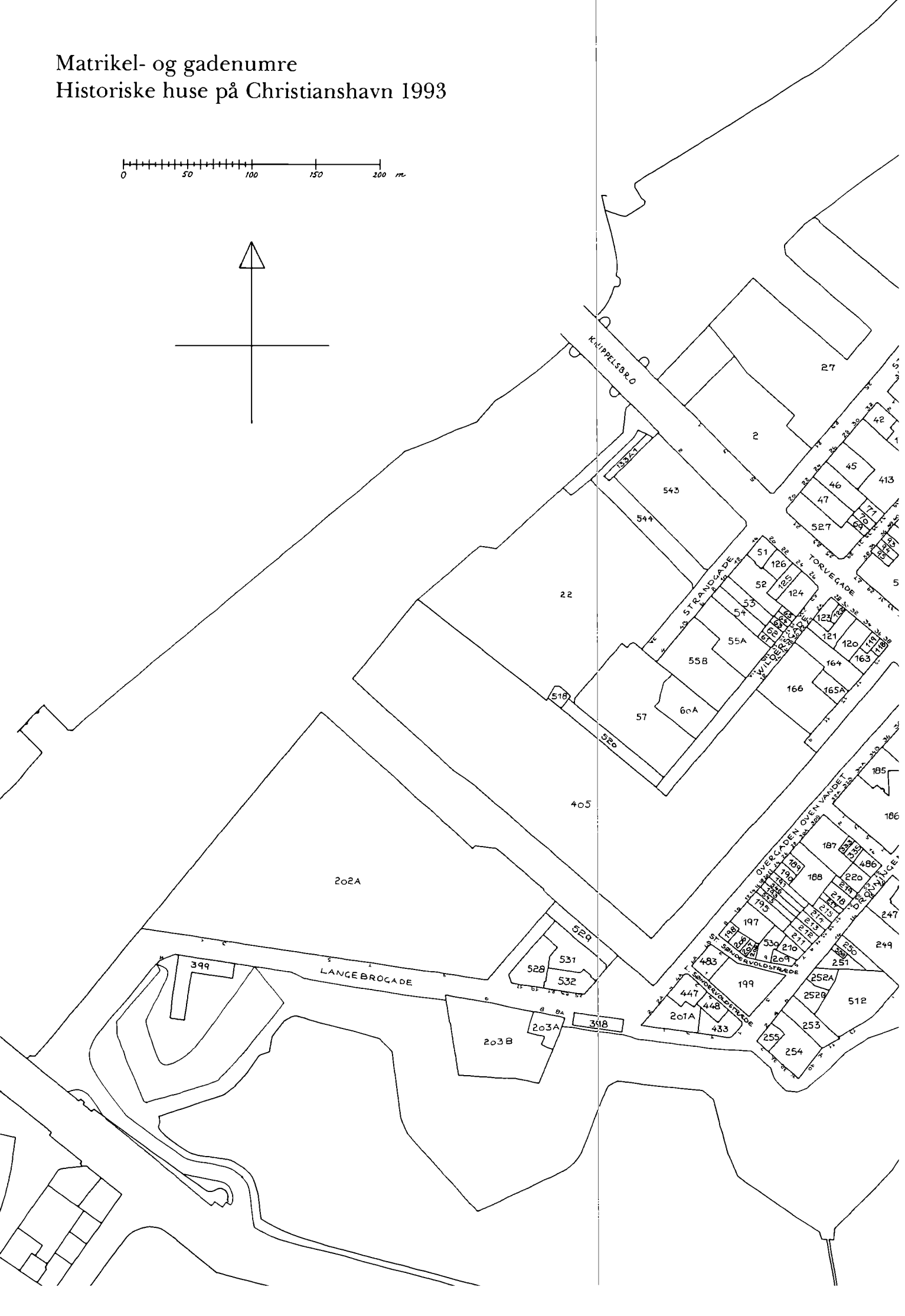
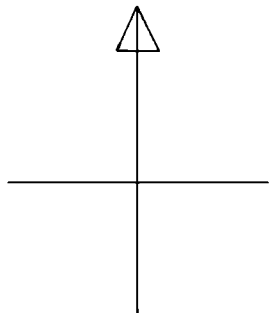
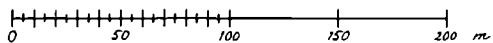
Indtil 1735	Kongen.
1735 - 1754	Købmand, skibsreder, kgl. agent Andreas Bjørn, efterfulgt af enken Margrethe Lentz.
1754 - 1761	Amtsforvalter Emanuel Thygesen til Mattrup og Hundstrup, der blev gift med og også senere efterfulgt af Margrethe Lentz samt svigersønnen Thyge Rothe, kommitteret i Vestindisk-Guineisk rente- og generaltoldkammer, der var gift med Andreas Biørns datter, Karen Biørn.
1761 - 1767	Mægler Carl Wilder, efterfulgt af enken Anne Marie.
1767 - 1803	Skibsreder Lars / Lauritz Wilder.
1803 - 1841	Det Kongelige Danske Asiatiske Compagnie.
1841 - 1879	Handelshuset Zinn & Søn, papirhandler Wilhelm Wanscher og grosserer Georg Pedersen; sidstnævnte eneejer fra 1849.
1879 - 1882	Fru Betzy Marie Pedersen, f. Barfred, enken efter ovennævnte grosserer Georg Pedersen.
1882 -	Familien Barfred-Petersen.

Oversigtskort over registrerede bygninger Historiske huse på Christianshavn 1993

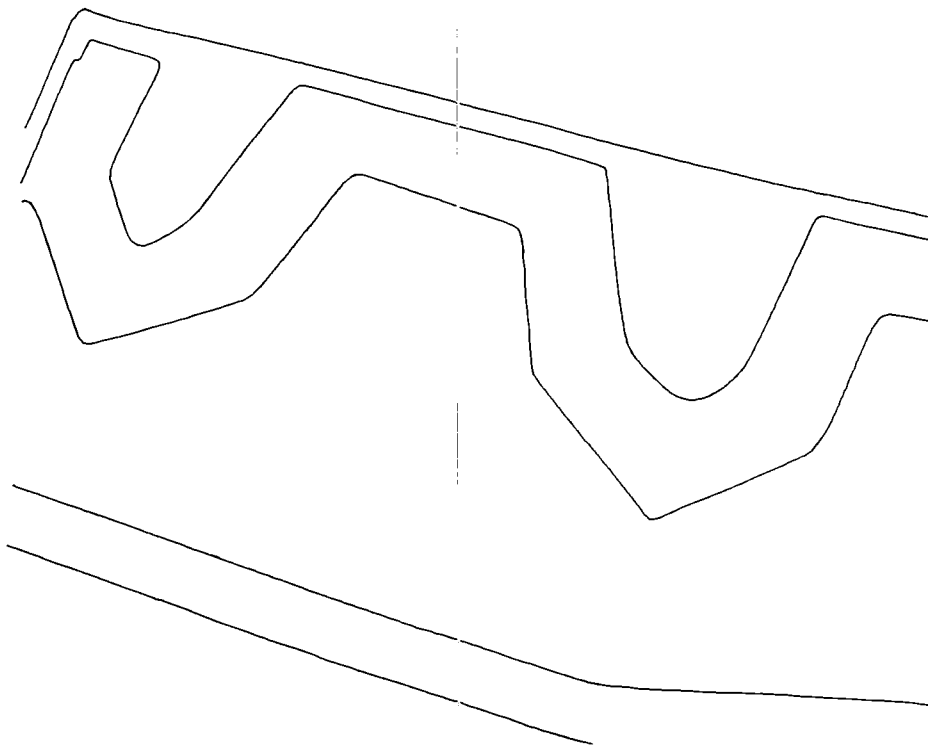
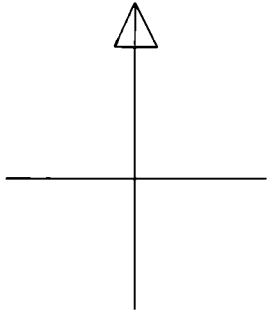
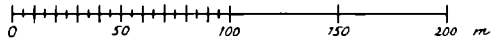

Matrikel- og gadenumre Historiske huse på Christianshavn 1993

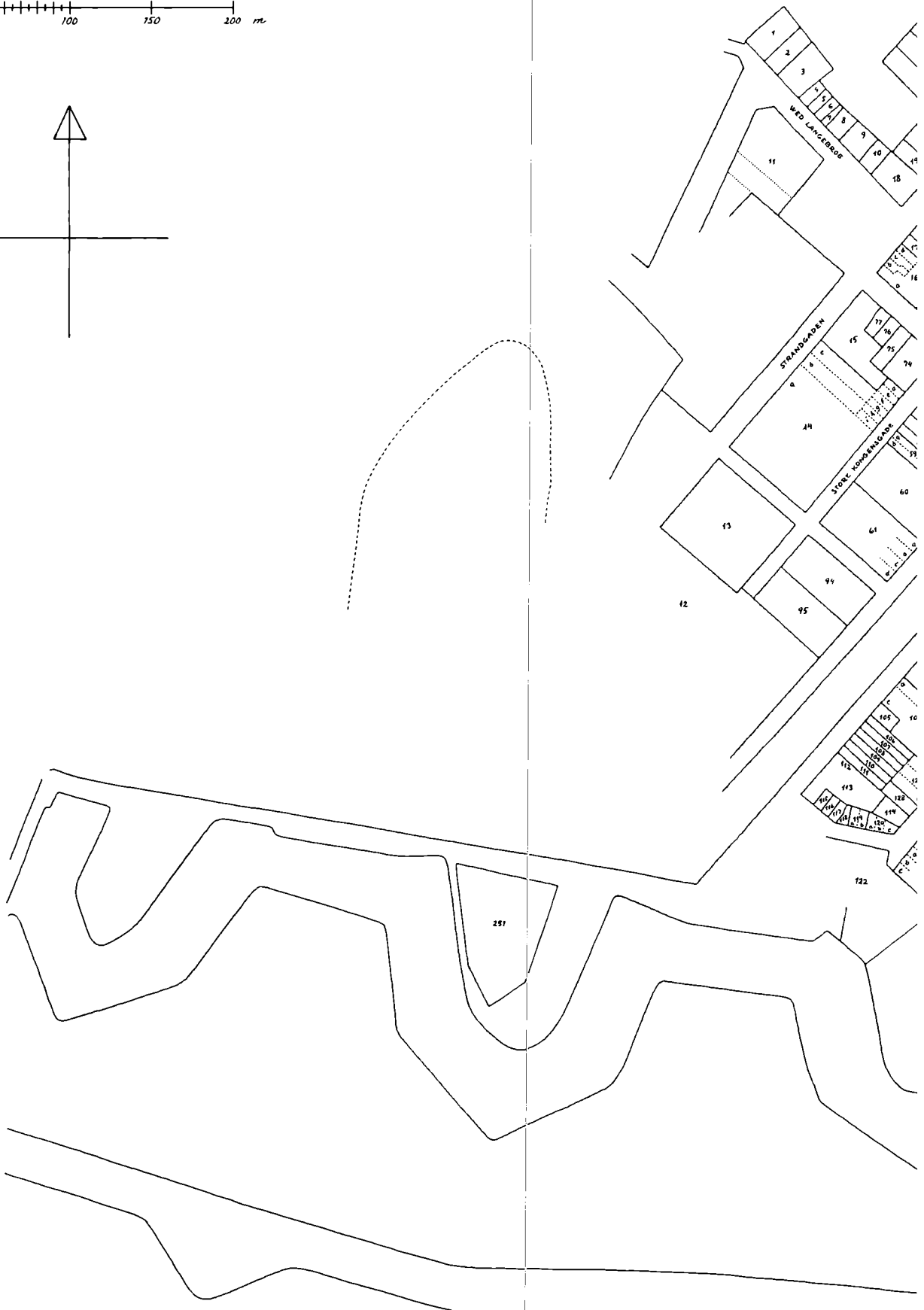
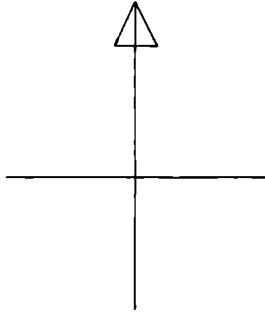
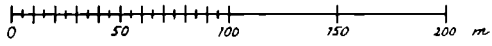

Christianshavns matrikulering 1675
Historiske huse på Christianshavn 1993

Christianshavns matrikulering 1689

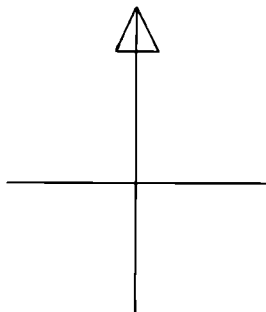
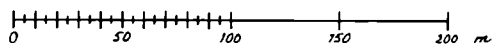
Historiske huse på Christianshavn 1993

Christianshavns matrikulering 1756

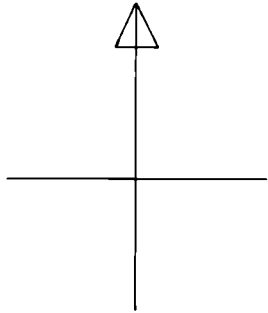
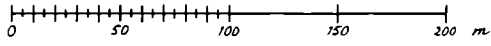
Historiske huse på Christianshavn 1993

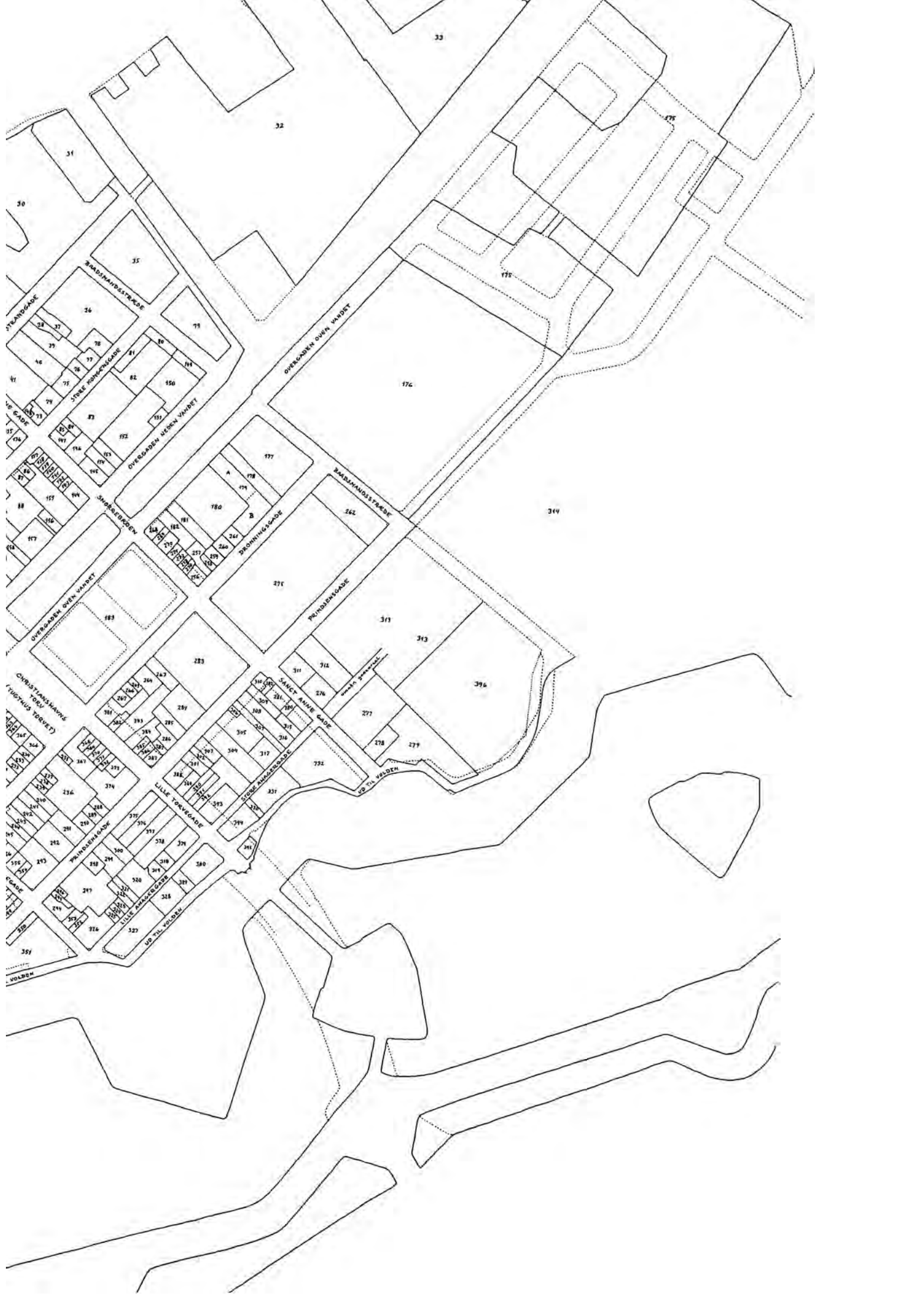

Christianshavns matrikulering 1806

Historiske huse på Christianshavn 1993

Matrikelnumre – jævnføringsregister

Adresse	1989	1806	1756	1689	1675	storgrund
Amagergade 1	326	326	329 330 331 332	216a 216b 217 218 219	?a ? ? 209 210	58 58 58 58 58
Amagergade 2	327B	327	340	229	–	60
Amagergade 3	324	324 325	334 333	221 220	212 211	57 57
Amagergade 4	327A	327	340	229	–	61
Amagergade 5	323	323	335	222	213	57
Amagergade 6	328	328 329	341 342	226 232c 232d	216 ? ?	62 63 63
Amagergade 7-11 (11)	320	320	338	224	215 215	55 / 56 57
(Amagergade 9)		321	337	223b	214b	57
(Amagergade 7)		322	336	223a	214a	57
Amagergade 13	319	319	338	225	?	55 / 56
Amagergade 15	318	318	339	243b	?	55 / 56
Bådsmadsstræde 5-7	567	35	53	–	–	–
Bådsmadsstræde 9-17 / Wildersgade 68-70 / Christianshavns Kanal 8-12 / Overgaden neden Vandet 53	79	79	126	–	–	–
Bådsmadsstræde 10	177D	177	175	96	93	50
Bådsmadsstræde 12 / Dronningensgade 79	177E	177	175	96 / 97	93	50
Bådsmadsstræde 21-31	406	176	386	–	–	–
Christianshavns Kanal 4	547	35	53	–	–	–
Christianshavns Torv 2-4 / Overgaden oven Vandet 36-38	446	361 362 363 364 184	182 379 378 378 183	249a 249b 249c 248b 248a 100	134a 134b 134c 135a 135b 137	32 32 32 32 32 32
Christianshavns Torv 6 / Dronningensgade 51	234	365 366 234	377 376 375 374 374	247 246 245b 245a 245a	135c 136 164b 164a 164a	32 32 32 32 32
Christianshavns Voldgade 5	433	201	199	–	–	–
Christianshavns Voldgade 7-9 / Dronningensgade 2-4	254	254 255 252	201 201 201	122 122 122	– – –	– – –
Christianshavns Voldgade 11	253	253 252	201 201	122 121	– –	– –
Christianshavns Voldgade 13-25 / Prinsessegade 1	512	252	203	121	–	–
Christianshavns Voldgade 43	422	380	360	232a 232b	? ?	63 63
Christianshavns Voldgade 49-59	279A	279	383 384	– –	– –	– –

<i>Adresse</i>	<i>1989</i>	<i>1806</i>	<i>1756</i>	<i>1689</i>	<i>1675</i>	<i>storgrund</i>
Christianshavns Voldgade 50-54	536	401	?	–	–	–
Dronningensgade 3	199	199	200	–	–	–
Dronningensgade 6	561	253	201	122	–	–
Dronningensgade 7	210	210	208	114	151	38
Dronningensgade 8-12A	251	252 251	203 204	121 124 123	– 173c 173d	– 39 39
Dronningensgade 9	211	211	209	128	152a	37
Dronningensgade 11	212	212	210	129a	152b	37
Dronningensgade 12B	558	251	205	125	173b	39
Dronningensgade 13	213	213	211	129b	152c	37
Dronningensgade 14	250	250	206	126	173a	39
Dronningensgade 15	214	214	212	129c	152d	37
Dronningensgade 16 / Prinsessegade 3	249	249	207	127	?	39
Dronningensgade 17	215	215 216	213 214	130a 130b	153a 153b	36 36
Dronningensgade 18-20	247	339 247 248 340	296 296 296 297	195a 195a 195b 195c 196	172a 172a 172b 172c 175	40 40 40 40 40
Dronningensgade 19	217	217	215	130c	153c	36
Dronningensgade 21	218	218	216	130d 130e	154 155	36 36
Dronningensgade 23	219	219	217	131	156	36
Dronningensgade 25 / Sofiegade 10	220	222 221	220 219	103b 103c	141 141	35 35
(Dronningensgade 25)		220 336 337 338	218 294 294 295	103d 193b 193c 194	141 157d 157e 157f 157g	35 35 35 35 35
Dronningensgade 42	238	241 240 238 239	236 237 239 238	137 138 139c 139d	167 166 165 165	42 42 43 43
Dronningensgade 46	236	236 237	241 240	139a 139b	165 165	43 43
Dronningensgade 57 / Skt. Annægade 28-30 / Mikkel Vibesgade 5	524	183	181	99	?	31
Dronningensgade 67	261	261	253	157a 157b	103a 103b	50 50
Dronningensgade 66-68 / Skt. Annægade 32-36 / Prinsessegade 29	283	283	279	152	?	47
Dronningensgade 73-77	177B	177 178	175 176	96/97 96/97	93 93	50 50
Grønlandske Handels Plads	33	34	52	–	–	–
Islands Plads	451	175	–	–	–	–
Knippelsbrogade	544	133	84 85	? ?	– –	– –

<i>Adresse</i>	<i>1989</i>	<i>1806</i>	<i>1756</i>	<i>1689</i>	<i>1675</i>	<i>storgrund</i>
Knippelsbrogade 2-6	543	133	84 85	? ?	- -	- -
		132	86	?	-	-
		131	87	?	-	-
		130	88	?	-	-
		129	89	?	-	-
		128	89	?	-	-
		127	89	?	-	-
Krøyers Plads	33	33	52	-	-	-
Langebrogade 1-9	202A	202	-	-	-	-
Langebrogade 6	203B	203	-	-	-	-
Langebrogade 8	203A	203	389	251	-	-
Langebrogade 21-25	532	202	387	-	-	-
Lille Søndervoldstræde 4	448	205	199	-	-	-
Overgaden neden Vandet 11	166	166	163	60	50	23, 24
(Wildersgade 16)		101	105	59a	37a	25
(Wildersgade 14)		102	104	59b	37b	25
(Wildersgade 18)		100	106	58	38	25
Overgaden neden Vandet 15	165A	165	162	93	49	25
Overgaden neden Vandet 19	163	163	160	92	49	26
Overgaden neden Vandet 31	157	158	153	89	91	28
Overgaden neden Vandet 33	556	157	152	88	90	28
Overgaden neden Vandet 33B	557	157	152	88	90	29
Overgaden neden Vandet 37	156	156	151	87	89	29
Overgaden neden Vandet 39	155	155	150	86 39	88 79	30 30
(Wildersgade 48)		87	120	41	77	30
(Wildersgade 50)		86	121	40	78	30
Overgaden neden Vandet 43 / Skt. Annægade 9-11	145	145 146	137 138	30 30	- -	- -
Overgaden neden Vandet 45-47	153	153 154	135 136	30 30	- -	- -
Overgaden oven Vandet 2 / Christianshavns Voldgade 1-3	201A	201	199	-	-	-
Overgaden oven Vandet 4 / Lille Søndervoldstræde 2	447	200 205	199 199	- -	- -	- -
Overgaden oven Vandet 6	483	199	200	-	-	-
Overgaden oven Vandet 8	198	198	193	112 113	? ?	38 38
Overgaden oven Vandet 10	197	197	193	112 113	? ?	38 38
Overgaden oven Vandet 12-14	195	196	192	111	143f	37
(Overgaden oven Vandet 14)		195	191	110	143e	37
Overgaden oven Vandet 16	545	194	190	109	143d	37
Overgaden oven Vandet 18	193	193	189	108	143c	37
Overgaden oven Vandet 20	546	192	188	107	143b	37
Overgaden oven Vandet 22	191	191	187	106	143a	37

<i>Adresse</i>	<i>1989</i>	<i>1806</i>	<i>1756</i>	<i>1689</i>	<i>1675</i>	<i>storgrund</i>
Overgaden oven Vandet 24	190	190	186	105	142c	36
Overgaden oven Vandet 26	189	189	185B	104c	142b	36
Overgaden oven Vandet 28	188	188	185A	104a	142a	36
Overgaden oven Vandet 30 / Sofiegade 2	187	187	290	103a	141	35
Overgaden oven Vandet 32 / Sofiegade 107 / Dronningensgade 43-49	186	233 232 228 229 230 231 186 227 226 225 224 224 223 222 221 223 358 359 360	231 230 226 227 228 229 311 225 223 222 221 318 317 316 315 314 313 312	145 144 140 141 142 143 102a 102b 102c 102d 102e 102f 102g 102h 102i 102j 102k 102l 102m	163 162 158 159 160 161 139a 139b 139c 139d 139e 139f 139g 140f 140e 140d 140c 140b 140a	32 32 33 33 33 33 34 34 34 34 34 34 34 34 34 34 34 34 34 34 34
Overgaden oven Vandet 34	185	185	184	101	138	33
Overgaden oven Vandet 42 / Skt. Annegade 24-26 / Mikkel Vibesgade 1-3	523	183	181	99	?	31
Overgaden oven Vandet 44-46 / Skt. Annegade 13-17 / Prinsessegade 59-61	257	181 182 257 268 269 270 271 272 273 274 256 258 259	178 179 179 248 180 255 256 257 258 259 260 261 249 250	98 98 98 165d 98 159 160 161 162 163 164a 164b 165a 165b 165c 153 154a 154b	94 94 94 99a 94 95 96 97a 97b 97c 97d 97e 98 98 98 99b 100a 100b	50 50 50 50 50 50 50 50 50 50 50 50 50 50 50 50 50 50
Overgaden oven Vandet 48A-D	444	180	177A	98	94	50
(Dronningensgade 65)		260	251 252	155 156	101 102	50 50
Overgaden oven Vandet 48E	440	180	177A	98	94	50
Overgaden oven Vandet 50	179A	179A	177B	96/97	93	50
Overgaden oven Vandet 52	178A	178	176	96/97	93	50
Overgaden oven Vandet 54	177A	177	175	96/97	93	50
Overgaden oven Vandet 56 / Bådsmannsstræde 8	177C	177	175	96/97	93	50
Overgaden oven Vandet 58	176B	176	172 173 174 386	- - - -	- - - -	- - - -
Overgaden oven Vandet 60-64	176A	176	171	-	-	-

<i>Adresse</i>	<i>1989</i>	<i>1806</i>	<i>1756</i>	<i>1689</i>	<i>1675</i>	<i>storgrund</i>
Overgaden oven Vandet 66-74 + 84-88	176C	176	171	–	–	–
Overgaden oven Vandet 76-82	176E	176	–	–	–	–
Overgaden oven Vandet 90 / Brobergsgade 2-4	452	175a	–	–	–	–
Prinsessegade 2-4 / Sofiegade 22-24	351	350 351	308 309	211 210 209	200 200 201	59 59 59
			310 307	– –	– –	– –
Prinsessegade 7	449	293	289	189a 189b	189a 189b	41 41
(Sofiegade 17)			323	190b 190a 189c	187 188 189c	41 41 41
(Dronningensgade 34 / Sofiegade 13)		246	319	132	?	41
		357	219	132	?	41
		245	232	133	171	41
		244	233	134	170	41
		292	288	188	189	42
		243	234	135	169	42
		242	235	136	168	42
Prinsessegade 8	296	296	277	185	197	58
Prinsessegade 9-15	288	294 288 289 290	288 285 286 287	188 139a 139a 139a	189 165 165 165	42 43 43 43
Prinsessegade 10-14	297	297	276	184	195	57
Prinsessegade 16	298	298	276	182 183 184	193 194 195	57 57 57
Prinsessgade 18	299	299	276	179 180	190 191	55/56 57
Prinsessgade 20	300	300	275	178a 178b	? ?	55/56 55/56
Prinsessegade 35 / Bådsmannsstræde 14-16 / Dronningensgade 74	262	262	262	?	?	48
Prinsessgade 45	533	176	–	–	–	–
Prinsessgade 47	423	176	–	–	–	–
Prinsessegade 49	424	176	–	–	–	–
Prinsessegade 50 / Skt. Annægade 31	311	311	380	–	–	49
Prinsessegade 51	176D	176	–	–	–	–
Prinsessegade 52	312	312	380	–	–	49
Prinsessegade 53	516	176	–	–	–	–
Prinsessegade 54	313C	313	385	–	–	–
Prinsessegade 56-58	411	313	385	–	–	–
Prinsessegade 60	407	313	385	–	–	–
Prinsessegade 62 / Bådsmannsstræde 20	439	313	385	–	–	–
Prinsessegade 69	437	179B	177B 254	96/97 158a 158b	93 104a 104b	50 50 50
Skt. Annægade 3A + B	514	41	41	24	57	4

<i>Adresse</i>	<i>1989</i>	<i>1806</i>	<i>1756</i>	<i>1689</i>	<i>1675</i>	<i>storgrund</i>
Skt. Annægade 4	134	134	40	23b 23c 23d	17b 17c 17d	5 5 5
Skt. Annægade 5	73	73 148	61 62	37d 37e 37f	65d 65e 65e	4 4 4
Skt. Annægade 6 / Wildersgade 45	135	136 135	63 39	78 78	18 18	5 5
Skt. Annægade 7 / Wildersgade 56	147	147	139 140 85	30 30 30	– – –	– – –
Skt. Annægade 8 / Wildersgade 52	137	137	141	79	80	30
Skt. Annægade 10	138	138	142	80	81	30
Skt. Annægade 12	139	139	143	81	82	30
Skt. Annægade 14	140	140	144	82	83	30
Skt. Annægade 16	141	141	145	83	84	30
Skt. Annægade 18	142	142	146	84a	85	30
Skt. Annægade 20-22 / Overgaden neden Vandet 41	143	143 144	147 148 149	84b 85a 85b	86 87c 87b 87a	30 30 30 30
Skt. Annægade 33-35	276	276	380	?	?	49
Skt. Annægade 37-55	442	277	381	–	–	–
Skt. Annægade 57	278	278	381	–	–	–
Sofiegade 4	333	333	291	191	157a	35
Sofiegade 8	335	335	293	193a	157c	35
(Sofiegade 6)		334	292	192	157b	35
Sofiegade 15	540	356 355 354	320 321 322	206a 206b 207a 207b 208	184 184 185a 185b 186	41 41 41 41 41
Sofiegade 16-18	554	341 342 343 344	298 299 300 301	197 198 199 200	176 177 178 179	40 40 40 40
Sofiegade 20 / Prinsessegade 5	349	345 346 347 348 349	302 303 304 305 306	201 202 203 204 205a 205b	180 181a 181b 182 183 183	40 40 40 40 40 40
Sofiegade 21-23	294	294	324 325 326 295 353 352	187 212 213a 213b 186 214a 214b 215	199 202 203 204 198 205 205 206	58 58 58 58 58 58 58 58
Store Søndervoldstræde 3	206	206	194 193	116 115	? ?	38 38

Adresse	1989	1806	1756	1689	1675	storgrund
Store Søndervoldstræde 5	207	207	195	117	?	38
Store Søndervoldstræde 7	208	208	196	118	?	38
Store Søndervoldstræde 9	530	197	197	119a 119b	? ?	38 38
Store Søndervoldstræde 11	209	209	198	120a 120b 120c	? ? ?	38 38 38
Strandgade 1-2 / Christianskirken	57	57	25	13	11(?)	14, 15
Strandgade 3	22	22	24 23 22B 23 84 85	? ? ? ? ? ?	- - - - - -	- - - - - -
Strandgade 4	55B	56	26	14a	10	13
Strandgade 6 / Wildersgade 11	55A	55	27	14a	10	12
Strandgade 8	54	54	28	14b	9a	11
Strandgade 10	53	53	29	14c	9b	11
Strandgade 12	52	52	30	15	8	10
(Wildersgade 21)		65	98	14d	9c	11
Strandgade 14	51	51	31	15	8	10
Strandgade 22	47	47	35	18	14	8
Strandgade 24	46	46	35	18	14	8
Strandgade 25	27	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 26 27 28/29	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 46 47 48 49	1 2 3 4 5 6 7 8 9 9 10 10 18 18 18 19 20 21 22 23 24 26 27	1 2 3 4 4 4 5 6 6 7 ? ? ? ? ? 19 17 57 55 54	- -
Strandgade 26	45	45	36 37	19 20	15a 15b	7 7
Strandgade 27	30	30	50	28	53	-
Strandgade 28	413	44	38	21	16	7
(Wildersgade 39)		45	37	20	15b	7
(Strandgade 30)		43	39	22	19a	6
(Wildersgade 41-43)		72	64	38	19b	6

<i>Adresse</i>	<i>1989</i>	<i>1806</i>	<i>1756</i>	<i>1689</i>	<i>1675</i>	<i>storgrund</i>
Strandgade 29	31	31	51	31	–	–
Strandgade 32	42	42	40	23a	17a	5
Strandgade 34	41A	41	41	24	57	4
Strandgade 36	40	40	42	25	56	3
(Wildersgade 51)		75	57	36b	63c	3
			58	36c	63d	3
				36d	64	3
Strandgade 37-67	555	32	52a	–	–	–
Strandgade 38	38B	39	43	26	55	2
Strandgade 40	38A	38	43	26	55	2
Strandgade 42	37	37	44	27	54	2
Strandgade 44	36	36	45	28	53	1
				27	54	2
Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3	566	35	53	–	–	–
Strandgade 48	568	35	53	–	–	–
Strandgade 50	569	35	53	–	–	–
Strandgade 71-79	559	32	52a	–	–	–
Strandgade 76-96	562	32	52a	–	–	–
Torvegade 21-25 / Wildersgade 29-31 / Strandgade 20	527	68	69	18	14	8
		107	72	16a	12a	9
		50	32	16b	12b	9
		49	33	16c	12c	9
				16d	12d	9
		48	34	17	13	9
		108	73	62	28	9
		109	74	63a	29	9
		67	70	63b	68	9
		66	71	52	67	9
		110	75	55	66	9
				64	26	9
					27	9
Torvegade 22	126	126	90	77	30	10
				76	31	10
Torvegade 24	125	125	91	75	32	10
Torvegade 26 / Wildersgade 23	124	124	92	74	33	10
					34	10
					35	10
Torvegade 27-35 / Wildersgade 32 / Overgade neden Vandet 29	526	117	83	68	20a	27
		162	158	91a	20b	27
		161	157	91b	20c	27
		160	156	91c	20d	27
			155	91d	20e	27
		112	78	67a	21a	27
			77	66	22	27
		113	79	67b	21b	27
		114	80	67c	21c	27
		115	81	67d	21d	27
				67e	21e	27
		116	82	67f	21f	27
		111	76	65	23	27
		97	110	51	24	27
		96	111	50	25	27
		159	154	90	92	28
Torvegade 28	123	123	93	73	43	26

Adresse	1989	1806	1756	1689	1675	storgrund
(Wildersgade 26)				54a	42	26
				54b	42	26
Torvegade 30	122	122	94	72	44	26
Torvegade 32	121	121	95	71	45	26
(Wildersgade 24)			109	55	41	26
Torvegade 34	120	120	96	70	46	26
					47	26
Torvegade 36	119	119	97	69	48	26
Torvegade 38	118	118	159	92	49	26
Torvegade 45-47 / Overgade oven Vandet 40 / Dronningensgade 55 / Mikkel Vibesgade 2	525	183	181	99	?	31
Torvegade 49-55 / Dronningensgade 50-54 / Prinsessegade 19-23	263	381	359	146	127	45
		382	359	146	127	45
		383	358	241a	126a	45
				241b	126b	45
		384	357	240	125	45
		387	354	238a	124a	45
		386	355	238b	124b	45
		385	356	239	124c	45
		286	283	176a	118a	45
				176b	118b	45
		287	284	176c	118c	45
		267	243	147	128	45
		266	244	147	128	45
		266	244	147	129	46
		265	245	148	130	46
		264	246	149	131	46
		264	246	150	132	46
		263	247	151	133	46
		284	280	173	115	46
		285	281	174	116	46
		285	282	175	117	46
Torvegade 50 / Dronningensgade 48	370	367	373	244a	?	44
		370	370	244e	?	44
		235	242	244b	?	44
		368	372	244c	?	44
		369	371	244d	?	44
Torvegade 52	371	371	369	244f	?	44
		372	368	244g	?	44
Torvegade 54-56 / Prinsessegade 17	373	373	367	244a	?	44
		374	366	244a	?	44
Torvegade 58-60 / Prinsessegade 22-26	375	376	364	177	?	55
(Torvegade 58)		375	365	177	?	55
Torvegade 62	377	377	363	177	?	55
		378	362	243a	?	55
Torvegade 64 / Amagergade 17	379	379	361	242	?	55
Torvegade 66	380	380	360	232a	?	63
				232b	?	63
Torvegade 75	522	395	346	234	-	-
Torvegade 79	537	?	?	-	-	-

Adresse	1989	1806	1756	1689	1675	storgrund
Under Torvegade	-	20	14	11	-	-
	-	19	15	11	-	-
	-	18	16	11	-	-
	-	15	17	11	-	-
	-	16	17	-	-	-
	-	21	17	-	-	-
	-	15	18	-	-	-
	-	14	19	-	-	-
	-	24	21	-	-	-
	-	25	20	-	-	-
Ved Kanalen 1-9	531	202	387	-	-	-
Ved Volden 1-13 / Torvegade 57 / Prinsessegade 28	534	280	263	166	106	51
		281	263	166	106	51
		?	263	166	106	51
		310	264	167a	107a	51
				167b	107b	51
		282	264	167c	107c	51
		309	265	168	108	51
		315	265	231	105	51
		308	266	169a	109a	51
				169b	109b	51
		316	266	230a	123a	51
				230b	123b	51
		307	267	170	110	52
		306	268	171a	111	52
		305	269	171b	112	52
		317	269	171b	112	52
		304	270	172	113	53
			271	236i	114e	53
		302	273	236f	114b	53
		303	272	236g	114c	53
				236h	114d	53
		392	349	236j	120e	53
				236a	120a	54
		301	274	236e	114a	54
		388	353	237a	119a	54
				237b	119b	54
		389	352	236d	120d	54
		390	351	236c	120c	54
		391	350	236b	120a	54
		393	348	235	217	54
		394	347	233	?	64
		330	343	227a	121	65
		331	344	227b	122a	65
				227c	122b	65
				228	?	65
				?	?	66
		332	345	?	?	67
Voldboligerne	438	396	-	-	-	-
Voldgården 2-6 / Langebrogade 17-19	528	202	387	-	-	-
Vor Frelsers kirke	275	275	262	?	?	48
Wilders Plads	32	32	52	-	-	-
Wildersgade / Burmeister & Wain	520	59	103	12	?	16, 17, 18, 19
	405	173	169	12	?	16, 17, 18, 19
		174	170	12	?	16, 17, 18, 19
		58	103	?	-	-
(Overgaden neden Vandet / Burmeister & Wain)	405	105	168	95	51	20
		171	168	95	51	20
		172	168	95	51	20
		170	167	94	-	21

<i>Adresse</i>	<i>1989</i>	<i>1806</i>	<i>1756</i>	<i>1689</i>	<i>1675</i>	<i>storgrund</i>
(Overgaden neden Vandet 9A / Burmeister & Wain)	405	167 103 168	164 164 165	61a 61a 61b	50 50 50	22 22 22
(Overgaden neden Vandet 9B / Burmeister & Wain)	405	104 169	166 166	61c 61c 61d	50 50 50	22 22 22
Wildersgade 9	60A	60	25	13	11(?)	14
Wildersgade 13	61	61	102	14i	9h	11
Wildersgade 15	62	62	101	14g 14h	9f 9g	11 11
Wildersgade 17	63	63	100	14f	9e	11
Wildersgade 19	64	64	99	14e	9d	11
Wildersgade 20	164	99	107	57	39	25
(Wildersgade 22)		98	108	56	40	25
(Overgaden neden Vandet 17)		164	161	93	49	25
Wildersgade 33	69	69	68	18	14	8
Wildersgade 34-34A	94	95	112	49	69	28
(Wildersgade 34A)		94	113	48	70	28
Wildersgade 35	70	70	67	18	14	8
Wildersgade 36	93	93	114	47	71	28
Wildersgade 37	71	71	65 66	18 18	14 14	8 8
Wildersgade 38	92	92	115	46	72	28
Wildersgade 40	91	91	116	45	73	29
Wildersgade 42-46	89	90	117	44	74	29
(Wildersgade 44)		89	118	43	75	29
(Wildersgade 46)		88	119	42	76	29
Wildersgade 46B	88	88	119	42	76	29
Wildersgade 49A + B	74	74	59 60	37a 37b 37c	65a 65b 65c	4 4 4
Wildersgade 53	76	76	56	36a	63a 63b	3 3
Wildersgade 55	510	77	55	35	61 62	2 2
Wildersgade 57	78	78	54	32 33 34 35	58 59 60 61 62	2 2 2 2 2
Wildersgade 58	84	84	123	30	-	-
Wildersgade 60-62	80	82 83 80	124 124 127	30 30 30	- - -	- - -

<i>Adresse</i>	<i>1989</i>	<i>1806</i>	<i>1756</i>	<i>1689</i>	<i>1675</i>	<i>storgrund</i>
(Bådsmannsstræde 6)		149	128	30	-	-
(Overgaden neden Vandet 51A + B)		150	129	30	-	-
(Overgaden neden Vandet 49)		131	130	30	-	-
		152	131	30	-	-
			132	30	-	-
			133	30	-	-
			134	30	-	-
Wildersgade 64-66	81	81	125	30	-	-

Ordforklaring

AFFASE: Skrå afskæring af hjørne eller kant.

A'LA GREQUE: fortløbende bortmønster opbygget af rette linier og rette vinkler.

ANSLAG: Den kant, som en dør eller et vindue støder imod, når de lukkes.

ARKITRAV: Den gennemgående bjælke, der i antikke bygninger hviler på søjlerne og bærer en frise. I anden arkitektur bærer den en gesims eller et tag.

ATTIKA-ETAGE: Lav loftetage.

BALUSTER: Profileret, lav søjle i et rækværk.

BEHUGNING: Tydelige huggemærker efter mejsel på bygningssten.

BELETAGE: »Hovedetage« eller den »smukke etage«. 1. salen i et hus, hvor stueetagen ligger i plan med garden.

BERAPNING: Facadebehandling, hvor man kan ane stenenes form gennem et tyndt mørtellag.

BISLAG: Udbygning foran indgangsdør. Bislaget kan evt. have sider og siddepladser.

BLOKTAND: Udkravet blok i murværk. Bloktanden består af en »løber« øverst og en »binder« nederst.

BLÆNDINGSBÅND: Et eller flere murskifter, der er trukket ind i forhold til resten af murværket.

BODERÆKKE: Husrække med små, smalle huse.

BOSSE: Betyder bule. Bruges om et firkantet eller rundet fremspring på arbejder af sten, træ eller metal.

BRYSTNING: Lav mur omkring en altan etc. Bruges også om den indvendige væg fra gulv til underkant af vindue.

BRYSTVÆRK/BRYSTVÆRN: Lav mur omkring en altan etc.

BÆLTEMURING: Skifter, der er muret i et andet forbandt end resten af murværket.

BÆVERHALE: Tegplade, udformet som træspån. Bruges til tagbeklædning.

CHATEAU: Slot.

DANNEBROGSVINDUE: Vindue, hvor lodposten og tværposten danner et kors, der ligner korset i vort flag.

DIAMANTFYLDING: Se fyldning.

DOK: Kort, lodret tømmerstykke i bindingsværkssvæg.

ENGELSK VINDUE: Skydevindue, hvor den nederste del kan skydes op bag den øverste del.

FABRIKSETAGE: Tagetage med en Fabrikskvist.

FABRIKSKVIST: Kvist, der går fra gavl til gavl på en bygning.

FAG: Oprindelig feltet mellem 2 stolper i bindingsværk.

FALS: Retvinklet indsnit langs kanten af et stykke træ eller murværk.

FALSTAGSTEN: Formpresset tagsten med false langs kanten.

FESTON: Nedhængende gipsguirlande bestående af blomster og frugt.

FLAMMERET: Bræddebeklædning af porte, døre eller paneler. Brædderne danner mønstre og er kantprofilerede.

FLENSBORGSTEN: Lille, oftest gul mursten med en tykkelse på 3-4 cm.

FLUNKE: Side på en kvist.

FORDAKNING: Gesims over dør eller vindue i ydermur.

FORKRØPNING: Gesims eller bånd ført vandret rundt om en fremspringende bygningsdel eller lysning.

FRONTISPICE: Gavllignende udbygning på en bygnings forside.

FRONTON: Lille frontispice over døre og vinduer.

FRONTSPIDS: -- Se Frontispice.

FYLDING: Flade, der udfylder arealet mellem rammetræet i døre, paneler o.l.

GEBROKKEN: -- Se Mansardtag.

- HALVTAG:** Tag med ensidig taghældning.
- HAMBURGFUGE:** Stærkt fremtrædende fuge.
- HELTAG:** Tag med hældning til to sider.
- HØJSTOLPE:** Stolpe, der går gennem flere etager. Bruges om bindingsværk.
- ITALIENSK TRAPPE:** 3-løbet trappe.
- KANNELURE:** Lodret rille eller fure.
- KARNIS:** S-formet led på en gesims.
- KARTOUCHE:** Rammeformet ornament omkring en indskrift eller et våbenskjold.
- KIP:** Mødestedet for spærenderne og tagfladerne i et heltag.
- KLASSICISME:** Stilfase med inspiration fra Græsk-Romersk klassisk kunst og arkitektur.
- KOBLET VINDUE:** To lag vinduer hvor rammerne er koblet sammen.
- KORDON:** Gesims der deler en murflade vandret.
- KURVEHANKSBUE:** Bue, der har facon som hanken på en gl. spånkurv.
- KVADERPUDSNING:** Pudsning, der efterligner kvadre.
- LIGELØBSTRAPPE:** Trappe uden sving.
- LISEN:** Flad, retkantet murpille uden basis og kapitæl.
- LODPOST:** Lodret stolpe der deler et vindue. En tværgående stolpe kaldes en tværpost.
- LODSPROSSE:** Lodret sprøse i et vindue.
- LYSNING:** Muråbning til dør eller vindue.
- LØBENDE HUND:** Ornamentbort opbygget som en række fortløbende, ens bølger.
- LØSHOLT:** Tværgående tømmerstykke mellem 2 stolper i bindingsværk.
- MANSARDTAG:** Tag med knæk. den nederste del er stejlere end den øverste.
- MOPPER:** Små klinkbrændte mursten.
- PALLADIO-VINDUE:** Vindue med et bueslag, der bæres af 2 søjler.
- PALMET:** Vifteformet palmebladsornament.
- PALÆ:** Slot i enkel stil.
- PANDEPLADE:** Blikplade, der bruges til tagbeklædning.
- PILASTER:** Søjlelignende ornament på mur med basis og kapitæl.
- PLAFOND:** Fladt loft. Ofte brugt i forbindelse med loftmaleri.
- POSTAMENT:** Højt fodstykke for søjle eller pilaster.
- PULTKVIST:** Kvist med ensidig taghældning. Kvistens tag når ikke op til tagryggen.
- RADIALSPROSSER:** Vinduessprosser der ser ud som egerne i et hjul.
- REFENDFUGNING:** Fugning mellem »pudskvadre«.
- REM:** Vandret tømmer anbragt som underlag for bygningskonstruktion.
- REVLE:** Tvær- eller skråtstillet bræt på bagsiden af en sammenføjjet flade af brædder.
- RISALIT:** Svagt fremspringende midt- eller sideparti på en bygning.
- ROCAILLE:** Fransk betegnelse for Rocokotidens mest anvendte ornament med bl.a. muslingskaller og blomster.
- RUDE:** Ornament som et parallelogram, der balancerer på den ene spids.
- RULSKIFTE:** Murskifte, hvor alle sten er kantstillede bindere.
- RUMPESTABEL:** Beslag til ophængning af vinduer. R. er den tap, der sidder på karmen.
- RUSTICA:** Ujævn overflade.
- RYGFUGE:** Fuge, hvor mørtelen er klemt op i en ryg, så fugen træder længere frem end stenene.
- SADELTAG:** Tagform bestående af to lige store flader, der fra tagrygningen har samme fald på hver sin side af huset.

SAVSKIFTE: Murforbandt med en række af sten lagt på skrå, så hjørnerne stikker frem som savtakker, men dog flugter med murfladen.

SAVSNIT: Se Savskifte.

SEGMENT: Fladbue.

SKUDRIGEL: Den del af en lås eller slå, der skydes frem for at låse døren.

SLIPPE: Smalt stræde eller gyde.

SLUTSTEN: Øverste midtersten i en hvælvings eller bues issepunkt.

SMIGFAG: Skråt afskåret fag på hjørnebygning.

SPARREHOVED: Udstikkende spærende.

SPARRENKOPGESIMS: Taggesims, bestående af tætstillede ornamentklodser der efterligner tagspærs udstikkende hoveder.

STABEL: Tappen i hængsel til dør, vindue eller låge.

STERNBRÆT: Skråtstillet bræt der anbringes vandret over gavlmur for at hindre, at regnvandet løber ned ad muren.

STIK: Bærende, muret bue over en dør- eller vinduesåbning.

STYRTRUM: Det loftrum der fremkommer, når en bygnings øverste gulv er placeret et stykke under murkronenhøjde

STÆNDERVÆRK: Bindingsværk.

SUGFJÆL: – Se sternbræt.

SVALE: Åben, udbygget gang af træ på et hus' gardside. Dækket af et tag og forsynet med gelænder.

SÅLBÆNK: Gesims under vindue.

TANDSNIT: Dekorativt element i gesims, formet af fremspringende sten der er anbragt med korte mellemrum.

TASKEKVIST: Kvist med ensidigt tagfald, der begynder ved husets tagrygning.

TOPTINDE: Lille murtinde ved gavlspids.

LUDE: Smal tilbygning til et hus. Dens tag er en forlængelse af husets tagflade.

TREMPEL: Tagkonstruktion der ikke hviler på en rem på ydermuren, men er hævet et stykke ved hjælp af lodrette bjælker.

TRIGLYF: Tredelt plade i dorisk frise.

VALMET: Tag med skrå tagflader ved gavlene.

VANDSKURING: – Se berapning.

VEDERLAG: Understøtning.

VINGETEGL: Bølgeformede tagsten.

VOLUT: Spiralsnoet ornament på søjlekapitæler og gavle.

VRANGEMASKÉ: (Vrængmaske) Dæmoniske hoveder.

Zirat: Prydelse eller ornament.

ØRELISEN: – Se lisen. Ørelisen har øreformede forkrøpninger.

Ejerregister

A

A. N. Hansen og Co., Firma	Overgaden o. Vandet 90	Allesøe, Theodor H. L., Handelsfuldmægtig og grosserer	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
A. W. Kirkebye A/S	Overgaden o. Vandet 16	Allin, Lars, Klejnsmed	Sankt Annægade 16
Abel Cathrines Hospital	Strandgade 24	Alsing, Niels	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3
Abildgaard, Peder Hersleb, Sognepræst	Prinsessegade 52	Alsted, Peter Jørgen, Fuldmægtig	Torvegade 36
Abo(e), Tøger von, Generaladjutant	Overgaden o. Vandet 8	Altenburg, Hendrich	Dronningensgade 7
Abrahamson, Meyer, Landsoverretsprokurator	Dronningensgade 7	Altenburg, Maren	Dronningensgade 7, 16
Abrahamson, Sophie, f. Melchior	Dronningensgade 7	Amagerbanken A/S	Amagergade 7, 9, 11, Prinsessegade 16
Achilles, Johan August, Skomagermester	Torvegade 60	Amalie, Charlotte	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A
Actieselskabet for Arbejderboligers Opførelse	Overgaden o. Vandet 66-72, 84-88	Amalie, Lovise	Strandgade 4-4B
Adeler, Christian Lente von, Etatsråd	Strandgade 22	Amberg, Johan Christopher, Kgl. hofagent	Strandgade 8
Adeler, Cort, Generaladmiral	Strandgade 22	Ambrosius, Johannes, Blokkedrejer	Strandgade 40
Adeler, Frederik Christian, Amtmand	Strandgade 22	Ambrosiusen, Ole Peter, Skibsbygger	Sankt Annægade 4
Adeler, Friderich, Etatsråd, Amtmand	Strandgade 22	Amelong, Johan George, Gartner	Langebrogade 8-8A
Adeler, Sophie Amalie	Strandgade 22	Ancher, Elisabeth Kirstine, f. Bohn	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
Adeler, Theodorus, Etatsråd, Amtmand	Strandgade 22	Ancher, Peter Kofoed, Skibskaptajn	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
Adolph, Frantz Testrup, Grosserer	Strandgade 4-4B	Ancker, Peder Kofoed, Koffardikaptajn	Overgaden o. Vandet 12
Adolph, Margaretha Elisabeth	Overgaden n. Vandet 45-47, Wildersgade 53	Andelsboligforeningen »Amagergade 1«	Amagergade 1A-B-C-D
Adolph Holstebro & Co's Eftf. A/S	Wildersgade 53	Andelsboligforeningen »Bådsmandsstræde 10 A + B«	Bådsmandsstræde 10A-B
Adriansen, Erich, Skipper	Torvegade 60	Andelsboligforeningen »Bådsmandsstræde 12/Dronningensgade 79«	Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade 79
Adsersen, Peder, Skibstømmermand	Torvegade 75	Andelsboligforeningen »Brænderigården«	Torvegade 60
Agebeck, Marina	Wildersgade 34-34A	Andelsboligforeningen »Wildersgade 49A-B«	Wildersgade 49A-B
Ager, Peder, Bødkermester	Overgaden o. Vandet 24	Andersdatter, Birte	Sofiegade 4
Agerbeck, Marina	Overgaden n. Vandet 31	Andersdatter, Catharina	Overgaden n. Vandet 9A
Ahrends, Friederich, Sukkermester	Overgaden o. Vandet 16	Andersdatter, Dorothea	Dronningensgade 6
Aland, Anna Nielsdatter	Christianshavns Voldgade 50-54	Andersdatter, Mette Kirstine	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Aland, Christian Nielsen, Skibskaptajn	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3	Andersdatter, Mette Margrethe Andersen, A. C., Civilingeniør	Overgaden o. Vandet 18
Albech, Niels Christian, Hofbager	Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45	Andersen, A. F., Grosserer	Prinsessegade 16
Albeck, Michael Petersen, Grosserer	Overgaden o. Vandet 16	Andersen, Anders, Skipper	Overgaden n. Vandet 31
Albek, Niels Jensen, Brændevinsbrænder	Overgaden o. Vandet 16	Andersen, Anders, Spæklhøker	Overgaden o. Vandet 12
Albertz, Christopher, Løjtnant	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Andersen, Andreas Wilhelm, Grosserer	Dronningensgade 25
Albertz, Margrethe Doretha	Strandgade 42	Andersen, Ane Johanne, f. Hansen	Overgaden n. Vandet 31
Albrettsøn, Gert	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Andersen, Anne Marie	Wildersgade 42-44
Albøge, Anders Nielsen, Brændevinsbrænder	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Andersen, Bendt, Brygger og Brændevinsbrænder	Prinsessegade 8
Allesøe, Augusta E.	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Andersen, Bente Hessellund	Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45
Allesøe, Caroline H. P.	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Andersen, C. H., Kaffehandler	Torvegade 75
Allesøe, Florentine Christine, f. Schouw	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Andersen, Carl Hansen	Strandgade 50
Allesøe, Hermann, Brygger	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Andersen, Carl Thorvald, Murermester	Sankt Annægade 4
		Andersen, Christen, Brygger	Sankt Annægade 4
		Andersen, Christen	Wildersgade 34-34A
		Andersen, Christen, Snedkersvend	Prinsessegade 8
			St. Søndervoldstræde 9

Andersen, Christian, Brænde- handler	Wildersgade 42-44	Arentzen, Jacob, Forvalter, assessor	Wildersgade 58
Andersen, Christian, Tømmer- mand	Wildersgade 34-34A	Arentzen, Jacob, Ammunition- forvalter	Overgaden n. Vandet 45-47, Wildersgade 60-62 / Bådsmadsstræde 6 / Over- gaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Andersen, Christian, Værtshus- holder	Sankt Annægade 16	Arentzen, Johan Frederik, Sadelma- germester	Overgaden o. Vandet 26
Andersen, D., Brændselshandler	Dronningensgade 23	Arf, Nicolai Jansen, Assessor	Strandgade 44 / Båds- mandsstræde 2-4 / Wilders- gade 59
Andersen, Edel	Strandgade 50	Arf, Nicolaj Jansen, Commerceråd	Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Andersen, Edvard, Detailhandler	Overgaden o. Vandet 24	Arndal, Vibeke	Amagergade 15
Andersen, Eleanor Caroline, f. Ahrends	Overgaden n. Vandet 31	Arndt, Michel Michelsen, Sej- lingsmand, skipper	Overgaden o. Vandet 24
Andersen, Erik	Overgaden o. Vandet 18	Arne Helt (Laursen) A/S	Sofiegade 6-8
Andersen, Frank	Sankt Annægade 16	Arntzen, Hans Gierdrum	Overgaden o. Vandet 32A-B
Andersen, Frederik William, Gros- serer	Overgaden n. Vandet 31	Arup, Claus, Advokat	Prinsessegade 16
Andersen, Hanne	Overgaden o. Vandet 12	Augner, Johan Henrich	Wildersgade 37
Andersen, Hendrich, Skipper	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Aumand, Anne	Sankt Annægade 8 / Wil- dersgade 52
Andersen, Henrich, Skipper	Wildersgade 33	Aumand, Johan, Urtekræmmer	Sankt Annægade 8 / Wil- dersgade 52, Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17
Andersen, I. Chr., Grosserer	Amagergade 11	Avernach, Peter Hansen, Skipper	Torvegade 60
Andersen, Ide Marie	Wildersgade 49A-B	Axelsen, Christian, Bådsmænd	Amagergade 11
Andersen, Ingerlise E.	Strandgade 50		
Andersen, Jens, Høker	Dronningensgade 13	B	
Andersen, Jensine, f. Petersen	Wildersgade 17	B & W Diesel A/S	Overgaden n. Vandet 9A, Strandgade 4-4B
Andersen, Jørgen Erik, Arkitekt	Overgaden o. Vandet 12, 18	B & Ws Motor- og maskinfabrik af 1971 A/S	Overgaden n. Vandet 9A
Andersen, Kaj, Prokurist	Sankt Annægade 18	Bach, Claus, tømmermand	Prinsessegade 7A-B / Sofie- gade 17
Andersen, Lars, Skibstømmermand	Amagergade 15	Bachevold, Christian Iversen, Skibstømmer	Wildersgade 42-44
Andersen, Lauritz/Lars, Skipper	Overgaden o. Vandet 22	Bachhaus, Appelone Margarethe	Wildersgade 42-44
Andersen, Mathea Marie, f. Nye- kiøbing	Sankt Annægade 4	Bachhaus, Johan Sebastian, Murersvend	Sankt Annægade 16, Wil- dersgade 42-44
Andersen, Morten	Overgaden o. Vandet 28	Backer, J. P.	Torvegade 24
Andersen, N., Direktør	Torvegade 32	Backer, Jørgen A., Forretningsfører	Torvegade 22
Andersen, Niels, Bødker	St. Sønder voldstræde 9	Backer, Tove	Torvegade 24
Andersen, Niels (Høitenborg), Høker	Dronningensgade 23	Badskjær, Steffen	Overgaden n. Vandet 31
Andersen, Niels Holme, Antikvi- tetshandler	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Bage, Jens Thommesen, Skibstøm- mermand	Dronningensgade 25
Andersen, Niels Ulf Holme	Torvegade 75	Bager, Knud Jensen	Amagergade 7, 9
Andersen, Peder, Møller	Dronningensgade 6	Bagge, Carl Heinrich, Skomager- mester	Strandgade 40
Andersen, Petra Marie	Overgaden o. Vandet 56 / Bådsmadsstræde 8	Bagge, Jens Thomsen, Værtshus- holder	Strandgade 50
Andersen, Poul Hessellund, Arkitekt	Torvegade 75	Bagge, Lars Christian, Bødker- mester	Overgaden o. Vandet 24
Andersen, Svend, Brygger	Strandgade 14	Bagger, Bartholomæus, Urtekræmmer	Overgaden o. Vandet 24
Andersen, Svend, Sejlingsmand	Torvegade 24	Bagger, Charles, Vinhandler	Torvegade 36
Andersen, Svend, Skipper	Overgaden n. Vandet 39	Bagger, Gerda, siden Metz	Strandgade 22
Andersen, Thomas, Brolægger	Dronningensgade 12B	Bagger, Jacob Hendrichsen, Urte- kræmmer, stadskaptajn	Strandgade 22
Andersen, Vilhelm, Handeltgartner	Overgaden o. Vandet 52	Bagger, Poul Alexander, Murermester	Torvegade 36
Andersen, Wm., Grosserer	Amagergade 11	Baggesen, Christian, Skibskaptajn	Sofiegade 6-8
Andersson, Ewa Monica	Overgaden o. Vandet 16	Balfour, David, Skibsbygger	Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17
Andreas Jennow A/S	Torvegade 24	Balfour, Johanne	Strandgade 4-4B, 6 Strandgade 6
Andreasdatter, Anne	Sofiegade 6-8		
Andreasen, Christian, Vognmand	Torvegade 60		
Andreasen, Jes Jørgen, Købmand	Torvegade 60		
Andrzejczak, Josef Greeian, Grosserer	Dronningensgade 21		
Angé, Antoine	Amagergade 11		
Appelbye, Peter, Agent	Amagergade 7		
Appelbye, Peter, Mesterrebslager	Dronningensgade 3, Over- gaden o. Vandet 6A-B		
Arentzen, Christian Richard, Hosekræmmer	Overgaden o. Vandet 10		
Arentzen, Christian Richard, Hør- kræmmer	Overgaden o. Vandet 52, Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17		
Arentzen, Christian Richard, Hør- kræmmer	Prinsessegade 52		
Arentzen, Engelbrecht, Skipper	Sofiegade 6-8		

Ballhausen, Carl, Højesteretssagfører	Torvegade 60	Bekker, Katy	Strandgade 40
Ballhausen, Vibeke	Torvegade 60	Bencke, Johan Christopher, Skibssmedemester	Dronningensgade 9, 11 Christianshavns Voldgade 50-54
Balling, Niels Martinus, Skomagermester	Overgaden o. Vandet 22	Bendsen, Lars	Amagergade 15
Baltzer, Sæbesyder	Sankt Annægade 14	Bendtsdatter, Johanne	Sankt Annægade 10
Bandier, Johan Ulrich, Murer-svend, Øltapper	Amagergade 9	Bendtse, Gudmund, Tømrermester	Sankt Annægade 10
Bang, Anne Jensdatter	Overgaden n. Vandet 39	Bendtsen, Sigfred, Murermester	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Bang, Jens, Brændevinsmand	Overgaden n. Vandet 39	Bendtzten, Povel, Skipper	Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17
Bang, Lauritz, Sejl-, flag-, og kompasmerger	Overgaden n. Vandet 31	Benedictsen, Jens Jacob, Købmand	Amagergade 1A-B-C-D
Bang, Marie Sophie Frederikke	Overgaden n. Vandet 31	Benløse, Hans Mortensen, Vogn- mand	Overgaden n. Vandet 9A
Bang, Niels Roer, Sejl-, flag-, og kompasmerger	Overgaden n. Vandet 31	Benniche, Jørgen	Overgaden n. Vandet 39
Bang og Beenfeldt ApS	Torvegade 66 / Christians- havns Voldgade 45	Benning, Hans, Skomager	
Barfred, Friderich, Vinhandler	Langebrogade 8-8A	Benthien, Fredrick Eschild Olsen, Bager	Torvegade 22
Barfred-Petersen, Familien	Wilders Plads / Strandgade 52-54	Bentsen, Lars, Konferensråd	Strandgade 22
Barndorff, Adolph Axel, Murer	Overgaden o. Vandet 12, 16	Bentzen, Johannes, Hjul- og karetnager	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31
Barner, Julius Tugendreich von, Søløjtnant	Dronningensgade 23	Bentzen, Marie Elisabeth	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31
Barner, Nicolaus Caspar von, Major	Dronningensgade 23	Bentzon, Niels	Wildersgade 33, 37
Bartholomæi, Jacobus, Apotker	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Bentzon, Svend	Langebrogade 8-8A
Bartrum, Anders Andersen, Cancel- libud	Wildersgade 42-44	Berg, Andreas Eberhardt, Bød- kermester	Prinsessegade 18
Bauch, Johan Diderich, Snedker- svend	Wildersgade 53	Berg, C. O., Gæstgiver	Strandgade 50
Bauer, G. H., Barber	Wildersgade 49A-B	Berg, Friderich, Hårskærer	Dronningensgade 21
Bay, Andrea Severine, f. Hansen	Overgaden o. Vandet 54	Berg, Georg A., Glas- og porce- lænshandler	Torvegade 22
Bay, Hans Nicholai Hoff, Auktions- holder	Overgaden o. Vandet 54	Berg, Gyllich Pedersen, Skomager	Wildersgade 17
Bech, A. P., Murermester	Wilders Kanal 4	Berg, Jens Christian, Porcelæns- handler	Torvegade 60
Bech, Christen Hansen, Landmand	Wildersgade 53	Berg, Julius, Arkitekt	Torvegade 32
Bech, Christen Larsen, Strømpe- fabrikant	Wildersgade 53	Berg, Leif, Direktør	Overgaden o. Vandet 52
Bech, Ferdinand Emil, Skibstøm- mermand	Wildersgade 42-44	Berg, Niels Gudmandsen, Klejn- smed	Prinsessegade 20
Bech, Hans Henrich, Commerceråd	Overgaden o. Vandet 32A-B	Bergen, Johan Wilhelm von	Overgaden n. Vandet 9A
Bech, Jochum	Strandgade 26, Wildersgade 60-62 / Bådsmadsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Berger, Johan Gottfried, Tømrer- mester	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31, Prinsesse- gade 52
Bech, Jørgen, Tobaksfabrikant	Strandgade 8, Torvegade 30	Berger, Marie	Prinsessegade 52
Bech, Jørgen, Tobaksspinder	Dronningensgade 12B	Berghauer, Georg, Murer	Torvegade 75
Bech, Niels Pedersen, Tømrersvend	Prinsessegade 7A-B / Sofie- gade 17	Berlien, Eleonore	Amagergade 11
Becher, Johan Friderich, Køb- mand og handelsmand	Strandgade 22	Berlien, Johan Heinrich Friede- rik, Kgl. geheimearkivsekretær	Amagergade 11
Becher, Peter Friderich, Gros- serer	Strandgade 36 / Wilders- gade 51	Berlien, Vilhelm Christian Jacob, Kgl. preussisk regeringssekretær	Sankt Annægade 14
Beck, Rasmus Henning Emil, Bager- mester	Torvegade 22	Bertelsdatter, Anne	St. Sønder voldstræde 9
Becker, Tiel Erich, Major	Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43	Bertelsen, Johan, Vantmagersvend	Sankt Annægade 14
Behagen, Gysbert, Købmand, direktør	Strandgade 26	Bertelsen, Nicolai, Brændevins- brænder	Sankt Annægade 14
Behnke, Dorothea Marie, f. Ludvigsen	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Bert(h)elsen, Nicolai, Værtshus- holder	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Behnke, Johan, Bager	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Bertelsen, Niels, Favnsætter	Sankt Annægade 5
Behrensen, Ellen Charlotte, f. Hennicke	Amagergade 13	Bertelsen, Niels Johannes, Fuld- mægtig	Wildersgade 42-44
Behrensen, Frederick, Vognmand	Amagergade 13	Bertelsen, Ulf Lennart	Sankt Annægade 8 / Wil- dersgade 52
		Berth, Lauritz, Krigsråd	Strandgade 46 / Båds- mandsstræde 3
		Berthelsen, Ingvar Smidt, Fuld- mægtig, justitsråd	Strandgade 26
		Berthelsen, Ulf, Ammanuensis	Dronningensgade 23

Bethsaida Fondet Bichet, Cornelia	Sankt Annægade 4 Strandgade 44 / Båds- mandsstræde 2-4 / Wilders- gade 59	Bodenhoff, Agent Bohn, Axel Georg, Farvehandler	Overgaden o. Vandet 90 Amagergade 13, Overga- den n. Vandet 19, Torve- gade 36
Bidstrup, Jesper, Stadsmechanicus Bierregaard, Anne Cathrine Bikuben A/S Bille, Kay, Fabrikant	Overgaden o. Vandet 16 Strandgade 10 Wildersgade 55 Torvegade 32, Strandgade 40	Bohn, Hans Peter, Fabrikant, urtekræmmer Bohn, Hans Peter, Urtekræmmer og klasselotterikollektør Bohn, Henning, Urtekræmmer og thehandler	Torvegade 36 Amagergade 13
Billing, Axel, Guldsmedemester Birch, Anne Margrethe Birch, Christian Erichsen, Garver	Wildersgade 37 Amagergade 1A-B-C-D Torvegade 66 / Christians- havns Voldgade 45	Bohn, Inger Kirstine, f. Brandt Bohn, J. Bohn, Oline Boligministeriets Ejendomsdirektorat Bolte, Hinrich, Vinhandler	Torvegade 36 Torvegade 36 Torvegade 36 Amagergade 13 Strandgade 25
Birch, Johannes, Kontrollør Birch, Jørgen Hansen, Købmand	Amagergade 1A-B-C-D Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Bonfils, Carl Christian Theodor, Skomagermester og sprøjtefører Bonnesen, Ertmann Peter, Skibs- bygmester	Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Birch, Ole, underbouteleur	Prinsessegade 7A-B / Sofie- gade 17	Borch, Friderich Christian, Snedker Borch, Ter.	Overgaden o. Vandet 12 Bådsmandsstræde 10A-B, Overgaden o. Vandet 54
Birch, Ole Didrichsen, Skibs- tømmermand Birch, Otto, Farver Birchwald, Frederik von, Husejer Bishop, Alison Bishop, Arthur, Skibskaptajn Biørn, Anders, Tømmerhandler og Handelsmand Biørn, Andreas	Sankt Annægade 14 Overgaden n. Vandet 39 Dronningensgade 23 Overgaden o. Vandet 50 Overgaden o. Vandet 50	Borchardt, Gabriel, Spisemester Borchs Ejendomselskab A/S Borumsdatter, Anna Maria Sophia Bornholm, Jacob Sivertsen, Skipper Bornholm, Lars Larsen, Skipper Bornigholm, Sidsel Mortensdatter Bornigholm, Morten Borre, Peter, Handelsmand, agent, etatsråd og tobaksfabrikant	Amagergade 7 Overgaden n. Vandet 53 / Wildersgade 68 Torvegade 24 Wildersgade 55 Amagergade 2, 4 Torvegade 75 Overgaden o. Vandet 24 Overgaden n. Vandet 37 Overgaden n. Vandet 37
Birch, Ole	Overgaden o. Vandet 26 Wilders Plads / Strandgade 52-54	Borreby, Blanche Eleonora Amalie, f. Bønnum Borreby, Harald Harsenius, Typograf Borup, Anne Borup, Benedicta Bosin, Amalie Petrea Bosin, G. A. Kobbensmedemester Bosin, Richard, Smedemester Bosvill, Hans, Tobaksfabrikør Bourke, Theobold	Strandgade 44 / Båds- mandsstræde 2-4 / Wilders- gade 59, Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Biørn, Karen	Wilders Plads / Strandgade 52-54	Boxen, Daniel, Kleinsmed Boxen, Michael, Kleinsmed Boye, Ole, Arkitekt	Dronningensgade 14 Dronningensgade 14 Wildersgade 58 Overgaden n. Vandet 31 Overgaden o. Vandet 54 Overgaden o. Vandet 54 Strandgade 10 Wildersgade 15 Strandgade 46 / Båds- mandsstræde 3 Wildersgade 38, 40 Wildersgade 38 Overgaden o. Vandet 90, Torvegade 66 / Christians- havns Voldgade 45
Biørnsen, Jens	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41 Dronningensgade 25	Boyesen, Anders Hansen, Skipper Boyesen, Friderich Dirch, Skipper Boyesen, Hans, Skipper Boyesen, Peter Thyge, Grosserer Boyesen, Thyge, Skibskaptajn Brandassurancekassen Brandorff, Peder, Bogholder Brandt, Christian, Handelsmand Brandt, Christians, Eksercermester og adjutant Brandt, Johan, Sukkermester Brandt, Johan Casper, Murersvend	Strandgade 44 / Båds- mandsstræde 2-4 / Wilders- gade 59, Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Biørnsen, Jørgen, Admiral Bjerring, Just Emil, Kleinsme- demester/smedemester	Amagergade 1A-B-C-D, Prinsessegade 8 Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A- B, Wilders Plads / Strand- gade 52-54		
Bjørn, Andreas, Agent	Strandgade 46 / Båds- mandsstræde 3 Torvegade 24 Strandgade 46 / Båds- mandsstræde 3 Overgaden n. Vandet 31 Torvegade 36		
Bjørn, Andreas, Købmand	Wildersgade 34-34A Amagergade 7, 9 Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43		
Bjørn, Anne Christine Bjørn, Karen	Strandgade 42		
Bjørnsen/Børresen, Jens, Brygger Bjørnsen, Jørgen, Kaptajn Bjørnsngaard, Henrich Svendsen, Brændevinsbrænder, bødker Bjørnø, Orla, Landsretssagfører Blanchenheim, Wilhelm	Dronningensgade 13 Dronningensgade 13 Wildersgade 58 Torvegade 22 Wildersgade 38, 40 Wildersgade 40 Wildersgade 36		
Block, Frantz Peter, Nagelsmede- mester Blom, Johan Frederik, Husejer, sækkesyer, værtshusholder Blom, Karen, f. Olsdatter Blum, Christian, Kommandersergent Blöcher, Michael, Bager Bocksen, Daniel, Kleinsmed Bocksen, Joachim, Kleinsmed Bocksen, Nickels, Snedkermester Bocksen, Nicolai Carl, Snedker- frimester Bodahl, Iver Amon Bode, W., Skiferdækkermester	Overgaden n. Vandet 15 Sankt Annægade 18 Amagergade 7, 9		

Brandt, Johan Heinrich, Grosserer Brandt, Johannes	Strandgade 26 Wildersgade 60-62 / Bådsm mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Brockmeyer, Johan Ernst Conrad, Bagermester	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A
Brandt, Johannes Hegelund, Gros serer	Strandgade 26	Brockmeyer, Valdemar O. V., Pastor	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A
Brandt, Niels August, Guldsmede mester	Wildersgade 49A-B	Broderbåndet af N.I.O.G.T.	Overgaden o. Vandet 6A-B
Brandt, Niels Signelsen, Brygger	Overgaden n. Vandet 45-47, Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45, Sankt An nægade 8 / Wildersgade 52, Wildersgade 58, Wilders gade 60-62 / Bådsm mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Brodersen, Peter Rasmussen, Skipper	Wildersgade 17
Brandt, Thora Cecilie Petræa, f. Pflugmacher	Strandgade 26	Brodersen, Rasmus, Skibsfører	Wildersgade 17
Brask, Jens Henriksen, Kopist	Overgaden n. Vandet 39	Brorson-Hansen, Jørgen, Anlægsgart ner	Wildersgade 17, 19
Brechling, Herman, Assessor	Overgaden n. Vandet 9A, Strandgade 32 / Sankt An nægade 2	Brown, David, Guvernør og gros serer	Strandgade 24
Brechman, Poul Biörnson, Skibs tømmermand	Dronningensgade 21	Brown, John, Købmand	Overgaden o. Vandet 50
Brechtwoldt, Hans	Overgaden o. Vandet 50, 52	Bruhn, Hans, Grosserer	Dronningensgade 9, 11
Bredberg, Hans Christian Ludvig, Kancelliråd	Overgaden o. Vandet 14	Bruhn, Ove, Prokurist	Dronningensgade 23
Brede, Martin David, Nagelsmede mester	Sankt Annægade 57	Brun, Anders, Sognepræst og ma gister	Torvegade 36
Bregendahl, Albert Philip, Sogne præst	Prinsessegade 52	Brun, Anna	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Brenaa, Hans, Kgl. solodanser	Strandgade 48	Brun, Jens	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Breslau, Israel Simon, Købmand	Wildersgade 15	Brun, Ove, Bankassistent	Sankt Annægade 18
Breslow, Hans, Bager	Prinsessegade 7A-B / Sofie gade 17	Brundt, Jørgen Rasmussen, Høker	Amagergade 15
Brinch, Peder, Arbejdskarl	Sofiegade 4	Bruun, August Emil, Hofbager	Christianshavns Voldgade 50-54
Bro, Sv. Aage, Restauratør	Langebrogade 8-8A	Bruun, Elisabeth	Wildersgade 20-22 / Over gaden n. Vandet 17
Broberg, Christian August, Grosserer	Strandgade 36 / Wilders gade 51	Bruun, Jacobsen, Iffuer	Strandgade 26
Broberg, Johan Christian, Bødker	Dronningensgade 21	Bruun, Mads, Bogholder	Wildersgade 20-22 / Over gaden n. Vandet 17
Brobye, Johanne Birgitte	Wildersgade 46A-B	Bruun, Malthe Christian	Torvegade 32
Broch, Karen Sophie	Bådsm mandsstræde 10A-B, Overgaden o. Vandet 54	Bruus, Niels, Øltapper	Wildersgade 49A-B
Broch, Mette Mathiesen	Bådsm mandsstræde 10A-B, Bådsm mandsstræde 12 / Dronningensgade 79, Over gaden o. Vandet 54	Bryde, Ditlev Valentin, Bødker	Overgaden n. Vandet 9A
Broch, Poul, Skibsbygmester og vicebranddirektør	Bådsm mandsstræde 10A-B, Bådsm mandsstræde 12 / Dronningensgade 79, Over gaden o. Vandet 54	Bryde, Jacob Peter Thorkelin, Grosserer	Strandgade 34 / Sankt An nægade 1A
Brock, Hans Christian, Hørkræmmer	Overgaden n. Vandet 45-47	Bryde, Niels Nicolai, Købmand	Strandgade 34 / Sankt An nægade 1A
Brock, Niels, Grosserer	Strandgade 36 / Wilders gade 51, Wildersgade 60-62 / Bådsm mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Bryde, Thora Augusta, f. Brandt	Strandgade 34 / Sankt An nægade 1A
Brock, Peter, Købmand	Wildersgade 53	Bryggeman, Ulrica Anna Fride rica von	Dronningensgade 7
Brockmeyer, Anne Marie	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Brygger, Bent	Prinsessegade 8
Brockmeyer, C. Martha S.	Torvegade 28	Brygger, Morten	Prinsessegade 8
Brockmeyer, Gustav Ernst Trav gott, Bagermester	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Bryggeriet »Rabeshave«	Strandgade 46 / Båd sm mandsstræde 3
Brockmeyer, J. G. Ernst, Kaptajn	Torvegade 28	Bryggerlavet	Sankt Annægade 6 / Wil dersgade 45
		Bryld, Ellen Johanne, f. Madsen	Wildersgade 17, 19
		Bryld, Hans	Wildersgade 17
		Bryld, Mathias Behring, Tapet serer	Strandgade 42
		Brønnum, Johan Henrik, Ejendoms mægler og manufakturhandler	Dronningensgade 14
		Brønnum, Sophie Caroline Vilhel mine, f. Leth	Dronningensgade 14
		Brøste, Kirsten	Dronningensgade 9, 11
		Brøste, Ulf, Grosserer	Dronningensgade 9, 11, Overgaden o. Vandet 8, 10
		Buch, Carl Christian Heinrich, Glarimester	Prinsessegade 20
		Buch, Frederikke Christiane	Wildersgade 15
		Buch, Helmine, f. Volmer	Prinsessegade 20
		Buch, Henry Helmuth Volmer, Glarimester	Prinsessegade 20
		Buch, Søren, Rebslagermester	Strandgade 38
		Buchwald, Andreas Peter Frederik, Assesor	Torvegade 60

Bude, Oluf, Kommandørkaptajn Budz, Christian Ludvig, Brygger	Overgaden o. Vandet 52 Christianshavns Voldgade 50-54	Bøgesø, H. C., Tømrermester Bøgesø, Herinandine Rasmine Bøggild, Carl Gustav Bøggild, Elisabeth Bøggild, Erna Bøggild, Mogens Bøisen, Vibeke Børgesen, Anders, Nagelsmed Børting, Peter Bøstrup, Rasmus, Brygger og brændevinsbrænder Bøstrup, Rasmus Gotfredsen, Land- mand, brygger og brændevinsbrænder Bøtker, Jens Peter, Skibskaptajn Bøyeberg, Mette Baadt, Rasmus Jensen, Skibstøm- mermand Baarsdatter, Tunne	Sankt Annægade 4 Sankt Annægade 4 Strandgade 48 Overgaden n. Vandet 33B Strandgade 48 Overgaden n. Vandet 33B Overgaden n. Vandet 19 Wildersgade 34-34A Strandgade 14 Dronningensgade 6 Dronningensgade 6 Overgaden n. Vandet 9A Torvegade 32 Dronningensgade 15 Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Bugge, Andreas Jensen, Købmand	Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17		
Buhl, Kirsten, Toldassistent	Wildersgade 34-34A		
Bunch, Heinrich, Snedkermester	Sankt Annægade 3A-B		
Buntzen, Andreas (sen.), Grosserer	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / dronningensgade 79, Over- gaden o. Vandet 54		
Buntzen, Andreas (jun.), Grosserer	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / dronningensgade 79, Over- gaden o. Vandet 54		
Burgewaldt, Lars Andersen (An- dreasen), Handelsmand Burmeister, C. Chr. Burmeister & Wain Burmeister & Wain Maskin- og skibsbyggeri	Torvegade 32 Overgaden n. Vandet 9A Strandgade 4-4B Overgaden n. Vandet 9A, 15		
Burmeister & Wain, Maskinfabri- kanter	Overgaden n. Vandet 9A		
Busch, Cort van	Strandgade 36 / Wilders- gade 51	C C. J. Carøe A/S, Handelsfirma	Sankt Annægade 3A-B, Strandgade 36 / Wilders- gade 51, Wildersgade 53 Strandgade 38 Wildersgade 42-44 Overgaden o. Vandet 16 Wildersgade 33 Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A Overgaden o. Vandet 8 Overgaden o. Vandet 8 Overgaden n. Vandet 39 Wildersgade 15 Overgaden n. Vandet 31, 39, Wildersgade 38, 53, 64-66 Strandgade 46 / Båds- mandsstræde 3, Wilders- gade 60-62 / Bådsmands- stræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B Overgaden o. Vandet 50, Sankt Annægade 4 Strandgade 38, 40, 48, Wil- dersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B Wildersgade 38 Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31, Wildersgade 42-44 Overgaden n. Vandet 11 Sankt Annægade 16, Wil- dersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B Overgaden n. Vandet 31, Wildersgade 36 Overgaden o. Vandet 26 Strandgade 46 / Båds- mandsstræde 3
Busch, Giøder, Værtshusholder, snedker	Amagergade 7	Carl Engholms Eftf. A/S Carlsen, J. F., Smedemester Carlsen, Jens Christian, Skibstømrer Carlsson, Grethe Caroline, Andrea	
Busch, Mogens Johansen, Sej- lingsmand og skipper	Sankt Annægade 18, Sankt Annægade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 41		
Busse, Caritas	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41		
Busse, Christian, Antikvitets- handler	Wildersgade 49A-B	Carstensen, Bendte Carstensen, Christian, Væver Carstensen, Christian, Øltapper Carstensen, Peder, Skomager Caspersen, Hans, Ankersmed	
Buttrup, Lars Jensen, Ritbinder	Prinsessegade 8		
Buurman, Elisabeth	Sankt Annægade 18		
Buurman, Hans Hansen, Skipper	Sankt Annægade 18		
Buurmeister, Johan Christopher, Quartermand	Sankt Annægade 14	Caspersen, Hans, Ankersmedemester	
Bygel, Casper Peter, Grosserer	Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B		
Bygel, Daniel Nicolaus, Grosserer	Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Caspersen, Hans, Grovsmed	
Byggeselskabet Aja, Odense A/S	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Caspersen, Hans, Mecanicus og ankersmedemester	
Bygningsbevaringsselskabet af 1971 A/S			
Byssing, Claus	Sankt Annægade 12, 14, 16 Overgaden n. Vandet 15, Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17	Caspersen, Johannes, Ankersmed Casse, Mathias, Brygger	
Byssing, Claus, Brygger	Dronningensgade 25		
Byssing, Claus, Købmand	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21	Casse, Peter, Købmand, brygger og rådmand	
Byssing, Jacob	Strandgade 14	Casse, Peter, Rådmand, købmand og tømmerhandler	
Byssing, Jacob, Brygger	Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. vandet 17		
Byssing, Jacob, Brygger	Overgaden n. Vandet 15		
Bække, Anders Sørensen	Dronningensgade 25		
Bække, Andrea, f. Vellø	Dronningensgade 25	Cathrine, Anne	
Bødker, Jens, Skibskaptajn	Wildersgade 38		
Bødker, Jens Peter, Skibskaptajn	Overgaden o. Vandet 28	Cathrine, Mette	
Bøes (Bøsh), Casper Larsen, Fisker	Sofiegade 6-8	Chippendale, William, Grosserer	
Bøgesø, Børge Immanuel, Købmand	Sankt Annægade 4		

Chippendale, William, Købmand	Bådsmadsstræde 10A-B, Bådsmadsstræde 12 / dronningensgade 79, Overgaden o. Vandet 54	Christensen, Niels Christian, The- og kaffehandler Christensen, Peder	Bådsmadsstræde 10A-B Prinsessegade 7A-B / Sofie- gade 17, Torvegade 32
Christen Schaarup Blacks Enke & Compagnie	Wildersgade 60-62 / Bådsmadsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B Overgaden o. Vandet 16 Wildersgade 53 Overgaden o. Vandet 18 Dronningensgade 14	Christensen, Peder, Brændevinsbrænder Christensen, Per Langsøe, Arkitekt Christensen, Svend, Skibstømmermand Christensen, Søren, Vinhandler Christensen, Søfren, Skibstømmermand Christensen, Vilh., Snedkermester Christian Ferslews Mindelegat	Wildersgade 34-34A Wildersgade 35 Overgaden o. Vandet 20 Sankt Annægade 14 Wildersgade 40 Wildersgade 36 Overgaden n. Vandet 19, Torvegade 36, Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Van- det 17
Christence, Karen, f. Andersen Christensdatter, Anne Chatrine Christensdatter, Ide Christensen, Anna Christine Amalie Christensen, Buchardt, Mekaniker og cykelfabrikant	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Christians Sogns Menighedssamfund Christiansen, Christian Christiansen, D., Kammerjæger Christiansen, Gertrud Marie Christiansen, Hans Christiansen, Miriam Christianshavns Bygningsrenovering ApS Christianshavns Døtreskole Christianshavns Frie Skole Christianshavns Jernstøberi og Maskinværksteder A/S	Overgaden o. Vandet 6A-B Overgaden o. Vandet 28 Wildersgade 42-44 Langebrogade 8-8A Sankt Annægade 14 Prinsessegade 8 Sankt Annægade 4 Dronningensgade 67 Dronningensgade 67
Christensen, Christen, Brændevinsbrænder	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Christine, Marie, f. Trægaard Christmas, John, Kaptajn	Dronningensgade 3, Overgaden o. Vandet 6A-B Sankt Annægade 16 Dronningensgade 3, Overgaden o. Vandet 6A-B Overgaden n. Vandet 53 / Wildersgade 68
Christensen, Christian Christensen, Christian, Brændevinsbrænder	Wildersgade 38 Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Christmas	Overgaden n. Vandet 31 Wildersgade 49A-B Dronningensgade 12B Strandgade 8 Strandgade 8 Overgaden n. Vandet 31 Strandgade 8
Christensen, Christian, Værtshusholder Christiansen, Christian Vilhelm	Sankt Annægade 14 Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Christophersdatter, Marte Christophersen, Ernst, Skipper Christophersen, Jacob, Murersvend Clasen, Jensenius, Konferensråd Clasen, Johanne Adeleide, f. Krohn Clasen, Lauritz Werner, Sejl-mager Clasen, Mathias Christian, Kammer Clasen, Werner, Løjtnant og sejl-mager Clason, Charlotte Clausdatter, Lisbeth Clausen, Anna Margrethe Clausen, Ernst, Skibsbygmester Clausen, Hans A., Købmand og etatsråd	Overgaden n. Vandet 31 Wildersgade 49A-B Dronningensgade 12B Strandgade 8 Strandgade 8 Overgaden n. Vandet 31 Strandgade 8
Christensen, Christian Wilhelm, Jernbanekonduktør Christensen, Dorothea	Overgaden n. Vandet 31 Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17 Sofiegade 6-8	Clasen, Werner, Løjtnant og sejl-mager Clason, Charlotte Clausdatter, Lisbeth Clausen, Anna Margrethe Clausen, Ernst, Skibsbygmester Clausen, Hans A., Købmand og etatsråd	Overgaden n. Vandet 31 Amagergade 15 Wildersgade 34-34A Torvegade 36 Torvegade 30
Christensen, Frantz, Matros Christensen, Frederikke Maria Anna Snog, f. Schmidt Christensen, Hans, Mel- og grynhandler Christensen, Hans Christian Christensen, Henrik, Bud Christensen, Henrik, Løjtnant og fabrikant	Amagergade 11 Dronningensgade 9, 11 Overgaden o. Vandet 18 Dronningensgade 6 Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31 Strandgade 42 Dronningensgade 6 Amagergade 11 Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17 Dronningensgade 21 Amagergade 7, 9 Overgaden o. Vandet 18 Overgaden n. Vandet 11 Strandgade 42 Dronningensgade 14	Clasen, Mathias Christian, Kammer Clasen, Werner, Løjtnant og sejl-mager Clason, Charlotte Clausdatter, Lisbeth Clausen, Anna Margrethe Clausen, Ernst, Skibsbygmester Clausen, Hans A., Købmand og etatsråd	Overgaden n. Vandet 31 Amagergade 15 Wildersgade 34-34A Torvegade 36 Torvegade 30
Christensen, Henrik Poug Christensen, Holger, Værtshusholder Christensen, I. E. Snog, Ingeniør, cand. polyt. Christiansen, Inger	Dronningensgade 6 Amagergade 11 Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17 Dronningensgade 21 Amagergade 7, 9 Overgaden o. Vandet 18 Overgaden n. Vandet 11 Strandgade 42 Dronningensgade 14	Clasen, Werner, Løjtnant og sejl-mager Clason, Charlotte Clausdatter, Lisbeth Clausen, Anna Margrethe Clausen, Ernst, Skibsbygmester Clausen, Hans A., Købmand og etatsråd	Overgaden n. Vandet 31 Amagergade 15 Wildersgade 34-34A Torvegade 36 Torvegade 30
Christensen, Iver, Høker Christensen, J., Skotøjsfabrikant Christensen, Jacob, Skipper Christensen, Jens, Brygger Christensen, Jens, Drejer Christensen, Johan, Skibskaptajn Christensen, Jørgen, Skibstømmermand	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41 Dronningensgade 7 Wildersgade 33 Wildersgade 58 Sankt Annægade 14 Strandgade 40 Strandgade 50 Dronningensgade 23 Overgaden o. Vandet 16 Strandgade 50	Clasen, Holger Peter, Købmand Clasen, Jesper, Barber og Borgerlig artillerist Clausen, Jesper, Urtekræmmer Clausen, Knud, Skipper Clausen, Mathias	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17 Strandgade 12 Wildersgade 42-44 Dronningensgade 15 Dronningensgade 15 Strandgade 44 / Bådsmadsstræde 2-4 / Wildersgade 59 Wildersgade 42-44 Prinsessegade 7A-B / Sofie- gade 17 Torvegade 32
Christensen, Jørgen, Skipper Christensen, Kurt Christensen, Lauritz, Auktionholder Christensen, Margrethe Sophie Christensen, Martinus Peter, Skomagermester Christensen, Metula, f. Jørgensen Krog Christensen, Niels, Høker Christensen, Niels, Skipper Christensen, Niels, Værtshusholder	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41 Dronningensgade 7 Wildersgade 33 Wildersgade 58 Sankt Annægade 14 Strandgade 40 Strandgade 50 Dronningensgade 23 Overgaden o. Vandet 16 Strandgade 50	Clasen, Michel, Skibstømmermester Clausen, Rasmus Clausen, Peder Clausen, Werner, Sejl-, flag-, og kompsmager Clemmensen, Anna Clemmensen, Jørgen	Wildersgade 42-44 Dronningensgade 15 Dronningensgade 15 Strandgade 44 / Bådsmadsstræde 2-4 / Wildersgade 59 Wildersgade 42-44 Prinsessegade 7A-B / Sofie- gade 17 Torvegade 32 Overgaden n. Vandet 31 Strandgade 4-4B Strandgade 4-4B

Clemmensen, Jørgen, Skibstømmester	Overgaden n. Vandet 31	Dahl, Mathias Clausen, Brændevinsbrænder	Amagergade 15
Clüwer, Wilbrandt Carl, Klædekræmmer	Wildersgade 15	Dahl, Niss Sørensen, Brændevinsbrænder	Strandgade 42
Cohn, Elfriede	Strandgade 42, Strandgade 44 / Bådsmandsstræde 2-4 / Wildersgade 59, Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Dahl, O.F.S.	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Cohn, Georg, Dr.jur.	Strandgade 42, Strandgade 44 / Bådsmandsstræde 2-4 / Wildersgade 59, Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Dahlen, Johan Friderich, Kasserer	Strandgade 4-4B
Cohn, Hans Henrik	Strandgade 42, Strandgade 44 / Bådsmandsstræde 2-4 / Wildersgade 59	Dajon, Nicolai	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17
Cohn, Naphtali, Højesteretsagfører	Strandgade 44 / Bådsmandsstræde 2-4 / Wildersgade 59, Wildersgade 44, Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Daldorph, Cathrine	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A, Wildersgade 49A-B
Colding, Elise	Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45	Daldorph, Christen, Kasserer	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A, Wildersgade 49A-B
Colding, Ida	Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45	Daldorph, Mouritz, Kasserer	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A, Wildersgade 49A-B
Collin, Jonas Baltzersen, Lotteriinspektør	Overgaden o. vandet 10	Dalhoff, Eva	Amagergade 13
Colobora Chocolate Import Agency A/S	Wildersgade 55	Dam, Jens, Skibstømmersmand	Wildersgade 34-34A
Colsman, Johan Conrad, Købmand	Overgaden n. Vandet 45-47	Dam, Lucie Cathrine	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31
Condevin, Claus	Strandgade 44 / Bådsmandsstræde 2-4 / Wildersgade 59	Danchell, Christopher, Kapellan	Torvegade 36
Conradi, Johan Christian, Murermester	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31	Danielsen, enke efter Laurs	Amagergade 1A-B-C-D
Corneliussen, Asmus	Amagergade 1A-B-C-D	Danxt/Damp, Johan, Kræmmer	Amagergade 1A-B-C-D
Cortsen, Johannes, Skibstømmersmand	Amagergade 15	Davidsen, Anna	Overgaden n. Vandet 15
Cortsen, Peter Anton, Skibstømmersmand	Amagergade 15	Davidsen, Hans Zach, Arkitekt	Sankt Annægade 10, Wildersgade 42-44
Cour, Birthe Lyding Dornonville de la	Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52	Davidsen, Jørgen, Handelsmand	Overgaden n. Vandet 15
Cramer, Laurentzius Johannes, Grosserer	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	De Danske Dampmøller A/S	Christianshavns Voldgade 50-54
Credit Cassen/-kassen for Husejere/Huuseiere (i København)	Dronningensgade 3, Overgaden o. Vandet 6A-B, 26, Strandgade 12, Strandgade 32 / Sankt Annægade 2, Wildersgade 42-44, 46A-B	De danske skytte-, gymnastik- og idrætsforeninger	Strandgade 8
Cronberg, Simon	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	De danske Spritfabrikker A/S	Wildersgade 46A-B
D		De Danske Statsbaner	Overgaden n. Vandet 19, Torvegade 32, 34, 36, 38
D. Løwener & Co A/S	Dronningensgade 3, Overgaden o. Vandet 6A-B	De fattige	Amagergade 1A-B-C-D, Sankt Annægade 18
Dahl, Caroline Frederikke Amalie, f. Kehlet.	Torvegade 38	De fattige husarme	Dronningensgade 9, Overgaden o. Vandet 8, St. Sønder voldstræde 9
Dahl, Halvor, Manufakturhandler	Overgaden o. Vandet 54	De forenede Bryggerier A/S	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3
Dahl, Julie Camilla	Overgaden o. Vandet 54	De forenede Handels- og Oplagspladser A/S	Strandgade 25, 27
		De forenede Oplagspladser og Værfter i København	Strandgade 25, 27
		De forenede Vognmandsforretninger A/S	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
		Dean, Robert Berridge	Dronningensgade 9
		Decker, Johan Christian, Høker	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
		Decem A/S	Wildersgade 46A-B
		Degenhardt, Susanne Magdalene	Wildersgade 53
		Deichman, Jørgen, Kentorbetjent og varemægler	Overgaden n. Vandet 37
		Deichman, Jørgen, junior, Varemægler	Overgaden n. Vandet 37
		Dein, Louise Frederikke	Wildersgade 34-34A
		Den Danske Landmandsbank A/S	Dronningensgade 3, Overgaden o. Vandet 6A-B,
		Den Danske Rigsstorloge F.G.D.O.	Strandgade 8

Den Kongelige Grønlandske, Island- ske, Finmarkske og Færøiske Handel	Strandgade 44 / Båds- mandsstræde 2-4 / Wilders- gade 59, Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Det kongelige Opfostringshus Det kongelige Vajsenhus	Overgaden o. Vandet 58-64. Amagergade 7, Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43, Dronningensgade 14 Strandgade 22
Den Kongelige Land Militair E- tat, Krigsministeriet, Forsvars- ministeriet	Strandgade 44 / Båds- mandsstræde 2-4 / Wilders- gade 59, Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Dewal(d)t, Johan, Brændevinsbrænder Diderikke, Johanne, f. Galschjet Didrichsen, Hansine Laurenze Kir- stine, f. Koefoed Kaas Dienhoff, Johan Conrad, Kontorbe- tjent Dinesen, Mette Christine	Dronningensgade 9, 11, 14 Wildersgade 53 Strandgade 34 / Sankt An- nægade 1A
Den selvejende institution »So- fiegården«.	Overgaden o. Vandet 32A-B	Dissing og Weitling, Arkitekt- firma Ditlev, Christian, Greve Dohlmann, F.C., Grosserer Dop, Willum	Overgaden n. Vandet 45-47 Strandgade 6 Overgaden o. Vandet 90 Torvegade 66 / Christians- havns Voldgade 45
Den Treschowske Stiftelse Dengel, Nicolai, Skrædder Depenbrock, Johannes v. Det Asiatiske Compagnie	Overgaden o. Vandet 76-82 Torvegade 30 Overgaden n. Vandet 39 Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Dorothea, Marie Dorothea, Lovise Dorte, Anne Dresing, Diderich, Urtekræmmer Dreyer, Andreas, Schoutbynacht Dreyer, Jacob Hansen, Borgmester Dreyer, Peder, Hustømmermester	Overgaden o. Vandet 10 Dronningensgade 6 Dronningensgade 11 Overgaden o. Vandet 26 Strandgade 26 Dronningensgade 67 Prinsessegade 7A-B / Sofie- gade 17
Det Borgerlige Laane og Liv Rente Selskab for begge Kiøn Det danske Asiatiske Compagnie Det danske Ostindiske Compagnie	Dronningensgade 15 Strandgade 25 Strandgade 25, Strandgade 32, 34 / Sankt Annægade 1, 2	Driller, Hans Bartram, Bager	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A Strandgade 8
Det Gamle Københavns Venners Bo- ligaktieselskab nr. 1 Det Gamle Københavns Venners Bo- ligaktieselskab nr. 2 Det Gamle Københavns Venners Bo- ligaktieselskab nr. 3 Det Gamle Københavns Venners Ejendomsaktieselskab nr. 1 Det Gamle Københavns Venners Funk- tionærboligaktieselskab af 1965	Wildersgade 34-34a, 38, 40 Dronningensgade 12B Overgaden n. Vandet 33 Wildersgade 40	Druidegården I/S Dueskov, Christian Frederik, Grosserer Duncker, Jens Henrik, Ankersme- demester	Overgaden o. Vandet 20 Strandgade 34 / Sankt An- nægade 1A Overgaden n. Vandet 53 / Wildersgade 68, Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3 Wildersgade 15
Det gamle Københavns Venners parthaverselskab af 1965 Det Kjøbenhavnske Asylselskab Det Kongelige Danske Asiatiske Compagnie	Amagergade 7, 9, 11, Prin- sessegade 20, Sankt Annægade 12 Amagergade 2 Wilders Plads / Strandgade 52-54	Dybvig, Ole Jensen, Skibsfører Dyhr, Peder Andersen, Brændevins- brænder Dyrhauge, E. Høffding, Overrets- sagfører	Overgaden n. Vandet 39 Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A Amagergade 7
Det Kongelige General Commissari- ats Collegium (Krigsministeriet)	Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Dyver, Andreas Døstrup, Christen Larsen, Brænde- vinsbrænder og brygger	Overgaden n. Vandet 31
Det Kongelige General-Commissa- riats Collegium på Land-Militair Etatens vegne (Krigsministeriet)	Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	E E. Fischer og Ravn Eckhassen, Heinrich Gottlieb Emil Eberling, Magdalene Eberth, Axel Johannes, Brænderibe- styret og fabrikant Eberth, Constantin, Skipper og brændevinsbrænder Eberth, Marie Vilhelmine Ebler, Johan Casper, Skibstømmer- mand Egedahl, Morten Clausen, Arbejds- mand Eggert/Egertz, Snedkersvend Eggert/Egertz, Johanne Magdalene Egidius, Niels, Skipper Ehlers/Eller, Christian Siegfried, Klokker Eiberschütz, Joachim, Malermester Eibeschutz, Jacob Aron, Grosserer	Overgaden o. Vandet 90 Prinsessegade 20 Overgaden n. Vandet 9A Dronningensgade 25 Dronningensgade 25 Dronningensgade 25 Dronningensgade 23 Sofiegade 4 Dronningensgade 7 Dronningensgade 7 Sofiegade 6-8
Det Kongelige Generalitets og Commissariats Collegium	Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B		
Det Kongelige Institut for Blinde her i Staden Det Kongelige Missionscollegium Det kongelige octrojerede Køben- havn- ske Brandassurance Compagnie på Vare og Effecter	Langebrogade 8-8A Dronningensgade 14 Overgaden n. Vandet 31		Overgaden n. Vandet 31 Wildersgade 15 Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41

Eicke, Adolph, Slagtermester Eiler, Gorma Elisabeth Eilers(en), Jan, Schoutbynacht Eilersdatter, Karen	Prinsessegade 8 Wildersgade 19 Overgaden n. Vandet 31 Strandgade 6, 8, Torvegade 36	Enna, Axel, Cigarhandler Enna, Betty, f. Nielsen Enna, Ernst, Direktør	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41 Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41 Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Eilersen, Mads, Skibstømrer Eissensee, Friderich Ernst, Farver Eistrup, Merina Ejendomsaktieselskabet af 1. september 1933 Ejendomsaktieselskabet af 22/1 1973 Ejendomsaktieselskabet »Bryggergården«	Strandgade 42 Sofiegade 6-8 Dronningensgade 13 Overgaden n. Vandet 15 Overgaden o. Vandet 20	Enna, Lorentze Rasmine, f. Østberg Erichsen, Anna Erichsen, Berner, Fuldmægtig Erichsen, J.E., Murermester Erichsen, Mads Erichsen, Philip, Murpølerer Erik Brandt Construction ApS	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41 Dronningensgade 23 Sankt Annægade 4 Amagergade 13 Torvegade 32 Dronningensgade 23 Sankt Annægade 5, Wilders Kanal 4 Strandgade 14
Ejendomsaktieselskabet DFV Ejendomsaktieselskabet matr.nr.41a, Christianshavn Ejendomsinteressentskabet »Torvegade 38«	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43 Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21	Erlandsen, Knud Erling Jensen A/S, Malerfirma og Talententreprise Ernst, Carl Eduard, Købmand Ernst, Chr., Købmand Ernst, Mogens Ernst, Philip Christopher, Strømpe-mager Eschildsen, Knud, Gudsmed Esmark, Mathias Nielsen, Jernkræmmer Espensen, Laurids	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41 Dronningensgade 23 Sankt Annægade 4 Amagergade 13 Torvegade 32 Dronningensgade 23 Sankt Annægade 5, Wilders Kanal 4 Strandgade 14 Wildersgade 37 Overgaden n. Vandet 39 Strandgade 10 Wildersgade 19
Ejendomsinvesteringsselskabet Alexandra Ejendomsselskabet af 8.juni 1932 A/S Ejendomsselskabet Jennows Gaard ApS. Ejendomsselskabet matr.nr. 347 Christianshavns Kvarter ApS Ejerforeningen »Brænderigaarden« Christianshavn Ekbatana A/S Elisabeth, Anna	Strandgade 8 Strandgade 8 Strandgade 12 Wilders Kanal 4 Wildersgade 42-44 Strandgade 14 Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43, Wildersgade 37 Overgaden n. Vandet 31 Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17 Wildersgade 58 Torvegade 36 Sankt Annægade 5 Sankt Annægade 5 Dronningensgade 14	Ette, Anna Cathrine Margrethe, f. Christensen Ette, Jacob Heinrich, Murermester Ewald, Andreas Meinert Eyde, Anne Cathrine Eyde, Ole Pedersen, Skibstømmermand Eysen, Anthoni, Tømrersvend	Sankt Annægade 5 Wildersgade 34-34A Torvegade 60 Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43 Strandgade 42 Strandgade 42 Strandgade 26 Sofiegade 4
Elisabeth, Margrethe Elisabeth, Marie Eller, Riccard Petri, Fuldmægtig Ellers, Gert, Barber Elley, Eli Elley, Svend Ellum, Jacob, Brændevinsbrænder Elphinston, Georg, Overekvipagemester Elphinston, Lovise Else, Dirich Rasmussens Elsegaard, Jens Hansen Elsted, Thomas, Overmester Elver, Dagmar Anna Irma, f. Vilsoet Elvius, Sofus, Justitsråd Emanuel de Texeira, Købmand	Strandgade 12 Wilders Kanal 4 Wildersgade 42-44 Strandgade 14 Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43, Wildersgade 37 Overgaden n. Vandet 31 Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17 Wildersgade 58 Torvegade 36 Sankt Annægade 5 Sankt Annægade 5 Dronningensgade 14 Strandgade 24 Strandgade 24 Amagergade 1A-B-C-D Overgaden o. Vandet 22 Prinsessegade 8 Dronningensgade 12B Overgaden o. Vandet 20 Strandgade 44 / Bådsmandsstræde 2-4 / Wildersgade 59	F Faber, Rasmus Hiort, Klejnsmed Fabricius/Fabritzius, Jacob, Tømmerhandler Fabritius, Otto, Sognepræst Falchenberg, Thomas Pedersen, Snedker Falck, Morten, Møller Falck, Peder Pedersen, Høker Falckenberg, Jacob, Bådsmand Falckenrath, Nicolaj, Fabriquer Faldsted, Mouritz Peter, Kgl. Anker- og grovsmed Falk, Fritjof, Fabrikant Fardrup, Aage, Restaurater Farver, Henrich, Skomager Fauerholdt, Christen Pedersen, Brændevinsbrænder Feddersen, Frantz, Bogholder	Sankt Annægade 5 Wildersgade 34-34A Torvegade 60 Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43 Strandgade 42 Strandgade 42 Strandgade 26 Sofiegade 4 Sofiegade 4 Wildersgade 33 Dronningensgade 23 Overgaden o. Vandet 58-64. Prinsessegade 52
Engelbrechtsen, Peder, Tobaksspinder Engelbret, Skomager Engelsen, Poul, Byretssekretær Engelshøj, Dorte Engelshøj, Ole Andersen, Skibstømmermand Engelsky, Peder Engelsky, Peder Andersen, Skibstømmermand Enghoff, Jacob, Malermester Enna, Anders, Fotohandler	Torvegade 30 Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17 Overgaden o. Vandet 52 Dronningensgade 7 Dronningensgade 7 Dronningensgade 7 Dronningensgade 21 Sankt Annægade 10 Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Falck, Peder Pedersen, Høker Falckenberg, Jacob, Bådsmand Falckenrath, Nicolaj, Fabriquer Faldsted, Mouritz Peter, Kgl. Anker- og grovsmed Falk, Fritjof, Fabrikant Fardrup, Aage, Restaurater Farver, Henrich, Skomager Fauerholdt, Christen Pedersen, Brændevinsbrænder Feddersen, Frantz, Bogholder Felds, Børge Andersen, Sejlingsmand Fenger, Else Fenger, Johannes, Sæbefabrikant Fenger, Peter	Sankt Annægade 18 Christianshavns Voldgade 50-54 Sofiegade 6-8 Torvegade 75 Overgaden o. Vandet 24 Sankt Annægade 57 Prinsessegade 16 Torvegade 30 Overgaden n. Vandet 31 Dronningensgade 12B Amagergade 1A-B-C-D, Wildersgade 33, 37 Wildersgade 40 Strandgade 6 Strandgade 6 Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B

Fenger, Peter, Grosserer	Strandgade 6	Foreningen for Tilvejebringelse af en Fribolig for Enker efter Mænd af Søetaten	Bådsmandsstræde 21-31
Ferslef, Severin, Regimentskvartermester	Overgaden o. Vandet 10	Forstædernes Ejendomsaktieselskab	Strandgade 6
Ferslew, Amalie, f. Hall	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Fortuna A/S, Spritfabrik	Wildersgade 46A-B
Ferslew, Jens Christian, Etatsråd og kgl. hofstentrykker	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Foss, Edda Marie Elisabeth, f. Hostrup Schullz	Strandgade 26
Ferslew, Johan Christian Martinus	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Foss, Henrich, Grovsmed	Strandgade 10
Villiam Lindholm, Fabrikant	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Foss, Henrich Mathias, Skibskaptajn	Overgaden n. Vandet 39
Fich, Mogens	Wildersgade 33	Foss, Sidsel	Strandgade 10
Fieldsler, Michael, Brygger og rådmænd	Overgaden n. Vandet 11	Franchenstein, Ernst Ludvig, Pipefabrikant	Amagergade 2, 4
Fieldsted, Michel, Stadskaptajn, Rådmand og brygger	Prinsessegade 20	Francis, Gordon, Murermester	Wildersgade 34-34A
Fiellerup, Peter Andersen, købmand	Overgaden o. Vandet 10	Francis, J. G., Smedemester	Wildersgade 34-34A
Fife, James, Karetmager	Dronningensgade 3, Dronningensgade 3, Overgaden o. Vandet 6A-B	Francis, Karen I., f. Olsen	Wildersgade 34-34A
Filmfonden	Dronningensgade 3	Franck, Abraham Lorentzen, Skomager	Wildersgade 42-44, 46a/b
Finck, Jens Johansen, Skibskaptajn	Wildersgade 37	Franck(e), Christian, Klædefabrikant	Dronningensgade 9, 11
Fincke, Jens Pedersen	Amagergade 1A-B-C-D	Franck, Hans, Overkrigskommissær	Sankt Annægade 10
Findt, Andreas, Brygger og pakhusforvalter	Strandgade 12	Franck, Henrich Hansen, Skomager	Sankt Annægade 10
Fischer, Ella	Overgaden o. Vandet 20	Franckel, Z., Krigsråd og læge	Sankt Annægade 10
Fischer, Lauritz Frederich	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31	Frandsen, Christen, Guldsmed	Sofiegade 6-8
Fischer, M. C., Snedkermester	Prinsessegade 52	Frandsen, Poul, Skibstømmermester	Wildersgade 42-44
Fischer, Margretha	Overgaden o. Vandet 12	Frandsen, Poul, Quartermand	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Fischer, Ulrich, Skipper	Overgaden o. Vandet 12	Frank, Lorentz Hansen, Skomager	Wildersgade 42-44
Fischer-Hansen, H., Landsretssagfører	Overgaden o. Vandet 22	Frederikke, Sophie, f. Friegast	Overgaden o. Vandet 28
Fischer-Hansen, Jonna, Cand.jur.	Overgaden o. Vandet 22	Frederiksen, A. H., Detailhandler	Wildersgade 36
Fisher, Christen	Dronningensgade 21	Frederiksen, Damager Elsiabeth	Sofiegade 4
Fisker, Thomas Christensen, Skibstømmemand	Dronningensgade 12B	Frederiksen, Elna Vilhelmine, f. Jørgensen	Wildersgade 36
Flach-Bundgaard, Ejnar, Ingeniør	Christianshavns Voldgade 50-54	Frederiksen, Johan, Viktualiehandler	Overgaden o. Vandet 8
Flesborg, Martha Nielsdatter	Overgaden o. Vandet 50	Frederiksen, Ludvig, Gæstgiver	Overgaden n. Vandet 39,
Flesborg, Niels, Tømmerhandler	Overgaden o. Vandet 50	Frederiksen, Ludvig, Husejer	Prinsessegade 18, Wildersgade 42-44
Flyche, Johan Gregersen/Greysen, Brændevinsbrænder	Sankt Annægade 4	Frederiksen, Louis	Wildersgade 40
Fog, Axel, tømmermester	Dronningensgade 7, 9, 11	Frederiksen, Morten Hornum	Torvegade 36
Fog, Knud, tømmermester	Dronningensgade 7, 9, 11	Frederiksen, Thorkil, Gas- og vandmester	Torvegade 36
Fog-Møller, Bente, f. Lund, Arkitekt	Overgaden o. Vandet 18	Fredsfonden	Sankt Annægade 18
Fog-Møller, Frans	Overgaden o. Vandet 12	Frelsens Hærs Bygnings- og Forretnings A/S	Dronningensgade 14
Fohrmann, Johan Gothard, Bagermester	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Fresløv, Hans Vilhelm, Ølhandler	Wildersgade 64-66
Foldberg, Christen Henriksen, Detailhandler	Sankt Annægade 12	Fresløv, Johanne Frederikke Mathilde	Torvegade 24
Folkmann, Th., Grosserer	Sankt Annægade 5	Friberg, Samuel, Bødker	Torvegade 24
Foltmar, Johan Friderich, Kattunstrykker	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31	Friderichs, Friderich, Kaptajn	Strandgade 38
Fond for oprettelse af Sømandsboliger, Sømandsforeningen i København	Overgaden n. Vandet 53 / Wildersgade 68	Friderichsdatter, Anna Chatrine	Dronningensgade 3, Overgaden o. Vandet 6A-B
Fonden for Bygnings- og Landskabskultur	Overgaden n. Vandet 33B	Friedmann, Alex, Advokat	Strandgade 40
Fonnesbech, Mads jun., Købmand og brygger	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31	Friis, Peder Nielsen Trye, Brygger	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3
Foreningen Socialt Boligbyggeri	Amagergade 4	Friis, Sigvard	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
		Frijs, Christian, Greve	Torvegade 24
		Fris, Isach Bowkes/Bonkis de, Skipper	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45
		Frisch, Justitsråd	Overgaden n. Vandet 39
		Frisch, Hartvig, Justitsråd	Overgaden n. Vandet 45-47
		Frisch, Peter Jacobsen, Overskæermester	Overgaden n. Vandet 45-47
		Fritz Hansens Efterfølgere A/S	St. Søndervoldstræde 9
		From, Christian, Lysestøber	Dronningensgade 3
		From, Hans, Skibskaptajn	Overgaden o. Vandet 8
		Frost, Lorentz, Uttekræmmer	Overgaden n. Vandet 39
			Wildersgade 53

Frënd Dahl, Andreas Nielsen, Møllersvend	Amagergade 15	Glumsøe, Rasmus Harsen, Skibstømmerer	Strandgade 40
Frøhlich, Marcus, Bartskeerer	Overgaden o. Vandet 30	Glückstadt, Salomon Moses	Sankt Annægade 5
Frøhlunn, N. E., Murermester	Sankt Annægade 10	Glæsner, Poul, Tobakshandler	Strandgade 48
Frölich, Johan Jacob, Agent og grosserer	Dronningensgade 3, Overgaden o. Vandet 6A-B	Gløe, Marcus, Skomager	Sankt Annægade 12
Frørup, Andreas, Kaptajn	Strandgade 12	Godsche, Jacob, Destillerer	Wildersgade 42-44
Fuchs von, Oberstløjtnant	Prinsessegade 20	Godsche, Johan, Destillerer	Torvegade 32, Wildersgade 36, 42-44, 52
Fuglede, Karen Egarde	Overgaden o. Vandet 12	Goldschmidt, Anna	Overgaden n. Vandet 39
Fuglede, Peter Nicolai, Borgmester, kaptajn	Overgaden o. Vandet 12	Goldschmidt, Frederik, Grosserer	Overgaden n. Vandet 39
Funch, Alfred, Hørkræmmer	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21	Goldschmidt, Julius M., Grosserer	Overgaden n. Vandet 39
Funck, Friderich Ferdinand	Christianshavns Voldgade 50-54	Goldschmidt, Sophie	Overgaden n. Vandet 39
Funkenberg, Johan Christian, Købmand	Overgaden o. Vandet 26	Goldschmidt, Victor, Grosserer	Overgaden n. Vandet 39
Fæddersen, Frantz, Bogholder	Strandgade 24, 25	Goldschmidt, Victor M., Grosserer	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3
Faaborg, Barbara Nielsen	Amagergade 2, 4	Good, John	Overgaden o. Vandet 12
Faaborg, Peder Nielsen, Voksbleger	Amagergade 2, 4	Goos, Adolph, Overlæge, dr.med.	Dronningensgade 14
G		Gorne, Peder Ludvigsen, Brændevinsbrænder	Wildersgade 36
Gad, Jens Christensen	Wildersgade 49A-B	Gotberg, Niels Nielsen, Klejnsmed	Overgaden o. Vandet 18
Gad, Maren	Dronningensgade 6, Overgaden n. Vandet 53 / Wildersgade 68	Gotlender, Jens Nielsen, Skrædder	Sankt Annægade 12
Gad, Ole, Skibsbygmester	Dronningensgade 6, Overgaden n. Vandet 53 / Wildersgade 68	Gotsche, Anne Marie	Sankt Annægade 12
Galle, Gustav Ferdinand, Skomagermester	Wildersgade 37	Gotsche, Martin, Maler	Wildersgade 38
Galle, G., Skomagermester	Torvegade 32	Govertz, Jacob, Skibskaptajn	Overgaden o. Vandet 18
Galschiøt, Samuel, Underfyrværker	Wildersgade 40	Gram, Johannes Christian, Skibstømmermand	Sankt Annægade 3A-B
Gamborg, Lars Hansen, Høker	Dronningensgade 15	Gram, Kaj, Grosserer	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Garde, D. Mazar de la, Cand.phil.	Wildersgade 49A-B	Granzow, Herman Ludvig Georg, Hørkræmmer	Sankt Annægade 14
Gardelin, Philip, Brygger og vicekommandør	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Grefling, Svend, Skipper	Strandgade 12
Gebroeders, Benjamin en, Tobaksfabrikant	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Gregersen, Albert Julius Annæus, Forvalter	Strandgade 12
Gedde, Frederik, Admiral	Strandgade 4-4B	Gregersen, Carl Christian Eduard, Bogholder	Strandgade 14
Genichter, Alexander Wilhelm	Wildersgade 34-34A	Gregersen, Jens, Advokat	Strandgade 12
Gercken, Johan Diderik, Værtshusholder	Torvegade 75	Gregersen, Lauritz Eduard, Grosserer	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / dronningensgade 79, Overgaden o. Vandet 54
Gerdner, Johan	Wildersgade 36	Gregersen, Peder	Wildersgade 38, 46A-B
Gerling, Johan Jensen, Rebslagermester	Strandgade 38	Greiffenberg, Henning, Arkitekt	Dronningensgade 14
Gerling, Kierstine	Strandgade 38	Griis, Christen Pedersen, Brændevinsbrænder	Sankt Annægade / Wildersgade 52, Sankt Annægade 12
Giede, Frederik Christian, Handelsfuldmægtig	Overgaden o. Vandet 20	Grimlund, Kirstine	Overgaden o. Vandet 32A-B
Giedsted, Niels Jensen, Brygger	Amagergade 7, Overgaden n. Vandet 45-47,	Grimlund, Niels, Spækhøker	Torvegade 60
Gierling, Niels Johansen, Grovsmed	Sankt Annægade 16	Grubbe, Sigvert	Amagergade 11, Strandgade 26
Glad, Jacob Christian, Skibskaptajn	Overgaden o. Vandet 20	Grubbe, Siwert	Dronningensgade 11
Glarbo, R. S.	Dronningensgade 14	Grumme, Pernille	Dronningensgade 6
Gleerup, Christopher, Købmand	Wildersgade 37	Grumstrup, Severin Marius, Tømmermester	Amagergade 4, 7, 9, 11, Prinsessegade 16, Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45
Glender, Gustava	Amagergade 2, 4, Overgaden n. vandet 39	Grundejernes Saneringsselskab A/S	Sankt Annægade 10
Glender, John, Skibskaptajn	Amagergade 2, 4, 9, Overgaden n. Vandet 39	Grøn, Lovise Caroline Christine	Amagergade 11
Glender, Nancy	Amagergade 9	Grøn, Seyer Erichsen, Underfoged	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Glumsøe, A. J.	Strandgade 40	Grønbech, Johan Nielsen	Prinsessegade 16
Glumsøe, Hans, Jernhandler	Strandgade 40	Grønberg, Hans Jørgen, Skibskaptajn	Dronningensgade 9, 11
		Grønkjær, Christen Jensen, Herbergerer	

Grønlund, Anders Christian, Urtekræmmer	Strandgade 12	Hald, Matthias Larsen, Tømrersvend	Strandgade 42
Grønvaldt, Anders Hougaard, Snedkermester	Overgaden o. Vandet 32A-B	Hald, Peder Pedersen, Spækhøker	Torvegade 60
Graa, Gregers	Dronningensgade 6	Halkier, Lars Larsen, Skibstømmermand	Wildersgade 42-44
Graaber, Jacob Sørensen	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Halkiær, Niels, Skibsbygmester	Bådsmadsstræde 10A-B, Bådsmadsstræde 12 / Dronningensgade 79, Overgaden o. Vandet 54
Gudmand, Christian, Vinhandler	Strandgade 14		Overgaden n. Vandet 39
Gudmandsdatter, Bodil	Dronningensgade 25	Halkiær, Peder, Købmand	Overgaden n. Vandet 45-47
Gudmandsen, Frantz Nielsen, Snedker	Overgaden o. Vandet 24	Hall, Mads, Bødker	
Guldager, Niels, Hørkræmmer	Overgaden n. Vandet 15	Hall, Mads Christensen, Bødkermester	Sankt Annægade 4
Guldbech, Peter, Kleinsmedemester	Wildersgade 38	Hallager, Frederikke Caroline, f. Nielsen	Overgaden o. Vandet 22
Gumbricht, David	Amargergade 9	Hallager, Niels, Sadelmagermester	Overgaden o. Vandet 22
Gundersen, Anders, Skibstømmermand	Overgaden o. Vandet 24	Hallander, Anders/Andreas, Møller og Tømrermester	Christianshavns Voldgade 50-54
Guri A/S, Ejendomsselskab	Overgaden o. Vandet 52		
Gustmeyer, Carl Henrich	Wildersgade 60-62 / Bådsmadsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Hallander, Andreas, Tømrermester og kaptajn	Wildersgade 60-62 / Bådsmadsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Guthmann, Axel, Overretssagfører	Overgaden n. Vandet 31, Strandgade 14		Dronningensgade 6
Guvad, Bjarne	Amargergade 13	Hallander, Jens Nielsen	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45
Gyldenspids, Magnus Christian, Musiker	Dronningensgade 6	Hallberg, G., Tømrermester	Wildersgade 19
Gyldenspids, Ole Pedersen, Høker	Dronningensgade 6		Overgaden o. Vandet 52
Güllich, Frantz Frederich, Fabrikant	Overgaden o. Vandet 10	Halsøe, Christen Friderich, Seglmager	Dronningensgade 23, Strandgade 38, 40
Güllich, Frederich, Farvermester og kattuntrykker	Overgaden o. Vandet 10	Hamborg, Chatarina	
Güllich, Hansine Frederikke Georgia, f. Preisler	Overgaden o. Vandet 10	Hammer, Peter Sivertsen, Brændevinsbrænder og stadskaptajn	Wildersgade 60-62 / Bådsmadsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Güllich, Marie Margrethe, f. Müller	Overgaden o. Vandet 10		Overgaden o. Vandet 90
Gyntelberg, Christian, Kommandør	Overgaden n. Vandet 15	Hammer, Viggo Otto Peter, Fabrikant	
Günthelberg, Henrich, Kaptajn	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17		Wildersgade 60-62 / Bådsmadsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Gynthelberg, Peter de, Kaptajn	Overgaden n. Vandet 15	Handelsfirmaet Hambro og Søn	Overgaden o. Vandet 90
Gynther, Elsebeth	Torvegade 24	Handelsfirmaet Joost van Hemert og Sønner	
Gynther, Friderich	Dronningensgade 25		Wildersgade 60-62 / Bådsmadsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Gædecken, Anne Elisabeth	Prinsessegade 20	Handelshuset Brødrene Tutein	Strandgade 46 / Bådsmadsstræde 3, Wildersgade 60-62 / Bådsmadsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B, Overgaden n. Vandet 45-47
Gædecken, Johan Frederik, Glarmester	Strandgade 36 / Wildersgade 51		Overgaden n. Vandet 45-47
Gähler, Casper, Kommitteret	Torvegade 32, Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Handelshuset H.M.Schött & Co	Overgaden n. Vandet 45-47
Gøtchen/Gøtting, Thiel, Skrædder		Handelshuset J. Prætorius og Sønner	
		Handels- og ejendomsselskabet »Kanalgården« A/S	Overgaden o. Vandet 12, 16, 22, 24
H			
H. J. C. Textilagentur ApS.	Sankt Annægade 4	Hansa Reklame og Marketing A/S	Sankt Annægade 10
Hacksen, Rasmus, Brygger og auktionholder	Wildersgade 46A-B	Hansdatter, Anne	Sankt Annægade 16
Haes, A. Bang, Direktør	Wildersgade 49A-B	Hansdatter, Kirstine	Wildersgade 40, Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Hagemann, C. J., Kroejer	Wildersgade 58		Dronningensgade 14
Hagemann, E. S., Ingeniør	Sofiegade 6-8	Hansdatter, Magdalene	Wildersgade 38
Hagemann, Else	Sofiegade 6-8	Hansen, Anders, Kleinsmedemester	Torvegade 32
Hager, Lauritz Christian, Inspektør	Overgaden o. Vandet 20	Hansen, Anders, Melhandler	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31
Hahn, Frederik, Kornmåler	Sankt Annægade 57	Hansen, Anders Henriksen, Tømrer	Overgaden o. Vandet 90
Hahn, Henrich Abrahamsen de, Olielager	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Hansen, Andreas, grosserer	Overgaden o. Vandet 54
		Hansen, Birgitte Fischer	
Halberg, Ole	Sankt Annægade 4	Hansen, Carl Frederik Valdemar, Karatmager	Prinsessegade 18
Hald, Anne Nielsdatter	Torvegade 75	Hansen, Carl Valdemar, Smedemester	Wildersgade 38
Hald, Kirstine Nielsdatter	Torvegade 75		

Hansen, Charles, Malermester	Overgaden o. Vandet 32A-B	Hansen, Niels, Brændevinsbrænder	Dronningensgade 12B, Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45
Hansen, Christence	Torvegade 32	Hansen, Niels, Høker	Dronningensgade 23, Overgaden n. Vandet 39
Hansen, Christian E., Fabrikant	Dronningensgade 7	Hansen, Niels, Skipper	Strandgade 24, Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Hansen, Claus, Høker	Dronningensgade 21	Hansen, Niels Brock, Grosserer	Overgaden o. Vandet 28
Hansen, Edvard Louis, Murermester	Overgaden o. Vandet 56 / Bådsmandsstræde 8	Hansen, Niels Brock, Købmand	Wildersgade 42-44
Hansen, Elise Cecilie Dortha, f. Hansen	Overgaden o. Vandet 16	Hansen, Niels Christian, Sporvognskonduktør	Dronningensgade 7
Hansen, Else Elisabeth	Wildersgade 40	Hansen, Ole, Murersvend	Torvegade 30
Hansen, Enrico, Ligningsinspektør	Strandgade 50	Hansen, Peder, Vandmester	Sankt Annægade 5
Hansen, Erik, Arkitekt	Wildersgade 36	Hansen, Peter Friderich, Urtekræmmer	Overgaden o. Vandet 50, Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17
Hansen, Ewald, Arkitekt	Overgaden o. Vandet 32A-B	Hansen, Rasmus	Sankt Annægade 3A-B
Hansen, F. F.	Wildersgade 42-44	Hansen, Rasmus, Brygger	Dronningensgade 12B
Hansen, Fritz, Snedkermester	Overgaden o. Vandet 10	Hansen, Rasmus, Skomagermester	Overgaden o. Vandet 10
Hansen, Hans	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21	Hansen, Stine Marie, f. Larsen	Dronningensgade 12B, 14
Hansen, Hans, Jernhandler	Dronningensgade 9, 11	Hansen, Thekla	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Hansen, Hans, Murersvend	Dronningensgade 12B	Hansen, Thorvald Ferdinand Charles, Malermester	Torvegade 60
Hansen, Hans, Proviantskriver	Dronningensgade 9	Hansen, Valborg, f. Schnell	Bådsmandsstræde 10 A-B
Hansen, Hans Christian, Værtshusholder	Bådsmandsstræde 10A-B	Hansen, Aage, Restauratør	Wildersgade 36
Hansen, Hans Henrich, Skibskaptajn	Overgaden o. Vandet 12	Hansmann, Johann Friderich, Guldsmedemester	Wildersgade 36
Hansen, Hans Henrich, Sæbesyder	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Hansmann, Martha Cathrine	Sofiegade 6-8
Hansen, Hans Mathias, Skipper, brændevinsbrænder	Amagergade 15	Harbo, Niels	Overgaden o. Vandet 10
Hansen, Helle, Tømmermand	Overgaden n. Vandet 15, Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Harboe, Arnt, Forvalter	Overgaden o. Vandet 10
Hansen, Holger Schou, Glarmester	Overgaden o. Vandet 8	Harboe, Marie Dorothea	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Hansen, J. L., Malermester	Wildersgade 36	Harding, Rodolf C., Hørkræmmer	Prinsessegade 16
Hansen, Jacob, Skipper	Overgaden o. Vandet 22	Harrig, Verner, Arkitekt	Overgaden o. Vandet 52
Hansen, Jacob Thostrup, Urtekræmmer	Sankt Annægade 5	Hasler, Albertus Sebastian, Krigsråd og revisor	Amagergade 7
Hansen, Jens, Murermester	Overgaden o. Vandet 16	Hass, Andreas Christian Justesen, Porcelænsklinker	Sankt Annægade 10
Hansen, Jens, Tømrersvend	Dronningensgade 25	Hassing, I. P. C., Murermester	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
Hansen, Julie Agnes Valborg, f. Walløe	Torvegade 30	Hauberg, Harald, Arkitekt	Overgaden n. Vandet 31
Hansen, Jørgen, Matros	Overgaden o. Vandet 58-64	Hauberg, G., Forstkandidat	Overgaden o. Vandet 54
Hansen, K. M., Proprietær	Strandgade 14	Haugaard, Ellen Margrethe, f. Dahl	Sankt Annægade 57
Hansen, Karen Marie, f. Knudsen	Wildersgade 36	Havn, Jens	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3, Strandgade 48
Hansen, Karl, Frisør	Torvegade 75	Havnemøllen A/S	Wildersgade 58
Hansen, Knud, Bankfuldmægtig	Strandgade 14	Havning, Jørgen	Wildersgade 15
Hansen, Knud Christian, Brygger	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3	Hayse, Poul, Klædekræmmer	Dronningensgade 25
Hansen, Lars (Lauridtz), Arbejdskarl	Wildersgade 17	Hedegård, Niels Christensen, Brændevinsbrænder	Strandgade 26
Hansen, Lars, Øltapper	Sankt Annægade 5	Hedemann, Johan Henrik, Grosserer	Dronningensgade 13
Hansen, Lene Marie	Overgaden o. Vandet 16	Hee, Peter, Arkitekt	Torvegade 32
Hansen, Lorentz, Skipper	Overgaden o. Vandet 22	Heede, Jens Thomas, Grosserer, manufakturhandler	Wildersgade 37
Hansen, Magdalena	Overgaden o. Vandet 22	Heede, Peter Frederik, Gårdejer	Torvegade 32
Hansen, Maren	Wildersgade 17	Heering, Einar, Snedkermester	Sankt Annægade 3A-B
Hansen, Marie Christine, f. Hiorth	Wildersgade 38	Heering, Peter F.	Overgaden n. Vandet 11
Hansen, Martin, Murermester	Dronningensgade 12B, 14	Heering, Peter Frederik Suhm, Fabrikant	Strandgade 6
Hansen, Mathias, Fyrværker	Sofiegade 4	Heering, Peter Frederik Suhm, Urtekræmmer og reder	Overgaden n. Vandet 11
Hansen, Mathias Christian, Parykmager	Dronningensgade 15		
Hansen, Mette Marie, f. Lyng	Overgaden o. Vandet 12		
Hansen, N. P., Cykelhandler	Sankt Annægade 12		
Hansen, Noline Vilhelmine, f. Torbensen	Prinsessegade 18		
Hansen, Niels, Arbejdskarl og dagvagt	Wildersgade 49A-B		

Heering, Peter Nicolai, Grosserer	Overgaden n. Vandet 11	Henriksen, G. A., Frugt- og grønt- handler	Torvegade 30
Hegelund, Cathrine	Strandgade 25, 26	Henriksen, Marie	Dronningensgade 13
Hegelund, Christian Jacob, Skibskaptajn	Wildersgade 33	Henriksen, Viggo, Mekaniker	Torvegade 75
Hegelund, Peder, Sognepræst	Strandgade 25, 26	Henry L. W. Jensens Gårds Ejerforening	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
Hegeman, Anne	Overgaden o. Vandet 58-64	Hermansen, Johan	Overgaden n. Vandet 31, Wildersgade 34-34A
Hegerfeldt, Anna	Dronningensgade 7, Overgaden o. Vandet 10	Hertz, Anne Christine, f. Müller	Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52
Hegerfeldt, Herman	Dronningensgade 7, Overgaden o. Vandet 10	Hertz, Fr. A., Maler	Wildersgade 53
Heggelund, Andreas, Farver	Overgaden o. Vandet 50	Hertz, Goffred Benjamin Emanuel, Høker	Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52
Heggelund, Elisabeth Sofie	Overgaden o. Vandet 50	Hesdorf, Jytte	Overgaden n. Vandet 31
Heiderich, Margrethe	Sofiegade 6-8	Hesselberg, Rasmus Jørgensen, Automobilforhandler	Prinsessegade 16
Heils, Kirsten	Overgaden o. Vandet 50	Hesselrød Byggeindustri A/S	Strandgade 38
Hein, Grethe	Wildersgade 33	Heyman, Isaac Wulff, Kammerråd	Overgaden n. Vandet 53 / Wildersgade 68
Heine, Nathan, Cand.jur.	Strandgade 50	Heymann, Wulff Philip, Grosserer	Amagergade 1A-B-C-D
Heinemarch, Jonas, Kgl. tolder	Strandgade 22	Hierck, Andreas, Bødker	Overgaden n. Vandet 9A
Heinricy, Frederikke Jensine, f. Petersen	Strandgade 24	Hierck, Anne Margrethe	Overgaden n. Vandet 9A
Heinricy, Georg Wilhelm Albert, Bagermester	Strandgade 24	Hildemann, Frederik Gustav, Glarmester	Amagergade 11
Heinricy, Henrik Ole Peter, Bagermester	Strandgade 24	Hinné, F.C.J., Overingeniør	Prinsessegade 52
Heinricy, Martine Amalie Cathrine, f. Cortsen	Strandgade 24	Hinné, Aase Ruth, f. von Bruhn	Prinsessegade 52
Heinricy, Mogens, Bagermester	Strandgade 24	Hiort, Ingeborg Kirstine	Dronningensgade 67, Sankt Annægade 5
Heinsdorph, Henrich Lorentz, Billedhugger	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Hiort, Nahman, Borgmester	Strandgade 14
Helgesen, Thorder, Islandsk købmand	Overgaden n. Vandet 45-47	Hiort, Niels Nielsen, Møller	Dronningensgade 6
Hellekande, Rasmus Jensen	Strandgade 42	Hiort, Peder, Cancelliråd	Dronningensgade 67, Sankt Annægade 5, Wildersgade 49A-B
Heller, Niels, Ingeniør	Torvegade 75	Hiorth, Hans Jørgen, Brygger	Prinsessegade 16
Hellesen, Anders, Skibstømmermand, billedhugger	Amagergade 11	Hiorth, Jonas, Tømrmester	Overgaden o. Vandet 16
Helsing, Jens Christopher, Brændevinsbrænder	Sankt Annægade 16	Hjelm, Hans Hansen, Høker	Sankt Annægade 14
Helth, Arne, Ingeniør	Sofiegade 4	Hjulmand, Oluf	Overgaden n. Vandet 37
Helt, Arne (Laursen)	Sofiegade 4	Hobye, Johan Christian, Skipper	Overgaden n. Vandet 31
Hemert, Hendrich van, Handelsmand	Wildersgade 60-62 / Bådsmadsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Hofgaard, Birgitte	Torvegade 24
Hemert, Joost van, Etatsråd	Overgaden n. Vandet 45-47, Wildersgade 60-62 / Bådsmadsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Hofgaard, Hans, Skipper	Torvegade 24
Henkel, Henrik, Købmand	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A	Hoff, Carsten	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Henningsen, C. E., Urtekræmmer	Wildersgade 17	Hoff, Hans, Brygger og stadskaptajn	Torvegade 60
Henningsen, Dortha Marie, f. Coloding	Wildersgade 17	Hoff, Ingegerd, f. Suenson	Overgaden n. Vandet 15
Henningsen, Niels, Snedkermester	Wildersgade 17	Hoff, Jacob Hansen, Brygger	Torvegade 60
Henningsen, Poul Simon, Bagermester	Strandgade 24, Torvegade 22	Hoffgaard, Nicolaj, Overkøbmand, brygger	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
Henrich, Snedker	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45	Hoffmand, Johan Wolkmar, Amtmand	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45
Henrichsdatter, Maren	Overgaden o. Vandet 14	Holderman, Johan, Sergent	Overgaden o. Vandet 24
Henrichsdatter, Margrethe	Strandgade 36 / Wildersgade 51	Holdingselskabet Århus Firma Center A/S	Overgaden n. Vandet 9A, Strandgade 4-4B
Henrichsen, Christen, Spækhøker	Dronningensgade 13	Holgensen, W.J., Fabrikant	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Henrichsen, Jens, Fabrikant	Dronningensgade 6	Holgreen, Jens Nielsen, Hjulmand	Sankt Annægade 4
Henrichsen, Johan Richard, Underboghoder	Wildersgade 58	Holm, Andreas, Kgl. Kommissariatsskriver	Torvegade 22
Henrichsen, Peder, Skibstømmermand	Sofiegade 4	Holm, Anna	Sankt Annægade 18
Henrik, Claus T., Skibskaptajn	Strandgade 22	Holm, Anne Rosine	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
		Holm, Anne Marie	Wildersgade 34-34A
		Holm, Axel, Kaptajn	Overgaden n. Vandet 39

Holm, Baltzer Christensen, Skibstømmermand	Sofiegade 4	Holman, Johan Jørgen, Guldtrækker	Dronningensgade 15
Holm, Catharina Jensen	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Holman, Octavi, Guldtrækker	Dronningensgade 15
Holm, Christian	Overgaden n. Vandet 9A, Strandgade 4-4B, 8	Holmgreen, Jens, Skibstømmermand	Dronningensgade 21
Holm, Christian Simonsen, Skomagere	Sofiegade 4, 6-8	Holmsted, Frederik, Bogholder, borgmester og justitsråd	Strandgade 25, 26, Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
Holm, Christian Simonsen, Skomagermester	Overgaden o. Vandet 18	Holmsted, Johanne	Amagergade 1A-B-C-D, Strandgade 24, Wildersgade 33
Holm, Christina	Overgaden n. Vandet 39	Holst, Christian, Bager	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A
Holm, Georg	Strandgade 4-4B, 8	Holst, Hans, Klædefabrikant	Dronningensgade 7
Holm, Hansine	Wildersgade 40	Holst/Schowest, Hans Pedersen, Købmand	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
Holm, Helge, Arkitekt	Strandgade 48	Holst, Henrich Hansen, Skipper	Strandgade 42
Holm, Jacob, Grosserer	Strandgade 4-4B	Holst, Jacob, The- og porcelæns-handler	Wildersgade 53
Holm Jacob, Urtekræmmer og Grosserer	Strandgade 8	Holst, Jacob Hansen, Brygger	Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45
Holm, Jacob Jensen, Forvalter	Wildersgade 33	Holst, Jacob Vedel, Købmand, mel- og kornhandler	Overgaden n. Vandet 45-47
Holm, Jacob Peter, Styrmand	Overgaden o. Vandet 18	Holst, Knud Pedersen	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Holm, Jens	Overgaden o. Vandet 24	Holst, Ludvig, Købmand	Dronningensgade 9, 11
Holm, Jens Madsen, Sømand, bødgersvend	Overgaden o. Vandet 24	Holst, Mads Pedersen, Høker	Dronningensgade 9
Holm, Jens Pedersen, Skibstømmermand	Dronningensgade 7	Holst, Peder Pedersen, Skipper	Overgaden o. Vandet 14
Holm, Johan Carl, Klædefabrikant	Amagergade 15	Holstein, Didrich, Kaptajn	Overgaden o. Vandet 28
Holm, Johan Georg Christian, Guldsmedemester	Overgaden o. Vandet 18	Hooge, Bent, Grosserer	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2
Holm, Johan Hartvig Ernst, Sekretær, bogholder	Sankt Annægade 18	Hooge, Carl Otto, Fabrikant	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2
Holm, Johanne Margrethe	Strandgade 26	Hooge, Erik, Filialbestyrer	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2
Holm, Lauridts Jensen, Konsumtionsbetjent	Prinsessegade 8	Hooge, Helga Jacoba, f. Petersen	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2
Holm, Lovise Amalie	Sankt Annægade 18	Hooge, Knud	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2
Holm, Ludvig	Strandgade 4-4B, 8	Hooge, Ludvig August Alexander, Fabrikant, drejermester	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2
Holm, Mette Kristine	Sofiegade 4	Hoogkerck, Cornelia	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Holm, Nicolai Frederick, Parykmager	Torvegade 75	Hoogkerck, Rolf Albrechtsen, Sæbesyder	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Holm, Niels Hansen, Brændevinsbrænder	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Hop, Hans, Brygger	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
Holm, Ole Larsen, Værtshusholder	Sankt Annægade 10	Hop, Hans, Møller	Dronningensgade 6
Holm, Ole William, Formand	Wildersgade 40	Hoppe, Hans, Købmand	Torvegade 36
Holm, Oluf	Strandgade 26	Hoppe, Hans, Møller	Christianshavns Voldgade 50-54
Holm, Oluf Jensen	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Hoppe, Peder, Konferensråd, Højesteretsassessor	Wildersgade 36
Holm, Oluf Larsen, Skibstømmermand	Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52	Horn, Rasmus	Overgaden o. Vandet 18
Holm, Peder Jensen, Tømmermand	Torvegade 75	Hornbech, Mette Kirstine	Wildersgade 33
Holm, Peder Pedersen, Dugmagersvend	Wildersgade 42-44	Horstman, August Wilhelm, Livtjener	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Holm, Peter Rabe, Vinhandler, grosserer, commerceråd	Strandgade 22	Houbt, Hans, Skomagere	Torvegade 32
Holm, Poul Christian, Bogholder	Prinsessegade 52	Hougaard, Anna	Overgaden o. Vandet 22
Holm, Rasmus, Brygger	Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45, Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52	Huhle, Bernhard Emil, Bagermester	Wildersgade 34-34A
Holm, Rasmus Nielsen, Skibskaptajn	Overgaden o. Vandet 12	Huhle, Frederikke, f. Lundberg	Wildersgade 34-34A
Holm, Sivert Tollesen, Skibstømmermand	Wildersgade 40		
Holm, Sivert Torlefsen, Skibstømmermand	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41		
Holm, Søren Christensen, Skibstømmermand	Prinsessegade 8		
Holm & Wulff A/S	Wildersgade 55		
Holman, Hans Joachim, Premierløjtnant	Dronningensgade 15		

Hundt, Johan Nielsen, Brændevinsbrænder	Torvegade 60	Ihle, Johan Ferdinand, Instrumentmagersvend	Overgaden o. Vandet 32A-B
Hundt, Niels Jacobsen, Grovsmed	Torvegade 60	Ihle, Johanne Petrea, f. Lund	Overgaden o. Vandet 32A-B
Hustin, Jacques, Handelsmand	Strandgade 4-4B	Ihle, Wilhelm Frederik, Snedkermester	Overgaden o. Vandet 32A-B
Hvidberg, Andreas Jensen	Dronningensgade 25	Illum, Fr., Restauratør	Overgaden o. Vandet 52
Hvidsteen, Anders Christensen, Brændevinsbrænder	Wildersgade 34-34A	Irgens Gaard ApS.	Strandgade 42
Hvidsteen, Jens Sørensen, Brændevinsbrænder	Wildersgade 34-34A	Irgens, Christian Friderich, Ekvipagemester	St. Sønder voldstræde 9, Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
Hvidt, Lauritz Nicolai, Kaptajn og børskommissær	Overgaden o. Vandet 50	Irgens, Jochum	Strandgade 44 / Bådsmandsstræde 2-4 / Wildersgade 59
Hybsch, Bertel Bertelsen	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Irgens, Johan, Handelsmand	Strandgade 44 / Bådsmandsstræde 2-4 / Wildersgade 59,
Hylén, Hedvig J.C., f. Johansen	Overgaden o. Vandet 26	Irgens, Johan, Kasserer og ekvipagemester	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
Hüttemeier, Peter Theodor, Jernstøber	Wildersgade 38	Isaac, Abraham, Købmand	Overgaden n. Vandet 39
Høbye, Cathrine	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Isfiord, Kiartan, Købmand og brygger	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A
Høffner, Simon Daniel, Slagtermester	Amargergade 11, Overgaden o. Vandet 18	Israel, Esaias Joseph, Købmand	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Hørbye, Christian Christensen, Brygger	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Issing, Hans Pedersen, Skibstømermand	Sankt Annægade 16
Hørning, Christen Rasmussen, Grovsmed	Strandgade 10	Italiender, Jacob, Tobaksfabrikant	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
Høwisch, Johan Goffred, Købmand	Overgaden over Vandet 28	Ive, Vera	Strandgade 10
Høyer, Christian Wilhelm	Wildersgade 33	Ive, Vera Ellen Margrethe	Wildersgade 53
Høyer, Christine, f. Andersen	Overgaden o. Vandet 20	Ive, Bo Stig, Grosserer	Strandgade 36 / Wildersgade 51
Høyer, Hans	Amargergade 1A-B-C-D	Ive, Bo, Direktør	Overgaden o. Vandet 28
Høyer, Hans, Generalkrigskommissær	Strandgade 24	Iversen, Andreas Georg	Overgaden o. Vandet 28
Høyer, Jacob Nielsen, Brygger	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45	Iversen, Palle, Grosserer	Strandgade 36 / Wildersgade 51
Høyer, Maria	Amargergade 11, Strandgade 38		
Høyer, Niels Sørensen, Brygger	Amargergade 2, 4, 11, Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17, Prinsessegade 20, Strandgade 38, Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45 Wildersgade 34-34A		
Høyer, Søren Jensen, Skibskaptajn	Overgaden o. Vandet 20		
Høyer, Wilhelm Larsen, Skibskaptajn	Wildersgade 33	J	
Höwisch, Nicolai Bertel, Skomager	Overgaden o. Vandet 32A-B	J. Berggren A/S	Torvegade 32
Haack, Christian Frederich, Bagermester	Wildersgade 38	J. Christian Jensens Galvaniseringsetablissement	Amargergade 4, 13
Haagensen, Bartholomæus, Proviantskriver	Strandgade 36 / Wildersgade 51	J. Cederlund & Sønner A/S	Strandgade 40
Haagensen, Haagen, Skibstømermand	Sofiegade 4	J. Cederlunds Sønner A/S	Strandgade 38, 40, Wildersgade 55
Haagensen, Michel, Brygger	Overgaden n. Vandet 11	J.J. Holding Finans Vordingborg ApS	Wildersgade 37
Haagensen, Nicolai, Brygger	Overgaden n. Vandet 11	J. P. Bacher A/S	Torvegade 22
Haagesen, Niels, Tømmernand	Overgaden o. Vandet 58-64	Jaborg, Roolof, Bådsmænd	Prinsessegade 8
Haarslund, Cicilia Maria	Overgaden o. Vandet 12	Jacob, Nathan, Købmand	Prinsessegade 18
		Jacob Holm og Sønner A/S	Strandgade 4-4B, 8, 25
		Jacobsdatter, Sidse	Sankt Annægade 12
		Jacobsen, Anders, Borgmester og assessor	Sofiegade 4
I		Jacobsen, Anna	Dronningensgade 9, 11
Ibsen/Jepsen, Anders, Skibstømermand	Sankt Annægade 14	Jacobsen, Anne Marie, f. Hansen	Wildersgade 33
Ibsen, Peder, Sæbesyder	Wildersgade 15	Jacobsen, Carl, Brændevinsbrænder	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Ibsen, Rasmus, Høker	Sankt Annægade 5	Jacobsen, Carl, Skibskaptajn	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45
Ibsen, Rasmus Hansen, Høker	Sofiegade 4	Jacobsen, Carl E., Inspektør	Dronningensgade 25
Ibsen, Stephen, Blokkedrejer	Strandgade 42	Jacobsen, Christian Julius, Styrmand	Wildersgade 49A-B
Ihle, Eline, f. Petersen	Overgaden o. Vandet 32A-B	Jacobsen, Cort, Bødker	Sankt Annægade 14

Jacobsen, David Simon, Grosserer	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31	Jensdatter, Maren	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Jacobsen, Edmund, Restauratør	Wildersgade 58	Jensdatter, Margrethe	Amagergade 11, Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Jacobsen, Erich	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17		
Jacobsen, Ester	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2	Jensdatter, Mette Cathrine	Overgaden o. Vandet 8
Jacobsen, Finn	Dronningensgade 25	Jensen, A. C., Detailhandler	Prinsessegade 8
Jacobsen, Hans	Wildersgade 58	Jensen, A. M., Værtshusholder	Wildersgade 17
Jacobsen, Helga	Overgaden o. Vandet 18	Jensen, Anders	Sankt Annægade 5
Jacobsen, Herluf Trolle, grosserer	Dronningensgade 13	Jensen, Anders, Høker	Wildersgade 42-44
Jacobsen, Ingeborg Kirstine, f. Fischer	Wildersgade 58	Jensen, Anders Frederik, Restauratør	Overgaden o. Vandet 22
Jacobsen, Iska Cecilie	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Jensen, Andreas, Værtshusholder	Dronningensgade 6
	Overgaden n. Vandet 31	Jensen, Ane Florentine	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Jacobsen, Jacob	Wildersgade 49A-B	Jensen, Anna Cathrine	Dronningensgade 25
Jacobsen, Jens, Skipper	Overgaden n. Vandet 31	Jensen, Anna Margrethe	Wildersgade 33
Jacobsen, Johan Christian, Købmand		Jensen, Axel, Købmand	Wildersgade 36
Jacobsen, Johanne Marie Caroline, f. Nielsen	Dronningensgade 13	Jensen, Bendt, Møller	Dronningensgade 6
Jacobsen, Johanne Maria Mathilde Augusta	Wildersgade 33	Jensen, Bernt, Brygger	Overgaden n. Vandet 31
Jacobsen, Jørgen, Skibsfører, detailhandler	Wildersgade 33	Jensen, Berent, Brygger	Dronningensgade 23
Jacobsen, Leonora	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2	Jensen, Bodil Marie Hundkjær	Wildersgade 37
	Dronningensgade 13	Jensen, Børge	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Jacobsen, Magna	Dronningensgade 13	Jensen, Børge, Blikkenslagermester	Sankt Annægade 12
Jacobsen, Maren, f. Carlsen	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Jensen, Carl, Urtekræmmer	Overgaden o. Vandet 22
	Dronningensgade 9, 11	Jensen, Carl Peter, Hofbagermester	Overgaden o. Vandet 8
Jacobsen, Peder, Fisker	Strandgade 26	Jensen, Carlo A., Grosserer	Dronningensgade 23
Jacobsen, Peter Johansen, Vicekonsul	Overgaden o. Vandet 18	Jensen, Cathrine Vilhelmine, f. Hansen	Sankt Annægade 10
Jacobsen, Per	Amagergade 11	Jensen, Chr., Malermester	Strandgade 48
Jacobsen, Søren, Vægter	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Jensen, Claus, Sejlmasker	Wildersgade 34-34A
Jacobsen, Thomas, Brændevinsbrænder	Wildersgade 19	Jensen, Ernst Frederik Ferdinand, Smedemestersvend	Sankt Annægade 16
	Dronningensgade 9, 11	Jensen, Frederik, Høker	Overgaden o. Vandet 56 / Bådsmandsstræde 8
Jacobsen, Thomas, Skipper	Wildersgade 58	Jensen, Frederik Christian, Værtshusholder	Strandgade 40
Jacobsen, Tyve, Murer	Overgaden n. Vandet 39	Jensen, Graves, Værtshusholder	Overgaden o. Vandet 16
Jacobsen, Tønnes, Formand	Overgaden o. Vandet 22	Jensen, Grethe, f. Jensen	Sankt Annægade 4
Jacobsen, Wilhelm, Premierløjtnant	Wildersgade 35	Jensen, Gunder, Spækhøker	Sofiegade 4
Jagenreuter, Christopher	Wildersgade 49A-B	Jensen, Hans	Overgaden o. Vandet 8, Strandgade 14
Jahnsen, Svend, Skipper	Wildersgade 49A-B	Jensen, Hans/Jens	Strandgade 44 / Bådsmandsstræde 2-4 / Wildersgade 59
Ja(h)nsen, Anders Rasmus, Particulier	Dronningensgade 15	Jensen, Hans, Brændevinsbrænder	Overgaden n. Vandet 39
Jansen, Ane, f. Carlsen	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Jensen, Hans, Detailhandler	Amagergade 7, 9
Jansen, Elisa la Cour	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Jensen, Hans, Høker	Dronningensgade 15
Jansen, Hans Hoffgaard, Skipper	Overgaden o. Vandet 12	Jensen, Hans, Restauratør	Amagergade 1A-B-C-D
	Wildersgade 58	Jensen, Hans, Værtshusholder	Sankt Annægade 16, Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Jansen, Hans Hofgaard	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Jensen, Hansine Vilhelmine, f. Hansen	Strandgade 48
	Strandgade 12	Jensen, Helle	Bådsmandsstræde 10 A-B
Jansen, Lehnhardt, Skipper	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Jensen, Hemming, Arkitekt	Prinsessegade 16
Jasper, K., Detailhandler	Wildersgade 34-34A	Jensen, Henry L. W., Grosserer	Strandgade 28-30 / Wildersgade 33, 39-43, 53
Jennum, Anders Andersen, Brændevinsbrænder	Strandgade 36 / Wildersgade 51	Jensen, Inge	Amagergade 15
	Overgaden o. Vandet 50	Jensen, J. H., Hørkræmmer	Amagergade 7, 9
Jennow, Andreas, Grosserer	Overgaden o. Vandet 16	Jensen, J. H., Politibetjent	Wildersgade 37
Jens/Jacob, Brygger	Dronningensgade 12B, Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45	Jensen, J. P., Restauratør	Overgaden o. Vandet 22
Jens, Kappelan	Dronningensgade 13	Jensen, Jacob, Høker	Wildersgade 49A-B
Jensdatter, Erdtmuth		Jensen, Jacob, Tolder	Strandgade 36 / Wildersgade 51
Jensdatter, Gundel			
Jensdatter, Gurria/Guri			
Jensdatter, Karen			
Jensdatter, Malene			

Jensen, Jens, Malermester	Sankt Annægade 12	Jeppesen/Ipsen, Jeppe, Fisker	Overgaden o. Vandet 58-64
Jensen, Jens, Skomager	Sofiegade 4	Jerrick, Joachim	Overgaden o. Vandet 24
Jensen, Jens, Skomagermester	Wildersgade 58	Jespersen, Dines, Købmand	Overgaden o. Vandet 16, Wildersgade 58
Jensen, Jens Andersen, Urtekræmmer	Sofiegade 4	Jespersen, Jens, Rebslager	Overgaden o. Vandet 50
Jensen, Jensine Hansmine Marie	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Jessen, Berthel, Møllemeister	Overgaden o. Vandet 8
Jensen, Joen, Bådsmand	Overgaden n. Vandet 39	Jessen, Erich Jensen, Regi- mentsskriver	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / dronningensgade 79, Over- gaden o. Vandet 54
Jensen, Johan, Bud	Overgaden n. Vandet 37	Jessen, Hans, Købmand	Overgaden o. Vandet 14
Jensen, Johan, Nagelsmedemester	Wildersgade 34-34A	Jessen, N.P., Particulier	Torvegade 75
Jensen, Johan, Rebslager	Overgaden o. Vandet 50	Jessen, Peder, Høker	Wildersgade 42-44
Jensen, Jørgen	Dronningensgade 25, Over- gaden o. Vandet 22	Joachim Jerrick A/S	Sofiegade 6-8
Jensen, Jørgen, Grosserer	Overgaden n. Vandet 45-47	Joacim, Behrend Israel, Agent og stadsmægler	Overgaden o. Vandet 50
Jensen, Jørgen, Hørkræmmer, grosserer	Overgaden n. Vandet 45-47	Joensen, Christopher	Dronningensgade 12B
Jensen, Jørgen Christian, De- tailhandler	Sankt Annægade 10	Joensen, Jens, Skipper	Overgaden n. Vandet 39
Jensen, Knud	Torvegade 24	Joensen, Jørgen, Skibstømmer- mand	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Jensen, Kurt	Strandgade 14	Joenstrup, Christen Pedersen	Torvegade 75
Jensen, L. C., Brændevinsbrænder	Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17	Johan, Ludwig	Dronningensgade 12B
Jensen, Lars, Øltapper	Sankt Annægade 16, Wil- dersgade 42-44	Johannes Rasmussens Eftf. A/S	Prinsessegade 18
Jensen, Louise Alfrida, f. Lie- berkind	Overgaden o. Vandet 22	Johannesen, Svend, Brændehand- ler	Dronningensgade 12B
Jensen, Lykke	Bådsmandsstræde 10A-B	Johansdatter, Marie	Dronningensgade 12B
Jensen, Meta Dorthea Elisabeth	Dronningensgade 23	Johansen, Ane Kjerstine Elisabeth	Wildersgade 40
Jensen, Mette Margrethe	Sankt Annægade 16	Johansen, Anna	Overgaden o. Vandet 26
Jensen, Morten, Brændevinsbrænder	Overgaden n. Vandet 45-47	Johansen, Caroline, Korsangerinde	Wildersgade 40
Jensen, Morten, Skibstømmermand	Sankt Annægade 12	Johansen, Chr., Gæstgiver	Strandgade 14
Jensen, Niels, Brændevinsbrænder	Torvegade 32	Johansen, Elias, Fisker	Overgaden o. Vandet 58-64.
Jensen, Niels, Kusk, værtshus- holder og spækhøker	Sankt Annægade 12	Johansen, H., Husejer	Wildersgade 42-44
Jensen, Niels, Ølhandler	Wildersgade 20-24 / Over- gaden n. Vandet 17	Johansen, Hans	Dronningensgade 21, 23
Jensen, Niels, Øltapper	Overgaden n. Vandet 37	Johansen, Hans, Fabriksbestyrer	Overgaden o. Vandet 26
Jensen, Niels Henrik	Wildersgade 37	Johansen, Hans, Rådmand	Amagergade 1A-B-C-D, Prinsessegade 7A-B / Sofie- gade 17, Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52, Strand- gade 32 / Sankt Annægade 2
Jensen, O. F., Murermester	Dronningensgade 23	Johansen, Ingeborg Rudolfine	Wildersgade 42-44
Jensen, Ole Sletterød (Colding)	Sankt Annægade 6 / Wil- dersgade 45	Vilhelmine, f. Mogensen	Wildersgade 17
Jensen, Oluf	Amagergade 1A-B-C-D	Johansen, Ingenborg, f. Mogensen	Sankt Annægade 57
Jensen, Oluf, Møller	Christianshavns Voldgade 50-54	Johansen, J. F., Smedemester	Wildersgade 58
Jensen, P., Pantelåner	Prinsessegade 8	Johansen, Johan, Matros	Wildersgade 40
Jensen, Peder, Sejlingsmand	Dronningensgade 25	Johansen, Johan Jensen, Stud.theol.	Strandgade 14
Jensen, Peder, Spækhøker	Sankt Annægade 8 / Wil- dersgade 52	Johansen, Karen Sofie, f. Christi- ansen	Sankt Annægade 57
Jensen, Pernille	Overgaden o. Vandet 22	Johansen, Kristine	Prinsessegade 8
Jensen, Peter	Overgaden n. Vandet 45-47	Johansen, Lars Clementin, Entre- prenør	Overgaden n. Vandet 39
Jensen, Peter, Exam.jur.	Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43	Johansen, Lars Clementin, Traktør	Strandgade 48
Jensen, Peter, Kgl. postbud	Dronningensgade 13	Johansen, Lars Holm, Kgl. kapel- musiker	Torvegade 30
Jensen, Peter, Urmager	Amagergade 7	Johansen, Lauritz Fritz, Reb- slager	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Jensen, Peter, Værtshusholder	Wildersgade 58	Johansen, Lisbeth	Amagergade 7, 9
Jensen, Poul, Værtshusholder	Sankt Annægade 12	Johansen, Lylof	Overgaden o. Vandet 26
Jensen, Rasmus, Urtekræmmer	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21	Johansen, Marie, f. Petersen, Enkefru	Prinsessegade 20
Jensen, S. R., Murermester	Overgaden o. Vandet 12	Johansen, Niels, Husejer	Wildersgade 40
Jensen, Søfren, Kammerskriver	Strandgade 26	Johansen, Niels, The- og porce- lænshandler	
Jensen, Søren, Bryggersvend	Overgaden o. Vandet 8		
Jensen, Søren, Brændevinsbrænder	Dronningensgade 14		
Jensen, Vagn Bremerskov	Torvegade 32		
Jensen, Vera Margrethe, Grosserer	Strandgade 36 / Wilders- gade 51		
Jensen, Aa. R., Malersvend	Sankt Annægade 18		
Jensenius, Carl, Justitsråd	Dronningensgade 21		
Jentzen, David, Skipper	Amagergade 7		
Jeppestatter, Kirsten	Overgaden o. Vandet 58-64		

Johansen, Pernille	Overgaden o. Vandet 58-64	Kallerup, Viggo, Grosserer	Langebrogade 8-8A
Johansen, Poul M., Grovsmedemester og vognfabrikant	Overgaden o. Vandet 10	Kallöver, Hans Albrecht von	Dronningensgade 67
Johansen, S., Bogtrykker	Wildersgade 42-44	Kalret, Rasmus Nielsen, Værtshusholder	Dronningensgade 7
Johansen, Søren, Marskandiser	Wildersgade 58	Kam, Thomas Ternotius, Høker	Amagergade 1A-B-C-D
Johnsen, Regitse	Overgaden o. Vandet 20	Kampmann, Dorrit	Dronningensgade 12B
Johnsen, S., Bogtrykker	Wildersgade 42-44, 46A-B	Kampmann, Ida	Dronningensgade 12B
Josephsen, Ole, Vognmand	Amagergade 11	Kanal 2 I/S	Overgaden n. Vandet 19
Jul, Rasmussen & Jørgensen, Firma	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45	Kappen, Grethe Marie	Strandgade 14
Juncker, Daniel Friederich, Toldbetjent	Sankt Annægade 57	Kappen, Johannes Jodochus, Detailhandler	Strandgade 14
Juncker, Johan Christopher, Over skriver	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31	Karlgren, Set, Arkitekt	Overgaden o. Vandet 12, 18
Juristernes og Økonomernes Pensionskasse	Overgaden o. Vandet 76-82	Karpf, Johan Heinrich	Overgaden o. Vandet 56 / Bådsmandsstræde 8
Juul, Lars Jensen, Bødker	Torvegade 32	Karstensen, Christian	Wildersgade 49A-B
Juul, Niels Christian, Urtekræmmer	Overgaden o. Vandet 56 / Bådsmandsstræde 8	Kaschow/Kassow, (Johan) Christopher, Bagermester	Strandgade 24
Jäckel, Frantz, Tøjfabrikant	Overgaden o. Vandet 12	Kase, Aage, Fabrikant	Amagergade 15
Jæger, Christine	Overgaden o. Vandet 26	Kathrine, Anne Magdalene, f. Dahl	Amagergade 15
Jæger, Herman, Sæbesyder	Strandgade 26	Kaufmann, A., Landsretssagfører	Wilders Kanal 4
Jæger, Lorentz, Kaptajn	Overgaden o. Vandet 18	Kedemer, Hendrich, Sukkerbager	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
Jørgen Jensens Eftf., Firma	Overgaden n. Vandet 45-47	Kehlet, Fritz, Hørkræmmer	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Jørgensen, Anders, Høker	Sankt Annægade 16	Kehlet, Helene	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Jørgensen, Andreas, Ølhandler	Strandgade 22	Kehlet, Mogens Frederik, Hørkræmmer	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Jørgensen, Ane Cathrine, f. Hansen	Wildersgade 58	Keiffler, Johan Peter, Vognmand	Amagergade 13
Jørgensen, Hans, Matros	Wildersgade 19	Keitum, Margrete	Torvegade 24
Jørgensen, Hans Erling, Ingeniør	Torvegade 75	Keller, Hansine	Strandgade 40
Jørgensen, Hans Jakob, Skomagermester	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21	Kemisk Værk Køge A/S	Overgaden n. Vandet 39,
Jørgensen, Harald, Malermester	Prinsessegade 52	Kesselhan, Georg, Premierløjtnant	Sankt Annægade 10, Wildersgade 42-44, 46A-B
Jørgensen, Jacob, Skomagermester	Prinsessegade 8	Kettel, Lorentz, Handelsmand	Overgaden n. Vandet 39
Jørgensen, Jens, Sejlingsmand	Strandgade 36 / Wildersgade 51	Kiellerup, Niels, Høker	Wildersgade 38
Jørgensen, Jens, Skipper	Dronningensgade 7	Kiellerup, Peter Christian	Dronningensgade 6
Jørgensen, Jensine Caroline, f. Jensen	Overgaden o. Vandet 20	Kielschou, Anders L., Snedker	Overgaden o. Vandet 52
Jørgensen, Jørgen, Trompeter	Sankt Annægade 16	Kiersgaard, Niels Jensen	Sofiegade 6-8
Jørgensen, Jørgen, Tømrermester og møllebygger	Dronningensgade 3, Overgaden o. Vandet 6A-B	Kierspin, Gotfried, Kleinsmed	Overgaden o. Vandet 52
Jørgensen, Jørgen, Vinhandler	Overgaden o. Vandet 10	Kierulf, Morten Jensen	Wildersgade 38
Jørgensen, Jørgen Lübker, Salgschef	Amagergade 15	Kinchel, Hans, Vinhandler	Wildersgade 49A-B
Jørgensen, Lars, Høker	Overgaden o. Vandet 14	Kipnasse, Bolette Margrethe	Prinsessegade 8
Jørgensen, Louise Hooge, f. Hooge	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2	Kipnasse, Christian Frederik, Premierløjtnant, grosserer og brygger	Wildersgade 46A-B
Jørgensen, Marie	Strandgade 36 / Wildersgade 51	Kirkebye, A.W., Grosserer	Wildersgade 46A-B
Jørgensen, Niels Christian Jensenius, Urtekræmmer	Sankt Annægade 5	Kirkerup, Andreas, tømrermester	Overgaden o. Vandet 16
Jørgensen, Peder, Skipper	Dronningensgade 7	Kirstine, Cathrine	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17
Jørgensen, Rasmus Henrik, Detailhandler	Amagergade 7, 9	Kirstine, Elisabeth	Overgaden o. Vandet 32A-B
Jørgensen, Søren, Tobaksspinder	Torvegade 60	Kirstine, Anne	Dronningensgade 12B
Jørgensen, Aage, Bagermester	Langebrogade 8-8A	Kiær, Elisabeth Kirstine, f. Henningsen	Sankt Annægade 5
K	Strandgade 14	Kiær, Tobias, Styrmænd	Wildersgade 19
K/S Ejerlejligheder	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31	Kiærulf, Morten Jensen	Wildersgade 19
Kablics, Jockum Frederik, Tømrermester	Wildersgade 46A-B	Kiærulff, Christian, Overstyrmænd	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Kai Svendsen Serigrafisk I/S	Torvegade 22	Kjøhler, Johan Friderich, Skomager	Wildersgade 37
Kaldre, Peder Nielsen		Kjeldsen, Osvald, Fabrikant	Amagergade 7
		Kjeldsen, M., Cand.jur.	Dronningensgade 14
		Kjellerup, Peter Christian	Wildersgade 49A-B
		Kjær, Emil, Læge	Prinsessegade 52
			Strandgade 26

Kjærgaard, Anders Sørensen, Jæger	Overgaden o. Vandet 56 / Bådsmadsstræde 8	Knudsen, Philip Julius, Prokurator	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45
Kjøbenhavns Brandforsikring	Dronningensgade 3, Overgaden o. Vandet 6A-B, 10, Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45	Knudsen, Th., Apoteker	Strandgade 10
Kjøbenhavns Spritfabriker A/S	Wildersgade 46A-B	Knuth, Eggert Christopher, Greve	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
Kjøng, Lars Jacobsen, Spækhøker	Dronningensgade 13	Kock, Anna, f. Hougaard	Overgaden o. Vandet 20
Klammer, Johan Georg	Amargergade 9	Kock, Christen Christensen, Styrmænd	Wildersgade 49A-B
Klaunen, Gotfried, Instrumentmager	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Koch, Jørgen Hansen, Skibsbygmester	Overgaden n. Vandet 31
Klaunen, Michael Jacobsen, Blokdrejer	Torvegade 24	Kock, Mikkel Helmer, Købmand	Strandgade 22
Klein, Eddel Elisabeth	Strandgade 12	Kock, Peder Hansen, Koffardikaptajn	Overgaden o. Vandet 12-14
Klein, Hans Peter, Skibskaptajn	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Koch, Peter, Bygningsinspektør, arkitekt	Overgaden n. Vandet 31
Kleinert, Johan Gotlieb, Bødker	Overgaden n. Vandet 9A	Koch, Peter, Kgl. Bygningsinspektør	Overgaden n. Vandet 33B
Klerche, Gerhard Eggersen, Urtekræmmer	Torvegade 36	Kock, Peter Hansen, Skibskaptajn, waterschout	Overgaden o. Vandet 20, 22
Klingenberg, Henrich Jacobsen, Stenhuggersvend	Amargergade 15	Kock, Aage, Assistent	Wildersgade 34-34A
Kløborg, Eva	Sankt Annægade 16	Koefoed, Christen	Torvegade 60
Klocker, Herman Langercken, Handelsmand	Strandgade 27, 28	Koefoed, Eleonora	Wildersgade 49A-B
Klouman, Peter, Commerceråd	Overgaden o. Vandet 10, Strandgade 32 / Sankt Annægade 2	Kofoed, Elisabeth Kirstine, f. Bohn	Overgaden n. Vandet 15
Klüver, Karl Heinrich, Hovmester	Amargergade 7, 9	Kofoed, Hans Pedersen, Grosserer og skibskaptajn	Overgaden n. Vandet 11
Klæbel, Kay, Grosserer	Strandgade 14	Kofoed, Jørgen Madsen, Styrmænd, månedsløjnant	Overgaden o. Vandet 12
Kløcker, Abraham, Handelsmand	Strandgade 27, 28, Wildersgade 60-62 / Bådsmadsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Kofoed, Marie, f. Bohn, Etatsrådinde	Overgaden n. Vandet 11
Knap, Else	Amargergade 11	Kofoed, Peter, Skibskaptajn	Overgaden n. Vandet 15
Knierim, Eobanus, Fabrikant og tølvæver	Amargergade 7, Prinsessegade 20	Kofoed, Peter P., Skibskaptajn	Strandgade 4-4B
Knierim, Susanna	Amargergade 7	Kofoed, Th. P., Murermester	Prinsessegade 52
Knif, Jørgen, Hattemager	Torvegade 24	Kofoeds Skole	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17
Knigge, Anton, Kleinsmedemester	Torvegade 75	Kolbye, Anna Kirstine	Wildersgade 42-44
Knip, Hans, Rådmand	Overgaden o. Vandet 50, 52, Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Kolbye, Thomas Hansen	Torvegade 60
Knudsdatter, Beate Marie	Wildersgade 15	Kongen	Bådsmadsstræde 10A-B, Bådsmadsstræde 12 / Dronningensgade 79, Dronningensgade 67, Overgaden n. Vandet 9A, 11, 15, Overgaden o. Vandet 50, 54, 58-64, 90, Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17, Strandgade 4-4B, Strandgade 6, 14, 27, Torvegade 60, Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17, Wildersgade 60-62 / Bådsmadsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B, Wilders Plads / Strandgade 52-54
Knudsen, Anders, Værtshusholder	Strandgade 42	Koppel, Ludvig, Grosserer	Overgaden o. Vandet 10
Knudsen, Christen, Sejlingsmand	Strandgade 42	Kornolche, Nicolai, Brenader	Sofiegade 4
Knudsen, Christian, Koffardikaptajn	Torvegade 30	Kort, Joachim Frederich, Snedker	Overgaden o. Vandet 16
Knudsen, Christian, Skibskaptajn	Sankt Annægade 12	Korts, Agneta Valentinsdatter	Wildersgade 38
Knudsen, Emma Petrine, f. Petersen	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Krabbe, Otto, Amtmand	Wildersgade 46A-B
Knudsen, Ferdinand	Christianshavns Voldgade 50-54	Krag, Svend, prokurator i Højesteret, Assessor	Overgaden o. Vandet 26
Knudsen, Gudmand, Tobaksspinder	Strandgade 42	Kragh, Jørgen, Købmand	Torvegade 24
Knudsen, Hans Edvard, Arbejdsmand	Strandgade 42	Kragh-Heidemann, P. A., Sagførerfuldmægtig	Amargergade 15
Knudsen, Helle, Høker	Torvegade 30	Krakowitz, Hans Casper	Wildersgade 36
Knudsen, Iver, Møller	Sankt Annægade 12	Krause, Jørgen, Fabrikant	Bådsmadsstræde 10 A-B
Knudsen, Johanne Ane Marie, f. Jensen	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Kreyer, Johan	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2
Knudsen, Jørgen	Christianshavns Voldgade 50-54	Kreyer, Jørgen	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A
Knudsen, Knud Rasmussen	Sankt Annægade 12		
Knudsen, Laurids	Overgaden n. Vandet 39		
Knudsen, Morten, Brændevinsbrænder	Sankt Annægade 4		
Knudsen, Morten, Værtshusholder	Overgaden n. Vandet 31, Wildersgade 34-34A		
	Torvegade 24		
	Sankt Annægade 12		

Krieger, Johan Cornelius, Kgl. bygningsinspektør	Overgaden o. Vandet 58-64	Köhlert, Niels Elias, Rodemester, linnedværmester	Dronningensgade 9, 11
Kristelig Forening for Unge Mænd, Christianshavns afdeling	Overgaden o. Vandet 22	Kølmer, Anders Jacobsen, Slagter	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A
Kroch, Henrich, Hofskildrer og Kancelliråd	Dronningensgade 21	Kølmer, Jacob, Slagter	Wildersgade 38
Krogmand, Peder, Snedker	Sankt Annægade 18	Kønnemand, Hermand Henrich, Købmand og handelsmand	Overgaden o. Vandet 18
Krogholm, Poul Nielsen, Styrmand	Amagergade 7, 9	Kaalund, Jens Christian, Snedkermester	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3
Krohn, Johan Jacob, Major	Overgaden o. Vandet 22	Kaarsberg, Jacob Pedersen, Vinhandler	Strandgade 14
Kron, Jens Frederik Hennerup, Isenkræmmer	Strandgade 22	Kaarsberg, Jens Georg, Handelsfuldmægtig	Overgaden n. Vandet 9A
Krossing, Jørgen Christian, Grosserer	Prinsessegade 18	Kaarsberg, Julie, f. Thorup	Strandgade 14
Kruse, Bataillonskaptajn	Torvegade 75	Kaarsberg, Peter Andreas, Vinhandler	Strandgade 14
Kruse, Christian, Skipper	Amagergade 7, Overgaden n. Vandet 39	Kaas, Jens Steffensen, Skibsværftsejer	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A
Kruse, Diderich, Grovsmed	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Kaas, Ulrich, admiral og Stiftsbefalingsmand	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade 79, Overgaden o. Vandet 54
Kruse, Joachim Schultz, Skræddermester	Torvegade 75		
Kruse, Jørgen	Torvegade 75		
Kruse, Svend Aage Damsbo, Assistent	Overgaden o. Vandet 8		
Kry(ge)er, Arnoldus Christian, høker	Dronningensgade 13		
Kryer, Cecilia Sophie	Dronningensgade 13		
Kryger, Poul Sigismund Carl, Snedkermester	Torvegade 24	L	
Kræmmercompagniet	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Lahde, G. L., Hofkobberstikker	Wildersgade 19
Kræmmercompagniets Interessenter	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Lamberts, Maren	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A
Krøyer, Jochum Svendsen, Smed	Amagergade 1A-B-C-D	Lameier, Johan Frederik, Drejermester	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2, Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
KS Sanexo Ejendomme	Overgaden o. Vandet 10	Landmilitæretaten	Overgaden n. Vandet 53 / Wildersgade 68
Kyhn, Georg Andreas, Grosserer	Strandgade 4-4B	Landsberg, Rud, Bagermester	Prinsessegade 8
Kyhnel, August Gotlieb, Garver	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45	Langballe, Niels, Snedkermester	Dronningensgade 7, 9, 11
Kyhnel, Magnus Samuel Gotlieb, Garver og kaptajn	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45	Langdahl, Niels Jensen, Murersvend	Dronningensgade 14
Kyse, Hans Pedersen, Murersvend	Dronningensgade 13	Langdahl, Karen	Dronningensgade 14
Københavns Bryggerlav	Overgaden n. Vandet 31, Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Lange, Chr. T.S., Grosserer	Overgaden n. Vandet 39
Københavns Dampmøller A/S	Christianshavns Voldgade 50-54	Lange, Lars Poulsen, Malermester	Torvegade 36
Københavns Fattigvæsen	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Lange, Maria Annamathea, f. Thye	Overgaden n. Vandet 39
Københavns Havnevæsen	Strandgade 27, 28	Lange, Niels Christian Thye, Grosserer	Overgaden n. Vandet 39
Københavns Kommune	Christianshavns Voldgade 50-54, Dronningensgade 6, Overgaden o. Vandet 32A-B, Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17, Prinsessegade 54	Lange, Oluf	Strandgade 22
Københavns Magistrat	Overgaden o. Vandet 32A-B, Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31	Langesen, Lange	Sofiegade 6-8
Köhler, Hans Jacob, Retsskriver	Overgaden o. Vandet 32A-B, Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31	Larsdatter, Anne	Sankt Annægade 16
Köhler, Martinus, Linnedværmester	Sankt Annægade 57	Larsdatter, Anne Kirstine	Overgaden o. Vandet 24
Köhlert, Caspar, Linnedværmester	Dronningensgade 11	Larsdatter, Anniche	Dronningensgade 25
Köhlert, Ellen Cathrine, f. Pedersen	Dronningensgade 9, 11	Larsdatter, Maren	Wildersgade 17
	Dronningensgade 9, 11	Larsdatter, Mette Marie	Sankt Annægade 18
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Anders, Høker	Wildersgade 40
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Anders, Ostindiefarer	Overgaden n. Vandet 37
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Ane Sophie Vilhelmine	Wildersgade 19
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Catrine Marie	Overgaden o. Vandet 20
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Engelbrecht, Tobaksspinder	Torvegade 30
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, I., Skræddermester	Strandgade 40
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Inger	Dronningensgade 15
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Jan, Skibstømmermand	Dronningensgade 15
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Jens, Møllersvend	Prinsessegade 8
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Jens, Spisevært	Wildersgade 42-44
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Johannes, Øltapper	Overgaden n. Vandet 9A
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Kay-Ole	Amagergade 13
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Klaus Bonde	Dronningensgade 23, Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Klaus Bonde, Malermester	Dronningensgade 11
	Dronningensgade 9, 11	Larsen, Lars, Løjnant	Overgaden o. Vandet 12

Larsen, Lars, Smed	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Lentz, Jochum, Kgl. hofbager	Overgaden n. Vandet 31, Prinsessegade 8, Torvegade 22
Larsen, Ole, Grovsmesvend	Wildersgade 19	Lentz, Jochum, Bager	Torvegade 22
Larsen, Ole, Skipper	Overgaden o. Vandet 20	Lentz, Margrethe	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3, Wilders Plads / Strandgade 52-54
Larsen, P. F. Chr., Sagfører-fuldmægtig	Sankt Annægade 10	Leth, Anne	Strandgade 42
Larsen, Peter Johan, Restauratør	Wildersgade 58	Leth, Hans, Doktor	Strandgade 42
Larsen, Rasmus, Skomager	Wildersgade 36	Leverenz, Jochim Christoph, Thehandler	Dronningensgade 25
Larsen, Rasmus, Vognmand	Amagergade 11	Levin, Anna Caroline Larsenia, f. Ferslew	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
Larsen, Thron, Sømmand	Wildersgade 42-44	Levin, Morten, Bødkersvend	Sofiegade 6-8
Larsen, Valdemar, Herreekviperingshandler	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45	Levy, Wulff Samuel, Grosserer	Overgaden n. Vandet 9A
Larsen, Vilhelm, Detailhandler	Prinsessegade 52	Leye, Dorothea Marie	Overgaden n. Vandet 31
Larsen, Vilhelm, Direktør	Sankt Annægade 4	Leye, Therchel Hansen, Bødker	Overgaden n. Vandet 31
Larson, H. C. S., Premierløjtnant	Overgaden o. Vandet 24	Leyerhoff, Hans Olsen	Sankt Annægade 57
Lassen, Hanne	Strandgade 22	Licht, G., Krigsassessor	Wildersgade 38, 57
Lassen, Hans Julius, Grosserer	Dronningensgade 6	Licht, Ruth Sperling	Wildersgade 38
Lassen, Jens	Overgaden o. Vandet 10	Liebenberg, Hans Ditlew, Handelsbetjent	Langebrogade 8-8A
Laugsted, Knud Pedersen, sliber	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Liebenberg, Johannes, Købmand	Langebrogade 8-8A
Laumand, Jørgen Rasmussen, Slagter	Amagergade 11	Liebenberg, Johannes Christian, Copist i Rentekammeret	Langebrogade 8-8A
Laura Reklame & Marketing A/S	Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52	Ligger, Niels	Wildersgade 34-34A
Lauridsdatter, Sidse	Wildersgade 19	Liirsen, Th., Fabrikant	Bådsmandsstræde 10 A-B
Lauridsen, Jens	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Lillebech, Jacob Nielsen, Hofbager	Overgaden o. Vandet 10
Lauridsen, Johan	Overgaden n. Vandet 39, Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52, Sankt Annægade 10, 12, 14, 16, 18, Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Lincke, Anna, f. Knuth	Wildersgade 19
Lauridsen, Jørgen, Færgemand	Dronningensgade 7, Overgaden o. Vandet 10	Lincke, Søren Henrik, Toldassistent	Wildersgade 19
Lauridsen, Karen	Dronningensgade 7, Overgaden o. Vandet 10	Lind, Anna Maria Joensen	Overgaden n. Vandet 37
Lauritsen, Lau	Sankt Annægade 14	Lind, Boye Gabrielsen, Skibsbygmester	Overgaden n. Vandet 39
Lauritzdatter, Anne Kirstine	Strandgade 42	Lind, Christen Jensen, Skibskaptajn	Overgaden o. Vandet 14
Lauritzdatter, Gundel	Sankt Annægade 12	Lind, Kirstine Marie	Wildersgade 42-44
Lauritzen, C. P., Landsretssagfører	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45	Lind, Mette Cathrine	Overgaden n. Vandet 39
Lauritzen, Mads, Skibstømmermand	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Lind, Niels, Smed	Wildersgade 42-44
Lauritzen, Maren	Christianshavns Voldgade 50-54	Lind, Niels, Smedemester	Wildersgade 42-44
Lauritzen, Peder, Hjulmand	Overgaden n. Vandet 31	Lind, Simon Jensen, Brændevinsbrænder	Sofiegade 6-8
Lauritzen, Peter, Møller	Christianshavns Voldgade 50-54	Lind, Thoer Joensen, Skipper	Overgaden n. Vandet 37
Laursen, Anders, Drabant	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Lindeman, Henning, Parykmager	Sofiegade 6-8
Laursen, Anders, Møller	Christianshavns Voldgade 50-54, Sofiegade 6-8	Lindenow, Otte	Strandgade 26
Laursen, Hans B., Gårdejer	Sofiegade 4	Linn, Hans	Overgaden n. Vandet 45-47
Leegaard, Christian, Etatsråd	Strandgade 12	Linn, Hans, Skibskaptajn og brygger	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A, Wildersgade 49A-B
Lehn, Abraham d. Ældre, Handelmand	Strandgade 6, 10	Linnemann, Jacob, Assistenthusforvalter	Strandgade 36 / Wildersgade 51
Lehn, Johan	Strandgade 6	Lintrup, Christian, Overkøbmand	Strandgade 26
Lehnsmand, Hans Andersen, Skipper	Strandgade 42	Lise og Niels Plums Fond	Dronningensgade 14
Leifer, Leif, Universitetslektor	Wildersgade 53	Loher, Johan Diderich, Grosserer	Overgaden n. Vandet 45-47
Leitloff, Friderich Ernst, Kgl. plantør	Amagergade 1A-B-C-D	Lolich, Poul Nielsen, skipper	Amagergade 7
Lenning, Hans, Sognepræst	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade 79, Overgaden o. Vandet 54	Lorch, Thomas	Torvegade 36
Lentz, Gertrud	Strandgade 14	Lorck, Josias, Sognepræst	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17
		Loretsdatter, Bodil	Wildersgade 19
		Lorentzen, Boye, Møller	Christianshavns Voldgade 50-54
		Lorentzen, Ditlew Henrich	Christianshavns Voldgade 50-54
		Lorentzen, Edv., Vekselmægler	Overgaden o. Vandet 10

Lorentzen, Hans Peter, Grosserer og silkehatfabrikant	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade 79, Overgaden o. Vandet 54, Overgaden o. Vandet 56 / Bådsmandsstræde 8	Lund-Jacobsen, M., Grosserer Lunde, Niels Christian Lunde, Peter Frederik, Jernstøber Lundorph Rasmussen Ejendomme A/S Lundstrøm, Carl A., Murermester	Strandgade 10 Overgaden n. Vandet 39 Strandgade 42
Lorentzen, Harry, Restauratør	Prinsessegade 20	Lundstrøm, Henri Herbert, Maler	Strandgade 8
Lorentzen, Johan Carl Edvard, Handelsfuldmægtig	Christianshavns Voldgade 50-54	Lundt, Anne Catrine Lundt, Hans Nikkelsen, Borgmester	Overgaden o. Vandet 56 / Bådsmandsstræde 8 Wildersgade 38 Dronningensgade 7, Overgaden o. Vandet 10, 8
Lorentzen, Johan Carl Edvard, Møller	Christianshavns Voldgade 50-54	Lundt, Peter, Handelsmand Lundvald, Frederik, Murersvend	Wildersgade 38 Prinsessegade 16
Lorentzen, Lorentz Mathias August, student	Christianshavns Voldgade 50-54	Lunnum, Jørgen, Handelsmand Luxdorph, Ellen Maria Luxdorph, Margrethe	Sankt Annægade 5 Prinsessegade 20 Prinsessegade 20
Lorenzen, Henning	Wildersgade 46A-B	Lybeck, Maria Lybeck, Michel	Torvegade 30 Torvegade 30
Losbye, Niels Christensen, Skibstømmermand	Overgaden o. Vandet 10	Lycke, Søren, Direktør og købmand	Strandgade 22
Lotz, Ole	Overgaden o. Vandet 24	Lüders, Heinrich	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31
Lotz, Søren, Arkitekt	Overgaden o. Vandet 24	Lydersen/Lützen, Peter, Rådmand	Dronningensgade 12B, Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
Lou, Jochum, Slagter	Torvegade 32		Strandgade 8 Sofiegade 6-8
Louv/Lous, Eynert Sivertsen, Bagermester	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Lynge, Friderich, Køtmand	St. Sønder voldstræde 9
Low, Michel, Korporal	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Lynge, Marie Lisbeth	Overgaden n. Vandet 15
Ludvigsen, Lilie Ingrid	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31	Lynning, Hans Hansen, Rebslager	Amagergade 9
Lund, Bartholin, Cand.phil.	Overgaden n. Vandet 45-47	Lütken, Otto, Premierløjtnant	Wildersgade 49A-B
Lund, Bente, f. Fog-Møller, Arkitekt	Overgaden o. Vandet 12	Lytter, kaptajn	Overgaden o. Vandet 32A-B
Lund, Christian Larsen, Bødker	Torvegade 24	Lønborg, H., Vekselerer	
Lund, Ebba, Professor, dr. phil.	Dronningensgade 9, 12B	Løschou, Jørgen	
Lund, Frederikke Lovise	Strandgade 42	Løwener, Daniel Friederich, Jernstøber	Dronningensgade 3, Overgaden o. Vandet 6A-B
Lund, Friderich Ulrich, Brygger	Wildersgade 46A-B		
Lund, Henrik, Kommerceråd, købmand og brygger	Strandgade 12	Laasbye, Niels Andersen, Brændevinsbrænder	Sofiegade 4
Lund, Jochum Jochumsen, Ankersmed	Wildersgade 37	Laasbye, Niels Christensen, Brændevinsbrænder	Sofiegade 4
Lund, Johan, Lysestøber	Prinsessegade 8	Laasbye, Torkel/Terchel Christensen, Skibstømmermand	Amagergade 1A-B-C-D
Lund, Jonas Jochumsen, Ankersmed	Overgaden n. Vandet 15		
Lund, Jørgen, Kgl. Tøjhusforvalter	Overgaden n. Vandet 9A		
Lund, Jørgen Andersen, Vejer-mester	Strandgade 40	M	
Lund, Lars Olsen, Skibstømmermand	Sofiegade 6-8	M.A.N. B & W Diesel A/S	Overgaden n. Vandet 9A, Strandgade 4-4B
Lund, Lars Peter, Møllersvend	Prinsessegade 8	MacCulloch, Johan, Vinhandler	Strandgade 22
Lund, Marie	Sofiegade 6-8	MacEvoi, Christopher	Overgaden n. Vandet 53 / Wildersgade 68, Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3
Lund, Niels Andersen, Skipper	Overgaden n. Vandet 39, Overgaden o. Vandet 26, Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Mackeprang, Edvard, Dr. polit. Mackeprang, Margrethe	Overgaden o. Vandet 10 Overgaden o. Vandet 10
Lund, Niels Jensen, Skipper	Strandgade 36 / Wildersgade 51	Madsdatter, Anna	Overgaden n. Vandet 31
Lund, Niels Thomesen, Ekvipagemester	Wildersgade 35	Madsdatter, Mette	Overgaden o. Vandet 58-64
Lund, Peder Christensen, Ankersmed	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Madsen, A., Købmand	Strandgade 40
Lund, Peder Jensen, Brygger	Wildersgade 46A-B	Madsen, Anders, Skipper	Overgaden n. Vandet 31
Lund, Peder Mathias, Brændevinsbrænder	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Madsen (Matzen), Bertel, Agent	Strandgade 4-4B
Lund, Peter, Etatsråd	Strandgade 36 / Wildersgade 51	Madsen, H., Snedkermester	Strandgade 42
Lund, Susanne	Dronningensgade 12B	Madsen, Hans Peter, Bødkermester	Overgaden n. Vandet 9A, Wildersgade 64-66
		Madsen, Jacob	Strandgade 10
		Madsen, Jacob, Borgmester	Strandgade 6, Torvegade 36
		Madsen, Lars, Brygger	Strandgade 12, Torvegade 24
		Madsen, Niels Ferdinand, Skolelærer	Sankt Annægade 5

Madsen, P. Chr., Smedemester	Overgaden o. Vandet 52	Meller, Johannes Christensen, Stadshauptmand	Dronningensgade 13, Dronningensgade 25, Overgaden o. Vandet 26, Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52, Sankt Annægade 12
Madsen, Peter Frantz Christopher, Tobaksfabrikant, fhv. købmand	Overgaden o. Vandet 14		
Madsen, Severin, Malermester	Overgaden o. Vandet 24		
Madsen, Valdemar, Sagfører	Amagergade 1A-B-C-D		
Madtsøn, Niels, Smed	Strandgade 38	Mellerup, Christian Pedersen, Bryggersvend	Amagergade 9
Madvig, Peder Olsen, Skipper	Dronningensgade 21	Menck, Roluff, Kaptajn	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
Magnus, Jacob Frederik, Grosserer	Strandgade 12		Strandgade 50
Magnussen, Liselotte Tuxen	Sankt Annægade 12		Overgaden n. Vandet 31
Magnussen, Ole	Sankt Annægade 12		Overgaden n. Vandet 31
Magnusson, Svend, Cigarhandler	Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52	Mengel, J. P., Restauratør	Strandgade 22
	Amagergade 4	Metz, David	Overgaden o. Vandet 22
	Amagergade 9	Metz, Edith	Dronningensgade 9, 11,
	Amagergade 4	Metz, Lise	Overgaden o. Vandet 12
	Amagergade 2, 4, 9, Overgaden n. Vandet 39	Meyden, Anne	
	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45	Meyer, Amsel Jacob, Fjerhandler	
	Overgaden o. Vandet 50	Meyer, Amsel Jacob, Sadelmager-svend	Wildersgade 42-44
	Overgaden n. Vandet 37	Meyer, Carl Julius, Grosserer og dampmøller	Wildersgade 46A-B
	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Meyer, Eduard Emil, Kolonibestyrelser	
	Wildersgade 40	Meyer, Ernst, Fabrikant	Wildersgade 33
	Overgaden o. Vandet 26		Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A
	Sofiegade 4	Meyer, Florentine	Strandgade 38
		Meyer, Hans Jensen, Kaptajn	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
	Overgaden o. Vandet 14		
	Amagergade 9	Meyer, Jens Christian Martin Theodor, Bogbindermester	Bådsmandsstræde 1 / Dronningensgade 79, Dronningensgade 23
	Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52		
	Torvegade 30		
	St. Søndervoldstræde 9	Meyer, Johan Christopher, Værts- husmand	Amagergade 2, 4
	Overgaden o. Vandet 16	Meyer, Johann, Hattemager	Torvegade 24
	Prinsessegade 16	Meyer, Levin, Silke- og klædekræm- mer	Wildersgade 15
	Wildersgade 33	Meyer, Martin Ludvig, Brænde- vinsbrænder	Wildersgade 46A-B
		Meyer, Mathias Sørensen, Urte- kræmmer	Sankt Annægade 8 / Wil- dersgade 52
	Sankt Annægade 5		Dronningensgade 6
	Overgaden o. Vandet 14	Meyer, Steffen, Møller	Strandgade 50
	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2	Meyland-Smith, Anna, f. Jørgensen	Strandgade 50
	Overgaden o. Vandet 52	Meyland-Smith, N., Fabrikant	
	Overgaden o. Vandet 26	Michaelsen, Frederik Christian v., Generalmajor	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A
	Dronningensgade 11		
	Sankt Annægade 16	Michel, Jochum Christopher(sen), Brændevinsbrænder	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
			Amagergade 11
	Strandgade 25, 26	Michelsen, Christen, Hjulmand	Overgaden o. Vandet 52
		Michelsen, Hans Peter, Grossere	Sofiegade 6-8
	Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade 79	Michelsen, Johan, Løjtnant	Sofiegade 6-8
		Michelsen, Niels	Prinsessegade 7A-B / Sofie- gade 17
	Amagergade 2, 4		Prinsessegade 52
	Overgaden o. Vandet 24	Michelsen, Peter Christian Theodor	Torvegade 60
	Overgaden o. Vandet 24	Michelsen, Svend	Torvegade 30
	Overgaden o. Vandet 24	Middeltun, Isach Davidsen, Bager	Amagergade 1A-B-C-D
	Dronningensgade 25	Mikkelsen, Anders	Wildersgade 15
	Overgaden n. Vandet 31	Mikkelsen, Hans	Amagergade 1A-B-C-D
	Overgaden n. Vandet 31	Mikkelsen, Lauritz, Skolebetjent	Torvegade 22
	Sofiegade 6-8	Millou, Christian Nielsen, Bager	Dronningensgade 13
	Sankt Annægade 10	Milne, Johan Glenders	
	Wildersgade 35	Mitchel, Andreas, Mecanicus og knappfabrikant	Overgaden o. Vandet 10
	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A		
	Strandgade 14		

Moensen, Felix	Torvegade 60	Müller, Christopher Martin, Tøjfabrikant	Prinsessegade 8
Mogensdatter, Inger	Strandgade 42	Müller, Claus	Overgaden o. Vandet 16
Mogensen, Astrid Therese	Amagergade 7, 9	Müller, Emil, Handelsfuld- mægtig	Strandgade 48
Mogensen, Bendix, Kleinsmed	Dronningensgade 12B	Müller, Friderich	Amagergade 15
Mogensen, Eschild, Sejlingsmand	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Müller, Friederich Arthoni	Strandgade 6
Mogensen, Jens Frederik, Jernstøber	Overgaden o. Vandet 8	Müller, Gustav Adolf, studiosus theologiæ	Christianshavns Voldgade 50-54
Mogensen, Lis, Arkitekt	Overgaden o. Vandet 12, 18	Müller, Henrich, Rentemester	Strandgade 34 / Sankt An- nægade 1A
Mogensen, Mogens, Brændevins- brænder	Prinsessegade 20	Müller, Niels	Amagergade 15, Strand- gade 6
Mogensen, Niels	Dronningensgade 23	Müller, O. L. R., Detailhandler	Prinsessegade 52
Mogensen, Niels, Brygger	Wildersgade 46A-B	Müller, Oluf Anthoni	Strandgade 4-4B
Mogensen, Niels, Jernstøber	Overgaden o. Vandet 8	Müller, Thomas	Overgaden o. Vandet 16
Mogensen, Sidse	Overgaden o. Vandet 8	Mærsk, Maren	Torvegade 24
Mohr, Ewen Isaachsen, Skræder	Wildersgade 15	Møller, Adam Vilhelm, Particulier	Sankt Annægade 6 / Wil- dersgade 45
Mohr, Elisabeth	Wildersgade 15	Møller, Agnes	Torvegade 75
Mollerup, Gerda, g. Simmelhag	Overgaden o. Vandet 50	Møller, Anna	Sankt Annægade 5
Mollerup, Herman Andreas, Cand.jur.	Overgaden o. Vandet 50	Møller, Bastian	Wildersgade 42-44
Mollerup, Inga Laura, f. Olsen	Overgaden o. Vandet 50	Møller, Carl, Bogholder	Torvegade 75
Moltzen, Søren, Tømrermester	Prinsessegade 7A-B / Sofie- gade 17	Møller, Chr., Købmand	Sankt Annægade 5
Momsen, Alexander, Klædekræmmer	Wildersgade 15	Møller, Christen Johansen	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Moos, Helge	Dronningensgade 13	Møller, Christopher, Klædefabrikant	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31
Morslet, Christence	Langebrogade 8-8A	Møller, Else Elisabeth	Sankt Annægade 5
Mortensen, Carl Christian, Hus- ejer	Wildersgade 36	Møller, Engelbrecht Simonsen, Brændevinsbrænder	Sankt Annægade 6 / Wil- dersgade 45
Mortensen, Christen, Linnedvæver	Dronningensgade 9	Møller, Erik, Prokurist	Strandgade 40
Mortensen, Hans (Beenløse), Vognmand og hyrekusk	Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43	Møller, Erik Junker, Direktør	Strandgade 38
Mortensen, Hans Ernst Christian, Vognmand	Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43	Møller, Ernst, Grosserer	Strandgade 38
Mortensen, Hans Henrik	Prinsessegade 52	Møller, Frederich Anthon	Strandgade 10
Mortensen, Mads, Murersvend	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Møller, Gerda Kristine	Sankt Annægade 5
Mortensen, Marie Christine	Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43, Amagergade 1A-B-C-D	Møller, Hugo Frederik Hollander	Sankt Annægade 6
Mortensen, Natalie Helskov	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31	Møller, Inge	Strandgade 32 / Sankt An- nægade 2
Mortensen, Niels, Husejer	Overgaden n. Vandet 39	Møller, Jacob Anthoni, Brygger	Dronningensgade 25
Mortensen, Søren Carl, Vognmand	Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43	Møller, Jens Christian	Sankt Annægade 5
Mosegaard, Leo	Dronningensgade 13	Møller, Jens Christian, Skibskap- tajn	Overgaden o. Vandet 52
Moses & Søn G. Melchior A/S	Strandgade 34 / Sankt An- nægade 1A	Møller, Jens Danielsen, Høker	Sankt Annægade 8 / Wil- dersgade 52
Mouritzen, Bolette	Dronningensgade 3, Over- gaden o. Vandet 6A-B	Møller, Jens Hansen, Kaptajn	Wildersgade 58
Moyel, Jacob Wilhelm, Gæstgiver	Overgaden o. Vandet 8	Møller, Johan Andreas, Værtshus- holder	Langebrogade 8-8A
Munch, Erich	Sofiegade 4	Møller, Johan Christian Martin, Typograf	Wildersgade 42-44
Munch, Hansen, Leder	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Møller, Johan Friderich, Murer- svend	Amagergade 1A-B-C-D
Munck, Mette	Torvegade 24	Møller, Jørgen Pedersen	Sankt Annægade 18
Munch, Morten, Commerceråd	Overgaden n. Vandet 31, Strandgade 27	Møller, Kai, Fuldmægtig	Sankt Annægade 5
Munch, Oluf	Overgaden o. Vandet 50	Møller, Lars, Murersvend	Overgaden o. Vandet 24
Mühlhausen, C.F.F., Telegrafbud	Wildersgade 42-44	Møller, Laurs Jensen	Dronningensgade 14
Mylius, Kammerjunker	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade 79, Over- gaden o. Vandet 54	Møller, Lene Fog	Dronningensgade 23
Müller, Ane Mathilde, f. Riis	Prinsessegade 52	Møller, Mathias, Snedker	Overgaden n. Vandet 9A
Müller, Arvid, Forfatter	Overgaden o. Vandet 16	Møller, Mathias Rasmussen, Møller	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Müller, Britta	Overgaden o. Vandet 16	Møller, Niels, Handelsmand	Strandgade 10
Müller, C. A. A., Rentier	Dronningensgade 9, 11	Møller, Peder, Sognepræst, Magister	Strandgade 36 / Wilders- gade 51, Wildersgade 53
Müller, Carl, Murer	Amagergade 9	Møller, Per, Redaktør	Overgaden n. Vandet 37
Müller, Caspar, Hørkræmmer	Overgaden n. Vandet 45-47		

Møller, Peter, Sognepræst og magister	Torvegade 32	Nielsen, Frederik, Brændehandler	Overgaden n. Vandet 39
Møller, Povel, Brændevisbrænder, fuldmægtig	Prinsessegade 20	Nielsen, Gustav, Grosserer	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3
Møller, Rasmus Abelgaard, Juvelér	Prinsessegade 8	Nielsen, H. P., Murermester	Torvegade 60
Møller, Stine Margrethe	Dronningensgade 12B	Nielsen, Hansine	Prinsessegade 16
Møller, Svend Pedersen, Livgarden	Overgaden n. Vandet 9A	Nielsen, Ingeborg	Wildersgade 58
Møller, Søren, Murersvend	Dronningensgade 6	Nielsen, Inger K.	Overgaden o. Vandet 28
Møller, Thomas, Skibskaptajn	Wildersgade 17	Nielsen, Jacob	Overgaden o. Vandet 10
Møller, Viggo, Smedemester	Sankt Annægade 57	Nielsen, Jacob, Købmand	Overgaden o. Vandet 32A-B
Mølstrup, M. B.	Sankt Annægade 10	Nielsen, Jacob, Møller	Christianshavns Voldgade 50-54
Mørch, Jørgen, Kaptajn	Overgaden o. Vandet 18	Nielsen, Jens	Overgaden o. Vandet 8, Wildersgade 58
Mørk, Axel Møller, Grosserer	Strandgade 8	Nielsen, Jens, Husejer	Strandgade 38
Maag, Julius, Overretsprøkurator	Strandgade 48	Nielsen, Jens, Høker	Torvegade 60
Maaling, Abel Kirstine	Sankt Annægade 12	Nielsen, Jens, Skipper	Sankt Annægade 12
N		Nielsen, Jens Schou, Malermester	Sankt Annægade 10
Nagel, Karsten	Sankt Annægade 5	Nielsen, Jeppe, Compagnibud	Sankt Annægade 5
Nandrup, Eggert Christian, Skomagermester	Dronningensgade 13	Nielsen, Johan Casper, Jernhandler	Dronningensgade 13
Nansen, Hans, Etatsråd	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade, Overgaden o. Vandet 54	Nielsen, Johanne Marie	Dronningensgade 13
Nees, Johan Christian Annasti von, Løjtnant	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade 79, Overgaden o. Vandet 54	Nielsen, John Charles, Kaffehandler	Sofiegade 4
Neuhaus, Jens, slagter	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Nielsen, Jørgen	Overgaden n. Vandet 9A
Neuhausen, Peter, Slagter	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21	Nielsen, Kirstine	Overgaden n. Vandet 11
Neukammer, August	Overgaden o. Vandet 50	Nielsen, Knud, Konditor	Torvegade 32
Nicolaj, Skibsbygger	Overgaden o. Vandet 50	Nielsen, Knud Dam, Bankassistent	Overgaden o. Vandet 8
Nielsdatter, Anne	Wildersgade 17, 19	Nielsen, Lars, Høker	Overgaden n. Vandet 39
Nielsdatter, Birthe	Wildersgade 58	Nielsen, Lars, Studiocus, Chirurgiæ og jernstøber	Amargegade 15
Nielsdatter, Johanne	Dronningensgade 67	Nielsen, Lars Peter	Sofiegade 4
Nielsdatter, Kirsten	Wildersgade 17	Nielsen, Lars Peter, Kleinsmedemester	Dronningensgade 14
Nielsdatter, Margrethe	Sofiegade 6-8	Nielsen, Lauritz Severin, Grosserer	Overgaden n. Vandet 39
Nielsdatter, Thale	Overgaden n. Vandet 39	Nielsen, Ludvig A., Ingeniør.	Overgaden o. Vandet 28
Nielsen, Alexandra	Wildersgade 15	Nielsen, Maren, Enkefru	Overgaden o. Vandet 24
Nielsen, Anker Marius, Ekviperingshandler	Overgaden o. Vandet 24	Nielsen, Marianne	Strandgade 40
Nielsen, Anna Elise, f. Møller	Dronningensgade 15	Nielsen, Martine Emilie, f. Jensen	Dronningensgade 14
Nielsen, Asia Kathrine, f. Christiansen	Torvegade 75	Nielsen, Max, Mægler	Wildersgade 53
Nielsen, Bastian	Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52	Nielsen, Mette Kirstine, f. Hansen	Wildersgade 42-44
Nielsen, Børge, Møllersvend	Strandgade 48	Nielsen, Minnie L. Videbæk	Dronningensgade 21
Nielsen, Camilla Emilie	Sankt Annægade 10	Nielsen, Morten, Skibstømmermand	Sofiegade 6-8
Nielsen, Caroline, f. Henningsen	Wildersgade 17	Nielsen, Niels, Brygger	Prinsessegade 20
Nielsen, Carsten, Tømrermester	Wilders Kanal 4	Nielsen, Niels, Høker	Wildersgade 58
Nielsen, Christian Ferdinand, Snedkermester	Amargegade 15	Nielsen, Niels, Mesterbådebygger	Wildersgade 42-44
Nielsen, Christian Gunni, Handelsbogholder	Overgaden n. Vandet 39	Nielsen, Niels, Skibstømmermand	Wildersgade 42-44
Nielsen, Cordt, Værtshusholder	Amargegade 15	Nielsen, Niels, Vognmand	Amargegade 11
Nielsen, Dortha Florentine	Overgaden n. Vandet 39	Nielsen, Niels A. E. Videbæk	Dronningensgade 21
Nielsen, Edvard Rasmus, Maskinbygger	Sankt Annægade 10	Nielsen, Niels Morten	Amargegade 13
Nielsen, Einer, Journalist	Overgaden o. Vandet 12	Nielsen, Niels Rasmus, Høker	Dronningensgade 21
Nielsen, Elisabeth, f. Christensen	Sofiegade 6-8	Nielsen, Nielsine Marie	Wildersgade 40, 64-66
Nielsen, Ellen M.H. Videbæk	Dronningensgade 21	Nielsen, Ole, Høker	Dronningensgade 13
Nielsen, Espen, Brygger	Overgaden n. Vandet 9A, 11	Nielsen, Oluf, Skræddermester	Sankt Annægade 10
Nielsen, Finn Malling	Torvegade 32	Nielsen, Oluf, Snedkermester	Overgaden n. Vandet 19, Torvegade 36, 38
		Nielsen, Oscar Olaf, Snedker	Amargegade 1A-B-C-D
		Nielsen, P., Øltapper	Torvegade 75
		Nielsen, Peder	Overgaden n. 9A
		Nielsen, Peder, Favnsætter	Sankt Annægade 10
		Nielsen, Peder, Grosserer	Wildersgade 53, 57
		Nielsen, Peter, Brygger	Overgaden o. Vandet 50
		Nielsen, Poul, Brændevisbrænder	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
		Nielsen, Poul, Vognmand	Amargegade 13
		Nielsen, Rasmus, Spækhøker	Overgaden n. Vandet 39
		Nielsen, Salve, Skipper	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
		Nielsen, Simon, Drager	Amargegade 1A-B-C-D
		Nielsen, Svend	Dronningensgade 67

Nielsen, Svend, Grosserer	Langebrogade 8-8A	Ohre/Orøe, Rasmus Jacobsen, Tøm- rersvend	Prinsessegade 7A-B / Sofie- gade 17
Nielsen, Svend Aage, Kolonial- handler	Dronningensgade 15	Oksekræmmer, Thomas	Sankt Annægade 8 / Wil- dersgade 52
Nielsen, Søren, Bøsseskytte	Sofiegade 6-8	Olander, Dorteia Marie Magdalene, f. Rasmussen	Strandgade 40
Nielsen, Søren, Høker	Dronningensgade 9, 11, 21	Olander, Ole Gustav, Skibstømrer	Strandgade 40
Nielsen, Søren, Værtshusholder	Wildersgade 42-44	Oldenborg, Hans, Skipper	Torvegade 22
Nielsen, Thomas, Brygger	Torvegade 66 / Christians- havns Voldgade 45	Oldenborg, Mette	Torvegade 22
Nielsen, Thomas Christian, Landbrugskandidat	Wildersgade 40	Olesen, Caroline Sophie Frede- rikke, f. Møller	Dronningensgade 12B
Nielsen, Torbiørn, Rebslager- svend	Dronningensgade 15	Olesen, Nicolai Andreas, Urte- kræmmer	Dronningensgade 12B
Nielsen, Valborg P.	Overgaden o. Vandet 28	Ollesen, Erich, Admiral	Torvegade 36
Niesso, Bendix Johan, Handelsmand	Strandgade 14	Ollieschlæger, Jens Christensen, Brændevinsbrænder	Wildersgade 34-34A
Niesso, Megtele Catrine	Strandgade 14	Ollufsen, Kirsten	Torvegade 22
Nilaus	Strandgade 38	Ollufsen, Olluf, Skipper	Torvegade 22
Nilausen, Jens, Studiosus	Strandgade 38	Oldsatter, Maren	Wildersgade 36
Nissen, Andreas	Dronningensgade 15	Olsen, Adolf Georg, Købmand	Wildersgade 49A-B
Nissen, Angelica	Dronningensgade 15	Olsen, Alfred, Cand.polit og oliemøller	Overgaden o. Vandet 50
Nissen, Cornelius, Brygger	Overgaden n. Vandet 39	Olsen, Anders, Væver	Dronningensgade 9
Nordbø, Einer Leer	Dronningensgade 23	Olsen, Andreas, Brygger	Sankt Annægade 5
Norde, Dirk Hendrik van, Gas- og vandmester	Strandgade 14	Olsen, Anne	Wildersgade 34-34A
Norman, Christian, Brændevins- brænder	Torvegade 32	Olsen, Anthon Reginius, Urte- kræmmer	Sankt Annægade 5, 6 / Wil- dersgade 45
Normand, Hans Andersen	Strandgade 42	Olsen, Bendt, Nagelsmed	Wildersgade 34-34A
Norrild, Ebbe Verner, Landmand	Sankt Annægade 6 / Wil- dersgade 45	Olsen, Bendt, Tømme-handler	Wildersgade 17
Norrild, Haakon, Arkitekt	Sankt Annægade 6 / Wil- dersgade 45	Olsen, Brønnef, Sejlingsmand	Overgaden o. Vandet 14
Norrild, Niels Gustav, Kunstmaler	Sankt Annægade 6 / Wil- dersgade 45	Olsen, Cathrine	Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17
Norrild, Svend R., Rektor	Sankt Annægade 6 / Wil- dersgade 45	Olsen, Christian Ludvig, Brænde- vinsbrænder	Sankt Annægade 6 / Wil- dersgade 45, Wildersgade 46A-B
Norrild, Thora Mathilde (Larsen), f. Olsen	Strandgade 12	Olsen, Claus, Skipper	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Nydam, Jacob Hansen, Fabrikant	Dronningensgade 25	Olsen, F., Dampmøller	Amagergade 1A-B-C-D
Nygaard, Anna Susanne	Overgaden n. Vandet 37	Olsen, Fr., Ejendomshandler	Wildersgade 34-34A
Nygaard, Vilhelm, Bagermester	Overgaden n. Vandet 45-47	Olsen, Hans, Fisker	Dronningensgade 9
Nyholm, Anton Michael, Grosserer	Dronningensgade 9, 11	Olsen, Hans, Fribager	Wildersgade 34-34A
Næhr, Augusta Olivia, f. Jensen	Dronningensgade 9, 11	Olsen, Hans, Slagter	Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17
Næhr, H., Detailhandler	Prinsessegade 18	Olsen, Hans, Vognmandskarl og brændelæsser	Wildersgade 58
Næve, Jørgen Henrik, Købmand	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31	Olsen, Herman, Restauratør	Torvegade 30
Nørholm, P. C.	Dronningensgade 14	Olsen, Herman, Skomager	Amagergade 1A-B-C-D , Amagergade 11, 13, Over- gaden o. Vandet 32A-B
Nørskov/Norskov, Christen Jensen, Brændevinsbrænder	Prinsessgade 7A-B / Sofie- gade 17	Olsen, Jens, vognmand	Sankt Annægade 57
O	Strandgade 42, Strandgade 44 / Bådsmadsstræde 2-4 / Wildersgade 59	Olsen, Jens, Værtshusholder	Strandgade 46 / Båds- mandsstræde 3
Ochsen, Hans, Etatsråd	Sankt Annægade 3A-B	Olsen, Johannes, Agent	Amagergade 11
Ochsen, Henrich, Stiftsbe- falingsmand	Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17	Olsen, Joseph, Vognmand	Dronningensgade 25
Oedewahn, Henri, Grosserer	Strandgade 22	Olsen, Jørgen, Værtshusmand	Wildersgade 46A-B
Oedstrup/Østrup/Aastrup, Jørgen Hansen, Snedker	Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17	Olsen, Jørgen Christian, Brænde- vinsbrænder	Wildersgade 46A-B
Ogilvie, Robert, Tobaksfabrikant	Strandgade 22	Olsen, Karen Marie, f. Haarløv	Wildersgade 42-44
Ohn, Christopher, Forvalter	Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17	Olsen, Laurids/Lars, Øltapper og kusk	Wildersgade 34-34A
Ohnsorg, Jacob	Prinsessgade 7A-B / Sofie- gade 17	Olsen, Mads, Brændevinsbrænder	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
		Olsen, Maren	Overgaden o. Vandet 50
		Olsen, Marie, f. Giersing	Dronningensgade 23
		Olsen, Niels, Jernhandler	

Olsen, Otte, Skibstømmermand	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Pedersen, Christian	Overgaden o. Vandet 32A-B, Sankt Annægade 10,
Olsen, Peter Christian, Oliemøller	Overgaden o. Vandet 50	Pedersen, Chr., Husejer og bygmester	Wildersgade 34-34A
Olsen, Thora, f. Seehusen	Overgaden o. Vandet 50	Pedersen, Christian, Malermester	Dronningensgade 23
Olsen, Vilhelm Oskar, Maler- mester	Overgaden o. Vandet 12	Pedersen, Christian, Spindemester	Wildersgade 37
Olsen, Wilhelm, Snedkermester	Strandgade 40	Pedersen, Daniel, Fabriquer	Overgaden o. Vandet 24
Oluf Brønnum & Co, Firma	Wilders Kanal 4	Pedersen, Emma	Strandgade 6
Olufsen, Anders, Renteskriver, rådmand	Dronningensgade 9, 11	Pedersen, Erich, Brændevinsbrænder	Amagergade 11
Olufsen, Lauritz, Grovsmed	Strandgade 10	Pedersen, F., Cancelliråd	Overgaden n. Vandet 9A
Olufsen, Peder, Skipper	Torvegade 22	Pedersen, George, grosserer	Wilders Plads / Strandgade 52-54
Oranie, Jørgen Andersen, Skomager	Amagergade 1A-B-C-D	Pedersen, Georg Barfred	Strandgade 6
Osbak, O. J., Guldsmed	Prinsessegade 16	Pedersen, Halvor, Brændevins- brænder	Dronningensgade 14
Ostermann, Viggo	Strandgade 46 / Båds- mandsstræde 3	Pedersen, Hans, Bager	Torvegade 22
Ostgjest, Peter Clasen	Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Pedersen, Hans, Skibstømmermand	Sankt Annægade 10, 16
Oswald, M., Murermester	Sankt Annægade 10	Pedersen, Hendrich, Bødker	Torvegade 32
Ottesen, Erik, Admiral på Bremer- holm	Overgaden n. Vandet 11	Pedersen, Henriette	Strandgade 6
Ottesen, Gabriel	Overgaden o. Vandet 20	Pedersen, Jens, Bødker	Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17
Ottesen, Peder, Værtshusholder	Dronningensgade 13	Pedersen, Jens, Bådsmænd	Overgaden o. Vandet 20
Otto, Mathias, Kaptajn	Overgaden o. Vandet 16	Pedersen, Jens Højbjerg	Overgaden o. Vandet 24
Overgaard, Johan Martin Christian, Fabrikant	Strandgade 12	Pedersen, Jens Riber	Torvegade 75
Overgård, Peter Skole, Arkitekt	Dronningensgade 21	Pedersen, Johannes, Husejer	Dronningensgade 7
P		Pedersen, Julie	Strandgade 6
P.Brøste A/S	Dronningensgade 7, Over- gaden o. Vandet 8	Pedersen, Jørgen	Torvegade 75, Wildersgade 17, 19
P. Peschier & Co	Wildersgade 60-52 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51 A-B	Pedersen, Jørgen, Skipper	Sofiegade 4
Pagh, Hans Jensen, Værtshusholder	Strandgade 42	Pedersen, Jørgen, Værtshusholder	Wildersgade 36
Park, E., Overingeniør	Wildersgade 33	Pedersen, Karen	Torvegade 22
Paulin, Peder Damstrøm, Tømmer- handler	Prinsessegade 18	Pedersen, Kirsten	Overgaden n. Vandet 9A
Pawlowsky, Johan Emanuel, Tøm- rersvend	Prinsessegade 16	Pedersen, Laurids, Ankersmed	Wildersgade 53
Pecunia Finansieringsaktieselskab	Strandgade 42	Pedersen, Laurits, Sporemager	Torvegade 24
Pedersdatter, Cathrine Margrethe	Amagergade 11	Pedersen, Mads, Kemner	Overgaden n. Vandet 37
Pedersdatter, Ingeborg Sophie	Prinsessegade 8	Pedersen, Mathias, Købmand	Overgaden n. Vandet 39
Pedersdatter, Kirsten	Sankt Annægade 5	Pedersen, Michel, Bager	Torvegade 22
Pedersdatter, Marie	Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17	Pedersen, N. P., Pantelåner	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31
Pedersdatter, Mette	Overgaden n. Vandet 31, Overgaden o. Vandet 18	Pedersen, Niels, Brændevins- brænder	Dronningensgade 14
Pedersen, A. P., Murermester	Wildersgade 38	Pedersen, Niels, Skibstømmermand	Sofiegade 4
Pedersen, Anders	Overgaden o. Vandet 26	Pedersen, Ole, Vognmand	Amagergade 11
Pedersen, Anders, Koholder og gårdejer	Langebrogade 8-8A	Pedersen, Ole, Værtshusholder	Wildersgade 36
Pedersen, Anne	Sankt Annægade 6 / Wil- dersgade 45	Pedersen, Ole, Ølhandler	Dronningensgade 23
Pedersen, Augusta Magdalene	Dronningensgade 23	Pedersen, Olga Marie, f. Petersen	Dronningensgade 23
Pedersen, Axel H., Landsrets- sagfører	Dronningensgade 23	Pedersen, Oluf, Murersvend	Dronningensgade 11
Pedersen, B. Skrådder	Sofiegade 4	Pedersen, Oluf, Prammand	Torvegade 22
Pedersen, Bendt, Brygger	Sankt Annægade 6 / Wil- dersgade 45	Pedersen, Peder, Arkitekt	Wildersgade 38
Pedersen, Betzy Marie, f. Barfred	Wilders Plads / Strandgade 52-54	Pedersen, Per, Bryggeriarbejder	Dronningensgade 23
Pedersen, Carl, Garver	Torvegade 66 / Christians- havns Voldgade 45	Pedersen, Rasmus, Tømmersvend	Wildersgade 19
Pedersen, Carl Th., Fabrikant	Torvegade 75	Pedersen, Sophie	Wildersgade 38
		Pedersen, Svend, Tømmersvend	Dronningensgade 25
		Pedersen, Troels Georg, Grosserer	Strandgade 6
		Peitersen, Gilles	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A
		Pelt, Anna	Strandgade 22
		Pelli, Marcus Antonio	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade, Over- gaden o. Vandet 54
		Pelly, Marc Anthoni	Overgaden o. Vandet 52
		Per Udsen Byggeselskabet ApS.	Strandgade 8
		Perch, Jens, Grosserer	Overgaden n. Vandet 31, 45-47, Wildersgade 53
		Perch, Niels Broch, Grosserer	Overgaden n. Vandet 31
		Perch, Niels Brock, Købmand	Wildersgade 46A-B
		Perlstein, Helene, f. Levy	Overgaden o. Vandet 52

Perlstein, Joseph, Cand.theol	Overgaden o. Vandet 52	Petersen, Johan Georg, Urtekræmmer	Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52
Pers, Carl, Ingeniør	Sankt Annægade 3A-B		
Persolit A/S, Entreprenørfirma	Sankt Annægade 3A-B	Petersen, Johan Marcus, Bødkermester	Strandgade 38, Wildersgade 64-66
Peschier, P., Grosserer	Wildersgade 60-62 / Bådmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Petersen, Johanne	Sankt Annægade 12, Torvegade 30
Peter F. Heering, Firma	Overgaden n. Vandet 11	Petersen, Johannes, Mejeriejer	Dronningensgade 9, 11
Petersen, A. C., Skibsbygmester	Overgaden o. Vandet 12	Petersen, Johannes, Skipper	Overgaden o. Vandet 22
Petersen, Alex Marius Vilhelm, Forvalter	Overgaden o. Vandet 8	Petersen, Johannes Sophus, Møbelhandler	Wildersgade 35
Petersen, Andreas	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Petersen, Jonas	Torvegade 30
Petersen, Andreas, Grovsmedemester	Overgaden o. Vandet 18	Petersen, Jørgen, Tømrersvend	Sankt Annægade 16
Petersen, Andreas, Kleinsmed	Sofiegade 6-8	Petersen, K. K.	Wildersgade 35
Petersen, Andreas, Kleinsmedemester	Sofiegade 6-8	Petersen, Kelly	Torvegade 32
Petersen, Andreas, Restauratør	Wildersgade 36	Petersen, Kirstine Mathilde	Torvegade 75
Petersen, Andreas, Skibskaptajn	Wildersgade 37	Petersen, L. P.	Sankt Annægade 16, 18
Petersen, Andreas, Skipper	Overgaden n. Vandet 31	Petersen, Lars Cornelius, Skibsreder	Torvegade 60
Petersen, Angla Kristine Vilhelmine	Overgaden o. Vandet 8	Petersen, Louise Hansine Christine	Wildersgade 37
Petersen, Anton Georg	Wildersgade 37	Petersen, Martin	Torvegade 60
Petersen, Bent Grau, Filmtekniker	Amargegade 15	Petersen, Mathias, Værtshusholder	Overgaden o. Vandet 52
Petersen, Bert Grau	Sankt Annægade 18	Petersen, N. H., Fabrikant	Overgaden n. Vandet 19, Torvegade 36, 38
Petersen, C. F. E., Bødkermester	Wildersgade 46A-B		Wildersgade 37
Petersen, Carl, Fabrikant	Strandgade 12, Wildersgade 17, 19	Petersen, Ole, Arbejdsmand	
Petersen, Carl, Oldermænd, bødkermester	Overgaden n. Vandet 37	Petersen, Peter August, Værts-husholder	Overgaden o. Vandet 26
Petersen, Carl Albert Gustav, Prokurist, direktør	Wildersgade 35	Petersen, Peter Erich, Skomagermester	Overgaden o. Vandet 18
Petersen, Carl Andreas, Drejermester	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2	Petersen, Peter Evald Julius, Bogbindermester	Wildersgade 34-34A
Petersen, Carl August	Wildersgade 35	Petersen, Peter Frederik, Skibsbygningsskriver	Wildersgade 34-34A
Petersen, Carl Gunnar, Boghandler	Prinsessegade 16	Petersen, Rasmus, Malermester	Wildersgade 42-44
Petersen, Carl Wilhelm, Ungmand	Wildersgade 37	Petersen, Svend, Restauratør	Wildersgade 58
Petersen, Chr., Husejer	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Petersen, Svend, Underofficer	Amargegade 7
Petersen, Christian Adolph	Overgaden n. Vandet 9A	Petersen, Svend Josef, Høker og murer	Overgaden n. Vandet 37
Petersen, Claus, Malermester	Prinsessegade 52	Petersen, Søren, Maskinmester	Wildersgade 58
Petersen, Else Clara Sofie, f. Olsen	Sankt Annægade 16	Petersen, Thomas Schat	Wildersgade 60-62 / Bådmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Petersen, Erich, Høker	Torvegade 75		Sankt Annægade 18
Petersen, Frants Joseph Jørgen, Snedkersvend	Overgaden n. Vandet 37	Petersen, V. Severin, Grosserer	
Petersen, H. F., Inspektør	Prinsessegade 20	Petersen/Peitersen, Vilhelm/Willem/Willum	Overgaden n. Vandet 11
Petersen, Hans, Bud	Sankt Annægade 16	Pettersen, Diderich, Skipper	Overgaden n. Vandet 45-47
Petersen, Hans, Høker	Amargegade 9	Pettoletti, Ferdinand Philip, Bogholder	Prinsessegade 52
Petersen, Hans, Urtekræmmer	Prinsessegade 16	Pfeiffer, Jacob Carl L., Cand.phil.	Overgaden n. Vandet 15
Petersen, Hans, Øltapper	Amargegade 7	Pfeiffer, Jacobine Marie, f. Lundberg	Overgaden n. Vandet 15
Petersen, Hans Frederik, urtekræmmer, vognmand	Amargegade 7, 9	Pfeiffer, Ludvig Carl Rasmus, Bødkermester	Overgaden n. Vandet 15
Petersen, Helga Othilia Vilhelmine, f. Lameir	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2	Philipsen, Bertil	Torvegade 75
Petersen, Helmuth Hans, Detailhandler	Prinsessegade 20	Philipsen, Johan Bern	Torvegade 75
Petersen, Henrik Christopher	Overgaden o. Vandet 28	Pibe, Dines, Skrædder	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
Petersen, Inger Kirstine, f. Olsen	Strandgade 38		Prinsessegade 8
Petersen, Inger Kristine	Wildersgade 64-66	Pilloy, Daniel, Danssemester	Prinsessegade 8
Petersen, J. J. M., Cand. Pharm.	Torvegade 75	Pilloy, Friderich, Danssemester	
Petersen, Jens	Wildersgade 17	Pingel, Daniel Ewertz/Zeberhart, Klejnsmed	Wildersgade 36
Petersen, Jens, Groshandler	Overgaden n. Vandet 9A	Pionera A/S	Overgaden o. Vandet 8, 10
Petersen, Jess, Brændehandler	Wildersgade 58	Pitzner, Axel	Strandgade 38
Petersen, Johan, Urmagersvend, høker	Amargegade 7, 9	Place, Dorothea de	Overgaden n. Vandet 39
		Place, Ole Mauritz de, Gårdejer	Torvegade 60
		Plambeck, Harald, Tapetserer	Sankt Annægade 3A-B
		Plambeck, Johanne, f. Iversen	Sankt Annægade 3A-B
		Plum, Lise	Dronningensgade 14

Pode, Rasmus Andersen	Wildersgade 42-44	R	
Podlick, Frederick, Nagelsmedemester	Amagergade 13	Radebant, Marcus	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A
Podlich, Friderich, Smedemester	Amagergade 11	Rahbæk, Helle	Amagergade 15
Pog, Hans	Sofiegade 6-8	Ramshart, Cathrine	Strandgade 4-4B
Popp, Johan Jørgen, Billedhugger og ornamentskærer	Prinsessegade 16	Ramshart, Lars Pedersen	Strandgade 4-4B
Popp, Johanne Charlotte, f. Pavlowsky	Prinsessegade 16	Ramshart, Peder, Justitsråd	Strandgade 4-4B
Porth, Andreas Ocksen, Koffardikaptajn	Overgaden o. Vandet 14	Randers, Jacob Jensen	Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45
Post, Johan	Dronningensgade 12B	Randrup, Hans Pedersen, Brændevinsbrænder	Torvegade 32
Post, Johan, Møntmester	Strandgade 44 / Bådsmandsstræde 2-4 / Wildersgade 59	Rantzow, Frantz	Strandgade 14
Potter, Thomas, Grosserer	Overgaden o. Vandet 10, 26	Rasch, Christen Nielsen, Skibstømmermand	Dronningensgade 7
Poulsen, Jens	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Rask, Christian Nielsen, Hustømmermand	Sofiegade 4
Poulsdatter, Bente	Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45	Rasmusdatter, Anne	Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45
Poulsen, A.S., Skræddermester	Wildersgade 42-44	Rasmusdatter, Inger	Wildersgade 19
Poulsen, Alma Louise Amalie	Bådsmandsstræde 10A-B	Rasmusdatter, Karen	Amagergade 1A-B-C-D
Poulsen, Arfved, Færgemand	Sankt Annægade 10	Rasmusdatter, Maren	Wildersgade 58
Poulsen, Axel	Dronningensgade 6	Rasmusdatter, Maria	Amagergade 7
Poulsen, Birgitte	Christianshavns Voldgade 50-54	Rasmussen, Carl	Dronningensgade 14
Poulsen, Christen	Christianshavns Voldgade 50-54	Rasmussen, Carl, Gas- og vandmester	Dronningensgade 9, 11, 14
Poulsen, Emilie	Bådsmandsstræde 10 A-B	Rasmussen, Carl, Tømmermester	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A
Poulsen, Hansine Christine, f. Bernbaum	Sankt Annægade 10	Rasmussen, Carl I., Fuldmægtig	Wildersgade 42-44
Poulsen, Jens	Wildersgade 42-44	Rasmussen, Christen, Høker	Bådsmandsstræde 10A-B
Poulsen, Johanna	Strandgade 14	Rasmussen, E., Husejer	Amagergade 7, 9
Poulsen, Johannes, Pladsformand	Overgaden n. Vandet 39	Rasmussen, Else Dirich	Amagergade 1 A-B/C/D
Poulsen, M. K., Kaptajn	Dronningensgade 6	Rasmussen, Frederik Ferdinand, Murersvend	Wildersgade 37
Poulsen, Marie Kristine, f. Hansen	Dronningensgade 6	Rasmussen, Hans Peter, Landmand	Sankt Annægade 57
Poulsen, Nicolai Espen, Kaptajn	Dronningensgade 25	Rasmussen, Henrich, Skibskaptajn	Wildersgade 35
Poulsen, Niels Ole, Arkitekt	Wildersgade 15, 17, 19	Rasmussen, J. P., Sergent	Prinsessegade 52
Poulsen, Ole, Brændevinsbrænder	Dronningensgade 12B	Rasmussen, Jens	Wildersgade 49A-B
Poulsen, Søren, Restauratør	Dronningensgade 6	Rasmussen, Jens, Mønsterskriver	Overgaden o. Vandet 8, 10
Prihn, Poul, Justitsråd	Strandgade 4-4B	Rasmussen, Johanne Ellen Jensine, f. Knudsen	Sankt Annægade 12
Prior, Oscar Frederik Leopold, Dampmøller	Christianshavns Voldgade 50-54	Rasmussen, Johannes, Snedker	Dronningensgade 12B
Privatbanken	Overgaden n. Vandet 11	Rasmussen, Knud, Værtshusholder	Strandgade 48
Prom, Otto Daniel, Høker	Sankt Annægade 57	Rasmussen, Laurs	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45
Prytz, Niels, Handelsmand	Overgaden o. Vandet 26	Rasmussen, Mariane, f. Olsen	Bådsmandsstræde 10A-B
Præsteenkekassen for Sjælland	Torvegade 60	Rasmussem, Mathilde, f. Lythke	Torvegade 60
Prætorius, Henrich Friederich, Grosserer og major	Overgaden n. Vandet 39	Rasmussen, Niels Holm	Torvegade 30
Prætorius, Jacob Christian, Grosserer	Overgaden n. Vandet 39	Rasmussen, Peder, Vognmand	Wildersgade 58
Prætorius, Jeppe, Grosserer	Overgaden n. Vandet 39, Strandgade 26	Rasmussen, Peder, Væver	Overgaden o. Vandet 8, 12
Puget, Jean Paul du, Sprogmeister	Strandgade 4-4B	Rasmussen, Rasmus, Ølskænker	Dronningensgade 13
Q		Rasmussen, Reguel, Assessor	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
Quist, Peder Hansen, Købmand og sæbesynder	Strandgade 25, 26	Rasmussen, Severin, Murermester	Overgaden o. Vandet 8
Quitow, Anders, præsident i Hofretten, Magister	Overgaden o. Vandet 26	Rasmussen, Solvej Alexandra Louise	Prinsessegade 8
Qvist, Gregers Jensen	Overgaden n. Vandet 9A	Rasmussen, Søren, Skibstømmermand	Dronningensgade 21
Qvist, Johan Daniel, Farver	Wildersgade 58	Rasmussen, Vilhelmine	Amagergade 7, 9
		Ratken, Conrad Gjødert, Skibskaptajn	Wildersgade 35
		Rausch, Købmand	Overgaden o. Vandet 12
		Ravn, H., Murermester	Wildersgade 35
		Ravn, Jens Hansen, Brændevinsbrænder	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
		Rawert, Jørgen Henrich, Professor, stadskonduktør	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
		RB-Finans A/S	Strandgade 8

Reehoff, Ernst Theodor	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Ross, Alexander, Overkrigskommissær	Overgaden o. Vandet 10
Rees, Andreas, Kopist	Wildersgade 33	Rosted, Jacob, Spisevært	Wildersgade 42-44
Rees, Anna Maria	Wildersgade 33	Rothe, Thyge Jesper (sen), Justitsråd	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3
Regenburg, Jes	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41	Rothe, Harald	Sankt Annægade 10
Reiersen, Niels Lunde, Etatsråd	Overgaden n. Vandet 53 / Wildersgade 68	Rothe, Thyge	Wilders Plads / Strandgade 52-54
Reimand, Jørgen	Overgaden n. Vandet 9A	Rotkop, Caspar	Overgaden n. Vandet 31, Wildersgade 34-34A
Reinertsen, Reinert	Overgaden n. Vandet 11	Rottbøll, Jens Laasbye, Justitsråd	Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45
Reinholtz, Ole	Overgaden n. Vandet 31	Rottbølls bo, Etatsråd	Overgaden o. Vandet 28
Rentzmann, Christian Frederik, Grosserer	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade 79, Overgaden o. Vandet 54	Rulpe, Niels Nielsen, Renteskriver	Dronningensgade 9, 11
Reusck, Andreas, Tømrermester	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Rust, Johannes Philip, Skipper	Overgaden n. Vandet 45-47
Reuther, Lorentz Lorentzen, Høker	Wildersgade 42-44	Ruud-Petersen, Lotte	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Riber, Jens Peder	Wildersgade 17	Ryan, Philip, Grosserer	Dronningensgade 3, Overgaden o. Vandet 6A-B
Riber, Jens Pedersen	Wildersgade 17, 19	Rygaard, Edwin, Entreprenør	Strandgade 40
Rich, Peder Høeg, Auktionsholder	Prinsessegade 16	Rygaard, Poulina	Strandgade 40
Richardt, Andreas Jørgensen, Rebslagermester	Strandgade 48	Rønne, Anders Madsen, Kok	Sankt Annægade 12
Richmann, Elisabeth Sophie	Torvegade 22	Rønne, Andreas Petersen, Kanceliråd	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Richmann, Johan Frederik, Bagermester	Torvegade 22	Rønne, Gerhardt Peter, Snedkermester	Sankt Annægade 3A-B
Richter, Elisabeth Johanne, f. Lange	Strandgade 38	Rønne, Jacob Andersen, Skipper	Overgaden o. Vandet 14
Richter, Henrich, Kgl. Majestæts jægermester	Overgaden n. Vandet 15	Rønne, Jens Marcussen, Skibskaptajn	Prinsessegade 16
Richter, P., Bødkermester	Strandgade 38	Rønne, Johan Henrich, Skibsbygger	Wildersgade 58
Riiber, Maria	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Rønne, John Jensen, Skipper	Overgaden n. Vandet 39
Riis-Hansen, Ruth	Wildersgade 17	Rønne, Morten Hermansden, Skibskaptajn	Overgaden o. Vandet 16
Riis-Magnussen, H., Revisor	Dronningensgade 14	Rønne, Niels Christian, Snedkermester	Sankt Annægade 3A-B
Riise, Maren Jacobsdatter	Prinsessegade 8	Rønne, Sophie	Torvegade 30
Ring, Christen/Christian Jensen	Dronningensgade 12B	Rønnow, Carsten	Overgaden o. Vandet 56 / Bådsmandsstræde 8
Ringberg, Johan Gustav, Kobbersmed	Torvegade 24	Rønnow, Karsten, Arkitekt	Dronningensgade 13
Ringsted, Steffen	Sofiegade 6-8	Røper, Carl Frederik Emil, Maskinarbejder	Sankt Annægade 18
Ritter, Daniel, Prokurator	Wildersgade 58	Røper, Johan Frederik, Skomagermester	Sankt Annægade 18
Rode, Marte	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A	Røper-Petersen, Leif	Overgaden n. Vandet 45-47
Rohde, Bent	Prinsessegade 52	Røper-Petersen, Lilla Mai	Overgaden n. Vandet 45-47
Rohde, Christence Cathrine	Strandgade 12	Røper-Petersen, W., Grosserer	Overgaden n. Vandet 45-47
Rohde, Diderich, Farver	Overgaden n. Vandet 39		
Rohde, Mathias, Brygger	Strandgade 12		
Rohde, Mathias, Vinhandler	Strandgade 14		
Rohde, Rasmus, Vinhandler	Strandgade 14, 22		
Rom, Friderich Matthiesen, Grovsmed	Sankt Annægade 4	S	
Rom, Friderich Mathissen, Grovsmed	Torvegade 32	Sabel, Leonard, Bogholder	Prinsessegade 52
Romeis, Johan Nicolai Adam, Grosserer	Strandgade 24	Sachs, Karen	Strandgade 14
Romer, Johan Bartram, Brygger	Strandgade 12	Salicath, Marianne	Wildersgade 58
Rose, Anne Kathrine, f. Philipsen	Prinsessegade 16	Salicath, René	Wildersgade 58
Rosengreen, Erich, Farver	Overgaden o. vandet 16	Salicath, W. A. A., Orlogskaptajn	Wildersgade 58
Rosenkilde, Hans, Etatsråd, højesteretsassessor	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Salome, f. Ulrik	Sankt Annægade 18
Rosenqvist, Lars Andersen	Overgaden n. Vandet 9A	Salomonsen, Gustav Moritz	Overgaden n. Vandet 45-47
Rosenvinge, Dorothea	Strandgade 4-4B	Samsing, Lars	Overgaden n. Vandet 39
Rosowsky, Helene	Strandgade 32 / Sankt Annægade 2	Samsøe, Hans Søfrensen, Skipper	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
Rosowsky, Johan Michael, Klædefabrikant		Samsøe, Mouritz Jørgensen, Handelsmand	Overgaden n. Vandet 15, Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
		Samsøe, Peder Christensen, Kaptajn	Wildersgade 37
		Sand, Birger	Langebrogade 8-8A

Sand, Harley, Kunsthandler	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Schmar, August Carl Ferdinand, Marskandiser	Amagergade 15
Sandberg, A. C.	Overgaden o. vandet 16	Schmidt, Boeldine Christine, f. Thorsen	Overgaden o. Vandet 16
Sandberg, Andreas Frederik, Tøjfabrikant	Overgaden o. Vandet 16	Schmidt, Carl, Købmand	Bådsmandsstræde 10 A-B
Sandberg, Johan, Bådsmand	Wildersgade 15	Schmidt, Carl Hendrik, Malermester	Overgaden o. Vandet 26
Sandbjerg Nielsen og Christensen I/S	Overgaden o. Vandet 10	Schmidt, Christlieb Benoni, Overgraver	Sankt Annægade 57
Sander/Zander, Helene	Overgaden o. Vandet 22	Schmidt, Friderich Carl, Skibskaptajn	Overgaden o. Vandet 26
Sander/Zander, Uldrich, Styrmand	Overgaden o. Vandet 22	Schmidt, Hans Peter, Murersvend	Wildersgade 42-44
Sandstrøm, V. O., Fuldmægtig	Wildersgade 36	Schmidt, Johan Simon, Smedemester	Amagergade 1A-B-C-D
Sanerings- og byfornyelses-selskabet af 19.3.1970 S.M.B.A.	Amagergade 4, 7, 9, 11, Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45	Schmidt, Marie	Prinsessegade 8
Sankt Annæ Maskinfabrik A/S	Sankt Annægade 4	Schmidt, Morten Friderichsen, Skibstømmermand	Dronningensgade 15
Saugland, Lars Larsen, Tømmersvend	Amagergade 11	Schmidt, Peder Pedersen, Skipper	Overgaden o. Vandet 18
Scavenius, Christian, Konferensråd	Dronningensgade 67	Schmidt, Valdemar, Musikus	Overgaden o. Vandet 16
Sc(h)avenius, Christian, Konferensråd	Wildersgade 49A-B	Schmitz, Vibeke	Dronningensgade 13
Scandia Ciceronen A/S	Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52	Schnaver, Johan Henrich	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
Scandinavian Center of Copenhagen af 1987	Overgaden n. Vandet 9A, Strandgade 4-4B	Schneeberg, Jens	Overgaden n. Vandet 17
Schachtavel, Hans Joensen, Smed	Overgaden o. Vandet 18	Schneeberg, (madam)	Wildersgade 19
Schack, Knud Bille v., Ritmester, greve	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3	Schnitler, Lorentz, Isenkræmmer	Torvegade 22
Schade, Offe, Stiftsbefalingsmand	Strandgade 22	Schoth, Hans, Skrædder	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
Schade, Ole Pedersen, Underekvipagemester	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Schottmann, Anna Catharina	Wildersgade 17
Schaft, Gerhard, Brygger	Strandgade 12	Schottmann, Johan Bernhard, Murermester	Strandgade 10, Wildersgade 36
Schaffrath, Johan Friederich	Wildersgade 15	Schottmann, Johann Christopher, Brandkaptajn	Strandgade 10
Schaltz, Anne Johanne Cecilie, f. Feldthuus	Torvegade 24	Schottmann, Murermester	Wildersgade 17
Schaltz, Carl Ferdinand, Mel- og grynhandler	Torvegade 24	Schottmann, Sophia Amalie, f. Nohr	Strandgade 10
Schandorff, N., Blikkenslagermester	Sankt Annægade 18	Schou, J. G., Skomagermester	Sankt Annægade 57
Schavenius, Christian, Konferensråd	Sankt Annægade 5	Schou, Karen, f. Mortensen	Sankt Annægade 57
Schavenius, Hans, Kancelliadvokat	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Schouboe, Casper Møller	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31
Schepler, Carl, Grosserer	Torvegade 60	Schouboe, Mogens, The- og porcelænshandler	Overgaden o. Vandet 16
Scherfig, Adolph, Bagermester	Christianshavns Voldgade 50-54	Schoubye, Andreas Henrich, Bødker	Overgaden n. Vandet 9A
Schierning, Henrich Gregersen, Skipper	Overgaden o. Vandet 12-14, 20	Schoubye, Hans Jensen, Brændevinsbrænder	Dronningensgade 12B
Schifter, Anders Olsen, Brændevinsbrænder	Strandgade 42	Schoubye, Peder Jensen	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17
Schifter, Jørgen Andersen	Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45	Schoubye, Peter Jensen, Brændevinsbrænder	Dronningensgade 12B
Schifter, Rasmus, Købmand	Overgaden o. Vandet 28	Schousgaard, Christen	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Schilcher, Johan, Ølskænker	Torvegade 30	Schrader, Albert, Grosserer	Torvegade 75
Schiwe, Casper Svendsem, Konsumtionsskriver	Wildersgade 42-44	Schrader, Andreas Philip, Skibskaptajn	Overgaden o. Vandet 12
Schiwe, Dorothea	Wildersgade 42-44	Schreiber, Jacob Leonhard, Overstyrmand	Wildersgade 35
Schiøller, Iver Caspersen, Borgmester	Dronningensgade 21	Schritzel, Michel, Urtegårdsmand	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17
Schiøtz, Magdalene	St. Søndervoldstræde 9	Schröder, Berentine	Wildersgade 15
Schiøtz, Søren, By- og rådstueskriver, forpagter	St. Søndervoldstræde 9	Schröder, Carl, Lærredshandler	Langebrogade 8-8A
Schjødt, Ole, Arkitekt	Wildersgade 58	Schröder, Egidius, Øltapper, færgemand	Overgaden o. Vandet 58-64
Schledermann, Lise Juncker	Strandgade 38	Schröder, Emil Alexander Oscar, Murermester	Sankt Annægade 4
Schmalensee, Oscar Arthur von	Dronningensgade 23	Schröder, Espen Brodersen, Urmagermester	Wildersgade 15
		Schröder, Frederik Gotfred, Overpolitbetjent	Overgaden o. Vandet 8
		Schröder, Lars Seneca, Bådsmand	Overgaden o. Vandet 58-64
		Schröder, Laura	Wildersgade 15

Schrøder-Jensen, B. Schult, Jochum, Møller Schult, Jørgen	Strandgade 14 Dronningensgade 6 Prinsessegade 7A-B / Sofie- gade 17 Dronningensgade 6	Sichlau, Gottlob Christopher, Parykmagermester Silast/Silwert, Johan Silwert, Johan Simonsen, Christen	Wildersgade 53 Wildersgade 40, 42-44 Overgaden n. Vandet 31 Prinsessegade 7A-B / Sofie- gade 17
Schult, Michel, Møller Schultz, Frederik Ferdinand, Snedker Schultz, Gotfried Schultz, Johan, Brødbager Schultz, Johan Frederik, Høker Schultz, Peter Michael, Snedker Schumann, Nicolai, Maler Schwan, Peder, Handelsmand Schwanewedel, Eduard Conrad Emil, Matros Schüth, L., Boghandler	Prinsessegade 8 Overgaden n. Vandet 9A Wildersgade 36 Wildersgade 19 Prinsessegade 8 Sankt Annægade 12 Overgaden n. Vandet 15 Wildersgade 19 Torvegade 66 / Christians- havns Voldgade 45	Simonsen, Jacob, Tømrersvend Simonsen, Niels, Hofretspræsident Simonsen, Peder, Drejer Simonsgaard, Jens Sinchelmajer, Valentin Sincklar, Daniel, Skibsbyg- mester Sivertsen, Anne Marie	Dronningensgade 67 Overgaden n. Vandet 9A Strandgade 32/Sankt An- nægade 2 Torvegade 24 Amagergade 1A-B-C-D Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43, Strandgade 32 / Sankt Annægade 2 Strandgade 32 / Sankt An- nægade 2 Torvegade 75
Schyth, Nicolai Edinger Balle, Urte- kræmmer Schyth, Sophus, Urtekræmmer Schytte, Wilhelm, Overretssag- fører Schøller, Iver Caspersen, Borg- mester Sebbelow, Mathias Johan, Bogtrykker Seehusen, Andreas, Instrument- mager og snedkermester Seehusen, Frederik, Snedkermester Seemann, Cordt Veit, Lysestøber Seemann, Meta Christine Seemholt, Max, Advokat Sehested, Cecilie, f. Ratz Sehested, Christian Fr., Båds- mand, ekvipagemester Se(h)ested, Povel Jørgensen, Skomager Seheuer, V. J., Snedkermester Seifferth, Johan Georg, Murer- svend Seifferth, Marie Seiling, Andrea Christine Seiling, Johannes Sejer, Erhardt Sivertsen, Skibs- tømmermand Selboe, Schambach, Grosserer Selbye, Charles Selbye, Charles August, Agent Selskabet til Oprettelse af Kaffe- og Spisehuse i Kjøbenhavn Selstrup, Mogens Joensen, Brygger Selvog, Ole, Skibskaptajn Sem, Hendrich, Høker Semb, Johan, Ingeniør Sevel, Frederich Christian, Etatsråd Seyer, Frantz Frederik, Sekretær Shultz, Poul	Torvegade 66 / Christians- havns Voldgade 45 Torvegade 66 / Christians- havns Voldgade 45 Strandgade 46 / Båds- mandsstræde 3 Overgaden o. Vandet 32A-B Wildersgade 15 Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21 Overgaden o. Vandet 50 Sankt Annægade 10 Sankt Annægade 10 Sankt Annægade 4 Wildersgade 37 Wildersgade 37 Sofiegade 6-8 Sankt Annægade 18 Amagergade 7 Amagergade 7 Langebrogade 8-8A Langebrogade 8-8A Dronningensgade 25 Strandgade 32 / Sankt An- nægade 2 Strandgade 46 / Båds- mandsstræde 3 Strandgade 24, Overgaden n. Vandet 53 / Wildersgade 68 Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17 Dronningensgade 25 Wildersgade 46A-B Wildersgade 58 Strandgade 6 Strandgade 36 / Wilders- gade 51 Amagergade 11 Dronningensgade 23	Sivertsen, Ellen Sophie Sivertsen, Johan Peter, Møbel- handler Sivertsen, Sivert, Auktionsmand, møbelhandler Sivertsen, Sivert, Marskandiser Skibsbygger, Nicholaj Skjellerup, Anders Larsen, Høker Skjelby, Niels Christian, Chri- stensen, Spisevært Skoledirektoriet for Frederiks Menigheds Kirkeskole på Christi- anshavn Skousen, Jens Nielsen, Skipper Skydsagaard, Kirsten Bonde Slagter, Morten Lou Slagter, Tobias Sletting, Niels Ferdinand, Krigskancellisekretær Sletø, Anne Marie, Exam. jur., ekspeditionsskretær Sletø, Chr. Smit, Johan Friderich Smidt, Svenne Jacobsen, Skipper Smith, Lars Clausen, Glarmester Snaver, Johan Henrich, Skræder Snedker, Kamma »Sofiegade 14 og Dronningensgade 25 m.fl. A/S« Soll, Claus Soltau, Anne Margrethe Soltau, Ole Martin, Øltapper Sommerfeldt, Niels Brock, Gros- serer Sommerfeldt, Niels Brock, Købmand Sommerschildt, Peter Henrich, Kaptajn	Strandgade 32 / Sankt An- nægade 2 Dronningensgade 15 Strandgade 32 / Sankt An- nægade 2, Wildersgade 34- 34A Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade 79, Over- gaden o. Vandet 54 Sofiegade 6-8 Sankt Annægade 14 Overgaden o. Vandet 28 Amagergade 11 Overgaden o. Vandet 24 Torvegade 30 Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43 Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade 79 Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade 79 Torvegade 60 Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17 Prinsessegade 20 Dronningensgade 25 Wildersgade 58 Dronningensgade 25 Strandgade 34 / Sankt An- nægade 1A Sankt Annægade 16 Sankt Annægade 16 Strandgade 36 / Wilders- gade 51 Overgaden n. Vandet 15 Overgaden o. Vandet 22

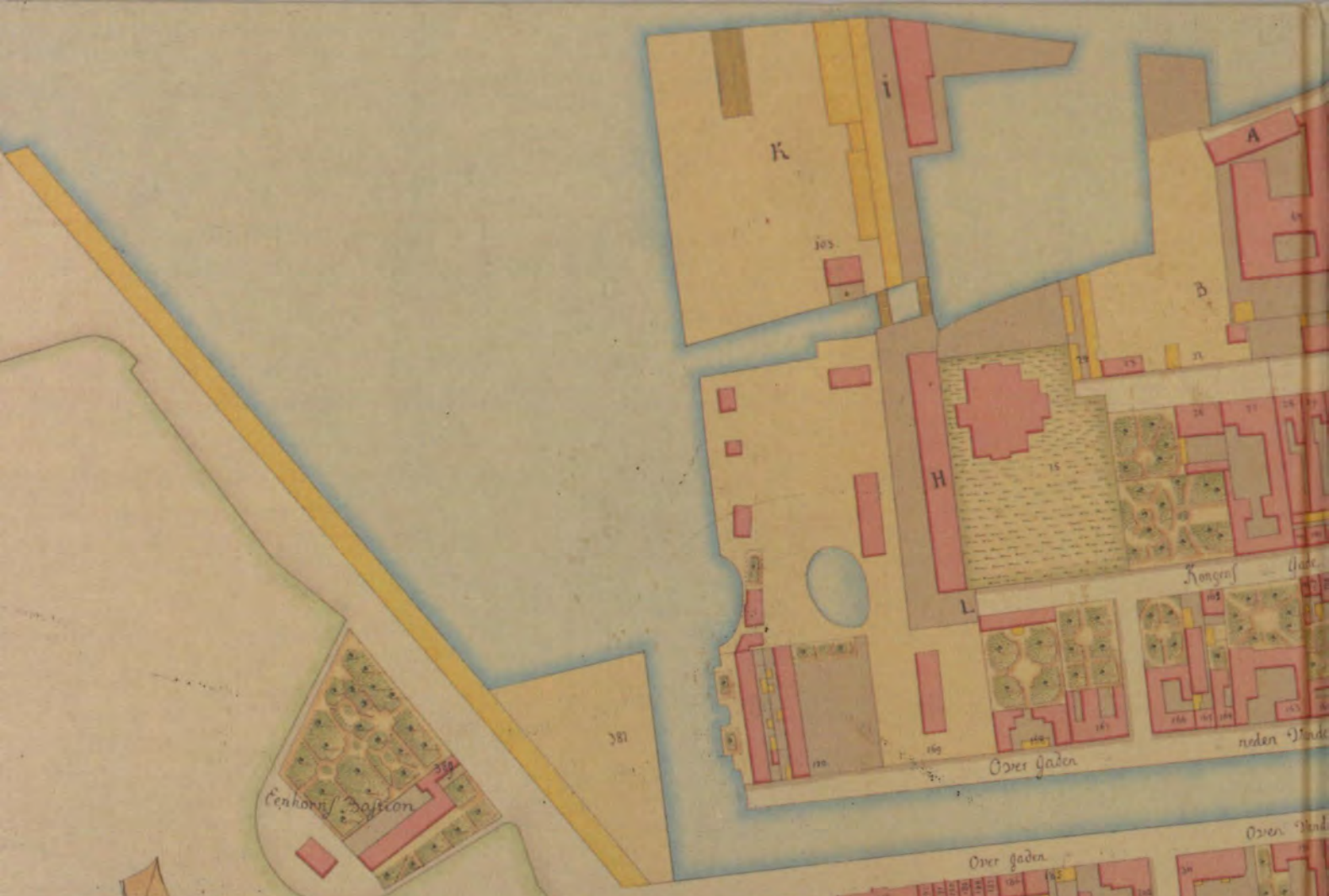
Sophie, Ane Dorthea, f. Olsen Sparre, Erich Pedersen, Bødker- svend Sparre, Jens Spendrup, Peter, Destillatør Spormand, Christian, Borgmester	Sankt Annægade 14 Overgaden o. Vandet 24 Strandgade 22 Dronningensgade 13 Strandgade 36 / Wilders- gade 51, 53	Stolpe, Peter Sivert, Thehandler Stoltenberg, Christian Holger, Malermester	Torvegade 60 Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17
Sprang, Rasmus, Konsumtionskriver	Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17 Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Stonor, Caroline Vilhelmine Elise, f. Neuber Stonor, Johan Ferdinand, Assi- stent Storp, Cicilia Elisabeth Storp, Jens Larsen, Brygger	Amagergade 7, 9 Amagergade 7, 9 Wildersgade 46A-B Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21, Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Van- det 17, Wildersgade 46A-B Torvegade 32
Spring, Cathrine			
Stage-Nielsen, O., Landsretssag- fører	Wilders Kanal 4	Stouager, Mathias, Birkedommer	
Stamm, Herman Clausen, Hatt- magermester	Prinsessegade 20	Stoubye, Niels Christensen, Brændevinsbrænder	Sankt Annægade 6 / Wil- dersgade 45, Wildersgade 58
Stanley, Carl Frederik, Billed- hugger	Dronningensgade 3, Over- gaden o. Vandet 6A-B		Strandgade 14 Sankt Annægade 10
Stanley, Simon Carl, Billedhug- ger, professor	Dronningensgade 3, Over- gade o. Vandet 6A-B	Strandgade 14 I/S Strøm, Ingeborg, f. Rasmussen Stubgaard, Erik, Landsretssag- fører	Prinsessegade 16 Sankt Annægade 5
Stavnsgaards Kunstforlag & Langwagens Kobbertrykkeri A/S	Overgaden o. Vandet 12, 16, 22, 24	Studinsky, Lennart Studsgaard, Carl Ludvig, Overki- rurg, professor dr.med	Strandgade 22
Steen, Lars Jensen, Skipper	Overgaden o. Vandet 58-64	Studsgaard, Holger Knud Mathi- as, Grosserer	Strandgade 22
Steen Hasselbalchs Forlag A/S	Wilders Kanal 4	Styrch, Henrich Larsen, Skipper	Overgaden o. Vandet 22
Steenbach, Christine Sophie	Overgaden n. Vandet 39	Stænger, Anne Margrethe	Overgaden o. Vandet 52
Steenbach, Henrik Charles, Student	Overgaden n. Vandet 39	Stænger, Knud, Skibskaptajn	Overgaden o. Vandet 52
Steenbeck, B. B.	Dronningensgade 15	Suell, Israel, Grosserer	Overgaden n. Vandet 53 / Wildersgade 68
Steenbeck, Johan Peter, Skoma- germester	Dronningensgade 15		Overgaden n. Vandet 15
Steenbeck, L. A., Skomagermester	Dronningensgade 15	Suenson, E., Professor Suenson, Ebbe, Højesteretssag- fører	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Steenbeck, Lauritz Peter Chri- stian, Skomagermester	Dronningensgade 15	Suenson, Ingegerd	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Steenberg, Diderich Christian, Fiskebensfabrikant, pakhusforvalter	Overgaden n. Vandet 37		Overgaden n. Vandet 41
Steenwinkel, Christian von, Oberstløjtnant	Overgaden o. Vandet 58-64	Suenson, Palle	Overgaden n. Vandet 33B
Steffen, M., Badskærer	Wildersgade 42-44	Suhr, Johan Peter	Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Steffen, Mathias, Badskærer	Wildersgade 40		Overgaden n. Vandet 39
Steffensen, Carl, Detailhandler	Dronningensgade 7	Svane, Friderich, Hofjægermester	Dronningensgade 25
Steffensen, Torben	Sofiegade 6-8	Svendsen, Anders	Strandgade 14
Steinfaas, Johan Jacob, Tømrer- mester	Overgaden o. Vandet 32A-B	Svendsen, Anders, Brygger	Sankt Annægade 10
	Wildersgade 58	Svendsen, Bendix, Skibskaptajn	
Stendrup, Lars Christensen, Høker	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21	Svendsen, Christian, Ruhugger, skibstømmermester	Overgaden o. Vandet 20
Stensballe, Lars	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21	Svendsen, Iver, Matros	Dronningensgade 23
Stensballe, Mogens	Wildersgade 33	Svendsen, Jacob, Grovsmed	Overgaden o. Vandet 58-64
Stensgaard, Thomas	Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43	Svendsen, Johan Ferdinand, Mar- skandiser	Amagergade 15
Stephansdatter, Karen	Overgaden o. vandet 16	Svendsen, Karen	Dronningensgade 25
	Wildersgade 60-62 / Båds- mandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Svendsen, Povel	St. Sønder voldstræde 9
Stern, Richard Moritz	Wildersgade 40	Svendsen, Svend, Ekvipagemester ved Asiatisk Kompagni	Amagergade 2, 4
Sternberg, Rasmus, Handelsmand	Strandgade 36 / Wilders- gade 51	Svendsen, Svend, Ekvipagemester, pakhusforvalter	
		Svennesen, Jacob	Strandgade 32 / Sankt An- nægade 2
Stervbo, Nichel Boxens, Snedker	Dronningensgade 11		Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17
Sthyr & Kjær A/S		Svensson, August	Dronningensgade 12B, 14
Stiernsund, Jens Pedersen, Styr- mand	Torvegade 30	Svensson, August, Husejer	Dronningensgade 9, 11
Stiftelsen for gamle trængende		Svensson, August, Repræsentant	Prinsessegade 20
Haandværkere og deres enker		Svitzer, Jørgen Christian, Pastor	Dronningensgade 21
Stolpe, Nicolai, Handelsmand og Brygger	Torvegade 66 / Christians- havns Voldgade 45	Swabe, Nicolaj, Møntmester	Amagergade 1A-B-C-D, 7, 9, Prinsessegade 8
		Syrup, Rasmus Jensen	Wildersgade 49A-B

Sæmner, Børge Søetat (Den kgl. Søetat, Marine- ministeriet, Forsvarsministeriet)	Torvegade 75	T Tack, Anne Helene, f. Fugl	Prinsessegade 18
Søetatens Generalkommissariat Søfrensen, Borchert, Snedker Sørensdatte, Dorthe Sørensdatte, Maren	Overgaden o. Vandet 58-64, 90 Overgaden o. Vandet 10 Wildersgade 34-34 A Overgaden n. Vandet 39 Dronningensgade 7, Prin- sessegade 7A-B / Sofiegade 17	Tack, Lauritz Søren, Købmand, grosserer Tanck, Magnus, Guldsmid Taube, Christian Frederik Tekla Finans A/S Tengnagel, Birthe Fabritius Tengnagel, Conrad Faritius Tens/Thentz, Hendrich von, Kon- stabel, drejer Testrup, Christian, Assesor og professor juris Terchel, Svend, Skibstømmermand Teyring, Bodil Kirstine Th. Møller A/S Thade, David Christian Frederik, Købmand Theerup, Peter Friderich, Sejl- magersvend Theisen, Michael Thellefsen, Peder Friderich, Båds- mand	Prinsessegade 18 Overgaden o. Vandet 16, 18 Sankt Annægade 57 Amagergade 9 Overgaden n. Vandet 37 Overgaden n. Vandet 37 Amagergade 7 Overgaden n. Vandet 11 Overgaden o. Vandet 10 Overgaden o. Vandet 14 Strandgade 38 Prinsessegade 52 Overgaden n. Vandet 37 Wildersgade 33 Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17 Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17 Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31 Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31 Overgaden o. Vandet 52 Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43 Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43 Overgaden o. Vandet 54 Overgaden o. Vandet 8, Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41, Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade 79 Overgaden o. Vandet 18
Sørensen, Anna Louise, f. Ludwig Sørensen, Bolette Sørensen, Carl Christopher, Bødker Sørensen, Christen, Arbejdsmand Sørensen, Else Sørensen, Emma Emilie Bartholine Louise Sørensen, Esther Sørensen, Gustav, Kunsthistoriker Sørensen, Hans, Mælkehandler og høker Sørensen, Hans, Vinhandler Sørensen, Hans P., Smedemester Sørensen, Henriette Christine Sørensen, Henriette Marie, f. Jacobsen Sørensen, Hilda Emilie Sophie, f. Petersen Sørensen, Inger Sørensen, Jens, Borgmester Sørensen, Jens, Rebslagermester	Overgaden o. Vandet 52 Torvegade 32 Strandgade 10 Dronningensgade 6 Strandgade 14 Sankt Annægade 57 Langebrogade 8-8A Langebrogade 8-8A Sankt Annægade 16 Amagergade 9 Strandgade 14 Wildersgade 20-22 / Over- gaden n. Vandet 17 Dronningensgade 14 Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41 Amagergade 9 Sankt Annægade 8 / Wil- dersgade 52 Wildersgade 58 Wildersgade 33 Wildersgade 46A-B Dronningensgade 23, Wil- dersgade 40 Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43 Wildersgade 42-44 Wildersgade 34-34A Sankt Annægade 4 Langebrogade 8-8A Prinsessegade 8 Overgaden n. Vandet 9A, Sankt Annægade 8 / Wil- dersgade 52 Overgaden n. Vandet 11 Overgaden n. Vandet 11 Wildersgade 34-34A Overgaden o. Vandet 16 Strandgade 8	Thellefsen, Wibeche Themstrup, Christian, Klædefabrikant Themstrup, Christiane Frederikke Themstrup, Claus Petersen Thestrup, Andreas Riegels, Brygger Thestrup, Ole, Assessor og brygger Thide, Anker Thide, Anker, Landsretsagfører Thofte, Anders Olsen, Kaptajn Thomas, Inger Christiane Anders- datter Thomas, Johan Philip, Tærte- bager Thomasen, Espen, Brændevins- brænder Thomasen, Hedevig Thomesen, Willum, Værtshusholder Thommesen, Berend/Bernhardt, Brygger Thommesen, Hans, Klejnsmedemester Thommesen, Hans, Skipper Thommesen, Susanna Thomsen, Alexander, Kaptajn og sæbefabrikant Thomsen, D., Konsul Thomsen, Adam Thomsen, Anders, Portør Thomsen, Anna Thomsen, Helene Dorothea	Amagergade 15 Amagergade 15 Dronningensgade 14 Dronningensgade 14 Amagergade 7 Strandgade 28-30 / Wilders- gade 39-43, Dronningens- gade 12B Wildersgade 36 Wildersgade 40 Wildersgade 38 Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31 Overgaden o. Vandet 90 Wildersgade 68 Strandgade 36 / Wilders- gade 51 Dronningensgade 9, 11 Overgaden o. Vandet 8 Strandgade 36 / Wilders- gade 51
Sørensen, Jens Harald, Smedemester Sørensen, Johan Albrecht, Bager Sørensen, Jørgen, Brændevinsbræn- der Sørensen, Knud, Skipper Sørensen, Lars, Landmand Sørensen, Lars, Skipper Sørensen, Marie Sørensen, Nicolai, Brygger Sørensen, Niels, Brygger Sørensen, Niels, (Tryge), Brygger Sørensen, Niels, Værtshusholder Sørensen, Ole, Brændevinsbrænder Sørensen, Otto Emanuel, Murer- mester Sørensen, Peder, Værtshusholder Sørensen, Poul, Tøjmagervend Sørensen, Rasmus, Skibstømmer- mand Sørensen, Stephen Sørensen, Søren Sørensen, Søren, Prokurator Sørensen, Søren, Skipper Saabye, Hans Rudolph, Konsul og Grosserer			

Thomsen, Niels, Arbejdskarl	Sofiegade 6-8	Treschow, Frederik Willum, Geheime-	Overgaden o. Vandet 76-82
Thomsen, Peter, Klædekræmmer	Wildersgade 15	konferensråd	Strandgade 26
Thorbrøgger, Nicolai, Farver	Torvegade 32	Trock-Jansen, Ulla	Prinsessegade 8
Thormøller, Jacob (von der Møhlen), Perlestikker	Strandgade 42	Trolholm, Jens Truelsen, Matros	Overgaden o. Vandet 18
Thorsen, Finn, Arkitekt	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Troyel, Alberth, Sognepræst	Overgaden n. Vandet 37
Thorsen, Hans Rieman, Kaptajn, overstyrmand	Amagergade 11, Wildersgade 35	Truelsen, Hans, Overskærer	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Thorsen, Mariana	Wildersgade 35	Truelsen, Janna	
Thostrup, Jacob, Skibskaptajn og brygger	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A, Wildersgade 49A-B, Sankt Annægade 5	Truelsen, Søren Andreas, Brændevinsbrænder	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41
Thuesdatter, Karen	Dronningensgade 6	Tschentscher, Johan Georg, Urtegårdsmand	Amagergade 1A-B-C-D
Thurah, O., Vognmand	Overgaden o. Vandet 28	Tuite, Robert, Kammerherre	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3
Thurese, Ole, Nagelsmed	Wildersgade 34-34A	Tutein, Adolph F.	Overgaden n. Vandet 45-47
Thyberg, Anne Cathrine	Overgaden o. Vandet 18	Tutein, Carl Didrik, Grosserer	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Thyberg, Jacob Johansen, Rebslagermester	Overgaden o. Vandet 18	Tutein, Else Frederikke	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B
Thygesen, Emanuel, Amtsforvalter	Wilders Plads / Strandgade 52-54	Tychsen, Christian Mouritz, Klædekræmmer	Wildersgade 15
Thygesen, Emanuel, Godsejer, justitsråd	Strandgade 46 / Bådsmandsstræde 3	Tydsck, Ole Th., Skipper	Dronningensgade 23
Thygesen, Lars, Brændevinsbrænder	Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45	Tømmermand, Anne	Torvegade 32, Sankt Annægade 16
Thygesen, Søren Michael, Politiasistent	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31	Tømmermand, Christian	Overgaden o. Vandet 10
Thyssen, Karen Ida Sophie, f. Vilsoet	Dronningensgade 12B	Tømmermand, Aage	Sankt Annægade 16
Tiellesen, Kirstine, f. Podall	Dronningensgade 13	Tøndering, Marie, f. Johansen	Strandgade 22
Tiellesen, Severin Christian, Kgl. fuldmægtig	Dronningensgade 13	Tønnes, Bodild	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Tikjøb, Caroline Marie	Overgaden o. Vandet 20	Tønnes, Jan Jansen, Skipper	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Tikjøb, Jens, Skibskaptajn	Overgaden o. Vandet 20	Tønnesen, Hans Jansen, Skipper	Torvegade 38 / Overgaden n. Vandet 21
Tikjøb, William Alexander, Forvalter	Overgaden o. Vandet 20	Tønsberg, Eschild, Skibsbygmester	Wildersgade 58
Timian, Jørgen, Murermester	Torvegade 66 / Christianshavns Voldgade 45	Tørslew, Jens Pedersen	Wildersgade 42-44
Timpf, Johan Andresen, Handelsmand	Torvegade 22	Tøttrup, Lillian	Prinsessegade 50 / Sankt Annægade 31
Toft, Eskild Pedersen, Skipper	Overgaden o. Vandet 20	Tøyberg, Lars Pedersen, Rebslager	Overgaden o. Vandet 32A-B
Tofte, Jørgen Olin, Skibstømmermand	Wildersgade 42-44	U	
Tollbøll, Ane Cathrine	Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45	Ulrich, Johan Jacob, Magister	Strandgade 4-4B
Tollbøll, Jens, Brændevinsbrænder	Sankt Annægade 6	Ulrichsen, Cay Buckhard, Skræddermester	Wildersgade 33
Top, Hans Peter, Etatsråd	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A	Ulsaker, Rikiza, f. Wesche	Strandgade 48
Tostrup, Hans Hansen, Øltapper, Vinhandler	Strandgade 22	Understøttelsesselskabet Fælles Omsorg	Prinsessegade 20
Tougaard, Niels, Arkitekt	Overgaden o. Vandet 12, 18	Unibank/Unipension	Overgaden n. Vandet 11
Touscher, Niels, Skipper	Strandgade 40, Wildersgade 53	Unruh, Frederik Wilhelm, Nagelsmedemester	Amagergade 11
Toxværd, Niels, Skibskaptajn	Overgaden n. Vandet 31	Ursin, Hans, General Fiskal	Strandgade 6
Toxværd, Petrine Kirstine, f. Boyesen	Overgaden n. Vandet 31	V	
Toxværd, Anthon Christian, Rebslagermester	Strandgade 38	V.S.Larsen, Malerfirma	Overgaden o. Vandet 56 / Bådsmandsstræde 8
Trans, Rudolph Christian, Skrædder	Amagergade 15	Valdorph, Catharina	Overgaden n. Vandet 9A
Transprint ApS	Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52	Valdorph, Christian, Casserer ved Ostindisk Compagni	Overgaden n. Vandet 9A
Trellund, Jonas	Strandgade 6	Valeur, Johannes, Rådmand	Dronningensgade 25
Trellund, Jonas, Købmand	Strandgade 10	Valeur, provst	Overgaden o. Vandet 24
Trener, Arne Chr., Togbetjent	Bådsmandsstræde 10A-B	Vang, P. Pedersen, Tømremester	Overgaden o. Vandet 16, 18, 20

Vannier, Lambertus, Vineddikebrygger	Strandgade 36 / Wildersgade 51 Dronningensgade 11	Weger, Thomas	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17 Prinsessegade 20 Torvegade 36 Torvegade 36
Vartov Hospital		Wehage, Friederich	
Vater, Andreas Valdemar Mortensen, Pianist	Overgaden n. Vandet 37 Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17	Weigberg, Anne	
Veger, Hans	Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Weilbye, Eduard Børgesen, Malermester	Strandgade 22 Strandgade 36 / Wildersgade 51
Vibe, Michel	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43, Strandgade 32 / Sankt Annægade 2	Weise, Ingeborg Christine	Strandgade 36 / Wildersgade 51 Strandgade 36 / Wildersgade 51
Vibe, Mikkel, Borgmester	Torvegade 75 Wildersgade 34-34A	Weise, Johan Christopher, Etatsråd	
Victor Sæmner og Søn	Wildersgade 60-62 / Bådsmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Weise, Sophie Elisabeth	
Viedt, Ernst Jochum, Snedker	Wildersgade 53	Welding, Christen Jensen, Skibskaptajn	Dronningensgade 15
Viggo O.P. Hammer og Søn A/S	Overgaden o. Vandet 50 Overgaden o. Vandet 50 Dronningensgade 12B Amagergade 15	Welding, Christen Jensen, Styrmand	Torvegade 60
Vilhelm Leifer A/S	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Wenzel, Jacob Beyerholm, Tømrermester	Overgaden o. Vandet 8 Wildersgade 15
Villadsen, Chr., Direktør	Overgaden n. Vandet 45-47, Strandgade 4-4B	Wernberg, Lars Christian, Høker	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 / Dronningensgade 79, Overgaden o. Vandet 54
Villadsen, Jens, Direktør		Werner, Catharina	
Vilsoet, E., Rentier	Strandgade 34 / Sankt Annægade 1A, Wildersgade 49A-B	Werner, Christian, Kongelig Majestæts faktor	Bådsmandsstræde 10A-B, Bådsmandsstræde 12 7 dronningensgade 79, Overgaden o. Vandet 54 Strandgade 48 Overgaden o. Vandet 50
Vingaard, Annemari	Overgaden n. Vandet 39	Wesche, Hans Henrik, Kommandør	
Vogel, Johan David, Brygger	Overgaden o. Vandet 12 Wildersgade 53	Wesendunch, Verner, Rebslager	
Vogel, Johan David, Grosserer	Overgaden o. Vandet 58-64 Sankt Annægade 6 / Wildersgade 45	Wessing, Christian August, Klejnsmedemester	Sankt Annægade 10 Wildersgade 42-44
Vogelsang, Frantz Wilhelm, Supercargo og brygger		Westergaard, Else	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
Vogt, Christopher, Klædearbejder	Sankt Annægade 8 / Wildersgade 52	Weyberg, Frederik, Envoyé, baron	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41 Overgaden n. Vandet 31 Strandgade 4-4B
Voight, Augusta Edel Caroline Petrea	Sankt Annægade 20-22 / Overgaden n. Vandet 41, Wildersgade 49A-B	Weyers, Peder, Brygger	Strandgade 42
Vor Frelser Kirke		Weyse, Andreas, Etatsråd	Overgaden n. Vandet 39
Vosbein, Gunde, Kgl. materialforvalter		Wibye, Jens Poulsen, Brændevinsbrænder	Dronningensgade 12B Langebrogade 8-8A
Voss, Niels		Widert, Henrik Svendsen, Handelsmand	Langebrogade 8-8A Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17
W		Wiedemann, J., Grosserer	
Wageman, Christopher, Tømrermester	Torvegade 24	Wiedemann, Knud, Grosserer	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43
Wagner, Hugo, Landsretssagfører	Torvegade 32	Wielandt, Jochum, kancelliråd	Dronningensgade 7 Dronningensgade 6 Wilders Plads / Strandgade 52-54
Wahl, Johan Christopher, Tømrermester	Sofiegade 6-8	Wienberg, Peter, Brygger og auktionsdirektør	Wilders Plads / Strandgade 52-54 Wilders Plads / Strandgade 52-54
Waje, Henrich	Amagergade 2, 4, Overgaden n. vandet 39	Wilcken, von, Oberst	Wilders Plads / Strandgade 52-54
Walgreen, Johan, Hjulmand	Wildersgade 42-44	Wilde, Carl David, Fabrikant	Wilders Plads / Strandgade 52-54
Wallen, Margrethe Maria	Amagergade 9	Wilder, Anne Marie	Wilders Plads / Strandgade 52-54
Waller, Friderich, Spisevært	Torvegade 30	Wilder, Carl, Mægler	Wilders Plads / Strandgade 52-54
Waller, Margrethe Maria	Torvegade 30	Wilder, Lars/Lauritz, Skibsreder	Wildersgade 46A-B
Walløe, N. A., Slagtermester	Amagergade 2, 4	Wilhardt, Else Johanne	
Walløe, Wilhelmine	Amagergade 15	Wilkens, Berent Christopher, Kgl. justitsråd	Strandgade 8
Walsøe, Lars Nielsen, Murer-svend	Strandgade 26	Willerup, Friderich Christian, Kgl. Hofbilledhugger og stukkatør	Torvegade 32
Walthers, Marianne	Wilders Plads / Strandgade 52-54	Wilsbech, Mette Catharina	Strandgade 12
Walør, Herman, Handelsmand	Overgaden o. Vandet 12	Wilsbech, Andreas Hansen, Brygger	Strandgade 12
Wancher, Wilhelm, Papirhandler	Dronningensgade 6	Windekilde, Inger	Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17
Webach, Gislerus, Kaptajn	Wildersgade 58		
Weber, Ernst Hartvig, Murermester			
Wedsted, Jeppe Madsen			

Windfeld-Hansen, Ebba Karen	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Z Zachariassen, Ole, Skibstømmermand Zinn & Søn, Handelshus	Wildersgade 58 Wilders Plads / Strandgade 52-54 Amagergade 11
Winding, Peder Hansen, Brændevinsbrænder	Overgaden n. Vandet 45-47 Wildersgade 20-22 / Overgaden n. Vandet 17	Zoega, Marius, Ejendomsmægler	
Winge, Friderich, Inventarieskriver	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A		
Winter, Niels Andersen	Sankt Annægade 10	Ø Øland, Berthel Simonsen Øland, Waldemar Ernst, Malermester	Torvegade 32 Dronningensgade 7 Sankt Annægade 4
Winther, Jens Hansen, Kapellan	Wildersgade 34-34A	Ølands, Johanne Ørgaard, Anne Christine, f. Altelwelt	Overgaden o. Vandet 12
Winther, Lars Christensen, Brændevinsbrænder	Wildersgade 49A-B Dronningensgade 9, 11 Wildersgade 17, 19	Ørgaard, Svend Wilhelmsen, Skibskaptajn Ørn, Chr., sagfører Ørndrup, Helmuth	Overgaden o. Vandet 12 Overgaden o. Vandet 24 Bådmandsstræde 10 A-B
Winther, Niels Andersen, Hyrekusk	Wildersgade 15 Wildersgade 34-34A	Øsgevad, Jesper Andreas, Strømpevæver Øst, Alexander Christian, Urtekræmmer, borgerrepræsentant	Wildersgade 53 Wildersgade 60-62 / Bådmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B Wildersgade 60-62 / Bådmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B Overgaden n. Vandet 45-47
Wisch, Abel Cathrine von der	Torvegade 28 / Wildersgade 26-26A	Øst, Marius Henrik Emil, Grosserer	
Wismann, K., Blikkenslagermester	Dronningensgade 6 Strandgade 24 Strandgade 24	Øster, Christian, Agent	
Wismann, K. Gas- og vandmester	Strandgade 24		
Witberg, Peter Larsen	Strandgade 24 Overgaden o. Vandet 32A-B	Aa Aabo, Karen Margrethe	Bådmandsstræde 12 / Dronningensgade 79 Langebrogade 8-8A Prinsessegade 7A-B / Sofiegade 17 Strandgade 36 / Wildersgade 51
With, Hans Henrichsen, Bager	Dronningensgade 21 Wildersgade 60-62 / Bådmandsstræde 6 / Overgaden n. Vandet 49A-B og 51A-B	Aagegaard, Niels, Gartner Aagesen, Niels Christensen, Høker	
With, Jesper, Overekvipagemester	Wildersgade 46A-B Overgaden o. Vandet 8 Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Aagaard, Axel, Murermester	
Wittenkamp, Anna, f. Andersen	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Aagaard, Peder, Ekvipage- og materialforvalter, brygger Aagaard, Thorvald, Grosserer Aarestrup, Niels Ole Svend, Grosserer	Wildersgade 42-44, 46A-B Strandgade 12
Wittenkamp, Christian	Strandgade 28-30 / Wildersgade 39-43	Aarhs, Christen, Skibskaptajn og brygger Aastrup, Mads Christensen, Brændevinsbrænder	Overgaden n. Vandet 31 Strandgade 12 Overgaden o. Vandet 18
Wittenkamp, Hans Peter, Bagermester	Dronningensgade 13		
Wittenkamp, Peter Ernst, Bagermester	Strandgade 10 Strandgade 10		
Wittmack, A., Arkitekt			
Wittus, Christen, Murermester			
Wolff, Gerhard Peter, Agent			
Wolffsen, Herman Bohn, Skibskaptajn og Brygger			
Wolthers, Jacob			
Wortman, Anne			
Wortman, Reinholdt			
Wroe, Nicolai, Handelsmand			
Wusborg/Wisborg, Truels Sørensen, Tømmermandssvend			
Wædel, Johan Christian, Værtshusholder			
Wædel, Johanne Henriette, f. Kleve			
Y			
Ytrecht, Knud Christian, Kaptajn	Strandgade 6		

CHRISTIANSHAVNS
 QVARTEER
 I Den Kongelige Residentz Stadt
 KIOBENHAVN
 Efter Kongelig Allernaadigste Ordre forfærdiget
 af Overaudvortens Billeder